

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 24 Ιανουαρίου 2021 • Έτος 129 • Αρ. φύλλου 645

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΑΔΑΜΟΣ ΑΔΑΜΟΥ

Πόθεν έσχεσ βουλευτών από ελεγκτικό οίκο

Η λίστα Γιωρκάτζη είναι πρόχειρη με σοβαρά λάθη, αλλά αν δεν δημοσιοποιηθεί θα δοθεί η εντύπωση πως κάτι προσπαθούμε να κρύψουμε, λέει ο πρόεδρος της Βουλής Αδάμος Αδάμου, προαναγγέλλοντας πως την επόμενη Πέμπτη θα συζητηθεί εκ νέου το θέμα. Μιλάει επίσης για το πλάνο πάταξης της διαφθοράς μέχρι το τέλος της θητείας του. Παραδέχεται πως αν ο προϋπολογισμός παιζόταν στην ψήφο θα ψήφιζε ο ίδιος υπέρ, διαχωρίζοντας τη θέση από το κόμμα του. **Σελ. 6**

Επιστροφή Μπάιντεν στην Αν. Μεσόγειο

Τα πρόσωπα κλειδιά της νέας διοίκησης που θα παίξουν τον δικό τους ρόλο στην περιοχή και στο κυπριακό πρόβλημα

Αυτή δεν είναι η Μέση Ανατολή που άφησε πριν από τέσσερα χρόνια ο Τζο Μπάιντεν λένε αναλυτές παρά το γεγονός ότι ο νέος πρόεδρος των ΗΠΑ γνωρίζει καλά την περιοχή. Στα νέα δεδομένα που έχουν ήδη δημιουργηθεί, στόχος είναι να περιοριστεί

η επιρροή του Ιράν και της Ρωσίας. Την ίδια περίοδο Ελλάδα και Κύπρος αναμένουν τις νέες αμερικανικές πρωτοβουλίες στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, Αιγαίο και Αν. Μεσόγειο, κυρίως ως προς την τροπή των εξελίξεων στα μέτωπα της Τουρκίας, του

Κυπριακού, της ενέργειας και των σχέσεων της Δύσης με τη Ρωσία και την Κίνα. Το δε Ισραήλ εστιάζει στη διαιώνιση της πολυδιάστατης στενής αμερικανο-ισραηλινής συνεργασίας και τα αραβικά κράτη της Μέσης Ανατολής, Αραβικού Κόλπου και

Βόρειας Αφρικής ευελπιστούν για την επικέντρωση της προσοχής τους με την υποστήριξη των ΗΠΑ σε κοινές προκλήσεις όπως λ.χ. η οικονομική κρίση, η τρομοκρατία και τον Ιράν. Στη Λευκωσία παρακολουθούν με ενδιαφέρον πάντως τη σύν-

θεση της νέας κυβέρνησης. Το Προεδρικό βλέπει θετικά την εκλογή του Τζο Μπάιντεν. Άλλωστε, ο κ. Μπάιντεν γνωρίζει σε αντίθεση με τον προκατόχο του το Κυπριακό και υπάρχει η ελπίδα θετικής εμπλοκής του στις συνομιλίες. **Σελ. 5**

Καμία γυναίκα δεν πρέπει να αφήνεται μόνη

Μετά τις καταγγελίες της Σοφίας Μπεκατώρου για τη σεξουαλική της κακοποίηση από αθλητικό παράγοντα ανοίγεται -ως όρισε- ένας δημόσιος διάλογος για το μέγεθος του προβλήματος, τόσο στον αθλητισμό, όσο και σε άλλους χώρους. Η δική μας ολυμπιονίκης στη σκοποβολή, Άντρη Ελευθερίου, διέηρξε το πέπλο του φόβου και της σιωπής και κατήγγειλε τη σεξουαλική της κακοποίηση. Στην «Κ» μίλησαν για το θέμα η Επίτροπος Ισότητας των Φύλων Ιωσήφίνα Αντωνίου, η πρόεδρος του Συμβουλίου Φωνή Αναστασία Παπαδοπούλου, η Λειτουργός στο Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου Χριστίνα Καϊλή και η βουλευτίνα του ΔΗΣΥ Ξένια Κωνσταντίνου. Η καθημέρα από τη δική της θέση να δίνει τον αγώνα για να τιμωρούνται επιτέλους οι θύτες, αλλά και να αλλάξουν δεσποτικές και σεξιστικές νοοτροπίες. **Σελ. 9, 10**

Μικρό καλάθι για τις διερευνητικές

Κρας τεστ η πρώτη συνάντηση

Ποια είναι τα τρία σενάρια για την προσέγγιση Ερντογάν και πώς αναμένεται να αντιδράσει η Αθήνα κατά την πρώτη συνάντηση διερευνητικών επαφών που επανεκκινούν αύριο στην Κωνσταντινούπολη. Η ελληνική αντιπροσωπεία προσέρχεται στον διάλογο με χαμηλές προσδοκίες, λόγω και της ατζέντας που θέτει η Άγκυρα (αποστρατιωτικοποίηση των νησιών, «γκρίζες ζώνες» και μειονότητα της Θράκης). **Σελ. 18**

Η Κύπρος ξανά στις αγορές για 1-1,5 δισ. ευρώ τον Φεβρουάριο

Για αντιμετώπιση πανδημίας και πληρωμή άλλων χρεών

Το δρόμο της Κύπρου για νέα έξοδο στις διεθνείς αγορές και άντληση κεφαλαίων με ευνοϊκούς όρους άνοιξε η έγκριση του κρατικού προϋπολογισμού. Όπως πληροφορείται η «Κ», το κράτος προχωρά σε έκδοση κρέους εντός Φεβρουαρίου, με απώτερο στόχο να αντλήσει 1 - 1,5 δισεκατομμύρια ευρώ. Με το 1 - 1,5 δισ. ευρώ που θα αντλήσει εντός Φεβρουαρίου το κράτος από ευ-

ρωπαϊκά ομόλογα EMTN, θα μπόρεσει να αντιμετωπίσει τις επιπτώσεις της πανδημίας, αλλά και να αποπληρώσει μέρος παλαιότερων εκδόσεων κρέους. Ερωτηματικό παραμένει κατά πόσον ο Υπουργός Οικονομικών και το υπεύθυνο Γραφείο του θα προχωρήσουν σε εκδόσεις κρέους όπως το 2020 που η συνολική χρηματοδότηση ανήλθε σε περίπου 6 δισ. ευρώ. **Οικονομική, σελ. 3**

Νέα διπλωματική ρότα από Μπάιντεν

Συμμαχία με την Ευρώπη

Το «δόγμα Μπάιντεν» αναφορικά με την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ δεν θα τεθεί ως προτεραιότητα των πρώτων 100 ημερών του στον Λευκό Οίκο, αφού προέχουν τα εσωτερικά ζητήματα και η αντιμετώπιση της πανδημίας. Ωστόσο, τα πρώτα δείγματα γραφής, στη μεταβατική περίοδο μετά την εκλογή του, επιτρέπουν βάσιμες εκκρίσεις για τις αλλαγές που κυροούνται. Έμφαση θα δοθεί στη συμμαχία με την Ευρώπη. **Σελ. 21**

ΒΕΡΟΛΙΝΟ

Αντι κυρώσεων δίνουν δώρα στην Άγκυρα

Πακέτο δώρων προς την Άγκυρα, με αφετηρία μια οικονομική ένεση προς το καθεστώς Ερντογάν για το μεταναστευτικό και με κύριο μόνιμο την αναβάθμιση της Τελωνιακής Ένωσης της Τουρκίας δρομολογεί το Βερολίνο. Παράλληλα, η γερμανική κυβέρνηση επιχειρεί να «προσγειώσει» την κοινή πρόταση της Γαλλίας, της Κύπρου και της Ελλάδας για επιβολή κυρώσεων. **Σελ. 4**

ΑΘΗΝ

Μεταξύ φθοράς και αφθαρσίας

Η τελευταία δημόσια κόντρα του Σωκράτη Χάσκου με τον Χάρη Γεωργιάδη υπήρξε το κερασάκι στην τούρτα. Κατέδειξε πως η μακρά περίοδος διακυβέρνησης έχει προκαλέσει φθορά στο κόμμα, αλλά κυρίως πως οι αναταράξεις σε Κυπριακό και σε ζητήματα διαφθοράς έχουν προκαλέσει κόπωση με αγνώστες τις προεκτάσεις για τον Μάν. **Σελ. 7**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Λόγια και έργα συνετά

«Τον οικιών ημών εμπιραμένων υμείς άδετε», οι αντωνυμίες επί τούτου αλλαγμένες, ο ιστορικός Θουκυδίδης από αιώνες είχε προειδοποιήσει. Αλλά απ' ότι φαίνεται εις ότα μη ακουόντων αγόρευε, γιατί ως φαίνεται οι ταγοί μας αγρόν αγοράζουν. Αλλά και ο Σειράκ στην Παλαιά Διαθήκη ρωτούσε : «Ποιος θα βάλει φύλλα στο στόμα μου και στα χείλη μου σφραγίδα για να μη με καταστρέψει η γλώσσα μου». Πάλι ουδεις εσκεφθη τον σοφό και ο δημόσιος λόγος διά του twitter έπεσε στα απόνερα μπουγάδας και έτι μία φορά μαγαρίστηκε. Οι πολίτες αυτού του τόπου δεν έχουν πα υπομονή ούτε για λόγους παραμυθίας, ούτε για σύντομους φιλιππικούς λόγους, θέλουν έργα και λόγο σώφρονα, διότι, αν δεν το έχετε καταλάβει, ο εκθρόνος -όποιος και είναι αυτός- μπαίνει στην πόλη, όταν οι πολίτες του και κυρίως οι άρχοντες του τραγουδούν.

Perofen

Διώψτε τον πόνο μακριά
Χαμογελάστε ξανά...

Ιβουπροφαίνη

- Συμβουλευτείτε τον γκατρό ή τον φαρμακοπό άσ.
- Πυλίστα μόνο στα φαρμακεία.
- Δέν είναι επτασάστη η ασυαγή γκατρό.
- Πα πρσφαίστρεις πλρσφσρσεί, ασπρσίτε στο Φύλλο Οδηγών Χρήσης του πρσίοντς.

www.remedica.eu

Remedica Ltd.
Παυλοδρομική Δαυίδωνος Τ.Κ. 51706, 3508 Λεμεσός, Κύπρος
Τηλ. +357 25553000, Φαξ +357 25309152,
Email: drugssafety@remedica.com.cy
LF10102/2 01.21(GR)

ΓΡΑΦΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

- ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΦΙΔΗΣ** Σελ. 7
✓ Πράγματα και θαύματα
- ΞΕΝΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ** Σελ. 9
✓ Όταν ο θύτης πλεονεκτεί
- ΜΑΡΙΝΟΥ ΜΟΥΣΙΟΥΤΤΑ** Σελ. 15
✓ Η ευγένεια ως απόδειξη ήθους

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Τον Φλεβάρη ενδιάμεσο πόρισμα

Το ενδιάμεσο πόρισμα, που αναμένεται μέσα στον Φεβρουάριο, θα περιλαμβάνει φακέλους υποθέσεων πριν και μετά το 2013. Στο πόρισμα θα συμπεριλαμβάνεται και αριθμός υποθέσεων από τις αποκαλύψεις του αραβικού δικτύου Al Jazeera. **Σελ. 8**

ΚΩΣΤΑΣ GUS ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ο Κύπριος φίλος του Τζο Μπάιντεν

Ο Κώστας (Gus) Γεωργίου, Ε/κ πρόσφυγας από το Νέο Χωριό Κυθρέας, μιλάει στη «Κ» για τη γνωριμία του και τη φιλία του με τον σημερινό πρόεδρο των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν. Ο Τζο Μπάιντεν γνωρίζει όσο κανείς άλλο το Κυπριακό, μας λέει. **Σελ. 17**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Σχέσεις εξουσίας στις Τέχνες

Κάνουμε μια πρώτη συζήτηση για τη σεξουαλική παρενόχληση στον χώρο των τεχνών. Η σκηνοθέτρια Μαγδαλένα Ζήρα και τέσσερις γυναίκες από τον χώρο των εικαστικών τεχνών μιλάνε στην «Κ» για τις σχέσεις εξουσίας και τον σεξισμό. **Ζωή, σελ. 4, 8**

ΚΟΜΙΚ

Κόμικ το μπεστ σέλερ του Γ. Χαράρι

Το μπεστ σέλερ «Sapiens» του ιστορικού Γιουβάλ Νόα Χαράρι γίνεται εικονογραφημένο βιβλίο για μικρούς και μεγάλους. «Η εικονογραφημένη έκδοση είναι αναμφίβολα πιο εύκολη, πιο ιδιαίτερη ως ανάγνωση και δεν υπολείπεται σε τίποτα από τη μη εικονογραφημένη». **Ζωή, σελ. 1**

ΠΡΟΣΩΠΑ

Δυστοπική η εποχή που διανύουμε

«Η ιδέα της Ευρώπης έχει γίνει ξανά αγώνας», λέει στην «Κ» ο πρόεδρος του Arte και συγγραφέας του βιβλίου «Ο πολιτισμός του χρυσόψαρου» Μπρινό Πατινό. Μιλάει, επίσης, για τη δημοσιογραφία και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. **Ζωή, σελ. 11**

το ΚΙΝΗΤΟ σου πορτοφόλι
με όλες τις Ελληνικές Τράπεζες

Κατέβασε το Hellenic Bank Wallet και κάνε ανέπαφες συναλλαγές με το κινητό σου!

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

PANERAI
L'ABRATORIO DI IDEE

SUBMERSIBLE
BMG-TECH
A PIONEERING INNOVATION MADE FOR MODERN HEROES

Vassos Eliades Accessories Ltd. Nicosia - Limassol. Tel: 22 697361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Τι ζούμε!

Είχε βραδιάσει πια όταν μπήκε η Σβετλάνα Αλεξάντροβα στο διαμέρισμα της οδού Κωστή Παλαμά. Οι κυρίες κάθονταν γύρω από τη ροτόντα με την πράσινη τσόχα, απολαμβάνοντας τις αθάνατες επιτυχίες του Τώνη Βαβάτσικου και της Κλειούς Δενάρδου. «Γιατί η Irma Douce έχει μούτρα μέχρι το πάτωμα;» ρώτησε σιγανά η Καλαμαρού, αλλά η Ιουλία της ένευσε να σιωπήσει. Όσο δικαιολογημένος κι αν ήταν ο σκεπτικισμός με την κινηματογραφική τροπέζα, καλό ήταν να τηρούν τα προσχήματα. Η Ρωσίδα είπε μια μουδιασμένη καλησπέρα και έβγαλε το παλτό της, αποκαλύπτοντας τα ρούχα εργασίας: μίνι φούστα στα μη περαιτέρω, αβυσσαλέο ντεκολτέ και βινίλ μπότες πάνω από το γόνατο. «Έχω καταντήσει η Μαντάμ Ορτάνς της αγγλόφωνης Δεξιάς», ψιθύρισε η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον με το γνωστό μελοδραματικό της ύφος και συμπλήρωσε: «Δεν έχω μούτρα πια να κυκλοφορήσω στη Γλάδστωνος».

Αν και πχίρα συνήθως μεγαλοποιεί καταστάσεις, αυτή τη φορά δεν απείχε πολύ από την πραγματικότητα. Όταν μετακόμισε στο τριάρι, ο μόνος τρόπος για να κρατήσει τη Ρωσίδα ως οικιακή βοηθό ήταν να της επιτρέψει να εργάζεται και αλλού. Έτσι προέκυψε η ιδέα για τη «δημιουργική ανάγνωση» σε πλούσιους, ηλικιωμένους, συμπατριώτες της. Διάβαζε η Σβετλάνα τα ποιήματα του Αλεξάντρ Σεργκέγεβιτς Πούσκιν και εκείνοι μπάνιζαν λίγο μπουτί, λίγο στήθος, ό,τι φούντωνε τέλος πάντων την υπερήφανη ρωσική τους λίμπιντο. «Να σκεφτείτε, αυτή τη γυναίκα κάποτε τη χειροκροτούσαν όρθιοι οι ισχυροί άντρες του Πολίτ μπιρό και το καμαρίνι της στο Μπολσόι Ξεχειλιζε από κόκκινα τριαντάφυλλα» φιλοσόφησε την παλιοκατάσταση η Ιουλία και ζήτησε μπιρμπάκι.

«Αν εσύ δεν έχεις μούτρα να κυκλοφορήσεις στη Γλάδστωνος, τι να

«Ο,τι έχω ζήσει, το 'χει πει η Βίσση». Ο συναγεμικός επιβραβύσας τη λαϊκή θυμοσοφία, καθώς το «Ρε!» της Άννας κάνει σουξέ από το 1994.

πούμε οι ακραιφνείς συναγεμικοί που δεν έχουμε μούτρα να κυκλοφορήσουμε γενικώς;» εξεμάνη η Ευγενία η Καλαμαρού. «Από τον Ρε Αλέξης φτάσαμε στο Ρε, ξέρεις ποιός είμαι εγώ!». «Ο,τι έχω ζήσει, το 'χει πει η Βίσση» σχολίασε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού που έχει σπουδάσει τη ζωή στο πανεπιστήμιο της showbiz. «Τι ζούμε! Κυλιέται το κομματικό επίπεδο στα πατώματα», συνέχισε να ωρύεται η Καλαμαρού. «Και καλό ο Σωκράτης, ανέκαθεν ήτο ιδιοσυγκρασιακός για να το θέσω όσο πιο

κομμά γίνεται. Ο Χάρης, όμως; Ένα τόσο compeiffaut παλικάρι, πώς την είδε ξαφνικά... Ξυπνάτε ΔΗΣΥτόπουλα, ΔΗΣΥτισες ξυπνάτε, ζωστείτε πάλι τ' άρματα κι αλύπτα κτυπάτε; Θα τον κάνουν με τα Ζάναξ τον Αβέρωφ». «Τον Αβέρωφ να μην τον φοβάστε. Μια χαρά του βγήκε το... όμορφοι δελφίνοι όμορφα καίγονται» χαμογέλασε με νόημα η Ιουλία.

Είχε πάει οκτώ και μισό οπότε η παράνομη σύνταξη στο διαμέρισμα της οδού Κωστή Παλαμά μετρούσε ήδη χρόνο από την παράταση. «Μόλις

που προλαβαίνουμε τα στοιχεία πριν από την απαγόρευση κυκλοφορίας», ανακοίνωσε η οικοδέσποινα και έβγαλε το μπλοκ επιταγών. «Πολλά 300 ευρώ στην Κουλλίτσα» είπε και κτύπησε αποφασιστικά το χέρι της στην πράσινη τσόχα. «Τα βλέπω» απάντησε η Καλαμαρού.

Από τότε που ξεκίνησαν οι εγγραφές για τα εμβόλια του COVID-19 οι κυρίες αισθάνονται την αδρεναλίνη τους να κτυπάει κόκκινο, αναβιώνοντας μνήμες των προπολεμικών χρόνων στα καζίνο της Βηρυτού. Πα-

νέτοιμες μπροστά στα κομπιούτερ τους, αγωνιώντας για το ποια θα κόψει πρώτη το νήμα των ραντεβού. Κανονική ρουλέτα! Αν και η έξαψη του τζόγου ωχριά μπροστά στην απόλαυση, 33.000 άνθρωποι να διαγκωνίζονται για 3.500 εμβόλια ανά εβδομάδα. «500 ευρώ στην Ιουλία» υπερβεμάτισε η Κουλλίτσα, η οποία το πάλι ποτέ, όταν το Πολύδροσο στην Κακοπετριά ήταν στις δόξες του, έχασε δύο οικόπεδα στο ποκεριζέ, εμπλουτίζοντας το ιατρικό βιογραφικό του συζύγου της με δύο ελαφρά εγκεφαλικά.

«Λίγες χαρές μας απόμειναν πλέον στη ζωή» υπερασπίστηκε η Ιουλία τη ροπή τους στον τζόγο. «Με έξτρα μόνους κάποια δημόσια εμφάνιση της αγαπημένης μας Χριστίνας Γιαννάκη». Η γενική διευθύντρια του Υπουργείου Υγείας κατέχει περίοπτη θέση στη λίστα με τα all time classic θέματα που απασχολούν την αστική Λευκωσία. Εξού και το φιλοθεάμον κοινό ανέμενε με αγωνία τον δεύτερο της εμβολιασμό. Τι σημασία έχει που δεν ανήκε σε ομάδα προτεραιότητας για να εμβολιασθεί; «Σημασία έχει το υπερθέμα! Η Χριστίνα Γιαννάκη με μάσκα και πλαστικό προστατευτικό να στενίζει το κομμωτικό μας μέλλον αγέρωχη. Με την ατάραχη κουπ, στιλιστικό σύμβολο αιώνιας αντίστασης προς τιμήν των 200 χρόνων από την ελληνική επανάσταση». Η Ιουλία παραληρούσε, ενώ η Χαρούλα, από ένα καπρίσιο θαρρείς της στιγμής, τραγουδούσε «βρε, καλώς τη, λέω τη νέα τη συγκίνηση».

Μιλώντας για συγκίνηση, η χήρα δεν μπορούσε να αποκαρτεήσει τις φιλενάδες της χωρίς μια νύξη έστω για τον εκλεκτό της καρδιάς της Αντώνη Στυλιανού. Ποιος Αντώνης; Θυμηθείτε τις υποψηφιότητες του ΔΗΣΥ στις βουλευτικές του 2016... Τότε που ο δρ Αντώνης Στυλιανού, καθηγητής νομικής, κυκλοφόρησε το πιο ζενιάλ βίντεο όπου ανάμεσα σε άλλα έλεγε και το επικό «τα δακτυλίδια τα χάσαμε – τα δάκτυλα μένουν!» «Ο δικός μας Αντώνης επέστρεψε με νέο βίντεο και απευθύνεται στον λαό του λόγου και της ονομαστικής του εορτής. Αναμένεται να ζήσουμε μεγάλες στιγμές και σε αυτές τις βουλευτικές κοπέλες...». «Μόνο το ΑΚΕΛ δεν δείχνει να βιάζεται» προκάλεσε η Καλαμαρού την Κουλλίτσα, ενώ καλούσε το ασανσέρ. «Αυτό πια δεν είναι ψηφοδέλτιο μάνα μου. Είναι το μια αιωνιότητα και μια μέρα» είπε η Ιουλία κλείνοντας την πόρτα.

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

80 χρόνια πριν στην «Κ»
24.1.1941

ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ: [...] ο στρατηγός Αντωνέσκο εκήρυξε στρατιωτική δικτατορία εν Ρουμανία. [...] διαπραγματεύεται με την Σιδηράν Φρουράν όπως εκκαθαρισθή πλήρως η κατάσταση, αλλ' ο ρουμανικός ραδιοφωνικός σταθμός μετέδωκε προειδοποίηση προς τον ρουμανικόν λαόν διά της οποίας συνιστάται εις αυτόν ν' αποφεύγη από του να εξέρχεται εις τας οδούς, επειδή «ο αφοπλισμός αποσπασμάτων τινών, τα οποία προβάλλουν αντίστασιν, ενδέχεται να προκαλέση πυροβολισμούς». [...] ο ρουμανικός στρατός δεν απεδέχθη τας αξιώσεις των λεγεωναρίων, οι οποίοι ζήτησαν ν' απομακρυνθούν από την κυβέρνησιν όλοι οι μη λεγεωνάριοι υπουργοί, μη εξαιρουμένου και του στρατηγού Αντωνέ-

σκο. Η εφημερίς «Μηρυντ» προσθέτει ότι ο στρατός είναι κύριος της καταστάσεως και ότι αι προσπάθειαι των λεγεωναρίων όπως παρασύρουν με το μέρος των τους εργάτας δεν εκαρποφόρησαν. [...] Ενισχύσεις των λεγεωναρίων συμρρέουν εις Βουκουρέστιον. Η Σιδηρά Φρουρά εξορκίζει δι' αλληπαλλήλων εκκλησιών τους στρατιωτικούς να μην αντιπαθούν εις το κίνημα. Ημιστρατιωτικοί σχηματισμοί εκ φοιτητών υποστηρίζουν τους λεγεωναρίους.

ΣΙΚΕΛΙΑ: Κατά πληροφορίας εκ Καΐρου, αι γερμανικαί βάσεις εις την Σικελίαν υπέστησαν καταστροφικόν επιδρομήν την νύκτα της Τετάρτης προς την Πέμπτην εκ μέρους της αγγλικής αεροπορίας. Τα αεροδρόμια Κομίσσο, Αουγκούστα Συρακουσών και Κατάνης υπήρξαν κύριοι στόχοι της επιθέσεως.

ΠΡΟΝΟΙΑ: Το Πατριωτικόν Ίδρυμα κατόπιν αποφάσεως του υπουργείου Προνοίας διέθεσεν ειδικόν αυτοκίνητον διά του οποίου θα μεταφέρονται πάντα τα απαιτούμενα μέσα και πρόσωπα εις τρόπον ώστε η άπορος έγκυος, ή η έχουσα ανάγκην σύζυγος στρατευθέντος θα δύναται να γεννήσῃ εις το σπίτι της υπό τους αυτούς όρους, υπό τους οποίους θα έκαμνε τούτο και εις το νοσοκομείον-Μαιευτήριον.

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ / Γράφει ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ

Με άριστα το 10

1 Στο θέατρο. Στήθηκε το σκηνικό, έλαβαν οι ηθοποιοί τις θέσεις τους και ο Πετριδής απέκτησε προϋπολογισμό.

2 Στα νέα. Όταν η Ελλάδα εμφανιζόταν για το 2020 όλοι σκεφθήκαμε πόσο είναι το δικό μας το έλλειμμα. Πέραν του ελλείμματος δημοκρατίας.

3 Στο νομοσχέδιο. Συμφώνησαν που λέτε τον προϋπολογισμό και το ψήφισαν. Έβαλαν την Εμιλυ να φέρει το νερό την επομένη για να ξαποστάσουν οι πολεμιστές, και τα χεράκια της το έχυσαν κατά λάθος στο πάτωμα. Ανέλαβε ο εκ Πάφου μόνιμος νεροκουβαλιτής της κυβέρνησης και έφερε στο άψε σβήσε φρέσκο δροσερό να πιουν ΕΔΕΚ, Αλληλεγγύη και ΕΛΑΜ.

4 Στο απολιτικό. Κι εσύ αγάπη ήθελες να αποσύρεις το νομοσχέδιο την Παρασκευή, μη στείλεις τι σκεκτάρι να ενημερώσει τη Βουλή... Πήγαινε εσύ αγάπη.

5 Στο λαχματζούν. Πλάκα πλάκα, το πιο δυνατό ψηφοδέλτιο μέχρι στιγμής το έχει η ΔΗΠΑ. Τράγκολας, Πιτσιλιδής, Αδάμος Ασπρής, Πεννηταξέ, Μουσιούπτας, Θέα Νικολάου, Θεοδωρίδης, Σκορδής και βάλε. Με πυρηνικό όπλο από τη δεκαετία

«Η τέχνη της διακυβέρνησης θέλει περισσότερο χαρακτήρα παρά μυαλό» Τ. Ε. Lawrence.

του ψυχρού πολέμου την Αντιγόνη το κανόνι.

6 Στην προφητεία. «Σεισμός στον ΔΗΣΥ» από τον καρβή Χάσικου - Χάρη, έγραψε η ηλεκτρονική «Κ», σεισμός 5,4 ρίχτερ ταρακούνησε την επομένη όλη την Κύπρο. Μια φωτιά στον πενταδάκτυλο να σβήσει τη σημαία μπορεί να έχω @magi-naeconomidou;

7 Στην παρεξήγηση. Είναι γνωστό ίνδαλμα των οίκων της αστικής Λευκωσίας, ο μύθος, το λεβεντόπαι-

δο, ο ομορφονιός από τη Μηλιά Αμμοχώστου που επαναστάτησε κατά των Φράγκων το 1426, «απελευθέρωσε» την πρωτεύουσα και έγινε βασιλιάς της. Λεγόταν Ρε Αλέξης. Απελευθερωτή του ΔΗΣΥ ήθελε να σε πει νομιζώ.

8 Στις ξένες γλώσσες. Υπάρχει βέβαια και η άλλη εκδοχή που απαγορεύει πως η έκφραση του Χάσικου δεν ήταν «γαλλική» αλλά ιταλική. SinioRE. Ραφιναρισμένος ο Σωκράτης.

9 Στον λαό. Μετά την εμφάνιση Στεφάνου στη Βουλή και στον προϋπολογισμό, άρχισα και πιστεύω πως τους κάνει χάρη ο Άντρος που μένει εκεί και δεν αναλαμβάνουν αυτοί.

10 Στην οικολογία. Με το ψηφοδέλτιο που κατεβάζουν τους βλέπω και αυτούς να κάνουν τον μεγάλο συμβιβασμό. Θα ψηφίσουν ότι την επομένη φορά για να τιμεντώσουν το ναι. Αν υπάρξει βέβαια επόμενη φορά.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΔΗΣ • Σύμβουλος Εκδόσεως: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Αρχινοσηφάτρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Υπεύθυνος Υλίας: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αιελί: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιάτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΑΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

CONNECT

WEB | MOBILE APP | CONTACT PAY | MOBILE WALLETS | ATM

Αρρευθείας πληρωμές στους φίλους σου;

Γίνεται, μέσω Contact Pay,
απλά με αριθμό κινητού τηλεφώνου.

Το Hellenic Bank Mobile App επανασχεδιάστηκε και αναβαθμίστηκε,
για να κάνεις άμεσες πληρωμές στους φίλους σου μέσω Contact Pay,
χρησιμοποιώντας απλά τον αριθμό του κινητού τους.

Όποτε θέλεις, όπου και αν βρίσκεσαι...
φέρνουμε την Τράπεζα στα χέρια σου!

Ισχύουν Όροι & Προϋποθέσεις

www.hellenicbank.com

 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Δώρα αντί κυρώσεις σερβίρει το Βερολίνο

Η Άνγκελα Μέρκελ ανοίγει δρόμο σε νέα χρηματοδοτική στήριξη της Τουρκίας από την Ε.Ε. για το μεταναστευτικό

Του ΠΑΥΛΟΥ ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Πακέτο δώρων προς την Άγκυρα, με αφετηρία μια νέα, γερή οικονομική ένεση προς το καθεστώς Ερντογάν για το μεταναστευτικό και με κύριο μενού την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, εν ευθέτω χρόνω, δρομολογεί σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», το Βερολίνο. Παράλληλα, η γερμανική κυβέρνηση επιχειρεί να «προσγειώσει» την κοινή πρόταση της Γαλλίας, της Κύπρου και της Ελλάδας για επιβολή κυρώσεων όχι μόνο εναντίον φυσικών προσώπων, στα οποία περιλαμβάνεται και ο Τούρκος κρατικός αξιωματούχος, αλλά και κατά νομικών οντοτήτων που διαδραματίζουν ρόλο στις έκνομες ενέργειες της Τουρκίας, στην κυπριακή ΑΟΖ. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι το Βερολίνο, με τη σύμπραξη κυρίως της Ρώμης και της Μαδρίτης, έχει ήδη καταθέσει επιφυλάξεις επί της κοινής λίστας καταχωρίσεων που συνυπέγραψαν οι τρεις χώρες. Την κοινή λίστα Γαλλίας, Κύπρου και Ελλάδας στήριξαν ήδη η Αυστρία, το Λουξεμβούργο, η Σλοβενία και στη συνέχεια και η Ιρλανδία.

Ωστόσο, η Γερμανία θεωρεί «άκαιρη, άτοπη και αναποτελεσματική» ενδεχόμενη επιβολή κυρώσεων κατά εταιριών τουρκικών συμφερόντων, υποστηρίζοντας ότι θα φέρει τα αντίθετα από τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα και επιστρατεύοντας προς τούτο τις διαφανόμενες εξελίξεις στο Κυπριακό, όσο και τις εκκολλημένες διερευνητικές επαφές Ελλάδας - Τουρκίας. Συγκλίνουσες πληροφορίες αναφέρουν μάλιστα ότι το Βερολίνο εμφανίζεται να συζητάει ένα «πιο μικρό πακέτο» μέτρων, χωρίς όμως να δεσμεύεται καν, έστω και σε λάιτ κυρώσεις, ενώ επικαλείται το «νέο θετικό περιβάλλον» και την (σ.σ. ανύπαρκτη) βελτίωση σχέσεων Άγκυρας-Ε.Ε., επενδύοντας σε ολική επαναφορά των ευρωτουρκικών σχέσεων. Η Γερμανία ξεκαθάρισε

Απειλώςε ο Τσαβούσογλου πίσω από κλειστές πόρτες αν η Ε.Ε. λάβει μέτρα κατά της Άγκυρας.

παράλληλα ότι απορρίπτει κάθε σκέψη για την επιβολή μέτρων κατά Τούρκου κρατικού αξιωματούχου. Πρωταγωνίστρια είναι για άλλη μια φορά η Άνγκελα Μέρκελ, που θεωρεί ότι έφτασε η ώρα για μια νέα σελίδα στις ευρωτουρκικές σχέσεις. Το γερμανικό θεώρημα δεν είναι προφανώς άσχετο με τις εκλογές στη Μπούντεσταγκ στις 26 Σεπτεμβρίου και την ανάγκη του κυβερνώτος κόμματος της Γερμανίας να διασφαλίσει ότι το καλοκαίρι που θα προηγηθεί, δεν θα διαταραχθεί από ένα ενδεχόμενο νέο κύμα μεταναστευτικών ροών και παράλληλα ότι τα εκατομμύρια τουρκογενών ψηφοφόρων στη χώρα, θα αφεθούν απερίσπαστα να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα, χωρίς έξωθεν παρεμβάσεις, όπως αυτές που κατά καιρούς εκδηλώνει η Άγκυρα. Το διπλό αυτό διακύβευμα εκτιμάται ότι απαιτεί την ικανοποίηση του καθεστώτος Ερντογάν, κάτι στο οποίο προσβλέπει πλέον η καγκελάριος της Γερμανίας, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τα κυπριακά συμφέροντα.

Στη βάση αυτή, το Βερολίνο άρχισε να προλείπει το έδαφος για παροχή σε πρώτο χρόνο νέας χρηματοδοτικής βοήθειας προς τη Τουρκία από την Ε.Ε., επιστρατεύοντας και απομονώνοντας μια φράση των Συμπερασμάτων του περασμένου Δεκεμβρίου που επισημαίνει ότι «η Ε.Ε. θα είναι επίσης έτοιμη να συνεχίσει να παρέχει οικονομική βοήθεια σε Σύριους πρόσφυγες και κινδύνους υποδοχής στην Τουρκία...». Τα ποσά που παρασκηνακά συζητούνται, κυρίως μεταξύ Βερολίνου και Άγκυρας, δεν έχουν ακόμη φτάσει στο επίσημο τραπέζι της Ε.Ε. Πληροφορίες, ωστόσο, παραπέμ-

Κύκλοι στην έδρα της Ε.Ε. θεωρούν τις κινήσεις που εκδηλώθηκαν συντονισμένα από το Βερολίνο και τις Βρυξέλλες, ως πολιτικό αντιπερισπασμό στην προσπάθεια επιβολής κυρώσεων για τις έκνομες ενέργειες της Τουρκίας στην κυπριακή ΑΟΖ.

πουν σε αρκετά δισεκατομμύρια ευρώ, «σε συνέχεια των ποσών που έχουν ήδη διατεθεί» στην Άγκυρα από την Ε.Ε. και τα οποία είχαν ανέλθει σε 6 δισεκατομμύρια ευρώ (δύο πακέτα των 3 δισεκατομμυρίων), κυρίως με εθνικές συνεισφορές των κρατών-μελών, ως επίσης και 485 εκατομμύρια ευρώ που εκταμιεύθηκαν πρόσφατα από τον κοινοτικό προϋπολογισμό του 2020. Κύκλοι που είναι ενήμεροι για την παρασκηνακά διαβούλευση Βερολίνου-Άγκυρας, τονίζουν ότι στόχος είναι η νέα οικονομική ένεση της Ε.Ε. προς την Τουρκία να έχει αφετηρία τον κοινοτικό προϋπολογισμό 2021-2027, κάτι πάντως που δεν έχει ακόμη οριστικοποιηθεί.

Οι θέσεις της Γερμανίας, για μια νέα σελίδα στις ευρωτουρκικές σχέσεις έχουν μοιραία εμβολιάσει και τις Βρυξέλλες. Οι κινήσεις που καταγράφονται τις τελευταίες μέρες, ενώ στην ομάδα εργασίας Relex αναμενόταν η δρομολόγηση της καταχώρισης της νέας λίστας κυ-

ρώσεων για τις έκνομες ενέργειες στην κυπριακή ΑΟΖ, δεν αφήνουν αμφιβολία:

Στις 9 Ιανουαρίου, η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν επέλεξε να ανταλλάξει απόψεις με τον Ταγίπ Ερντογάν στο πλαίσιο τηλεδιάσκεψης, ενώ η πρόεδρος της Κομισιόν ήταν ενήμερη για την κοινή λίστα κυρώσεων Γαλλίας, Κύπρου, Ελλάδας και την προσπάθεια που κατέβαλλαν, στη βάση των ομόφωνων (κατά τα λοιπά) αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το οποίο ζητούσε από την αρμόδια ομάδα εργασίας του Συμβουλίου «να εγκρίνει πρόσθετες νέες καταχωρίσεις».

Στις 18 Ιανουαρίου, ο ΥΠΕΞ της Γερμανίας Χάικο Μάας επισκέφθηκε την Άγκυρα. Σε κοινή συνέντευξη Τύπου, παρακολούθησε ατάραχος τον Μεβλούτ Τσαβούσογλου να επικρίνει την Ελλάδα. Δήλωσε μάλιστα ότι ελπίζει σε μια νέα αρχή στις σχέσεις Ε.Ε.-Τουρκίας.

Στις 21 Ιανουαρίου, ο κ. Τσαβούσογλου επισκέφθηκε τις Βρυξέλλες,

ενώ οι συζητήσεις στη Relex για τις κυρώσεις είχαν ανασταλεί, υπό το φως των γερμανικών ενστάσεων. Συναντήθηκε με τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ, τον Υπάτο Εκπρόσωπο Γιοσέπ Μπορέλ και άλλους αξιωματούχους της Ε.Ε., μεταξύ των οποίων και με τον αντιπρόεδρο της Κομισιόν Μαργαρίτα Σχοινά, ο οποίος δήλωσε ότι «είναι ώρα για θετικά βήματα» στις σχέσεις Ε.Ε.-Τουρκίας.

Κατά τις επαφές Τσαβούσογλου στις Βρυξέλλες, φάνηκε να κλειδώνει και η αναμενόμενη κοινή επισκεπτική Μισέλ - φον ντερ Λάιεν στην Άγκυρα, κατόπιν πρόσκλησης που τους απύθυνε ο Ερντογάν.

Κύκλοι στην έδρα της Ε.Ε. θεωρούν τις κινήσεις που εκδηλώθηκαν συντονισμένα από το Βερολίνο και τις Βρυξέλλες, ως πολιτικό αντιπερισπασμό στην προσπάθεια επιβολής κυρώσεων για τις έκνομες ενέργειες της Τουρκίας στην κυπριακή ΑΟΖ.

Απειλές Τσαβούσογλου

Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι ο Μεβλούτ Τσαβούσογλου προειδοποίησε με ύφος απειλών ότι σε περίπτωση κατά την οποία η Ε.Ε. προχωρήσει στην επιβολή κυρώσεων για τις έκνομες ενέργειες της Τουρκίας στην κυπριακή ΑΟΖ, τότε η Άγκυρα «δεν θα έχει επιλογή» και «θα αναγκαστεί να προασπίσει τα συμφέροντά» της, παραπέμποντας σε μια νέα θερμή περίοδο σε Αιγαίο και ανατολική Μεσόγειο. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι οι προειδοποιήσεις Τσαβούσογλου, μεταφέρθηκαν τόσο προς το Βερολίνο, όσο και προς την Ε.Ε. κατά τις επαφές του στις Βρυξέλλες. Όπως εξάλλου πληροφορούμαστε, ο Τούρκος ΥΠΕΞ αναφέρθηκε και στο Κυπριακό, στο πλαίσιο της συνάντησης με τον Υπάτο Εκπρόσωπο Γιοσέπ Μπορέλ, επιστρατεύοντας το Σχέδιο Ανάν και υποστηρίζοντας ότι η Ευρώπη εξέθρεψε το θράσος των Ελληνοκυπρίων, αποδεχόμενη την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε.

Η Λευκωσία θέτει τα όριά της

Η Λευκωσία παρακολουθεί τα τελευταία συντονισμένα ανοίγματα Βρυξελλών-Βερολίνου προς την Άγκυρα και όπως πληροφορούμαστε, ο Νίκος Χριστοδουλίδης αναμένεται να έχει χωριστές συναντήσεις την Τρίτη με τον Υπάτο Εκπρόσωπο Γιοσέπ Μπορέλ και τον Επίτροπο διευθυνστή Όλιβερ Βαρκελί. Γίνεται κατανοητό ότι κατά τις επαφές του, ο κ. Χριστοδουλίδης θα έχει τη δυνατότητα αφενός να υπενθυμίσει τις ομόφωνες αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για έγκριση νέων καταχωρίσεων ονομάτων φυσικών προσώπων και νομικών οντοτήτων, κάτι που δεν έχει ακόμη δρομολογηθεί, δεδομένων των ενστάσεων της Γερμανίας και των χωρών που την ακολουθούν. Και αφετέρου να καταστήσει σαφές προς τον κ. Μπορέλ ότι ενδεχόμενη υποβολή προτάσεων για παραχώρηση δώρων προς τη Τουρκία, περιλαμβανομένης και της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης, τελούν υπό την αίρεση της εκπλήρωσης των κυπρογενών υποχρεώσεων που υποψήφιας χώρας, περιλαμβανομένης και αυτής καθαυτής της ουσιαστικής συμβολής της στην επίλυση του Κυπριακού, καθώς και της εξωτερικής πτυχής του προβλήματος. Με άλλα λόγια, η Λευκωσία θεωρεί ότι οι προτάσεις που θα υποβάλει ο κ. Μπορέλ πιθανότατα τον προσεχή Μάρτιο και για μια θετική ατζέντα με την Τουρκία, πρέπει να τελούν υπό καθεστώς αιρεσιμότητας (conditionality) και να περιλαμβάνουν την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της Άγκυρας (deliverables), θέσεις που εκτιμάται ότι θα μεταφέρει ο κ. Χριστοδουλίδης κατά τις επαφές του στην έδρα της Ε.Ε.

Η συνομοσπονδία στις αποσκευές του Τατάρ

Ξεκαθαρίζει η ατζέντα του Τ/κ ηγέτη στην προσεχή Πενταμερή, ο οποίος εξακολουθεί να επιμένει στην κυριαρχική ισότητα

Του ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΙΑ

Σε στενή συνεργασία με την τουρκική διπλωματία η νέα ηγεσία της τουρκοκυπριακής κοινότητας ετοιμάζεται για την πρώτη διεθνή διάσκεψη, στην οποία οι εμπλεκόμενες πλευρές θα επιχειρήσουν για ακόμη μία φορά να δρομολογήσουν την τελική λύση του Κυπριακού. Τις προηγούμενες ημέρες, στα Κατεχόμενα έλαβαν χώρα σημαντικές εξελίξεις που αφορούν την επικείμενη διάσκεψη. Οι τελευταίες πληροφορίες ρίχνουν φως στα στρατηγικά που θα ακολουθήσει ο Ερσίν Τατάρ στο τραπέζι των συνομιλιών. Λίγο πριν από τη σχεδιαζόμενη διάσκεψη, ο κ. Τατάρ και οι συνεργάτες του επιμένουν στην αρχή της κυριαρχικής ισότητας. Ο κ. Τατάρ και οι συνεργάτες του θεωρούν ότι το Κυπριακό θα λυθεί με βάση τη συνεργασία των δυο ξεχωριστών και ισών κρατών της Κύπρου. Προχωρώντας ένα βήμα πιο πέρα, την προηγούμενη εβδομάδα, ο «Υπουργός Εξωτερικών», Ταχσίν Ερτουγρούλογλου, από το βήμα της «βουλής» ξεκίνησε τη συζήτηση για την επίλυση του Κυπριακού με βάση το συνομοσπονδιακό μοντέλο.

Η κυριαρχική ισότητα

Την προηγούμενη εβδομάδα ο ηγέτης των Τ/κ είχε τηλεφωνική επικοινωνία με την Ε.Ε. Ο κ. Τατάρ συνομιλήσε με τον Ευρωπαίο επίτροπο αρμόδιο για Εξωτερικές Σχέσεις και Ασφάλεια, Ζοσέπ Μπορέλ. Η επικοινωνία ήρθε στο πλαίσιο της νέας προσπάθειας που καταβάλλει η Ε.Ε. για την δρομολόγηση θετικών εξελίξεων τόσο στο Κυπριακό όσο και στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Πρώτα συμφωνία για την αρχή της κυριαρχικής ισότητας και στη συνέχεια συζήτηση για το μελλοντικό πλαίσιο συνεργασίας των δυο υποτιθέμενα ξεχωριστών κρατών της Κύπρου, εισηγείται η ηγεσία Τατάρ.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι σχεδόν ταυτόχρονα με την νέα διαμεσολάβηση του κ. Μπορέλ στο Κυπριακό, στην Τουρκία, ο Γερμανός υπουργός Εξωτερικών είχε εντατικές διαβουλεύσεις με την τουρκική κυβέρνηση. Σύμφωνα με τις τελευταίες πληροφορίες από την Άγκυρα, το μήνυμα του Βερολίνου σε αυτές τις επαφές υπήρξε ξεκάθαρο: Η γερμανική πλευρά δεν επιθυμεί την επανύληψη των όσων έλαβαν χώρα το προηγούμενο καλοκαίρι στην Ανατολική Μεσόγειο, στα ελληνοτουρκικά. Πίσω στη Λευκωσία, οι κ.κ. Μπορέλ και Τατάρ, στην τηλεφωνική επικοινωνία που είχαν, εστίασαν σε σειρά ζητημάτων. Ο κ. Μπορέλ ανακοίνωσε ότι η Ε.Ε. είναι έτοιμη να μοιραστεί με τους Τ/κ τον οδικό χάρτη για τους εμβολιασμούς στο μέτωπο του κορωνοϊού. Επίσης, επισήμανε ότι είναι πρόθυμος και έτοιμος να συναντήσει τον κ. Τατάρ στην επόμενη επίσκεψή του στην Κύπρο. Από την πλευρά του, ο κ. Τατάρ ζήτησε από την Ε.Ε. βήματα και πρωτοβουλίες για την παροχή Τ/κ χαλουμεύου στην ευρωπαϊκή αγορά μέσα από το καθεστώς της Πράσινης Γραμμής.

Σύμφωνα με τις τελευταίες πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η «Κ», το πιο σημαντικό κομμάτι της νέας επικοινωνίας του κ. Τατάρ με την Ε.Ε. αφορούσε το Κυπριακό και την σχεδιαζόμενη άτυπη διάσκεψη.

Σύμφωνα με τις τελευταίες πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η «Κ», το πιο σημαντικό κομμάτι της νέας επικοινωνίας του κ. Τατάρ με την Ε.Ε. αφορούσε το Κυπριακό και την σχεδιαζόμενη άτυπη διάσκεψη. Σε αυτό το πεδίο, η Ε.Ε. βολιδοκόπησε τις προθέσεις Τατάρ και επικείμενη να κατανοήσει το αν υπάρχουν περιθώρια συνεννόησης με βάση το υφιστάμενο πλαίσιο λύσης. Για το συγκεκριμένο ζήτημα λοιπόν, ο κ. Τατάρ έστειλε στις Βρυξέλλες δύο σημαντικά μηνύματα. Πρώτον, επισήμανε ότι για τους τον κ. Τατάρ και τους συνεργάτες του η βάση λύσης του Κυπριακού είναι η αρχή της κυριαρχικής ισότητας. Δλαδή, για την επίλυση του Κυπριακού, οι δύο κοινότητες και η διεθνής κοινότητα θα αναγνωριστούν ότι στην Κύπρο υφίστανται δύο, ξεχωριστά, ίσα και κυρίαρχα κράτη. Δεύτερον, σε περίπτωση που

γίνει αποδεκτή η αρχή της κυριαρχικής ισότητας, τότε οι δύο πλευρές θα ξεκινήσουν να συζητούν το πλαίσιο μελλοντικής συνεργασίας.

...για συνομοσπονδία

Την προηγούμενη εβδομάδα, ως προς το δεύτερο ζήτημα που έθιξε στην επικοινωνία του με τον κ. Μπορέλ, ο κ. Τατάρ, τη σκυτάλη έλαβε στο βήμα της «Βουλής», ο «Υπουργός Εξωτερικών», Ταχσίν Ερτουγρούλογλου. Απαντώντας στην κριτική της Τ/κ αντιπολίτευσης για τους χειρισμούς της νέας Τ/κ ηγεσίας στο Κυπριακό, ο σκληροπυρηνικός εθνικιστής Τ/κ πολιτικός αναφέρθηκε στο μοντέλο της συνομοσπονδίας.

Ο κ. Ερτουγρούλογλου άνοιξε το κεφάλαιο της συνομοσπονδίας λίγο μετά τη νέα συνάντηση που είχε στην Τουρκία με τον πρόεδρο Ρετζέπ Ερντογάν. Το τουρκικό Προεδρικό δεν έδωσε στην δημοσιότητα λε-

πιμέρειες για το περιεχόμενο αυτής της συνάντησης. Ωστόσο, οι τελευταίες πληροφορίες από την τουρκική πρωτεύουσα θέλουν τους κ. Ερντογάν και κ. Ερτουγρούλογλου να εστίασαν στην προοπτική διευθέτησης του Κυπριακού με βάση την θεωρία-υπόθεση των δυο ξεχωριστών, ισών κρατών της Κύπρου.

Στο βήμα της «βουλής», ο κ. Ερτουγρούλογλου άφησε να εννοηθεί ότι στο επίκεντρο της νέας προσέγγισης της Τ/κ ηγεσίας για το Κυπριακό βρίσκεται η αρχή της κυριαρχικής ισότητας. Η λύση του Κυπριακού εξαρτάται από την αναγνώριση αυτής της αρχής από όλες τις εμπλεκόμενες πλευρές και φυσικά την διεθνή κοινότητα και τον ΟΗΕ. Σε περίπτωση που στην άτυπη πενταμερή διάσκεψη δρομολογηθεί η αναγνώριση αυτής της αρχής, τότε, στην επόμενη φάση των συνομιλιών, οι δύο κοινότητες θα εξετάσουν το μοντέλο της μελλοντικής συνεργασίας. Σύμφωνα με τον «ΥΠΕΞ» αυτό το μοντέλο δεν πρόκειται να είναι άλλο παρά αυτό της συνομοσπονδίας.

Προχωρώντας ένα βήμα πιο πέρα, ο κ. Ερτουγρούλογλου χαρακτήρισε την Ε.Ε. ως μια συνομοσπονδία. Από τη δική του σκοπιά, εφόσον στην Ευρώπη δεκάδες κράτη κατάφεραν να έρθουν σε συμφωνία με βάση το συνομοσπονδιακό μοντέλο, το ίδιο θα μπορούσε να συμβεί με σχετική ευκολία και στην Κύπρο, όπου σύμφωνα πάντα με την ιδιόρρυθμη ανάγνωση της Τ/κ Δεξιάς, υφίσταται ντε φάκτο δύο ξεχωριστά, ίσα, κυρίαρχα κράτη. Επιπλέον, στη σύγχρονη βιβλιογραφία των διεθνών σχέσεων, το κεφάλαιο της ομοσπονδίας εμπεριέχει πολλά υποκεφάλαια. Ένα από αυτά είναι αυτό της συνο-

μοσπονδίας, το οποίο αφορά την συνεργασία ανεξάρτητων κρατικών δομών με βάση τις διακρατικές συμφωνίες και όχι φυσικά το σύνταγμα που είναι απαραίτητη προϋπόθεση στις ομοσπονδίες.

Η Τ/κ κριτική

Όπως ήταν αναμενόμενο οι νέες εισηγήσεις της Τ/κ ηγεσίας για την προοπτική λύσης του Κυπριακού σκοντάφτουν πάνω στις ενστάσεις της Τ/κ αντιπολίτευσης, κυρίως της Τ/κ Αριστεράς. Τα κόμματα της Αριστεράς εκφράζουν έντονη δυσπιστία ως προς την ορθότητα και αποτελεσματικότητα των θέσεων Τατάρ για το Κυπριακό. Επιπλέον, προβάλλουν την άποψη ότι ο κ. Τατάρ θα συμμετέχει στην άτυπη πενταμερή διάσκεψη δίχως να λαμβάνει υπόψη τις υφιστάμενες πραγματικότητες στο Κυπριακό και στο διεθνές πεδίο. Αυτή η εξέλιξη εκθέτει την Τ/κ πλευρά σε νέους κινδύνους.

Ο Ντεββίς Ντογάν, ο οποίος συμμερίζεται την έντονη δυσπιστία της Τ/κ αντιπολίτευσης για τους χειρισμούς του κ. Τατάρ, αναρωτιέται για τον λόγο που η Τ/κ ηγεσία επιμένει στη συνομοσπονδία ως νέα βάση λύσης. Επιχειρώντας να απαντήσει σε αυτό το ερώτημα, ο κ. Ντογάν θεωρεί ότι ο κ. Τατάρ προχωρά στην άτυπη διάσκεψη, γνωρίζοντας ότι η δική του ξεχωριστή ατζέντα δεν πρόκειται να σημειώσει επιτυχία. Ο κ. Τατάρ κινείται προς αυτήν την κατεύθυνση με απώτερο στόχο τη διαίωση του υφιστάμενου κατεστημένου στο Κυπριακό. Οι τελευταίες πληροφορίες της «Κ» από την Τ/κ πλευρά δείχνουν ότι το τελευταίο διάστημα αυτή η θέση κερδίζει όλο και περισσότερο έδαφος στους κύκλους της Τ/κ αντιπολίτευσης.

Στη νέα κυβέρνηση Μπάιντεν θα συμμετάσχουν και άλλα ονόματα-κλειδιά για την Αv. Μεσόγειο, όπως ο Άντονι Μπλίνκεν, ο Τζέικ Σάλιβαν, ο Μπρετ Μακ Γκούρκ, ο Λόιτ Όστιν, όλοι τους σε θέσεις κλειδιά κατά το προηγούμενο διάστημα.

Πρόσωπα-κλειδιά σε άμυνα και εξωτερική πολιτική

Η σχέση Μπάιντεν-Αναστασιάδη, η επίσκεψη στην Κύπρο και τα νέα δεδομένα

Των **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**
και **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

«**Παρότι** ο ίδιος γνωρίζει καλά την περιοχή, αυτή δεν είναι η Μέση Ανατολή που άφησε πριν τέσσερα χρόνια ο Τζό Μπάιντεν» ήταν η τοποθέτηση του αρθρογράφου των New York Times Thomas Friedman, όταν κλήθηκε να σχολιάσει την επιστροφή του νέου Προέδρου των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή. Έχουν δημιουργηθεί αναπόφευκτα νέα δεδομένα και σίγουρα η έναρξη της θητείας του Τζο Μπάιντεν στον Λευκό Οίκο βρήκε την Ανατολική Μεσόγειο σε μια ιδιαίτερα κρίσιμη συγκυρία. Στόχος είναι να περιοριστεί η επίδραση του Ιράν και της Ρωσίας στην περιοχή. Μετά την ορκωμοσία του νέου προέδρου των ΗΠΑ στην Ουάσινγκτον, ο έλεγχος των κρίσιμων σημασιών κρατικών δομών, υπηρεσιών και θεσμών περνά στο χέρι στελεχών των Δημοκρατικών, οι οποίοι έχουν μεγάλη εμπειρία σε ζητήματα που αφορούν την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Στην Άγκυρα επικρατεί κλίμα προβληματισμού ως προς την αλλαγή σκυτάλης στην πολιτική ηγεσία των ΗΠΑ, ένας μάλλον δικαιολογημένος προβληματισμός, καθώς σε πολλά μέτωπα Τουρκία και ΗΠΑ το τελευταίο διάστημα έχουν έρθει σε ρήξη. Πολιτικοί κύκλοι θεωρούν πάντως πως πιθανή είναι η σχέση μαστίγιου και καρότου, με πιθανότερη αυτή του καρότου. Την ίδια περίοδο Ελλάδα και Κύπρος αναμένουν τις νέες αμερικανικές πρωτοβουλίες

στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, Αιγαίο και Αv. Μεσόγειο, κυρίως ως προς την τροπή των εξελίξεων στα μέτωπα της Τουρκίας, του Κυπριακού, της ενέργειας και των σχέσεων της Δύσης με τη Ρωσία και την Κίνα, το Ισραήλ εστιάζει στη διαιώνιση της πολυδιάστατης στενής αμερικανο-ισραηλινής συνεργασίας και τα αραβικά κράτη της Μέσης Ανατολής, Αραβικού Κόλπου και Βόρειας Αφρικής ευελπιστούν για

Στην Άγκυρα επικρατεί κλίμα προβληματισμού ως προς την αλλαγή σκυτάλης στην πολιτική ηγεσία των ΗΠΑ, ένας μάλλον δικαιολογημένος προβληματισμός, καθώς σε πολλά μέτωπα Τουρκία και ΗΠΑ το τελευταίο διάστημα έχουν έρθει σε ρήξη.

την επικέντρωση της προσοχής τους με την υποστήριξη των ΗΠΑ σε κοινές προκλήσεις όπως λ.χ. η οικονομική κρίση, η τρομοκρατία και το Ιράν.

Το νούμερο 1 άτομο στον αναγνωμένο Λευκό Οίκο, το οποίο στη νέα περίοδο θα κληθεί να «απαντήσει» στα ερωτήματα, αιτήματα και προβληματισμούς της Κύπρου, Ελλάδας και των υπόλοιπων κρα-

τών της Αv. Μεσογείου ακούει στο όνομα Joseph Robinette Biden Jr. και είναι ένας πολιτικός με μεγάλη πείρα για τα ζητήματα της ευρύτερης περιοχής. Πρόκειται για τον νεότερο σε ηλικία γερουσιαστή στην ιστορία των ΗΠΑ, ο οποίος λίγο μετά την είσοδό του στη Γερουσία, πρωταγωνίστησε το 1975 στο ζήτημα των στρατιωτικών κυρώσεων που επιβλήθηκαν στην Τουρκία εξαιτίας της εισβολής στην Κύπρο. Μετά το 1975, το ενδιαφέρον του κ. Μπάιντεν παρέμεινε επικεντρωμένο στην πτέρυγα της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και Μέσης Ανατολής του Ψυχρού Πολέμου, με ειδική έμφαση στο παλαιστινιακό ζήτημα, στην κρίση του Λιβάνου και στην αλλαγή καθεστώτος στο Ιράν. Το 1980 ο κ. Μπάιντεν συμμετείχε στην αμερικανική αντιπροσωπεία που δημιουργήσε τις πρώτες επαφές με τη στρατιωτική κοινότητα της Τουρκίας, η οποία στη συνέχεια έδωσε τη συγκατάθεσή της για την επιστροφή της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ. Τρεις δεκαετίες μετά, με την ιδιότητα του αντιπροέδρου των ΗΠΑ, ο κ. Μπάιντεν διαχειρίστηκε για λογαριασμό της χώρας του τις κρίσεις στην Ουκρανία, τις επιπτώσεις της Αραβικής Άνοιξης, τις κοινωνικοπολιτικές αναταράξεις στις αραβικές κοινωνίες, τις επιπτώσεις της αμερικανικής εισβολής στο Ιράκ και τις κρίσεις σε Συρία και Λιβύη. Επίσης, παρακολούθησε από κοντά την ανάπτυξη ενός νέου ενεργειακού πλαισίου στην Αv. Μεσόγειο και κατέβαλε προσπά-

θειες για την αντιμετώπιση των πρώτων αναταράξεων στις αμερικανοτουρκικές σχέσεις.

Η σχέση με Κυπριακό

Στο Προεδρικό είδαν με χαμόγελο την εκλογή Μπάιντεν. Όχι μόνο γιατί ο ίδιος ξέρει καλά το Κυπριακό σε αντίθεση με τον Ντόναλντ Τραμπ, αλλά και για την καλή σχέση που έχει όπως υποστηρίζουν κτίσει με τον Νίκο Αναστασιάδη. Υπενθυμίζεται, πως όταν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας νοσηλεύονταν στη Νέα Υόρκη το 2014, ο τότε αντιπρόεδρος Τζο Μπάιντεν επισκέφτηκε τον Νίκο Αναστασιάδη στο νοσοκομείο. Είχε προηγηθεί η επίσκεψη του Τζο Μπάιντεν στην Κύπρο, στην οποία η Λευκωσία είχε αποδώσει μεγάλη πολιτική σημασία. Ήταν η πρώτη επίσκεψη αντιπροέδρου των ΗΠΑ μετά από 52 χρόνια και πολιτικοί κύκλοι ανέμεναν πως από την συνάντηση θα προέκυπταν θετικές εξελίξεις σε ό,τι αφορά την Αμμόκωστο. Ο Τζο Μπάιντεν είχε ξεκαθαρίσει πως στηρίζει λύση στη βάση της διζωνικής δικονομικής ομοσπονδίας, παρακάθισε σε δείπνο μαζί με τον Πρόεδρο Αναστασιάδη και τον τότε Τ/κ γένητ Ντερβίς Έρογλου και εξέφρασε την πρόθεση των ΗΠΑ να βοηθήσουν στην εξέλιξη των διαπραγματεύσεων και στην επιστροφή της Αμμοκώστου. Θεωρείται πως ο ίδιος ο Μπάιντεν ενθάρρυνε την μετεξέλιξη της Κύπρου σε «γέφυρα» μεταξύ του Ισραήλ και της Αιγύπτου επενεργημένων στην ενεργειακή διάσταση.

Αναλαμβάνουν παλαιοί συνεργάτες του Μπάιντεν

Όλα αυτά τα χρόνια ο κ. Μπάιντεν διατήρησε στενή συνεργασία με ένα διπλωμάτη και φιλόδοξο πολιτικό, τον Άντονι Μπλίνκεν, ο οποίος αναμένεται να αναλάβει το αξίωμα του υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ στη νέα κυβέρνηση Μπάιντεν. Πρόκειται για συγγενικής καταγωγής πολιτικό, με επιστημονική και διπλωματική γνώση σε σημαντικά πεδία της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, όπως λ.χ. οι διμερείς σχέσεις ΗΠΑ-Ευρώπης, που είναι κομμάτι των Δημοκρατικών ηγεσιών των ΗΠΑ από την περίοδο της Προεδρίας του Μπιλ Κλίντον. Το αστέρι του κ. Μπλίνκεν στον Λευκό Οίκο λάμπει από τα τέλη της δεκαετίας του 2000, όταν άρχισε να αναλαμβάνει σημαντικά καθήκοντα στο αμερικανικό διπλωματικό σώμα. Ο πρώην υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Αv. Μεσόγειο, διατηρεί στενές σχέσεις με το Ισραήλ και το προηγούμενο διάστημα δεν έκρυψε δημοσίως την απογοήτευσή του για τις νέες επιλογές της Άγκυρας στην ευρύτερη περιοχή. Την προηγούμενη εβδομάδα ο κ. Μπλίνκεν χαρακτήρισε την Τουρκία ως «υποτιθέμενο σύμμαχο» των ΗΠΑ. Στη Λευκωσία θεωρούν πως ο κ. Μπλίνκεν ξέρει σε βάθος τα ζητήματα που αφορούν την Κύπρο και την Ελλάδα. Δεν θεωρείται φιλικός διπλωμάτης, η Άγκυρα δεν φαίνεται να έχει πρόβλημα με τον διορισμό του.

Στη νέα κυβέρνηση Μπάιντεν ο κ. Μπλίνκεν θα συνεργαστεί στενά με δύο προσωπικότητες, των οποίων το αστέρι στις ένοπλες δυνάμεις και στο διπλωματικό σώμα των ΗΠΑ έλαμψε τις δεκαετίες του 2000 και του 2010 στη Μέση Ανατολή και στην Ανατολική Μεσόγειο. Ο υποψήφιος υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ, ο Λόιτ Όστιν είναι εν αποστρατεία στρατηγός των ΗΠΑ, ο οποίος ανέλαβε ηγετικό στρατιωτικό ρόλο σε Αφγανιστάν και Ιράκ κατά τις προηγούμενες δεκαετίες. Το δε, 2013 ανέλαβε τη διοίκηση του «CENTCOM», μιας στρατιωτικής δομής

που έχει υπό την αρμοδιότητά της τη Βόρεια Αφρική, τη Μέση Ανατολή και τη Νοτιοδυτική Ασία. Την περίοδο που ο στρατηγός Όστιν πρωταγωνιστούσε στα στρατιωτικά σχέδια των ΗΠΑ για την Αv. Μεσόγειο, ο Μπρετ Μακ Γκούρκ διηύθυνε την προσπάθεια της Ουάσινγκτον στη Συρία και στο Ιράκ για την αναχαίτιση της απειλής του Ισλαμικού Κράτους. Για τις ανάγκες αυτού του επιχειρήματος ο Αμερικανός διπλωμάτης επιστράτευσε τις στρατιωτικές δυνάμεις του κουρδικού αυτονομιστικού κινήματος, μια επιλογή που τον έφερε σε μετωπική ρήξη με την Άγκυρα. Σήμερα, ο κ. Γκούρκ ετοιμάζεται να αναλάβει τη θέση του εκπροσώπου των ΗΠΑ για τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική. Παρότι δεν έχει εκφραστεί ποτέ για το κυπριακό, διπλωματικοί κύκλοι βλέπουν θετικά τον διορισμό του. Τόσο για τον Όστιν όσο και για τον Μακ Γκούρκ, η Άγκυρα ανησυχεί για τον ρόλο που διαδραμάτισαν οι δύο στη Συρία κυρίως σε σχέση με την οργάνωση και υποστήριξη των «Συριακών Δυνάμεων» που αποτελούν ουσιαστικά από τις κουρδικές δυνάμεις.

Υπογραμμίζεται ότι στη νέα κυβέρνηση Μπάιντεν θα συμμετάσχουν και άλλα ονόματα-κλειδιά για την Αv. Μεσόγειο. Ο Τζέικ Σάλιβαν είναι ο νέος σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας του Αμερικανού προέδρου. Πρόκειται για έναν πολιτικό και διπλωμάτη που έχει μεγάλη πείρα σε ζητήματα της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής και πριν από σύντομο χρονικό διάστημα εξαπέλυσε μετωπική επίθεση κατά της Άγκυρας με τοποθέτηση που δημοσιεύτηκε στο «Politico». Σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας της πρώτης Γυναίκας Αντιπροέδρου των ΗΠΑ θα είναι η Νάνσυ Μακκλάουνι, με μακρά πείρα στις διπλωματικές αντιπροσωπείες των ΗΠΑ σε Μπακού, Άγκυρα και Σόφια. Την ηγεσία της CIA αναλαμβάνει ο Γουίλιαμ Μπερς, ένας καριέριστας διπλωμάτης, το όνομα και το έργο του οποίου γνωρίζουν πολύ καλά η Αθήνα, η Άγκυρα και τα Ιεροσόλυμα.

Η επιστροφή Νούλαντ

Η είδηση που κυκλοφόρησε στο «Politico» περί αξιοποίησης των δύο βετεράνων της διπλωματίας Βικτόρια Νούλαντ και Γουέντι Ξέρμαν, προκάλεσε συζητήσεις στους διπλωματικούς διαδρόμους. Η Νούλαντ, η οποία έχει υπηρετήσει ως εκπρόσωπος των ΗΠΑ στην Ευρώπη, πρόσβειρα στο ΝΑΤΟ και εκπρόσωπος Τύπου του Στέιτ Ντιπάρτμεντ, αναμένεται να αναλάβει υφυπουργός, αρμόδια για πολιτικές υποθέσεις. Η ίδια είχε έντονη εμπλοκή στο Κυπριακό επι διακυβέρνησης Ομπάμα, ωστόσο υπάρχουν κύκλοι που ανησυχούν για τη στάση που θα κρατήσει αυτή τη φορά. Σε αντίθεση με τις ανησυχίες της Λευκωσίας, η Άγκυρα βλέπει θετικά τον διορισμό Νούλαντ και τον ρόλο που θα διαδραματίσει. Η Ξέρμαν από την άλλη, ήταν μεταξύ των βασικών διαπραγματευτών της πυρηνικής συμφωνίας του 2015 με το Ιράν, από την οποία αποχώρησε ο Ντόναλντ Τραμπ. Ο Μπάιντεν φαίνεται έτοιμος να την διορίσει αναπληρώτρια υπουργό Εξωτερικών, σύμφωνα με το Politico.

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΑΪΚΑ ΡΟΥΜΠΙΝ

Προς διπλωματική και οικονομική σύγκρουση ΗΠΑ - Τουρκίας

Από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, σχεδόν κάθε Αμερικανός πρόεδρος αναλάμβανε το αξίωμα του υποσχόμενος να εστιάζει σε εσωτερικά θέματα, όμως οι παγκόσμιες συγκυρίες πάντα άλλαζαν την ατζέντα. Για τον Τζορτζ Μπους τον πρεσβύτερο προέκυψε η εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ. Για τον Μπιλ Κλίντον, η κρίση ήρθε στα Βαλκάνια. Ο Τζορτζ Μπους ο νεότερος αντιμετώπισε τις τρομοκρατικές επιθέσεις στις 11ης Σεπτεμβρίου 2001, και ο Μπαράκ Ομπάμα, ενώ υποστήριζε τον «τερματισμό των ανόπλων πολέμων», έστειλε τα αμερικανικά στρατεύματα τόσο στη Λιβύη όσο και στη Συρία. Το ότι ο Ντόναλντ Τραμπ αποτέλεσε εξαίρεση οφείλεται περισσότερο σε στρατηγική σύγκρουση και στην επιθυμία να κατευνάσει τους απολυταρχικούς άρχοντες, παρά στην έλλειψη απειλών. Δυστυχώς, για τον Τζο Μπάιντεν, αυτό σημαίνει ότι θα αντιμετωπίσει κρίσεις που υποβόσκουν και αναβάλλονται επί τέσσερα χρόνια.

Οι Αμερικανοί μπορεί να πιστεύουν πως η Κίνα, η Ρωσία, η Βόρεια Κορέα και το Ιράν αποτελούν

τις κορυφαίες ξένες προκλήσεις τους, αλλά η δοκιμασία που πιθανότατα θα πρέπει σύντομα να αντιμετωπίσει ο Μπάιντεν θα είναι η κλιμακούμενη πρόκληση της Τουρκίας στο διεθνές δίκαιο, στην ασφάλεια και στη σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο. Η ανοχή που έδειξαν στον Τούρκο πρόεδρο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν τόσο ο Τραμπ όσο και η Γερμανίδα καγκελάριος Άγκελα Μέρκελ –ο πρώτος λόγω άγνοιας και η τελευταία από φόβο– ενθάρρυνε τον Ερντογάν να θεωρεί τους αντιπάλους του αδύναμους, να διατυπώνει πιο ακραίες θέσεις και να αυξάνει την επιθετικότητα σε όλη την περιοχή.

Πριν από τέσσερα χρόνια, ενώ η Τουρκία είχε υπό κατοχή μόνο τη βόρεια Κύπρο, ο Ερντογάν με συμμάχους όπως ο Εγεμέν Μπαγίς (σήμερα πρόεδρος της Τουρκίας στην κυπριακή κυβέρνηση για την προσπάθειά της να εκμεταλλευθεί τα κοιτάσματα αερίου στη παράκτια ζώνη της, αλλά στην πράξη δεν έκανε τίποτα. Σήμερα, τουρκικά πολεμικά πλοία παρενοχλούν τακτικά

κυπριακά και διεθνή πλεούμενα στα κυπριακά χωρικά ύδατα, τουρκικά ερευνητικά πλοία παραβιάζουν τα κυπριακά και ελληνικά χωρικά ύδατα, και Τούρκοι εισέβαλαν στα Βαρώσια, ένα παραθεριστικό θέρετρο από όπου εκδιώξαν Ελληνοκυπρίους πριν από δεκαετίες.

Αυτή είναι η μόνον η κορυφή του παγόβουνου. Τουρκικά πολεμικά αεροσκάφη και πλοία απειλούν το Καστελλόριζο και η Τουρκία διεκδικεί τη χώρα χωρικά ύδατα της Κρήτης. Τουρκικές και υποστηριζόμενες από την Τουρκία δυνάμεις εισέβαλαν και έκαναν ενοχάθησαν στην περιφέρεια του Αφρίν στη Συρία και προχώρησαν στην προσαρτήση άλλων πόλεων της βόρειας Συρίας. Στο Ιράκ, τουρκικά πολεμικά αεροσκάφη βομβάρδισαν τον πληθυσμό των Γεζίντι στην περιοχή Σιντζάρ, η οποία έχει ήδη πληγεί από το Ισλαμικό Κράτος. Η Τουρκία έστειλε επίσης Σύρους μισθοφόρους, συμπεριλαμβανομένων κάποιων που συνδέονται με την Αλ Κάιντα και το Ισλαμικό Κράτος, στη Λιβύη και στο Αζερμπαϊτζάν, και χρησιμοποιεί δικές της ειδικές δυνάμεις για να πολε-

μήσει τους Αρμένιους στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ. Ο Ερντογάν αμφισβητεί ανοιχτά τη νομιμότητα της Συνθήκης της Λωζάννης. Με απλά λόγια, η εκθρόνιση του Ερντογάν και η φιλελεύθερη τάξη μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο τον τοποθετεί στο ίδιο κάδρο με τον Βλαντιμίρ Πούτιν και τον Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς, παρά με οποιονδήποτε Ευρωπαίο δημοκράτη γένητ. Καθώς η οικονομία της Τουρκίας παραπαίει, ο Ερντογάν πιθανότατα θα κλιμακώσει τις αντιπαραθέσεις και την επιθετικότητα του για να αποσπάσει την προσοχή των Τούρκων από την καταστροφική οικονομική του διαχείριση.

Αυτή η δυναμική θα αναγκάσει πιθανώς τον Μπάιντεν να επεκταθεί πιο άμεσα στην Ανατολική Μεσόγειο. Θα έχει εδώ την ευκαιρία, πέρα από τις κομματικές διαφωνίες που υπάρχουν σήμερα στην Ουάσινγκτον, να βασιστεί στην κληρονομιά που άφησαν ο Τραμπ και ο υπουργός Εξωτερικών Μάικ Πομπέο. Ο στρατηγικός διάλογος με την Ελλάδα και την Κύπρο θα συνεχιστεί

υπό τον Μπάιντεν. Η επί Πομπέο μερική άρση του εμπάργκο όπλων προς την Κύπρο έγινε πρωτοσέλιδο, αλλά, στην πράξη, ήταν περισσότερο συμβολική παρά ουσιαστική. Ο Μπάιντεν μπορεί τώρα να της δώσει υπόσταση και να παράσχει τον εξοπλισμό και την τεχνολογία που χρειάζεται η Κύπρος για να υπερασπιστεί την κυριαρχία της. Ο κόλπος της Σούδας αναμένεται να γίνει γνώριμο όνομα στις Ηνωμένες Πολιτείες, τόσο οικείο στους Αμερικανούς όσο και η αεροπορική βάση του Ραμσάιντ ή η στρατιωτική βάση της Οκινάουα. Η επείγουσα του Τραμπ προς τον Ερντογάν επέτρεψε στον Τούρκο γένητ να διαφύγει τις ευθύνες για τις πράξεις του. Ο Ερντογάν πίστευε ότι το Κογκρέσο και οι αμερικανικές δικαστικές αρχές δεν είχαν καμία βαρύτητα. Βασίζονταν στον Τραμπ για να αποφύγει κυρώσεις ή να συνάψει συμφωνίες ώστε να παρακάμψει τη δικαιοσύνη. Η ομάδα του Μπάιντεν δεν θα έχει καμία ανοχή σε τέτοιες ενέργειες. Η Τουρκία ή τα τουρκικά θεσμικά όργανα θα αντιμετωπίσουν κυρώσεις για τις συναλλαγές του Ερντογάν με τη Ρωσία και τις ρη-

ματοπιστωτικές παρατυπίες των τουρκικών τραπεζών. Κατά ειρωνικό τρόπο, ενώ η Τουρκία θα τις απορροφούσε πιο εύκολα επί Τραμπ, η εύθραυστη οικονομία της θα μεγιστοποιήσει σήμερα τον αντίκτυπό τους. Ο Ερντογάν μπορεί να διαμαρτυρηθεί, όμως μόνο ελάχιστα μέλη του Κογκρέσου θα τον ακούσουν. Πριν από είκοσι χρόνια, η τουρκική προέβει είχε τόσο κύρος όσο της Γερμανίας ή της Γαλλίας. Σήμερα, έχει τόσο επιρροή όσο τον Μαλάουι ή της Μαυριτανίας.

Πλυσιάζει μια διπλωματική και οικονομική σύγκρουση. Ο Ερντογάν θα δοκιμάσει τον Μπάιντεν στην Ανατολική Μεσόγειο. Μπορεί να τον θεωρεί έναν μεσοκόπο άντρα, αλλά δεν πρέπει να υποτιμά την αποφασιστικότητα του νέου προέδρου και τις ευρύτερες ομάδες του να κρατήσουν ευθεναρή στάση. Αν ο Τραμπ ή ο Ομπάμα έκαναν το ίδιο, ο κίνδυνος στην Ανατολική Μεσόγειο ίσως να μην ήταν τώρα τόσο σοβαρός.

Ο κ. Μάικα Ρούμπιν είναι ειδικός αναλυτής στο American Enterprise Institute.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Μονόδρομος η δημοσιοποίηση της Λίστας Γιωρκάτζη

Είναι πρόχειρη, έχει λάθη, αλλά πρέπει πλέον να φύγει από πάνω από τη Βουλή τονίζει ο Αδάμος Αδάμου

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Με την ψήφιση του προϋπολογισμού την περασμένη Πέμπτη, τα βλέμματα πλέον στρέφονται στην καυτή πατάτα που ονομάζεται «Λίστα Γιωρκάτζη». Ο πρόεδρος της Βουλής Αδάμος Αδάμου, στη συνέντευξή του στην «Κ», σημειώνει πως έστω και αν η λίστα είναι πρόχειρη, με σοβαρά λάθη, αλλά αν ενάμιση χρόνο μετά που παίρνουμε και φέρνουμε τη λίστα δεν τη δημοσιοποιήσουμε θα φανεί πως κάτι κρύβουμε. Όπως εξηγεί και το ΑΚΕΛ, παρά τις επικρίσεις για τη λίστα, συναίνεσε στο να δημοσιοποιηθεί, συνεπώς αναμένεται το πράσινο φως την προσεχή Πέμπτη για ανάρτησή της στην ιστοσελίδα της Βουλής, έστω κι αν νομικοί εκφράζουν ανησυχίες για το τι θα ακολουθήσει της δημοσιοποίησης. Ο Αδάμος Αδάμου παραδέχεται πως αν ο προϋπολογισμός παιζόταν στην ψήφο θα ψήφιζε ο ίδιος υπέρ, διαχωρίζοντας τη θέση από το κόμμα του. Σε ό,τι αφορά πώς η Βουλή θα βοηθήσει στην πάταξη της διαφθοράς, σημειώνει, μεταξύ άλλων, πως ο έλεγχος του πόθεν έσχες των βουλευτών θα πρέπει να γίνεται από ανεξάρτητο ελεγκτικό όργανο.

—Πρώτη φορά στα χρονικά καταψήφιστηκε προϋπολογισμός, όπως έγινε τον προηγούμενο Δεκέμβριο. Για πολλούς ήταν μομφή προς την κυβέρνηση. Για σας τι ακριβώς ήταν;

—Αυτό εξαρτάται από τον λόγο που δεν ψήφιστηκε την πρώτη φορά ο προϋπολογισμός. Ήταν η αξίωση συγκεκριμένου κόμματος, του ΔΗΚΟ, να ζητήσει από τον πρόεδρο να δώσει τους φακέλους στην ελεγκτική υπηρεσία ούτως ώστε να ψηφίσει τον προϋπολογισμό.

—Αδικείτε το ΔΗΚΟ;

—Εγώ δεν αδικώ κανέναν. Δεν είμαι πρόεδρος της Βουλής για να κάνω κριτική στα κόμματα για το τι αποφασίζουν. Το κάθε κόμμα κρίνει και αποφασίζει το ίδιο.

—Είστε όμως πολιτικό πρόσωπο δικαιούστε να έχετε άποψη επί του συγκεκριμένου.

—Είμαι πολιτικό πρόσωπο, αλλά εικά δηλώνει από την ανάδειξή μου στην Προεδρία της Βουλής ότι θα ήμουν ανεξάρτητος πρόεδρος και θα λειτουργώ με αυτόν τον τρόπο. Είναι λοιπόν δυνατόν να κάνω κριτική στις θέσεις των κομμάτων;

—Είστε δεύτερος τη τάξει. Θα μπορούσατε για παράδειγμα να πιέσετε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να δώσει τους φακέλους για να πάει «πάσα κακό» η κατάσταση;

—Δεν είναι στις αρμοδιότητές μου, ούτε στις προθέσεις μου να ζητώ πράγματα στον Πρόεδρο που ζητούν συγκεκριμένα κόμματα. Δηλαδή, κάθε κόμμα, το οποίο ζητάει κάτι, πρέπει ο πρόεδρος της Βουλής να παίρνει τον αρμόδιο υπουργό ή τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να τον παρακαλεί; Έχουν τα κόμματα τις απόψεις τους, έχει και η κυβέρνηση τη δική της άποψη χωρίς να εξετάζω ποια είναι σωστή και ποια

“

Από την ημέρα που εκλέγεται στην προεδρία της Βουλής το ΑΚΕΛ δεν έκανε καμία απολύτως παρέμβαση σε αυτά που εκφράζω και λέω.

“

Έχει επικρατήσει τόσος θόρυβος όλο αυτό το διάστημα που αν δεν γίνει η δημοσιοποίησή της και κατακωνιαστεί, η άποψη του κόσμου θα είναι ότι τους κοροϊδεύουμε.

“

Η Βουλή θα πρέπει να καθαρίσει τα του οίκου της. Ακούγονται διάφορα κατά καιρούς που εμπλέκουν βουλευτές,

λανθασμένη. Άρα, ο ρόλος του προέδρου της Βουλής δεν είναι αυτός του διαιτητή για να βρίσκονται κοινές λύσεις αλλά πολύ πιο σημαντικός από το πολιτικό αλιβερίσι. Τα κόμματα—θέλω να πιστεύω—είναι υπεύθυνοι οργανισμοί, με υπεύθυνους ανθρώπους, οι οποίοι εκφράζουν τις θέσεις και απόψεις τους και προσπαθούν να περάσουν πράγματα αναζητώντας συμμαχίες.

—Προέρχεστε από ένα κόμμα που δεν ψήφισε τον προϋπολογισμό...

—Το ΑΚΕΛ έχει δικές του ιδεολογικοπολιτικές θέσεις και βάζει αυτών των θέσεων και της φιλοσοφίας του τάσσεια διαχρονικά εναντίον των προϋπολογισμών της υφιστάμενης κυβέρνησης. Και, όπως βλέπετε, η κριτική της μη ψήφισής του προϋπολογισμού δεν πάει στο ΑΚΕΛ, γιατί ο καθένας αντιλαμβάνεται πως ο προϋπολογισμός είναι ενάντια στη φιλοσοφία του κόμματος και γι' αυτό το λόγο δεν πρόκειται να ψηφίσει τους προϋπολογισμούς.

Θα ψήφιζα υπέρ

—Είχατε πει πως αν κριθεί στη μία ψήφο ο προϋπολογισμός θα ψηφίσετε υπέρ του. Για ποιο λόγο;

—Γιατί δεν ήθελα να οδηγηθεί το κράτος σε αχαρτογράφητα νερά και να καθυποχάσω τον κόσμο που ανα-

«Μόλις μου δώσουν έγκριση για δημοσιοποίηση της Λίστας Γιωρκάτζη θα την αναρτήσω», λέει ο πρόεδρος της Βουλής στη συνέντευξή του στην «Κ», σημειώνοντας ότι αν το κάνει από μόνος του θα έχει νομική και ποινική ευθύνη, οπότε όλες οι αγωγές θα είναι νομικά πάνω του.

μένει την ψήφιση προϋπολογισμού προκειμένου να πάρει το επιδόματά του, να συνεχίσουν αναπτυξιακά έργα που έχουν σταματήσει, επειδή δεν έχουμε προϋπολογισμό και επίσης να αποτρέψω τον ορατό κίνδυνο να μας υποβαθμίσουν πάλι οι διεθνείς αγορές στην κατηγορία των σκουπιδιών.

—Το είχατε συζητήσει με το ΑΚΕΛ;

—Όχι. Από την ημέρα που εκλέγεται στην προεδρία της βουλής το ΑΚΕΛ δεν έκανε καμία απολύτως παρέμβαση σε αυτά που εκφράζω και λέω.

—Προέρχεστε όμως από το ΑΚΕΛ...

—Είμαι των Νέων Δυνάμεων, δεν είμαι κομματικό στέλεχος.

—Προέρχεστε, όμως, από την κοινοβουλευτική ομάδα και αυτό κάνει τους καχύποπτους να κατηγορούν το ΑΚΕΛ ότι παίζει διπλό παιχνίδι, όταν εσείς προτίθεστε να βγάλετε την κυβέρνηση από τη δύσκολη θέση.

—Το ΑΚΕΛ δεν συμπεριφέρθηκε ποτέ συμφεροντολογικά ή έδειξε οπισθοχώρισμα στις θέσεις του. Δεν είναι το ΑΚΕΛ που πρέπει να κατηγορεί κάποιος.

—Πώς θα παταχθεί λοιπόν η διαπλοκή και η διαφθορά από πλευράς της Βουλής;

—Εγώ δεν είπα ότι δεν έχει δίκαιο

το ΔΗΚΟ που θέτει το θέμα. Ίσως όμως να μην είναι σωστό να θέτεις τέτοια προϋπόθεση για να καταψηφίσεις κάτι με το οποίο συμφωνείς.

—Εσείς θεωρείτε πως πρέπει να δοθούν οι φακέλοι στον γενικό ελεγκτή;

—Βεβαίως και συμφωνώ. Όλα στο φως. Η κυβέρνηση έχει την υποχρέωση να δώσει τους φακέλους στον γενικό ελεγκτή.

—Με ποιο τρόπο εσείς από το πηδάλιο της Προεδρίας της Βουλής σκοπεύετε να βοηθήσετε στην πάταξη της διαφθοράς και διαπλοκής;

—Η Βουλή θα πρέπει να καθαρίσει τα του οίκου της. Ακούγονται διάφορα κατά καιρούς που εμπλέκουν βουλευτές με μη εξυπηρετούμενα δάνεια και διαπλοκή. Στο σύντομο χρονικό διάστημα που θα είμαι πρόεδρος της Βουλής θέλω να αποκαταστήσω στο ελάχιστο την κακή γνώμη και φήμη που έχει ο πολίτης για το κοινοβούλιο.

—Με ποιο τρόπο;

—Έχουμε σημαντικά νομοσχέδια που πρέπει να περάσουν. Είναι η ίδρυση της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της διαφθοράς, το οποίο έχει αρκετά κενά ακόμα και ερωτηματικά στη νομοθεσία. Είναι ένα πολύ σημαντικό βήμα η έγκρισή του εν λόγω νομοσχεδίου. Υπάρχει παράλληλα η ανάγκη να ξεκαθαρίσει ο ορισμός

του «λόμπυ» στην Κύπρο και σίγουρα ο έλεγχος των βουλευτών.

Το πόθεν έσχες

—Όταν λέτε έλεγχος, μιλάτε για ένα πιο λεπτομερές πόθεν έσχες;

—Βεβαίως. Το έχουμε ήδη κουβεντιάσει στην ad hoc Επιτροπή για τα δάνεια των πολιτικά εκτεθειμένων προσώπων. Προσωπικά ανέφερα πως δεν δέχομαι να αξιολογεί το πόθεν έσχες Επιτροπή της Βουλής, αλλά θα πρέπει να ανατεθεί σε ανεξάρτητο ελεγκτικό όργανο.

—Όλα αυτά θα γίνουν πριν από τη λήξη αυτής της κοινοβουλευτικής θητείας;

—Τρέχουμε να το προλάβουμε, γιατί πρόθεσή μου είναι να καταφέρουμε να ολοκληρωθεί πριν από την λήξη αυτής της θητείας. Όπως αντιλαμβάνεστε, ο χρόνος είναι λίγος, καθώς τον Απρίλιο κλείνει η Βουλή. Ας ελπίσουμε ότι κάποια από αυτά θα ολοκληρωθούν, θα μπουν σε ψήφιση ή θα γίνει τέτοια δουλειά που να είναι σχεδόν έτοιμα και να μπορούν να ψηφιστούν στην πρώτη ολομέλεια της επόμενης Βουλής. Είναι πολύ σημαντικά νομο-

σχέδια και θα αποκαταστήσουν λίγο την τρωθείσα αξιοπιστία του πολιτικού συστήματος.

—Σε αυτό το πλαίσιο, τι να αναμένουμε με την περιβόητη λίστα Γιωρκάτζη;

—Το ΑΚΕΛ είχε ζητήσει αρχικά να πάει πίσω η λίστα προς επικαιροποίηση, γιατί έχει λάθη και παραλείψεις. Αυτό όμως ενδεχομένως να στείλει το μήνυμα προς τα έξω ότι κοροϊδεύουμε τον κόσμο. Δεν σημαίνει πως ό,τι γράφει η λίστα είναι ορθό.

—Υπάρχουν σκοπιμότητες από πλευράς Χρυστάλλας Γιωρκάτζη σε αυτή τη λίστα;

—Είναι πρόχειρη η λίστα, έχει λάθη αλλά αν ενάμιση χρόνο μετά που παίρνουμε και φέρνουμε τη λίστα δεν τη δημοσιοποιήσουμε θα φανεί πως κάτι κρύβουμε.

—Νομικά όμως καλύπτεστε;

—Έχω πάρει γνωμοδότηση από τρεις νομικούς. Ο ένας νομικός λέει να τη δημοσιοποιήσουμε μέσα στη Βουλή, ο άλλος θεωρεί ορθότερο να μην τη δημοσιοποιήσω.

—Άρα τι θα κάνετε τελικά;

—Η πρόθεσή μου είναι να τη δημοσιοποιήσω να φύγει από τη Βουλή. —Αν κινηθούν πρόσωπα νομικά εναντίον σας;

—Θα κινηθούν κατ' ακρίβεια εναντίον της Βουλής.

—Ποια διαδικασία θα ακολουθηθεί;

—Στην ad hoc Επιτροπή της περασμένης Τετάρτης ξαναζήτησα την έγκριση για τη δημοσιοποίηση της λίστας Γιωρκάτζη και συμφώνησαν όλοι. Το ΑΚΕΛ συμφώνησε να δημοσιοποιηθεί αλλά άσκησε κριτική για τη λίστα, χαρακτηρίζοντάς την πρόχειρη. Η προηγούμενη απόφαση κρίθηκε παράτυπη, συνεπώς θα πρέπει να ληφθεί νέα απόφαση για τη δημοσιοποίηση ή όχι της λίστας στην Ολομέλεια της επόμενης Πέμπτης. Μόλις μου δώσουν έγκριση, θα την αναρτήσω.

—Αν το κάνω από μόνος μου θα έχω νομική και ποινική ευθύνη, οπότε όλες οι αγωγές θα είναι νομικά πάνω μου. Όταν είναι απόφαση της Βουλής είναι εναντίον της Βουλής και κατ' επέκταση εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας.

—Κάποιοι θα πουν ότι αυτό είναι ένας άκρως λαϊκισμός, δεδομένου ότι είναι πρόχειρη όπως λέτε...

—Έχει επικρατήσει τόσος θόρυβος όλο αυτό το διάστημα που αν δεν γίνει η δημοσιοποίησή της και κατακωνιαστεί, η άποψη του κόσμου θα είναι ότι τους κοροϊδεύουμε. Οι βουλευτές που είναι στη λίστα έχουν βγει όλοι και έχουν δώσει διευκρινίσεις.

—Υπάρχουν άλλα πολιτικά πρόσωπα;

—Βεβαίως. Υπάρχουν εκτός των βουλευτών, κοινοτάρχες, μέλη συμβουλών, δήμαρχοι και εταιρείες.

—Διαβάστε στην ηλεκτρονική Καθημερινή τη Δευτέρα, τι λέει ο Αδάμος Αδάμου για το παρασκήνιο του 2016, όταν τέθηκε το όνομά του για την Προεδρία της Βουλής και τα επόμενα πολιτικά του σχέδια.

ΠΙΣ MEDOCHEMIE

44 ΧΡΟΝΙΑ

φροντίδα για τον άνθρωπο και την υγεία

Παίζει σε ρε μινόρε ο ΔΗΣΥ - Προεδρικό

Η φθορά της διακυβέρνησης κτύπησε την πόρτα του Συναγερμού, με την εσωστρέφεια να βρίσκεται προ των πυλών

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Όταν την περασμένη εβδομάδα τα στελέχη του Συναγερμού παρακολούθησαν από το κινητό τους δύο πρωτοκλασάτα στελέχη, τον Σωκράτη Χάσικο και τον Χάρη Γεωργιάδη, να συγκροτούνται δημοσίως, με γλώσσα που δεν θύμιζε την αρμόζουσα αστική ευγένεια, αλλά περισσότερο αργκό λιμανιού, πολλοί ήταν εκείνοι που ταρακουνήθηκαν και σημείωσαν ότι τα βάσανα του κόμματος είναι πίσω. «Από αλλού τα περιμένουμε από αλλού μας έρχονται», έλεγαν στα πηγαδάκια της Ολομέλειας βουλευτές, οι οποίοι πρόβλεπαν όπως έλεγαν ολισθήματα από τους συνθήεις υπόπτους της προεκλογικής, όπως ο Ευθύμιος Δίπλαρος, ο Αντρέας Κυπριανού και η Ελένη Σταύρου, όχι όμως από τον αναπληρωτή πρόεδρο του κόμ-

Ο Γιώργος Παμπορίδης δείχνει πλέον ανοικτά τη δυσαρέσκειά του με το πώς πολιτεύεται Προεδρικό-Πινδάρου και οι ερωτήσεις του περι νέου κινήματος κινητοποιήσαν παλαιότερα στελέχη να δουν πού το πάει.

Η ρήξη Χάσικου-Χάρη, ανοίγει τη συζήτηση ότι ο Συναγερμός θυμίζει διαλυμένη παρέλαση και πως το κόμμα έχει κουραστεί από τις συνεχείς κυβερνητικές προκλήσεις.

ματος, πρώην υπουργό Οικονομικών, και τον πρώην υπουργό Εσωτερικών του οποίου το όνομα ακουγόταν έντονα για καιρό ως πιθανό για να διεκδικήσει την προεδρία του κόμματος απέναντι από τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Το τι έπαθε ο Χάρης υπήρξε το κύριο ερώτημα της βδομάδας από στελέχη, οι οποίοι είδαν για τρίτη εβδομάδα τον δεύτερο τη τάξει του κόμματος να απασχολεί αρνητικά την επικαιρότητα. Η κόντρα των δύο πολιτικών ανδρών έχει παρασκήνιο, ωστόσο, η όλη τουτρεχάλα αποτελεί το κερασάκι στην τούρτα. Το κερασάκι, σε μία διακυβέρνηση που έχει κουράσει το κυβερνών κόμμα και πλέον δεν μπορεί να το κρύψει.

Αρνητικός πρωταγωνιστής

Η αλήθεια είναι πως ο Χάρης Γεωργιάδης δεν απασχολεί και με τα θετικότερα των σχολίων την επικαιρότητα τελευταίως. Το άρθρο του περί νέου ρεαλισμού στο Κυπριακό, η συνέντευξη που ακολούθησε ότι η δικοτόμηση έχει συντελεστεί εκ των πραγμάτων, οι περισσότερες χάρτες και οι πρόσφυγες έφυγαν ήταν το θέμα των ημερών. Δεν βρέθηκε ένα συναγερμικό στέλεχος πλην του Κρις Τριανταφυλ-

λίδη να στηρίξει δημοσίως τη θέση του για παράδειγμα, ενώ ούτε από το Υπουργικό έτυχε της ανάλογης θερμής. Αφενός για τη χρονική συγκυρία που επέλεξε να αφήσει υπόνοιες περί νέων ιδεών αφετέρου για τους λόγους για τους οποίους πρόβη στην κίνηση αυτή. Υπήρξαν τα στελέχη που θεώρησαν πως ο Χάρης Γεωργιάδης ήθελε ένα δυνατό σπρώξιμο, καθώς οι δημοσκοπήσεις που περιφέρονται τελευταίως στους διαδρόμους της Πινδάρου τον δείχνουν τέταρτο. Υπήρξαν και εκείνοι που είδαν πως ο κ. Γεωργιάδης στοχεύει σε συγκεκριμένο ακροατήριο. Ένα ακροατήριο της νεοφιλελεύθερης τάσης, το οποίο δεν φαίνεται να είναι «κολημένο» στη διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία και είναι έτοιμο να ακούσει εναλλακτικές, δεδομένου ότι θα υπάρχει πλάνο για την οικονομία. Υπήρξαν και εκείνοι που θεώρησαν την κίνηση του ως μήνυμα πως στηρίζει την πολιτική του Νίκου Αναστασιάδη και κατ'επέκταση ότι γίνεται ο εκλεκτός του για τη διαδοχή στο κόμμα. Και οι δύο άλλωστε, όταν ήθελαν να μιλήσουν για νέες ιδέες, επικαλέστηκαν τον Γλαύκο Κληρίδη και την περιβόητη ομιλία στην γκαλερί Αργώ. Οι γνώστες του παρασκηνίου

λένε πως στο Προεδρικό είδαν με ανακούφιση την συνέντευξη. Όλο αυτό βεβαίως δεν συμμεριστήκε με τίποτα ο πέμπτος όροφος της Πινδάρου, με τον Αβέρωφ Νεοφύτου να τρέχει να μαζέψει την κατάσταση και να διαχειριστεί την κρίση. Και μέσω ανακοίνωσης που έθετε τις βάσεις του κόμματος αλλά και μέσω συνέντευξης στο κρατικό κανάλι που ξεκαθάριζε πως ο Συναγερμός στηρίζει λύση στο πλαίσιο διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας. Μία συνέντευξη που καθυσάσε το φιλελεύθερο ακροατήριο και βάσει των κριτικών έδωσε πολιτικούς τόνους στον συναγερμικό πρόεδρο.

Συμμαχία ανάγκης

Ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Χριστοδουλίδης, σε συνέντευξη του την περασμένη εβδομάδα στην «Κ», φρόντισε να στείλει το μήνυμα πως η μόνη μορφή λύσης που επιδιώκεται είναι η διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία πως οι πρόσφυγες δεν έφυγαν και οι περισσότερες δεν χάθηκαν. Συνέντευξη που προκάλεσε έκπληξη σε πολλούς που τον θεωρούσαν θιασώτη της σκληρής γραμμής. Υπήρξαν και οι καχύποπτοι που σημείωσαν πως η εκδίκαση είναι ένα πιάτο που

Όταν ο ιός των νέων ιδεών στο Κυπριακό εισήλθε στην Πινδάρου, ο Αβέρωφ Νεοφύτου επιχείρησε να κλείσει τα στόματα αξιοποιώντας στελέχη που επιμένουν σε διζωνική δικαιοδική ομοσπονδία.

σερβίρεται κρύο. Του το χρωστούσε, όπως έλεγαν, του Χάρη Γεωργιάδη, όταν ο τελευταίος τον φωτογράφησε ως ατσάλωκο και διεκδικούσε το υπουργείο του.

Το ερώτημα είναι αν αυτή η επιμονή σε ΔΔΟ μπορεί να φέρει κοντά τον Αβέρωφ Νεοφύτου και τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Οι σχέσεις τους είναι γνωστές ως ψυχροπολεμικές, ωστόσο φαίνεται να υπάρχει σχετική συνεννόηση στο θέμα. Όχι τόσο για τον Χάρη Γεωργιάδη, αλλά για τον Νίκο Αναστασιάδη. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου προσπαθεί να εμπίψει ή αλλοτρε παλιά στελέχη, όπως ο Ιωάννης Κασουλίδης και ο Παναγιώτης Δημητρίου σε αυτή

τη διαδικασία προσήλωσης στο μοντέλο διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας. Και οι δύο άλλωστε είναι μέλη της διαπραγματευτικής ομάδας και υπάρχει η ελπίδα πως θα απομακρύνουν το ενδεχόμενο άλλων ιδεών, αν βεβαίως πέσουν στο τραπέζι.

Ο Παμπορίδης στο κάδρο

Όμως όλες αυτές οι ιδέες και οι αυθόρμητες δηλώσεις πρωτοκλασάτων στελεχών προκαλούν απόνερα, με κάποιους να επικαλούνται πως αυτά έχει η πολυφωνία, άλλους να χαρακτηρίζουν την κυβερνώσα παράταξη διαλυμένη παρέλαση. Ο πρώην υπουργός Υγείας Γιώργος Παμπορίδης για παράδειγμα έχει φροντίσει να δείξει τη δυσαρέσκεια του δημοσίως για τα όσα συμβαίνουν επί διακυβέρνησης Αναστασιάδη. Έντονη ήταν η αντίδρασή του στα όσα είδαν το φως της δημοσιότητας με τα χρυσά διαβατήρια, αλλά και τώρα, με τις δηλώσεις του Χάρη Γεωργιάδη, φρόντισε να εκφράσει τη λύπη του για τα όσα εξέφρασε ο αναπληρωτής πρόεδρος του κόμματος.

Η κίνησή του μετά από αυτό, να ξεκινήσει poll στο twitter για το κατά πόσο χρειάζεται ένα νέο εναλλακτικό κίνημα, προκάλεσε

ανησυχία σε διάφορους συναγερμικούς κύκλους, με κάποιους εξ αυτών να τον ρωτούν πού το πάει. Και λέμε ανησυχία, γιατί στην Πινδάρου αντιλαμβάνονται πως ο πρώην υπουργός Υγείας έχει ένα σημαντικό έρεισμα στη Δεξιά. Το όνομά του άλλωστε ακούγεται και για την Προεδρία της Δημοκρατίας. Και αυτό είναι το τελευταίο που θέλει ο ΔΗΣΥ. Το σίγουρο είναι πως επί του παρόντος ο κ. Παμπορίδης δεν ετοιμάζει κάτι, έστω κι αν δοκιμάζει τα νερά και τις αντιδράσεις.

Το γιατί συμβαίνουν όλα αυτά βεβαίως είναι το μεγάλο ερώτημα. «Η λύση του Κυπριακού ήταν ανέκαθεν ο κρίκος που μπορούσε να συνδέσει τη συντηρητική Δεξιά, τη φιλελεύθερη τάση και τους νεοφιλελεύθερους κάτω από μία στέγη» αναφέρουν κομματικά στελέχη, ξεκαθαρίζοντας πως όσα συμβαίνουν τελευταία είναι ο λόγος της «κακοφωνίας» που επικρατεί. Όπως σημειώνουν άλλοι κομματικοί κύκλοι, η Νέα Υόρκη θα αποτελέσει σημείο καμπής για το πώς πάει το κόμμα. Αν ο πρόεδρος της Δημοκρατίας επιστρέψει με άδεια χέρια από την άτυπη διάσκεψη εκτιμούν πως αυτό θα προκαλέσει ακόμα περισσότερα ρήγματα στο κόμμα.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗ*

Πράγματα και θαύματα από τη «Συμμορία»

Το βιβλίο που εξέδωσε ο πρώην στενός συνεργάτης του προέδρου Αναστασιάδη με τον χαρακτηριστικό τίτλο «Η Συμμορία» αφηγή τον αναγνώστη του άφωνο για το μέγεθος της διαπλοκής, της διαφθοράς και της ανικανότητας αυτών που μας κυβερνούν. Σε οποιοδήποτε άλλο μέρος του κόσμου τα όσα καταγράφει ένας στενός συνεργάτης του πρώτου πολίτη του κράτους θα προκαλούσαν τρομερή αίσθηση.

Δυστυχώς, στην Κύπρο με μια ομερτά σιωπής, γίνεται προσπάθεια οι εκπληκτικές αποκαλύψεις να παρασιωπηθούν. Κατ' αρχάς σε ό,τι αφορά την αξιοπιστία του συγγραφέα μπορεί να συμβαίνουν δύο πράγματα:

1) Ο συγγραφέας ψεύδεται προκλητικά και είναι τσαρλατάνος, οπότε σημαίνει ότι στο Προεδρικό βρίσκονται και κινούν τα νήματα της διοίκησης του κράτους, άνθρωποι με τέτοια χαρακτηριστικά. Επικίνδυνο.

2) Τα πλείστα τουλάχιστον από τα όσα καταγράφονται είναι αληθή, οπότε όντως μας κυβερνά μια καταστροφική συμμορία, με κινητήριο μοχλό τη διαπλοκή και τη διαφθορά.

Πρέπει, ωστόσο, να σημειώσουμε ότι τα περισσότερα από όσα καταγράφονται ως γεγονότα τεκμηριώνονται είτε από πρακτικά στοιχεία είτε από στοιχεία. Υπάρχουν και οι προσωπικές μαρτυρίες του συγγραφέα ή εξ' ακοής μαρτυρίες για τις οποίες ο καθένας μπορεί να έχει τις επιφυλάξεις του. Όμως για διάφορα συμβάντα υπάρχει μια ευρύτερη ατμόσφαιρα στους πολιτικούς κύκλους και στην κοινωνία που τείνει να επιβεβαιώσει ή να διαψεύσει ισχυρισμούς.

Αυτό που εννοώ δηλαδή είναι το εξής: Εάν κάποιος ισχυριστεί ότι για παράδειγμα βλέπει τον Άντρο Κυπριανού να πίνει από το πρωί ούισκι και το μεσημέρι να είναι σε κατάσταση εκτός ορίων και μετά να «σπλώνει» την μπουκάλα και να πέφτει για αρκετές

Ενώ διατείνονται ότι έσωσαν τις τράπεζες, αποδεικνύεται ότι μετέτρεψαν τις τράπεζες σε αρένα συγκρούσεων για το ποιος θα ελέγξει τα δισεκατομμύρια των τραπεζών μέσω των Δ.Σ., μεταξύ Προεδρικού και Συναγερμού.

ώρες σε λήθαργο, νομίζω ότι κατένας πολίτης δεν πρόκειται να πιστέψει. Ο ίδιος ισχυρισμός γίνεται πιστευτός για τον Νίκο Αναστασιάδη για λόγους που όλοι γνωρίζουμε.

Από το βιβλίο απορρέουν κάποια καθοριστικά συμπεράσματα: Την Κύπρο επί διακυβέρνησης Αναστασιάδη – Συναγερμού κυβερνούν ουσιαστικά μεγάλα οικονομικά συμφέροντα, διαπλοκές εκατομμυρίων, ιδιοτελή και ευτελή κίνητρα. Πίσω δηλαδή από πολιτικές αποφάσεις ή φαινόμενα τα οποία οι πολίτες παρακολουθούν, κρύβονται παρασκηνιακές συγκρούσεις με άξονα το οικονομικό κέρδος. Μεγάλοι οικονομικοί παράγοντες με μεγάλο πλούτο καθορίζουν πολιτικές αποφάσεις που αφορούν τις ζωές όλων μας, με μόνο κριτήριο την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους.

Τα παραδείγματα πολλά: Πίσω από τις κατά καιρούς συγκρούσεις Αναστασιάδη – Αβέρωφ βρίσκονται

ομάδες επιχειρηματιών. Πίσω από τους χειρισμούς που έγιναν για το «κούρεμα» καταθέσεων διαδραματίστηκαν άπιστευτες δοσοληψίες εκατομμυρίων και άλλα πολλά. Το τι παρουσιάζεται στους πολίτες από τους κυβερνώντες είναι πολλές φορές μια στυγνή προπαγάνδα. Για παράδειγμα: η συναγερμική προπαγάνδα ότι το πρώτο όχι της Βουλής στο «κούρεμα» έφερε τα χειρότερα για τον τόπο καταρρίπτεται, αφού τεκμηριώνεται ότι ο ίδιος ο κύριος Αναστασιάδης ζητούσε από τη Βουλή να το καταψέψει.

Ενώ έπεισαν τη μεγάλη πλειοψηφία των πολιτών ότι ο Δημήτρης Χριστόφιας χειρίστηκε λανθασμένα την κατάσταση τρέχοντας πίσω από τους Ρώσους για δάνειο, αποδεικνύεται ότι αυτός που έτρεχε πίσω από τους Ρώσους, με ένα γελοίο μάλιστα τρόπο μέσω του υπόδικου Εφραίμ του Αγίου Όρους, ήταν ο Νίκος Αναστασιάδης. Ενώ διατείνονται ότι έσωσαν τις τρά-

πεζες, αποδεικνύεται ότι μετέτρεψαν τις τράπεζες σε αρένα συγκρούσεων για το ποιος θα ελέγξει τα δισεκατομμύρια των τραπεζών μέσω των Δ.Σ., μεταξύ Προεδρικού και Συναγερμού. Την ίδια στιγμή οι τράπεζες εκμεταλλεύονται τους πολίτες, οι περισσότερες εκποιούνται, δουλειές χάνονται και κόσμος δεν έχει να φάει. Ο πρόεδρος δεν έχει τη διαύγεια να αντιμετωπίσει κρίσιμες καταστάσεις, τουλάχιστον κάποιες ώρες την ημέρα. Βρισκόμαστε στο μέσο μιας τέλει καταίγδας με το Κυπριακό να οδεύει στα δύο κράτη, τη διαχείριση της πανδημίας να έχει αποτύχει, είμαστε στο μέσο μιας οικονομικής κρίσης και τεράστιων κοινωνικών επιπτώσεων. Αυτό που μας λέει η «Συμμορία» είναι ότι όλα δεν είναι τυχαία. Ούτε μπορούν να αντιμετωπιστούν από τους σημερινούς κυβερνώντες.

* Ο κ. Χρήστος Χριστοφίδης είναι επαρχιακός γραμματέας Λευκωσίας - Κερύνειας.

Πακέτο νέων υποθέσεων της Ερευνητικής σε γεν. εισαγγελέα

Μέσα στον Φεβρουάριο ενδιάμεσο πόρισμα

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Στα βαθιά έχει εισέλθει το έργο της Ερευνητικής Επιτροπής για τις κατ' εξαίρεση πολιτογραφίες αλλοδαπών επενδυτών και επιχειρηματιών, με την παράλληλη πορεία καταθέσεων προσώπων αλλά και εξέτασης φακέλων, της περιόδου 2007-2020. Από το «Φιλοξενία» όπου διεξάγονται οι καταθέσεις, μέχρι αρχές Φεβρουαρίου θα περάσουν, μεταξύ άλλων, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας αλλά και ο αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Β', για τον οποίο η Επιτροπή θα μεταβεί στην Αρχιεπισκοπή λόγω των προβλημάτων υγείας του. Η κατάθεση του Νίκου Αναστασιάδη στις 2 Φεβρουαρίου αποτελεί κομβικό σημείο των εργασιών της Επιτροπής, μιας και αμέσως μετά, οι τέσσερις Επιτροπείς θα δώσουν το στίγμα των ενδιάμεσων πορίσματος των ερευνών. Ένα πόρισμα που θα αποτελεί, ουσιαστικά, μια πρώτη ακτινογραφία του πολύπλοκου ζητήματος, σε όλα τα επίπεδα. Σύμφωνα με πηγές κοντά στην Ερευνητική Επιτροπή, στο ενδιάμεσο πόρισμα θα συμπεριλαμβάνονται τα ευρήματα από την εξέταση των φακέλων καθώς και τα όσα έχουν προκύψει από τις καταθέσεις που λαμβάνονται. Κυρίαρχα στοιχεία του ενδιάμεσου πορίσματος και με έντονο δημόσιο ενδιαφέρον είναι τα συμπεράσματα των τεσσάρων Επιτροπών στην πολιτική υφή του όλου ζητήματος. Όπως είμαστε

σε θέση να γνωρίζουμε, στο ενδιάμεσο πόρισμα θα γίνεται αναφορά σε πολιτικές ευθύνες. Αυτό στο οποίο δεν έχει κατασταλάξει η Ερευνητική Επιτροπή είναι ο τρόπος με τον οποίο θα γίνει. Αυτό το οποίο σημειώνεται με νόημα είναι πως ήδη από τις καταθέσεις πολιτικών προσώπων, προκύπτει το στοιχείο των πολιτικών ευθυνών. Μια σκέψη είναι στο ενδιάμεσο πόρισμα να καταγράφονται τα ονόματα των Επιτροπών και στο τελικό πόρισμα το κομμάτι πολιτικών ευθυνών να είναι αναλυτικό και εκτενέστερο. Το ενδιάμεσο πόρισμα θεωρείται βέβαιο πως θα καταγράψει και διοικητικές ευθύνες που ενδεχομένως θα αφορούν κρατικούς λειτουργούς και από τις οποίες να προκύπτουν και πολιτικές ευθύνες, των προσώπων που είχαν την πολιτική εποπτεία του προγράμματος των πολιτογραφίσεων. Στο κομμάτι των διοικητικών ευθυνών προκύπτουν ζητήματα πειθαρχικής φύσεως μιας και από τις καταθέσεις έχουν εντοπιστεί ελλείψεις στα Υπουργεία Εσωτερικών και Οικονομικών.

Το ενδιάμεσο

Η έκδοση του ενδιάμεσου πορίσματος θα γίνει μετά την κατάθεση του προέδρου της Δημοκρατίας και πριν από το τέλος Φεβρουαρίου. Σε αυτό θα γίνεται μια πρώτη αξιολόγηση του έργου που έχει επιτελεστεί, μέχρι τότε και θα συμπεριληφθεί στο πόρισμα. Ένα ερώτημα το οποίο υπάρχει είναι για τους λόγους που

Στο ενδιάμεσο πόρισμα τα μέλη της Ερευνητικής Επιτροπής θα καταγράψουν και το κομμάτι των πολιτικών και ενδεχόμενων διοικητικών ευθυνών, κάνοντας μια πρώτη αξιολόγηση στη βάση των καταθέσεων που έχουν ληφθεί.

Το ενδιάμεσο πόρισμα θα περιλαμβάνει φακέλους υποθέσεων πριν και μετά το 2013 υψηλού ή χαμηλού ρίσκου.

οδήγησαν την Επιτροπή να ακολουθήσει τη συγκεκριμένη τακτική. Πρόσωπα με γνώση μας έλεγαν πως εξ αρχής το έργο της Επιτροπής προσέλαβε πολιτική χροιά, μια εξέλιξη που όπως γίνεται αντιληπτό ασκεί πιέσεις στην Ερευνητική Επιτροπή. Ως εκ τούτου, ο θόρυβος που προκλήθηκε περί καθυστερήσεων είναι ένας από τους λόγους που ωθούν στην έκδοση του ενδιάμεσου πορίσματος. Ο άλλος είναι πως υπάρχει ικανοποιητικό υλικό που μπορεί να διαβιβαστεί στη Νομική Υπηρεσία για αξιολόγηση, χωρίς να απαιτείται η ολοκλήρωση του συνολικού ερευνητικού έργου. Υπάρχει και ένας τρίτος, αμιγώς, πολιτικός λόγος και σχετίζεται με τις επικείμενες βουλευτικές εκλογές. Να εξοστρακιστεί

η οποία προσπάθεια να δοθεί πολιτική χροιά στη χρονική έκδοση του πορίσματος. Το ενδιάμεσο πόρισμα θα περιλαμβάνει φακέλους υποθέσεων πριν και μετά το 2013 και ο αριθμός τους θα είναι ικανοποιητικός, προκειμένου να υπάρχει μια ξεκάθαρη εικόνα. Στην προσπάθεια αυτή, οι υποθέσεις που θα συμπεριληφθούν θα είναι όλες όσες εξετάστηκαν μέχρι τότε. υψηλού και χαμηλού ρίσκου.

Νέες υποθέσεις

Από το έργο που έχει επιτελεστεί η Επιτροπή φαίνεται να έχει εντοπιστεί απροσδιόριστος αριθμός υποθέσεων, οι φάκελοι των οποίων είναι συμπληρωμένοι προκειμένου να αποσταλούν στον γενικό εισαγγελέα. Κάτι, που σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχει η «Κ» στην διάθεση της, θα γίνει μετά ή κατά την περίοδο έκδοσης του ενδιάμεσου πορίσματος. Οι συγκεκριμένες υποθέσεις είναι καινούργιες και δεν σχετίζονται με αυτές του πορίσματος Καλογρήρου, για τις οποίες έχει γραφτεί επανειλημμένως η «Κ», και οι οποίες βρίσκονται στο τελικό

στάδιο για καταχώρηση υποθέσεων στο Δικαστήριο. Αν ληφθεί υπόψη το έργο που επιτελέστηκε από την επιτροπή Καλογρήρου, κρίνεται πως στην παρούσα κατάσταση ο γενικός εισαγγελέας θα είναι σε θέση να προχωρήσει στο επόμενο βήμα. Από τις μέχρι σήμερα εξετάσεις φακέλων έχουν εντοπιστεί κάποιες υποθέσεις που όπως λέγεται χαρακτηριστικά «βγάζουν μάτι». Ωστόσο, υπάρχουν και άλλες που αν και υψηλού κινδύνου, δεν προκύπτει κάτι το επιληψίμο. Πέρα από τις πολιτικές και διοικητικές ευθύνες στις υποθέσεις που θα συμπεριληφθούν στο ενδιάμεσο πόρισμα, έχουν εντοπιστεί ποινικά αδικήματα που αφορούν κυρίως επενδυτές και παρόχους, οι οποίοι φαίνεται να απέκρυψαν στοιχεία. Στο κομμάτι των διοικητικών αδικημάτων αυτό στο οποίο δίδεται ιδιαίτερη προσοχή είναι για στοιχεία που έχουν να κάνουν με παραβιάσεις νομοθεσιών. Π.χ. αν ο πάροχος έπρεπε να ακολουθήσει έναν κώδικα δεοντολογίας και δεν το έπραξε, τον νόμο περί ξεπλύματος μαύρου χρήματος, σε συνάρτηση με το εποπτικό έργο.

Σε περιοπτη θέση του ενδιάμεσου του Al Jazeera

Πληροφορίες της «Κ», επιβεβαιώνουν ρεπορτάζ της περασμένης Κυριακής πως η πολύκροτη υπόθεση του Al Jazeera θα βρεθεί το επόμενο διάστημα στο επίκεντρο των εξελίξεων. Στο ενδιάμεσο πόρισμα της Ερευνητικής Επιτροπής θα συμπεριληφθεί απροσδιόριστος αριθμός υποθέσεων που έχουν προκύψει από το βίντεο του αραβικού δικτύου. Σε γενικές γραμμές, γίνεται λόγος για 100 υποθέσεις, από τις οποίες οι 50 αφορούν Πολιτικά Εκθεσιμμένα Πρόσωπα (ΠΕΠ), χωρίς κατ' ανάγκη όλες οι περιπτώσεις να είναι προβληματικές παρά το γεγονός ότι λόγω της φύσεως τους θεωρούνται υψηλού κινδύνου. Όπως είχε γράψει η «Κ», σημαντική συμβολή στη συλλογή στοιχείων για τις αποκαλύψεις Al Jazeera διαδραμάτισε η χρήση τεχνολογίας που επέτρεψε στην ανάκτηση ηλεκτρονικής αλληλογραφίας και ταυτοποίησης ηλεκτρονικών αποτυπωμάτων, προσώπων σε υπολογιστές με φερόμενη εμπλοκή στην πολύκροτη υπόθεση. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, το περιεχόμενο των ερωτημάτων φαίνεται να έχει προκαλέσει την έκπληξη των ανακριτών. Αστυνομική πηγή έλεγε στην «Κ» πως τα ευρήματα κρινονται από ενδιαφέροντα οι μέχρι τώρα ερευνών, τα στοιχεία δεικνύουν πως η παραπομπή των εμπλεκόμενων είναι εφικτή, ωστόσο μια τέτοια τροπή θα κλειδώσει, όταν οι έρευνες συμπληρωθούν και αξιολογηθεί προσεκτικά το υλικό του φακέλου από τον γενικό εισαγγελέα.

Ευσεβοποιησμοί ή φιλόδοξο rebranding στους Πρασίνους;

Η αλλαγή σκυτάλης και η σύνθεση του ψηφοδελτίου άνοιξαν συζήτηση κατά πόσο το Κίνημα Οικολόγων αλλάζει ρότα στο Κυπριακό

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Όταν το περασμένο καλοκαίρι, ο επί χρόνια ηγέτης του Κινήματος Οικολόγων Γιώργος Περγίδης παρέδωσε τη σκυτάλη της προεδρίας του Κινήματος στον χαμηλότερο τότε βουλευτή Λευκωσίας Χαράλαμπο Θεοπέμπτου, υπήρξε μία μερίδα πολιτών και φίλων των Οικολόγων που είδε αυτή την διαδοχή ως προμήνυμα πως το Κόμμα των Πρασίνων ίσως να ετοιμάζεται για μεγάλες αλλαγές, ίσως και να αλλάξει ρητορική στο Κυπριακό. Να ακολουθήσει ένα κλικ αριστερότερα δηλαδή και στην περίπτωση του εθνικού ζητήματος, να απαγκιστρωθεί από την αντιμοσπονδιακή του ρητορική. Τις όποιες σκέψεις αλλαγής στο Κυπριακό, φρόντισε να διακόψει συνοπτικά ο Γιώργος Περγίδης σε συνέντευξή του στην «Κ» ξεκαθαρίζοντας πως η αποχώρησή του από την ηγεσία δεν σημαίνει αλλαγή του κόμματος στο Κυπριακό, καθώς συνθετικές αποφάσεις το δεσμεύουν. Το δεσμεύουν ανεξαρτήτως του ποιος θα ηγηθεί του κόμματος, μέχρι και τις βουλευτικές εκλογές. Θέση, που αποτελούσε και μορφή προειδοποίησης στον δι-

δοχό του, Χαράλαμπο Θεοπέμπτου. Η παρουσία της Αλεξάνδρας Αταλίδου στην επαρχία Λευκωσίας και της Θεανώς Καλαβανά στην επαρχία Αμμοχώστου άνοιξαν τη συζήτηση για το κατά πόσο το Κίνημα Οικολόγων ετοιμάζεται για ένα rebranding. Rebranding τόσο στο Κυπριακό όσο και στον λόγο του για το περιβαλλοντικό ζήτημα. Η Αλεξάνδρα Αταλίδη, άλλωστε, δεν είναι άγνωστη στον περιβαλλοντικό χώρο. Είχε πρωταγωνιστικό ρόλο στη δημιουργία του «Save Akamas» και εξακολουθεί να έχει στενή σχέση με μία μερίδα περιβαλλοντιστών που δεν εντάσσονται στους Οικολόγους. Ήταν για χρόνια εκπρόσωπος Τύπου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Κύπρο, με έντονη εμπλοκή σε ζητήματα που αφορούν την πρόσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως στην κοινότητα των ΛΟΑΤΚΙ, την ισότητα των δύο φύλων, το μεταναστευτικό, αλλά κυρίως στο Κυπριακό. Υπήρξε από τους ένθερμους οπαδούς της λύσης στο πλαίσιο διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας. Στο ίδιο πλαίσιο και η γνωστή ακαδημαϊκός Θεανώ Καλαβανά. Η κα Καλαβανά, ενεργό μέλος του Ομίλου Προβλη-

ματισμού για τον Εκσυγχρονισμό της Κοινωνίας, της επίλυσης του Κυπριακού στο πλαίσιο διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας, βρίσκεται κοντά στην Αριστερά. Υπήρξε άλλωστε και στο επιτελείο του πρώην υποψηφίου για την Προεδρία Σταύρου Μαλά. Μέχρι πρόσφατα, το όνομά της ακουγόταν εντόνως

Αλεξάνδρα Αταλίδου και Θεανώ Καλαβανά, οι δύο υποψήφιες των Οικολόγων με πιο προοδευτικές απόψεις στο Κυπριακό, φέρεται να υπήρξαν η αφορμή συζήτησης κατά πόσο αλλάζει το Κίνημα.

για το ψηφοδέλτιο του ΑΚΕΛ. Αρχικά για την επαρχία Λευκωσίας και στη συνέχεια στην επαρχία Αμμοχώστου. Αξίζει να σημειωθεί πως και η κα Αταλίδου είχε προσεγγιστεί από το κόμμα της Αριστεράς για να ενταχθεί στις Νέες Δυνάμεις στην επαρχία Λευκωσίας. Το βίντεο

του Al Jazeera, το οποίο ενέπλεκε και μέλος της κοινοβουλευτικής ομάδας του ΑΚΕΛ, Χριστάκη Τζιόβανη, έκλεισε την όποια συζήτηση για συνεργασία. Και η Θεανώ Καλαβανά και η Αλεξάνδρα Αταλίδου, είχαν έντονη εμπλοκή στις διαμαρτυρίες για πάταξη της διαφθοράς και στο πλαίσιο αυτό είχαν έρθει κοντά στους Οικολόγους, με αποτέλεσμα να διεκδικούν σήμερα εκλογές.

Το αν θα τα καταφέρουν είναι ένα ζήτημα ανοικτό. Το σίγουρο είναι πως όλο αυτό άνοιξε συζήτηση πώς οι δύο κυρίες με θέσεις στο Κυπριακό που πόρρω απέχουν από τις μέχρι τώρα θέσεις που έχουν οι Πρασίνου διεκδικούν κάτω από την ομπρέλα του Κινήματος. Ο Χαράλαμπος Θεοπέμπτου δεν έχει μέχρι τώρα εκφραστεί για το κατά πόσο είναι καιρός για αλλαγές. Στο παρασκήνιο, ωστόσο, πρόσωπα που τον γνωρίζουν αναφέρουν πως είναι προαποσπαστίς της διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας, στηρίζει το Πλαίσιο Γκουτιέρες και θέλει αλλαγές στους Πρασίνους. Θέση που όπως λέγεται υπήρξε το κοινό σημείο επαφής της ηγεσίας με τις δύο υποψήφιες. Ήδη, πρόσωπα έχουν προ-

σέγγισε τον Χαράλαμπο Θεοπέμπτου μεταφέροντάς του την εκτίμηση πως οι θέσεις του Κινήματος Οικολόγων στο Κυπριακό, χρειάζονται εκσυγχρονισμό, καθώς έχουν μείνει στην εποχή του 1975. Σε αυτό το πλαίσιο φαίνεται να πείζουν για μία πιο ξεκάθαρη θέση υπέρ της διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας και στήριξης του Πλαισίου Γκουτιέρες. Αν και το κόμμα έχει προοδευτική θέση σε ό,τι αφορά το μεταναστευτικό —φάνηκε άλλωστε από τη θέση της Έφης Ξάνθου κατά τις δημοκρατικές στην Αγλαντιάζα στην πρόσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τίθεται ζήτημα εκσυγχρονισμού και στα περιβαλλοντικά ζητήματα. Όπως σημειώνουν κύκλοι, ήδη μετά και τη στάση που τήρησε το κόμμα υπέρ της διαφάνειας και της πάταξης της διαφθοράς, μπορεί να προσελκύσει εκείνο το προοδευτικό ακροατήριο, που θέλει λύση, αλλά παράλληλα επιδιώκει να δώσει την ψήφο του «σε ένα καθαρό κόμμα».

Το κατά πόσο όλες αυτές οι παραρτήσεις μπορούν να καταλήξουν κόμμο, είναι ακόμη νωρίς να κριθεί. Ο Χαράλαμπος Θεοπέμπτου, αν και κερδίζει τις εντυπώσεις, λόγω του

μετριοπαθούς προφίλ του, ενίοτε και της μελετημένης σιωπής του σε ζητήματα, θα πρέπει να ξεκαθαρίσει ποιοι είναι οι στόχοι του από τη νέα εποχή στους Οικολόγους, με τον ίδιο στο πηδάλιο. Αν δηλαδή είναι πρόθυμος να σπάσει αβγά και να αλλάξει τη ρητορική του κόμματος. Ερωτήματα είναι αν αυτή τη ρητορική μπορούν να υποστηρίξουν και οι μέχρι τώρα ψηφοφόροι του κόμματος. Ο Γιώργος Περγίδης, πάντως, ο οποίος έχει ουσιαστικό ρόλο στο κόμμα παρά την αποχώρησή του από την Προεδρία, φρόντισε να στείλει το μήνυμα σε όσους προσβλέπουν σε δραματικές αλλαγές πως οι προγραμματικές θέσεις του κόμματος ισχύουν «κι όποιος θέλει έρχεται μαζί μας». «Αν δεν σας αρέσει ο Α ή Β υποψήφιος, μην τον ψηφίσετε. Συνεργασία γίνεται, όχι συγκώνηση», ανέφερε σε ανάρτησή του στο twitter, όταν κλήθηκε να απαντήσει αν αλλάζουν οι θέσεις του κόμματος στο Κυπριακό και πως οι κυρίες Αλεξάνδρα Αταλίδου και Θεανώ Καλαβανά, με έντονο ρόλο υπέρ της διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας, μπορούν να βρίσκονται κάτω από την ομπρέλα των Πρασίνων.

ecommbx
Fintech e-accounts platform

ECOMMBX provides convenient, quality payment solutions of the highest standards by innovatively incorporating e-money and e-accounts into one master platform for enhanced efficiency and transparency.

A platform to rule them all

SWIFT and SEPA Fast Transactions

competitive & instant currency conversions

unique IBAN in multiple currencies

ECOMMBX own BIC #ECBCY2N

+357 22 270 349

Pindarou 27, Alpha Business Center, 3rd floor, Office 301 Block A, 1060, Nicosia Cyprus

info@ecommbx.com

www.ecommbanx.com

Authorised and Licensed by Central Bank of Cyprus Electronic Money Institution #115.1.3.20/2018

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Με σωστή εκστρατεία μπορεί να σπάσει η σιωπή

Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, που μαθαίνει στα παιδιά το σωστό και λάθος, ακόμα υστερεί

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Σε επικοινωνία βρίσκεται πλέον το Συμβούλιο Φωνή με την Κυπριακή Ολυμπιακή Επιτροπή, με στόχο να προγραμματίσουν κοινές δράσεις, όπως αποκάλυψε σε συνέντευξη της στην «Κ» η πρόεδρος του Συμβουλίου Αναστασία Παπαδοπούλου, μετά και τις καταγγελίες της αθλήτριας Άντρης Ελευθερίου. «Οι καταγγελίες που έχουν δει το φως της δημοσιότητας, από επώνυμα πρόσωπα, έχουν προσφέρει κάτι πολύ σημαντικό. Δίνουν το έναυσμα στην κοινωνία, να απαιτήσει περισσότερες δράσεις», αναφέρει η Αναστασία Παπαδοπούλου και ξεκαθαρίζει πως έστω κι αν η κακοποίηση έλαβε χώρα πριν καιρό μπορούν να καταγγείλουν την υπόθεση στην αστυνομία καθώς στην Κύπρο δεν υπάρχει παραγραφή αδικημάτων.

–Να αναμένουμε πως το κύμα αποκαλύψεων που ξεκίνησε στην Ελλάδα με αφορμή την Σοφία Μπεκατώρου, θα συνεχίσει και στην Κύπρο;

–Μακάρι. Έχουν ήδη αρχίσει και στην Κύπρο κάποιες γυναίκες τόσο από τον αθλητισμό όσο και από άλλους χώρους να αποκαλύπτουν δικές τους ιστορίες, για την παρενόχληση ή την κακοποίηση που υπέστησαν. Ας είναι αυτό το περιστατικό το έναυσμα, για να σπάσουν και άλλα θύματα τη σιωπή τους. Έστω κι αν είναι μετά από πολλά χρόνια, γιατί στόχος μας είναι να τις βοηθήσουμε ανεξαρτήτως πότε έγινε η κακοποίηση ή η επίθεση που δέχτηκαν.

–Πόσο εύκολο όμως είναι να σπάσει η σιωπή σε μία κλειστή κοινωνία όσο η Κύπρος;

–Σίγουρα δεν είναι εύκολο. Η δυσκολία δεν περιορίζεται στην κλειστή κοινωνία, αλλά στο τι περνούν μέσα τους τα άτομα τα οποία

έχουν υποστεί την κακοποίηση. Το πρώτο βήμα είναι να πειστούν ότι με το να σπάσουν της σιωπής τους, θα μπορέσουν να έχουν μια ψυχολογική απελευθέρωση που θα βοηθήσει να συνεχίσουν τη ζωή τους. Είναι ο τρόπος για να δαμάσουν τους «δαίμονες» τους, τον φόβο με τον οποίο ζουν, πολλές φορές για δεκαετίες. Αυτοί που βοηθάνε τα θύματα είναι οι επαγγελματίες και εγώ θα σύστηνα σε όποιο θύμα έχει αυτή την πάλη μέσα του, να μιλήσει σε επαγγελματίες που μπορούν να τους βοηθήσουν. Σημειώνουμε ότι στην Κύπρο δεν υπάρχει παραγραφή αδικημάτων. Άρα αν θέλουν να προχωρήσουν και σε καταγγελία στην αστυνομία και αν μπορεί να στοιχειοθετηθεί υπόθεση, τότε θα προσαφθούν και κατηγορίες. Μάλιστα, υπάρχουν περιπτώσεις που έχουν καταγγείλει μετά από δεκαετίες και έχουν πετύχει. Αλλά ο πρώτος στόχος πρέπει να είναι η ψυχολογική απελευθέρωση και όχι η δικαστική επιτυχία, η οποία μπορεί να είναι δύσκολο να επιτευχθεί.

–Η κυπριακή κοινωνία πώς το αποδέχεται;

–Πριν από έξι-εφτά χρόνια κανένας δεν μιλούσε για σεξουαλική κακοποίηση παιδιών. Με τη σωστή εκστρατεία όμως, όπως αυτή του Συμβουλίου της Ευρώπης, τις διάφορες δράσεις που ανέλαβε το κράτος και τις αλλαγές στη νομοθεσία, βλέπουμε δραματική αύξηση στις καταγγελίες. Βλέπουμε πλέον ότι ο κόσμος δεν έχει ταμπού να συζητά το θέμα όπως συνέβαινε παλαιότερα. Συνεπώς, η κοινωνία αλλάζει αν τις δώσουμε τη σωστή καθοδήγηση

–Θεσμικά τι γίνεται;

–Η αστυνομία εδώ και καιρό έχει δημιουργήσει ειδικό κλιμάκιο που αφορά τη βία στην οικογένεια και τη σεξουαλική κακοποίηση. Αυτό το κλιμάκιο, το οποίο χειρίζεται και ετεροχρονισμένες κατα-

“

Πριν από έξι-εφτά χρόνια κανένας δεν μιλούσε για σεξουαλική κακοποίηση παιδιών. Με τη σωστή εκστρατεία όμως, όπως αυτή του Συμβουλίου της Ευρώπης, τις διάφορες δράσεις που ανέλαβε το κράτος και τις αλλαγές στη νομοθεσία, βλέπουμε δραματική αύξηση στις καταγγελίες.

γγελίες, έχει αποκτήσει πολλή πείρα και μπορεί να χειριστεί με την ανάλογη ευαισθησία και επαγγελματισμό την κάθε υπόθεση.

–Πέραν της αστυνομίας υπάρχει άλλος τρόπος να βοηθηθούν τα θύματα;

–Πριν από δύο χρόνια το Συμβούλιο της Φωνής πρότεινε στον πρόεδρο της Δημοκρατίας, να δημιουργηθεί ένα κέντρο για την παροχή συμβουλευτικών, ψυχολογικών νομικών και άλλων υπηρεσιών σε ενήλικες που κακοποιήθηκαν όσον ήταν παιδιά. Ένα θύμα που είναι πλέον ενήλικας, δεν κάνει τα δικαιώματά του επειδή ενηλικιώνεται. Αν δηλαδή έγινε η κακοποίηση όταν ήταν ανήλικος δικαιούται τη βοήθεια που παρέχεται, για να συνεχίσουν τη ζωή τους και να επουλωθούν τα τραυματά τους. Αυτό το πρόγραμμα εγκρίθηκε, έχει μπει κάτω από το Υπουργείο Υγείας, έχει αναθεωρηθεί στον Κυπριακό Σύνδεσμο Οικογενειακού Προγραμματισμού, ο οποίος έχει ήδη αρχίσει να στήνει την ομάδα η

ποία θα διαχειρίζεται αυτό το κέντρο. Δεν έχουν βρει ακόμα χώρο για να λειτουργούν, ωστόσο η ομάδα υπάρχει και θα μπορούσε να προσφέρει κάποιες υπηρεσίες ή καθοδήγηση σε όποιο θύμα το ζητήσει.

–Υπάρχει τρόπος να προλάβουμε τέτοιες καταστάσεις;

–Μία από τις συχνότερες περιπτώσεις κακοποίησης προέρχεται από τις σχέσεις εμπιστοσύνης που δημιουργούν πρόσωπα με τρίτους, είτε αυτοί είναι προπονητές, είτε είναι εκπαιδευτικοί από τον χώρο της μουσικής, είτε φίλοι της οικογένειας είτε (η μάλιστα της σημερινής κατάστασης) στο διαδικτυο. Το ότι προέρχεται από τον στενό κύκλο του παιδιού, προκαλεί περισσότερη σύγχυση στο θύμα και παράλληλα περισσότερο φόβο, γιατί δεν θέλει να βλάψει κάποιο άτομο που αγαπά και που εμπιστεύεται. Πολλά παιδιά κυρίως στον αθλητισμό, φοβούνται επίσης ότι εκεί που έχουν εναποθέσει όλα τους τα όνειρα για το μέλλον, αυτά θα καταστραφούν μόλις μιλήσουν. Η απάντηση για την πρόληψη, τουλάχιστον για τη σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών, βρίσκεται στην εθνική στρατηγική και στις δράσεις που περιλαμβάνονται εκεί.

Η κυριότερη βεβαίως είναι η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, καθώς αυτή θα μάθει στα παιδιά τα όρια σε σχέση με τον εαυτό τους αλλά και το τι μπορεί να τους κάνει κάποιος τρίτος. Μαθαίνουν το σωστό και το λάθος, που πολλές φορές δεν το γνωρίζουν, κυρίως τα μικρά παιδιά. Το κυριότερο είναι πως τους μαθαίνει ότι υπάρχει βοήθεια. Δυστυχώς, η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, παρόλο που περιλαμβάνεται στην εθνική στρατηγική εδώ και τέσσερα χρόνια και παρόλο που τον περασμένο Νοέμβριο τόσο το Συμβούλιο της Ευρώπης όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση την ανέφεραν ως τον καλύτερο τρόπο για να προ-

Ας είναι αυτό το περιστατικό το έναυσμα για να σπάσουν κι άλλα θύματα τη σιωπή τους, λέει η πρόεδρος του Συμβουλίου Φωνή Αναστασία Παπαδοπούλου.

στατευτούν τα παιδιά από τη σεξουαλική κακοποίηση, υστερεί ακόμα. Δεν έχει εφαρμοστεί στον βαθμό που θα έπρεπε. Δυστυχώς, αν δεν το εφαρμόσουμε αποφασιστικά δεν θα δώσουμε αρκετά εφόδια στα παιδιά μας για να μπορούν να αντιμετωπίσουν τους κινδύνους που βρίσκουν μπροστά τους.

–Στον χώρο εργασίας όπου συμβαίνουν πολλά περιστατικά μπορεί αν γίνει κάτι παρόμοιο;

–Πιστεύω πως ναι, μπορεί. Οι καταγγελίες που έχουν δει το φως της δημοσιότητας, από επώνυμα πρόσωπα, πιστεύω έχουν προσφέρει κάτι πολύ σημαντικό. Δίνουν το έναυσμα στην κοινωνία, να απαιτήσει περισσότερες δράσεις. Σί-

γουρα έχουν δώσει το μήνυμα ότι δεν είναι κάτι που απλώς συμβαίνει σε λίγες, ή ότι κάποιες φταίνε επειδή πήγαν γυρεύοντας. Πιστεύω ακράδαντα ότι όταν εξηγήσεις στην κοινωνία τι είναι η σεξουαλική κακοποίηση ή παρενόχληση, τι επιπτώσεις στην ψυχολογία και στη ζωή μιας γυναίκας, τότε η κοινωνία θα ανταποκριθεί. Εξάλλου, η κοινωνία το έχει αποδείξει σε σχέση με τη σεξουαλική κακοποίηση παιδιών. Θυμίζω ότι πριν από λίγα χρόνια κανένας δεν μιλούσε για τη σεξουαλική κακοποίηση παιδιών, αλλά με τις σωστές εκστρατείες και στρατηγική δημιουργήθηκε η κοινωνική αντίδραση και απαίτηση για μέτρα. Και το πέτυχαν.

ΑΡΘΡΟ / Της ΞΕΝΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Όταν ο θύτης πλεονεκτεί

Ενα μεσημέρι αρχές περασμένου φθινοπώρου γύρισε και μου είπε : «Είμαι εγώ, η γυναίκα που βιάστηκε στην άκρη του αυτοκινητόδρομου, ήμουν εγώ πριν από 20 χρόνια... δεν μπορούσα ποτέ να φανταστώ ότι θα συνέβαινε κάτι τέτοιο, δεν το κατάγγελα ποτέ, δεν ήμουν έτοιμη, δεν είχα στήριξη, δεν μπορούσα να τα βάλω μαζί του, όταν του μίλησα μου είπε ότι θα με έβγαζε τρελή, ήταν ισχυρός, ήταν παντρεμένος... δεν θα με πίστευε κανένας». Έναν μήνα αργότερα, πριν από ένα ραντεβού μία κυρία ζήτησε να μου μιλήσει ιδιαίτερος για μερικά λεπτά : «Βοηθήστε με, παρενόχλησε το μωρό μου, 22 χρονών κοπέλα... ξύπνησε από το αναίσθητικό και τον βρήκε από πάνω της... το καταγγέλαμε... εκείνος είναι ακόμη στη θέση του κι εξετάζει ασθενείς, στην κλινική το γνωρίζουν είχε και στο παρελθόν καταγγέλια εναντίον του, αλλά είναι πολύ ισχυρός για να του κάνουν οτιδήποτε... όταν κλήθηκε από την αστυνομία να δώσει εξηγήσεις ισχυρίστηκε ότι η κόρη μου ήταν ναρκομένη και εκείνη τον φίλησε από ανακούφιση μόλις ξύπνησε, είπε πως τον αγάλασε και τον φίλησε, τι να κάνω;».

Έπρεπε να μιλήσει η Σοφία Μπεκατώρου και να προκληθεί πανελλαδικός σάλος για να θυμηθούμε τι είπε η Άντρη Ελευθερίου, παρόλο που ακόμη και σήμερα δεν είμαι βέβαιη αν την ακούσαμε όντως. Αν νιώσαμε συγκλονισμό, φρίκη και δυσβάσταχτη οδύνη για το σοβαρό ενδεχόμενο οι κόρες μας, οι αδερφές μας, οι φίλες μας, κάποια στιγμή στη ζωή τους να βιώσουν σεξουαλική παρενόχληση ή/και κακοποίηση. Πόσες και πόσες γυναίκες δεν σεφτάκαμε να φορέσουμε κάτι άλλο από αυτό που

είχαμε στο μυαλό, να φύγουμε νωρίτερα από κάπου, να πούμε ψέματα για να μη βρεθούμε μόνες μας μαζί του, να ζητήσουμε από φίλη να μας περιμένει έξω ή να μείνει μαζί μας. Αλλά και πόσες παρενοχλήθηκαν και σιώπησαν παρόλο που ποτέ δεν ξέχασαν. Γιατί ενίωσαν αδυναμία και πόσες επικείμενες να μιλήσουν, αλλά αντί για στήριξη συνάντησαν ένα τείχος από καθωσπρητισμό, από σιωπή, από διαβεβαιώσεις ότι δεν θα ξανασυμβεί.

Το χιλοειπωμένο, μη πεις καλύτερα

Κανένας κλινικός, κανένας γυμναστής, καμιά ομοσπονδία, κανένα οργανωμένο σύνολο δεν θέλει να ρεζιλευτεί, προτιμά να το κουκουλώσει, να το αγνοήσει ή να το αφήσει να ξεχαστεί.

τιποτα, για το καλό σου! Να μην εκτεθείς, να μη σε κρίνουν και κουτοσμπολέψουν. Ποιον θα πιστέψουν; Εσένα ή τον καθηγητή; Εσένα ή τον βουλευτή; Εσένα ή τον γιατρό; Εσένα ή τον προπονητή; Έχουμε δυστυχώς ένα σύστημα και μια κοινωνία στην οποία ο θύτης πλεονεκτεί, ο θύτης προστατεύεται, μένει στην αφάνεια και διατηρεί την ασφάλεια της εργασίας του. Στήριζεται στη σιωπή, στον κατακερματισμό των νόμων και στα γρανάζια της χρονίζουσας δικαστικής διαδικασίας. Το θύμα από την άλλη είναι υπόλογο να απαντήσει αν έφταξε, αν το προκάλεσε, αν το κάνει

για λόγους εκδίκησης. Θα κριθεί και θα κατακριθεί για τις παραλείψεις της, που δεν μίλησε νωρίτερα, που δεν αναζήτησε βοήθεια, που δεν έβαλε τις φωνές. Θα είναι πάντα η ιστορία του θύτη έναντι στην ιστορία του θύματος. Ο λόγος του έναντι στον λόγο του θύματος. Το σύστημα σχεδόν σύσσωμο υποστηρίζει το θύτη. Κανένας κλινικός, κανένας γυμναστής, καμιά ομοσπονδία, κανένα οργανωμένο σύνολο δεν θέλει να ρεζιλευτεί, προτιμά να το κουκουλώσει, να το αγνοήσει ή να το αφήσει να ξεχαστεί. Να βρει άλλες λύσεις, να δώσει πρόωρη αφυπρέτηση, να κάνει συστάσεις, να μετακινήσει τον θύτη σε άλλη υπηρεσία, σε άλλο σχολείο, σε άλλο υπουργείο.

Η κοινωνία μας, οι θεσμοί, τα ΜΜΕ και η απονομή δικαιοσύνης θα γίνουν καλύτερα, όταν καταφέρουν να μετατοπίσουν την προσοχή από το θύμα στον θύτη. Όταν ο θύτης θα εκτίθεται και θα καλείται να πληρώσει το προσωπικό, κοινωνικό, οικονομικό και οικογενειακό κόστος.

Η φωνή των θυμάτων θα ακουστεί πιο δυνατά όταν το σύστημα θα δίνει προτεραιότητα στο να προστατεύσει το θύμα, τότε και μόνο τότε ίσως και οι καταγγελίες μαζικοποιηθούν και επιβαρύνουν την υπεράσπιση. Η καταγγελία μιας γυναίκας, είναι χρήσιμη, αν οι θεσμοί είναι έτοιμοι όχι μόνο για να την ακούσουν, αλλά κυρίως, για να τη συνειδητοποιήσουν και να δράσουν άμεσα και αποφασιστικά. Η Άντρη, όπως και η κάθε Άντρη, δεν χρειάζεται απλώς τα μπράβω μας. Χρειάζεται εξιλέωση, χρειάζεται δικαίωση.

Η κα Ξένια Κωνσταντίνου είναι βουλευτής ΔΗΣΥ Λευκωσίας.

ΑΡΘΡΟ / Της ΔΩΡΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Αναγκαία η δράση

Θα γίνει κάτι ή θα μείνει μια κακή ανάμνηση; Η καταγγελία της Σοφίας Μπεκατώρου έφερε θυμό, αντιδράσεις, κύμα συμπάραστασης, διαβεβαιώσεις ότι «θα φτάσει το μαχαίρι στο κόκαλο», παροτρύνσεις σε όλες και όλους να στήσουν μπροστά και να μιλήσουν ανοικτά. Θα έχει διάρκεια και ουσία όλο αυτό ή θα ξεθωιάσει μόλις κάτι άλλο αποσπάσει την –εφημέρη– προσοχή της κοινής γνώμης;

Όπως φαίνεται από όσα μέχρι σήμερα έχουν γίνει γνωστά, τα περιστατικά κακοποίησης πάσης φύσεως ήταν κάτι σαν κοινό μυστικό στους ανθρώπους που κινούνται στον χώρο της ιστοσιοποίησης.

Όπως σαν κοινό μυστικό διακινούνται και σε άλλους χώρους. Σχεδόν όλοι κάτι έχουν ακούσει για κάποιον που κατακράται την όποια θέση εξουσίας ή ευθύνης και, στην καλύτερη περίπτωση, παρενοχλεί ή, όχι σπάνια, κακοποιεί: σωματικά, συναισθηματικά, ψυχολογικά, με λόγια, απειλές ή πράξεις. Με αφορμή την καταγγελία της Σοφίας Μπεκατώρου, οι ψιθυροί αναβιώνουν και να που άρχισαν στόματα να ανοίγουν.

Λίγα, όμως, σε σχέση με αυτό που όλοι υποπευδόμεστε ότι είναι η πραγματική έκταση της κακοποίησης. Η αντιμετώπιση που από ορισμένους εισπράττει ήδη η Μπεκατώρου είναι ένας —ίσως ο πιο προφανής— λόγος του παραπετάματος σιωπής: ο φόβος μιας δεύτερης κακοποίησης, ενός δημόσιου διασυρμού.

Ανεξαρτήτως, πάντως, της πορείας που θα λάβουν η έρευνα και οι αποκαλύψεις για όσα ψιθυρίζονται, είναι προτεραιότητα η προσπάθεια να διασφαλιστεί ότι δεν θα εξακολουθήσουν να επαναλαμβάνονται στο μέλλον ανάλογες κακοποιητικές καταστάσεις. Οι αποκαλύψεις, όχι μόνον αυτές που βλέπουν το φως της δημοσιότητας στη χώρα μας τις τελευταίες ημέρες, αλλά διεθνώς, για χρόνια ολόκληρα, δείχνουν ότι στον χώρο του αθλητισμού τα περιστατικά κακοποίησης είναι πάρα πολλά, με θύματα μάλιστα παιδιά. Συγκλονιστικές μαρτυρίες και

καταγγελίες, μέχρι και βιβλία, από πρωταθλητές παγκόσμιας κλάσης, που κάποια στιγμή βρίσκουν το θάρρος να μιλήσουν και αποκαλύπτουν τεράστια αθλιότητα πίσω από τα μετάλλια και τα βάρβα.

Όποιος έχει ασχοληθεί με τον αθλητισμό κάπως συστηματικά, γνωρίζει τους ισχυρούς δεσμούς που αναπτύσσονται ανάμεσα σε προπονητές, αθλητές, φυσικοθεραπευτές, ανάμεσα στο τιμ κάθε συλλόγου και στους αθλητές. «Πολλές φορές τα παιδιά βάζουν τον προπονητή πάνω και από τον γονιό», μου έλεγε χαρακτηριστικά συνάδελφος, μπέτρα τριών παιδιών, σε συζήτηση που είχαμε με αφορμή την υπόθεση Μπεκατώρου. Είναι αυτή η σχέση τυφλής εμπιστοσύνης, που δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για εκείνους που λειτουργούν κακοποιητικά.

Είναι και αυτή η σχέση τυφλής εμπιστοσύνης, που δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για εκείνους που λειτουργούν κακοποιητικά.

Και το μεγάλο ζήτημα είναι πώς μπορεί να μπει αυτή η σχέση σε ένα πλαίσιο, που θα περιορίζει την πιθανότητα τέτοιων δράσεων. Που θα επιδοεί την ανύψωση τείχους σιωπής που κάνει παιδιά και εφήβους να διατάζονται να μιλήσουν ακόμη και στην οικογένειά τους για όσα υφίστανται. Απαιτείται ενεργοποίηση ειδικών, ψυχολόγων ενδεχομένως, που θα έχουν συστηματική παρουσία ως κομμάτι της δραστηριότητας των πάσης φύσεως σωματείων; Υπάρχουν πιο ειδικοί που μπορούν να προτείνουν δράσεις και πιθανές παρεμβάσεις.

Το βέβαιο είναι ότι κάτι θα πρέπει να αλλάξει για να μη δούμε και άλλες Σοφίες στο μέλλον και να μη μένουμε στα αενάως επαναλαμβανόμενα «οκ της κοινής γνώμης» από την παγιωμένη αδράνεια.

Οι γυναίκες - θύματα πλέον δεν είναι μόνες

Η Επίτροπος Ισότητας των Φύλων Ιωσήφίνα Αντωνίου λέει στην «Κ» ότι οι κοινωνικές προκαταλήψεις καλά κρατούν στον τόπο

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η επίτροπος Ισότητας των Φύλων Ιωσήφίνα Αντωνίου μιλάει στην «Κ» για το πώς το Γραφείο της προτίθεται να αντιμετωπίσει τη σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση. Λέει ότι ο ρόλος του Γραφείου της είναι να παρεμβαίνει και να προχωράει σε δράσεις διαφωτιστικές, «ούτως ώστε να ενημερώνουμε τις γυναίκες ότι πρώτα απ' όλα δεν είναι μόνες τους, υπάρχουν οι αρμόδιοι φορείς, στους οποίους θα πρέπει να καταγγέλλουν αυτά τα οποία τους συμβαίνουν και με αυτόν τον τρόπο να ενθαρρύνουν και τις υπόλοιπες γυναίκες». Η κα Αντωνίου σημειώνει ότι στη χώρα μας, ως νομικά εργαλεία, έχουμε ό,τι έχουν όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τονίζει ότι ποτέ δεν είναι αρκετά. Χωρίς κανένα διασταγμό καλεί τις γυναίκες-θύματα να μιλήσουν, «Οι γυναίκες δεν είναι μόνες».

—Ποιος είναι ο ρόλος της Επιτρόπου Ισότητας των Φύλων;

—Η επίτροπος Ισότητας των Φύλων προεδρεύει του εθνικού μηχανισμού για τα δικαιώματα της γυναίκας. Πρόκειται για μία πλατφόρμα συνεργασίας με θεσμικά όργανα του κράτους και με τις γυναίκες οργανώσεις. Η Επίτροπος είναι ένας θεσμός που έχει συσταθεί για να καταπολεμά, με διάφορες παρεμβάσεις και ενέργειες, με τη συμβολή της Επιτρόπου ως προέδρου του Εθνικού Μηχανισμού για την εκπόνηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την ισότητα. Ο ρόλος μας είναι να παρεμβαίνουμε και να προχωράμε σε δράσεις διαφωτιστικές, ούτως ώστε να ενημερώνουμε τις γυναίκες ότι πρώτα απ' όλα δεν είναι μόνες τους, υπάρχουν οι αρμόδιοι φορείς, στους οποίους θα πρέπει να καταγγέλλουν αυτά τα οποία τους συμβαίνουν και με αυτόν τον τρόπο να ενθαρρύνουν και τις υπόλοιπες γυναίκες. Να σας πω εδώ ότι σεξουαλική παρενόχληση

«Είμαστε μια κοινωνία με πατριαρχικές δομές, γι' αυτό συντηρείται ο εξουσιαστικός ρόλος που έχει ο άντρας επάνω στη γυναίκα. Αυτές οι συμπεριφορές για να εξαλειφθούν χρειάζεται πολλές κόπες και πολύς χρόνος».

και κακοποίηση απ' ό,τι βλέπουμε και στο διεθνές περιβάλλον δέχονται και άντρες.

—Λέγεται ότι δεν αντιδράτε ικανοποιητικά;

—Έχουν γίνει πολλά πράγματα, με παρεμβάσεις του Γραφείου, πιέζοντας προς πολλές κατευθύνσεις. Από εδώ και πέρα και μετά τα όσα προέκυψαν θέλουμε να προχωρήσουμε σε συγκεκριμένες δράσεις, οι οποίες θα φέρνουν στο φως τις κακές νοτοπτικές που επικρατούν γενικότερα στον αθλητισμό, όπως οι δυσμενείς διακρίσεις σε βάρος των αθλητριών, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τις ποδοσφαιρίστριες, οι οποίες αμείβονται πολύ λιγότερο από τους άντρες και γενικά έχουν χειρότερη μεταχείριση από τους συναδέλφους τους. Ο ρόλος μας είναι παρεμβατικός, δεν είμαστε δικαστήριο, ούτε έχουμε κάποια νομική ισχύ για να πάρουμε αποφάσεις να καταδικάσουμε και να επιβάλουμε ποινές.

—Αυτές οι ενέργειες που θέλετε να αναλάβετε από εδώ και πέρα πού στοχεύουν και τι θα περιλαμβάνουν;

—Στόχος μας είναι να παροτρύνουμε, καλώντας τις γυναίκες, οι οποίες έχουν βιώσει παρόμοια περιστατικά με αυτά των αθλητριών που έχουν καταγγείλει σεξουαλική παρενόχληση ή και κακοποίηση, να σπάσουν τη σιωπή τους, να μιλήσουν, να το μιλήσουν να καταγγείλουν, γιατί

Στόχος μας είναι να παροτρύνουμε, καλώντας τις γυναίκες, οι οποίες έχουν βιώσει παρόμοια περιστατικά με αυτά των αθλητριών που έχουν καταγγείλει σεξουαλική παρενόχληση ή και κακοποίηση, να σπάσουν τη σιωπή τους, να μιλήσουν, να το μιλήσουν να καταγγείλουν, γιατί τέτοιες συμπεριφορές πρέπει να έχουν κόστος για τον θύτη, λέει η Ιωσήφίνα Αντωνίου.

τέτοιες συμπεριφορές πρέπει να έχουν κόστος για τον θύτη. Το πλαίσιο στο οποίο θα κινηθούν οι δράσεις είναι ενημέρωση, εκπαίδευση και επιμόρφωση ώστε τα θύματα να νιώσουν δυνατά και καταλάβουν ότι δεν είναι μόνα.

—Έχουν φτάσει κοντά σας καταγγελίες;

—Με τη μορφή ενημέρωσης έφτασαν κοντά μας κάποιες καταγγελίες για δυσμενή μεταχείριση στις ποδοσφαιρίστριες της εθνικής μας ομάδας. Δεν έχουμε άλλωστε και την εξουσία για κάτι περισσότερο. Να σας πω και ότι από το 2019 ήδη έχει υιοθετηθεί στο Δημόσιο ο κώδικας σεξουαλικής παρενόχλησης, οπότε μέσα σε εκείνα τα πλαίσια οι παρανοημένες/οι για σεξουαλική παρενόχληση ή κακοποίηση μπορούν να κινήσουν τις διαδικασίες για να καταγγείλουν τους θύτες. Μάλιστα, πριν από δύο μήνες είχαμε διοργανώσει ένα συνέδριο στην Αθήνα της Ολομέλειας για ζητήματα αθλητισμού, είχαμε θίξει ακροθιγώς βέβαια και το θέμα της σεξουαλικής παρε-

νόχλησης και κακοποίησης. Και την περασμένη εβδομάδα συναντηθήκαμε με την Επιτροπή Αθλητισμού της Παράλληλης Βουλής για τον Αθλητισμό. Σε πρώτη φάση αυτές είναι δράσεις και καταλάβουν ότι προβούμε...

—Το Γραφείο σας μπορεί να διερευνήσει και να πάει παρακάτω μία υπόθεση;

—Για κακοποίηση στον αθλητικό χώρο όχι. Κυρίως δεχόμαστε καταγγελίες από γυναίκες οι οποίες είναι θύματα κυρίως ενδοοικογενειακής βίας τις οποίες παραπέμπουμε στους αρμόδιους φορείς.

—Τι είναι αυτό που αποτρέπει τα θύματα να μιλήσουν; Μόνο ο φόβος για διασπορά ή και η αδιαφορία ή αδυναμία, αν θέλετε, της Πολιτείας, να προστατέψει τις καταγγέλλουσες;

—Δυστυχώς, το θύμα είναι δύσκολο να μιλήσει, λόγω και της κλειστής μας κοινωνίας και αυτό που πρέπει να καλλιεργήσουμε γενικότερα είναι πεποίθηση και η πίστη του θύματος ότι όταν θα το μιλήσει να κάνει την

καταγγελία του θα υπάρχουν και τα αρμόδια όργανα που θα εξετάσουν αυτές τις καταγγελίες. Όπου παρουσιάζονται οι ανισότητες μεταξύ ανδρών και γυναικών οφείλονται σε στερεότυπα και σε κοινωνικές προκαταλήψεις που δυστυχώς καλά κρατούν στον τόπο. Είμαστε μια κοινωνία με πατριαρχικές δομές, γι' αυτό συντηρείται ο εξουσιαστικός ρόλος που έχει ο άντρας επάνω στη γυναίκα. Αυτές οι συμπεριφορές για να εξαλειφθούν χρειάζεται και πολύς κόπος και πολύς χρόνος.

—Πρακτικές λύσεις βρίσκονται, η Πολιτεία συμμορφώνεται;

—Ναι. Για παράδειγμα παλαιότερα, όταν είχαμε να αντιμετωπίσουμε το ζήτημα της ενδοοικογενειακής βίας, και τη βία γενικότερα κατά των γυναικών, δυστυχώς τα θύματα πήγαιναν στην Αστυνομία ως πρώτους αποδέκτες των καταγγελιών, και η αντιμετώπισή τους δεν ήταν αυτή που έπρεπε, και τα θύματα αποθαρρύνονταν στο να προχωρήσουν σε καταγγελίες. Ευτυχώς, τώρα τα πράγματα σε αυτόν τον τομέα έχουν αλλάξει, και οι καταγγελίες έχουν αυξηθεί, αλλά και οι προσαγωγές. Ταυτόχρονα, υπάρχουν περισσότερες υποδομές για τις γυναίκες θύματα.

Υπάρχουν καταφύγια, υπάρχει ένα ισχυρό νομοθετικό πλαίσιο, που αποτελεί ένα δίκτυο προστασίας για τα θύματα. Από την 1η του Δεκεμβρίου επίσης έχουμε το Σπίτι της Γυναίκας που είναι ένα διαθεματικό επιστημονικό κέντρο, όπου έχουν συγκεντρωθεί όλες οι υπηρεσίες, ώστε το θύμα που θα πάει εκεί δεν επαναθυματοποιείται, πηγαινόντας από τη μία υπηρεσία στην άλλη επαναλαμβάνοντας όσα του έχουν συμβεί. Θεωρώ ότι το Σπίτι της Γυναίκας θα φέρει μεγαλύτερη ανακούφιση στα θύματα. Βέβαια, ο θεσμός θα πρέπει να επεκταθεί και στις άλλες επαρχίες, γιατί στην παρούσα φάση λειτουργεί μόνο για την επαρχία Λευκωσίας.

—Ποια είναι τα εργαλεία που έχει η πολιτεία στη διάθεσή της;

—Έχουμε το νομοθετικό πλαίσιο που καλύπτει τη βία εναντίον των γυναικών, το οποίο αυτή τη στιγμή τροποποιείται με τον νέο νόμο, ο οποίος αποτελεί εναρμόνιση με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, όπου εκεί αντιμετωπίζεται πραγματικά από όλες τις πλευρές όλες οι μορφές βίας κατά των γυναικών. Το νομοσχέδιο έχει ήδη ετοιμαστεί και έχει αποσταλεί στη Νομική Υπηρεσία για νομοτεχνικό έλεγχο, είναι γεγονός ότι έχει υπάρξει καθυστέρηση, διότι υπήρχαν άρθρα τα οποία συγκρούσαν με τον κοινό ποινικό κώδικα γι' αυτό έπρεπε να γίνει μια νομική ρύθμιση. Θα πάει σύντομα στη Βουλή για συζήτηση και ψήφιση. Επίσης, υπάρχει το νομοσχέδιο για την παρενοχλητική παρακολούθηση (stalking) και παρενόχληση, το οποίο κατατέθηκε στο τέλος του 2017 και για το οποίο ακόμη γίνονται συζητήσεις για τα άρθρα του. Εδώ έχει προκύψει το θέμα ποινικοποίησης ή αφοραστικές αποζημιώσεις. Στην Ελλάδα έχουν ποινικοποιηθεί.

—Είστε ικανοποιημένη από τα νομικά εργαλεία;

—Έχουμε ό,τι έχουν όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ποτέ δεν είναι αρκετά αυτά τα εργαλεία, γιατί έχουμε να κάνουμε με ένα παγκόσμιο ντροπαστικό φαινόμενο, που χρειάζεται συνεχώς να βρισκόμαστε σε εγρήγορση και να αναπροσαρμόζονται τα μέτρα για να αντιμετωπιστεί αυτό το φαινόμενο.

—Θα καλούσατε μια γυναίκα που έχει πέσει θύμα σεξουαλικής κακοποίησης να καταγγείλει το περιστατικό; Θα τύχανε σωστής αντιμετώπισης;

—Ναι, χωρίς κανένα διασταγμό. Οι γυναίκες δεν είναι μόνες, πλέον υπάρχουν τα θεσμικά όργανα και αρμόδιοι φορείς οι οποίοι μπορούν να στηρίξουν τη γυναίκα και αν αυτή η γυναίκα-θύμα δεν βρει κανταπόκριση στην Πολιτεία υπάρχουν πολλοί θεσμοί που μπορεί να αποταθεί ώστε να επαναφέρουμε στην τάξη τις υπηρεσίες που δεν ακολουθούν τους νόμους που υπάρχουν.

Σπασμένη η αλυσίδα στήριξης των θυμάτων

Στην Κύπρο πολλές καταγγελίες δεν οδηγούν στην εκδίκαση των υποθέσεων, με τα θύματα να κουβαλούν τον στιγματισμό και τα ταμπού

Συνέντευξη στη

ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Δεν είναι αρκετό να επικαλούμαστε απλώς την ύπαρξη νομοθεσίας και να εναποθέτουμε όλη την ευθύνη στις γυναίκες που έχουν βιώσει αυτά τα εγκλήματα να καταγγείλουν», λέει στη συνέντευξη της στην «Κ» η Χριστίνα Καϊλή λειτουργός στο Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου, μιλώντας για τη σεξουαλική κακοποίηση και παρενόχληση στην κυπριακή κοινωνία. Όπως αναφέρει, η ευθύνη είναι συλλογική και κυρίως το κράτος έχει την ευθύνη εφαρμογής όλων των νομοθεσιών και διαδικασιών που οφείλουν να εφαρμόζουν οι επαγγελματίες της αλυσίδας αυτών.

—Από πού μπορεί να αντλήσει τη δύναμη μια γυναίκα για να αποκαλύψει πως υπήρξε θύμα σεξουαλικής κακοποίησης ή παρενόχλησης;

—Η ύπαρξη περιβάλλοντος στήριξης και εμπιστοσύνης αποτελεί έναν καθοριστικό παράγοντα για την αποκάλυψη και καταγγελία σεξουαλικής κακοποίησης και παρενόχλησης. Αυτό το περιβάλλον για να είναι αποτελεσματικό ως προς την αναγνώριση αυτών των εμπειριών—που επηρεάζουν δυσανάλογα τις γυναίκες και τα κορίτσια—αλλά και για την απονομή δικαιοσύνης πρέπει η αλυσίδα στήριξης να μην είναι σπασμένη. Δεν είναι αρκετό να επικαλούμαστε απλώς την ύπαρξη νομοθεσίας και να εναποθέτουμε όλη την ευθύνη στις γυναίκες που έχουν βιώσει αυτά τα εγκλήματα να καταγγείλουν. Η ευθύνη είναι συλλογική και κυρίως το κράτος έχει την ευθύνη εφαρμογής όλων των νομοθεσιών και διαδικασιών που

οφείλουν να εφαρμόζουν οι επαγγελματίες της αλυσίδας αυτών. Υπάρχει άλλωστε ένα αρκετά περιεκτικό νομοθετικό πλαίσιο, βασισμένο σε παλαιότερες και πρόσφατες νομοθεσίες και Συμβάσεις, όπως είναι η νομοθεσία για τη σεξουαλική παρενόχληση στον χώρο εργασίας, η σεξουαλική κακοποίηση παιδιών, νομοθεσία για τη βία στην οικογένεια, η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και άλλες. Το να σπάσουν τη σιωπή τους τα θύματα σεξουαλικής κακοποίησης και παρενόχλησης είναι σημαντικό. Για να φτάσουν όμως σε αυτό το στάδιο, χρειάζεται μεγάλη διαδικασία και θάρρος νοουμένου ότι ζούμε σε μια πολύ πατριαρχική/ανδροκρατούμενη κοινωνία, όπου συχνά γίνεται επίρριψη ευθυνών στα θύματα είτε για τη βία που βιώνουν είτε για το ότι δεν έχουν μιλήσει νωρίτερα ή ότι αυτές το προκάλεσαν (κουλούρα βιασμού). Ένα όμως είναι το κριτικό ερώτημα που παραμένει: Τι γίνεται αφοτό σπάσει η σιωπή; Η αλυσίδα των υποστηρικτικών υπηρεσιών είναι αρκετά δυνατή για να βοηθήσει τις επιζητήσεις να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους με ασφάλεια, με αξιοπρέπεια και δικαιοσύνη;

—Στο εξωτερικό υπήρξε το κίνημα #MeToo, στην Ελλάδα παίρνει προεκτάσεις η αποκάλυψη της Σοφίας Μπεκατώρου, στην Κύπρο τι ακριβώς συμβαίνει; Από τη δική σας γνώση, γίνονται καταγγελίες ή τα θύματα επιλέγουν τη σιωπή επί του παρόντος;

—Στην Κύπρο, γνωρίζουμε ότι πολλές φορές οι καταγγελίες δεν οδηγούν στην εκδίκαση των υποθέσεων. Στον χώρο εργασίας ή στα πανεπιστήμια, όπου υπάρχουν πολλά τέτοια περιστατικά, καλούνται τα θύματα να κουβαλήσουν την ευθύνη,

Πρέπει να αναλογιστούμε γιατί ο θύτης συχνά παραμένει εκτός συζήτησης και συχνά υπάρχει περισσότερη ανησυχία για το δικό του «ξεβόλεμα» και προστασία, ενώ αντίθετα η γυναίκα που βιώνει αυτή την τραυματική εμπειρία καλείται να υποστεί στιγματισμό μέσα από το ίδιο το σύστημα.

Δυστυχώς, παρά το νομοθετικό πλαίσιο που υπάρχει, οι αρμόδιοι φορείς δεν εκπληρώνουν ούτε το μίνιμουμ των διαδικασιών και των ευθυνών που τους ορίζει η νομοθεσία και οι καθορισμένες πολιτικές.

τα ταμπού και τον στιγματισμό για την πορεία της υποθέσεώς τους. Αντίθετα, αποτελεί νομική ευθύνη του εργοδότη ή του Πανεπιστημίου ή οποιουδήποτε άλλου υπεύθυνου οργανισμού να προστατεύσει το θύμα.

Συνεπώς, η υποπείρωση που υπάρχει τα τελευταία χρόνια είναι πραγματικά πολύ σημαντική και αναγκαία στο να αναδειχθούν τα δομικά προβλήματα με αλληλεγγύη και με έμφραση στις φωνές αυτών που επηρεάζονται. Όμως η εφαρμογή των διαδικασιών διασφάλισης των δικαιωμάτων, όπως πρόσβαση σε πληροφόρηση, η προστασία του θύματος, η αμερόληπτη διαχείριση και εκδίκαση τέτοιων εγκλημάτων απέχει κατά πολύ από τα standards στα οποία έχει δεσμευτεί το κράτος. Επίσης, πρέπει να αναλογιστούμε γιατί ο θύτης συχνά παραμένει εκτός συζήτησης και συχνά υπάρχει περισσότερη ανησυχία για το δικό του «ξεβόλεμα» και προστασία, ενώ αντίθετα η γυναίκα, που βιώνει αυτή την τραυματική εμπειρία, καλείται να υποστεί στιγματισμό μέσα από το ίδιο το σύστημα. Θέλω επίσης εδώ να κάνω ειδική αναφορά στις μετανάστες και τις πρόσφυγες, οι οποίες βρίσκονται σε ακόμη πιο δυσχερή θέση όσον αφορά την πρόσβαση τους σε υπηρεσίες στήριξης και δικαιοσύνης.

—Υπήρξαν πριν από δύο χρόνια οι αποκάλυψεις της αθλήτριας Άντρες Ελευθερίου. Για ποιο λόγο το όλο ζήτημα θάφτηκε;

—Αυτό δεν είναι σε θέση να γνωρίζω. Γνωρίζω όμως ότι σε πολλές τέτοιες περιπτώσεις το κράτος, οι αρμόδιοι φορείς και η κοινωνία αντί να συμπαρασταθούν έμπρακτα στα θύματα και χωρίς καχυποψία απέχτην τους, δεν το πράττουν και έτσι υπάρχει ατιμωροσία και μη επαρκείς

ποινές για τους θύτες. Συνεπώς, η συμπαράσταση και η στήριξη είναι οι πιο σημαντικοί παράγοντες στην καταγγελία και την καταδίκη τέτοιων εγκλημάτων.

—Λέγεται πως η σεξουαλική κακοποίηση/παρενόχληση προέρχεται από σχέσεις εξουσίας. Υπάρχει κάποιος τρόπος να προλάβουμε καταστάσεις ως κοινωνία ιδιαίτερα σε χώρους όπως είναι ο αθλητισμός, τα πανεπιστήμια, τα ΜΜΕ και ο καλλιτεχνικός χώρος;

—Οφείλουμε καταρχάς να αναγνωρίσουμε, σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, ότι η σεξουαλική παρενόχληση, η κακοποίηση και γενικότερα όλες οι μορφές βίας κατά των γυναικών έχουν γενεσιουργό τους αιτία τον εξουσιασμό, που προκύπτει από τις ιστορικές άνισες σχέσεις εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Θα επικαλεστώ εδώ δύο από τα σημαντικότερα νομοθετικά εργαλεία που υπέγραψε η Κύπρος: τη Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων Ενάντια στις Γυναίκες και τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας. Αυτά τα εργαλεία αποτελούν τις ισχυρότερες δεσμεύσεις του κράτους, τα οποία πρέπει να μπουν σε πλήρη εφαρμογή. Οφείλουμε στο πλαίσιο αυτό να κατανοήσουμε τον σεξισμό ως μέρος του κλίματος φόβου, διακρίσεων, εκφοβισμού, ανασφάλειας και αποκλεισμού των γυναικών ακριβώς λόγω του φύλου τους. Η σεξιστική κουλτούρα και η «κουλούρα βιασμού», την οποία βιώνουμε περιλαμβάνει ανεπιθύμητες και προσβλητικές συμπεριφορές σεξουαλικής φύσεως καθώς και λεκτική βία, που αποσκοπούν στην προβολή της αξιοπρέπειας των γυναικών δι-

μιουργώντας ένα εκθροικό, εκφοβιστικό, εξευτελιστικό ή ταπεινωτικό, επιθετικό περιβάλλον. Δυστυχώς, παρατηρώ ότι, παρά το νομοθετικό πλαίσιο που υπάρχει, οι αρμόδιοι φορείς (συμπ. Πανεπιστημίων, ΜΜΕ, Εργοδότες, Συνδικαλιστικών Οργανώσεων, Αστυνομίας) δεν εκπληρώνουν ούτε το μίνιμουμ των διαδικασιών και των ευθυνών που τους ορίζει η νομοθεσία και οι καθορισμένες πολιτικές.

—Συνοπτικά τι μπορεί να γίνει;

—Πρέπει να πάρουμε ολιστικά και προληπτικά μέτρα αντιμετώπισης του φαινομένου, της ατιμωροσίας και της κατάχρησης θέσεων εξουσίας και σχέσεων εμπιστοσύνης. Για παράδειγμα, οι εργοδότες, οι ομοσπονδίες, και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις έχουν την υποχρέωση να εφαρμόσουν διαδικασίες και μηχανισμούς έτσι ώστε να καλλιεργήσουν ένα περιβάλλον στήριξης των γυναικών και των κοριτσιών. Ας μην ξεχνάμε ότι αποτελεί νομική υποχρέωση για τους εργοδότες (Νόμος Περί Σεξουαλικής Παρενόχλησης στον Χώρο Εργασίας) η δημιουργία κώδικα αντιμετώπισης των σεξουαλικών παρενόχλησης και διακρίσεων των καταγγελλιών. Για παράδειγμα, η παραπομπή τους στην αστυνομία, σε επιθεωρητές/τριες εργασίας, στο Γραφείο της Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ταυτόχρονα, πρέπει να υπάρχει η ανάλογη ενημέρωση μέσω εκπαίδευσης των υπαλλήλων, των μελών ομοσπονδιών, νεαρών ατόμων εντός και εκτός της εκπαίδευσης. Πρέπει να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον μηδενικής ανοχής, μόνο έτσι θα μπορούμε να προλαμβάνουμε τέτοια εγκλήματα και θα υπάρξει αξιοπρέπεια και πρόσβαση στα δικαιώματα για όλες και όλους.

«Θα μου ζητήσεις συνάντηση και εγώ θα σου κάνω τον δύσκολο»

Όχι σε λαϊκισμούς

Την ερχόμενη Τετάρτη, το Υπουργικό Συμβούλιο θα πάρει αποφάσεις που αφορούν την καθημερινότητα των πολιτών. Η κυβέρνηση δεν πρέπει να μπει στο δίλημμα και στις όποιες σειρήνες που πιέζουν, με κάθε τρόπο, για χαλάρωση. Ο υπουργός Υγείας Κωνσταντίνος Ιωάννου το έχει αποδείξει πως δεν χαϊδεύει τα φιάτα των πολιτών, σε ζητήματα της πανδημίας. Ακόμα και αν υπάρχουν κάποιες αντιστάσεις από την πίσω πόρτα, θα πρέπει να επιμείνει. Η άρση των περιορισμών στη διακίνηση μπορεί να πάει παρακάτω, δεν χάθηκε ο κόσμος. Αυτό που πρόκειται είναι η ανάκαμψη της διασποράς του ιού και εδώ η ζημία μπορεί να γίνει από τους λίγους, εάν τους αφήσουμε λάσκα. Σωστή η κατεύθυνση για άνοιγμα του λιανεμπορίου και ο κόσμος θα πρέπει να πειθαρχήσει ότι το αρνητικό τεστ, το επόμενο διάστημα θα είναι όπως το κινητό τηλέφωνο.

• • • •

Ο Αβέρωφ και τα ρίχτερ

Εκ του αποτελέσματος στην ιστορία με τον προϋπολογισμό, ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου θα πρέπει να νιώθει ότι πήρε μερικούς πόντους. Φάνηκε πως η δραστηριότητα που ανέπτυξε μετά την καταψήφιση του προϋπολογισμού, με το πήγαινε-έλα σε άλλα κομματικά έστρωσε το χαλί προκειμένου να εξευρεθούν τα απαραίτητα ψηφιστάκια, που λένε και στη λεβεντογέννα Κρήτη, και να έλθει στη θέση της, η καρδιά του υπουργού Οικονομικών Κωνσταντίνου Πετρίδη. Και δεν είναι μόνο οι ντριμπλες εξ Αργάκας. Άφησε στα κρύα του λουτρού τον μικρό πρίγκιπα που θυμήθηκε να βάλει απέναντι σε ένα τόσο σοβαρό ζήτημα ότι απωθημένο του είχε μείνει. Πολιτικά ο Νικόλας πρέπει να νιώθει ο μεγάλος χαμένος. Πάντως, μετά τον σεισμό της περασμένης Πέμπτης, ακούστηκε βουλευτής μεγάλου κόμματος να κοροεύνεται πως την ώρα που θα μιλούσε ο ίδιος θα έκανε μεγαλύτερο σεισμό από αυτόν των 5 ρίχτερ. Σιγουριά που την είχε...

• • • •

Νάτος πάλι...

Σιγά μην εξαφανιζόταν από τα κοινά, ο τέως γίγαντας της Νομικής Υπηρεσίας. Έχει εθιστεί για τα καλά από τα φώτα της δημοσιότητας όταν ήταν γενικός εισαγγελέας και τώρα του κρέμεται κομματάκι βαρύ που χάθηκε από το «γυαλί». Δεν εξηγούνται διαφορετικά οι τακτικές εμφανίσεις του, για θέματα της επικαιρότητας ή δεν επιθυ-

Πάω στοίχημα πως ο Νικόλας Παπαδόπουλος, σκόπιμα διάλεξε μαύρο χρώμα για τη μάσκα του. Ήθελε να στείλει μήνυμα στον εξ Αργάκας πρόεδρο του Συναγερμού πως όλα είναι μαύρα και άραχνα και αφού δεν τα βρίσκουν στα απλά, θα τα βρουν στα δύσκολα; Πονηρός ο μικρός πρίγκιπας, του μεγάλου ΔΗΚΟ κάνει από πάνω και κούτσια στον Αβέρωφ να τον δει.

μει να ξεχαστεί όταν θα πλησιάσουμε στο 2023. Πάντως δόξα τω Θεώ του δίνουν βήμα να εκφράσει τα παράπονά του, κατά καιρούς. Μην τολμήσει κάποιος να αναφέρει το όνομά του και αμέσως έχει έτοιμη την παρέμβαση. Τώρα ο λόγος του, βέβαια έχει άλλη βαρύτητα. Είναι βετεράνος της Νομικής Υπηρεσίας και δικαιούται να κάνει νουθεσίες αφ' υψηλού. Πάντως, το κολλητάρι του στην Ελεγκτική Υπηρεσία πρέπει να έχει παράπονο. Δεν βγήκε να πει μια καλή κουβέντα για αυτόν και ο Οδυσσεάς έβαλε μπροστά το πρωτοπαλίκαρο των Γενικών Ελεγκτών των τελευταίων 15 ετών, ο οποίος τώρα δουλεύει περισσότερο στα κοινωνικά δίκτυα από τότε που ήταν παρά στον Ελεγκτή.

• • • •

Κινέζος ο Περδίκης

Ο βουλευτής των Οικολόγων Γιώργος Περδίκης δεν είναι αρκετό, μόνο στα λόγια να

επικαλείται ότι εκπροσωπεί μια διαφορετική πολιτική κουλτούρα, πρέπει να το δείχνει και με τις πράξεις του. Όταν κάποιος πολίτης καταφεύγει στη δικαιοσύνη υποστηρίζοντας ότι δέχθηκε επίθεση από τον ίδιο, να με συγχωρήσεις κ. Περδίκη μου, δεν βάζεις προσκόμματα, χρησιμοποιώντας την ασπίδα που σου παρέχει το Σύνταγμα. Όχι με το ένα αλλά και με τα δύο χέρια, ψηφίζεις ναι και πας στο Δικαστήριο όπως ο κάθε ανώνυμος πολίτης αυτού του τόπου που σήκωσε χέρι εναντίον άλλου ανθρώπου ή κάποιος ισχυρίζεται ότι το έκανε. Κασυμποιλίκια και μαγκιές και μετά όταν έλθει αίτημα για άρση της ασυλίας σου στη Βουλή το παίζουμε κοινώς Κινέζοι, είναι τόσάμα μαγκιές. Έτσι για να εξηγηθούμε.

• • • •

«Επέτειος»...

Χθες Σάββατο 23 Ιανουαρίου, συμπληρώθηκε ακριβώς ένας χρόνος από τότε που η

Κύπρος έστρεψε την προσοχή της, σε αυτό που αργότερα εξελίχθηκε σε υγειονομική απειλή στέλνοντας στον θάνατο εκατομμύρια ασθενείς και κάνοντας άνω κάτω την ζωή των πολιτών. Τον COVID-19. Ακριβώς έναν χρόνο πριν, όταν σε αρκετές χώρες ο ιός παρομοιαζόταν ως μια απλή γρίπη, η Κύπρος εξέδιδε την πρώτη οδηγία προς το κοινό. Για να φρεσκάρουμε τη μνήμη μας, την περίοδο εκείνη ήταν μόλις είχαν ανακοινωθεί οι πρώτοι θάνατοι στην Κίνα. Τότε ακόμα και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας είχε χαρακτηρίσει τον ιό ως επιδημία και όχι πανδημία κάτι που έγινε πολύ αργότερα. Έτσι για να λέμε και τα καλά εκεί που πρέπει και να μην είμαστε ισοπεδωτικοί.

• • • •

Εύγε!

Οφείλω να ομολογήσω πως τα συνεργεία που πραγματοποιούν τους καθημερινούς υγειονομικούς ελέγχους, τα γνωστά garid

ΗΡΩΙΔΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

ΑΝΤΡΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ

Ειδικά στην Κύπρο θέλει ψυχή και κουράγιο μια γυναίκα να βγει δημόσια και να αποκαλύψει πως δέχθηκε σεξουαλική παρενόχληση. Αποδείχθηκε πως η κορυφαία Κύπρια αθλήτρια της σκοποβολής, διαθέτει και τα δύο. Άραγε το κράτος θα αρθεί στο ύψος των περιστάσεων ή θα μείνει απλά στα λόγια, κα υπουργέ της Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης;

test, συνδράμουν τη γενικότερη προσπάθεια για αρτιότερους ελέγχους με τον καλύτερο τρόπο. Τουλάχιστον σε ένα σημείο που είχα την ευκαιρία να παρακολουθήσω, τα άτομα που το στελεχώνουν και να μην ήθελες με τον τρόπο τους, σε έκαναν να κάτσεις στην καρέκλα να σου πάρουν υγρό. Εκεί όμως όπου αποδείχθηκε ότι κάνουν την διαφορά, τουλάχιστον σε ένα σημείο, ήταν σε μια περίπτωση που έγινε λάθος, με τον αριθμό του κινητού τηλεφώνου με αποτέλεσμα να σταλεί αποτέλεσμα τεστ σε λάθος παραλήπτη. Όχι μόνο επιλήφθηκαν άμεσα του ζητήματος, φρόντισαν και επικοινωνήσαν με τον απορμημένο, φαντάζομαι, κάτοχο του κινητού στο οποίο πήγε μήνυμα ότι το τεστ ήταν αρνητικό, να του εξηγήσουν και να απολογηθούν. Γιατί δεν φθάνει μόνο το κράτος να έχει ανθρώπινο πρόσωπο πρέπει και όσοι το υπηρετούν να έχουν παιδεία. Απλά μπράβο.

Γράφει Ο ΙΑΝΟΣ

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ΟΝΑΣΙΑΓΟΡΑΣ

Η λίστα Γιωρκάτζη, δύο επιστολές, μια πονηριά και ο Αδάμος

Ο Αδάμος δεν μασάει

Η δήλωση του Αδάμου Αδάμου, προέδρου της Βουλής, ότι θα προχωρήσει στη δημοσιοποίηση της περιλάλητης λίστας Γιωρκάτζη ικανοποίησε πολλούς που θεωρούσαν ότι το θέμα είχε θραυτεί για πάντα. Ωστόσο, περισσότερο ενδιαφέρον και από τη δημοσιοποίηση της ίδιας της θρυλικής λίστας - κληρονομιά της διοικήτριας Χρυστάλλας - προκάλεσε άλλη δήλωση του Αδάμου, ότι μαζί με αυτήν θα δημοσιοποιηθούν και οι επιστολές ενός βουλευτή και ενός κρατικού αξιωματούχου που τον είχαν προειδοποιήσει με αγωγές σε περίπτωση που δημοσιοποιηθεί η λίστα από τη Βουλή. Τα σενάρια δίνουν και παίρνουν για το ποιος (ή ποια) είναι το μέλος της Βουλής και ο κρατικός αξιωματούχος που έχουν θιγεί τόσο πολύ από την περίπτωση να συνδεθεί το όνομά τους με την περιβόητη λίστα. Ωστόσο, έπεσαν στον Αδάμο, ο οποίος το απέδειξε ότι δεν... μασάει από τέτοια. Αναμένουμε λοιπόν και τη λίστα και τις επιστολές. Πάντως, πηγή μου που λέει ότι γνωρίζει (δεν έχω καταφέρει να το διασταυρώσω) μου είπε πως κάποιος πιθανόν να απογοητευθούν από την ανάγνωση της λίστας. Και προέβλεψε χάος, τουλάχιστον για τις πρώτες ημέρες που αυτή θα γίνει γνωστή. Όχι τόσο για τις αναφορές της, οι οποίες θα είναι και ξεπερασμένες και μη ελεγχμένες, αλλά κυρίως για τις προσδοκίες που έχουν καλλιεργηθεί ότι η λίστα της Χρυστάλλας θα αποκαλύψει αυτόματα τη διαφθορά και τη διαπλοκή, με ονοματεπώνυμα.

Στην εποχή Μπάνιεντ

Η εποχή Μπάνιεντ μόλις ανέτειλε και η Κύπρος ελπίζει, όσο κι αν έχει

Εγώ θα τη δημοσιεύσω, αλλά αν χαθείτε στη μετάφραση δεν φταίω...

προδοθεί από ανάλογες περιπτώσεις που είτε χτυπούσε καμπάνες, είτε ενθουσιαζόταν σε βαθμό υστερίας, σε μια καλύτερη προοπτική. Εξάλλου δεν έχει τίποτε άλλο να ελπίζει εδώ που φτάσαμε... Ο Νίκαρας που έχει ήδη ανταλλάξει φιλοφρονητικές επιστολές με τον φίλο του τον Τζο, έγραψε στο Twitter, αμέσως μετά την τελετή ορκωμοσίας στο Καπιτώλιο: «Είμαστε έτοιμοι να συνεργαστούμε στενά με τη νέα Κυ-

βέρνηση των ΗΠΑ για να προωθήσουμε περαιτέρω τη στρατηγική μας συνεργασία, στη βάση τους κοινούς οράματα για την ειρήνη και τη σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο και πέραν αυτής». Η αγαπημένη μου κυρία Γιαννούλα, η οποία ως γνωστόν ακούει όλα όσα ψιθυρίζονται στο ΑΚΕΛ και ακόμη περισσότερα, μου ανέφερε πως «το tweet προκάλεσε μικρά εγκεφαλικά στα ψηλά δώματα του κόμματος του λα-

ού». Όταν τη ρώτησα τι έγινε μετά που διάβασαν την απάντηση της Αμερικανίδας πρέσβειρας Γκάρμπερ, στην ανάρτηση Αναστασιάδη, ότι η Κύπρος αποτελεί πολύτιμο εταίρο των ΗΠΑ και ότι προσβλέπει στη συνέχιση της εμβάθυνσης της διμερούς σχέσης μας με τη νέα διοίκηση, η κυρία Γιαννούλα χαμογέλασε. Και απάντησε: «Ε, τα μικρά εγκεφαλικά έγιναν μεγάλα». Όπως μου είπε, θα πρέπει σύντομα να αναμέ-

νεται δήλωση ή ακόμα και ανακοίνωση για την πρόθεση της Κύπρου στο άρμα των ΗΠΑ.

Η ουρά της αλεπούς

Οργή αλλά και γέλια έφερε σε κάποιο κυβερνητικό γραφείο n... γραφική κίνηση της βουλευτριάς του ΑΚΕΛ Σκευής Κουκουμά να στείλει επιστολή στην κυβέρνηση και να ζητήσει εμβολιασμό όλων των εγκλωβισμένων στα Κατεχόμενα. Και αυτό

γιατί όπως διέρρευσε, η επιστολή της... πονηρής βουλευτριάς, στάληκε μόλις αυτή ενημερώθηκε ότι η κυβέρνηση προχώρησε πολύ, μέσω του Επιτρόπου Προεδρίας και ύστερα από διευθετήσεις με το υπουργείο Υγείας και τα Ηνωμένα Έθνη στην έναρξη των εμβολιασμών όλων των εγκλωβισμένων. «Η αλεπού εκρύβεται και η ουρά της φαίνεται», αναφώνησε κυβερνητικός παράγοντας, όταν ανακάλυψε την αλήθεια. Άλλος παριστάμενος αναφέρθηκε ότι προηγήθηκε άλλη περίπτωση πονηρίας από τη συγκεκριμένη βουλευτριά, η οποία έσπευσε να υποβάλει δική της πρόταση για σημαντικό νομοθέτημα λίγες ημέρες πριν κατατεθεί από άλλη βουλευτριά.

Κάτι ξέχασε ο Στέφανος

Μπορεί ο Στέφανος Στεφάνου του ΑΚΕΛ να υπέδειξε στον Αβέρωφ Νεοφύτου ότι δεν ήταν η κυβέρνηση Χριστόφια που έστειλε την αστυνομία στο σπίτι του δικηγόρου Ξενή Ξενοφώντος, γιατί η αστυνομική παρέμβαση έγινε μετά από καταγγελία του Μακάριου Δρουσιώτη. Ωστόσο, κάτι που ξέχασε και ο Στέφανος και όλοι, ακόμα και η Χαραυγή που χαρακτήρισε fake news την αναφορά του Αβέρωφ είναι πως το μοναδικό κόμμα που δεν καταδίκασε την έφοδο της αστυνομίας στο σπίτι του δικηγόρου, στις 6 το πρωί μπροστά στο ανήλικο παιδάκι του, ήταν το ΑΚΕΛ. Για όσους δεν θυμούνται μπορούν εύκολα να ανατρέξουν στα δημοσιεύματα της εποχής.

ΚΟΙΝΣ: Αληθεύει ότι το ΕΛΑΜ θα έχει τελικά στο ψηφιδωτό του όχι έναν αλλά δύο δημοσιογράφους;

Άδικες στοχοποιήσεις

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Απόλυτα λογικό να μας έχουν γίνει τα νεύρα κουρέλια με την κατάσταση που ζούμε και στην οποία δεν βοηθά το ξεσάλωμένο – από κάθε άποψη – πολιτικό σκηνικό. Καθόλου λογικό, όμως, να φτάνουμε στο σημείο να στοχοποιούμε ακόμα κι αυτούς – τους ομολογουμένως ελάχιστους – που θα έπρεπε να στηρίζουμε. Ο λόγος για τη Στέλλα Κυριακίδου την οποία αυτές τις μέρες βλέπουμε να μπαίνει στο στόχαστρο, την ίδια ώρα που η πρόεδρος της Ε.Ε. την ευχαριστεί που «έχει κάνει τα αδύνατα δυνατά παραμένοντας ψυχραιμη προκειμένου να βρῖσκει λύσεις». Και σε αυτό συμφωνούν όλοι οι Επίτροποι της Ε.Ε., ενώ οι σοβάρές (υπογραμμίζετε το σοβάρές) εφημερίδες της Ευρώπης της αποδίδουν τα εύσημα. Εμείς όμως, αγνοώντας όλα αυτά ή ηθελημένα προσπερνώντας τα, προτιμούμε να τη ριζούμε στο τσουβάλι της τοπικής αντιπολιτευτικής αντιπαράθεσης, αδυνατώντας να εκτιμήσουμε πως ανέκαθεν αυτή η γυναίκα διατηρούσε άλλη πολιτική ποιότητα από εκείνη που περιφέρουν σήμερα οι πολιτικοί μας. Και αυτή την ποιότητα την έχουν ήδη αναγνωρίσει στην Ευρώπη, αλλά εμείς προφανώς τον χαβά μας.

Η Στέλλα Κυριακίδου βρέθηκε αντιμέτωπη με μια πρωτόγνωρη, όχι μόνο για την ίδια αλλά για ολόκληρο τον πλανήτη, πανδημία. Και κατάφερε να τη διαχειριστεί και να πάρει τα αντίστοιχα ρίσκα, πετυχαίνοντας για πρώτη φορά στην ιστορία της Ευρώπης μια πρωτοφανή συνεργασία των κρατών μελών. Ενώ στην Ελλάδα αυτό δεν ήταν το προβλεπτό, αντιθέτως, το προβλεπτό ήταν να λειτουργήσει η Ε.Ε. ως Ευρώπη δύο ταχυτήτων πράγμα που θα σήμαινε, όπως είχε και ο αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μαργαρίτης Σχοινιάς, «τα μικρότερα και μεσοία κράτη μέλη να μην μπορούν να προμηθευτούν επαρκείς ποσότητες εμβολίων στην τιμή που τα παρείχε η Ευρώπη και τα μεγάλα να απορροφήσουν τα περισσότερα εμβόλια». Με απλά λόγια εμείς χωρίς αυτή την πρωτοφανή συνεργασία και με δεδομένη την πολιτική ανεπάρκεια των εδώ διαχειριστών μας, θα βλέπαμε εμβόλιο δεν ξέρω κι εγώ πότε. Να θυμηθούμε πως τα εμβόλια δεν ήταν καθόλου δεδομένα έξι μήνες πριν.

Και όμως η κ. Κυριακίδου πήρε το ρίσκο και διαπραγματεύτηκε με τις φαρμακευτικές εταιρείες για να φτάσει σε συμφωνία, κάτι που οι αρχικοί των κρατών μελών δεν ήταν διατεθειμένοι να πράξουν γι' αυτό και προτίμησαν να αφήσουν τις σκληρές αυτές διαπραγματεύσεις αλλά και την ανάληψη του ρίσκου στην Επιτροπή. Τις συμφωνίες με τις φαρμακευτικές τις πέτυχε με την επιμονή της η κ. Κυριακίδου και τις υπέγραψε εκ μέρους των κρατών μελών.

Τα δε κράτη μέλη συμμετείχαν με εκπρόσωπό τους σε όλη τη διαδικασία και γνώριζαν όλα τα στάδια. Και είναι τα κράτη μέλη που αποφάσισαν τον αριθμό των εμβολίων που ήθελαν από κάθε εταιρεία και όχι η Επιτροπή. Η Κύπρος – όπως και άλλοι – προτίμησε να επενδύσει περισσότερο στην AstraZeneca, της οποίας όμως το εμβόλιο δεν πληροί ακόμα τις ευρωπαϊκές προδιαγραφές και δεν πρόκειται να πάρει άδεια, αν δεν διαβιβαστεί ο EMA (ανεξάρτητος Οργανισμός Φαρμάκων που υπάγεται στην Επιτροπή) ότι είναι ασφαλές. Σε ό,τι αφορά τη γενικότερη καθυστέρηση αυτή οφείλεται στην παραγωγική δυνατότητα των εργοστασίων και όχι στην Επιτροπή, η οποία προβαίνει καθημερινά σε επαφές ώστε να δοθεί άδεια και σε άλλα εργοστάσια να παραγάγουν το εμβόλιο.

Σημειώστε πως αν η κ. Κυριακίδου δεν έχαιρε εκτίμησες στην Ε.Ε. δεν θα ήταν καθόλου απλό να ανεβάσουμε το σύνολο των παραγγελιών μας από την Pfizer σε 957.000 δόσεις.

Όταν ξέσπασε η πανδημία η πρώτη αντίδραση ορισμένων κρατών μελών ήταν να φροντίσουν μόνο τον εαυτό τους. Και είναι μέσα από την επιμονή ορισμένων ανθρώπων, ανάμεσα τους και η δική μας Επίτροπος, που εργάστηκαν ώστε να συνεννοηθούν οι δυνάμεις, γεγονός που αναμφισβήτητα εμάς μας ευνοούσε. Άρα αν μην προτρέχουμε σε εύκολες στοχοποιήσεις, διότι ακόμα κι αν έγιναν κάποια λάθη σε ευρωπαϊκό επίπεδο στη διαχείριση της πρωτοφανούς αυτής κρίσης, δεν είναι ικανά να ανατρέψουν τα όσα πέτυχε η Επιτροπή προς όφελός μας.

elenixenou11@gmail.com

Συγγενείς των νεκρών στην αεροπορική τραγωδία της Sriwijaya αποπνύουν φόρο τιμής στα αγαπημένα τους πρόσωπα, πετώντας λουλούδια στη θάλασσα περιοχή όπου κατέπεσε το αεροσκάφος από το πλωτό νοσοκομείο KRISemarang του Πολεμικού Ναυτικού της Ινδονησίας.

Ο ελέφαντας στο δωμάτιο

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

«**Η κρίση** θέλει ηγέτη» ήταν το ομολογούμενος πετυχημένο σύνθημα με το οποίο ο Νίκος Αναστασιάδης κατάφερε να εκλεγεί με ευκολία το 2013 στην προεδρία της Δημοκρατίας. Ένα σύνθημα που έστειλε το μήνυμά σε όλους τους πολίτες που παρακολουθούσαν την οικονομία να βρίσκεται λίγο πριν από την κατάρρευση, πως ο ίδιος με την αξιοπιστία του, τις διεθνείς του διασυνδέσεις αλλά και το μακρόπνοο πλάνο που είχε ήδη ετοιμάσει, μπορεί να κομάνταρει το καράβι που λέγεται Κύπρος και που οδεύει πλέον στα βράχια, από τους χειρισμούς των «αδέξιων». Τα όσα διαμείβονται το τελευταίο διάστημα, ωστόσο, πλάττουν την αξιοπιστία του προέδρου σε τέτοιο βαθμό που από ηγέτης έτοιμος να διαχειριστεί την κρίση, παρουσιάζεται ως ένα πρόσωπο σε παρατεταμένη κρίση, με άγνωστο πλέον αν μπορεί να εξέλθει από αυτήν και αν μπορεί να διαχειριστεί μεγαλύτερες κρίσεις που έχουν να κάνουν με την εθνική μας επιβίωση.

Όταν για παράδειγμα τον Μάρτιο του 2013, το κούρεμα καταθέσεων αποτελούσε υπαρκτό σενάριο, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας φέρεται να είχε συγκεκριμένη άποψη επί του θέματος. «Να εξαιρέσουμε τους ξένους και να τα φορτώσουμε στους Κύπριους μόνο και να δώσουμε τη μάχη του πατριωτισμού για να σώσουμε την πατρίδα μας», παρουσιάζεται να λέει ο Νίκος Αναστασιάδης στο Υπουργικό Συμβούλιο, σύμφωνα με το βιβλίο του πρώην στενού συνεργάτη του Μακάριου Δρουσιώτη «Συμμορία». Είχε ψάξει βεβαίως μία εβδομάδα προηγουμένως εναλλακτικά που δεν τελεσφόρησε. Σύμφωνα με τον κ. Δρουσιώτη, αλλά και την επιβεβαίωση του Μιχάλη Σαρρή, σε συνέντευξή του στην «Κ», ο πρόεδρος αποφάσισε να επισκεφθεί τον ηγούμενο Εφραίμ για να του ζητήσει να μεσολαβήσει στη Μόσχα. Είχε ακούσει πως ο ηγούμενος είχε πολύ καλές σχέσεις με τον Βλαδίμηρ Πούτιν και θεωρούσε πως μία καλή κουβέντα θα ενίσχυε το ενδεχόμενο ενός δανείου.

Όμως αυτό αποτελούσε μόνο την αρχή. Και λέμε η αρχή, γιατί ενώ το προεκλογικό αφήγημα του Νίκου Αναστασιάδη, για τις προεδρικές εκλογές του 2018, βασίστηκε στο ότι το «όχι» της Βουλής έφερε το κούρεμα, τα αποστενογραφημένα πρακτικά από τη συνεδρία της κοινοβουλευτικής επιτροπής Οικονομικών τον Μάρτιο του 2013, που παρουσιάζει ο Μακάριος Δρουσιώτης, καταδεικνύουν ότι ο πρόεδρος Αναστασιάδης προέτρεπε ευσχήμως τη Βουλή να προχωρήσει σε αναβολή

της συζήτησης. «Μέσα στις σκέψεις μου η τον προβληματισμό μου ήταν να εισηγούμουν να συνεχίσει [η εκκρεμότητα] για λόγους διαπραγματευτικούς» έλεγε χαρακτηριστικά. Όπως εκτιμούσε, θα είχε μεγαλύτερη διαπραγματευτική δύναμη για να πει στο Eurogroup ότι δεν περνά το νομοσχέδιο και θα οδηγήσει σε συστηματική αντίδραση των αγορών που θα ανάγκαζε την Ευρωζώνη να αποδεχτεί άλλο πρόγραμμα διάσωσης.

Δεν θα σταθούμε σε όσα καταγράφονται για τον ύπνο του Νίκου Αναστασιάδη όσο η τραπεζική κατάρρευση βρισκόταν προ των πυλών, ούτε στις εξάρσεις του ενόσω συντελείτο η τραγωδία. Ούτε και είναι δικός μας ρόλος να υιοθετήσουμε όσα καταγράφονται στο εν λόγω βιβλίο. Όμως, επειδή το βιβλίο δεν γράφεται από σεναριογράφο, αλλά από στενό του συνεργάτη, θα έπρεπε μέχρι σήμερα να λογοδοτήσει ο πρόεδρος. Είτε να δώσει εξηγήσεις είτε με στοιχεία να διαψεύσει όσα παρουσιάζονται σε αυτό. Γιατί τα όσα καταγράφονται δεν καταρρίπτουν μόνο την εικόνα του σοβαρού ηγέτη που ξέρετε να διαχειρίζεται την κρίση, αλλά στέλνουν το μήνυμά πως πίσω από την κάθε πολιτική του κίνηση κρύβεται μία ολόκληρη σύγκρουση οικονομικών συμφερόντων.

Μία ολόκληρη σύγκρουση συμφερόντων και στο βάθος διαφθορά. Το μεγαλύτερο βαριδί της διακυβέρνησης Αναστασιάδη. Και αν η διαφθορά περιοριζόταν στο να πλουτίσει απλώς μία συγκεκριμένη τάξη ανθρώπων, ίσως να μην ήμασταν τόσο έντονοι. Η διαφθορά, πλέον, επηρεάζει την αξιοπιστία της χώρας, και θέτει εν αμφιβολία την αξιοπιστία του προέδρου τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Εν αμφιβολία, μάλιστα, την ώρα που καλείται να λύσει το Κυπριακό και να διώξει τις όποιες οικίες για άλλες μορφές λύσης.

Ένα βιβλίο που μετατρέπεται σε ελέφαντα στο δωμάτιο, μέτρα κατά της διαφθοράς που εξαγγέλλονται ακόμα από τον Οκτώβριο, μία επιτροπή που μελετά τα σκανδαλώδη χρυσά διαβατήρια χωρίς την εξώθεν καλή μαρτυρία και συναγεμικά στελέχη που «δίνουν» το ένα το άλλο στεγνά για να γλυτώσουν.

Αυτό δεν είναι κυβέρνηση και ο πρόεδρος όφειλε να το γνωρίζει. Και επειδή σίγουρα δεν θέλει να μετατραπεί σε έναν απαξιωμένο ηγέτη, ας βάλει τελεία σε όλα αυτά και ας αποδείξει έστω και τώρα πως είναι έτοιμος να διαχειριστεί όλο αυτό το χάος που έχει ο ίδιος προκαλέσει.

economidou@kathimerini.com.cy

Ενός λεπτού ντροπή

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Ενα λεπτό. Τόσο διαρκούσε η έγκριση των πολιτογραφιών στο Υπουργικό Συμβούλιο. Οι προτάσεις κατετίθεντο με τη διαδικασία του ορρηφτού. Κανείς από τους υπουργούς δεν είχε τη δυνατότητα να διεξέλθει με προσοχή τα έγγραφα. Το μόνο που προλάβαιναν να διαβάσουν ήταν τα μικρά ονόματα... Κάποιοι Βλαντιμίρ και κάποια Αικατερίνη, άνευ λοιπόν στοιχείων. Τα επίθετά τους ήταν κρυμμένα, το ίδιο και το γραφείο που υπέβαλλε την αίτηση. Ένα λεπτό! Ψεκάστε, ψηφίστε, τελειώσατε. Με συνοπτικές διαδικασίες, εν κρυπτώ. Δίκως να ψελλίσει κανείς, έστω για τους τύπους, ότι ενδεχομένως να προκύπτει θέμα σύγκρουσης συμφερόντων. Σε υπουργικά συμβούλια όπου συμμετείχαν, ας σημειωθεί, πρόσωπα με γραφεία τα οποία διαχειρίζονταν πολιτογραφίες. Έχει σημασία αν ήταν το δικό τους δικηγορικό γραφείο, των παιδιών τους, του πατέρα ή των πρώην συνταξιοφώνων τους; Σε μια ευνομούμενη πολιτεία, όπου ό,τι είναι νόμιμο δεν είναι πάντα ηθικό, θα έπρεπε να μην έχει. Αλλιώς δεν θα είχαν νόημα και έννοιες όπως η πολιτική ευηθξία, για την οποία τόσοι πολλοί κόπτονται, αρκεί βεβαίως να μην αφορά το δικό τους κομματικό μαγαζάκι.

Ομολογώ ότι είναι μεγάλος ο πειρασμός για να σχολιάσω το ξεκατινιάσμα ανάμεσα στα δύο προβεβλημένα στελέχη του Δημοκρατικού Συναγερμού. Αλλά δεν θα το κάνω. Είμαι βέβαιος άλλωστε πως το θέμα θα καλυφθεί θαυμάσια από τις παραπολιτικές στήλες και το ρεπορτάζ. Προσωπικά θα επιμείνω στο ένα λεπτό. Στο ένα λεπτό ντροπής κατά τη διάρκεια του οποίου ένας πρόεδρος έσυρε τη χώρα του στα τελευταία σκαλοπάτια της ανυποληψίας. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, ναι. Γιατί αυτός δίνει τον τόνο και αυτός φέρει αέρα την πολιτική ευθύνη. Έχει σημασία αλήθεια σε ποιον ανήκει η πατρότητα του προγράμματος και σε ποιον ο έλεγχος των πολιτογραφιών; Έχει σημασία αν αυτός λέγεται Χάρης Γεωργιάδης ή Κωνσταντίνος Πετρίδης ή Σωκράτης Χάσιος; Καμία απολύτως. Κατά τον ίδιο τρόπο που ολίγον μας ενδιαφέρει ποιοι υπουργοί ενέκριναν τον κάθε Τζο Λόου, καθοκόντως και εν λευκό. Η φιλοσοφία του προγράμματος ενδιαφέρει. Αυτή η απεχθής νοοτροπία που επιδιώκει να γεμίσει με λεφτά τα ταμεία έναντι οιαδήποτε τιμήματος. Δίκως καμία ηθική αναστολή.

Αν ήταν η οικογενειακή τους επικεκρίση ας έκαναν ό,τι ήθελαν. Εδώ όμως μιλάμε για την τιμή και την υπόληψη μιας χώρας. Του καθενός από εμάς δηλαδή, ο οποίος πληρώνει αγόγγυστα τους φόρους του και δεν έβαλε το δάκτυλο στο βάζο με το μέλι. Γι' αυτό είναι πολιτικά επικίνδυνη η κυβέρνηση Αναστασιάδη. Γιατί κατάφερε να υποβαθμίσει την πολιτική πρακτική, όσο ποτέ άλλοτε στο παρελθόν, σ' ένα αλισβερίσι με όρους της αγοράς.

Εάν κάποιος αφουγκραστεί τον παλμό εκεί έξω, γνωρίζοντας και τις σχετικές δημοσκοπήσεις, θα διαπιστώσει ότι ήδη ζούμε το χειρότερο σενάριο. Το οποίο δεν αφορά μόνο στην απαξίωση της κυβέρνησης, αλλά ένα θυμό που κοχλάζει ανεξέλεγκτα. Τα κοινωνικά δίκτυα έχουν μετατραπεί σε αρένα όπου κυριαρχούν οι ακρότητες. Χωρίς καμία αίσθηση του μέτρου το ποτάμι της λαϊκής οργής φουσκώνει και βγάζει στην επιφάνεια όλη τη σκαρταδούρα: φαύλοι, ακραίοι, εθνικιστές, φοβικοί, ψεκασμένοι, όλοι μαζί κι ανάκατα. Και από δίπλα οι απογοητευμένοι πολίτες με μυαλό και συνείδηση. Αντιουσιαστικός λόγος όποιος δικαιών και αδικών. Ένας καθαρός, ακατέργαστος, θυμός ο οποίος θα ευνοήσει φευόσους καπνάτους καταφέρουν να «αξιοποιήσουν» το λαϊκό συναίσθημα.

Βρισκόμαστε στον προθάλαμο μιας προεκλογικής εκστρατείας, η οποία θα διεξαχθεί σε αυτών ακριβώς την περιρρέουσα ατμόσφαιρα. Κάτω από το σιάκι της πανδημίας, στα μετερίζια των κοινωνικών δικτύων. Πολύ φοβάμαι ότι οδηγούμαστε σε μια «κεφαλαίοποίηση» του λαϊκισμού, με τρόπο ώστε το φαινόμενο να μην περιορίζεται σε μεμονωμένους υποψηφίους. Στο παρελθόν αυτού του είδους οι υποψηφιότητες διέτρεχαν το κομματικό τοπίο οριζόντια. Σήμερα όμως δημιουργείται μια δυναμική, η οποία ευνοεί κινήσεις ή κόμματα που απευθύνονται στο θυμικό και όχι στη λογική των πολιτών.

Περιπτώσεις όπως το «ενός λεπτού ντροπή» ρίχνουν νερό στο μύλο των λαϊκιστών. Και γι' αυτό δεν φέρουν ευθύνη ούτε οι λαϊκιστές, ούτε και οι οργισμένοι πολίτες. Αλλά εκείνοι που οδηγούν την πολιτική σε απαξίωση και αντί να κοκκινίσουν από ντροπή καταφέρνουν σε κοκορομαχίες με αγοραία γλώσσα. Κατά τ' άλλα σκίζονται για την κληρονομιά του κομματικού τους μέγντορα και υπερθεματίζουν για τον πολιτικό πολιτισμό. Έχουν άδικο μετά ν' απαντούν οι πολίτες... Ρε, δεν μας παρατάτε καλύτερα;

kaparispas@yahoo.gr

Όταν ο Θεός γελά...

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

«**Θέλω** ακόμη δύο χρόνια, για να ολοκληρώσω τους στόχους της ζωής μου, να μεγαλώσω την επιχείρησή μου, να μαζέψω ένα σημαντικό κεφάλαιο στις τράπεζες και μετά θα απλώσω και θα πρεμπόσω. Θα παντρευτώ τη γυναίκα των ονείρων μου, θα κάνω δύο κουτούσβελα και θα είμαι ευτυχημένος...» έλεγε μεσήλικας, ο οποίος λογάριζε χωρίς τον ξενοδόχο και ξεκάνοντας το ρητό, το οποίο λέει, όταν ο άνθρωπος προγραμματίζει ο Θεός γελά. Ο άνθρωπος αυτός την πάσχε πολλές φορές, αλλά ακόμη δεν λέει να βάλει μυαλό.

Φαλίρισε με το χρηματιστήριο, φαλίρισε με το κούρεμα, φαλίρισε με τα αξιόγραφα, προδόθηκε από τους συνέταιρους του, προδόθηκε από τη νεανική του αγάπη, προδόθηκε και από φίλους, προδόθηκε από την υγεία του και όμως επιμένει να επαναλαμ-

βάνει τα ίδια λάθη, χωρίς ποτέ να σκεφτεί ότι μπορεί να φταίει και ο ίδιος. Βρίσκεται συνεχώς σε μια γέφυρα και παλεύει για να φθάσει στην άλλη άκρη, αλλά κάνοντας ένα βήμα μπροστά και ένα πίσω.

Ο μύθος με τον ψαρά της Μυκόνου έρχεται ξανά και ξανά στο προσκήνιο. Ένας αμερικανός πολυεκατομμυριούχος, παππούς στην ηλικία, έπιασε κουβέντα με έναν ηλικιωμένο νέο, ο οποίος ψάρευε με το καλάμι του. «Έλα να σου μάθω την τέχνη του εμπορίου και σε λίγα χρόνια θα γίνεις και εσύ εκατομμυριούχος. Να πουλάσεις το χαρακτήρα σου και να αγοράσεις μια βάρκα. Θα ψαρεύεις και θα πουλάς τα ψάρια. Θα φτιάξεις μια εταιρεία, θα εκδώσεις μετοχές, θα αγοράσεις μεγάλα αλιευτικά σκάφη και αργότερα πολλά πλοία. Χρόνο με τον χρόνο, θα ανεβαίνουν τα κέρδη και οι μετοχές και θα γίνεις εκατομμυριούχος. Μια καλή μέρα, όταν θα κουραστείς θα πουλήσεις την εταιρεία, θα αγο-

ράσεις ένα σπίτι δίπλα στην παραλία και θα απολαμβάνεις τη θάλασσα...». Απορριμένος ο έξιπυρος νέος, απάντησε στον παππού: «Αφού απολαμβάνω από τώρα τον ήλιο και τη θάλασσα, αφού βγάω με το καλάμι μου όλο το φαγητό μου, αφού έχω στην αγκαλιά μου ό,τι επιθυμώ, γιατί θα πρέπει να κάνω όλα αυτά;». Ο παππούς δεν είχε τι να απαντήσει, σιώπησε και άλλαξε κουβέντα, ζηλεύοντας κατά βάθος τη σοφία του νέου.

Η διαφθορά βασιλεύει στη νήσο των Αγίων και των μαρτύρων, κάποιοι πολιτικοί ταγοί σε λίγο δεν θα βρίσκουν «λάκκο για να κωστουν», ενώ οι δαιμόνιοι επιχειρηματίες μας ψάχνουν τους ξεχασμένους λογαριασμούς τους στα πέρατα της γης, για να συνεχίσουν τη φοβισμένη γκλαμουροζωή τους. Η πανδημία, ο αόρατος κορωνοϊός έφερε τα πάνω κάτω σε μια στιγμή, ανέτρεψε οικονομικούς σχεδιασμούς, έφερε ανεργία και φτώχεια, απομυθοποίησε μεγαλογιατρούς,

γέμισε τα νοσοκομεία και τα νεκροταφεία και άφησε στο έλεος των ψυχοφαρμάκων, εκατομμύρια απελπισμένους ανθρώπους. «Μια αστραπή η ζωής μας... μα προλαβαίνουμε», όπως θα έλεγε και Νίκος Καζαντζάκης, για να συμπληρώσει η Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου, «Όλα είναι ένα ψέμα... Δύο πόρτες έχει η ζωή, άνοιξη μια και μπηκιά, σεργιάνισα ένα πρωινό, κι ώσπου να 'ρθει το δειλινό, από την άλλη βγήκα...»

Πολλά δεν θέλει ο άνθρωπος για να είναι ευτυχιμένος, όπως λέει και το λαϊκό άσμα «Μιγο κραιοί, λίγο θάλασσα και την αγάπη μου...». Οι σοφοί του κόσμου τούτου λένε ότι η απλότητα αποτελεί το καλύτερο αντίδοτο στην ασθένεια του άγχους, την ασθένεια η οποία σπρώχνει όλες τις άλλες ασθένειες. Αλλά, άλλο να το λες και άλλο να το εφαρμόζεις.

Όλα ξεκινούν από τα μικρά και τα καθημερινά, από την αποδοχή του άλλου. Από

τη συνειδητοποίηση ότι ο κόσμος αλλάζει μόνο με την αλλαγή του εαυτού μας. Αν δεν ειρηνεύσει η ψυχή, δεν ειρηνεύει ούτε ο κόσμος, αν δεν αγαπήσεις τον εαυτό σου, δεν μπορεί να αγαπήσεις τους άλλους και αν δεν ομορφύνεις με τις αρετές σου, δεν μπορείς να ομορφύνεις τον κόσμο. Τα λόγια τα μακαρίτη Θανάση Βέγγου έρχονται και ξανάρονται, σαν δυνατό ζιμπντήρι. «Έπρεπε να γεράσω, αγόρι μου, για να μάθω τι είναι ευτυχία.

Τελικά ευτυχία είναι ένα ζευγάρι χέρια, δύο χέρια... Αυτά που θα σε αγκαλιάσουν, θα σε κρατήσουν, θα σε κοιμήσουν, θα σε περιποιηθούν, θα σου μαγειρέψουν, θα σε καϊδέψουν και στο τέλος θα σου κλείσουν τα μάτια. Τα πολλά χέρια απλά σε κασιάζουν... Χάσιμο χρόνου. Θα το δεις κι εσύ όσο μεγαλώνεις...»

Οι ανοικτές γραμμές βοηθούν πάντα

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ελλάδα και Τουρκία θα καθίσουν έπιπτα από πολύ καιρό στο ίδιο τραπέζι. Δεν θα πρέπει να περιμένουμε πολλά από αυτήν την συνάντηση. Καλό θα ήταν ασφαλώς να μην υπάρξει χοντρή εμπλοκή «με το καλημέρα». Αυτό θα φανεί γρήγορα και θα εξαρτηθεί από το αν η Αγκυρα θα αρχίσει τη συζήτηση σε λογική βάση ή αν θα επιμεινεί να θέσει θέματα «γκρίζων ζωνών» και αποστρατιωτικοποίησης των νησιών. Ο επικεφαλής

Η συζήτηση δεν βλάπτει, σχεδόν ποτέ. Διαπραγμάτευση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας δεν θα γίνει πάντως αύριο, αυτό είναι βέβαιο.

της ελληνικής διαπραγματευτικής ομάδας είναι εξαιρετικά έμπειρος και ξέρει καλά να «συζητά» χωρίς να «διαπραγματεύεται». Ο Ερντογάν θέλει, προφανώς, να κάνει ανοίγματα αυτή την περίοδο τόσο στην Ευρώπη όσο και στις ΗΠΑ. Από την Ε.Ε. θα ήθελε ένα νέο πακέτο για το προσφυγικό, με χρήματα όμως που θα πάνε κατευθείαν στο τουρκικό κράτος. Στόχος είναι ένα restart της ευρωτουρκικής σχέσης, και σε αυτό βασίζεται κυρίως στο Βερολίνο. Ο Ερντογάν θέλει επίσης να αποφυγει κλυδωνισμούς που θα επιδεινώσουν την ήδη πολύ κακή κατάσταση της οικονομίας του.

Η Αγκυρα καταλαβαίνει πως για να πετύχει τον στόχο της και

να περάσει τον σκόπελο της επόμενης Συνόδου Κορυφής, πρέπει να αποφυγει τις εντάσεις με την Ελλάδα και την Κύπρο.

Ο Τούρκος πρόεδρος περιμένει ταυτόχρονα να ανοίξει τα χαρτιά της κυβέρνησης Μπρίντεν. Αυτό θα πάρει καιρό. Οι άνθρωποι που τοποθετούνται σε θέσεις-κλειδιά δεν έχουν ακόμη καθίσει στο γραφείο τους και θα απαιτηθούν μερικές εβδομάδες για να λειτουργήσουν συγχρονημένα.

Οι Τούρκοι δεν θα ήθελαν, πάντως, να είναι μια ελληνοτουρκική κρίση η πρώτη με την οποία θα ασχοληθεί το επιτελείο του νέου προέδρου. Ίσως γιατί καταλαβαίνουν τους κινδύνους και τις πιθανότητες να γίνει μπουρμανγκ μια ακόμη πρόκληση τύπου «Ορούτς Ρέις». Ψάχνουν τώρα να βρουν επαφές στη νέα κυβέρνηση και ανθρώπους που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τον νέο πρόεδρο.

Η συζήτηση δεν βλάπτει σχεδόν ποτέ. Αντιθέτως, η Ιστορία έχει αποδείξει ότι οι ανοικτές γραμμές βοηθούν. Διαπραγμάτευση δεν θα γίνει πάντως αύριο, αυτό είναι βέβαιο.

Θα απογοητευθούν ασφαλώς δύο κατηγορίες αναλυτών. Αυτοί που ζουν στα σύννεφα και ονειρεύονται ότι μπορεί αύριο να λυθούν κατά τρόπο μαγικό τα πάντα. Κάνουν λάθος να περιμένουν κάτι τέτοιο, διότι η Τουρκία και ο Ερντογάν του σήμερα δεν έχουν καμία, μα καμία σχέση με το 2004. Θα απογοητευθούν όμως κι εκείνοι που παραδοσιακά αναζητούν προδότες και προδοσίες. Ψυχραιμία χρειάζεται και καθαρό μυαλό. Προς το παρόν κερδίζουμε χρόνο, ίσως και λίγη πρεμία για ένα διάστημα.

Ετος αλλαγών

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Οι ηγέτες δυνάμεις της Δύσης, οι ΗΠΑ και η Γερμανία, έχουν εισέλθει σε περίοδο πολιτικού επαναπροσδιορισμού. Η ομιλία του προέδρου Τζο Μπρίντεν, μετά την ορκωμοσία του την Τετάρτη, χαρακτηριζόταν από εντυπωσιακότατη εσωστρέφεια για έναν ηγέτη μιας χώρας που φιλοδοξεί, και δικαίως – λόγω της στρατιωτικής και οικονομικής ισχύος της –, να διαδραματίζει ρόλο ρυθμιστικό στις διεθνείς εξελίξεις.

Θα αποκαταστήσουμε τις συμμαχίες μας και θα μετέχουμε ενε-

Οι ΗΠΑ με την ανάληψη της προεδρίας από τον κ. Μπρίντεν και η Γερμανία με την αποχώρηση της καγκελαρίου Αγκελα Μέρκελ έχουν εισέλθει σε περίοδο πολιτικού επαναπροσδιορισμού.

γώς εκ νέου διεθνώς, είπε σε μία συντομότατη και γενικότατη αναφορά του ο κ. Μπρίντεν. Λίγα λεπτά μετά την ορκωμοσία του νέου προέδρου, το υπουργείο Εξωτερικών της Κίνας ανακοίνωσε την επιβολή κυρώσεων στον τέως Αμερικανό υπουργό Εξωτερικών Μάικ Πομπέο και σε είκοσι επτά αξιωματούχους της προεδρίας του κ. Ντόναλντ Τραμπ, με την κατηγορία της αντισυνταγματικής συμπεριφοράς. Είναι η πρώτη και ίσως η μεγαλύτερη πρόκληση που θα κληθεί να αντιμετωπίσει ο κ. Μπρίντεν.

Παρά το αδιαφορητικό ειδικό βάρος των ΗΠΑ στην περιοχή μας και ειδικά για την Ελλάδα, που πάντοτε προσβλέπει σε μια εννοιακή στάση της Ουάσινγκτον έναντι της Τουρκίας, ουσιαστικότερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η αποχώρηση της καγκελαρίου Αγκελα Μέρκελ, έπιπτα από δεκαέξι χρόνια ασκή-

σεως της εξουσίας.

Η εκλογή του κ. Αρμιν Λάσετ στην προεδρία του Χριστιανοδημοκρατικού Κόμματος (CDU) ήταν μια εσωκομματική νίκη της κ. Μέρκελ έναντι της Δεξιάς του CDU. Ήταν μια συνέχεια των επιλογών του πρώην καγκελαρίου Χέλμουτ Κολ, που είχε στηριχθεί ως διάδοχός του η κ. Μέρκελ έναντι της υποψηφιότητας του κ. Βόλφγκανγκ Σόιμπλε.

Η επιλογή του Κολ υπήρξε ιδιοφυής, διότι μετά την επανένωση της Γερμανίας είχε ανάγκη καγκελαρίου με αντίληψη και του «άλλου κόσμου», του κομμουνιστικού, που έπρεπε να ενσωματωθεί στο ενιαίο κράτος, με άλλα λόγια στη νέα γερμανική πραγματικότητα. Πέραν τούτου η κ. Μέρκελ επέτυχε με ήπια μέσα την πλήρη κυριαρχία της Γερμανίας στην Ε.Ε. και την κατέστησε εκ των πραγμάτων τη χώρα αναφοράς των ευρωπαϊκών συστημάτων, ασχέτως τι κόστισε αυτό στην Ελλάδα και γενικότερα στον Νότο της Ευρώπης.

Σήμερα η προτεραιότητα της ενωμένης ούτως ειπείν Ευρώπης είναι η ουσιαστική επαναπροσέγγιση της Γερμανίας με τη Γαλλία, ο ρόλος της οποίας στη γερμανοκρατούμενη Ε.Ε. έχει περιορισθεί. Σε αυτή τη φάση η επιλογή της κ. Μέρκελ ήταν ένας πολιτικός, ο κ. Λάσετ, που έχει και αυτός αντίληψη ενός «άλλου κόσμου», του γαλλοκεντρικού. Ο κ. Λάσετ, Βέλγος στην καταγωγή από τη Λιέγη, φιλακόλουθος καθολικός, Βαλλώνος, γνώστης της γαλλικής, διατηρεί άριστες προσωπικές σχέσεις με τον πρόεδρο Εμανουέλ Μακρόν.

Αρκετά να υποδειχθεί από το κόμμα του ως υποψήφιος για την καγκελαρία. Βεβαίως ο ενδοευρωπαϊκός συσχετισμός δυνάμεων δεν πρόκειται να αλλάξει. Είναι πολύ αργά. Το κλίμα θα είναι διαφορετικό, παρά εάν αναδειχθεί στην καγκελαρία πολιτικός πρωσικής νοστρωπίας ή Βαυαρός, όπως ο κ. Μάρκος Σόντερ. Έχουμε χρόνο μέχρι τις εκλογές. Βέβαιον πάντως ότι εισπλάθει και η Γερμανία σε φάση πολιτικού επαναπροσδιορισμού.

Μια ευρωπαϊκή «εκκρεμότητα»

Του **ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑ**

Ο νέος κύκλος διερευνητικών συνομιλιών μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων διπλωματών, που αρχίζει αύριο στην Κωνσταντινούπολη, είναι ο 61ος μιας σειράς επαφών από το 2002, που διακόπηκε το 2016 με τουρκική ευθύνη. Αρχίζει έπιπτα από ένα χρόνο μετά την έναρξη των δύο γειτόνων και θεωρείται ένδειξη ότι η Αγκυρα επιστρέφει στο πεδίο της διπλωματίας. Όμως, οι ατέρμονες συζητήσεις αποδεικνύουν και κάτι άλλο: ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει διαμορφώσει μια εξωτερική πολιτική που θα της επέτρεπε να διαχειριζόταν τέτοια θέματα. Η επιθετικότητα της Τουρκίας στον Εβρο και στην Ανατολική Μεσόγειο, καθώς και η συμπεριφορά της κυβέρνησης εναντίον του δικού της λαού αλλά και γειτόνων, ήταν ευκαιρία για την Ε.Ε. να εφαρμόσει μια εξωτερική πολιτική που συνδυάζει τον πραγματισμό με τις αρχές, όπως αυτή αποτυπώνεται στο έγγραφο στρατηγικής «Κοινό όραμα, κοινή δράση» του 2016.

Οι «κλιάρες» αποφάσεις του τελευταίου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

το οποίο προειδοποιεί την Τουρκία για το ενδεχόμενο κυρώσεων, και το γεγονός ότι η Γερμανία και η Γαλλία έλαβαν διαμετρικά αντίθετες θέσεις στη διάρκεια της περυσινής έντασης, δείχνουν πόσο η Ε.Ε. αδυνατεί να πάρει σαφή θέση πάνω σε τέτοια ζητήματα. Όταν η στρατηγική της Ένωσης μιλάει για «αρχές», οι Ευρωπαίοι ηγέτες και οι μηχανισμοί της Ε.Ε. δεν θα έπρεπε να αμφιταλαντεύονται όταν βλέπουν την Τουρκία να παραβιάζει το διεθνές δίκαιο και τα δικαιώματα δύο χωρών-μελών. Με αποφασιστική στάση, η Ε.Ε. θα μπορούσε να δείξει ότι υπερασπίζεται το διεθνές δίκαιο και τα συμφέροντα των μελών της. Το πρόβλημα είναι ότι ο «πραγματισμός» για τον οποίο μιλάει η Ένωση φαίνεται να αφορά τα συμφέροντα των ισχυρότερων μελών, και οι «αρχές» επιβάλλονται μόνον όταν αυτό είναι εύκολο. Η Γερμανία πιστεύει ότι η Γαλλία ανταγωνίζεται την Τουρκία για δικούς της λόγους, ενώ άλλοι παρατηρούν ότι η Γερμανία διστάζει να λάβει μέτρα εναντίον της Τουρκίας λόγω στενών οικονομικών σχέσεων των δύο χωρών. (Όπως, εξάλλου, ισχύει και για την Ισπανία και την

Ιταλία.) Από τη μία, λοιπόν, η Ε.Ε. δεν υιοθετεί ενιαία γραμμή εναντίον της Τουρκίας, από την άλλη, η Ελλάδα δεν έχει πείσει τους εταίρους της στον βαθμό που να θεωρούν τα ελληνικά (και κυπριακά) σύνορα και δικαιώματα ως ευρωπαϊκά σύνορα και δικαιώματα. Από τη στιγμή που η ελληνική εξωτερική πολιτική είναι, σε μεγάλο βαθμό, εναρμονισμένη με την ευρωπαϊκή, είναι ανάγκη να υπάρχει κοινή στρατηγική πάνω σε ένα ζήτημα που είναι καθαρά θέμα αρχών, πριν αρχίσει η συζήτηση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

Η συγκυρία ευνοεί την Ελλάδα περισσότερο από την Τουρκία. Το γεγονός ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στοχεύει να χαράξει κοινή γραμμή με τις Ηνωμένες Πολιτείες όσον αφορά την Τουρκία, ανησυχεί την Αγκυρα, καθώς η κυβέρνηση Μπρίντεν αναμένεται να ασκήσει πίεση στην τουρκική κυβέρνηση για τη συμπεριφορά της εκτός και εντός συνόρων. Ο Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος προστάτευε τον Ερντογάν με αξιοσημείωτη συνέπεια και επιμονή, έφυγε. Επίσης, η χειμαζόμενη τουρκική οικονομία είναι εξαρτημένη από την ευρωπαϊκή, κάτι που

το Συμβούλιο υπενθύμισε σαφώς στην Αγκυρα στα συμπεράσματά του τον Δεκέμβριο. Εάν οι γερμανικές εκλογές του Σεπτεμβρίου οδηγήσουν σε κυβέρνηση συνασπισμού με τη συμμετοχή των Πρασίνων, η Τουρκία θα υποστεί περισσότερο πίεση για τις παραβιάσεις ανθρώπινων δικαιωμάτων και για την εξαγωγή βίας.

Η Αθήνα, από την άλλη, κινείται με νέα αξιοπιστία και νέα αυτοπεποίθηση, έχοντας διαχειριστεί επαρκώς δύο κρίσεις που προκλήθηκαν από την Αγκυρα. Γι' αυτό, χρήσιμο θα ήταν η Ελλάδα να πείσει τους εταίρους της για το δίκαιο των θέσεων της και για τη ρεαλιστική προσέγγισή της στις διαφορές με την Τουρκία. Ετσι, Ελλάδα και Ε.Ε. θα μπορούσαν να χαράξουν κοινή θέση σε αυτό το μέτωπο και, την ίδια ώρα, θα συμβάλουν στη διαμόρφωση μιας ευρωπαϊκής πολιτικής που θα είναι αξιόπιστη, βασισμένη σε αρχές και στο δίκαιο. Όσο αυτόνομη και αν φαίνεται η ανάγκη για τέτοια ευρωπαϊκή εξωτερική πολιτική, τα «αγκάθια» στη σχέση Ελλάδας - Τουρκίας δείχνουν ότι η προσπάθεια αυτή είναι ακόμη στα σπάργανα.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Η φριτωμένη ομιωγή

Πρόσωπα, που διαμορφώνουν την κοινή γνώμη στην Ελλάδα σήμερα, δεν τα αναδείχνει οπωσδήποτε η εκτίμηση των πολλών, δεν είναι η κοινωνική αναγνώριση που τα καταξιώνει. Μπορεί να είναι η λογική της «αγοράς»: αυτή να διαβαθμίζει την καταξίωση, να διαμορφώνει την κοινή αναγνώριση διανέμοντας τα αξιώματα. Για τη διαφήμιση μας οδοντόπαστας, η «αγορά» δεν θα επιλέξει έναν σοφό γνώστη της Χημείας, θα προτιμήσει τη λάμψη του χαμόγελου μιας καλλονής. Ανάλογα κριτήρια εντυπωσιασμού, δυσεξήγητης όμως εγκυρότητας, καθορίζουν και το ποιος θα μας προετοιμάσει για την αδράνεια των «συμμάχων» μας, κρατών-μελών της Ε.Ε. και του ΝΑΤΟ, εν όψει του εδαφικού και θαλάσσιου ακρωτηριασμού μας, που νυχθημερόν προετοιμάζει η Τουρκία.

Ήδη δεχθήκαμε να μπουκέ στον 61ο γύρο «διερευνητικών επαφών» – οι 60 γύροι που προηγήθηκαν (σε διάρκεια πόσων ετών); πέτυχαν, λέγεται, κάποια «προσέγγιση σε θέματα» (τόσο αόριστα) και έχει καταχωρηθεί η «προσέγγιση», εγγράφως, σε 5.000 σελίδες! Ακόμα και ο ΣΥΡΙΖΑ, μέγας χλευαστής της αξιοπρέπειας του πατριωτισμού, όταν το 2016 ήταν κυβέρνηση, αρνήθηκε το Luna Park των 60 γύρων με τους Τούρκους. Η Ν.Δ., τις μέρες αυτές, επαναβεβαίωσε την πειθαρχημένη ελληνική συμμόρφωση με τις προτακτικές της ευρωαμερικανικής επιτροπείας.

Η πληροφόρηση της ελληνικής κοινωνίας για διεργασίες που θα καθορίσουν αμετάκλητα το μέλλον της, δεν είναι πάρεργο «ενημέρωσης»,

που το εγκαταλείπει μια κυβέρνηση σε ευκαιριακούς εμπόρους του εντυπωσιασμού. Ξέρει ο απροκατάλητος Έλληνας («κάθε τιμός άνθρωπος», θα έλεγε ο Μακρυγιάννης) ότι τα ιδιωτικά κανάλια είναι εμπορικά, δεν γίνεται να υπερεπάρουν τις απαιτήσεις του κοινωνικού λειτουργήματος της δημοσιογραφίας, θα πειθαρχήσουν στις κερδοσκοπικές προτεραιότητες των ιδιοκτητών τους.

Την πλήρη ανελπιστία εξόδου από την ασφυκτική υποτέλεια την εδραίο του γεγονότος ότι, κάθε κυβέρνηση, χρησιμοποιεί και τα κρατικά ΜΜΕ σαν ιδιωτικά (του κυβερνώντος κόμματος) επιχείρηση. Πώς ανεχόμεστε οι πολίτες αυτή τη ριζική αλλοτρίωση του χαρακτήρα και των στόχων της «πληροφόρησης», την πολιτική, ιδεολογική, αισθητική αλλαξοπιστία του «μόνιμου» προσωπικού των ΜΜΕ – έναν παραφροσμένο εξευτελισμό της δημοκρατίας που δεν τον συζητάμε.

Επιπρόσθετο σύμπτωμα απρόκλητου ολοκληρωτισμού, αυτόνομη αφομοιωμένη από την ελληνική κοινωνία: Οι πολίτες ψηφίζουμε το κόμμα που υποτιθέεται ότι κρίνουμε προτιμότερο, αποτελεσματικότερο. Κυρίως (και είναι λογικό) εμπιστευόμαστε τις ικανότητες του πρωθυπουργού. Όμως η επιλογή μας, των πολιτών, δεν προστατεύεται από μια δημοσιογραφία που αγρυπνεί, ελέγχει, κρίνει, αν ο πρωθυπουργός ανταποκρίνεται με συνέπεια στη λογική της ψήφου μας. Ο εκλεγμένος πρωθυπουργός, από τη φιλική του δημοσιογραφία μόνο επαινείται και από την αντιπολιτευόμενη δημοσιογραφία μόνο ψέγεται.

Στη σημερινή Ελλάδα έχουμε πολίτευμα πρωθυπουργικής απολυταρχίας, που το επέβαλε ο Ανδρέας Παπανδρέου και το συντηρούν ομόθυμα οι πάντες. Στυγνή μοναρχία: ο πρωθυπουργός διορίζει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τον Πρόεδρο της Βουλής, τους Προέδρους των Ανώτατων Δικαστηρίων, την Ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων. Καμιά Δημοσιογραφία δεν διαμαρτυρήθηκε ποτέ – ωσάν ο ολοκληρωτισμός, η αυθαιρεσία, να είναι αυτόνομη δεδομένα, και η Ελλάδα τριτοκοσμική. Ενδέχεται ο υπουργός Εξωτερικών να μην έχει την παραμικρή εμπειρία Διεθνών Σχέσεων, καμιά θητεία σε Διεθνείς Οργανισμούς, άσχετος με την πράξη της Διπλωματίας – η δημοσιογραφία δεν θα διαμαρτυρηθεί. Ενδέχεται ο υπουργός Παιδείας να αγνοεί ολοκληρωτικά την εκπαιδευτική πράξη, τις δυσλειτουργίες των θεσμών, την τυραννία και τον τραμπουκισμό του συνδικαλισμού, το επίπεδο ντροπής των «εκπαιδευτικών» λεγόμενων Σχολών στα πανεπιστήμια, άσχετος ο υπουργός με τον εξευτελισμό του σχολείου από τον φροντιστήριο – η δημοσιογραφία θα οσπαινει και πάλι, εξ ορισμού ανίκανη για ρόλο κοινωνικής ευθύνης.

Η αγανάκτηση γίνεται πνιγμός και ο πνιγμός ασφυξία, σαράντα επτά ολόκληρα χρόνια. Στον δημόσιο λόγο είναι σιωπηλά απαγορευμένη η αναφορά σε ονόματα. Όλοι λοιπόν, εκόντες άκοντες, για να αξιωθεί με δημοσιοποίηση ο λόγος μας, αοριστολογούμε. Πώς όμως να μη μείνει αδικαιώτητα περιθωριακή η κριτική σκέψη στην

Ελλάδα, όταν αποσιωπούμε τους επίπομους αυτοργούς της κακουργίας ή της ραστώνης;

Ίσως να πρόκειται για καλά οργανωμένη άμυνα της μετριότητας (κάτι σαν την «εκδίκηση της γυφτιάς»). Ίσως να πρόκειται μόνο για επανάληψη της πιστοποίησης που κρούγαγε ο Θόδωρος Αγγελόπουλος με τον ανεπανάλπτο σπαργαμό του Θανάση Βέγγου: «Η Ελλάδα πεθαίνει. Και καλύτερα να πεθάνει γρήγορα. Γιατί η αγωνία κρατάει πολύ και κάνει το όθρυβο» («Το βλέμμα του Οδυσσέα»). Κάποιοι πιστεύουν πως θα ανακόψουν τον αδυσώπητο θάνατο αντιτάσσοντας τιμολόγο στην ντροπή της ελεεινής αυτοχειρίας. Τα ονόματά τους, με επιπόλαιη επιλογή: Ιωάννης Μάζης, Σταύρος Λυγερός, Σάββας Καλεντερίδης, Αγγελος Συρίγος, Φράγκος Φραγκούλης.

Ενδεικτική, ίσως και λάθος η επιλογή των ονομάτων. Τα γεγονότα όμως αμείλικτα. Η Τουρκία απαιτεί και τα θέλει όλα, εμείς (ύστερα από διακόσια χρόνια ατιμώσης και εμπαιγμού μας από Ευρωπαίους «φιλόσους» μας) πανηγυρίζουμε που καρίσαμε στον εαυτό μας 12 μίλια από τη θάλασσά μας στο Ιόνιο! Ο Συρίγος εγκατέλειψε το γήπεδο, παραχώρησε τη «ρανέλα» αποκλειστικά στον Μιλτιάδη Βαρβιτσιώτη(!), δέχθηκε να παίξει στα «τσικό» – για ποια «τιμή», ποιών «όπλων», αφού Ελλάδα χωρίς ρακοκακαλιά εντολίας δεν υπάρχει.

Όταν οι πολιτικοί αρχηγοί θα έχουν καταλάβει την ομιογή του Βέγγου, θα είναι πολύ αργά για στιδάποτε.

Οι ΗΠΑ μίλησαν, η Ε.Ε. αλληθωρίζει

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΑ

Τον περασμένο Δεκέμβριο, οι 27 ηγέτες Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισαν ομόφωνα, στην παράγραφο 35 των Συμπερασμάτων τους, ότι «η Ε.Ε. θα επιδιώξει να συντονίσει τα θέματα που αφορούν την Τουρκία και την κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο με τις Ηνωμένες Πολιτείες», υπό το φως της νέας αμερικανικής διοίκησης, Τζο Μπάιντεν.

Με την ανάληψη των καθηκόντων του, ο νέος πλανητάρχης έβαλε το δικό του στίγμα, σε αντίθεση με προηγούμενες αποφάσεις της διοίκησης Τραμπ και, μεταξύ άλλων, επανέφερε τις ΗΠΑ στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, επανένταξε τη χώρα του στη Συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή και τερμάτισε την κατασκευή τείχους στα σύνορα με το Μεξικό. Για το ζήτημα όμως της Τουρκίας, η νέα αμερικανική διοίκηση, όχι μόνο δεν διαφοροποιήθηκε από το πλέγμα κυρώσεων που αποφασίστηκαν κατά της Άγκυρας για την αγορά των S-400 από τη Ρωσία, αλλά άφησε ανοικτό παράθυρο για λήψη περαιτέρω μέτρων, εάν απαιτηθεί. Μιλώντας ενώπιον της Γερουσίας, ο υποψήφιος υπουργός Εξωτερικών Άντονι Μπλίνκεν, επισήμανε ότι «η Τουρκία είναι σύμμαχος, ο οποίος όμως σε πολλά ζητήματα, δεν συμπεριφέρεται όπως θα έπρεπε να συμπεριφέρεται ένας σύμμαχος». Συμφώνησε «απόλυτα», όπως είπε, με τη θέση ρεπουμπλικάνου γερουσιαστή ότι θα πρέπει να διατηρηθούν οι υφιστάμενες κυρώσεις, προσθέτοντας ότι «νομίζω ότι θα χρειαστεί να εξετάσουμε τον αντίκτυπο των υπάρχουσών κυρώσεων για να αποφασίσουμε εάν και κατά πόσον πρέπει να γίνουν περισσότερα». Την ίδια ώρα, η Ε.Ε., η οποία υποτίθεται ότι ανέμενε να «συντονιστεί» με τη νέα διοίκηση των ΗΠΑ για τη Τουρκία, δείχνει να μη συντονίζεται. Όχι μόνο με τις ΗΠΑ, όπως ζητούν τα Συμπεράσματα του περασμένου Δεκεμβρίου. Αλλά ούτε καν με τις δικές της, ευρωπαϊκές αποφάσεις. Αυτές τις οποίες επίσης αποφάσισαν ομόφωνα τα 27 κράτη-μέλη στο πλαίσιο των ιδίων Συμπερασμάτων της Συνόδου Κορυφής και καλούσαν το Συμβούλιο της Ε.Ε., εν προκειμένω την αρμόδια ομάδα εργασίας Relax, «να εγκρίνει πρόσθετες νέες καταχωρίσεις», για την επιβολή δηλαδή περιοριστικών μέτρων κατά φυσικών προσώπων και νομικών οντοτήτων που έχουν διαδραματίσει ρόλο στις έκνομες δραστηριότητες της Τουρκίας.

Κυρώσεις, οι οποίες δεν θα άγγιζαν την ίδια την Άγκυρα. Αλλά θα αποτελούσαν μια μίνιμουμ αντίδραση και δικαιοσύνη εκ μέρους της Ε.Ε. Για την εισβολή της Τουρκίας στην ΑΟΖ κράτους-μέλους της. Για την παραβίαση (ξανά) των ψηφισμάτων του ΟΗΕ για την περικλειστική πόλη της Αμμοχώστου (κάνοντας μάλιστα βήματα επικοιμιού). Και για την εκμετάλλευση ενός νομικά ανυπόστατου μνημονίου, αυτού που η Τουρκία υπέγραψε με τη Λιβύη, προκειμένου να προβάλει διεκδικήσεις στο Αιγαίο. Εύλογα, λοιπόν, προκύπτει το ερώτημα με ποιους συντονίστηκε ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ; Ως επίσης και η Γερμανίδα πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και ο Υπάτος Εκπρόσωπος της Ε.Ε. Γιόζεφ Μπιντόν, οι οποίοι θεωρούν ότι είναι η ώρα για θετικά βήματα στις ευρωτουρκικές σχέσεις; Και πώς αυτά τους η θέση συνάδει με τα ομόφωνα Συμπεράσματα της Ε.Ε., τα οποία υποτίθεται ότι αποτελούν τους όρους εντολής που λαμβάνουν από τα κράτη-μέλη και συνεπώς θεωρούνται «πυξίδα» για τη Κομισιόν και τους αξιωματούχους της;

Όπως προκύπτει εκ του αποτελέσματος, ο μόνος «συντονισμός» που μπορεί κάποιος να διακρίνει, αφορά στην πολιτική που υποβάλλει και επιβάλλει η Άγκελα Μέρκελ στην Κομισιόν και την οποία ακολουθεί η πρόεδρος της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, τέως υπουργός Άμυνας της καγκελαρίου της Γερμανίας. Μια πολιτική που τείνει να υποκαταστήσει τα Συμπεράσματα της Ε.Ε. και παραπέμπει σε εύλογους συνειρμούς για τα επίπεδα έμπρακτων αλληλεγγύης που επιδεικνύονται προς την Κύπρο, αλλά και την Ελλάδα. Αν για τους S-400 η διοίκηση Μπάιντεν διαπιστώνει ότι η Τουρκία δεν ενεργεί ως σύμμαχος, ξεκαθαρίζει ότι θα συντηρήσει τις κυρώσεις και δεν αποκλείει περαιτέρω μέτρα, πώς μπορεί η Ε.Ε., που διατείνεται ότι θα «συντονιστεί» με τις ΗΠΑ, να ετοιμάζει δώρα για το καθεστώς Ερντογάν; Μήπως η αγορά των S-400 είναι τελικά πιο σημαντική για τις ΗΠΑ από ότι είναι για την Άγκελα Μέρκελ και την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν η εισβολή της Τουρκίας σε δύο κράτη-μέλη της Ε.Ε.;

Νοσηλεύτης συλλέγει δείγμα για έλεγχο Covid-19 από κάτοικο του Νέου Δελχί στην Ινδία. Στη χώρα έχει αρχίσει ένα από τα μεγαλύτερα σχέδια εμβολιασμού.

Κυπριακό παράθυρο στην ευρωτουρκική σχέση

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Σε τίτλους η δραστηριότητα της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής από την αρχή της νέας χρονιάς: 1) Τηλεσυνάντηση ανάμεσα στον Τ. Ερντογάν και την πρόεδρο της Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και τον Ζοζέπ Μπιντόν (7/1). 2) Συνομιλίες Μ. Τσαβούσογλου στη Λισαβόνα, καθώς η Πορτογαλία αναλάμβανε την 1/1 την εκ περιτροπής προεδρία της Ε.Ε. (8/1). Δηλώνει: «Η Τουρκία είναι έτοιμη να γυρίσει σελίδα στις σχέσεις της με την Ευρωπαϊκή Ένωση». 3) Συνομιλίες Τσαβούσογλου στη Μαδρίτη (9/1). 4) Πριν από τη συνάντηση Τσαβούσογλου με τους πρόεδρους της κωρών-μελών του ΑΣΕΑΝ στην Άγκυρα. 5) Η εφ. «Χουριέτ» γραφή για επισκέψεις του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ και της προέδρου της Επιτροπής στην Άγκυρα εντός Ιανουαρίου (8/1). 6) Συνάντηση Τ. Ερντογάν με τον πρωθυπουργό του Λιβάνου Σάαντ Χαρίρι στην Κωνσταντινούπολη (9/1). 7) Τηλεφωνική συνομιλία Μ. Τσαβούσογλου με τον Γάλλο συνάδελφό του Ζαν Ιβ Λε Ντριάν. Ο πρώτος δήλωσε ότι «συμφωνήσαμε να εργαστούμε πάνω σε έναν roadmap για να ολοκληρώσουμε τις σχέσεις μας» (8/1).

8) Ο Μ. Τσαβούσογλου στις Βρυξέλλες (21-22/1) για συνομιλίες με τον πρόεδρο του Συμβουλίου Σ. Μισέλ και τους Επιτρόπους για την Εξωτερική Πολιτική, τη Μετανάστευση και τη Διεύθυνση. Στην ατζέντα η κατάργηση της βίζας, η ανανέωση της Τελωνειακής Ένωσης, η αναπροσαρμογή της Συμφωνίας για τη Μεταναστευτική και η διάσχεψη για την ενέργεια στην Ανατολική Μεσόγειο. 9) Συμφωνία με την Ελλάδα για επανέναρξη των

«Διερευνητικών Συνομιλιών» στις 25/1. Επανεναρξη που συνοδεύεται με τη δήλωση Τσαβούσογλου ότι «αυτή τη στιγμή, υπάρχει ένα παράθυρο ευκαιρίας για καλύτερο διάλογο με την Ελλάδα». 10) Συμφωνία με την απεσταλμένη του γ.γ. του ΟΗΕ στο Κυπριακό Τζέιν Χολ Λουτ για συμμετοχή στην «5 συν 1 Άτυπη Διάσκεψη» για το Κυπριακό, ίσως αρχές Μαρτίου στη Νέα Υόρκη. Ο Τσαβούσογλου, αποδεχόμενος την πρόσκληση, κάρφωσε Αναστασιάδη: «Η λύση των δύο κρατών δεν είναι μόνο η δική μας ιδέα. Στην πραγματικότητα αυτή είχε προταθεί από τον Αναστασιάδη. Ο Ε/κ ηγέτης συμμερίστηκε αυτές τις απόψεις του τόσο με μένα όσο και με άλλους».

Βέβαια, τα διπλωματικά μεγέθη Κύπρου – Τουρκίας είναι πολύ διαφορετικά, αλλά και τα μεγέθη υπακούουν σε σχέδια, κατευθύνσεις, επιδιώξεις. Είναι πέρα από εμφανές ότι η Τουρκία επιδιώκει να ανανεώσει τους δεσμούς της με την Ε.Ε. Αποφύγει να μιλήσει για τα κείμενα του 2005 και τα ενταξιακά κεφάλαια, γιατί γνωρίζει ότι δεν έχει κάποιο νόημα. Δεν τα εγκατέλειψε αλλά τα αφήνει στον «πάγκο». Μιλεί για ρεαλιστικές επιδιώξεις: κατάργηση βίζας, Τελωνειακή Ένωση, μεταναστευτικό.

Η εξωτερική πολιτική δεν ασκείται με βλέμμα στο εσωτερικό ακροατήριο, όπως κάνει καθημερινά ο Ν. Αναστασιάδης ή όπως κάνει κάθε πρωί με δηλώσεις στο ΡΙΚ ο ΥΠΕΞ Ν. Χριστοδουλίδης. Εξωτερική πολιτική έχεις, αν θέλεις στόχους, αν παίζεις με τους κανόνες του παιχνιδιού («είναι προς το συμφέρον σας να μας βοηθήσετε» Θουκυδίδης). Ο Μ. Τσαβούσογλου τα

ξιδεύει σε σημαντικές πρωτεύουσες και προβάλλει τις απόψεις της χώρας του σε διάφορα φόρα. Ο ΥΠΕΞ στη Λευκωσία κάνει το ακριβώς αντίθετο. Μιλάει ασταμάτητα στα εσωτερικά ΜΜΕ χωρίς να λέει τίποτα. Αντί να οργώνει τις Βρυξέλλες και τις κύριες πρωτεύουσες (Βερολίνο, Παρίσι), για να προωθήσει ένα πειστικό project ειρήνης, αφιερώνει αρκετό χρόνο για να επμελείται τις εικόνες του, να παίζει δηλαδή στο χρηματιστήριο της δημοσιότητας για τις προεδρικές του 2023!

Έτσι η διαχείριση του Κυπριακού με βλέμμα στη μικροπολιτική και στα γκάλοπ έχει οδηγήσει τα πράγματα σε στρατηγικό αδιέξοδο. Η μίζερια, η συνεχής καταγγελία του αντιπάλου, οι καταγιγιστικές αναφορές σε «προκλητικές δηλώσεις» της άλλης πλευράς, οι αντιφάσεις Αναστασιάδη έχουν οδηγήσει τη διεθνή κοινότητα στη θέση του απόμακρου παρατηρητή. Η θετική ατζέντα αγνοείται, οι δημιουργικές προτάσεις ανήκουν στο μακρινό παρελθόν. Μετά τη φαρσοκωμωδία με τις κυρώσεις κατά της Τουρκίας, οι εμπνευστές της αποτυχίας σηκώνουν. Μόνοι, αδύναμοι αναζητούν πράγματα που δεν υπάρχουν στη διεθνή ζωή και επειδή αποτυγχάνουν, καταγγέλλουν κάθε άλλο για να κρύψουν τη γύμνια των δικών τους επιχειρημάτων.

Η συγκυρία προσφέρει μία ακόμα ευκαιρία προς αξιοποίηση. Η δυτική «επιστροφή» της Τουρκίας μπορεί να αξιοποιηθεί από τη Λευκωσία πάνω σε δύο πυλώνες: Πρώτος, επιδίωξη επίλυσης βασισμένη στο Πλαίσιο του γ.γ. του ΟΗΕ, συν ισχυρό υλικό από την Ε.Ε. Δεύτερος, ταυτόχρονα και

σε παράλληλα φόρα, στήριξη στη βελτίωση των σχέσεων Ε.Ε. – Τουρκίας, όπως εξελίσσεται αυτή την περίοδο και πριν από τη σύγκληση της «5 συν 1» άτυπης διάσκεψης για την Κύπρο. Η ευρωτουρκική σχέση «πεντά» από την Κύπρο, αλλά μόνο αν η ίδια η Κύπρος μπορεί να δει με ευρηματικότητα τη συγκυρία.

Στην κορωνίδα μιας επιδίωξης βρίσκεται η στρατηγική της ειρήνης και της συνεργασίας κάτι που σημαίνει γέφυρες συνεννόησης με τις ηγεσίες του ΟΗΕ, της Ε.Ε. και της Τουρκίας, γιατί κρατούν κλειδιά για την επίλυση του Κυπριακού.

Η άτυπη διάσκεψη στη Νέα Υόρκη δεν αφορά τη διάσκεψη από μόνη της. Αφορά όλα όσα προηγούνται, όσα προετοιμάζεις για να έχει το ένα ή το άλλο αποτέλεσμα.

Η τριγωνική σχέση Βρυξελλών – Άγκυρας-Λευκωσίας επιτρέπει πραγματική κινητικότητα. Χρειάζεται διαβούλευση ανάμεσα στη Λευκωσία και την Τουρκία, είτε με άμεσες, είτε με έμμεσες συνεννοήσεις Λουτ και Μπιντόν. Η διαβούλευση έχει νόημα πάνω σε δύο κύριους πυλώνες: πρώτο, στήριξη της Λευκωσίας στην αναζωογόνηση της ευρωτουρκικής σχέσης, και, δεύτερο, προσομοίωση ανάμεσα στη Λευκωσία και την Άγκυρα πάνω στα δύο εκκρεμούντα από 2017 διαπραγματευτικά «τραπέζια»-κατάργηση εγγυησεων/αποκατάσταση τουρκικού στρατού έναντι πολιτικής ισοτιμίας με καθαρή δέσμευση στην υποστήριξη σε όλο το από Έξι Σημεία «Πλαίσιο Γκουτιέρρες», όπως συμφωνήθηκε στις 30 Ιουνίου 2017.

www.larkoslarkou.org.cy

1821: Εθνική ή κοινωνική επανάσταση; (μέρος δεύτερο)

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΗΣΤΙΑ

Το δίλημμα εάν η επανάσταση του 1821 ήταν εθνική ή κοινωνική είναι ξένο στην λογική του ξεσηκωμού. Οι όροι με τους οποίους τίθεται είναι ξένοι προς τη φύση της ίδιας της επανάστασης. Το ερώτημα που προκύπτει είναι αν οι επαναστατημένοι Έλληνες ξεσηκώθηκαν για να πετύχουν την ανασύσταση του ελληνικού έθνους, έχοντας πλήρη συνείδηση της ελληνικής τους ταυτότητας ή επαναστάτησαν για να απαλλαγούν από τις κοινωνικές αδικίες, την ανισότητα και την καταπίεση των οθωμανικών κυριαρχίας και των ντόπιων γαιοκτημόνων, παραβλέποντας την ελληνική τους καταγωγή; Το 1821 έλαβε χώρα μια αναγκαία κοινωνική επανάσταση μέσα από την εθνικοαπελευθερωτική. Με άλλα λόγια, η εθνικοαπελευθερωτική επανάσταση ήταν είσοδος κοινωνική και πολιτική. Αυτό σημαίνει ότι τόσο το πολιτικό όσο και το κοινωνικό της πρόγραμμα ήταν εγγεγραμμένα εντός της ίδιας της μορφής του ελληνικού έθνους κράτους, το οποίο αξιωνό να ιδρυσουν οι ξεσηκωμένοι ραγιάδες. Η ανάγκη για εγκαθίδρυση «νομαρ-

χίας», κράτους δικαίου δηλαδή, στο οποίο αφέντης θα είναι ο νόμος, όπως αυτός θα εκφράζεται και θα θεομοθετείται από το κυρίαρχο νομοθετικό σώμα του λαού, δεν θα μπορούσε να υπηρετηθεί από οποιαδήποτε άλλη πολιτική μορφή, προγενέστερη του έθνους κράτους. Όλες οι προγενέστερες πολιτικές μορφές, βασιλεία ή αυτοκρατορίες, πριγκιπάτα ή δουκάτα, κυριαρχες στην Ευρώπη των αρχών του 19ου αιώνα, στήριζονταν σε φεουδαλικά κοινωνικά συστήματα, όπου η ανισότητα μεταξύ «ευγενών» και «κοινών» ανθροπών ήταν αρχή του άγραφου δικαίου που διαφέντευε τη μοίρα των «πολιτισμένων» ευρωπαϊκών λαών. Συνεπώς η επιλογή ενός εξ αυτών των μορφών θα ήταν αντίθετη στη λογική μιας εθνικής και πολιτικής επανάστασης για εγκαθίδρυση Νομαρχίας.

Αυτό άλλωστε καταδεικνύει και η αρχή της πολιτικής ισοτιμίας, όπως διατυπώνεται στο δεύτερο κεφάλαιο του «Προσωρινού πολιτεύματος» ή «Νόμου της Επιδαύρου»: στο νέο ελληνικό κράτος, όλοι οι Έλληνες «απολαμβάνουν άνευ τινός δια-

φοράς όλων των πολιτικών δικαιωμάτων». Όταν στα 1822 υιοθετήθηκε η αρχή αυτή από την Ελληνική Εθνοσυνέλευση, μόνο η αμερικανική δημοκρατία μπορούσε να εγγυηθεί αυτή την ισοτιμία μεταξύ των πολιτών της. Την ίδια περίοδο όλη η «πολιτισμένη» Ευρώπη τελούσε υπό την αρχή της φεουδαλικής ανισότητας. Επομένως η κοινωνική και πολιτική ισοτιμία ήταν σύμφυτη με τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας ελεύθερου έθνους κράτους, και αυτό επειδή η κοινωνική και πολιτική ισοτιμία είναι η αρχή του έθνους κράτους. Η αρχή της επανάστασης του 1821 ήταν ξένη προς την «πεφωτισμένη» Ευρώπη των αρχών του 19ου αιώνα, στην οποία οι επαναστατημένοι κατέφευγαν για βοήθεια στον αγώνα τους ενάντια στους Οθωμανούς. Άραγε υπήρχε μια βαθύτερη πηγή έμπνευσης σημαντικών πολιτικών και πνευματικών ταγών της επανάστασης, που από την πρώτη στιγμή βρέθηκαν στα πεδία των μαχών και στις ενδοσυνελεύσεις; Και γιατί η πηγή αυτή αποσιωπήθηκε κατά τη διάρκεια του Αγώνα; Λίγες είναι οι λαμπρές εξαιρέσεις ιστορικών, νο-

μικών και φιλοσόφων που ενέκυψαν στις πνευματικές πηγές της επανάστασης και διέκριναν τη σημαντικότερη ίσως πηγή του πολιτικού φρονήματος του νεότερου ελληνικού έθνους: την αμερικανική επανάσταση του 1776, την αμερικανική διακήρυξη της ανεξαρτησίας και το αμερικανικό Σύνταγμα.

Ωστόσο, υπήρχε σοβαρός λόγος για τον οποίο οποιαδήποτε πνευματική σχέση των εξεγερμένων προς το νεοσύστατο αμερικανικό έθνος έπρεπε να αποσιωπηθεί. Ομοίως, έπρεπε να αποφευχθεί και οποιαδήποτε υλική σχέση. Ο λόγος αυτός ήταν ο Αγγλοαμερικανικός Πόλεμος του 1812-1815. Καταμεσής των Ναπολεόντειων Πολέμων, η Αμερική είχε κηρύξει τον πόλεμο στην πανίσχυρη Βρετανική Αυτοκρατορία, επειδή οι Βρετανοί, παραβιάζοντας το δικαίωμα του θαλάσσιου εμπορίου, έβλαπταν τους Αμερικανούς. Οι δύο Αμερικανοί πρόεδροι της εποχής, ο Τόμας Τζέφερσον και ο Τζέιμς Μάντισον, θεωρούσαν τον πόλεμο και τις εσωτερικές του επιπτώσεις, τη δημιουργία δηλαδή μόνιμου αμερικανικού στρατού, την αύξηση της

ισχύος της ομοσπονδιακής εξουσίας εις βάρος των Πολιτειών και την εκτίναξη του δημόσιου χρέους, δυσμενείς για την αμερικανική δημοκρατία. Παρόλα αυτά, υπήρχαν ένθερμοι υποστηρικτές του πολέμου, όπως ο John C. Calhoun, οι οποίοι θεωρούσαν ότι η αναγκαιότητα της επιβίωσης του εμπορίου συγκρούσε ήταν ένας δεύτερος αγώνας για την ελευθερία και το οριστικό τέλος του πολέμου της Ανεξαρτησίας. Εξάλλου ο πόλεμος έμεινε γνωστός ως «Δεύτερος Πόλεμος της Ανεξαρτησίας». Αν και έληξε χωρίς ουσιαστικό νικητή με τη συνθήκη της Γάνδης το 1815, συνέβαλε όμως στην ενίσχυση του αμερικανικού εθνικού φρονήματος και στην ενδυνάμωση του ομοσπονδιακού κράτους. Παρόλο, λοιπόν, που οι Βρετανοί, μετά τη νίκη τους στο Βατερλό (1815), επέβαλαν το τέλος της Επανάστασης στη Γαλλία και την Αποκατάσταση της γαλλικής μοναρχίας, δεν κατάφεραν να δαμάσουν τους Αμερικανούς αντιπάλους τους. Η Αμερικανική Δημοκρατία εξακολουθούσε να απειλεί τη Βρετανική Αυτοκρατορία λιγότερο σε στρατιωτικό και περισσότερο σε

πολιτικό και ιδεολογικό επίπεδο. Το εγγεγραμμένο στη νέα πολιτειακή μορφή της Αμερικανικής Δημοκρατίας αίτημα για κοινωνική και πολιτική ισοτιμία επ' ουδενί λόγω δεν έπρεπε να εισβάλει ξανά στην Ευρώπη μέσω μιας άλλης επανάστασης, της ελληνικής. Η παντοδύναμη πλέον στην Ευρώπη Αγγλία θα προτιμούσε να αφήσει την Ελλάδα στα χέρια των Οθωμανών παρά να τη δει να συντάσσεται δυναμικά στο πλευρό των Αμερικανών.

Η νέα ελληνική Πολιτεία τελικά υπήρξε πιο κοντά στην αμερικανική δημοκρατία παρά στις πολιτικές αρχές των μεγάλων ευρωπαϊκών δυναμειών της εποχής. Αυτή η πολιτική αντίθεση της Ελλάδος με την Ευρώπη υπέβασε σε όλη τη διάρκεια του Αγώνα και διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του πρώτου ανεξάρτητου ελληνικού κράτους.

Ο κ. Παναγιώτης Χρηστάκης είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Πόθεν Έσχες

Του ΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Τα τελευταία χρόνια η κοινή αντίληψη είναι ότι η διαφθορά βρίσκεται σε έξαρση. Και είναι γεγονός ότι υπήρξαν, το τελευταίο διάστημα, περιστατικά που έχουν προκαλέσει θυμό και απογοήτευση στους συμπολίτες μας. Βεβαίως, η διαφθορά δεν είναι καινούργιο φαινόμενο. Μάλιστα, τον Νοέμβριο του 2017, ο γενικός ελεγκτής είχε χαρακτηρίσει την περίοδο που προηγήθηκε της οικονομικής κρίσης του 2013 ως την χρυσή εποχή της μίζας. Είχε συγκεκριμένα αναφέρει σε συνέντευξή του σε αυτή την εφημερίδα ότι «σίγουρα σήμερα δεν είναι μεγαλύτερη η διαφθορά απ' ό,τι ήταν στο παρελθόν. Ενδεχομένως να είναι κάπως μικρότερη. Εκτιμώ από το 1980 και μετά υπήρχαν έντονα στοιχεία διαφθοράς, ειδικά για την περίοδο μετά το 2000 η διαφθορά πρέπει να ήταν στο απόγειό της. Από το 2000 μέχρι την οικονομική κρίση ήταν η χρυσή εποχή της μίζας». Δεν γνωρίζω εάν έτσι έχουν τα πράγματα, ούτε και έχει σημασία. Το πρόβλημα είναι υπαρκτό, πρέπει να το αναγνωρίσουμε και πρέπει να υλοποιήσουμε κάποιες απλές, εφαρμόσιμες αλλά ουσιαστικές κινήσεις που θα συμβάλουν στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των συμπολιτών μας. Και έχω την άποψη ότι μία από τις πιο ουσιαστικές κινήσεις στις οποίες θα μπορούσε να προβεί η Βουλή των Αντιπροσώπων είναι αυτή που αφορά στο «Πόθεν Έσχες».

Όπως εφαρμόζεται σήμερα, το «Πόθεν Έσχες» έχει το αντίθετο από το επιθυμώμενο αποτέλεσμα. Ο τρόπος καταγραφής των περιουσιακών στοιχείων και των εισοδημάτων είναι τόσο ασαφής και η διαδικασία ελέγχου και επιβεβαίωσης των στοιχείων τόσο ανεπαρκής, που αντί να υπηρετείται ο σκοπός της διαφάνειας, απλώς επιτείνεται η καχυποψία. Κατ' ακρίβεια, η διαδικασία αποτελεί αντικείμενο κλειστού και κωτομοπολιών ακόμη και όταν έχει γίνει προσπάθεια για την όσο το δυνατόν πιο ακριβή παράθεση της πληροφορίας. Πρώτα απ' όλα, η δήλωση βασίζεται στη συμπλήρωση και υποβολή στη Βουλή των Αντιπροσώπων ενός εντύπου το οποίο είναι εμφανώς πρόχειρο. Για παράδειγμα, σε ένα σημείο ζητείται η καταγραφή της «συμμετοχής σε επιχειρήσεις», ενώ σε άλλο η καταγραφή «μετοχών και μερισμάτων σε εταιρείες». Πουθενά δεν

διευκρινίζεται η διαφορά της συμμετοχής από την κατοχή μετοχών. Δίνεται η εντύπωση ότι οι μετοχές, που αποτελούν μερίδιο συμμετοχής στην ιδιοκτησιακή δομή εταιρείας, είναι ταυτόσημες με το μέρισμα, που αποτελεί μερίδιο από τα διανεμηθέντα κέρδη μιας εταιρείας. Πουθενά δεν ζητείται ο ακριβής προσδιορισμός των εταιρειών στις οποίες προκύπτει συμμετοχή στην ιδιοκτησία ή άλλη σχέση όπως αυτή του διευθυντή ή του διοικητικού συμβούλου. Δεν απαιτείται η παράθεση αριθμού εγγραφής ή τομέα δραστηριότητας. Δεν διευκρινίζεται εάν η αναφερόμενη εταιρεία είναι κυπριακή ή ξένη. Ή εάν είναι μια μικρή οικογενειακή επιχείρηση ή ένας οικονομικός κολοσσός. Δεν απαιτείται καν η δήλωση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων ή ο ακριβής προσδιορισμός των εισοδημάτων ανά πηγή ή δραστηριότητα. Ζητείται μόνο μια γενική καταγραφή του εισοδήματος συνολικά. Είναι αμφίβολο εάν έχει ποτέ γίνει ουσιαστικός έλεγχος στα στοιχεία που υποβάλλονται. Έχω μάλιστα διαπιστώσει ότι η τελευταία δήλωση που έχω υποβάλει πριν από έναν χρόνο, μετά την αποχώρησή μου από τη θέση υπουργού, δεν έχει καν αναρτηθεί στη σχετική ιστοσελίδα της Βουλής. Η σωστή καταγραφή και ο έλεγχος των εισοδημάτων, δραστηριοτήτων και περιουσιακών στοιχείων των πολιτειακών αξιωματούχων και των ανώτερων κρατικών λειτουργών, είναι η πιο ουσιαστική κίνηση που θα συμβάλει στην ενίσχυση της διαφάνειας και στην αποκατάσταση της χαμμένης εμπιστοσύνης. Αυτή η εργασία δεν μπορεί να αφαιρεθεί ούτε στην ίδια τη Βουλή, ούτε σε θεσμούς που έχουν απώλεσει το κριτήριο της αντικειμενικότητας και της αμεροληψίας. Πρέπει να εργοδοτηθεί εξειδικευμένος ανεξάρτητος Όικος, ο οποίος θα αναλάβει τη διαδικασία από την αρχή μέχρι το τέλος. Από την ετοιμασία του εντύπου, τον έλεγχο και τη δημοσιοποίηση. Σε αυτό το ζήτημα πρέπει η Βουλή να λειτουργήσει συνανετικά και υπεύθυνα. Αλλιώς θα συνεχίσει να εκτρέφεται ο λαϊκισμός και να διαβρώνονται τα θεμέλια της δημοκρατίας μας.

Ο κ. Χάρης Γεωργιάδης είναι αναπληρωτής πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού.

Τοπικές Αρχές και ψηφιακή εποχή

Του ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Η μετα-πανδημία εποχή θα μας φέρει πιο κοντά στη νέα ψηφιακή εποχή, αφού θα αναγκαστούμε να εντάξουμε στην καθημερινότητά μας τη χρήση έξυπνων συσκευών και πλατφορμών. Προχωρώντας, η ζωή μας θα γίνεται όλο και πιο ψηφιακή, αναγκάζοντάς μας να διευθετούμε σχεδόν όλες τις υποχρεώσεις μας είτε διαδικτυακά είτε με τη χρήση του νέου δικτύου τηλεπικοινωνίας πέμπτης γενιάς. Ήδη σε αρκετές χώρες του κόσμου οι πολίτες αξιοποιούν τις ιδιωτικές υπηρεσίες ταξί ή συνεπιβατισμού, οι οποίες είναι και πιο φθηνές και πιο γρήγορες. Οι τουρίστες έχουν εντάξει για τα καλά τους διακοπές τους τη διαμονή τους σε ιδιωτικές κατοικίες, τις οποίες οι ιδιοκτήτες ενοικιάζουν για μακρύ χρονικό διάστημα και σε ευνοϊκότερη τιμή. Τα περιοριστικά μέτρα ανάγκασαν τις υπηρεσίες τροφίμων και στίσις να εφαρμόσουν την κατ' οίκον παράδοση, ως ένα επιπρόσθετο μέτρο προσφοράς υπηρεσιών αλλά και εξυπηρέτησης των πελατών τους. Αρκετές τοπικές αρχές έχουν αναγκαστεί να χρησιμοποιήσουν τις τηλεδιασκέψεις και την τηλεργασία, ως μέτρο προστασίας του υπαλληλικού προσωπικού, έτσι ώστε να αποφευχθεί η έκθεσή τους στο ευρύ κοινό και την πανδημία. Πριν από περίπου δέκα χρόνια, μια ομάδα νεοεκλεγέντων δημάρχων συμμετείχαμε σε επιμορφωτικό σεμινάριο για την τοπική αυτοδιοίκηση στη Νότια Αγγλία. Εκεί διαπιστώσαμε πόσο εξοικειωμένοι ήταν οι βρετανοί συνάδελφοί μας αλλά και το προσοχικό των τοπικών αρχών στη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας. Όλοι οι δημοτικοί εργαζόμενοι είχαν τον δικό τους φορητό υπολογιστή, δεν δίδεταν δικό τους γραφείο και εργάζονταν «μετακινούμενοι» από το ένα γραφείο στο άλλο χωρίς να χρησιμοποιούν χαρτί.

Σήμερα, οι τεχνολογικές εξελίξεις, αλλά και η ψηφιακή επικοινωνία έχουν ενταχθεί κανονικά στο κο καθημερινό πρόγραμμα των τοπικών αρχών της Κύπρου. Η συμμετοχή των αρετών και του γραμματειακού προσωπικού σε διαλέξεις, σεμινάρια και συνεδριάσεις μέσω τηλεδιασκέψεων, μας έχει επιμορφώσει και μας καθιστά πλέον ικανούς να συνεδριάζουμε εξ αποστάσεως, όπως και να λαμβάνουμε αποφάσεις μέσω της ηλεκτρονικής ψήφου. Οι τηλεδιασκέψεις πα-

ρέχουν επίσης την άνεση στους δημότες να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις χωρίς τη φυσική τους παρουσία. Με αυτό τον τρόπο «εδραιώνεται» στους δημότες το αίσθημα και το δικαίωμα του «ανήκειν» στην τοπική κοινωνία, καθιστώντας τους ενεργούς πολίτες που συμβάλλουν στη χάραξη πολιτικής και στην εφαρμογή προτάσεων με την «από κάτω προς τα πάνω» μέθοδο. Οποιαδήποτε τεχνολογική αναβάθιση ή εξέλιξη θα πρέπει να συμβαδίζει με τις απαιτήσεις των πολιτών στα κοινωνικά δρώμενα συμβάλλοντας στην ενίσχυση του έργου των τοπικών αρχών. Όμως είναι απορίας άξιο, αν όλες οι τοπικές αρχές και όλοι οι πολίτες είναι έτοιμοι και πρόθυμοι να παρέχουν και να χρησιμοποιούν δημόσιες υπηρεσίες με ηλεκτρονικές λύσεις. Αυτά και άλλα ερωτήματα, όπως η προστασία των προσωπικών δεδομένων, θα πρέπει να απαντηθούν για αποφυγή παρεξηγήσεων. Οι τοπικές αρχές θα πρέπει να αξιοποιήσουν τα €8,2 δισ. που θα δαπανήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021-2027, για το πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη». Ο «ψηφιακός μετασχηματισμός» αποτελεί πλέον—μετά τα περιοριστικά μέτρα που επιβλήθηκαν λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού—πολιτική προτεραιότητα, τόσο των τοπικών αρχών όσο και των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η νέα ψηφιακή εποχή έχει ενταχθεί στην καθημερινότητά μας, αφού μέσω των κινητών μας τηλεφώνων μπορούμε ανά πάσα στιγμή να διευθετούμε εργασίες, υποχρεώσεις, αγορές κ.ο.κ. Παρ' όλα αυτά, η χρήση της τεχνολογίας θα πρέπει να γίνεται με μέτρο, γιατί η υπερβολική εξάρτησή μας καθιστά ακοινωνήτους και περιορίζει σε αρκετό βαθμό τις ανθρώπινες και κοινωνικές σχέσεις.

Ο κ. Αντρός Γ. Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δερύνειας.

Η ευγένεια ως εξαιρετη απόδειξη ήθους

Του ΜΑΡΙΝΟΥ ΜΟΥΣΙΟΥΤΤΑ

Η Robin Lakoff στο άρθρο της «The Logic of Politeness; Or, Minding your P's and Q's.», «Papers from the Ninth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society» (Chicago 1973) υποστηρίζει ότι η επιτυχημένη επικοινωνία στηρίζεται όχι μόνο σε γραμματικούς και σημασιολογικούς κανόνες αλλά και πραγματολογικούς κανόνες που περιλαμβάνουν και κανόνες ευγένειας, ενώ το άρθρο των Penelope Brown and Stephen Levinson: «Universals in Language Usage: Politeness Phenomena», στο Esther Goody (εμπ.), «Questions and Politeness: Strategies in Social Interaction» (Cambridge 1978) και το βιβλίο του Geoffrey N. Leech «Principles of Pragmatics» (Λονδίνο 1983) παρουσιάζουν τις δικές τους θεωρίες για την ευγένεια στο πλαίσιο της πραγματολογίας. Οι Brown και Levinson τονίζοντας τον κοινωνικό ρόλο της ευγένειας καθορίζουν ότι η ευγένεια αποτελεί την έκφραση των κοινωνικών σχέσεων και έναν τρόπο μετριασμού των εντάσεων που είναι αποτέλεσμα της σύγκρουσης των επικοινωνιακών προθέσεων με τις κοινωνικές ανάγκες. Η κριτική που δέχθηκε η θεωρία των Brown and Levinson αφορούσε στο ενδιαφέρον της για τη μελέτη της αρμονικής επικοινωνίας και την αδιαφορία της για το γλωσσικό περιβάλλον του προφορικού λόγου και την αγενή συμπεριφορά που περιθωριοποιείται ως απουσία ευγένειας. Δέχθηκε κριτική, επειδή παρουσιάζει μια περιορισμένη έννοια της ευγένειας που γίνεται αντιληπτή ως στρατηγικός μετριασμός της απειλής προς τον συνομιλητή που ενέχεται στις γλωσσικές πράξεις. Ο Leech με το εν λόγω έργο του και σε συνδυασμό με τα αξιώματα της γενναϊοδωρίας, της έγκρισης, της μετριοφροσύνης και της συμπάθειας προτείνει πραγματολογικές κλίμακες που καθορίζουν τον βαθμό που η πράξη επιβαρύνει ή ωφελεί τον ομιλητή ή τον ακροατή ή αφήνει περιθώρια επιλογής, τη διαφορά ισχύος μεταξύ ομιλητή και ακροατή και το βαθμό οικειότητας μεταξύ των συνομιλούντων ατόμων.

Οι εν λόγω θεωρητικές προσεγγίσεις υποδηλώνουν τον τρόπο ορισμού της ευγένειας που θα πρέπει όμως να μελετάται στο πλαίσιο της οπτικής των χρηστών της γλώσσας. Τίθενται ερωτήματα που αφορούν το θεωρητικό πλαίσιο της μελέτης της ευγένειας, τον τρόπο κατανόησης της έννοιας στα ελληνικά, τις διαφορετικές τάσεις στην πρόσληψη του φαινομένου που εισημούνται από την

Η ευγένεια και η αγένεια δεν αφορούν τόσο τη συμπεριφορά των συνομιλητών όσο την αξιολόγησή της από αυτούς.

επικοινωνία μέσω των νέων τεχνολογιών και τη μελέτη της διαδραστικότητας που δίδει ιδιαίτερη έμφαση στα αποτελέσματα της διάδρασης των συνομιλητών, οι οποίοι αξιολογούν όσα διαμείβονται στις διεπιδράσεις τους. Η ευγένεια και η αγένεια δεν αφορούν τόσο τη συμπεριφορά των συνομιλητών όσο την αξιολόγησή της από αυτούς. Η έννοια της αξιολόγησης αναφέρεται στην αποτίμηση των καθημερινών διεπιδράσεων αλλά και της έννοιας της ευγένειας. Η ευγένεια επομένως ορίζεται με γενικούς όρους και σημαίνει ενδιαφέρον και σεβασμό προς τους άλλους, έννοιες που έχουν διαφορετικές εκφάνσεις και υποδηλώνουν τη διατήρηση των κοινωνικών αποστάσεων ή την έκφραση φιλικού ενδιαφέροντος.

Όπως τονίζει η Μαρία Σηφριανού στο άρθρο της με τίτλο «Η έννοια της ευγένειας στα ελληνικά», στο Th. Georgakopoulos, Th. S. Pavlidou, M. Pechlivanos, A. Alexiadou, J. Androusoyopoulos, A. Kalokairinos, S. Skopeteas, K. Stathi (eds.), «Proceedings of the 12th International Conference on Greek Linguistics. Edition Romiosini/CeMoG, Freie Universität Berlin» (Βερολίνο 2017), σελ. 49 ένα ευγενικό άτομο χαρακτηρίζεται από διακριτικότητα, καλοσύνη, ανιδιοτέλεια, υπομονετικότητα, αισιοδοξία, στοργικότητα και χαμόγελο, μεταξύ άλλων. Περιλαμβάνονται επίσης και χαρακτηριστικά που θαμπορούσαν να περιγραφούν καλύτερα με όρους αλτρουισμού, γενναϊοδωρίας, ηθικής και ανταπάρνησης και περιγράφουν μάλλον μια έμφυτη ιδιότητα που πηγάζει από την ψυχή ή το αποτέλεσμα «καλών τρόπων». Επίσης, η ευγένεια ή η αγένεια γίνονται αντιληπτές και ως μη γλωσσικά φαινόμενα κοινωνικής συμπεριφοράς και εκφράζονται με πράξεις.

Το ενδιαφέρον, ωστόσο, επικεντρώνεται στο νόημα της έννοιας της ευγένειας και τα χαρακτηριστικά ενός ευγενικού ανθρώπου. Υπάρχει μια γενικότερη συναίνεση ότι ευγένεια σημαίνει σεβασμός προς τους άλλους. Η περιορισμένη αντίληψη της έννοιας του σεβασμού ως γλωσσικής συμπεριφοράς εκφράζεται μέσω

της χρήσης τυπικών τίτλων προσώφησης, του πληθυντικού της τυπικότητας και του τυπικού λεξιλογίου, καθώς απευθύνεται σε κοινωνικά ανώτερους. Η κατανόηση του σεβασμού ως κοινωνικής δύναμης σημαίνει ότι άτομα με υψηλότερη κοινωνική θέση ή εξουσία αξίζουν τον σεβασμό, ενώ η κατανόηση του σεβασμού ως κοινωνικών κανόνων συνεπάγεται τον σεβασμό προς τους άλλους, επειδή αυτός είναι ο ευγενικός τρόπος συμπεριφοράς. Ωστόσο, η δική αντίληψη της ευγένειας ως ένδειξη σεβασμού προς τα συναισθήματα των άλλων αλλά και υποκρισίας είναι σαφής στο διαχωρισμό που διεγείρεται μεταξύ της πραγματικής και ανελικτικού έκφρασής της. Η αντίληψη του σεβασμού όμως ως φροντίδας περιλαμβάνει αγάπη και προσφορά βοήθειας προς τους άλλους και η αντίληψη του ως ιδιότητας συνεπάγεται αναγνώριση της αξίας και της ιδιότητας των ανθρώπων. Καθίσταται σαφές ότι ο σεβασμός γίνεται αντιληπτός ως μια ευρεία ανθρωπιστική οπτική και υποδηλώνει την αξία που αναλογεί σε κάθε άτομο. Επειδή η έννοια της ευγένειας εμπιέριζει μια ανθρωπιστική οπτική, καθίσταται αναγκαία η μελέτη και της ηθικής συνιστώσας, καθώς η ευγένεια είναι μια πράξη αξιολόγησης και η αξιολόγηση ενέχει το στοιχείο των ηθικών κανόνων.

Σημαντικό χαρακτηριστικό της ευγένειας αποτελεί και η προσφορά βοήθειας που μαζί με τη ένδειξη σεβασμού εκφράζουν μια ανθρωπιστική και ηθική οπτική και αποδίδουν το νόημα του σεβασμού στο πλαίσιο της φροντίδας. Η προσφορά βοήθειας χωρίς ανταλλάγματα αποτελεί πτυχή της ευγένειας. Η απόδοση ευγένειας στην προσφορά βοήθειας βασίζεται στο πλαίσιο που καθορίζει η οικονομική κρίση, η οποία κατέστησε επιτακτική την αναγκαιότητα για κοινωνική αλληλεγγύη. Επομένως τα βασικά χαρακτηριστικά στην αντίληψη της ευγένειας, δηλαδή ο σεβασμός και η προσφορά βοήθειας, συνδέονται με την αντίληψη του σεβασμού ως φροντίδας και βοήθειας. Σε αυτή την περίπτωση η ευγένεια δεν ταυτίζεται με τη διατήρηση της κοινωνικής απόστασης, αλλά με την έκφραση οικειότητας και αλληλεγγύης και αποτελεί χαρακτηριστικό της κοινωνικής συμπεριφοράς και των διαπροσωπικών σχέσεων, μεγαλειο ψυχής και εξαιρετη απόδειξη ήθους.

Ο κ. Μαρίνος Μουσιούττας είναι βουλευτής Συνεργασίας Δημοκρατικών Δυνάμεων.

Υπάρχει και αυτή η Λεμεσός

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΓΛΥΚΗ ΧΑΤΖΗΜΑΝΩΛΗ

Η βελτίωση της ποιότητας της ζωής μας ξεκινά από αυτά τα μικρά και καθημερινά.

αθλητικής δραστηριότητας των συλλόγων της περιοχής με τη δημιουργία πάρκων και χώρων πρασίνου. Ένας ακόμα νέος πυρήνας δράσης που συμβάλλει στην κοινωνική ανάπτυξη, είναι η δημιουργία της πλατείας Αναγέννησης στη συνοικία Αγίου Αντωνίου. Ένα έργο που αποτελείται από την ολική ανάπλαση του πάρκου και τη διαμόρφωση του περιβάλλοντα χώρου, το οποίο παραδόθηκε στο κοινό τον Ιούλιο του 2020.

Μπορεί αυτά να φαίνονται μικρά. Δεν ισχυρίζομαι το αντίθετο. Ξέρω πολύ καλά ότι αυτά τα μικρά βήματα δεν είναι αρκετά για να ανατρέψουν την αδικία για την ανισότητα που νιώθουν οι συνδημότες μου. Μπορούν και πρέπει να γίνουν πολύ περισσότερα, όμως από κάπου πρέπει να ξεκινήσουμε. Η βελτίωση της ποιότητας της ζωής μας ξεκινά από αυτά τα μικρά και καθημερινά, από αυτά τα πρώτα βήματα που είναι πάντα τα δυσκολότερα για να γίνουν. Με συλλογική προσπάθεια από όλους μας, μπορούν να γίνουν πολύ περισσότερα, φτάνει να μοιραστούμε όλοι το όραμα και τη θέληση για πραγματικές αλλαγές και να δημιουργήσουμε κουλτούρα αλλαγής για την πόλη και την επαρχία μας.

Υπάρχουν πολλά που μπορεί να γίνουν και δεν χρειάζεται να πάμε πολύ μακριά για να τα βρούμε. Αρχίζοντας από το Υφυπουργείο Ναυτιλίας, το μοναδικό που στεγάζεται στη Λεμεσό. Όλοι γνωρίζουμε ότι μέσα στους επόμενους μήνες θα μεταφερθεί τις εργασίες του σε νέες εγκαταστάσεις. Πιστεύω ακράδαντα ότι το Υφυπουργείο Ναυτιλίας θα πρέπει να στεγαστεί στη συνοικία Ομόνοιας. Η περιοχική γειτνιάζει με το λιμάνι και η κίνηση αυτή θα αναβαθμίσει σημαντικά τη συνοικία.

Ταυτόχρονα με την κίνηση αυτή, το Υφυπουργείο θα θέσει το παράδειγμα προς άλλες σχετικές υπηρεσίες για να ακολουθήσουν. Ουσιαστικά κίνητρα θα πρέπει να δοθούν και σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα για να στεγαστούν σε συνοικίες της πόλης, προσφέροντας νέες ευκαιρίες εργασίας στους κατοίκους, ιδιαίτερα στη νέα γενιά.

Μπορούμε επίσης να δημιουργήσουμε ένα παράρτημα της τροχονομίας του Δήμου Λεμεσού με πρόσληψη περισσότερων τροχονόμων για στελέχωση του. Με αυτό τον τρόπο αυξάνουμε την αστυνόμευση στις συνοικίες αυτές και βελτιώνουμε την ασφάλεια και την ποιότητα ζωής των συνδημοτών μας.

Η πανδημία ελπίζουμε ότι θα αντιμετωπιστεί εντός του 2021, αλλά η δύσκολη κατάσταση που οι συνάνθρωποί μας βιώνουν καθημερινά έχει επιδεινωθεί. Η βιωσιμότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι άβυσσος και η ανασφάλεια της επαγγελματικής αποκατάστασης των παιδιών μας είναι δεδομένη. Σε αυτές τις συνθήκες, η ουσιαστική στήριξη του απλού κόσμου της Λεμεσού σε όλους τους τομείς είναι επιβεβλημένη. Είναι η ραχοκοκαλιά της οικονομίας. Γιατί είναι οι άνθρωποι των συνοικιών που κρατούν την κουλτούρα μας ζωντανή. Ξέρουν το γείτονα τους με το μικρό του όνομα. Μαζεύονται κάθε μέρα στο σπίτι της γειτονιάς να πούν τον καφέ τους παρέα. Τα παιδιά τους μεγάλωσαν παίζοντας μαζί ανέμελα μέσα στις γειτονιές.

Τώρα περισσότερο από κάθε άλλη φορά, η κοινωνική αλληλεγγύη προς τον συνάνθρωπό μας είναι αυτό που θα μας δώσει αξία και κοινωνία. Θα επαναφέρει τη συναισθηματική σύνδεση μεταξύ των ανθρώπων. Θα μας κάνει να αναπνεύσουμε και να αντικρίσουμε το μέλλον με πίστη στις δικές μας δυνάμεις, με σιγουριά και αισιοδοξία.

Η Μαρίνα Γλυκή Χατζημανώλη είναι δικηγόρος και δημοτική Σύμβουλος Λεμεσού.

Ανοίγει το λιανικό, παραμένουν τα SMS

Με συντηρητικά βήματα η αποκλιμάκωση των μέτρων από την πρώτη Φεβρουαρίου

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Η **επιδημιολογική** εικόνα που παρουσιάζουν κράτη της Ε.Ε. με τον εντοπισμό δύο νέων στελεχών του COVID-19, είναι οι δύο παράγοντες που θα επηρεάσουν τις αποφάσεις που θα ληφθούν την επόμενη εβδομάδα και έχουν να κάνουν με τα περιοριστικά μέτρα της 10ης Ιανουαρίου. Το κυβερνητικό επιτελείο καθώς και η επιδημιολογική ομάδα φαίνεται να συμφωνούν στη γενική κατεύθυνση των αποφάσεων που θα ληφθούν και τον χαρακτήρα τους, που θα είναι ένας. Συντηρητική άρση του Lockdown. Μια κατεύθυνση που εκ των πραγμάτων μειώνει αισθητά τις όποιες προδοκίες υπήρχαν, ότι η καλή επιδημιολογική εικόνα από το πρώτο δεκαήμερο του Γενάρη και μετά, θα μεταφραζόταν και σε γενναϊόδωρη αντίδραση της κυβέρνησης. Τουναντίον, όλες οι πληροφορίες συγκλίνουν πως τα βήματα που σχεδιάζονται να γίνουν θα είναι μετρημένα και σε βάθος χρόνου, τουλάχιστον μέχρι τα μέσα Μαρτίου, με την προϋπόθεση ότι η παρούσα επιδημιολογική αξιολόγηση συνεχίζεται το επόμενο διάστημα και το επιτρέπει. Οι απόψεις του Υπουργείου Υγείας δεν αφήνουν πολλά περιθώρια για σημαντικές διαφοροποιήσεις τέλος του μήνα, με μοναδική αξιοσημείωτη εξέλιξη τον κλάδο του λιανικού εμπορίου, ο οποίος θα ανοίξει και πάλι τις πύλες του. Στο κομμάτι των περιορισμών στη διακίνηση, επί του παρόντος το 8998 θα συνεχίσει να ρυθμίζει τις καθημερινές δραστηριότητες των πολιτών.

Τα τρία όπλα

Αν μπορεί να επιχειρηθεί ο προσδιορισμός της φιλοσοφίας που θα διέπει τις επερχόμενες αποφάσεις, σε μια τέτοια περίπτωση μπορεί να ειπωθεί με σχετική ασφάλεια ότι θα κινηθούν σε τρεις πυλώνες: Πρώ-

τον τα rapid test, την αυστηρή επιτήρηση των υγειονομικών πρωτοκόλλων που θα αποφασισθούν και τρίτον τους εμβολιασμούς. Νουμμένο ότι η αποκλιμάκωση θα πραγματοποιηθεί σταδιακά, στην πρώτη φάση όλες οι πληροφορίες συνηγορούν πως το λιανικό εμπόριο θα επιστρέψει σε καθεστώς επαναρστηριοποίησης. Μια εξέλιξη, η οποία

Τα τρία όπλα του Υπουργείου Υγείας στην παρούσα φάση είναι τα rapid test, η αυστηρή επιτήρηση των υγειονομικών πρωτοκόλλων και τα εμβόλια.

θα συνοδεύεται από αυστηρά υγειονομικά πρωτόκολλα, τα οποία βρίσκονται στο στάδιο της μελέτης, με τη συνεργασία του ΚΕΒΕ, της ΟΕΒ της ΠΟΒΕΚ και οργανώσεων των εργαζομένων. Από το Υπουργείο Υγείας η κατεύθυνση που έχει δοθεί είναι όπως ανοίξει το λιανικό εμπόριο, όχι όμως στο σύνολό του.

Λιανικό και rapid

Σε πρώτη φάση θα επιστρέψουν σε δραστηριότητα οι μικρές επιχειρήσεις. Από το άνοιγμα θα εξαιρεθούν τα εμπορικά κέντρα τύπου mall, πολυκαταστήματα και μεγάλα καταστήματα, τα οποία επηρεάζονται από το σκεπτικό που επικρατεί πως από τα μέτρα που θα αποφασισθούν, εξαιρούνται χώροι που ευνοούν ή προκαλούν μεγάλη συγκέντρωση ατόμων. Στις επιχειρήσεις που θα ανοίξουν το Υπουργείο Υγείας θέτει δύο βασικές προϋποθέσεις. Το σύνολο των εργαζομένων στις επιχειρήσεις αυτές, θα πρέπει να φέρουν υποχρεωτικά κατά την επιστροφή τους στην εργασία, αρνητικό

Η συντηρητική προσέγγιση του Υπουργείου Υγείας απέναντι στην αποκλιμάκωση των μέτρων υπολογίζεται ότι θα επεκταθεί ίσως έως και τα μέσα Μαρτίου. Για τα γραπτά μηνύματα γίνεται λόγος ότι θα καταργηθούν στη δεύτερη φάση χαλάρωσης υπό την αίρεση της επιδημιολογικής κατάστασης.

Ερωτηματικό η εκπαίδευση

Και αν για τους υπόλοιπους τομείς υπάρχει μια πρώτη εικόνα, για μετά την 31η Ιανουαρίου, δεν συμβαίνει το ίδιο με την εκπαίδευση. Εδώ οι εμπλεκόμενοι διατηρούνται πως η όλη κατάσταση θα ξεκαθαρίσει αύριο Δευτέρα, όταν θα συνέλθει η Συμβουλευτική Ομάδα προκειμένου να προετοιμάσει τις εισηγήσεις προς την διευρυμένη ομάδα, η οποία θα παρουσιάσει την πρόταση της στη συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου, την ερχόμενη Τετάρτη όπου αναμένονται οι τελικές αποφάσεις. Πιηγές στο χώρο της εκπαίδευσης επί του παρόντος επικαλούνται τις αποφάσεις της 10ης Ιανουαρίου, ότι τέλος του μήνα θα αρθούν τα μέτρα και κατ'επέκταση και αυτά στα σχολεία. Στον χώρο της υγείας ωστόσο γίνονται κάποιες σκέψεις αν υπό το γενικότερο συντηρητικό πνεύμα άρσης των μέτρων, τα εξημερούς του αντικειμενικού σκοπού όλη ένα ολικό άνοιγμα των σχολείων αλλά ένα μερικό. Αυτό το οποίο υπάρχει με ερωτηματικό, παραπέμπει σε άνοιγμα των Δημοτικών σχολείων, μόνο, και στις υπόλοιπες βαθμίδες της εκπαίδευσης η αποκλιμάκωση να γίνει σε κατοπινό στάδιο. Με τον τρόπο αυτό θεωρείται πως αμβλύνεται, σε μεγάλο βαθμό, το πρόβλημα με τα ανήλικα τέκνα και τους γονείς-εργαζόμενους, οι οποίοι θα επιστρέψουν στις εργασίες τους, σκεπτικό που δεν φαίνεται να έχει απήκηση στο Υπουργείο Παιδείας.

rapid test. Στη συνέχεια οι επιχειρήσεις θα πρέπει να μεριμνήσουν, όπως ένα ποσοστό των εργαζομένων σε αυτές πραγματοποιείται σε εβδομαδιαία βάση, τεστ ανίχνευσης του ιού. Μια πρώτη σκέψη είναι όπως το ποσοστό αυτό καθοριστεί στο 25%, προκειμένου κάθε εργαζόμενος να περνά από υγειονομικό έλεγχο, τουλάχιστον μία φορά τον μήνα. Με τους σχεδιασμούς που γίνονται από το αρχικό τεστ εξαιρούνται οι εργαζόμενοι, επιχειρήσεων ή γραφείων που ήδη λειτουργούν. Ωστόσο, γίνονται σκέψεις το εβδομαδιαίο rapid test, σε ποσοστό 25% των εργα-

ζομένων να επεκταθεί και να συμπεριλάβει και τις επιχειρήσεις που δεν έκλεισαν με τα μέτρα της 10ης Ιανουαρίου. Για επιχειρήσεις με μεγάλο αριθμό εργαζομένων, το Υπουργείο Υγείας δρομολογεί το σενάριο να δοθούν συσκευές τεστ στις επιχειρήσεις που θα πραγματοποιήσουν τους ελέγχους, προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα συνωστισμού.

Γραπτά μηνύματα

Τα γραπτά μηνύματα καθώς και ο κωδικός αριθμός που δικαιούται το κάθε άτομο να παραμείνει στα δύο, με προοπτική το μέτρο αυτό

να αρθεί κατά τη δεύτερη φάση αποκλιμάκωσης των περιοριστικών μέτρων. Νουμμένου ότι θα γίνει επανεκκίνηση του λιανικού εμπορίου, στις οκτώ γνωστές κατηγορίες μετακίνησης των πολιτών θα συμπεριληφθούν ή θα ενσωματωθούν οι ανάγκες μετακίνησης που θα προκύψουν από το άνοιγμα των κατευθύνσεων. Όπως συμβαίνει και με άλλες περιπτώσεις μετακίνησης, η διάρκεια θα συνοδεύεται από τη γνωστή υπενθύμιση «για εύλογο χρονικό διάστημα» που ενδεχομένως να μην ξεπερνά τις δυο ώρες. Η ίδια πρακτική θα ακολουθηθεί και στην εκπαίδευση εάν και εφόσον αποφασισθεί να ανοίξουν τα σχολεία ή κάποια από αυτά. Προκαταρκτικά υπολογίζεται πως το μέτρο των SMS θα καταργηθεί στην επόμενη φάση, ωστόσο αυτό θα είναι υπό την αίρεση των επιδημιολογικών δεδομένων της περιόδου εκείνης.

Τα εμβόλια

Το τρίτο και σημαντικό όπλο που θα παίζει καθοριστικό ρόλο στην διαδικασία επιστροφής στην κανονικότητα είναι τα εμβόλια. Το σκεπτικό λήψης των μέτρων, ενδεχομένως να ήταν διαφορετικό εάν οι παραδοθείσες εμβολίων γίνονταν με βάση τους αρχικούς προγραμματισμούς, έλεγε αρμόδια πηγή στην «Κ». Το γεγονός ότι οι παραδόσεις γίνονται με μειωμένες ποσότητες, αναγκάζει το Υπουργείο Υγείας να κινηθεί με μεγαλύτερη επιφυλακτικότητα έως ότου ξεκι-

νήσουν οι μεγάλες παραλαβές δόσεων εμβολίων από την AstraZeneca. Η αύξηση των ποσοτήτων και ο εμβολιασμός μεγαλύτερου ποσοστού του πληθυσμού, σε συνδυασμό με τη σταδιακή και συντηρητική χαλάρωση των περιοριστικών μέτρων, θα επιτρέψει στους επιδημιολογους να κινηθούν με γοργότερους ρυθμούς.

Η εστίαση

Εκτός πλάνων χαλάρωσης κατά την πρώτη φάση παραμένει ο χώρος της εστίασης, ο οποίος καλώς εκόντων των πραγμάτων θα ανοίξει και πάλι στην τελευταία φάση άρσης των περιορισμών. Ο συγκεκριμένος τομέας της οικονομίας θεωρείται ως μία από τις βασικές αιτίες που καταστρατηγούν τη φιλοσοφία των σχεδιασμών και αφορά χώρους που είναι επιρρεπείς στις μεγάλες και ανεξέλεγκτες, από υγειονομικής πλευράς, συναθροίσεις ατόμων. Ωστόσο και εδώ φαίνεται να υπάρχουν σκέψεις εάν και εφόσον αποφασισθεί άνοιγμα του χώρου, να γίνει με αυστηρά υγειονομικά πρωτόκολλα στα πρότυπα του λιανικού εμπορίου. Εκτός από τους εργαζόμενους που εκ των πραγμάτων το τεστ ανίχνευσης του ιού θα είναι υποχρεωτικό και σε συχνή βάση, λέγεται πως μελετάται η επέκτασή του και στους πελάτες. Τυτέστιν η πρόσβαση σε χώρους εστίασης θα γίνεται μόνο με αρνητικό τεστ. Κάτι ωστόσο που παραμένει υπό σκέψη.

ΑΡΘΡΟ / Του ΣΑΜΙ ΡΕΒΕΛΑ

Εμβολιασμοί κατά του COVID – Η ισραηλινή προοπτική

Οτι ο κορωνοϊός δεν γνωρίζει σύνορα είναι πλέον σαφές. Όλη η υψηλή αντιμετώπιση τις ίδιες προκλήσεις για τη δημόσια υγεία και την οικονομία. Το Ισραήλ κατέχει ηγετική θέση στην παγκόσμια μάχη κατά της πανδημίας, καθώς μάθαινε από τις εμπειρίες άλλων χωρών και μοιράζεται τις δικές του. Εν προκειμένω, μετά το ξέσπασμα της πανδημίας, το Ισραήλ ανέλαβε με την Κύπρο μεθόδους τεχνολογίας και θεραπείας. Το Ισραήλ ξεκίνησε τις διαδικασίες εμβολιασμού των πολιτών στα τέλη Δεκεμβρίου 2020 και μέσα στις δύο πρώτες ημέρες της εκστρατείας, σχεδόν 30.000 πολίτες είχαν ήδη λάβει την πρώτη δόση. Σήμερα, λίγες μόνο εβδομάδες αργότερα, περισσότεροι από 2 εκατομμύρια Ισραηλινοί έχουν εμβολιαστεί. Πάνω από το 80% των εμβολιασθέντων είναι άτομα άνω των 80 ετών και η χώρα βρίσκεται σε καλό δρόμο για τον εμβολιασμό όλων των πολιτών άνω των 16 ετών, μέχρι τα τέλη Μαρτίου 2021.

Αυτός ο φιλόδοξος στόχος κατέστη δυνατός μέσω μιας νέας συμφωνίας που υπέγραψε το Ισραήλ με φαρμακευτικές εταιρείες στις αρχές Ιανουαρίου. Με την ονομασία «Operation Back to Life», το Ισραήλ θα παραλαμβάνει συνεχώς προμήθειες του εμβολίου κατά τους επόμενους

μήνες, γεγονός που θα επιτρέψει στη χώρα να πετύχει τον στόχο της και να γίνει μία από τις πρώτες χώρες στον κόσμο που θα εξέλθει από την κρίση του κορωνοϊού.

Επιπλέον, με την κοινοποίηση πληθώρας δεδομένων από μια διευρυμένη βάση πληθυσμού, στην εταιρεία Pfizer και τον υπόλοιπο κόσμο, το Ισραήλ θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην απόδειξη της αποτελεσματικότητας του εμβολίου και στην ανάπτυξη παγκόσμιων στρατηγικών για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Συγκεκριμένα ο μικρός πληθυσμός του Ισραήλ, περίπου εννέα εκατομμύρια άνθρωποι και το εξαιρετικά αποτελεσματικό σύστημα δημόσιας υγείας, καθιστούν τη χώρα ιδιαίτερα σημαντική για τις φαρμακευτικές βιομηχανίες. Η επιτυχία και η εμπειρία από τη δική μας εκστρατεία εμβολιασμού θα χρησιμοποιηθούν για τη συλλογή ουσιαστικών πληροφοριών, αναγκαίων στις φαρμακευτικές εταιρείες, ώστε να καταστεί το εμβόλιο ακόμη πιο αποτελεσματικό για άλλες χώρες. Ως η πρώτη χώρα στον κόσμο που θα έχει ολοκληρώσει τον εμβολιασμό ολόκληρου του πληθυσμού της, το Ισραήλ θα χρησιμεύσει ως ο πρώτος «δοκιμαστικός σωλήνας» για το εμβόλιο κατά του κορωνοϊού.

Η γέφυρα καινοτομίας και επιστήμης μεταξύ Ισραήλ και Κύπρου μπορεί να αποβεί πολύτιμη, καθώς μπορεί να βοηθήσει στην εξεύρεση νέων απαραίτητων λύσεων του ιού αλλά και για τη μετά-κορωνοϊό εποχή.

Το ενιαίο σύστημα Υγείας του Ισραήλ διακρίνεται διεθνώς για την άρτια οργάνωση και την αποτελεσματικότητα της. Η χώρα έχει αναπτύξει ένα εξελιγμένο και υψηλής ποιότητας σύστημα υγειονομικής περίθαλψης, όπου όλοι οι Ισραηλινοί πολίτες και μόνιμοι κάτοικοι είναι δικαιούχοι ιατρικής κάλυψης σύμφωνα με τον Εθνικό Νόμο περί Ασφάλισης Υγείας. Επιπλέον, το πλήρως ψηφιοποιημένο εθνικό σύστημα Υγείας, μπορεί να διαθέσει δεδομένα, ιδιαίτερα σημαντικά για τις φαρμακευτικές εταιρείες.

Είναι ακριβώς αυτό το ευρύ και ολοκληρωμένο σύστημα ιατρικού, νοσοκομειακού και παραϊατρικού

προσωπικού, που κινητοποιήθηκε άμεσα για την αντιμετώπιση της πανδημίας και που εργάζεται τώρα για να πετύχει την εμβολιαστική κάλυψη όλου του πληθυσμού, μέσα σε λίγους μήνες. Στην πραγματικότητα, η διαρκής και καθημερινή μάχη του Ισραήλ με την επιδημία απειλής, καθόρισε την ετοιμότητά του να χειριστεί μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης τέτοιου μεγέθους.

Πιστεύω ότι αυτή η νέα πραγματικότητα, παρουσιάζει επίσης νέες ευκαιρίες για τις σχέσεις Ισραήλ – Κύπρου. Υπάρχει ήδη μια σταθερή βάση, που μπορούμε να αξιοποιήσουμε, καθώς οι σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών μας είναι ισχυρότερη από ποτέ –σε επίπεδο αρχηγών κρατών, υπουργών και επιχειρηματιών. Αυτή η συνεργασία, που βασίζεται στη γεωγραφική εγγύτητα, τις κοινές μας αξίες και τις κοινές προκλήσεις, είναι πολύ σημαντική σε ομαλούς καιρούς, ακόμα περισσότερο δε σε περιόδους έκτακτης ανάγκης, όπως κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19.

Το Ισραήλ και η Κύπρος μπορούν να διευρύνουν τους ισχυρούς δεσμούς τους στον τομέα της υγείας. Κύπριοι γιατροί έχουν εκπαιδευτεί στο Ισραήλ και Ισραηλινοί φοιτητές παρακολουθούν ιατρικές σπουδές

σε κοινό πρόγραμμα μεταξύ του Πανεπιστημίου Λευκωσίας και του Νοσοκομείου Sheba. Η απευθείας ανακλιση μεταξύ Κυπρίων και Ισραηλινών αρχών βοήθησε πολλές φορές στο να σωθούν ανθρώπινες ζωές, όπως σε περιπτώσεις άμεσων διακομιδών στο Ισραήλ ασθενών που χρήζουν εξειδικευμένης περίθαλψης.

Τα τελευταία χρόνια, έχουμε καταβάλει συστηματικές προσπάθειες για τον σχεδιασμό ενός ολοκληρωμένου πλαισίου συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών, στους τομείς της επιστήμης και της τεχνολογικής καινοτομίας. Αντιμετωπίζοντας τις προκλήσεις του κορωνοϊού, πολλές εταιρείες και νεοφυείς επιχειρήσεις στο Ισραήλ έχουν αναπτύξει αναγκαία καινοτομία προϊόντα. Η γέφυρα καινοτομίας και επιστήμης μεταξύ Ισραήλ και Κύπρου μπορεί να αποβεί πολύτιμη από αυτή την άποψη, καθώς μπορεί να βοηθήσει στην εξεύρεση νέων απαραίτητων λύσεων για την αντιμετώπιση του ιού αλλά και για τη μετά-κορωνοϊό εποχή.

Καθώς κοιτάμε μπροστά, ένα ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα είναι η αεροπορική επανασύνδεση μεταξύ Ισραήλ και Κύπρου. Αυτό αφορά κατεξοχήν τις δύο χώρες, οι οποίες εξαρτώνται σημαντικά από τα αεροπορικά ταξίδια. Προτεραιότητα

μας είναι να διασφαλιστεί η υγεία και η ασφάλεια των επιβατών, αλλά παρά την περίπλοκη κατάσταση, ελπίζουμε πως σύντομα, Ισραηλινοί και Κύπριοι θα είναι σε θέση να διασχίσουν ξανά τη μικρή απόσταση μεταξύ των δύο χωρών. Αυτό θα φέρει ως μια δυναμική στις οικονομικές μας σχέσεις, το εμπόριο, τη βιομηχανία, την ενέργεια, την τεχνολογική καινοτομία και τον τουρισμό. Χρειάζεται να προχωρήσουμε προσεκτικά, αλλά μπορούμε να βασιστούμε στη σταθερή μας συνεργασία και στην ιατρική και επιστημονική γέφυρα που συνδέει τις χώρες μας.

Ο κορωνοϊός εξακολουθεί να αποτελεί μια σοβαρή πρόκληση για τη δημόσια υγεία και δεν θα πρέπει να χαλαρώσουμε τις προσπάθειές μας για την αντιμετώπιση των κινδύνων. Ωστόσο, η μεταβαλλόμενη πραγματικότητα λόγω των εμβολιασμών, μας ωθούν να ξεκινήσουμε να προγραμματίζομαστε για το μέλλον. Ελπίζω πως ήδη γύρω στην άνοιξη, θα ανοίξει η πόρτα σε νέες ευκαιρίες για τις σχέσεις μεταξύ Ισραήλ και Κύπρου, προς όφελος των δύο λαών μας, καθώς και στις σχέσεις μας με άλλες ομοιογενείς χώρες.

Ο κ. Σάμι Ρεβέλα είναι πρόεδρος του Ισραήλ στην Κύπρο.

«Μετά το 1974, μαζί με άλλους Ελληνοαμερικανούς αφιερώσαμε πολύ χρόνο στο Delaware να διαφωτίσουμε τους Αμερικανούς πολιτικούς για το Κυπριακό. Γίναμε πολύ καλοί φίλοι με τον Τζο Μπρίντεν», λέει ο Κώστας Γεωργίου.

Ο **Γους Γεωργίου** έλαβε μέρος στον πόλεμο της Κορέας το 1950 ως αλεξιπτωτιστής και τραυματίστηκε σοβαρά και στα δύο του πόδια και στο δεξί του χέρι.

Εκδήλωση για τη συλλογή χρημάτων υπέρ του γερούσιαστού Τζο Μπρίντεν, και νυν Αμερικανού προέδρου στη θερινή κατοικία του Ρένου Μάρκου το 1995. Συζήτηση του Τζο Μπρίντεν με τον Γεωργίου Μάρκου, αριστερά, και Έλληνα απόδημο.

«Θέλει να σας δει ένας βετεράνος της Κορέας»

Ο Κώστας (Gus) Γεωργίου μιλάει στην «Κ» για τη μακρόχρονη φιλία του με τον σημερινό πρόεδρο των ΗΠΑ Τζο Μπρίντεν

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο Κώστας (Gus) Γεωργίου, Ε/κ πρόσφυγας από το Νέο Χωρίο Κυθρέας, μιλάει στη «Κ» για τη γνωριμία του και τη φιλία του με τον σημερινό πρόεδρο των ΗΠΑ Τζο Μπρίντεν. Ο Κώστας (Gus) Γεωργίου υπηρέτησε στον αμερικανικό στρατό για τέσσερα χρόνια. Έλαβε μέρος στον πόλεμο της Κορέας το 1950 ως αλεξιπτωτιστής και τραυματίστηκε σοβαρά και στα δύο του πόδια και στο δεξί του χέρι. Γεννήθηκε στο Clairton (PA) στις 5 Απριλίου 1930 και λίγο μετά με τα αδέρφια του και τους γονείς του επέστρεψαν στην Κύπρο, στο Νέο Χωρίο Κυθρέας από όπου κατάγεται. Φοίτησε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο το 1942 και θυμάται την επίσκεψη του τότε Βρετανού πρωθυπουργού Ουίνστον Τσόρτσιλ στη Λευκωσία. Τραυματίστηκε σοβαρά κατά τη διάρκεια επίθεσης εναντίον κινεζικού οχυρού στον Πόλεμο της Κορέας και του απονεμήθηκε το μετάλλιο Purple Heart ενώ νοσηλευόταν στο νοσοκομείο, καθώς και το κορεάτικο μετάλλιο, το μετάλλιο των Ηνωμένων Εθνών και το μετάλλιο των αλεξιπτωτιστών (Parachute and Glider Wings).

—Πώς γνωρίσατε τον πρόεδρο των ΗΠΑ Τζο Μπρίντεν;

—Για πρώτη φορά συνάντησα τον πρόεδρο Μπρίντεν, τον Αύγουστο του 1974. Πληρώθηκα στο γραφείο του στο Wilmington, λέγοντας στη γραμματέα του ότι ένας βετεράνος της Κορέας ήθελε να συζητήσει με τον κ. Μπρίντεν το κυπριακό ζήτημα. Μας δέχθηκε στο γραφείο του μαζί με τον αδελφό μου Γιόργο, επίσης βετεράνο της Κορέας. Εκείνη την εποχή είχα δύο ανιψιούς αιχμάλωτους πολέμου στην Τουρκία, δύο θεϊούς αγνοούμενους, και οι γονείς μου ήταν αιχμάλωτοι στην Ασία. Τόνισα στον γερούσιαστού

τότε Μπρίντεν ότι αμερικανικά όπλα είχαν χρησιμοποιηθεί για την εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο και αυτό ήταν παραβίαση της αμερικανικής νομοθεσίας. Στην αρχή δεν ήταν τόσο πολύ δεκτικός σε ό,τι άκουγε. Ήθελε πρώτα να μελετήσει το ζήτημα για να μας δώσει συγκεκριμένες απαντήσεις. Αργότερα, όταν ο οικουμενικός πατριάρχης

“

«Είμαι σε δίλημμα, δεν ξέρω πώς να σας αποκαλέσω, ως κ. Αντιπρόεδρο ή Τζο; Και το λέω γιατί οποιοσδήποτε μπορεί να γίνει αντιπρόεδρος, αλλά υπάρχει μόνο ένας Τζο Μπρίντεν», τότε εκείνος μου απάντησε, «να με λες Τζο, λοιπόν».

κς Βαρθολομαίος επισκέφθηκε τις ΗΠΑ και παρατέθηκε το πρώτο επίσημο δείπνο από τον αντιπρόεδρο Τζο Μπρίντεν είχα προσκληθεί να παρευρεθώ μαζί με άλλους φίλους. Εκεί τον χαιρέτησα για πρώτη φορά ως αντιπρόεδρο των ΗΠΑ, λέγοντάς του: «Είμαι σε δίλημμα, δεν ξέρω πώς να σας αποκαλέσω, ως κ. Αντιπρόεδρο ή Τζο; Και το λέω γιατί οποιοσδήποτε μπορεί να γίνει αντιπρόεδρος, αλλά υπάρχει μόνο ένας Τζο Μπρίντεν», τότε εκείνος μου απάντησε, «να με λες Τζο, λοιπόν».

—Άραγε ο Τζο Μπρίντεν ως πρόεδρος των ΗΠΑ θα βοηθήσει την Κύπρο; Θα βάλει στην αιτζέντα του το Κυπριακό;

—Πιστεύω ότι ο πρόεδρος πια

«Πιστεύω ότι ο πρόεδρος πια Μπρίντεν γνωρίζει το Κυπριακό όσο κανείς άλλος στην αμερικανική πολιτική σκηνή».

Μπρίντεν γνωρίζει το Κυπριακό όσο κανείς άλλος στην αμερικανική πολιτική σκηνή. Όμως, όπως βεβαίως γνωρίζετε, κληρονόμησε χάος από την προηγούμενη διακυβέρνηση. Έτσι νομίζω πως πρώτα θα εστιαστεί στον κορωνοϊό και την πανδημία, και φυσικά στην οικονομία. Δεν νομίζω ότι θα μας ξεχάσει ποτέ. Όσο έχουμε καλές σχέσεις με το Ισραήλ, αλλά και με τα Υπουργεία Εξωτερικών και Άμυνας των ΗΠΑ, που παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο, θα έχουμε την υποστήριξη των ΗΠΑ.

—Ποιες ενέργειες κάνατε τότε για το Κυπριακό;

—Αμέσως μετά την εισβολή, η

Ελληνοαμερικανική Κοινότητα του Wilmington κινητοποιήθηκε. Δημοσιεύσαμε επιστολές στις εφημερίδες, συναντηθήκαμε με όλους τους εκπροσώπους μας για να συζητήσουμε όσα γίνονταν τότε στην Κύπρο. Η ομάδα που είχαμε συγκροτήσει αποτελείτο από δικηγόρους, μηχανικούς, καθηγητές στο τοπικό πανεπιστήμιο, διοργανώσαμε διαλέξεις. Αισθάνομαι πολύ υπερήφανος για το ότι το Ντέλαγουερ είναι ίσως η μοναδική πολιτεία των ΗΠΑ που οι δύο του γερούσιαστές και ένας βουλευτής ψήφισαν από το 1974 ως σήμερα όλα τα σχετικά ψηφίσματα με την Κύπρο και την Ελλάδα. Ίσως το γε-

γονός ότι οι γονείς μου - που είχαν στείλει τρεις γιους στον αμερικανικό στρατό, εκ των οποίων οι δύο συμμετείχαν στον Πόλεμο της Κορέας - ήταν τότε αιχμάλωτοι πολέμου, διότι των αμερικανικών όπλων, προσέκλυσε την προσοχή των πολιτικών μας. Ξεκινήσαμε αμέσως, τη συγκέντρωση χρημάτων για την εκστρατεία του Τζο Μπρίντεν, στο σπίτι του αδελφού μου Ρένου. Θυμάμαι ότι τότε είχαν έλθει οι περισσότεροι από τους Κύπριους που ήταν ενεργοί σχετικά με το Κυπριακό. Μεταξύ αυτών ήταν και μακαρίτης ο Νίκος Μούγιανης, ο Πίτερ Παπανικολάου, ο Φιλ Κρίστοφερ, ο Σάββας Τσίβικος. Κάναμε θυμιάμα

και εκδήλωση για να μαζέψουμε χρήματα και στο εστιατόριο «Nvakas» ως Σύνδεσμος Κυπρίων, παρουσία του τότε προέδρου Γλαύκου Κληρίδη.

—Σήμερα πώς βλέπετε τα πράγματα; Η Ελληνοαμερικανική Κοινότητα είναι τόσο ενεργή όσο ήσασταν εσείς τότε;

—Δυστυχώς, η Ελληνοαμερικανική Κοινότητα δεν είναι τόσο ενεργή όσο ήταν το 1974. Οι ομάδες που δραστηριοποιούνται σήμερα είναι οι ΑΧΕΠΙΑ, η Manatos and Manatos, το Ελληνοαμερικανικό Ινστιτούτο και η ΠΣΕΚΑ. Όπως καταλαβαίνεις, οι περισσότεροι από όσους συνεργαστήκαμε τότε είναι μεγάλοι σε ηλικία και ασθενείς. Εγώ είμαι 90 ετών πια.

—Πότε επισκεφθήκατε τελευταία φορά την Κύπρο;

—Την τελευταία φορά που επισκέφθηκα την Κύπρο το 2007 στενωχωρήθηκα πάρα πολύ. Επισκέφθηκα το νεκροταφείο του χωριού μου, το Νέο Χωρίο Κυθρέας, και όταν είδα την καταστροφή έβγαλα φωτογραφίες και όταν επέστρεψα στις ΗΠΑ τις έδειξα στον Τζο Μπρίντεν, που ήταν τότε αντιπρόεδρος, αλλά και σε άλλους εκλεγμένους αξιωματούχους.

—Συγχαρήκατε τον πρόεδρο Μπρίντεν;

—Ναι, φυσικά. Θα είναι ένας καλός πρόεδρος, είναι συμπονετικός και θα γηθεί της χώρας με σωφροσύνη και δικαιοσύνη.

—Πώς είδατε τα πράγματα με τη διακυβέρνηση Ντόναλντ Τραμπ;

—Η πολιτική κατάσταση σήμερα στις ΗΠΑ είναι πάρα πολύ κακή. Η χώρα είναι διχασμένη και η άκρα δεξιά σκορπίζει πολλές θεωρίες συνομωσίας. Δυστυχώς, πολλοί Ελληνοαμερικανοί και ειδικά ο κλήρος ήταν υποστηρικτές του Τραμπ, ένας από τους χειρότερους προέδρους που πέρασαν ποτέ από τον Λευκό Οίκο.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΧΑΣΑΠΗ**

Για ποιους είναι ο εορτασμός της επετείου;

Μια επέτειος αποτελεί πρόκληση ευκαιρία για συλλογικές θετικές σκέψεις και συναισθηματα, σχετικά με ένα συμβάν. Ακόμη κι αν το γεγονός αφορά έναν θάνατο ή μια ήττα, στην επέτειο επικεντρωνόμαστε στα θετικά, αλλιώς ασ απέχει κανείς. Φέτος ο ελληνοισμός καλείται να γιορτάσει τα 200 χρόνια από την επανάσταση του 1821. Ποιους, άραγε, αφορά ο εορτασμός; Μήπως γίνεται για τους ιστορικούς και ερευνητές; Μα, αυτοί έχουν την ευκαιρία καθημερινά, στο πλαίσιο των επαγγελματικών τους ενδιαφερόντων, να σκαλίσουν και ανασύρουν οποιοσδήποτε πτυχές του '21 προεξοχώντας την εποχή. Δεν χρειάζονται μια επέτειος.

Ούτε για τους καθηγητές και ακαδημαϊκούς γίνεται ο εορτασμός. Αυτοί έχουν δοσμένη διδακτέα ύλη και δικαίωμα, βέβαια, να εκφραστούν εκτός εκπαιδευτικών αιθουσών, με την ιδιότητα του απλού πολίτη. Είναι για τον απλό πολίτη, για τους πολλούς Έλληνες που γίνεται ο εορτασμός

της επετείου. Θα ήταν ακραίες οι εισαγωγικές παρατηρήσεις, αν δεν είχε προηγηθεί εδώ και έναν χρόνο, κυρίως στην Ελλάδα, μια πληθώρα δημοσιευμάτων που, στο πλαίσιο της αντικειμενικότητας, αναφέρονται στα αρνητικά του '21. Κι αν είναι δεδομένο ότι κάθε άνθρωπος, όπως και κάθε άνθρωπος, συνδυάζει καλές με κακές πράξεις. Αυτός που επιλέγει να εστιάζει στα αρνητικά, πώς να προκόψει, είτε πρόκειται για μια συντροφική ή επαγγελματική σχέση, είτε για διακρατική συνεργασία; Δείτε ένα δείγμα από την σχετική αρνητικότητα.

Είναι αλήθεια ότι στη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης ξεπασσαν τρεις εμφύλιες συγκρούσεις ανάμεσα στο 1823 και στο 1827 και σε αυτές είχαν εμπλακεί και γνωστοί οπλαρχηγοί. Νοιώθετε ότι είναι μικρότερης αξίας η απόφαση των Ελλήνων να πιάσουν τα όπλα για να φέρουν την ελευθερία, και οι θυσίες του Ανδρούτσου, του Παπαφλέσσα, του Καραϊσκάκη, του Μπότσαρη

Ας αναμένουμε το πρόγραμμα των εορτασμών ως προσφορά στους απλούς πολίτες, που έχουμε ανάγκη τον επαναπροσανατολισμό μας ως Ελλήνων, μέσα στον κυκεώνα σκανδάλων και διαφθοράς.

και τώσων άλλων ηρώων, ανδρών και γυναικών, επειδή υπήρξαν εμφύλιες συγκρούσεις; Είναι ουτοπικό να ψάχνει κανείς να εντοπίσει πρότυπα για ηρωοποίηση χωρίς ψευγάρια, πέρα από τον χώρο του Θεού. Δεν θα τα συναντήσει σε καμιά εποχή, σε κανένα λαό.

Λένε ακόμη ότι την περίοδο της οθωμανικής κατοχής του ελληνισμού δεν λειτουργήσαν κρυφά σχολεία. Αναφέρονται στην ανοχή που

σε γενικές γραμμές ασκούσε η οθωμανική εξουσία για τη θρησκεία και την παιδεία των κατακτημένων πληθυσμών. Όμως υπήρχαν εξαιρέσεις. Τότε, λειτουργήσαν φωτισμένοι κληρικοί και δάσκαλοι κρυφά, αγωνιζόμενοι να εκπαιδεύσουν ελληνόπουλα που να αντιπαρατίθενται στην πίεση για ραγιαδισμό και εξισλαμισμό. Αυτές τις προσπάθειες αποκαλούμε «κρυφά σχολεία». Υπάρχουν πολλές γραπτές μαρτυρίες περί αυτού, αρκετές από αλλοδαπούς, οι οποίες καταγράφουν προφορικές αφηγήσεις που πέρασαν από γενιά σε γενιά. Χαρακτηριστική είναι η αναφορά του Charles Tuckermann, πρώτου Αμερικανού προέδρου στην Αθήνα (1867-1874). Στο έργο του «Οι Έλληνες της σημερινής» (μετάφραση Αντωνίου Ζυγομαλά, Αθήνα 1877) όχι μόνον εξηγεί την ύπαρξη του «κρυφού σχολείου», παραθέτει επιπλέον το γνωστό ποιηματάκι «Φεγγαράκι μου λαμπρό». Αμφισβητείται ακόμη το αν ο Παλαιών Πατρών Γερμανός ύψωσε

το λάβαρο της Ελληνικής Επανάστασης στην Αγία Λαύρα στις 25 Μαρτίου 1821. Στα απομνημονεύματά του ο Παλαιών Πατρών Γερμανός δεν γράφει για κήρυξη της επανάστασης στην Αγία Λαύρα στις 25 Μαρτίου, και είναι προφανές ότι αν είχε συμβεί δεν θα το παρέλειπε. Αλλά η ουσία είναι ότι κάθε μεγάλο εθνικό επίτευγμα, οποιασδήποτε χώρας, κωδικοποιείται από τις επόμενες γενιές, για να βοηθήσει την διάδοση και εμπέδωση των κύριων μηνυμάτων. Έτσι, είναι φυσιολογικό να επιλεχθεί μια ημερομηνία για τον κεντρικό εορτασμό, δεν μπορεί να έχει περισσότερες, ούτε και να μην έχεις, αναμένοντας τους ιστορικούς και αρχαιολόγους να καταλήξουν. Κάθε χώρα έχει μια εθνική εορτή, λοιπόν.

Καλούμαστε, συνεπώς, να σταθούμε αντίκρυ στα 200 χρόνια από το 1821 με κριτικό μάτι, μεν, γιορταστικά δε, όχι επιφυλακτικά. Να αισθανόμαστε περήφανοι για το έθνος στο οποίο ανήκουμε τόσο,

όσο και κάθε άλλος άνθρωπος που ανήκει σε ένα διαφορετικό έθνος, για το δικό του. Με άλλα λόγια, να είμαστε περήφανοι, χωρίς να αισθανόμαστε υπεροχή ή ανωτερότητα έναντι άλλων. Γιατί η ιστορία της ανθρωπότητας είναι γεμάτη από περιστατικά εγκλημάτων και πολέμων, που έγιναν με αιτία την δόξη ανωτερότητα ενός έθνους. Ας αναμένουμε, έτσι, το πρόγραμμα των εορτασμών ως προσφορά στους απλούς πολίτες, που έχουμε ανάγκη τον επαναπροσανατολισμό μας ως Ελλήνων, μέσα στον κυκεώνα σκανδάλων και διαφθοράς που πνίγουν τον δημόσιο βίο. Από κει και πέρα ο καθένας μας έχει δικαίωμα και ευκαιρία να συλλογιστεί πλατιά αυτά που τον εμψυχώνουν, και να επιλέξει να επικονοανεί με γνώμονα τη διάπλαση της νέας γενιάς.

Ο κ. Ξενοφών Χασάπης (Ph.D.) είναι σύμβουλος και εκπαιδευτής Στελεχών Επιχειρήσεων και Νέων. Xenophon.hasapis@gmail.com

Χαμηλά ο πήχυς των διερρευνητικών

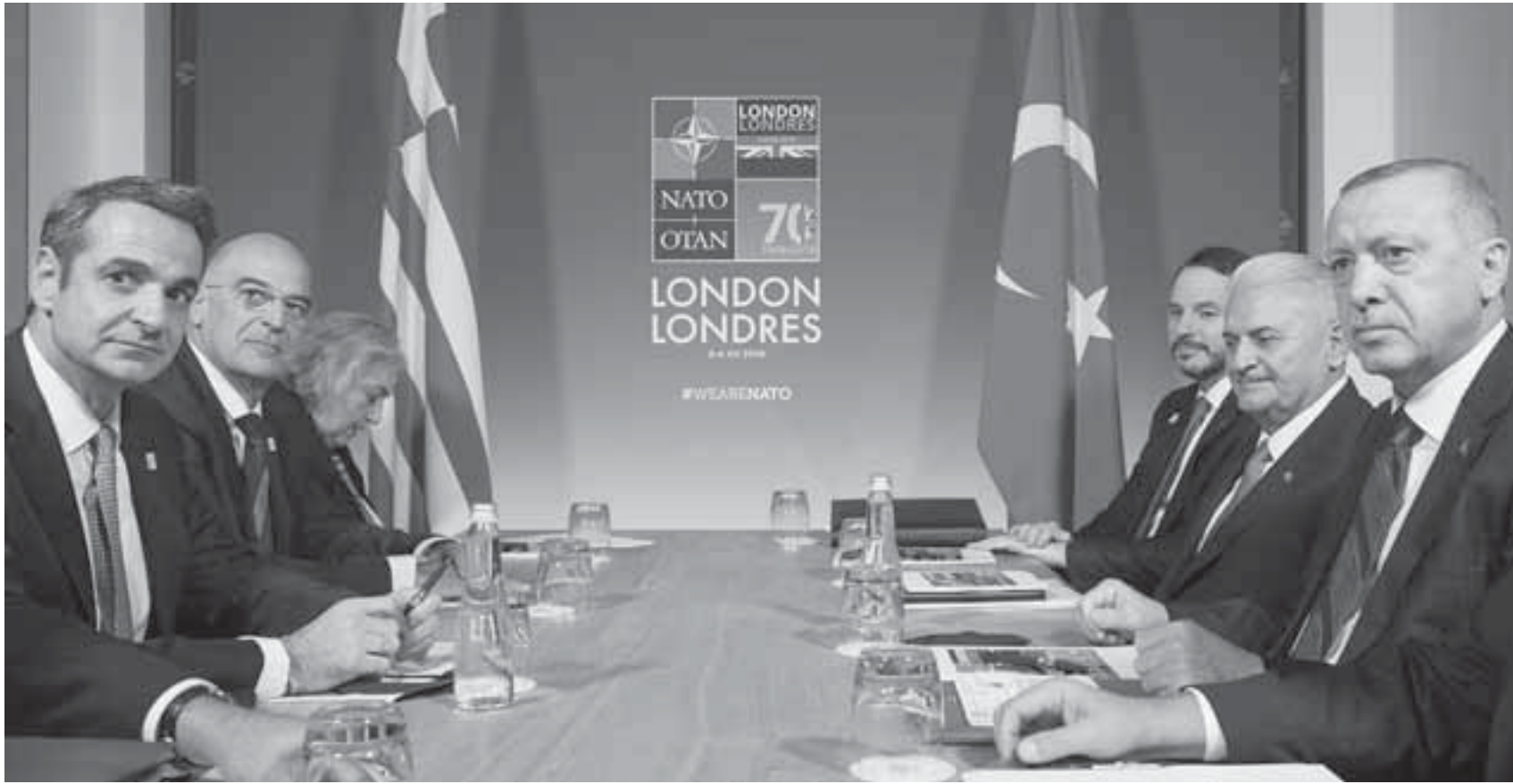
«Κρας τεστ» η αυριανή, πρώτη συνάντηση των αντιπροσωπειών Ελλάδας και Τουρκίας στην Κωνσταντινούπολη

Του Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ

Με ιδιαίτερα χαμηλές προσδοκίες επανεκκινούν αύριο στο ξενοδοχείο Swissotel στην Κωνσταντινούπολη οι διερρευνητικές επαφές μεταξύ των αντιπροσωπειών Ελλάδας και Τουρκίας, ενώ ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης έχει παράλληλα το βλέμμα στραμμένο στο μέτωπο του κορωνοϊού, αλλά και στην προώθηση μιας σειράς κρίσιμων και πολιτικά έντονα «φορτισμένων» μεταρρυθμίσεων που θα προωθηθούν το πρώτο τρίμηνο του νέου έτους, με αιχμές, πέραν των ρυθμίσεων για τα ΑΕΙ, το ασφαλιστικό και τον νέο συνδικαλιστικό νόμο.

Η Αθήνα προσέρχεται στον διάλογο με ειλικρινή βούληση για την επίτευξη προόδου. Όμως, με δεδομένη την ατζέντα που δημοσίως, τουλάχιστον, θέτει η Αγκυρα, από την αποστρατιωτικοποίηση των νησιών μέχρι τις «γκρίζες ζώνες» και θέματα «τουρκικής» μειονότητας της Θράκης, είναι σαφές πως δεν είναι δυνατόν να υπάρξει ουσιαστική προσέγγιση των δύο πλευρών. Υπό την ανωτέρω έννοια η αυριανή συνάντηση των αντιπροσωπειών των δύο χώρων αποτελεί ένα κρίσιμο «κρας τεστ» για τη συνολική πορεία των διερρευνητικών επαφών και εξ αντανακλάσεως για το κλίμα που θα επικρατήσει στις διμερείς σχέσεις τους επόμενους μήνες.

Σύμφωνα με πληροφορίες, η ελληνική πλευρά αναμένει να αποσαφηνιστεί η προσέγγιση της Τουρκίας. Εάν η Αγκυρα εμφανιστεί στην αυριανή συνάντηση διατεθειμένη να εμπλακεί σε μια ουσιαστική και εποικοδομητική συζήτηση για τις θαλάσσιες ζώνες, όπως είχε συμβεί σε ένα βαθμό το 2003 και το 2011, η Αθήνα θα ανταποκριθεί. Στην περίπτωση κατά την οποία η «απέναντί» πλευρά επιλέξει να κρατήσει κλειστά πολλά από τα χαρτιά της, η κυβέρνηση θα είναι ανοικτή σε έναν νέο γύρο διερρευνητικών επαφών, τον Φεβρουάριο, αυτή τη φορά στην Αθήνα. Εάν όμως η Αγκυρα επιμείνει οι διερρευνητικές επαφές να πραγματοποιηθούν με βάση τη «διευρυμένη» ατζέντα που προβάλλει

Σύμφωνα με στενό συνεργάτη του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη, η τρέχουσα συγκυρία είναι από τις πλέον ευνοϊκές για την Αθήνα στην κατεύθυνση μιας ουσιαστικής «υπέρβασης» στις ελληνοτουρκικές σχέσεις (φωτ. από τη συνάντηση με τον Ταγίπ Ερντογάν τον Δεκέμβριο του 2019).

Τα τρία σενάρια για την προσέγγιση Ερντογάν και η αντίδραση της Αθήνας.

δημοσίως τα τελευταία χρόνια, αμφισβητώντας ελληνικά κυριαρχικά δικαιώματα και εθνικές «κόκκινες» γραμμές, είναι προφανές πως ο διάλογος δεν μπορεί να συνεχιστεί.

Πάντως, κατά πληροφορίες, η ελληνική πλευρά εκτιμά ως πιθανότερο σενάριο ότι επιλογή της Τουρκίας αποτελεί κατά το επόμενο εξάμηνο οι διερρευνητικές επαφές να συνεχίζονται, αλλά χωρίς την προοπτική να παραγάγουν συγκεκριμένο αποτέλεσμα.

Ακόμη και έτσι όμως, αναφέρουν κυβερνητικές πηγές, η Αθήνα δεν έχει λόγους να επιδιώξει τον τερματισμό τους. Πρώτον, διότι είναι σαφές πως στην παρούσα συγκυρία

θα παιχθεί και ένα blame game, υπό την έννοια πως είναι κρίσιμο ποια από τις δύο πλευρές θα χρεωθεί στα μάτια της διεθνούς κοινότητας την ευθύνη πιθανής κατάρρευσης των διερρευνητικών. Επίσης, με δεδομένο ότι η υγειονομική και οικονομική κρίση που πυροδότησε ο κορωνοϊός θα βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη, θα είναι θετικό για την κυβέρνηση να μην έχει τον περαιτέρω περιορισμό μιας μεγάλης οδύνης στα ελληνοτουρκικά.

Η εκτίμηση της Αθήνας ότι ο Ταγίπ Ερντογάν θα δώσει κάποιο «χρόνο ζωής» στη διαδικασία των διερρευνητικών επαφών εδράζεται στο γεγονός ότι και ο ίδιος θα αποκομίσει όφελος από μια περίοδο «ήρεμων νερών» στις ελληνοτουρκικές σχέσεις: Πρώτον, και ο Τούρκος πρόεδρος θα πρέπει να διαχειριστεί τους επόμενους μήνες τις συνέπειες της πανδημίας. Δεύτερον, με τον διάλογο σε εξέλιξη, η Αγκυρα αποφεύγει τον σκόπελο των πιθανών κυρώσε-

ων κατά τη Σύνοδο Κορυφής της Ε.Ε. του Μαρτίου. Τρίτον, τους επόμενους μήνες θα είναι σαφέστερη η εικόνα για το πώς διαμορφώνονται οι νέες ισορροπίες στις σχέσεις της Τουρκίας με τις ΗΠΑ μετά την ανάληψη της αμερικανικής προεδρίας από τον Τζο Μπάιντεν, που είναι ήδη σαφές πως δεν θα είναι εξίσου «φιλικός» προς τον Ταγίπ Ερντογάν όσο ο Ντόναλντ Τραμπ.

Πάντως, σύμφωνα με στενό συνεργάτη του πρωθυπουργού, η τρέχουσα συγκυρία είναι από τις πλέον ευνοϊκές για την Αθήνα στην κατεύθυνση μιας ουσιαστικής «υπέρβασης» στις ελληνοτουρκικές σχέσεις: Η κυβέρνηση πέτυχε τη μερική οριοθέτηση ΑΟΖ με την Αίγυπτο, ψήφισε την επέκταση των χωρικών υδάτων στα 12 μίλια στο Ιόνιο και έχει δρομολογήσει την προσφυγή στη Χάγη με την Αλβανία. Επίσης, έχει στα «καρδιά» έπειτα από χρόνια ένα σημαντικό εξοπλιστικό πρόγραμμα, με πρώτο βήμα την προμήθεια των

μαχητικών «Ραφάλ». Και, τέλος, έχει διαμορφωθεί υψηλή αυτοπεποίθηση στις Ενοπλες Δυνάμεις μετά τη διαχείριση των κρίσεων στον Εβρο και με το «Ορούτς Ρέις».

Ως προς ορισμένα από τα ερωτήματα που ενδεχομένως θα ανακύψουν εάν συμφωνηθεί η πορεία προς τη Χάγη, αυτά είναι:

– Το ζήτημα του εύρους των χωρικών υδάτων και η πιθανή επιρροή του εάν θα προχωρούσε η οριοθέτηση. – Το εφαρμοστέο δίκαιο κατά την οριοθέτηση. Εάν, δηλαδή, θα αξιολογηθεί το «εργαλείο» της μέσης γραμμής ή εάν θα θεωρηθεί ότι υφίστανται και ειδικές περιστάσεις.

– Πώς θα αντιμετωπιστεί η θεωρία των «γκρίζων ζωνών», που τα τελευταία χρόνια έχει φέρει στο προσκήνιο η Αγκυρα. Ένα ενδεχόμενο θα ήταν να συμφωνηθεί ότι το Δικαστήριο θα αποφασίσει αποκλειστικά για την οριοθέτηση, χωρίς δηλαδή αναφορά στα ζητήματα κυριαρχίας επί των νήσων.

Το περιεχόμενο

Ενώπιον της επικείμενης επανέναρξης των διερρευνητικών επαφών η «Κ» καταγράφει ορισμένες διαφοροποιήσεις στο περιεχόμενό τους, από τότε που άρχισαν έως το 2016, οπότε και διακόπηκαν με ευθύνη της τουρκικής πλευράς, αλλά και ορισμένα κρίσιμα θέματα που διαχρονικά απασχολούν την Αθήνα, κατά την περίπτωση που οι συνομιλίες προχωρήσουν στο «επόμενο βήμα», δηλαδή στην προσπάθεια σύνταξης συνυποσχετικού για την προσφυγή στη Χάγη. Σύμφωνα με πληροφορίες, επί μακρόν στο παρελθόν η συζήτηση των δύο πλευρών στο πλαίσιο των διερρευνητικών επαφών είχε επικεντρωθεί στο ζήτημα της επιλεκτικής επέκτασης των χωρικών υδάτων ως προκαταρκτικό της οριοθέτησης υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ. Όμως, στη συνέχεια το πλαίσιο άλλαξε: Συγκεκριμένα, δρομολογήθηκε ανταλλαγή απόψεων για τα κύρια αντικείμενα της οριοθέτησης, όπως το νομικό πλαίσιο που θα αξιοποιηθεί με βάση τη νομολογία και τη μεθοδολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης και ο προσδιορισμός των περιοχών προς οριοθέτηση. Επίσης, από ένα σημείο και μετά η Αγκυρα επέδειξε διάθεση η συζήτηση να μην περιορίζεται στο Αιγαίο, αλλά να επεκταθεί και στην Ανατολική Μεσόγειο.

Οι «τέσσερις εποχές» των ελληνοτουρκικών σχέσεων

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ

Ο 61ος γύρος των διερρευνητικών επαφών Ελλάδας και Τουρκίας έχει δραματοποιηθεί σε σημαντικό βαθμό ακριβώς λόγω του χρονικού σημείου στο οποίο διεξάγεται.

Σχεδόν πέντε χρόνια μετά τον 60ό γύρο, αλλά και το κρεσέντο τουρκικής επιθετικότητας κατά τα έτη 2018, 2019 και –ως τώρα– αποκορύφωμα το 2020, στον Εβρο και στην Ανατολική Μεσόγειο, η επανέναρξη των διερρευνητικών έχει λάβει διαστάσεις πολύ μεγαλύτερες της πραγματικής τους σημασίας. Η –μάλλον περιορισμένη– αξία που αποδίδει η ίδια η Τουρκία στις διερρευνητικές επαφές, φάνηκε και από τις δηλώσεις που έκανε επιστρέφοντας από τις Βρυξέλλες στην Αγκυρα το απόγευμα της Παρασκευής ο υπουργός Εξωτερικών Μεβλούτ Τσαβούσογλου. Βγάζοντας το προσώπιό του αγαθού εταίρου που επιδείκνυε επί δύο ημέρες στις Βρυξέλλες, ο κ. Τσαβούσογλου υπενθύμισε το «casus belli» σε περίπτωση επέκτασης των ελληνικών χωρικών υδάτων στο Αιγαίο, κατηγορήσε την Ελλάδα για προκλήσεις, αλλά και για διακοπή των διερρευνητικών το 2016, κάτι που –όπως αναφέρουν πηγές με άριστη γνώση– ο Τούρκος αξιωματούχος γνωρίζει πολύ καλά ότι δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Η ιστορία των διερρευνητικών θα μπορούσε να είναι αυτοτελής και αποτελεί έναν διπλωματικό καθρέφτη των ελληνοτουρκικών σχέσεων από την «ανοιξη» των ελπίδων που είχαν δημιουργηθεί την επομένη του Ελσίνκι μέχρι τον «χειμώνα» του 2020 και την παράταξη των δύο

στόλων στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο.

«Ανοιξη» (2002-2004)

Όπως έχει περιγράψει η «Κ» ήδη από τον Ιούνιο του 2019, το 2001 ο Τούρκος διπλωμάτης Φαρούκ Λόογλου και ο καθηγητής Χρήστος Ροζάκης, στενός συνεργάτης, τότε, του πρωθυπουργού Κώστα Σημίτη, συναντήθηκαν τρεις φορές σε ουδέτερο έδαφος με αντικείμενο συζητήσεων τα χωρικά ύδατα και την υφαλοκρηπίδα.

Η δημοσιοποίηση αυτών των

Η ιστορία των διερρευνητικών αποτελεί έναν διπλωματικό καθρέφτη, από την «Ανοιξη» του 2002 μέχρι τον «Χειμώνα» του 2020.

μυστικών επαφών οδήγησε στην απόφαση να επισημοποιηθούν ως διερρευνητικές από τις 12 Μαρτίου 2002, με επικεφαλής των δύο ομάδων τον τότε γ.γ. του υπουργείου Εξωτερικών Αναστάσιο Σκοπελίτη και τον διπλωμάτη Ουγούρ Ζιγιάλ. Οι κ. Σκοπελίτης και Ζιγιάλ συναντήθηκαν 22 φορές, με βασικό αντικείμενο τα χωρικά ύδατα αλλά και την υφαλοκρηπίδα. Το 2003 οι δύο πλευρές είχαν φθάσει σε πιθανή συμφωνία. Βασικά σημεία της ήταν η αύξηση

των ελληνικών χωρικών υδάτων από περίπου 40% του Αιγαίου που είναι σήμερα, σε περίπου 60%, ενώ η Τουρκία από το 6% έφθανε κοντά το 9%, κυρίως μέσω της αύξησης σε 12 ναυτι-

Από τον Μάρτιο του 2002 έως το 2003, οι επικεφαλής των δύο αντιπροσωπειών, ο τότε γ.γ. του υπουργείου Εξωτερικών Αναστάσιος Σκοπελίτης (αριστερά) και ο διπλωμάτης Ουγούρ Ζιγιάλ (δεξιά) συναντήθηκαν 22 φορές, με βασικό αντικείμενο τα χωρικά ύδατα και την υφαλοκρηπίδα.

κά μίλια στο Βορειοανατολικό Αιγαίο. Οι δύο πλευρές έφθασαν μέχρι το σημείο συζήτησης για τη σύνταξη κοινού ανακοινωθέντος, με την Αγκυρα να προτείνει ταυτόχρονη ψήφιση εφαρμοστικών νόμων. Στο τέλος του 2003, μια εποχή μετάβασης στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, σε μια σύσκεψη παρουσία των κ. Κώστα Σημίτη, Γιώργου Παπανδρέου, Χάρη Παμπούκη, Νίκου Θέμελη, πρόεδρου Θεόδωρου Σωτηρόπουλου, Χρήστου Ροζάκη και Αναστάσιου Σκοπελίτη, αποφασίστηκε να μη γίνει το επόμενο βήμα. Την περίοδο 2004-2010 έγιναν ορισμένες προτάσεις βασισμένες στις συζητήσεις του 2002-2003, τέθηκαν ζητήματα σχετικά με το καθεστώς των πτήσεων πάνω από

το Αιγαίο, αλλά δεν έγινε καμία πρόοδος. Μάλιστα, κάποιες πηγές αναφέρουν ότι τον Μάρτιο του 2004, ο νέος –τότε– υπουργός Εξωτερικών Πέτρος Μολυβιάτης παρέλαβε από τον προκατόχό του Τάσο Γιαννίτση ένα λεπτομερές έγγραφο για την πορεία των διερρευνητικών.

«Καλοκαίρι» (2010-2011)

Στη φάση αυτή είχαν πια αναλάβει δύο ακόμη σημαντικοί διπλωμάτες, ο Παύλος Αποστολίδης και ο Φερντινάντ Σινιρλιόγλου. Μετά την επίσκεψη του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στην Αθήνα τον Μάιο του 2010, οι διερρευνητικές απέκτιπσαν ξανά ταχύ βηματισμό. Υπενθυμίζεται ότι σε τηλεγραφήματα της αμερικανικής πρεσβείας

στην Αγκυρα που είχαν διαρρεύσει από τα Wikileaks, τον Σεπτέμβριο του 2009, η Τουρκία εμφανιζόταν έτοιμη να δεχθεί μερική επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων στο Αιγαίο. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», οι δύο πλευρές έφθασαν για ακόμα μια φορά κοντά σε συμφωνία, ενώ για πρώτη φορά άρχισε να υπάρχει ανησυχία για την πιθανότητα η Τουρκία να εγείρει το ζήτημα των «Γκρίζων Ζωνών», με τρόπο που θα μπορούσε να επιδράσει αρνητικά σε πιθανή προσφυγή σε κάποιο διεθνές δικαιοδοτικό όργανο (Χάγη ή αλλού).

«Φθινόπωρο» (2012-2015)

Επί συγκυβέρνησης Σαμαρά - Βενιζέλου καταγράφονται δύο φάσεις. Αρχικά (επί υπουργίας Δ. Αβραμόπουλου) η συζήτηση για κατάθεση των εξωτερικών ορίων της υφαλοκρηπίδας με παράλληλη ανακήρυξη ΑΟΖ προκάλεσε ενδοκυβερνητική κρίση. Τη διετία 2013-15, ο Ευάγγελος Βενιζέλος έδωσε οδηγίες για αλλαγή της έως τότε μεθοδολογίας.

Οι δύο πλευρές θα συζητούσαν για τον καθορισμό ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας, αφήνοντας τα χωρικά ύδατα για μετά. Εως το 2013 είχαν γίνει 54 γύροι διερρευνητικών επαφών με σχεδόν αποκλειστικό αντικείμενο τα χωρικά ύδατα, και έως το 2015 θα πραγματοποιούνταν ακόμη πέντε, με κύριο ζήτημα συζήτησης την ΑΟΖ και την υφαλοκρηπίδα.

«Χειμώνας» (2016 - σήμερα)

Ο 60ός γύρος διερρευνητικών επαφών πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα την 1η Μαρτίου 2016. Σύμφωνα με πηγές της «Κ», ο επικεφαλής της τουρκικής αντιπροσωπείας κ. Σινιρλιόγλου

έφθασε στην Αθήνα γνωστοποιώντας στην ελληνική πλευρά ότι δεν έχει εξουσιοδότηση να μιλήσει για οτιδήποτε. Ακολούθησε η απόπειραπραξικοπήματος του Ιουλίου 2016. Καλά πληροφορημένες πηγές αναφέρουν στην «Κ» ότι στις εκκαθαρίσεις που ακολούθησαν, ο κ. Τσαβούσογλου απαίτησε την κεφαλή του κ. Σινιρλιόγλου επί πίνακι. Τελικά, αποφασίστηκε μια «κλωστήρα προς τα πάνω», που τον Οκτώβριο του 2016 οδήγησε τον κ. Σινιρλιόγλου στη θέση του Μόνιμου Αντιπροσώπου της Τουρκίας στον ΟΗΕ. Η θέση του επικεφαλής διαπραγματευτή για τις διερρευνητικές επαφές της τουρκικής πλευράς έμεινε κενή. Σε συνάντηση με τον υπουργό Εξωτερικών Νίκου Κοτζιά με τον κ. Τσαβούσογλου στην Κρήτη, ο Τούρκος αξιωματούχος απέκλεισε επανάληψη των διερρευνητικών. Η εποχή της «Γαλάζιας Πατρίδας» είχε ξεκινήσει, ενώ και από την ελληνική πλευρά δεν υπήρχε ιδιαίτερη σπουδή για τις διερρευνητικές, δεδομένου ότι αρχιζαν τότε οι εντατικές επαφές για το Κυπριακό που οδήγησαν στο Μον Πελεράν (Νοέμβριος 2016) και στο Κραν Μοντανά (Ιούλιος 2017). Επιπλέον, την ίδια εποχή, η Αθήνα εισερχόταν και στα βαθιά διαπραγματευτικά νερά που οδήγησαν στη συμφωνία των Πρεσπών. Η αυριανή συνάντησή του κ. Αποστολίδη και της ομάδας του (Αλ. Κουγιούκ και Ιφιγένεια Καναρά) με την τουρκική υπό τον μόνιμο υφυπουργό Σεντάτ Ονάλ (Τσαγατάι Ερσιγιές, Μπαρίς Καλκαβάν) είναι ίσως ορατά σημαντική, δεν είναι όμως καθόλου βέβαιο αν μπορεί να οδηγήσει σε... 62ο γύρο διερρευνητικών επαφών.

«Οι μεταλλάξεις ίσως κάνουν τον εμβολιασμό ετήσιο»

Τα σενάρια που εξετάζουν οι επιστήμονες

Της ΠΕΝΝΥΣ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ

Ενας αγώνας αντοχής με αστάθμητους παράγοντες μπορεί να χαρακτηριστεί η πορεία μας τους επόμενες μήνες προς την τελική νίκη έναντι της COVID-19. Αυτή θα επιτευχθεί μέσω του εμβολιασμού, ο οποίος όσο προχωράει τόσο θα δίνονται απαντήσεις στα μεγάλα «άγνωστα» των νέων εμβολίων: το κατά πόσον σταματούν τη μετάδοση της νόσου και το πόσο διαρκεί η ανοσία. Η σταθερά είναι ότι αυτή διαρκεί τουλάχιστον οκτώ μήνες, με πολλούς ειδικούς να θεωρούν πιθανό ένα σενάριο όπου το εμβόλιο έναντι της COVID-19 θα γίνεται κάθε χρόνο, όπως το εμβόλιο της γρίπης.

Ο κύριος αστάθμητος παράγοντας είναι η διαθεσιμότητα των εμβολίων, που θα καθορίσει και τον χρόνο εμβολιασμού επαρκούς αριθμού πολιτών. Εως την Παρασκευή είχαν διενεργηθεί στη χώρα μας 140.870 εμβολιασμοί, ενώ συνολικά έχουν προγραμματιστεί τουλάχιστον 400.000 ραντεβού για εμβολιασμό – σύμφωνα και με τη διαθεσιμότητα των εμβολίων που έχουν ήδη παραληφθεί. Παρά τις αναγγελθείσες καθυστερήσεις στις παραδόσεις του εμβολίου της Pfizer/BioNTech, οι εκτιμήσεις επιστημόνων και στελεχών της κυβέρνησης είναι ότι στα μέσα του καλοκαιριού θα έχει εμβολιαστεί το 60% του πληθυσμού της χώρας, ποσοστό που απαιτείται για να επιτευχθεί η συλλογική ανοσία έναντι του κορωνοϊού. Η αισιόδοξη εκτίμηση είναι ότι τους μήνες Φεβρουάριο και Μάρτιο θα υπάρξει υπερπροσφορά, καθώς πρόκειται να λάβουν έγκριση και άλλα εμβόλια.

Ο άλλος αστάθμητος παράγοντας είναι πόσοι θα θελήσουν να

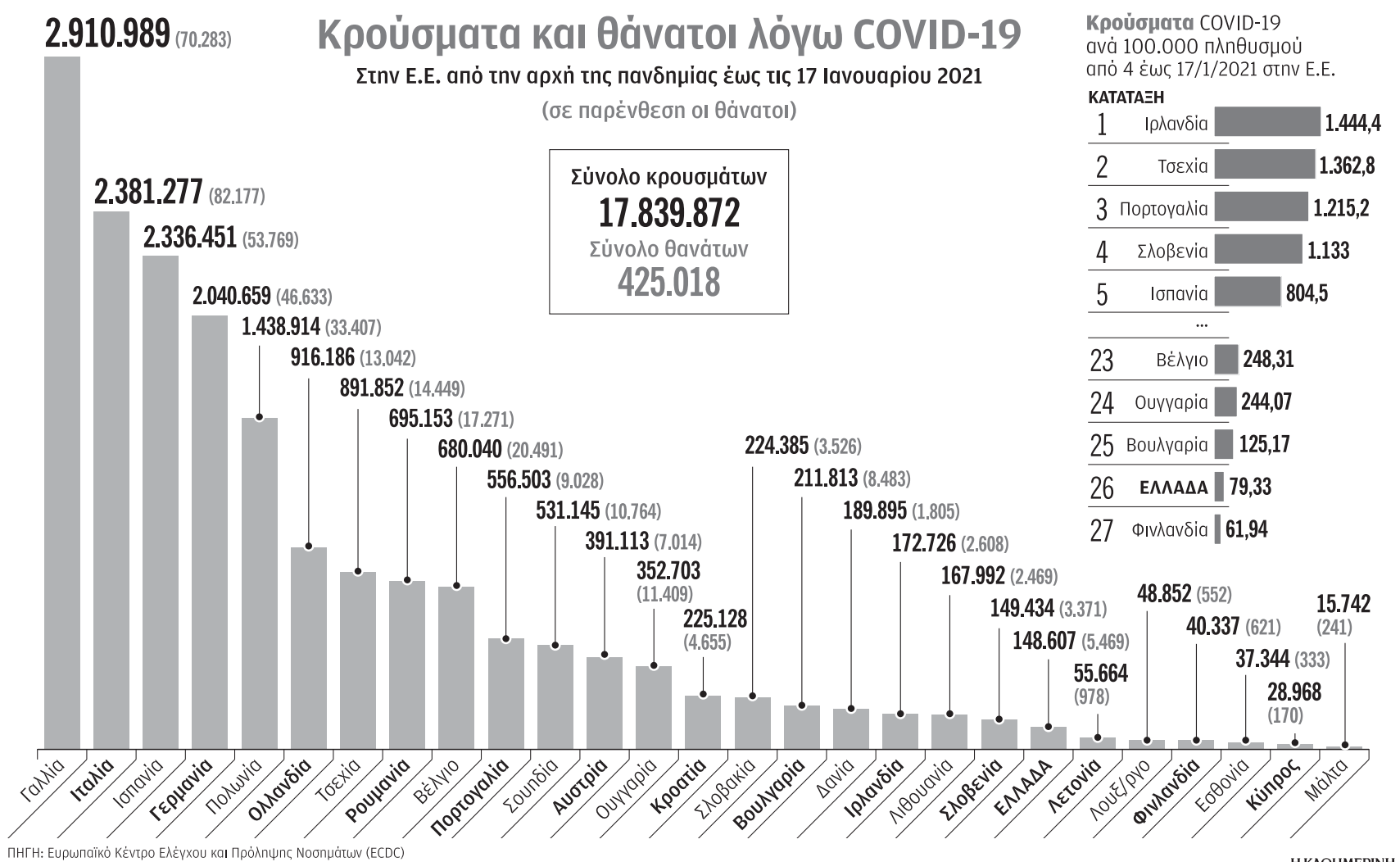
εμβολιαστούν. Το ποσοστό αποδοχής του εμβολιασμού από τους πολίτες είναι ιδιαίτερα υψηλό. Επτά στους δέκα, με βάση τις κυλιόμενες έρευνες κοινής γνώμης που διενεργούν οι Αρχές, δηλώνουν ότι θα κάνουν το εμβόλιο. Εντυπωσιακά είναι και η συμμετοχή των υγειονομικών, με περισσότερους από 81.000 να έχουν ήδη κάνει τουλάχιστον μία δόση του εμβολίου.

Μετά τους υγειονομικούς και τα άτομα ηλικίας άνω των 85 ετών, ξεκινά εντός της εβδομάδας και ο εμβολιασμός των ατόμων 80-84 ετών, που υπολογίζονται στη χώρα μας σε 417.000. Όπως ανέφερε στην «Κ» στέλεχος του υπουργείου Υγείας, ανάλογα με τη συμμετοχή των πολιτών αλλά και τις επόμενες παραλαβές εμβολίων, θα προγραμματιστεί

Εκτιμάται ότι στα μέσα του καλοκαιριού θα έχει εμβολιαστεί το 60% του πληθυσμού, ποσοστό που απαιτείται για να επιτευχθεί η συλλογική ανοσία.

ο εμβολιασμός των επόμενων κατά προτεραιότητα εμβολιασμού ομάδων πληθυσμού που είναι τα άτομα ηλικίας 75 έως 79 ετών και άτομα με σοβαρές παθήσεις όπως μεταμοσχευμένοι, ασθενείς με σοβαρή νεφρική ανεπάρκεια, ογκολογικοί ασθενείς υπό αγωγή, ανοσοκατεσταλμένα άτομα, ΧΑΠ κ.ά.

Η εν εξελίξει διαδικασία εμβολιασμού αναμένεται να δώσει απαντήσεις στους επιστήμονες σε ερωτήματα που θα καθορίσουν και τον μελλοντικό σχεδιασμό έναντι της

Συναγερμός για την ύπουλη «Nelly»

«Όσο πιο γρήγορα εμβολιάσουμε τον πληθυσμό τόσο είναι πιο πιθανό να αποφύγουμε μεγαλύτερη διασπορά και ανάπτυξη ανθεκτικών στελεχών του ιού», ανέφερε πρόσφατα σε επιστημονική εκδήλωση ο καθηγητής του ΕΚΠΑ Σωτήρης Τσιόδρας, δίνοντας το στίγμα των ημερών. Τρία μεταλλαγμένα στελέχη του SARS-CoV-2, το βρετανικό, το νοτιοαφρικανικό και το βραζιλιάνικο, που έχουν κοινό χαρακτηριστικό τη «Nelly», όπως αποκαλούν οι επιστήμονες μια μετάλλαξη στη θέση 501 του γονιδίου της Spike αλυσίδας του ιού, έχουν προκαλέσει ανησυχία σε επιστήμονες, υγειονομικές αρχές και κυβερνήσεις. Ο λόγος της ανησυχίας είναι οι ενδεχόμενες επιπτώσεις της στην εξέλιξη της πανδημίας και στην αποτελεσματικότητα του εμβολίου. Στη χώρα μας, όπου προχωράει η δημιουργία πανελλαδικού δικτύου συστηματικής επιτήρησης για τον εντοπισμό μεταλλαγμένων στελεχών κορωνοϊού, έχουν ήδη εντοπιστεί 26 περιπτώσεις του βρετανικού στελέχους, το οποίο έχει κατηγορηθεί για συμμετοχή στο πρόσφατο τρίτο κύμα στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου ωστόσο η επιδημία δείχνει σημάδια υποχώρησης.

COVID-19. Μάλιστα, οι ειδικοί δεν αποκλείουν το εμβόλιο του κορωνοϊού να εξελιχθεί σαν το εμβόλιο της γρίπης: να εξετάζεται κάθε χρόνο ο ιός για ενδεχόμενες μεταλλάξεις, να δίνονται οι σχετικές οδηγίες για την ανάπτυξη των εμβολίων και να εντάσσεται στο ετήσιο εθνικό πρόγραμμα εμβολιασμού.

Όπως επισημαίνει στην «Κ» η πρόεδρος της εθνικής επιτροπής εμβολιασμών, ομότιμη καθηγήτρια Παιδιατρικής Μαρία Θεοδωρίδου, «μία βασική πληροφορία που θα

πρέπει να μάθουμε σχετικά με τα εμβόλια είναι για πόσο διάστημα μας προστατεύουν. Εάν η προστασία διαρκεί μήνες ή χρόνια. Αυτό θα καθορίσει εάν θα εγκατασταθεί μαζί με το εμβόλιο και θα ενταχθεί σε ένα πρόγραμμα εμβολιασμού, ανάλογο με τις γρίπης. Από τις μέχρι τώρα μελέτες φαίνεται ότι η ανοσία διαρκεί τουλάχιστον οκτώ μήνες. Όμως, θα πρέπει να δούμε και τον τρόπο που ανταποκρίνονται σε αυτόν τον ιό τα μνημόνα κύτταρα, δηλαδή τα κύτταρα που

κρατάνε την ανάμνηση του ερεθισμού που δέχθηκαν με την επαφή με τον ιό ή από το εμβόλιο, και σε μια μεταγενέστερη φάση θέτουν σε ετοιμότητα τον οργανισμό για να τον αντιμετωπίσει».

Σύμφωνα με την καθηγήτρια, απαντήσεις αναμένουμε και σχετικά με τη μεταδοτικότητα του ιού σε συνάρτηση με τον εμβολιασμό. «Ξέρουμε σήμερα ότι κάποιος που εμβολιάζεται έχει ανοσία για σοβαρή νόσο. Δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί να μολυνθεί και να μεταδώσει τη νόσο. Θα πρέπει να δούμε τον ρόλο του εμβολίου στην τοπική ανοσία. Εάν έχει επίδραση στο ανώτατο αναπνευστικό θα είναι μεγάλο όφελος, καθώς θα μειώνει τη διασπορά του ιού και θα συμβάλλει στο να μη μολυνθούν άτομα στον περιβάλλον. Που σημαίνει ότι το ποσοστό όσων θα χρειάζεται να εμβολιαστούν για να επιτευχθεί ικανοποιητική συλλογική ανοσία, μπορεί να είναι και μικρότερο από το 60%», τονίζει η κ. Θεοδωρίδου.

Κατά την ίδια, απαντήσεις περιμένουμε από νεότερες κλινικές μελέτες για τον εμβολιασμό των ατόμων κάτω των 18 ετών, αλλά και κατά την κύηση, ενώ από τον εμβολιασμό αναμένεται να επεμβαθούν ή όχι τα υψηλά ποσοστά απο-

τελεσματικότητας των μελετών και στα ηλικιωμένα άτομα, καθώς το αναστομικό είναι «γερασμένο». Η κ. Θεοδωρίδου καταλήγει: «Και δεν ξέρουμε ποιο θα είναι το μέλλον του κορωνοϊού. Πώς θα αντιμετωπίσει αυτός με την παρουσία του εμβολίου. Θα γίνει μαζί μας «φιλικός» όπως μια απλή γρίπη, θα κάνει μεταλλάξεις και θα γίνει πιο απειλητικός ή τελικά θα εξαφανιστεί όπως ο SARS».

Το «momentum»

Σε κάθε περίπτωση, οι ειδικοί τονίζουν ότι δεν θα πρέπει να χάσουμε το «momentum». Όπως υπογράμμισε η αναπληρώτρια καθηγήτρια Επιδημιολογίας και Ιατρικής Στατιστικής του ΕΚΠΑ Βάνα Σύψα, σε πρόσφατη εκδήλωση του Φόρουμ Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Ιατρικής, «αυτή τη στιγμή έχουμε ένα πολύ ευνοϊκό για την επιτυχία των εμβολιασμών χαρτί στα χέρια μας, που είναι ο χαμηλός αριθμός αναπαραγωγής του ιού R όπως αυτός έχει επιτευχθεί με τα περιοριστικά μέτρα. Είναι πολύ σημαντικό, τους μήνες που έρχονται, να προσπαθήσουμε να διατηρήσουμε τη μετάδοση του ιού σε μέτρια επίπεδα, δηλαδή με ένα R κάτω από 1,2, γιατί αυτό θα βοηθήσει να βελτιστοποιήσουμε το όφελος του εμβολιασμού».

Εμβόλιο COVID-19 και μητρότητα, μια άγνωστη εξίσωση

Της ΙΩΑΝΝΑΣ ΦΩΤΙΑΔΗ

Ενώπιον ενός σοβαρού διλήμματος βρίσκονται οι γυναίκες που εργάζονται στον κλάδο της υγείας, ταυτόχρονα όμως έχουν αρχίσει διαδικασίες για τεκνητή γονιμοποίηση, είναι ήδη έγκυοι ή θηλάζουν, καθώς φαίνεται ότι κανείς δεν μπορεί να τους απαντήσει με τὰ βεβαίωτα εάν πρέπει ή όχι να εμβολιαστούν. Επισήμως ο ΕΟ-ΔΥ αποθαρρύνει τον εμβολιασμό τους, ωστόσο η Εθνική Επιτροπή Εμβολιασμών εσχάτως διευκρίνισε ότι το μητρικό γάλα δεν επηρεάζεται από τη σύσταση του εμβολίου, ο εμβολιασμός δεν συνεπάγεται καθυστέρηση στον προγραμματισμό μιας εγκυμοσύνης, ενώ η έγκυος καλείται να συζητήσει με τον γιατρό της το ενδεχόμενο εμβολιασμού της, εάν μέσω της δουλειάς της εκτίθεται στον ιό ή αν έχει υποκείμενο νόσημα. Η «Κ» απευθύνθηκε σε γιατρούς των εμπλεκόμενων ειδικοτήτων, προκειμένου να μοιραστούν όσα συστήνουν στις ασθενείς τους.

«Δεν έχουμε αποδείξεις για σοβαρές παρενέργειες του εμβολίου, έχουμε όμως αποδείξεις από τις παρενέργειες της λοίμωξης από COVID-19 σε εγκύους και νεογνά», λέει στην «Κ» από την Ουάσιγκτον ο κ. Παναγιώτης Κρατημένος, επικουρος καθηγητής παιδιατρικής-νεογνολογίας στο Children's National Hospital, George Washington University School of Medicine, όπου έχουν εξεταστεί 1.864 συμπτωματικά παιδιά, εκ των οποίων 312 νοσηλεύθηκαν και 100 πήκαν σε ΜΕΘ. «Τα μωρά έχουν καλύτερη πρόγνωση

από τους ενήλικους, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, παρ' όλα αυτά, στις ΗΠΑ υπήρξαν νεογνά που γεννήθηκαν από μητέρες θετικές σε COVID-19 και ήταν και τα ίδια θετικά» επισημαίνει, «σε ορισμένα εξ αυτών χρειάστηκε αναπνευστική υποστήριξη στη μονάδα, ενώ σε μερικούς τοκετούς παρατηρήθηκε προωρότητα».

Συγκεκριμένα, «σε ένα περιστατικό που είδα ο ίδιος, η μητέρα, θετική στην COVID-19, γέννησε πολύ πρόωρα, χωρίς προηγούμενη επιπλοκή στην εγκυμοσύνη, και το νεογνό δυστυχώς δεν επιβί-

«Από την έναρξη της πανδημίας έως σήμερα, έχουν γεννηθεί στη Γ' Μαιευτική Κλινική, του ΕΚΠΑ στο Αττικό, 22 επίτοκες, θετικές στον κορωνοϊό, με άριστη έκβαση».

ωσε· επίσης, υπήρξαν έγκυοι που νόσησαν βαριά, ορισμένες χρειάστηκε να διασωληνωθούν και να μείνουν σε μηχανική υποστήριξη πριν ή και κατά τη διάρκεια του τοκετού». Από την αρχή της πανδημίας υπήρξαν επιστημονικές δημοσιεύσεις με σοβαρά περιστατικά εγκύων και νεογνών, θυμάτων της COVID-19, όπως στο Τέξας και στη Μ. Βρετανία. «Άλλες μελέτες έχουν δείξει ευρήματα στο κεντρικό νευρικό σύστημα σε ενήλικους που κατέληξαν, επομένως, δεν θα

Στις ΗΠΑ συστήνουν πλέον στις γυναίκες στο κατώφλι της εξωσωματικής να εμβολιαστούν προκειμένου να μην υπάρχει μια επιπλέον απειλή για την αίσια έκβαση της εγκυμοσύνης τους.

αποτελέσει έκπληξη εάν, μελλοντικά, διαπιστώσουμε και σε παιδιά που γεννήθηκαν με COVID-19 αναπτυξιακές διαταραχές».

Διαφορετικά, ωστόσο, υπήρξαν τα δεδομένα στην Ελλάδα. «Από την έναρξη της πανδημίας έως σήμερα έχουν γεννηθεί στη Γ' Μαιευτική Κλινική, του ΕΚΠΑ στο Αττικό, 22 επίτοκες, θετικές στον κορωνοϊό, με άριστη έκβαση», αναφέρει στην «Κ» η κ. Σοφία Καλανταρίδου, καθηγήτρια και διευθύντρια της εν λόγω κλι-

νικής, που ανέλαβε να φέρει εις πέρας το δύσκολο αυτό χειρίριμα. «Οι πέντε επίτοκες γέννησαν με φυσιολογικό τοκετό, οι 17 με καισαρική λόγω μαιευτικών ενδείξεων», προσθέτει, «όλα τα νεογνά χαιρούν άκρας υγείας, σε καμία περίπτωση δεν απομονώθηκε ο ιός στον πλακούντα, στο αμνιακό υγρό, στο αίμα ομφάλιου λώρου ή στο μητρικό γάλα».

Πρόσφατη σουηδική μελέτη σχετικά με τη διερεύνηση της συχνότητας ενδομητρίων θανάτων

και πρόωγων τοκετών κατά την πανδημία «διαπιστώνει ότι δεν παρατηρήθηκε καμία αύξηση στις εν λόγω επιπλοκές». Η κ. Καλανταρίδου, βάσει της δικής της κλινικής εμπειρίας και απουσία δεδομένων από κλινικές δοκιμές, στις οποίες δεν συμπεριελήφθησαν έγκυοι ούτε θηλάζουσες, δηλώνει επιφυλακτική. «Δεν τον συστήνω έως ότου έχουμε περισσότερα δεδομένα», καταλήγει, «όμως εφιστώ την προσοχή στα μέτρα προφύλαξης στη διάρκεια της εγκυμοσύνης, εμείς εδώ όντας αυστηροί καταρθώσαμε να μην κολλήσει κανείς μας στην κλινική όλους αυτούς τους μήνες».

Το mRNA είναι ένα πολύ εύθραστο μόριο που δεν διατηρείται στον οργανισμό πάνω από κάποιες ημέρες και δεν εισέρχεται στο εσωτερικό του πυρήνα των κυττάρων μας, όταν χορηγείται εξωγενώς. Τα υλικά του εμβολίου δεν έχουν συνδεθεί ούτε με υπογονιμότητα ούτε με τερατογένεση. «Στην επιστήμη υπάρχει πάντοτε η πιθανότητα της εξαιρέσεως στον κανόνα, όμως, δεν υπάρχει καμία λογική ένδειξη που να εγείρει ανησυχία», υπογραμμίζει ο κ. Κρατημένος.

Το CDC (Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων), ο καθ' ύλην αρμόδιος οργανισμός στις ΗΠΑ, συστήνει στις μέλλουσες μητέρες να σταθμίσουν τους γνωστούς κινδύνους από πιθανή νόσηση με τους κινδύνους που μέχρι στιγμής δεν είναι ισχυρώς τεκμηριωμένοι για το εμβόλιο. Το δε θέμα μιας προγραμματισμένης εγκυμοσύνης οφείλουν να το συζητήσουν με τον γιατρό τους. «Εξακολουθεί, πάντως, να ισχύει

η δυνατότητα θηλασμού χωρίς αυτό να εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους», προσθέτει ο κ. Κρατημένος. Ο θηλασμός, άλλωστε, υποστηρίζει το ανοσοποιητικό σύστημα του μωρού. Όταν η μητέρα προσβληθεί από COVID-19, το μωρό επίσης μπορεί να προσβληθεί μεν, ωστόσο η μετάδοση δεν γίνεται μέσα από το γάλα.

«Πολλές μητέρες έχουν θορυβηθεί και αναρωτιούνται αν μπορούν να συνεχίσουν τον θηλασμό», επισημαίνει στην «Κ» η παιδίατρος στο «Ιαώ» Ελισάβετ Δημητρίου. «Δεν υπάρχει καμία αντένδειξη για τον θηλασμό, οπότε πρέπει να το αποσυνδέσουμε», τονίζει η ίδια, «το μητρικό γάλα έχει αντιοξειδωτικά, εξ ου και παροτρύνουμε τις μητέρες να συνεχίζουν τον θηλασμό ακόμη και όταν έχουν πυρετό, ακόμη και όταν έχουν διαγνωστεί με COVID-19, ακολουθώντας την επίσημη οδηγία».

Στις ΗΠΑ συστήνουν πλέον στις γυναίκες στο κατώφλι της εξωσωματικής να εμβολιαστούν, προκειμένου να μην υπάρχει μια επιπλέον απειλή για την αίσια έκβαση της εγκυμοσύνης τους. «Οι τελευταίες οδηγίες της European Society of Human Reproduction υποστηρίζουν τον εμβολιασμό σε γυναίκες που κινδυνεύουν λόγω τρόπου ζωής ή υποκείμενων νοσημάτων», απαντά στην «Κ» ο κ. Κώστας Πάντος, γεν. γραμματέας της Ελληνικής Αναπαραγωγικής Εταιρείας. Συνεπώς, «θεωρώ ότι είναι σκόφρον να εμβολιαστεί μια γυναίκα που ετοιμάζεται να μείνει έγκυος, αλλά κάποια που ήδη κυοφορεί, πρέπει να το αξιολογήσει με τον γιατρό της».

Αλλαγή πορείας για τις ΗΠΑ του Μπάιντεν

Δρομολογεί νέα εξωτερική πολιτική

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Από τις πρώτες κιόλας ώρες του στον Λευκό Οίκο, ο Τζο Μπάιντεν κατέστησε σαφές, με έναν καταγιοσμό προεδρικών διαταγμάτων, ότι εννοεί να ξηλώσει την κληρονομιά του Ντόναλντ Τραμπ στα πιο κρίσιμα μέτωπα της εσωτερικής πολιτικής. Για το «δόγμα Μπάιντεν» αναφορικά με την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ, όμως, θα χρειαστεί να περιμένουμε περισσότερο. Αντιμέτωπος με μια εκρηκτική συγκυρία πολλαπλών κρίσεων (πανδημία, οικονομική ύφεση, συστημικός ρατσισμός, περιβαλλοντικό, ακροδεξιές συμμορίες), ο 46ος πρόεδρος μάλλον δεν θα θέσει ως προτεραιότητα των πρώτων 100 ημερών του τις διεθνείς υποθέσεις. Ωστόσο, τα πρώτα δείγματα γραφής, στη μεταβατική περίοδο μετά την εκλογή του, επιτρέπουν βάσιμες εικασίες για τις αλλαγές που κυοφορούνται.

Η κεντρική ιδέα έγινε σαφής στις 24 Νοεμβρίου, όταν ο νικητής των εκλογών παρουσίασε το επιτελείο του στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και της ασφάλειας. «Η Αμερική επιστρέφει», διακήρυξε ο Μπάιντεν, «έτοιμη να διευθύνει τον κόσμο, και όχι να απομονωθεί από αυτόν, έτοιμη να αντιμετωπίσει τους εχθρούς της και όχι να απορρίψει τους συμμάχους της, έτοιμη να υπερασπιστεί τις αξίες της». Μια φιλοσοφία στον αντίποδα του δόγματος Τραμπ «Πρώτα η Αμερική», η οποία όμως εύκολα διακρίνεται, αλλά δυσκολότερα εφαρμόζεται. Ο κόσμος του 2021 δεν είναι ο κόσμος του 2017, όταν ο αντιπρόεδρος Μπάιντεν μαζί με τον πρόεδρο Ομπάμα έφευγαν από τον Λευκό Οίκο. Όσα μεσοδόξα διαμόρφωσαν δύσκολα αναστρέψιμες πραγματικότητες, ενώ ακόμη και οι πιο θερμοί σύμμαχοι της Αμερικής θα είναι πιο καχύποπτοι, καθώς ούτε η μακροπρόθεσμη του Μπάιντεν στον Λευκό Οίκο είναι δεδομένη ούτε το ενδεχόμενο να εμφανιστεί ύστερα από τέσσερα χρόνια ένας νέος Τραμπ μπορεί αυτή την ώρα να αποκλειστεί.

Επιπλέον, ο προηγούμενος πρόεδρος και ο πιστός του υπουργός Εξωτερικών Μάικ Πομπέο φρόντισαν, τις τελευταίες εβδομάδες της θητείας τους, να δημιουργήσουν ένα ναρκοθετημένο έδαφος για τους διαδόχους τους, με σειρά τετελεσμένων στη διεθνή σφαίρα. Επαναφορά της Κούβας στις «κάρτες που στηρίζουν την τρομοκρατία» για να τορπιλιστεί το ιστορικό άνοιγμα του Ομπάμα, νέες κυρώσεις κατά του Ιράν που δυσκολεύουν την επάνοδο στη διεθνή συμφωνία για το πυρηνικό του πρόγραμμα, εμμονή στη στήριξη του ολέθριου πολέμου της Σαουδικής Αραβίας στην Υεμένη, πρόκληση κατά της Κίνας με τη διεύρυνση των σχέσεων ΗΠΑ - Ταϊβάν και άλλα πολλά. Όλα αυτά θα μπορούσαν, βεβαίως, να ανατραπούν εφόσον υπάρξει πολιτική βούληση, αλλά κάτι τέτοιο θα σήμαινε τη δαπάνη σημαντικού πολιτικού κεφαλαίου την πρώτη, κρίσιμη περίοδο της νέας κυβέρνησης, όταν πολύ πιεστικότερα προβλήματα ζητούν απαντήσεις.

Η ακρόαση Μπλίνκεν

Το κυριότερο, η νέα κυβέρνηση δεν φαίνεται διατεθειμένη να ανατρέψει ορισμένες καίριες επιλογές εξωτερικής πολιτικής του Τραμπ, πάνω στις οποίες υπήρξε ευρεία κοινοτική συναίνεση. Ήδη ο Αντονι Μπλίνκεν, η επιλογή του Μπάιντεν για το Στέιτ Ντιπάρτμεντ, στην ακρόασή του από τη Γερουσία ξεκαθάρισε ότι η κυβέρνηση Μπάιντεν θα διατηρήσει την αμερικανική προεβία στην Ιερουσαλήμ -χαριστική βολή στα όνειρα για ανεξάρτητο παλαιστινιακό κράτος- και ότι δεν προβλέπει να επιστρέψουν οι ΗΠΑ στο προσεχές μέλλον στη διεθνή συμφωνία για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν.

Συνέχεια και όχι ρήξη με την εποχή Τραμπ φαίνεται ότι θα υπάρξει στο πρόβλημα των προβλημάτων για την αμερικανική εξωτερική πολιτική: την αντιμετώπιση της Κίνας. Η ανερχόμενη ασιατική δύναμη «συνιστά τη μεγαλύτερη πρόκληση

Αντιμέτωπος με «φακέλους» της τρικυμώδους τετραετίας Τραμπ βρίσκεται ο νέος πρόεδρος, ο οποίος έπιασε αμέσως δουλειά: την πρώτη κιόλας ημέρα στον Λευκό Οίκο υπέγραψε 15 προεδρικά διατάγματα.

Εμφαση στη συμμαχία με την Ευρώπη και τους άλλους εταίρους των ΗΠΑ, σκληρή γραμμή απέναντι στη Ρωσία, προτεραιότητα στην ανάσχεση της Κίνας.

ση για την Αμερική σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη χώρα», τόνισε στην ίδια ακρόαση ο Μπλίνκεν, κάνοντας λόγο για «γενοκτονία» της μειονότητας των Ουιγούρων, δεν δίστασε, μάλιστα, να αποειμίσει ευσπλα στους χειρισμούς των προκατόχων του. Δυσόισνη είδηση για το Πεκίνο ήταν και ο διορισμός του Κουρτ Κάμπελ στο Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας, ως γενικού συντονιστή για τη ζώνη Ειρηνικού - Ινδικού. Όχι μόνο γιατί ο Κάμπελ ήταν εμπνευστής της «στροφής προς την Ασία» επί προεδρίας Ομπάμα, αλλά και η δημιουργία του νέου αυτού αξιωματικού από τον Μπάιντεν μαρτυρεί την προτεραιότητα που αποδίδει στην ανάσχεση της κινεζικής ισχύος. Το γεγονός ότι η Κίνα όχι μόνον άντεξε, αλλά βγήκε νικήτρια από τους εμπορικούς πολέμους του Τραμπ (αντί να μειωθεί, το εμπορικό πλεόνασμα της Κίνας με τις ΗΠΑ αυξήθηκε κατά 7,1% το 2020), υπογραμμίζει τις δυσκολίες του εγχειρίματος.

Σε τροχιά περαιτέρω εξύψωσης προβλέπεται να βρεθούν και οι σχέσεις της Ουάσινγκτον με τη Μόσχα. Στην προεκλογική περίοδο, ο Μπάιντεν είχε ανακηρύξει τη Ρωσία ως «up» αριθμόν 1 απειλή για την Αμερική». Ο ίδιος ο Μπλίνκεν, υποστηρικτής των πολέμων στο Ιράκ και στη Λιβύη, είχε εκπονήσει τη στρατηγική των κυρώσεων κατά της Ρωσίας επί προεδρίας Ομπάμα, ύστερα από την προσάρτηση της Κριμαίας. Ο Γουίλιαμ Μπερνς, ο οποίος προορίζεται για διευθυντής της CIA, υπήρξε προβλεπτής στη Μόσχα και χαρακτηρίστηκε από τον Ρώσο υπουργό Εξωτερικών Σεργκέι Ριζνιόφ ως ένας από τους ανθρώπους που «έχτισαν την καριέρα τους πάνω στη ρωσοφοβία». Επιπλέον, ο Μπάιντεν επανέφερε στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ τη Βικτόρια Νούλαντ, κεντρικό πρόσωπο στη διαχείριση της ουκρανικής κρίσης του 2013-2014 από τις ΗΠΑ και σύζυγο του προβεβλημένου νεοσυντηρητικού Ρόμπερτ Κέιγκαν.

Οι Ευρωπαίοι, με εξαίρεση τους ηγέτες των «μη φιλελεύθερων Δημοκρατιών» της Ουγγαρίας και της Πολωνίας, μοιράστηκαν αισθήματα ανακούφισης με την αποχώρηση Τραμπ, ενός προέδρου που είχε ως διακρουγμένο στόχο τη διάλυση της Ε.Ε. Ωστόσο, δεν τρέφουν αυταπάτες ότι η εκλογή Μπάιντεν θα σημάνει αυτομάτως την επιστροφή των διατλαντικών σχέσεων στην προηγούμενη, όχι ακριβώς ειθυλλιακή, εποχή. Οι αντιθέσεις για τις διατάξεις του ΝΑΤΟ, τον ρωσικό αγωγό Nord Stream 2, τη φορολόγηση

των αμερικανικών κολοσσών του Διαδικτύου και σειρά άλλων ζητημάτων θα συνεχίσουν να προκαλούν τριβές. Στο κεντρικό θέμα των σχέσεων με την Κίνα, οι Ευρωπαίοι «δεν εννοούν να ακούνε διαλέξεις των Αμερικανών για το σχέδιό τους και την ανάγκη να υπακούσουμε», όπως δήλωσε προ ημερών ο Ερντογάν Μακρόν. Η υπογραφή μεγάλης επενδυτικής συμφωνίας Ε.Ε. - Κίνας λίγες ημέρες πριν από την ορκωμοσία Μπάιντεν έδειξε ότι δεν πρόκειται απλώς για λόγια.

Σε εκείνους που έχουν περισσότερους λόγους να ανησυχούν για την εποχή Μπάιντεν περιλαμβάνεται η Τουρκία. Στην προαναφερθείσα ακρόασή του από τη Γερουσία, ο Μπλίνκεν χαρακτήρισε τη χώρα του Ερντογάν «λεγόμενο σύμμαχο των ΗΠΑ», απειλώντας τη με νέες κυρώσεις για την υπόθεση των S-400. Είναι αλήθεια ότι η αντιρωσική γραμμή που χαράσσει η νέα αμερικανική διοίκηση αναβαθμίζει τον ρόλο της Τουρκίας ως μεζοντος αναχώματος έναντι της ρωσικής ισχύος σε ένα μεγάλο γεωγραφικό τόξο, από την Κριμαία, τη Μαύρη Θάλασσα και τον Καυκάσο μέχρι τη Συρία και τη Λιβύη. Πρέπει να αναμένεται, όμως, ότι η κυβέρνηση Μπάιντεν θα πείσει ασφυκτικά τον Ερντογάν, εκμεταλλευόμενη και τη δύσκολη οικονομική κατάσταση της Τουρκίας, να εγκαταλείψει τον ρόλο του ελεύθερου καρβάρη, που παίζει παιχνίδια και με τη Δύση και με τη Ρωσία, και να μειώσει τις υπερφίλες φιλοδοξίες του στα όρια των πραγματικών μεγεθών του.

Οι 100 ημέρες

Λένε ότι δεν είναι ο ηγέτης που διαλέγει την ανάδειξη του, αλλά η στιγμή που διαλέγει τον ηγέτη, μεταμορφώνοντάς τον στα μέτρα των απαιτήσεων της. Το 1933, σε μια Αμερική συγκλονισμένη από τη Μεγάλη Ύφεση, ήρθε ο Φράνκλιν Ντελάνο Ρούζβελτ, ένας πατριώτης της Ανατολικής Ακτής, για να θεμελιώσει το πιο φιλόδοξο πρόγραμμα στήριξης των φτωχών, το New Deal. Το 1964, όταν θέρειε το κίνημα κατά των φυλετικών διακρίσεων, ήταν ο Λίντον Τζόνσον, ένας κασμιπόδης από το Τέξας, με έντονες ρατσιστικές προκαταλήψεις, που ανέλαβε να προωθήσει τους πιο προωθημένους νόμους για τα δικαιώματα των μαύρων από την εποχή του Αβραάμ Λίνκολν. Μήπως η σημερινή συγκυρία των πολλαπλών κρίσεων που βιώνει η Αμερική βρήκε κι αυτή τον ηγέτη που χρειαζόταν; Θα μπορούσε ο Τζο Μπάιντεν, ένας 78χρονος πολιτικός, σάρκα από τη σάρκα του αμερικανικού κατεστημένου, να πάρει μια θέση στην Ιστορία πλάι στους Ρούζβελτ και Τζόνσον, προωθώντας προοδευτικές μεταρρυθμίσεις στο εσωτερικό της χώρας; Δύσκολο να το φανταστεί κάποιος, αλλά αρχή άνδρα και γυναίκα δείχνουν. Στην παρθενική του ομίλια ως πρόεδρος της χώρας, ο Μπάιντεν εστίασε στη λέξη «ενόπια», με εκκλήσεις για την άρση του διχασμού που του κληροδότησε ο Τραμπ. Οι πρώτες πράξεις του στον Λευκό Οίκο, όμως, ήταν επιλογές ρήξης. Με τα 15 προεδρικά διατάγματα που υπέγραψε την πρώτη κιόλας ημέρα (γεγονός χωρίς ιστορικό προηγούμενο) επανέφερε τις ΗΠΑ στη συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα και στον ΠΟΥ, έκοψε τη χρηματοδότηση για το τείκος στα σύνορα με το Μεξικό, ενίσχυσε τα δικαιώματα των μεταναστών, στράφηκε εναντίον του «συστημικού ρατσισμού», «πύλωσε» φοιτητικά δάνεια και κατέστειλε εξώσεις και κατασχέσεις. Δυναμικό ξεκίνημα, αν και τα εμπόδια για πιο ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις θα είναι μεγάλα - όχι μόνο από τους Ρεπουμπλικανούς, αλλά και από την πιο συντηρητική μερίδα των Δημοκρατικών, ιδίως στη Γερουσία.

Τα διλήμματα και οι φόβοι του πολίτη Ντόναλντ Τραμπ

Της ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

Τι κάνουν οι Αμερικανοί πρόεδροι όταν αποχωρήσουν από την προεδρία; Συστήνουν ιδρύματα, δίνουν διαλέξεις, γράφουν τα απομνημονεύματά τους, παίζουν με τα εγγόνια ή τα κατοικίδια τους. Μπορεί κάποιος να φανταστεί τον Ντόναλντ Τραμπ σε έναν από τους παραπάνω ρόλους; Να έχει αποδεχθεί οριστικά την ήττα του και να εξοικειωθεί με τον τίτλο του τέως; Εξαιρετικά δύσκολο. «Θα γυρίσω πίσω με κάποια μορφή», δεσμεύθηκε κατά την αποχώρησή του από τον Λευκό Οίκο και η υπόσχεση ήχισε σαν απειλή στα αυτιά των μισών Αμερικανών και τις πλειονότητες του πλανήτη.

Κατ' αρχάς, ο Τραμπ έφυγε από την προεδρία με μια σειρά από δικαστικές διώξεις να πλανώνται ως δαμόκλειος σπάθη πάνω από το κεφάλι του - με πιο άμεση τη διαδικασία της δεύτερης παραπομπής του, που μεταφέρεται στη Γερουσία αυτή τη φορά. Ήδη αυξάνεται το ποσοστό των Ρεπουμπλικανών που τάσσονται υπέρ της καταδίκης Τραμπ σε σχέση με τα γεγονότα του Καπιτώλιου: έχει αγγίξει το 20%. Παράλληλα, ενδεικτική της μεταστροφής του κλίματος είναι και η δική του ανασφάλεια για την εξέλιξη της υποθέσεως. Μόλις έφθασε στο Μαρ-α-Λάγκο, την

«Ελβα του Ντόναλντ Τραμπ», όπως αποκάλεσε το γκολφ κλαμπ του ο Λόρενς Λίμπερ, προεδρικός ιστορικός, σε μίαν ευθεία αναφορά στον τόπο εξορίας του Ναπολέοντα το 1814, δεν πρόλαβε καν να ξεκινήσει το πρώτο ματς. Ο τέως πρόεδρος άρχισε να τηλεφωνεί στους Ρεπουμπλικανούς γερουσιαστές για να μάθει εάν πρόκειται να ψηφίσουν εις βάρος του (χρειάζονται 17 «αντάρτες» για να προχωρήσει

Τα οικονομικά των επιχειρήσεών του βρίσκονται σε δεινή κατάσταση, ενώ κινδυνεύει με παραπομπή για τα γεγονότα του Καπιτώλιου.

η καταδίκη του), ενώ σε δεύτερη φάση ρίχτηκε στη μάχη να δημιουργήσει μια σοβαρή νομική ομάδα, καθώς προς το παρόν ουδείς δικηγόρος ενδιαφέρεται να τον υπερασπιστεί. Υπενημιχίζεται η σχέση του με τον Ρούντολφ Τζουλιάνι δοκιμάστηκε σοβαρά κατά την εκστρατεία αμφισβήτησης του εκλογικού αποτελέσματος, αν και ο πρώην δήμαρχος της Νέας Υόρκης εμφανίστηκε έτοιμος να αναλάβει τον τέως πρόεδρο, κω-

Ντόναλντ και Μελάνια Τραμπ ετοιμάζονται να επιβιβαστούν για τελευταία φορά στο προεδρικό ελικόπτερο, που θα τους οδηγήσει μακριά από τον Λευκό Οίκο. «Θα γυρίσω πίσω με κάποια μορφή», δήλωσε κατά την αποχώρησή του ο Τραμπ. Σύμφωνα με σενάρια, σκέφτεται ακόμη και την ίδρυση τρίτου κόμματος.

ρίς όμως να είναι βέβαιο ότι ο ίδιος ο Τραμπ θέλει να αποκαταστήσει τις γέφυρες επικοινωνίας μαζί του. Όλα αυτά ενώ τα οικονομικά του οργανισμού Τραμπ είναι σε δεινή κατάσταση: τα δάνεια εκατοντάδων εκατομμυρίων δολαρίων εκπνέουν άμεσα, μεγάλες τράπεζες, όπως η Deutsche Bank, τον εγκαταλείπουν, τα γκολφ κλαμπ του κάνουν χρήματα ειδικά εν μέσω πανδημίας και η πόλη της Νέας Υόρκης αναζητεί συμβόλαιο με

άλλους αναδόχους για τη λειτουργία των εμβληματικών παγοδρομίων και του καρουζέλ στο Σέντραλ Παρκ. Η βασική πηγή εισοδήματος της οικογένειας Τραμπ, η εξουσία, δεν υπάρχει πια.

Δεν τον εμποδίζουν όλα αυτά πάντως, σύμφωνα με τη Wall Street Journal, να σκέφτεται να ιδρύσει τρίτο κόμμα, το Πατριωτικό Κόμμα, υπονοώντας ότι τα άλλα δύο είναι προδοτικά. Ο όρος «πατριωτικό» έχει επί μακρόν χει-

ραγωπηθεί από την αμερικανική Ακροδεξιά και μια σειρά κινήματα και οργανώσεων που περιστρέφονται γύρω από την απέχθεια προς τον ρόλο του κράτους και τη φορολογία, τις θεωρίες συνωμοσίας και τις πολιτοφυλακές. Η Ιστορία έχει δείξει ότι κανένας από τα τρίτα κόμματα (π.χ. το Κόμμα των Πρασίνων του Ραλφ Νέιττερ ή το Μεταρρυθμιστικό του Ρος Περό) που έχουν δημιουργηθεί κατά καιρούς δεν είχε σοβαρό αντίκτυπο στον αμερικανικό κοινοβουλευτικό μηχανισμό να εκλεγούν στο Κογκρέσο.

Από την άλλη, για τους Ρεπουμπλικανούς (GOP) το μέλλον είναι εξίσου άδηλο. Βρίσκονται αυτή τη στιγμή χωρίς την προεδρία και τον έλεγχο του Κογκρέσου, διχασμένοι και αμήχανοι απέναντι στην κληρονομιά Τραμπ. Αν μέχρι την εισβολή στο Καπιτώλιο η κατάσταση ήταν πιο ξεκάθαρη, αφού η συντηρητική πλειοψηφία είχε αποφασίσει να μη διαρρήξει τους κομματικούς δεσμούς με την εκλογική βάση του τέως προέδρου, η θηλική απαξία που προκάλεσαν τα βίαια επεισόδια άλλαξε άρδην το τοπίο. Τη στροφή 180 μοιρών κήρυξε πρώτος ο κατεχόμενος καιροσκοπός, τέως πρόεδρος της Γερουσίας Μιτς Μακόνελ, ο οποίος στο παρά πέντε συνειδη-

τοποίησε ότι για να διασωθεί πολιτικά θα πρέπει να αποστασιοποιηθεί από τον Τραμπ. Έτσι, δύο 24ωρα πριν από την ορκωμοσία Μπάιντεν, θυμήθηκε ότι το πλήθος που εισέβαλε στο Καπιτώλιο «προκλήθηκε από τον πρόεδρο». Ήταν η φάση που σήμανε και την οριστική ρήξη στις σχέσεις του με τον Τραμπ. Ο Μακόνελ φέρεται, άλλωστε, να δίνει γραμμή «ψήφου κατά συνείδηση» στους ομοϊδέατες του γερουσιαστές για τη διαδικασία παραπομπής, σε αντίθεση με την πρώτη παραπομπή, όταν έδωσε μάχη για την απαλλαγή του.

Το δίλημμα για το ιστορικό κόμμα είναι τώρα αν θα πρέπει να επιστρέψει στις παραδοσιακές αξίες του, πραγματοποιώντας μια στροφή προς το Κέντρο, ή αν δεν έχει την πολυτέλεια να εγκαταλείψει την πρόσφατη πορεία του GOP που ξεκίνησε από τον λαϊκισμό του Tea Party και κορυφώθηκε στη Ροτόντα του Καπιτώλιου. Για παράδειγμα, η υπερφιλόδοξος Τεντ Κρουζ, γερουσιαστής του Τέξας, του οποίου τον πατέρα ο Τραμπ κατηγορήσει κάποτε για τπ... δολοφονία του Κένεντι, φαίνεται πως δεν είναι έτοιμος να θυσιάσει μια διαμορφωμένη και μαζική εκλογική βάση. Επειδή δύσος σε αυτή για να διεμβολήσει τον τραμπισμό πρώτος.

Κάλλος Καμβάς Καλοζωία Κουλτούρα
Καινοτομία Κοινωνία Κόσμος Καλλι
έχνης Καθημερινή Καφές Κρασί Κινη
ματογράφος Κοκτέιλ Κύπρος Κουζίνα
Κέντρο Κατάκτηση Κέρματα Κορυφή
Καιρός Καλόγουστο Κάποτε Κυριακή
Καλλιέργεια Καλωσόρισμα Κάληνη Κι
νημα Κέρδος Κατάρτιση Κλωστή Καλ
λωπισμός Κάππα Κίνηση Καραντίνα
Καλημέρα Καλλινοραφία Κανόνας Καλ
οπέρος Κα

K

Το περιοδικό της Καθημερινής
της Κυριακής

Την Κυριακή 31 Ιανουαρίου μαζί με την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

«Επί Τραμπ, αν είχες λεφτά αγόραζες και το δικό σου»

Ο Τζον Κυριάκου μιλάει στην «Κ»

Της ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΚΑΚΑΟΥΝΑΚΗ

Ήταν αρχές Ιουλίου του 2018 όταν ο Τζον Κυριάκου συνάντησε στο γραφείο του δικηγόρου του στην Ουάσινγκτον την Κάρεν Τζιόρνο, πρώην σύμβουλο του Τραμπ. Ο ομογενής πρώην πράκτορας είχε εναποθέσει όλες τις ελπίδες του σε αυτή τη συνάντηση. Το προηγούμενο διάστημα, ο δικηγόρος του έψαχνε πολύ ενεργά κάποιον κοντά στον Αμερικανό πρόεδρο, ο οποίος θα τον βοηθούσε να πάρει χάρη, αλλά όποιον έβρισκε ήταν υπερβολικά ακριβός. Η Τζιόρνο, τους είχαν πει, ενδεχομένως θα ήταν πιο... οικονομικά. «Ήταν γνωστό σε όσους θέλαμε να μας απονεμηθεί χάρη πως θα έπρεπε να φτάσουμε στον πρόεδρο. Και για να συμβεί αυτό, έπρεπε να πληρώσουμε», εξηγεί ο Κυριάκου στην «Κ».

Η συνάντηση διήρκεσε περίπου 45 λεπτά και άρχισε με τον Κυριάκου να διηγείται την ιστορία του. Για το πώς το 2012 καταγγράφηκε πως είχε δώσει το όνομα ενός μυστικού πράκτορα σε δύο δημοσιογράφους. Ο ίδιος ήταν βέβαιος πως η καταδίκη του ήταν στην πραγματικότητα η τιμωρία για το ότι μίλησε δημόσια για τον εικονικό πνιγμό, τη μέθοδο βασανισμού της CIA. Εκτοτε, της εξήγησε, ξεκίνησε μια απίστευτη περιπέτεια. Μπήκε φυλακή για 30 μήνες και βγαίνοντας είχε σε μεγάλο βαθμό καταστραφεί. Μετά 20 χρόνια σκληρής δουλειάς είχε χάσει το δικαίωμα συνταξιοδότησης (και τις 700.000 δολάρια εισφορών), δεν μπορούσε να κάνει δουλειές με το δημόσιο, δεν μπορούσε να πιστοποιηθεί από το κράτος για κάποια νέα ειδικότητα. Για ορισμένα χρόνια δεν μπορούσε να ψηφίζει, ούτε να οπλοφορεί.

Η Τζιόρνο του είπε πως μπορεί να τον βοηθήσει. Για να το αποδείξει,

ο Κυριάκου ισχυρίζεται πως έβγαλε το κινητό της και του έδειξε την καταχώριση του αριθμού του Τραμπ κρύβοντας με το δάχτυλό της τα τελευταία ψηφία. «Τηλεφωνήμαστε συχνά ακόμη και αργά το βράδυ», λέει πως του είπε. Ψάχνοντας αργότερα στο Ιντερνέτ, βρήκε δεκάδες φωτογραφίες της με τον Τραμπ από διαφορετικές εκδηλώσεις και πείστηκε για τα λεγόμενά της. «Ουδέποτε μου είπε ευθέως πως θα μου εξασφάλιζε τη χάρη. Αυτό θα ήταν παράνομο, αλλά υπερφανεύοταν τρομερά για την πρόσβαση που είχε στον Λευκό Οίκο», διευκρινίζει σήμερα ο Κυριάκου. Τέλη Ιουλίου συμφώνησαν πως θα προχωρήσουν: Στο συμβόλαιο, που έχει στη διάθεσή της η «Κ», διατυπώθηκε καθαρά πως η Τζιόρνο θα έπαιρνε τους πρώτους έξι μήνες 50.000 δολάρια συν κάποια έξοδα για να «διεκδικήσει την απονομή χάρτιος» και άλλες 50.000 δολάρια εάν τελικά τα κατάφερε.

Το επόμενο διάστημα, ο Κυριάκου ήταν σε αναμμένα κάρβουνα περιμένοντας τα καλά νέα. Εκείνη για μήνες του έλεγε πως είναι σε καλό δρόμο. Κάποια στιγμή του ζήτησε άλλες 5.000 ευρώ για ταξιδιωτικά έξοδα και τελικά του ανακοίνωσε με ενθουσιασμό πως τον είχε βάλει στη λίστα, την οποία όμως θα έπρεπε να εγκρίνει ο ίδιος ο Τραμπ. Ο Κυριάκου, βέβαια, δεν είχε τρόπο να το επιβεβαιώσει και βλέποντας να περνούν οι μήνες χωρίς κάποια απόφαση, συνειδητοποίησε πως μάλλον έπρεπε να ψάξει να βρει άλλο τον τρόπο για να φτάσει στον πρόεδρο.

Γνωρίζοντας πως ο Τραμπ έβλεπε μανιωδώς τηλεόραση και συγκεκριμένα μία εκπομπή στο Fox News, κατάφερε να βγει ως κάλεσμένος έξι φορές. «Επαναλάμβανα συνεχώς το ίδιο πράγμα, πως θέλω χάρη και θέ-

Τον Ιούλιο του 2018 ο Τζον Κυριάκου απευθύνθηκε στην Κάρεν Τζιόρνο, πρώην σύμβουλο του Τραμπ (δεξιά), για να τον βοηθήσει να του απονεμηθεί χάρη. Από το συμφωνητικό που έχει στη διάθεσή της η «Κ» προκύπτει ότι η Τζιόρνο θα λάμβανε αμοιβή που θα ξεπερνούσε τις 110.000 δολάρια, εφόσον η υπόθεση είχε αίσια έκβαση.

Σύμφωνα με τον ομογενή πρώην πράκτορα της CIA, παράγοντες με πρόσβαση στον Λευκό Οίκο του ζήτησαν 2 εκατ. δολάρια για να προωθήσουν αίτημα απονομής χάρτιος.

λω να του εξηγήσω το γιατί». Λίγες ημέρες αργότερα δέχτηκε ένα τηλεφώνημα από το γραφείο του Τζάρεντ Κούσερ. «Τι θέλετε από τον πρόεδρο;» ισχυρίζεται πως τον ρώτησε με ψυχρότητα ο γαμπρός του Τραμπ όταν συναντήθηκαν. Ο Κυριάκου τον εξήγησε και τότε εκείνος του ζήτησε να γράψει μια επιστολή: τρεις παραγράφους την ιστορία του και μια παράγραφο όπου να εξηγήει πώς θα βοηθήσει ώστε να επανεκλεγεί πρόεδρος για δεύτερη φορά. Ο Κυριάκου πράγματι το έκανε, το έστειλε, αλλά ουδέποτε έλαβε απάντηση.

Ενα χρόνο αργότερα, το ζήτημα επανήλθε. Την άνοιξη του 2020, όταν μια επιχειρηματική του κίνηση (να πουλήσει κινεζικές μάσκες

στο υπουργείο Αμύνης) κόλλησε λόγω γραφειοκρατίας, ξεκίνησε με τον συνταίρο του μια προσπάθεια να την ξεμπλοκάρουν. Με αυτή την αφορμή επικοινωνεί με το γραφείο του Ρούντι Τζουλιάνι, του προσωπικού δικηγόρου του Τραμπ. Πριν προλάβει να εξηγήσει σε έναν συνεργάτη του τι τον θύλει, εκείνος τον αιφνιδιαζει: «Να μαντέψω! Θέλετε να συζητήσετε την απονομή χάρτιος». «Βασικά όχι, θέλω να μιλήσω για μάσκες», απαντά ο Κυριάκου. Το αυθόρμητο σχόλιο του συνεργάτη, όμως, τον βάζει σε σκέψεις – ίσως ο Τζουλιάνι ήταν ο άνθρωπός του.

Όταν τελικά συναντιούνται στο μπαρ του ξενοδοχείου του Τραμπ στην Ουάσινγκτον, βρίσκουν μια λύση για το θέμα των μάσκων και τότε, σύμφωνα πάντα με τον Κυριάκου, τον ρωτάει εάν θα μπορούσε να τον βοηθήσει και σε ένα άλλο θέμα που τον καίει: αυτό της απονομής χάρτιος. Εκείνος τον κοιτάει, δεν απαντά τίποτα και σκάνεται ανακινώντας πως πάει στην τουαλέτα. Τότε ο συνεργάτης του παίρνει τον λόγο: «Δεν μιλάει ποτέ ο ίδιος γι' αυτό το θέμα. Εάν θες όμως μπορούμε να μιλήσουμε εμείς». «Βεβαίως», απαντά ο Κυριάκου. «Λοιπόν, κατ' αρχάς για να σε βοηθήσει ο Ρούντι, θέλει 2 εκατ. δολάρια». Με το που το άκου-

Η Κάρεν Τζιόρνο, πρώην σύμβουλο του Τραμπ, και ο Τζον Κυριάκου.

σε ο Κυριάκου έβαλε τα γέλια. «Μα εάν είχα 2 εκατ. δολάρια δεν θα τα ξόδευα για να ανακτήσω τις εισφορές 700.000 δολαρίων», απαντά και κάπου εκεί τελειώνει η συζήτηση...

Λίγες εβδομάδες αργότερα, εκμυστηρεύεται σε έναν καλό του φίλο τι είχε συμβεί και εκείνος αποφασίζει να το καταγγείλει στο FBI. Όταν δεν παίρνει καμία απάντηση, αποφασίζει να το δημοσιοποιήσει. Η έρευνα των NYT που ακολούθη, αποκαλύπτει πως πέρα από τον Κυριάκου και άλλοι πολλοί έχουν αναγκαστεί να πληρώσουν για να αποκτήσουν πρόσβαση στον πρόεδρο, αλλά και πως ο ίδιος ο Τραμπ είχε χρησιμοποιήσει τη δυνατότητα που του έδινε το αξίωμά του προκειμένου να ανταμείψει προσωπικούς ή πολιτικούς συμμάχους. «Είναι σαφές πως δεν ήμουν ο μόνος. Ξέρω προσωπικά τουλάχιστον δύο άτομα που χρειάστηκε να πληρώσουν υπέρογκα ποσά για να τα καταφέρουν. Οπότε είναι λογικό να νιώθουμε πως ήταν κάτι προς πώληση. Ωστόσο, το είχαν στήσει με έναν τρόπο που νομικά καλύπτονταν – είναι η γνωστή συζήτηση περί νομίμου και ηθικού. Το συμπέρασμα όμως για εμένα ήταν ένα: στην Αμερική του Τραμπ, εάν είχες λεφτά αγόραζες τη Δικαιοσύνη».

Η «ελληνική» περιπέτεια

Ο Κυριάκου ήδη από το 2016 προσπαθούσε να κινήσει τις διαδικασίες για να του απονεμίσει χάρη ο απερχόμενος πρόεδρος Ομπάμα. Τότε, είχε μεγάλη στήριξη από πολιτικούς, 65 αξιωματικούς της CIA αλλά κυρίως την ελληνοαμερικανική κοινότητα. Ο ίδιος τονίζει πως ουδέποτε είχε τεθεί θέμα πληρωμής. «Αντιθέτως εκείνοι με στήριξαν οικονομικά», εξηγεί, μιλώντας βασικά για συγκεκριμένα μέλη της ελληνοαμερικανικής κοινότητας. Οι ίδιοι είχαν μάλιστα καταφέρει τότε να πείσουν τον Μπάιντεν να μιλήσει στον Ομπάμα υπέρ του, αλλά ο Ομπάμα είχε ήδη φτιάξει τη λίστα του και ο Κυριάκου δεν ήταν μέσα. Η ιστορία αυτή, τέσσερα χρόνια αργότερα, του δίνει εκ νέου ελπίδα πως ο νέος πρόεδρος γνωρίζει την ιστορία του και θεωρεί δίκαιο το αίτημά του. Πριν ολοκληρωθεί η συνέντευξή μας θέλησε να μοιραστεί μια ακόμη «ελληνική» ιστορία για την οποία, όπως λέει, νιώθει ευγνωμοσύνη: «Ένας πρώην συνεργάτης με τον οποίο προσπαθήσαμε να στήσουμε μια δουλειά στην Ελλάδα, με ενημέρωσε πως του είχε τηλεφωνήσει ο υπουργός Εξωτερικών κ. Δένδιας για να του μεταφέρει την πρόθεση της ελληνικής κυβέρνησης να βοηθήσει στη διαδικασία απονομής χάρτιος και πως αργότερα η ίδια η ΠτΔ Κατερίνα Σακελλαροπούλου είχε γράψει μια επιστολή και ο κ. Δένδιας είχε επικοινωνήσει με τον Λευκό Οίκο». Το γεγονός βέβαια πως ύστερα από ερωτήματα της «Κ» ο κ. Δένδιας και οι συνεργάτες του δηλώνουν πως το συγκεκριμένο περιστατικό ουδέποτε συνέβη – ούτε καν γνωρίζουν τον συγκεκριμένο πρώην συνεργάτη ή την υπόθεση – ξεκάθαρα δείχνει πως ο Κυριάκου είχε για μια ακόμη φορά πέσει θύμα στην προσπάθειά του για δικαιοσύνη.

Η Τουρκία είναι πρόκληση για τον πρόεδρο Μπάιντεν

Συνέντευξη στον ΠΑΥΛΟ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ

Ενας από τους ελάχιστους ανθρώπους που γνωρίζουν τόσο καλά την Ουάσινγκτον, ο πολιτικός επιστήμονας Μπιλ Ανθόλις, 56 ετών, είναι διευθυντής και διευθύνων σύμβουλος του Miller Institute του Πανεπιστημίου της Βιρτζίνια από το 2014. Νωρίτερα διετέλεσε διευθύνων σύμβουλος του Brookings Institution επί δέκα χρόνια και είχε επίσης διατελέσει διευθυντής του τμήματος διεθνών οικονομικών υποθέσεων του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας στον Λευκό Οίκο επί προεδρίας Κλίντον. Ο κ. Ανθόλις, ο οποίος είναι Ελληνοαμερικανός, μιλάει στην «Κ» σχετικά με τις πολιτικές που αναμένεται να ακολουθήσει ο νέος πρόεδρος Τζο Μπάιντεν, οι οποίες σχετίζονται με την Ελλάδα, την Τουρκία, την Ευρώπη και το ΝΑΤΟ, ενώ παρέχει επίσης χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τις πρόσφατες εξελίξεις στην πολιτική των ΗΠΑ που σηματοδοτούν το ταραχώδες τέλος της εποχής Τραμπ.

– Τον Δεκέμβριο του 2020 γράψατε ένα άρθρο όπου υποστηρίξατε ότι είναι επείγουσα ανάγκη για την «ενοποίηση της πραγματικότητας στις ΗΠΑ». Να συμφωνούν δηλαδή όλοι όσον αφορά τα στοιχειώδη χαρακτηριστικά της πραγματικότητας...

– Οι ΗΠΑ βρίσκονται στην αρχή μιας μεταλλακτικής περιόδου. Εντυπωσιακά πολύ από το πώς η Ελλάδα και ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, που τυχαία να είναι φίλος, αντικειμενικά τη δική τους «μεταλλακτική εποχή».

“

Ο Μπιλ Ανθόλις, διευθυντής του Miller Institute του Πανεπιστημίου της Βιρτζίνια, μιλάει στην «Κ».

Και μία από τις πιο σημαντικές διαστάσεις του μεταλλακτικού είναι η αποκατάσταση της αντικειμενικής αλήθειας. Αυτό που είδαμε στις ΗΠΑ και σε άλλες χώρες είναι προσπάθειες για την απονομιμοποίηση των θεσμών που διαχειρίζονται την αλήθεια – η κυβέρνηση, τα δικαστήρια, τα συστήματα εκπαίδευσης, άμυνας και πληροφοριών, τα μέσα ενημέρωσης. Αυτοί οι θεσμοί φίλτραρουν σε τακτική βάση τα γεγονότα από τη μυθοποίηση. Κατά τη διάρκεια της προεδρίας Μπάιντεν θα δούμε μια προσπάθεια αποκατάστασης της σημασίας αυτών των θεσμών. Γνωρίζω από την Ελληνίδα δασκάλα μπέτρα μου ότι η λέξη «autocrat» είναι ελληνική λέξη: Ο «αυταρχικός» είναι εκείνος που θεωρεί τον εαυτό του ως αρχή. Είναι το άτομο που αποφασίζει ότι ο ίδιος θα καθορίσει ποια είναι η αλήθεια. Η αλήθεια είναι μια διαδικασία διαυκτικότητας. Δεν υπάρχει μία αντικειμενική αλήθεια στον κόσμο. Ο καθένας από εμάς γνωρίζει ατελώς την αλήθεια. Μπορούμε

«Το μεγαλύτερο ζήτημα που αντιμετωπίζουν οι ΗΠΑ είναι οι διμερείς σχέσεις με την Κίνα», λέει ο Μπιλ Ανθόλις.

να προσεγγίσουμε μια τελειότερη κατανόηση της αλήθειας μόνο μέσα από την αμοιβαία αξιολόγηση των γεγονότων, η οποία μπορεί να μας οδηγήσει σε μια καθιερωμένη και κοινή κατανόηση και αποδοχή της αλήθειας μεταξύ μας. Αυτό τον ρόλο έχουν οι θεσμοί που πρέπει να αποκαταστήσουμε όσον αφορά την αξιοπιστία τους.

– Η εκλογή Μπάιντεν προκάλεσε μια εκκωφαντική ανακούφιση στην Ευρώπη. Θα διασωθεί το ΝΑΤΟ;

– Πρέπει να δούμε το ποτήρι γεμάτο πάνω από τη μέση, αλλά όχι εντελώς γεμάτο. Νομίζω ότι ο νέος υπουργός Εξωτερικών Αντονι Μπλίνκεν, ο νέος υπουργός Άμυνας, στρατηγός Λόνιτ Οστίν, ο νέ-

ος διευθυντής της CIA Γουίλιαμ Μπερνς και η διευθύντρια της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (Director of National Intelligence) Αβρίλ Χένις είναι άνθρωποι που πιστεύουν βαθιά στη Δυτική Συμμαχία και ειδικότερα στο ΝΑΤΟ.

– Πώς συνδέεται με την Ελλάδα η ανανέωση της υποστήριξης των ΗΠΑ στο ΝΑΤΟ;

– Το μεγαλύτερο ζήτημα που αντιμετωπίζουν οι ΗΠΑ είναι οι διμερείς σχέσεις με την Κίνα. Κατά την άποψή μου είναι πιο σημαντικό ακόμη και από τις ρωσικές εκστρατείες παραπληροφόρησης και τις επιθέσεις κατά της αμερικανικής δημοκρατίας. Το «πάτημα» της Κίνας στην Ευρώπη είναι το λιμάνι του Πειραιά. Αυτό είναι το θέμα

που πιστεύω ότι η Ελλάδα θα πρέπει να διαχειριστεί. Και πρέπει να το διαχειριστεί καλά. Πιστεύω ότι η κυβέρνηση του προέδρου Μπάιντεν θα πρέπει να συνεργαστεί με την Ελλάδα σε θέματα Τουρκίας, σε θέματα Ανατολικής Μεσογείου και Κύπρου. Αλλά νομίζω ότι οι άνθρωποι της νέας διοίκησης στην Ουάσινγκτον θα θέλουν να γνωρίζουν ότι το λιμάνι του Πειραιά δεν θα χρησιμοποιηθεί ως μοχλός εναντίον της Ελλάδας σε κοινές δράσεις στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ ή του ΟΗΕ, ή σε θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα ή τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας. Το λιμάνι του Πειραιά είναι η ακίλληος πτέρνα των ελληνοαμερικανικών σχέσεων. Αυτή είναι η προσωπική μου άποψη, γιατί παρακολουθώ την Κίνα πολύ προσεκτικά και στενά τα τελευταία χρόνια.

– Πώς θα διαχειριστεί ο πρόεδρος Μπάιντεν την Τουρκία;

– Οι ελπίδες και οι προσδοκίες μου είναι ότι η κυβέρνηση Μπάιντεν θα επιστρέψει σε μια προσέγγιση της Τουρκίας ως μιας προκλήσης που πρέπει να τύχει διαχείρισης σε συνεργασία με την Ελλάδα, αλλά όχι μόνο με την Ελλάδα. Η διαχείριση της Τουρκίας είναι μια υπόθεση που αφορά και την Ευρώπη. Φυσικά, υπάρχουν μέλη της Ε.Ε. που εμφανίζουν απροθυμία ή έχουν αντικρουόμενες προθέσεις, καθώς πρέπει να λάβουν υπόψη τους μια μεγάλη τουρκική μειονότητα ή διμερή οικονομικά και άλλα ζητήματα που ενδέχεται να έχουν με την Τουρκία. Πιστεύω επίσης ότι για τις ΗΠΑ τα ζητήματα μεταναστών και προσφύγων

είναι αρκετά περίπλοκα. Αλλά θεωρώ πως η Ελλάδα θα βρει στην εποχή Μπάιντεν μεγαλύτερη εναισθησία για τα ζητήματα αυτά από όση υπήρχε στην εποχή Τραμπ. Υπάρχει μια ευκαιρία για την κυβέρνηση Μπτοστάκη και τη διοίκηση Μπάιντεν να συνεργαστούν με τους Ευρωπαίους συμμάχους και εταίρους για να δώσουν μια πιο αποτελεσματική απάντηση.

– Τι πιστεύετε για την 6η Ιανουαρίου; Ήταν πραξικόπημα;

– Φάνηκε ότι ο Τραμπ, ως πρόεδρος των ΗΠΑ, δεν ενδιαφερόταν να διαπράττει κάτι νόμιμο ή παράνομο. Εκείνο που τον ενδιέφερε ήταν να μην πασεί γι' αυτό. Και σύμφωνα δεν ενδιαφερόταν για το γίγναμα του Συντάγματος. Θεωρώ ότι πιστεύει πως οι λέξεις είναι εύπλαστες. Εκτιμώ λοιπόν ότι αυτό που προσπαθούσε να κάνει ήταν να παραμείνει στην εξουσία. Πιστεύω ότι η δύναμη των δικτύων θέλτονης και η φωνή των υποστηρικτών του θα μπορούσαν να εκφοβίσουν τα μέλη του Κογκρέσου. Δεν γνωρίζω αν πίστευε ότι οι υποστηρικτές του θα υπερβούν τα όρια και δεν ξέρω αν ήταν άνετος με αυτό. Αλλά ξέρω ότι δεν φαινόταν πως νοιάζεται.

– Εκτιμάτε ότι ο Τραμπ θα φέρει αυτή την κλιμά για πάντα;

– Η Αμερική θα θυμάται τον Ντόναλντ Τραμπ για δύο πράγματα: ότι είναι ο πρώτος πρόεδρος που καθαιρέθηκε δύο φορές και ότι πρόθυμα και εσκεμμένα προσπάθησε να παρακάμψει τις εκλογές που έχασε και στο πλαίσιο αυτό υποκίνησε μια διαδήλωση να καταλήξει σε έφοδο στο Καπιτώλιο.

Η Ρωσία σε κλοιό πιέσεων από τις Ηνωμένες Πολιτείες

Περιορισμένοι τομείς συνεργασίας και σκληρό πόκερ στα περισσότερα επίπεδα

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΣΗ**

Ο πρώτος μεγάλος σταθμός στις σχέσεις της νέας αμερικανικής κυβέρνησης με τη Ρωσία τοποθετείται στις 5 Φεβρουαρίου. Ο Τζο Μπάιντεν καλείται να συμφωνήσει σε πενταετή παράταση ισχύος της αμερικανορωσικής συνθήκης ελέγχου των πυρηνικών εξοπλισμών New START. Το πιθανότερο είναι ότι οι δύο ισχυρότερες πυρηνικές δυνάμεις θα διαφυλάξουν τουλάχιστον αυτόν τον πυλώνα του υπό κατάρρευση οικοδομήματος για τον έλεγχο των εξοπλισμών.

Ο πρώην πρόεδρος των ΗΠΑ στη Μόσχα, Μάικλ Μακ Φάουλ, επισημαίνει ότι την τετραετία Τραμπ, παρά τους επαινούς του Αμερικανού προέδρου προς τον ένοικο του Κρεμλίνου, οι διπλωματικές σχέσεις ΗΠΑ-Ρωσίας ατρόφησαν και οι επαφές υψηλού επιπέδου ήταν σπάνιες. «Μετά την κρίση των πυραύλων στην Κούβα, οι ηγεσίες των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ ανέπτυξαν μηχανισμούς διαχείρισης κρίσεων ώστε να αποφευχθούν η άσκοπη κλιμάκωση και οι παρανοήσεις. Τις δεκαετίες που ακολούθησαν, η οριζότερη μορφή σύγκρουσης —ο ολοκληρωτικός συμβατικός ή πυρηνικός πόλεμος— απεφεύχθη. Είναι τραγικό, αλλά αυτός ο πλέον στοιχειώδης στόχος πρέπει να περιλαμβάνεται

Η Ουάσιγκτον ετοιμάζεται για αντιπαράθεση σε όλη την περίμετρο του σινορωσικού μπλοκ, από τη Νότια Σινική Θάλασσα ως την Ανατολική Ευρώπη και τη Βαλτική.

στην ατζέντα του Μπάιντεν», σημειώνει ο Μακ Φάουλ.

Υπάρχει λόγος που γράφονται όλα αυτά — και δεν είναι καθόλου καθυστερημένος. Τα τελευταία χρόνια οι ΗΠΑ έχουν αποφασίσει να οφείξουν τον κλοιό των πιέσεων γύρω από τη Ρωσία, την οποία χαρακτηρίζουν «αναθεωρητική δύναμη». Οι αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις έχουν σταματήσει να εστιάζουν σε αυτό που ονόμαζαν «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας» και προετοιμάζονται ολοταχώς για μια αντιπαράθεση σε όλη την περίμετρο του σινορωσικού μπλοκ, από τα στενά της Ταϊβάν και τη Νότια Σινική Θάλασσα ως την Ανατολική Ευρώπη και τη Βαλτική. Ένας εντελώς ενδεικτικός και καθόλου εξαντλητικός κατάλογος συμβάντων των τελευταίων μηνών περιλαμβάνει την προσέγγιση ρω-

Είναι ενδεικτικό ότι τους τελευταίους μήνες, μεταξύ άλλων, ρωσικά μαχητικά προσέγγισαν σε απόσταση μόλις 30 μέτρων αμερικανικό στρατηγικό βομβαρδιστικό B-52 στη Μαύρη Θάλασσα, έξι ρωσικά μαχητικά ανακαίτισκαν από αμερικανικά F-22 κοντά στην Αλάσκα (στη φωτ., F-22 Raptors σε στρατιωτική βάση της περιοχής), ενώ αμερικανικό αντιτορπιλικό καταδιώχθηκε από ρωσικό στη Θάλασσα της Ιαπωνίας.

Η περίπτωση Ναβάλι

Ο Ναβάλι συμφωνεί με τη στρατηγική που περιγράφει ο πρόεδρος Μακ Φάουλ, δηλαδή τον διαχωρισμό ανάμεσα στον ρωσικό λαό και την ηγεσία και στην επίθεση συγκεκριμένα εναντίον του συστήματος εξουσίας του Βλαντιμίρ Πούτιν, με την ελπίδα ότι ο ρωσικός λαός θα συνταχθεί με την αντιπολίτευση. Μέχρι στιγμής, η υποστήριξη προς τον Ναβάλι δεν είναι τέτοια που να κλονίζει τον Πούτιν, αλλά ο φόβος υπάρχει, όπως φάνηκε από τη φυλάκισή του, αμέσως μετά την επιστροφή του στη Μόσχα, την περασμένη Κυριακή. Ως απάντηση, την επόμενη ημέρα, οι συνεργάτες του Ναβάλι έδωσαν στη δημοσιότητα φωτογραφίες ανακτόρου αμύθητης αξίας στη Μαύρη Θάλασσα, το οποίο υποστηρίζουν ότι κατασκεύασαν για τον Πούτιν οι ολιγάρχες που ευνοήθηκαν από τη διακυβέρνησή του. Το Κρεμλίνο απάντησε ότι το ακίνητο δεν έχει καμία σχέση με τον Ρώσο πρόεδρο και ότι ο Ναβάλι ορθώς φυλακίστηκε, αφού είχε παραβιάσει τους περιοριστικούς όρους της προηγούμενης καταδίκης του. Η υπόθεση θα έχει σίγουρα συνέχεια.

οι πρωτοβουλίες είναι καλές, αλλά όχι αρκετές. Το ΝΑΤΟ χρειάζεται μεγαλύτερες συμβατικές κερσαίες δυνάμεις για να αποτρέψει μια ρωσική επίθεση, ιδίως στη νότια πτέρυγιά του», σημείωσε ο Αμερικανός διπλωμάτης στην επιθεώρηση Foreign Affairs.

Ο ρόλος της Γερμανίας

Όπως και επί Ψυχρού Πολέμου, κεντρική θέση στην αμερικανορωσική διελκυστίνδα καταλαμβάνει η Γερμανία, με την κυβέρνηση Μπάιντεν να επιμένει, όπως και η κυβέρνηση Τραμπ, στην κάθετη αντίθεση προς τον ρωσογερμανικό αγωγό φυσικού αερίου Nord Stream II. Η καγκελάριος Μέρκελ εξακολουθεί να στηρίζει την κατασκευή του αγωγού, απορρίπτοντας κάθε σκέψη για κυρώσεις και δηλώνοντας ότι θα συνεργαστεί

με τη Ρωσία για την παρασκευή εμβολίων κατά του κορωνοϊού. Στην ίδια γραμμή βρίσκεται ο νέος επικεφαλής του Χριστιανοδημοκρατικού Κόμματος Αρμιν Λάσετ, στον οποίο οι αντίπαλοι προσάπτουν υπερβολική χαλαρότητα απέναντι στη Ρωσία.

Πιστή στις παραδόσεις του Δημοκρατικού Κόμματος, η κυβέρνηση Μπάιντεν αναμένεται να εκμεταλλευθεί στο έπακρον τις ιδεολογικές διαφορές, αναδεικνύοντας τον αυταρχικό χαρακτήρα της ρωσικής ηγεσίας και καταγγέλλοντας τον «ανελεύθερο πουτινισμό». «Η κυβέρνηση Μπάιντεν θα επαναφέρει την υπεράσπιση των φιλελεύθερων και δημοκρατικών αξιών στην πολιτική των ΗΠΑ, ως εκ τούτου ο Πούτιν μπορεί να περιμένει περισσότερες επικρίσεις για την αυταρχική του διακυβέρνηση και περισσότερη υποστήριξη προς τα ανθρώπινα δικαιώματα», σημειώνει.

Η ανάλυση συμπληρώνεται από παραινέσεις να μην αρθούν οι κυρώσεις της Ε.Ε. προς τη Ρωσία για την προσάρτηση της Κριμαίας, να επιβληθούν νέες ως αντίδραση στη φυλάκισή του αντιφρονούντος Αλεξέι Ναβάλι και αυτές να μην αφορούν χαμπλόβαθμους αξιωματούχους αλλά την ίδια τη ρωσική ηγεσία. Επιπλέον, δίνοντας τον τόνο, την Πέμπτη, η νέα εκπρόσωπος του Λευκού Οίκου έκανε λόγο για «ανεύθυνες και εθρικές ρωσικές ενέργειες» με αφορμή τις ηλεκτρονικές επιθέσεις εναντίον δικτύων της αμερικανικής κυβέρνησης.

Πολιτική κρίση εν μέσω πανδημίας στην Ιταλία

Πύρρειος νίκη του Τζουζέπε Κόντε

Του **JASON HOROWITZ**
THE NEW YORK TIMES

Την κατάρρευση απέφυγε την εβδομάδα που μας πέρασε η ιταλική κυβέρνηση, με τον πρωθυπουργό Τζουζέπε Κόντε να εξασφαλίζει τη στήριξη της Βουλής και της Γερουσίας. Η νίκη του Κόντε υπήρξε, όμως, πύρρειος, καθώς η ιταλική πολιτική σκηνή μπαίνει εν μέσω πανδημίας σε περίοδο αστάθειας εξαιτίας της αντιπαράθεσης μεταξύ του σημερινού πρωθυπουργού και του προκατόχου του, Ματέο Ρέντσι, ο οποίος βύθισε την Ιταλία σε πολιτική αναταραχή, απειλώντας να στερθεί από την κυβέρνηση τις λίγες —αλλά κρίσιμες— έδρες του κόμματός του στη Βουλή, χωρίς κανείς να έχει καταλάβει τι ακριβώς επεδίωξε σε αντάλλαγμα. Κάποιοι εκτιμούν ότι ο Ρέντσι ενήργησε με γνώμονα το εθνικό συμφέρον. Οι περισσότεροι πιστεύουν ότι το κίνητρό του είναι ο ασίγητος πόθος του για εξουσία και εκδίκαση κατά των λαϊκιστών, που συνωμότησαν για να τον ανατρέψουν πριν από πέντε χρόνια.

Μιλώντας την Τρίτη ενώπιον της Γερουσίας, ο Ρέντσι υποστήριξε ότι η κυβερνητική ανικανότητα και αλαζονεία στη διαχείριση της πανδημίας τον οδήγησαν στην απόφασή του. Η ριψοκίνδυνη πρωτοβουλία του, αλλά και η αγάπη του για την ίντριγκα, έχουν εξοργίσει το κοινό. Παρά την παραίτηση των δύο υπουργών του κόμματος του Ρέντσι από την κυβέρνηση, το μικρό κόμμα επέλεξε την Τρίτη να μην καταψηφίσει την κυβέρνηση, απέχοντας από την ψηφοφορία, κίνηση στην οποία αναλυτές χαρακτήρισαν «κλάδο ελαίας» προς τον Κόντε. Η κρίση ευνοεί τον Κόντε, ο οποίος πέτυχε οβιδιακή πολιτική μεταμόρφωση, από τεχνοκράτη πρωθυπουργό λαϊκιστικού, ξενοφοβικού κόμματος, σε ιδεολόγο εκπρόσωπο της ευρωπαϊκής Σοσιαδημοκρατίας. Η κυβέρνηση συνεχίζει, όμως, να κλονίζεται. Σε περίπτωση κατάρρευσης του συνασπισμού, ο Κόντε θα μπορούσε να επανέλθει στην εξουσία ως υπηρεσιακός πρωθυπουργός, επικεφαλής κυβέρνησης τεχνοκρατών.

Η πρόωπη προσφυγή στις κάλπες δεν θα ευνοούσε κανέναν από τους δύο αντιπάλους, παρά μόνο τον ακροδεξιό ηγέτη της Λέγκας, Ματέο Σαλβίνι, τον οποίο ο Ρέντσι είχε εγκλωβίσει με αριστοτεχνικό τρόπο

Ο πρωθυπουργός Τζουζέπε Κόντε κατάφερε να εξασφαλίσει τελικά τη στήριξη της Βουλής και της Γερουσίας.

Αγνωστα τα κίνητρα του Ματέο Ρέντσι, ο οποίος απέσυρε δύο υπουργούς του.

στην αντιπολίτευση πριν από 17 μήνες, συνάπτοντας απροσδόκητη συμμαχία μεταξύ του κεντροαριστερού Δημοκρατικού Κόμματος και του λαϊκιστικού Κινήματος των 5 Αστέρων. Η αποκοτιά του Ρέντσι ενδέχεται να του στοιχίσει ακριβά. Οι τελευταίες σφυγιομετρήσεις εμφανίζουν μόλις 2% των Ιταλών να τον στηρίζουν.

Ακόμη, όμως, και οι επικριτές του Ρέντσι στο εσωτερικό του Δημοκρατικού Κόμματος παραδέχονται ότι η κριτική που ασκεί στον Κόντε είναι εύστοχη. Ο πρώην πρωθυπουργός κατηγορεί τον Κόντε ότι κυβερνά αντιδημοκρατικά, μέσω πράξεων νομοθετικού περιεχομένου και επιτροπών ειδικών. Η Βουλή και η κυβέρνηση αποτελούν αναγκαία συνθήκη της δημοκρατίας, λέει ο Ρέντσι, κατηγορώντας τον Κόντε για ανικανότητα και απόδοση εξουσιών σε σκιώδεις τεχνοκράτες. Ο Κόντε, σύμφωνα με τον Ρέντσι, επηρεάζεται από τις ιδεολογικές εμμονές του λαϊκιστικού Κινήματος των 5 Αστέρων, οι οποίες τον έπεισαν να απορρίψει το πρώτο πακέτο οικονομικής βοήθειας από τις Βρυξέλλες, που θα αξιοποιεί για την ενίσχυση των υγειονομικών υποδομών στην Ιταλία. Οι δημοσκοπήσεις δείχνουν όμως ότι ο Κόντε διαθέτει ποσοστό αποδοχής 50%.

Η Βρετανία προσπαθεί να αποφύγει την τυφλή διασπορά του ιού

Το νέο πιο μεταδοτικό στέλεχος έχει εξαπλωθεί σε πολλές περιοχές της χώρας, αυξάνοντας την πίεση στο σύστημα υγείας

Τρόπος να εντοπιστεί περισσότερα κρούσματα κορωνοϊού, ώστε να αποφύγει την τυφλή διασπορά, αναζητεί η βρετανική κυβέρνηση, με το υπουργείο Υγείας να εξετάζει το ενδεχόμενο καταβολής 500 στερλινών σε όσους βρίσκονται θετικοί. Ο εκπρόσωπος του Βρετανού πρωθυπουργού διέψευσε ότι γίνονται τέτοιες σκέψεις, σημειώνοντας ότι η κυβέρνηση ήδη χορηγεί 500 στερλίνες σε όσους βρίσκονται θετικοί, αν έχουν χαμπλό εισόδημα και η φύση της δουλειάς τους δεν τους επιτρέπει να εργάζονται από το σπίτι. Το νέο πιο μεταδοτικό στέλεχος του κορωνοϊού έχει εξαπλωθεί σε πολλές περιοχές της χώρας, αυξάνοντας την πίεση στο βρετανικό σύστημα υγείας. Με βάση τις εκτιμήσεις της βρετανικής στατιστικής υπηρεσίας, την εβδομάδα 9-16 Ιανουαρίου ένας στους 35 Λονδρέζους είχε μολυνθεί από κορωνοϊό. Στην Αγγλία η αναλο-

Γερμανοί λοιμωξιολόγοι κάνουν λόγο για δύσκολη άνοιξη και για 100.000 κρούσματα ημερησίως.

γία ήταν ένας στους 55, στη Βόρεια Ιρλανδία ένας στους 60, στην Ουαλία ένας στους 70 και στη Σκωτία ένας στους 100. Με βάση τα στοιχεία της κυβέρνησης, 92.000 άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους στη Βρετανία από κορωνοϊό, ενώ η μεθοδολογία της εφημερίδας «Γκάρντιαν», που ενσωματώνει θανάτους που δεν καταγράφονται με βάση τα επίσημα κριτήρια, υπολογίζει τους νεκρούς σε πάνω από 110.000.

Εν τω μεταξύ, στη Γερμανία, οι κοινωνικές πιέσεις για άρση των

μέτρων που θα ασκηθούν όταν εμβολιαστούν οι ευπαθείς ομάδες, σε συνδυασμό με τη διάδοση του βρετανικού στελέχους του ιού, ανησυχούν ιδιαίτερα τους λοιμωξιολόγους. Ο λοιμωξιολόγος Κρίστιαν Ντρόστεν, ανησυχεί ότι ο συνδυασμός των δύο αυτών παραγόντων μπορεί να ανεβάσει τον αριθμό των κρουσμάτων την άνοιξη στις 100.000 ημερησίως. Θα πρόκειται κυρίως για νέους και υγιείς, αφού οι ευπαθείς ομάδες θα έχουν εμβολιαστεί, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι το σύστημα υγείας θα αντέξει, γιατί η ανεξέλεγκτη διάδοση του ιού σημαίνει στατιστικά και περισσότερα βαριά περιστατικά, ακόμη και μεταξύ νεότερου πληθυσμού. «Το ότι πέρασε ένα χαλαρό καλοκαίρι, το 2020, είχε σχέση με τη μείωση των κρουσμάτων την άνοιξη», είπε ο Ντρόστεν. «Φέτος δεν βλέπω το ίδιο».

GUARDIAN, DER SPIEGEL

Με βάση τις εκτιμήσεις της βρετανικής στατιστικής υπηρεσίας, την εβδομάδα 9-16 Ιανουαρίου, ένας στους 35 Λονδρέζους είχε μολυνθεί από κορωνοϊό.

Ποιος θα τη σηκώσει την κούπα;

Τέσσερις ομάδες διεκδικούν περίπου επί ίσοις όροις τον τίτλο του πρωταθλητή 2020-21

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΒΙΟΛΑΡΗ**

Μετά και την ολοκλήρωση της 20ης αγωνιστικής του πρωταθλήματος CYTA, τέσσερις ομάδες διεκδικούν περίπου επί ίσοις όροις το τίτλο του πρωταθλητή. Απόλλωνας, Ομόνοια, ΑΕΛ και Ανόρθωση έδειξαν πως έχουν τις δυνατότητες να κόψουν πρώτες το νήμα. Ωστόσο, ταυτόχρονα παρουσιάσαν και αδυναμίες τις οποίες καλούνται να διορθώσουν για να αυξήσουν τις πιθανότητές τους. Και αυτό θα συμβεί κυρίως μέσα από τη μεταγραφική ενίσχυση Ιανουαρίου, η οποία μοιάζει να είναι πιο κομβική από ποτέ.

• ΑΠΟΛΛΩΝ

Θεωρητικά, πρώτο φαβορί!

Ο Απόλλωνας είναι στην πρώτη θέση, αλλά και η πρώτη ομάδα που έχει εξαντλήσει τις τέσσερις μεταγραφές, προσθέτοντας στο δυναμικό του ποδοσφαιριστές με ποιότητα, εμπειρία και παραστάσεις από πρωταθλητισμό. Αυτό από μόνο του είναι ένα μεγάλο «συν», όχι τόσο έναντι των υπόλοιπων διεκδικητών, όσο έναντι του... εαυτού του (!), αφού, κατά γενική ομολογία, ένας από τους λόγους που δεν κατάφερε να πανηγυρίσει τον τίτλο τα προηγούμενα χρόνια ήταν η μη ενίσχυση (και σε κάποιες σεζόν η αποδυνάμωση) του ρόστερ κατά τη διάρκεια της χειμερινής μεταγραφικής περιόδου.

Παπουνασβίλι και Μπίσεσβαρ αναμένεται να δώσουν ακόμα περισσότερη ποιότητα και δυναμική στην ήδη ισχυρή επίθεση, η οποία είναι με διαφορά και η πιο παραγωγική του πρωταθλήματος (+10 από τον 2η ομάδα). Το κενό στο αριστερό άκρο της άμυνας θα καλύψει ένας ποδοσφαιριστής με παραστάσεις επιπέδου... Πρέμιερ Λιγκ και Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ, ο Αλεξάντερ Μπούπτερ, ενώ η επιστροφή Μαλλεκίδη δίνει βάθος και εναλλακτικές λύσεις, κυρίως στην αμυντική γραμμή.

Το ζητούμενο για τον Απόλλωνα είναι να φύγει από τη σφαίρα της θεωρίας και όλα τα πιο πάνω να γίνουν πράξεις. Αν καταφέρει να πάρει από τα νέα αποκτήματα αυτά για τα οποία πλήρωσε, τότε προσδοκώμενα θα έχριζα την ομάδα του Γιάννη Πετράκη μέχρι και πρώτο φαβορί για τον τίτλο.

• ΟΜΟΝΟΙΑ

Αν βρει και το γκολ...

Πάμε στην Ομόνοια. Κατά την άποψή μου τα βασικά πλεονέκτημα της ομάδας του Χένιγκ Μπεργκ έναντι των υπόλοιπων είναι τρία: α) Η ανασταλτική λειτουργία της ομάδας ως σύνολο και ειδικότερα της αμυντικής γραμμής, η οποία ισοχρησιμοποίησε ακόμα περισσότερο με τον εξαιρετικό Σιέχου, β) οι εμφανίσεις και τα αποτελέσματά στα ντέρμπι

Απόλλωνας, Ομόνοια, ΑΕΛ και Ανόρθωση έδειξαν πως έχουν τις δυνατότητες, αλλά και συγκεκριμένες αδυναμίες τις οποίες καλούνται να διορθώσουν

και γ) το πιο βατό πρόγραμμα που έχει μέχρι το τέλος της κανονικής περιόδου.

Στον αντίποδα, ένα σημαντικό μειονέκτημα είναι η έλλειψη του εύκολου γκολ. Ή, αν προτιμάτε, η απουσία ενός στράικερ που θα δώσει ένα σημαντικό αριθμό τερμάτων. Απόλλωνας και Ανόρθωση έχουν στις τάξεις τους, τους τρεις πρώτους σκόρερ του πρωταθλήματος (Κβιλιτάια, Ντιγκνί και Πίττα), ενώ στις πρώτες θέσεις μεγαλύτερης βελτιώσεως. Γι' αυτό και η μεταγραφή Μάρκο Τσέποβιτς είναι ένα μεγάλο στοίχημα, το οποίο αν κερδηθεί θα αυξηθούν σημαντικά και οι πιθανότητες να στεφθεί πρωταθλητήρια.

• ΑΕΛ

Ξέρουμε τι να περιμένουμε

Η ΑΕΛ ήταν μια ομάδα που σχεδόν κανείς δεν πίστευε, στην πορεία κάποιοι είπαν «ρε, λες;», για να φτάσουμε στα μέσα της σεζόν να συγκαταλέγεται, δικαίως, ανάμεσα στους διεκδικητές του τίτλου. Στα δικά μου μάτια, το συγκρότημα του Ντουσαν Κέρκεζ ήταν η ομάδα με τα μικρότερα κενά στο ρόστερ και τα λιγότερα σκαμπανεβάσματα στην απόδοσή της. Και ως εκ τούτου, δεν περιμένα να δω κάτι πολύ περισσότερο ή κάτι λιγότερο στη συνέχεια του πρωταθλήματος, ανεξάρτητα των προσθαφαιρέσεων που θα γίνουν τον Γενάρη. Υπάρχει πάντως ένας τομέας όπου η ΑΕΛ παρουσίασε σημαντική αδυναμία. Και ενδεχόμενη βελτίωση μπορεί να αποδειχθεί το κλειδί που θα ξεκλειδώσει

την πόρτα του πρωταθλήματος. Αυτό δεν είναι άλλο από τις εκτός έδρας επιδόσεις της. Μπορεί στο Τσίρειο να μετρά το απίθανο 9-1-0 (26-7 γκολ), ωστόσο, εκτός Λεμεσού μετρά ήδη πέντε ήττες (3-1-5 και 7-11 γκολ), ενώ δεν κατάφερε να πάρει ούτε ένα βαθμό σε ντέρμπι. Αν δεν βελτιωθεί αισθητά το συγκεκριμένο τομέα, τότε οι πιθανότητες για τον τίτλο δεν θα είναι με το μέτρος της.

• ΑΝΟΡΘΩΣΗ

Τα «πλην» να γίνουν... «συν»

Για το τέλος άφησα την Ανόρθωση. Το μειονέκτημα της ομάδας του Τιμούρ Κετσπάγια έναντι των υπόλοιπων διεκδικητών, υπό προϋποθέσεις μπορεί να αποδειχθεί και το σημαντικότερο... πλεονέκτημα. Μπερδεμένο; Ναί! Όπως γενικότερα μερδεμένη ήταν η παρουσία της Ανόρθωσης στο πρώτο μισό της σεζόν.

Κατά την άποψή μου, η Ανόρθωση παρουσίασε τις σημαντικότερες αδυναμίες στο παιχνίδι της και τα μεγαλύτερα κενά στο ρόστερ. Ωστόσο, με μια διαφορετική και πιο... αισιόδοξη προσέγγιση και με δεδομένο ότι τα περιθώρια βελτιώσεως είναι μεγαλύτερα από κάθε άλλη ομάδα και οι βαθμολογικές διαφορές μικρές, η «Μεγάλη Κυρία» μπορεί να ελπίζει ότι στο τέλος της φετινής σεζόν θα σβήσει η δίψα 13 χρόνων.

Αυτή η βελτίωση μπορεί να έρθει μέσα από την ενίσχυση, αλλά και με την επιστροφή του Οκριασβίλι. Επειδή όμως δεν γνωρίζουμε πότε θα επιστρέψει ο Τονρίκε και κυρίως πότε θα είναι σε θέση να δώσει τον καλύτερό του εαυτό, είναι κρίσιμης σημασίας να έρθει το συντομότερο παίκτης που να είναι σε θέση να προσθέσει άμεσα ποιότητα, δημιουργικότητα και γκολ στην επίθεσή γραμμής. Τώρα, αν η αποχώρηση Σιλντελφελντ σε συνάρτηση με την προσθήκη Ριβιάνη είναι η εξίσωση που θα δώσει το αποτέλεσμα που επιθυμεί ο Κετσπάγια στην αμυντική γραμμή, είναι κάτι που θα φανεί στην πορεία. Ναί μεν το πρώτο δείγμα είναι ελπιδοφόρο, δεν πρέπει όμως να παραγνωρίζουμε ότι οι τρεις νίκες -με μηδενικά παθητικά- σημειώθηκαν σε μια σειρά αγώνων που ήταν τον... χειρότερη. Επίσης, όπως γράψαμε και στην περίπτωση της ΑΕΛ, αν δεν προκύψει σημαντικό βελτίωση στις εμφανίσεις και τα αποτελέσματα στα εκτός έδρας παιχνίδια (μετρά μόνο ήττες στα ντέρμπι και μόλις ένα διπλό τους τελευταίους σχεδόν τρεις μήνες!) τότε δύσκολα θα σηκώσει κούπα.

Αν όμως αρχίσει να παίρνει νίκες και μακριά από το Παπαδόπουλος και όντως οι νέοι ποδοσφαιριστές προσθέσουν τα στοιχεία που έλειψαν από το παιχνίδι της, τότε η Ανόρθωση θα γίνει ένα ισχυρό φαβορί για τον τίτλο.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

VAR και διαμαρτυρίες

Και δικαίωμα των ομάδων να διαμαρτυρηθούν για τη σωστή ή λανθασμένη χρήση του VAR και φυσιολογικό επακόλουθο, αφού τα «χοντρά» λάθη συνεχίζονται. Καλό είναι, ωστόσο, να γνωρίζουν όλα όσα αφορούν στον τρόπο λειτουργίας του VAR. Καλό είναι να διαχωρίσουν στο μυαλό τους οι ποδοσφαιρικοί παράγοντες, πως η τηλεοπτική παραγωγή ενός αγώνα, σχετίζεται μεν, αλλά δεν εξαρτάται απόλυτα από αυτήν του VAR. Πιο απλά, ακόμη και αν για μια φορά δεν προβληθεί επαναληπτική προβολή, οι διαπληκτές στο VAR έχουν στη διάθεσή τους και το οπτικό υλικό και την τεχνολογία να επεξεργαστούν όπως οι ίδιοι θέλουν μια φάση, προκειμένου να διαπιστώσουν ή όχι το εξόφθαλμο λάθος

*****

ΑΠΟΕΛ, σωστό και λάθος

Αν και νωρίς ακόμη, αν και σχετικά μικρό το δείγμα των πρώτων αγώνων

του Σάββα Πουρσαϊτίδη στον πάγκο του ΑΠΟΕΛ, η απόφαση της διοίκησης να απομακρύνει τον Μικ Μακάρθι και να προσλάβει τον πρώην ποδοσφαιριστή της ομάδας κρίνεται ορθή. Την ίδια ώρα, όμως, γυρνώντας το χρόνο πίσω, ίσως τώρα η ομάδα του ΑΠΟΕΛ να ήταν σε πολύ καλύτερη βαθμολογική θέση, αν η απόφαση τότε ήταν διαφορετική, αν δεν χανόταν χρόνος και κυρίως βαθμοί, από το... πείραμα της επιλογής Μικ Μακάρθι...

*****

Το μήνυμά μας

Από τις 5 Ιανουαρίου 2021 τα μέλη της Ένωσης Αθλητικογράφων Κύπρου (ΕΑΚ) ψηφίζουν τους κορυφαίους αθλητές, αθλήτριες και ομάδες

*****

Αυτομόνη εντυπωσιακό

Είναι όντως εντυπωσιακό το ότι εν Κύπρω συγκινήθηκαν για τις καταγγελίες της Άντρης Ελευθερίου όταν πληροφορηθήκαμε τις καταγγελίες της Σοφίας Μπεκατώρου. Η πρωταθλήτριά μας στη σκοποβολή είχε μιλήσει περί του θέματος δυο φορές. Η πρώτη ήταν το Φεβρουάριο του 2018 και η δεύτερη πριν από περίπου ένα μήνα. (21/12/20) στην εκπομπή Γυναίκα της Κύπρου ΡΙΚ). Αυτομόνητζωμια. Και για μας τους αθλητικούς συντάκτες, εννοείται.

Μπράβο στη Σαλαμίνα

Για τις μετεγγραφές Ιανουαρίου λέμε μπράβο στη Νέα Σαλαμίνα. Απόκτησε τετράδα παικτών που έχουν γίνει βασικοί στην ομάδα και την έχουν βελτιώσει. Τσοουκάλης, Καμισκό, Ντουβεντρού και Μουσιτβάρ της έχουν δώσει ισχύ. Κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει συχνά στο ποδόσφαιρο.

*****

ΑΠΟΨΕΙΣ

Και εδώ πάλι γελάμε!

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Συγκυρώσετε με... δύσκολα όμως μπορεί να προσεγγίσει μετά σοβαρότητας, τη λειτουργία ή τη μέθοδο αξιολόγησης, λήψης και εκτέλεσης αποφάσεων εκ μέρους των πολιτικών-αρμοδίων που κατέχουν επιτελικές θέσεις εντός του κρατικού μηχανισμού. Η λέξη που θα μπορούσε να περιγράψει πέρα για πέρα εύστοχα όλα αυτά την κατάσταση είναι ακριβώς το «κωμικοτραγικό». Το στοιχείο της κωμωδίας διατηρείται ακριβώς λόγω της ανικανότητας ανθρώπων που υποδύονται

τους σπουδαίους ωσάν και είναι μεγάλοι κωμικοί, τύπου Κωνσταντάρτα, δημιουργώντας ένα γενικό αλαλούμι. Η δε τραγική πτυχή της κατάστασης έχει να κάνει με το γεγονός ότι αυτοί οι άνθρωποι λαμβάνουν τις αποφάσεις που επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα τη ζωή μας. Ενστικτωδώς, ακριβώς λόγω της έτοιμης και άλλως δύσκολης κατάστασης που βιώνουμε εξαιτίας της πανδημίας και των σκληρών μέτρων που εφαρμόζονται μ' αποτέλεσμα η ατομική μας ελευθερία να αποτελεί μια ωραία ανάμνηση, επιλέγω να λαμβάνω -επεξεργάζομαι το κωμικό κομμάτι της κατάστασης, μήπως και προσθέσουμε λίγο γέλιο στη ζωή μας, παρά το τραγικό που επιφέρει αυτομάτως την οργή και την ανασφάλεια που σου προκαλούν οι πράξεις τους. Έτσι και αλλιώς μόνο γέλιο σου προκαλεί, μελετώντας ή κατανοώντας καλύτερα το στόρι πίσω από την Επιτροπή Δεοντολογίας και Προστασίας του Αθλητισμού και κατ' επέκταση τη βούληση της Κυβέρνησης να κτυπήσει τη διαφθορά στο χώρο. Μην κουράζοντας σας με επιπλέον πληροφορίες και στοιχεία, κρατήστε απλά ότι η εν λόγω Επιτροπή είναι υποστελεχωμένη για δούμις περίπου μήνες καθώς τα τρία από τα πέντε μέλη έχουν για διάφορους λόγους αποχωρήσει. Από τους πέντε παρέμειναν δύο, εκ των οποίων η σχέση η η συνεργασία δεν ήταν και η καλύτερη δυνατή. Με τις ενέργειες δε κυρίως του προέδρου της, εκτέθηκε ανεπανόρθωτα ενώπιον της κοινής γνώμης και κανείς εκ των κυβερνησέως δεν μερίμνησε να την υπερασπιστεί πέραν κάποιων νερόβραστων δηλώσεων. Μια που υποπετεύχθηκε στημένο ματς (!), βλέποντας τον τερματοφύλακα να κλείνει το μάτι στον αντίπαλο παίκτη και μια ακόμη που το μοναδικό πόρισμα που κατάφερε να εκπονήσει και να στείλει στη Νομική Υπηρεσία του κράτους, ζήτησε από μόνος του να επιστραφεί ως νομικά μη επαρκές αφήνοντας σαφείς αιχμές για τους χειρισμούς του άλλου μέλους της Επιτροπής! Και τα οποία δύο μέλη παρέμειναν στο Προεδρικό τον περασμένο Νοέμβριο και έλαβαν υποσχέσεις και δεσμεύσεις ότι βρίσκεται στις προτεραιότητες του Υπουργικού Συμβουλίου η στελέχωση της Επιτροπής, και από τότε ούτε φωνή ούτε ακρόαση. Με λίγα λόγια, η καταπολέμηση της διαφθοράς στον αθλητισμό θα εξαλειφθεί από μια ημι-στελεχωμένη Επιτροπή, δύο μελών η σχέση μεταξύ των οποίων πέρασε από χίλια μύρια κύματα, με τον πρόεδρό της να έχει χάσει κάθε ίχνος αξιοπιστίας και με τον Πρόεδρο και το Υπουργικό Συμβούλιο, να τους έχουν αφήσει σε χλωρό κλαρί για δυομιση περίπου μήνες!!! Εδώ γελάμε! Απ' όλα αυτά και άλλα πολύ περισσότερα, τούτες τις ημέρες επιτρέψτε μου να γελάσω παρά να κλαίω για τα μούτρα μας... Για το πώς λειτουργεί ο κρατικός φορέας και για αποτελεσματικότητα έχει. Όσον αφορά την διαφθορά στο χώρο του ποδοσφαίρου και του αθλητισμού γενικότερα, απ' ό,τι υποπεύχεται είναι λίγο πιο βρώμικο το σκηνικό απ' ό,τι οι «στάβλοι του Αυγείας» τους οποίους κάποιος δεσμεύτηκε δημόσια ότι θα καθαρίσει. Και εδώ πάλι γελάμε.

Δώδεκα ή δεκατέσσερις;

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΤΗ**

Όλα δείχνουν μια ακόμη (σημαντική) αλλαγή, στο κυπριακό ποδόσφαιρο. Η σύγκληση έκτακτης γενικής συνέλευσης, από πλευράς ΚΟΠ, στις 29 Ιανουαρίου, ουσιαστικά την αντίστροφη μέτρηση σηματοδοτεί για τη λήψη σημαντικών αποφάσεων - αλλαγών. Και αφού λοιπόν δεσμεύσεις και αποφάσεις, μόλις προ μερικών μηνών, δεν υφίστανται και όχι για πρώτη φορά στο χώρο του κυπριακού ποδοσφαίρου, πολλά συζητήσιμα τις τελευταίες μέρες, για πρωτάθλημα δώδεκα ή δεκατέσσερων ομάδων, στην πρώτη κατηγορία. Το πρώτο και σημαντικό, ωστόσο, είναι πως τέτοιες συζητήσεις, τέτοια εποχή δεν θα έπρεπε να αφορούσαν σ' ένα πρωτάθλημα που βρίσκεται σε εξέλιξη. Πιο απλά, η προδιαγραφόμενη σημαντική αλλαγή στον τρόπο διεξαγωγής ενός πρωταθλήματος, το οποίο πλυσιάζει στην ολοκλήρωση του δεύτερου γύρου, στην ουσία αφαιρεί από τα όποια σωστά επιχειρήματα μπορεί να παραθέσει κάποιος, υποστηρίζοντας τις επικείμενες αλλαγές. Ένα πρωτάθλημα το οποίο άρχισε τον Αύγουστο, κάτω από συγκεκριμένα δεδομένα, ως προς τον τρόπο διεξαγωγής του, δεν μπορεί να αλλάξει πριν την ολοκλήρωσή του. Σ' ένα πρωτάθλημα, στην προκήρυξη του οποίου αναφέρεται πως τέσσερις ομάδες στο τέλος θα υποβαθμιστούν, σ' ένα πρωτάθλημα στο οποίο με το τέλος του δεύτερου γύρου, δύο ομάδες «πέφτουν» απευθείας στη δεύτερη κατηγορία, δεν μπορεί ο απευθείας υποβιβασμός να καταργηθεί, δεν γίνεται οι τέσσερις θέσεις του υποβιβασμού να γίνονται δύο, τη στιγμή που έχουν ήδη διαμορφωθεί βαθμολογικά δεδομένα, μετά από 22 ή 23 αγωνιστικές, τα οποία φυσιολογικά φέρνουν σε δυσχερή θέση κάποιες ομάδες. Ίσως από μια εμπειρισταμένη μελέτη - πρόταση, ένα πρωτάθλημα δεκατέσσερων ομάδων να είναι το ιδανικό και κανείς δεν αμφιβάλλει, πως από τη μέχρι τώρα εξέλιξη, συναρπαστικό μπορεί να χαρακτηρίσει κάποιος το φετινό πρωτάθλημα. Οι υποστηρικτές, ωστόσο, της πρότασης για διατήρηση δεκατέσσερων ομάδων, σαφώς και δεν μπορούν να πείσουν για το «καθαρό» κίνητρο της πρότασης τους, γιατί τις δικές τους προηγούμενες αποφάσεις - δεσμεύσεις αναιρούν, γιατί οι λόγοι που επικαλούνται κάθε άλλο παρά συμπεράσματα μελέτης και έρευνας αποτελούν, πολύ περισσότερο, γιατί φυσιολογικά κάποιο ευνοούνται από τη διαφορετικότητα στον τρόπο διεξαγωγής ενός πρωταθλήματος, το οποίο βρίσκεται σε εξέλιξη. Ας μην απορούμε μετά, για την προκατάληψη και γιατί αυτή διογκώνεται, ας μην ψάχνουμε πολύ για τους λόγους που ολόένα και περισσότεροι κύριοι φίλαθλοι απαξιώνουν και απομακρύνονται από το κυπριακό πρωτάθλημα...

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
1,95%

Χ.Α.
-1,41%

Dow Jones
0,80%

Nasdaq
4,01%

Nikkei
0,49%

Dax
-0,59%

FTSE 100
-1,27%

ΕΥΡΩΖΩΝΗ
Οδεύουμε
προς διπλή
ύφεση, λέει
η Λανγκάρντ
Σελ. 11

Πετρέλαιο
-2,15%

€//\$
0,69%

ΠΙΟ ΓΡΗΓΟΡΟ ΚΑΙ ΠΙΟ ΔΥΝΑΤΟ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΝΟ

NUROFEN EXPRESS
Από 15 λεπτά

Συμβουλευτείτε τον γιατρό ή τον φαρμακοποιό σας
ΤΗΛ: 22 056 300. ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ

MCSU | **lifelpharma**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΧΑΘΗΚΑΝ 710 ΔΙΣ. ΔΟΛ.

Η πανδημία εξαφάνισε τα επιχειρηματικά ταξίδια

Ο κορωνοϊός εξαφάνισε το 2020 ορισμένους τομείς των αεροπορικών μεταφορών, όπως για παράδειγμα τα ταξίδια των επιχειρηματιών και των στελεχών επιχειρήσεων. Το αποτέλεσμα ήταν να μειωθούν τα έσοδα από τα επιχειρηματικά ταξίδια κατά 710 δισ. δολάρια το περασμένο έτος. **Σελ. 9**

ΕΛΛΑΔΑ

Ο κορωνοϊός «πάγωσε» και την κτηματαγορά

«Πάγωσαν» οι μεταβιβάσεις ακινήτων το 2020 στην Ελλάδα, λόγω της πανδημίας. Οι αγοραστές ανέβηκαν τις επενδύσεις τους φοβούμενοι την επόμενη μέρα και διατήρησαν τη ρευστότητά τους. Είναι πιθανό το δεύτερο τρίμηνο του 2021 η κτηματαγορά να καταγράψει σημαντική αύξηση. **Σελ. 12**

Στις αγορές για 1-1,5 δισ. τον Φεβρουάριο

Το ποσό θα χρησιμοποιηθεί για αντιμετώπιση της πανδημίας και αποπληρωμή παλαιότερων χρεών

Η ψήφιση του προϋπολογισμού την περασμένη Πέμπτη άνοιξε το δρόμο στο κράτος να προχωρήσει στον προγραμματισμό του για άντληση κεφαλαίων από τις διεθνείς αγορές, με ευνοϊκούς όρους. Όπως πληροφορείται η

«Κ», το κράτος προχωρά σε έκδοση χρέους εντός Φεβρουαρίου, με απώτερο στόχο να αντλήσει 1 - 1,5 δισεκατομμύρια ευρώ. Χωρίς την ψήφιση του προϋπολογισμού οι επενδυτές δεν θα μπορούσαν να εμπιστευτούν τα χρέ-

μάτα τους σε ένα κράτος που δεν έχει πολιτική σταθερότητα και αν το έκαναν δεν θα ήταν με ευνοϊκούς όρους. Με το 1 - 1,5 δισ. ευρώ που θα αντλήσει εντός Φεβρουαρίου το κράτος από ευρωπαϊκά ομόλογα EMTN, θα μπο-

ρέσει να αντιμετωπίσει την πανδημία, αλλά και να αποπληρώσει μέρος παλαιότερων εκδόσεων χρέους. Ερωτηματικό παραμένει κατά πόσον το υπουργείο Οικονομικών θα προχωρήσει σε εκδόσεις χρέους όπως το 2020. Η

συνολική χρηματοδότηση που πραγματοποιήθηκε για τη χρονιά του 2020 ανήλθε περίπου σε 6 δισ., εκ των οποίων ποσό ύψους 4,5 δισ. αντλήθηκε μέσω EMTN, ενώ 1,25 δισ. από εγχώριες τράπεζες. **Σελ. 3**

Στις κορυφαίες επιλογές για διακοπές η Ελλάδα το 2021

Παρά τα αλλεπάλληλα lockdowns, οι Ευρωπαίοι ενδιαφέρονται ολοένα και περισσότερο για ταξίδια κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2021, καθώς τα εμβόλια έχουν αρχίσει να βελτιώνουν την ψυχολογία των εν δυνάμει τουριστών. Μάλιστα η Ελλάδα βρίσκεται στην τέταρτη δημοφιλέστερη θέση μεταξύ των δέκα κορυφαίων προορισμών που εξετάζουν οι Ευρωπαίοι. Παράλληλα η εμπιστοσύνη στα αεροπορικά ταξίδια ανακάμπτει. **Σελ. 8**

Επένδυσε 2 δισ. σε μια διετία η Pimco στην Κύπρο

Κυρίως deals με τις τράπεζες

Επενδύσεις που αγγίζουν τα 2 δισ. ευρώ στην Κύπρο μέσα σε μια διετία έχει κάνει Pimco. Το ταμείο έχει προχωρήσει σε δυο μεγάλα deals με την Τράπεζα Κύπρου, σε ένα μεγάλο deal που σχετίζεται εμμέσως με την Τράπεζα Κύπρου, αλλά και σε ένα deal μαζί με την Ελληνική Τράπεζα. Την μερίδα του λέοντος είχε η Τράπεζα Κύπρου. **Σελ. 4**

Την άνοιξη θα «ανθίσει» η ανάκαμψη

Εκτιμήσεις τραπεζών Ελλάδας

Μεταξύ 10,5% και 15% τοποθετούν οι οικονομολόγοι των τραπεζών την ύφεση του πρώτου τριμήνου του τρέχοντος έτους, διατηρώντας, ωστόσο, τις προβλέψεις τους για μια έντονη ανάκαμψη το δεύτερο εξάμηνο του χρόνου, που θα βγάλει το σύνολο της χρονιάς σε θετικό έδαφος. **Σελ. 6**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του FLORIAN HENSE*

Σε στάση αναμονής η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Μόλις έξι εβδομάδες μετά τη συνεδρίαση του Δεκεμβρίου, η ΕΚΤ εξακολουθεί να αποτιμά τον αντίκτυπο που έχει η απόφασή της να διατηρήσει αμετάβλητη την πολιτική της μέχρι το 2022. Οι συνθήκες σε επίπεδο χρηματοπιστωτικό και οικονομικό παραμένουν πολύ ευνοϊκές (όπως οι δείκτες αστάθειας της αγοράς ή η ευρεία συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ) ή έχουν γίνει ακόμη πιο ευνοϊκές (οι χρηματιστηριακοί δείκτες ανήλθαν περαιτέρω, ενώ οι πραγματικές αποδόσεις των ομολόγων υποχώρησαν). Τα οικονομικά στοιχεία σχετικά με το δ' τρίμηνο του 2020 περίπου ευθυγραμμίζονται

με τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Η δε πρόβλεψή της για συρρίκνωση του ΑΕΠ κατά 2,2% σε τριμηνιαία βάση είναι πλησιών της δικής μας για το -2,5%. Όσον αφορά, όμως, το πρώτο τρίμηνο του 2021, η κατάσταση είναι διαφορετική. Εάν ο Ιανουάριος είναι ένα κάποιο βαρόμετρο, τότε πιθανότατα τα περιοριστικά μέτρα κατά το πρώτο τρίμηνο θα αποβούν αυστηρότερα από όσο έχει υπολογίσει στις οικονομικές της προβλέψεις η ΕΚΤ. Οι ταχύτερες μεταλλάξεις του ιού αυξάνουν τις πιθανότητες για σκληρότερη καραντίνα. Οπότε, ίσως να αποδειχθεί ιδιαίτερα αισιόδοξη η ΕΚΤ για την πορεία του Ιανουαρίου - Μαρτίου με +0,6% σε τριμηνιαία βάση έναντι της δικής μας εκτίμησης για πε-

Εάν η οικονομία ανακάμψει από την άνοιξη και μετά, μπορεί να αυξήσει τις αγορές περιουσιακών στοιχείων της.

ριστολή 0,6%. Κατά την άποψή μας, η ανατροπή του πρώτου τριμήνου θα πρέπει να αντισταθμιστεί εν μέρει από ταχύτερα κέρδη από την άνοιξη και μετά. Ακόμη και η αυξημένη ζήτηση αναθερμαίνει την ήδη βελτιωμένη κατάσταση, διότι ολοένα και περισσότερο οι άνθρωποι εμβολιάζονται και ο καιρός συμβάλλει

στην εξασθένιση του ιού. Αν και προβλέπουμε διαφορετική επίδοση του ΑΕΠ της Ευρωζώνης τα επόμενα δύο χρόνια σε σύγκριση με την ΕΚΤ, εν πολλοίς καταλήγουμε στην ίδια εκτίμηση για το τελευταίο τρίμηνο του 2022. Αναφορικά, τώρα, με τον πληθωρισμό, αυτός πιθανότατα θα τονωθεί το 2021. Η ΕΚΤ κι εμείς προβλέπουμε ότι ο πληθωρισμός της Ευρωζώνης θα αυξηθεί από -0,3% το δ' τρίμηνο του 2020 σε 0,9% σε επίσημη βάση το β' τρίμηνο του 2021 και θα ανέλθει περαιτέρω. Αναμένεται πως η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα δηλώσει πως πάντα δύναται να κινητοποιηθεί ακόμη περισσότερο, ενώ το πρόγραμμα εκτάκτου ανάγκης λόγω πανδημίας είναι επαρκώς ευέλικτο, ώστε να διατηρεί

πολύ ευνοϊκές τις χρηματοοικονομικές συνθήκες κι έτσι να συντείνει στην αύξηση του πληθωρισμού. Τέλος, εάν η οικονομία ανακάμψει από την άνοιξη και μετά, η ΕΚΤ μπορεί, κάλλιστα, να αυξήσει τις αγορές περιουσιακών στοιχείων της για να περιορίσει την άνοδο των ονομαστικών επιτοκίων. Ίσως ορισμένα μέλη στο Δ.Σ. της αμφισβητήσουν τη λογική της αύξησης των αγορών παρά τις προσδοκίες για ανάκαμψη και τόνωση του πληθωρισμού. Πάντως, περιμένουμε από την πλειοψηφία των μελών του Δ.Σ. να συνεχίσει με πολύ υποστηρικτική νομισματική πολιτική, πιθανώς έως ότου η αγορά εργασίας ανακάμψει επαρκώς.

* Οικονομολόγος της Berenberg Bank.

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	0,20%	0,03%
Γερμανία	-0,50%	0,05%
Γαλλία	-0,27%	0,04%
Ιταλία	0,68%	0,04%
Ισπανία	0,12%	0,07%
Ιρλανδία	-0,20%	0,04%
Ελλάδα	0,63%	-0,03%
Ην. Βασίλειο	0,33%	0,04%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

Φορολογικός οδηγός για το 2021 - Κύπρος

Ο οδηγός είναι διαθέσιμος στην ιστοσελίδα μας www.pwc.com.cy/tax-facts-figures

ΑΝΑΛΥΣΗ Του ΧΑΡΗ ΠΟΥΛΚΑΡΠΟΥ

Η επόμενη μέρα του προϋπολογισμού

Η φετινή συζήτηση του προϋπολογισμού έγινε σε ένα πρωτόγνωρο πλαίσιο. Όχι μόνο διότι η πανδημία δημιούργησε νέα δεδομένα στην οικονομία. Αλλά και διότι τα οικονομικά προβλήματα που έφερε στην επιφάνεια με βίαιο τρόπο η άρον-άρον κατάργηση του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος μετά τον διεθνή διασυρμό, υπενθυμίζοντας τα προβλήματα και τις αδυναμίες του αναπτυξιακού μας μοντέλου, δημιούργησαν την ανάγκη αλλαγής στη φιλοσοφία της οικονομικής πολιτικής που ακολούθησε μέχρι πρότινος η κυβέρνηση. Ακόμα πιο επείγουσα έγινε η αντιμετώπιση προβλημάτων που προϋπήρχαν στην οικονομία πριν από την πανδημία, όπως για παράδειγμα το ζήτημα των εκποιήσεων, η αυξανόμενη εισοδηματική ανισότητα, καθώς και η απουσία ολοκληρωμένης κοινωνικής πολιτικής ιδιαίτερα στον τομέα της στέγασης.

Αντί να δώσει απαντήσεις σε αυτά, η κυβέρνηση έψαξε την επιβεβαίωση των υφιστάμενων πολιτικών της, ζητώντας με πρόσχημα την πανδημία λευκή επιταγή στον προϋπολογισμό. Χωρίς να δείχνει σε καμία περίπτωση ότι αντιλαμβάνεται την κρισιμότητα των στιγμών, χωρίς να δείχνει διάθεση συν-διαβουλεύσεως, αποδομώντας κάθε αίτημα της αντιπολίτευσης και κυρίως χωρίς να είναι σε θέση να σχεδιάσει την επόμενη μέρα. Είναι χαρακτηριστικό ότι την ώρα που η μια μετά την άλλη οι χώρες της Ε.Ε. εκλίνουν τις οικονομίες τους και στην Κύπρο η πανδημία εξελισσόταν με το χειρότερο τρόπο, είχε καταρτίσει τον προϋπολογισμό προβλέποντας ότι η κυπριακή οικονομία θα είχε πρωτοφανή ανάπτυξη το 2021 και δεν ήταν σε θέση να παρουσιάσει ούτε σχέδιο Β'.

Η κυβέρνηση δεν έλαβε ποτέ τα μηνύματα που έστειλε η καταψήφιση του προϋπολογισμού, διαφορετικά από έκαστο κόμμα, αλλά σημαντικά από κάθε άποψη, πάρα τις περι αντιπρόσωπους της επόμενης της καταψήφισης. Πολύ χειρότερα, επεδίωξε να χρησιμοποιήσει την καταψήφιση του προϋπολογισμού ως άλλοθι για την αδυναμία της να αντιμετωπίσει τα συσσωρευμένα προβλήματα στην οικονομία. Όταν, λοιπόν, βρέθηκε μπροστά στην ανάγκη για ευρύτερη συναίνεση επέλεξε να επιστρέψει τα χέρια του φόβου. Επέλεξε, αντί να αντιμετωπίσει βασικά προβλήματα

της οικονομίας, να μπει σε μια διαδικασία μικροπολιτικών διαβουλεύσεων, για να εξασφαλίσει πλειοψηφία για την υπερψήφιση του προϋπολογισμού, βρισκοντας τελικά άποινδους φίλους. Θα ανέμενε κανείς ότι η πανδημία και οι νέες συνθήκες θα αποτελούσαν αφετηρία ενός νέου τρόπου σκέψης. Αυτό δεν έγινε και ούτε διάθεση έχει η κυβέρνηση να το κάνει. Μάλιστα, σε μια σειρά ζητημάτων το τελευταίο διάστημα δείχνει ανίκανη να χειριστεί την κατάσταση. Στον τουρισμό απέτυχε να υλοποιήσει τους στόχους που η ίδια έθεσε. Οι εκτιμήσεις για 40% προσέλευση τουριστών σε σχέση με τα επίπεδα του 2019 έμειναν μόνο εκτιμήσεις. Οι δημόσιες επενδύσεις, που ήταν τόσο σημαντικές αυτό το διάστημα, έμειναν στα χαρτιά, αφού οι αναπτυξιακοί προϋπολογισμοί ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια εγκρίνονται αλλά δεν υλοποιούνται. Στα θέματα του ιδιωτικού χρέους και των τραπεζών παραμένει πιστή στην προστασία των τραπεζών. Το σχέδιο ΕΣΤΙΑ απέτυχε, αφήνοντας εκτεθειμένη την κοινωνία και η εξαγγελία για νέο σχέδιο ΕΣΤΙΑ 2 επιβεβαιώνει το μέγεθος της αποτυχίας του πρώτου εγχειρήματος. Η στρατηγική για την αντιμετώπιση των ΜΕΔ εξαντλείται στην πώληση δανείων από τις τράπεζες στα επενδυτικά ταμεία χωρίς να δίνεται απάντηση στο πώς θα σταθροποιηθούν οι δανειολήπτες. Όσον αφορά τη φορολογία και τη φοροδιαφυγή, η Ε.Ε. πλέον κυττά κερπίδες για το φορολογικό μας μοντέλο και την ανάγκη αλλαγής στο χαρακτήρα του. Επομένως, η κυβέρνηση μπορεί να καμώνεται πως πλέον έχει προϋπολογισμό αλλά δείχνει να μην έχει προσανατολισμό για την επόμενη μέρα. Το κυριότερο, όμως, είναι ότι δεν έχει πια ούτε και άλλοθι.

Υ.γ.: Στις 30 Οκτωβρίου του 2020 ο Ν. Αναστασιάδης σε δηλώσεις για τη διαφθορά, είπε: «[...] την ερχόμενη βδομάδα θα εξαγγείλω μια σειρά από μέτρα είτε που αφορούν νομοσχέδια που βρίσκονται στη Βουλή είτε άλλα μέτρα, τα οποία θα επανορθώσουν μια κακή εικόνα που εκπέμφαμε έτσι ώστε σταδιακά να ξεπεράσουμε και αυτό το πρόβλημα». Η βδομάδα έγινε μίνας και ο μίνας...!

Ο κ. Χάρης Πουλκάρπου είναι επικεφαλής του Γραφείου Οικονομικών Μελετών Κ.Ε. ΑΚΕΛ.

ΔΗΚΤΗΣ

Ηθική αποτυχία

Οι ειδικοί σε θέματα πανδημικών βλέπουν αυτές τις μέρες το χειρότερο σενάριο να εξελίσσεται μπροστά στα μάτια τους, παρ' όλες τις προειδοποιήσεις στις οποίες είχαν προβεί από όταν ξεκίνησε η διάθεση των εμβολίων κατά του κορωνοϊού. Συγκεκριμένα, χώρες με χαμηλές δυνατότητες να αγοράσουν εμβόλια που θα στηρίζονταν από διεθνείς οργανισμούς υπό την αιγίδα του ΠΟΥ, δεν έχουν παραλάβει κανένα από τα 2,8 δισ. εμβόλια που υποτίθεται ότι τους είχαν εξασφαλίσει. Στον αντίποδα βρίσκονται οι χώρες της ΕΕ και το ΗΒ, οι οποίες έχουν προβεί σε παραγγελίες για συνολικά 2,7δισ. εμβόλια, που αρκούν για να εμβολιάσουν τρεις φορές όλον τον πληθυσμό τους. Ως αποτέλεσμα, ειδικοί του ΠΟΥ κάνουν λόγο για καταστροφική ηθική αποτυχία στη διανομή των εμβολίων, γεγονός που θα προκαλέσει σημαντικές απώλειες σε ανθρώπινες ζωές στις λιγότερο εύπορες χώρες του πλανήτη.

Πρώτη μάχη

Ο νεοεκλεγείς Αμερικανός πρόεδρος έπιασε αμέσως δουλειά με πρώτη προτεραιότητα τη μάχη κατά της πανδημίας, η οποία στοίχισε στις ΗΠΑ σημαντικές απώλειες σε όλα τα μέτωπα μετατρέποντας την ως τον μεγάλο ασθενή της κρίσης. Οι μερικές απώλειες ανέρχονται σε 406 χιλιάδες θανάτους και 24,5 εκατομμύρια μολύνσεις από τον κορωνοϊό. Στα πρώτα δέκα προεδρικά διατάγματα περιλαμβάνονται δράσεις για αύξηση των εμβολιασμών αλλά και των τεστ. Η παραγωγή μάσκων προώπου διέπεται πλέον από ειδική νομοθεσία παραπέμποντας σε εμπόλεμη κατάσταση με στόχο να αυξηθεί η παραγωγή και διάθεση στους πολίτες αυτού του πολύτιμου αγαθού. Σε αντίθεση με την προηγούμενη προεδρία, ο Τζο Μπάιντεν θέτει τις δράσεις κατά του κορωνοϊού στο πλαίσιο μιας εθνικής στρατηγικής αντί να αφήνει κάθε Πολίτη να λάβει τα μέτρα που κρίνει αναγκαία.

Μακροχρόνια οφέλη

Η Γερμανίδα καγκελάριος, εκτιμώντας την κατάσταση της πανδημίας, δήλωσε ότι βρισκόμαστε σε δύσκολη φάση αλλά υπάρχουν σημάδια αισιοδοξίας στον ορίζοντα. Η Γερμανία, που συνεχίζει με σκληρά μέτρα μέχρι τα μέσα Φεβρουαρίου, θεωρεί ότι οι διάφορες αλλαγές που αναγκαστικά έχει προκαλέσει ο κορωνοϊός θα είναι ευεργετικές για τις κοινωνίες μακροπρόθεσμα κάνοντας ιδιαίτερη αναφορά στην εκπαίδευση, την οικονομία και τον πολιτισμό. Μεγάλη ανησυχία αυτήν την περίοδο προκαλεί η μετάλλαξη του ιού, θέμα που εκτιμάται ότι θα απασχολήσει το επόμενο διάστημα τους Ευρωπαίους ηγέτες στις τηλεδιασκέψεις που πραγματοποιούν. Η Γερμανία συνεχίζει να καταγράφει χιλίους θανάτους την ημέρα, γεγονός που προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία.

Ένας χρόνος πανδημίας του κορωνοϊού, γεμάτος λάθη και παραλείψεις αλλά και μαθήματα, συμπληρώνεται αυτές τις μέρες!

για ένα πρόβλημα που χαρακτηρίζεται ως συστημικό και οι λύσεις θα πρέπει να είναι κοινές σε όλο το έδαφος της ΕΕ.

Νέα ΜΕΧ

Νέα κόκκινα δάνεια μέχρι €10 δισ. εκτιμά ότι θα προκύψουν η Τράπεζα της Ελλάδας ως αποτέλεσμα της πανδημίας και του μέτρου αναστολής

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Κυκλική Ανεργία

Η κυκλική ανεργία αναφέρεται στο είδος ανεργίας το οποίο οφείλεται στη μειωμένη συνολική ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών σε μια οικονομία. Η ανεπαρκής αυτή ζήτηση είναι αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, οικονομικής ύφεσης που συνεπάγεται επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας και περιορισμό της οικονομικής δραστηριότητας. Η αδυναμία απορρόφησης του εργατικού δυναμικού λόγω ανεπαρκούς ζήτησης αγαθών και υπηρεσιών οδηγεί στη δημιουργία κυκλικής ανεργίας. Μάριος Χαραλαμπίδης Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

των δόσεων. Σύμφωνα με την Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, οι μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις (ΜΕΧ) ανέρχονται στα €59 δισ. και αντιστοιχούν σε ποσοστό 35,8% των δανείων προσμοιζώντας με την κατάσταση στην Κύπρο. Όσον αφορά στα δάνεια σε αναστολή, αυτά ανέρχονται σε περίπου €20 δισ. από τα οποία το 50% αναμένεται πως θα αντιμετωπίσει πρόβλημα. Η κατάσταση, σύμφωνα με την εν λόγω έκθεση, είναι αρκετά κρίσιμη και εκ των πραγμάτων καθιστά τη συζήτηση για κακή τράπεζα, που θα αξιολογεί τις υφιστάμενες υποδομές των τραπεζών, αναγκαίοτητα.

Σημαντικές απώλειες

Σε διάστημα λιγότερο από 72 ώρες η αγορά των criptos απώλεσε πέραν των \$100 δισ. σε κεφαλαίοποίηση την εβδομάδα που μας πέρασε, υποχωρώντας κάτω από το όριο του \$1τρισ. Μετά την άνοδο σε επίπεδα ρεκόρ (\$41.000), το δημοφιλέστερο bitcoin ακολούθησε διορθωτική κίνηση προς τις \$31.000 σε διάστημα ενός μηνός.

Σωφροσύνη και ευαισθησία

Με σωφροσύνη και ευαισθησία το Δημοτικό Συμβούλιο Λευκωσίας, σε πρόσφατη συνεδρία του απέτρεψε την αλλαγή χρήσης του Σωματείου «Αχιλλέας» και του περιβάλλοντος χώρου, διατηρώντας τον πνεύμονα αθλητισμού και πολιτισμού της περιοχής. Τις δύσκολες ημέρες της πανδημίας αυτοί οι χώροι γίνονται ακόμα πιο σημαντικοί για κάθε περιοχή.

Ειδικοί θα πραγματοποιήσουν νεκροψία/νεκροτομή στο κουφάρι της πελώριας φάλαινας, προκειμένου να ανακαλύψουν τα αίτια του θανάτου της.

Φάλαινα 70 τόνων ανασύρθηκε από το Σορέντο της Ιταλίας

Αντιμέτωποι με ένα φρικώδες θέαμα ξύπνησαν οι κάτοικοι του ειδυλλιακού Σορέντο, κοντά στη Νάπολη της νότιας Ιταλίας, την Κυριακή. Ανοίγοντας τα παράθυρά τους έγιναν μάρτυρες της επικείμενης της ιταλικής ακτοφυλακής να ανασύρει το πελώριο κουφάρι μιας φάλαινας που εντοπίστηκε στα ανοικτά του κόλπου. Όπως λένε οι ειδικοί, το κουφάρι ανήκε σε ένα από τα μεγαλύτερα κήτη που είχαν εντοπιστεί ποτέ στη Μεσόγειο. Δύτες έφτασαν αμέσως στο σημείο όπου βρισκόταν το νεκρό θηλαστικό, αφού οδηγήθηκαν εκεί από το μικρό του που έδειχνε σαφώς ότι κάτι συμβαίνει. Η ανασύρση του πτώματος, που ζύγισε 70 τόνους, απαιτήσε μία πολύπλοκη επεξεργασία διάρκειας σχεδόν τριών ημερών, η οποία τελικά ολοκληρώθηκε την Τετάρτη.

Όταν οι δύτες εντόπισαν το νεκρό ζώο, το κουφάρι του επέπεσε στην επιφάνεια και οι αξιωματικοί έδωσαν το πράσινο φως για να ξεκινήσει επεξεργασία μεταφοράς του στην Ήρα. Στην προσπάθεια βοήθησαν και δύο περιπολικά σκάφη της ακτοφυλακής και έβγαλαν το νεκρό ζώο στην ακτή το βράδυ της Τρίτης. Στη συνέχεια ρυμολκίστηκε από το Σορέντο μέχρι το λιμάνι της Νά-

πολης όπου τελικά έφτασε την επομένη. Μέχρι στιγμής, παραμένουν άγνωστα τα αίτια του θανάτου της πελώριας φάλαινας. Προκειμένου να βρεθούν, θαλάσσιοι βιολόγοι και άλλοι ειδικοί θα πραγματοποιήσουν νεκροψία/νεκροτομή στο κουφάρι. Ο σκελετός του ζώου κατά πάσα πιθανότητα θα εκτεθεί σε κάποιο από τα μουσεία της νότιας Ιταλίας. Μετά την ολοκλήρωση του εγχειρήματος η ιταλική ακτοφυλακή εξακολουθεί να παρακολουθεί τις κινήσεις της νεαρής φάλαινας που τους οδήγησε στο κουφάρι. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι δεν είναι πρώτη φορά που ανασύρονται κουφάρια κητών κοντά στις μεσογειακές ακτές. Πριν από λίγο καιρό είχε εντοπιστεί στα ανοικτά της Σαρδηνίας, μία άλλη μεγάλη νεκρή φάλαινα-φουσηλιάς, μήκους οκτώ μέτρων, στο στομάχι της οποίας βρέθηκαν 22 κλάσματα πλαστικού, μεταξύ των οποίων σωλήνες, πλαστικά πιάτα, σακούλες, μπερδεμένα καλάμια ψαρέματος, ακόμα και συσκευασίες απορρυπαντικού με ορατό ακόμα τον κωδικό τους (barcode). Το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF) είχε μετά το περιστατικό κρούσει τον κώδωνα του κινδύνου για την απειλή των πλαστικών στη Μεσόγειο.

Δορυφορική καταμέτρηση των ελεφάντων

ΛΟΝΔΙΝΟ. Δορυφορικές εικόνες άρρισαν να χρησιμοποιούν περιβαλλοντικές οργανώσεις για την καταμέτρηση του πληθυσμού αφρικανικών ελεφάντων, τεχνική η οποία αναμένεται να βοηθήσει στην προστασία του απειλούμενου είδους, σύμφωνα με ειδικούς.

Ερευνητές των πανεπιστημίων της Οξφόρδης και του Μπαθ ανέφεραν ότι η χρήση αλγορίθμων, τεχνητής νοημοσύνης και δορυφορικής τεχνολογίας μπορεί να αντικαταστήσει τις υπάρχουσες μεθόδους καταμέτρησης των επιβλητικών θηλαστικών. Η μέτρηση του πληθυσμού ελεφάντων θεωρείται κλειδί στην προσπάθεια προστασίας τους. «Ο πληθυσμός αφρικανικών ελεφάντων έχει μειωθεί δραματικά τον τελευταίο αιώνα εξαιτίας της λαθροθηρίας, της θανάτωσής τους από αγρότες σε αντιποίνων των αγροκτημάτων που προκαλούν και της κατάπτωσης του ζωτικού τους χώρου. Η προστασία τους απαιτεί να γνωρίζουμε πού βρίσκονται και πόσο είναι. Η ακριβής καταμέτρηση έχει ζωτική σημασία», ανέφερε σε ανακοίνωσή του το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.

Μέχρι στιγμής, η πιο αξιόπιστη και κοινή μέθοδος καταμέτρησης των κοπαδιών στην αφρικανική σαβάννα ήταν διά γυμνού οφθαλμού, από μικρά αεροσκάφη, ικανά να πετούν κοντά στο έδαφος. Οι ερευνητές των βρετανικών πανεπιστημίων επισημαίνουν, όμως, ότι οι χειριστές των αεροσκαφών και οι «παρατηρητές» τους κουράζονται γρήγορα, ενώ το έργο τους παρεμποδίζεται συχνά από τη μειωμένη ορατότητα. «Η δορυφορική επιτήρηση είναι η λιγότερο παρεμβατική μέθοδος, καθώς δεν απαιτεί ανθρώπινη παρουσία στο έδαφος. Τα άγρια ζώα δεν ενοχλούνται και οι άνθρωποι παρατηρητές δεν κινδυνεύουν.

Ο πληθυσμός αφρικανικών ελεφάντων έχει μειωθεί δραματικά τον τελευταίο αιώνα εξαιτίας της λαθροθηρίας, της θανάτωσής τους από αγρότες και της κατάπτωσης του ζωτικού τους χώρου.

Μία διαδικασία, η οποία κάποτε απαιτούσε μήνες, ολοκληρώνεται τώρα σε μερικές ώρες», αναφέρει η έκθεση της Οξφόρδης.

Η επιστημονική ομάδα τελειοποίησε την τεχνική της χάρη σε δορυφορικές παρατηρήσεις στο εθνικό πάρκο Αντο της Νότιας Αφρικής. Οι δορυφορικές εικόνες, που προήλθαν από δορυφόρο σε τροχιά 600 χλμ. πάνω από την επιφάνεια της Γης, επεξεργάστηκαν στους επιστήμονες να επιθεωρήσουν περιοχή εμβαδού 5.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων σε μία μόνο διεύθυνση του δορυφόρου πάνω από το σημείο και σε χρόνο λίγων λεπτών.

Οι επιστήμονες ρύθμισαν αρχικά τον αλγόριθμο κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να αναγνωρίζει μόνο τους ενήλικους ελέφαντες. Αργότερα, όμως, διαπίστωσαν ότι ο εξελιγμένος αλγόριθμος είχε την ικανότητα να αναγνωρίζει και τους νεαρούς ελέφαντες,

οδηγώντας σε ακριβέστερη καταμέτρηση των κοπαδιών. Η καινοτόμος τεχνολογία μπορεί να αξιοποιηθεί για την καταπολέμηση της μαστίγας της λαθροθηρίας.

Ερευνητές έχουν αξιοποιήσει δορυφόρους για τον εντοπισμό και την καταγραφή ειδών άγριων ζώων και στο παρελθόν. Η αμερικανική διαστημική υπηρεσία NASA εντόπισε, χάρη σε δορυφορικές εικόνες, άγνωστη μέχρι στιγμής αποικία πγκοινούν στον νότιο Ατλαντικό, ενώ δορυφόροι έχουν χρησιμοποιηθεί για τη συλλογή δεδομένων για τις μετακινήσεις κοπαδιών φαλαίνων. Ο εντοπισμός φαλαίνων από το διάστημα είναι σχετικά εύκολος, χάρη στο σκούρο χρώμα του ωκεανού, ενώ ο εντοπισμός ελεφάντων σε περιβάλλον ψηλών χόρτων και δασών απαιτήσε τη συνδρομή του πρωτότυπου αλγόριθμου αναγνωρίσεως.

REUTERS

Αναμένεται έξοδος στις αγορές το Φεβρουάριο

Η ψήφιση του προϋπολογισμού ενισχύει το στόχο για άντληση ποσού 1 – 1,5 δισ. ευρώ μέσω ευρωπαϊκού ομολόγου

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Μετά την επεισοδιακή υπερψήφιση του προϋπολογισμού την Πέμπτη 21 Ιανουαρίου 2021, το κράτος μπορεί να προχωρήσει στον προγραμματισμό του για άντληση κεφαλαίων από τις διεθνείς αγορές. Όπως πληροφορείται η «Κ», το κράτος προχωρά σε έκδοση χρέους εντός Φεβρουαρίου, με απώτερο στόχο να αντλήσει 1 – 1,5 δισ. ευρώ. Η ψήφιση του προϋπολογισμού επιτρέπει επιτέλους στο κράτος να υλοποιήσει τον προ-

Ο δανεισμός έρχεται σε ένα κομβικό σημείο για την οικονομία, αφού, όπως έχει ήδη διαρρεύσει, η Κύπρος θα προγραμματίσει τα επόμενα στάδια μείωσης των μέτρων που είχαν ληφθεί για ελαχιστοποίηση της διάδοσης του ιού.

γραμματισμό του Γραφείου Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους και έτσι να μπορέσει να δανειστεί με ευνοϊκούς όρους. Δίκως ψήφιση προϋπολογισμού, οι επενδυτές δεν θα μπορούσαν να εμπιστευτούν τα χρήματά τους σε ένα κράτος που δεν έχει πολιτική σταθερότητα, ή και αυτοί που θα δάνειζαν, θα δάνειζαν με μη ευνοϊκούς όρους. Η Κύπρος βρίσκεται εντός επενδυτικής βαθμίδας, εξάλλου τέτοιες αντιμετώπισεις έχουν μόνο χώρες που δεν έχουν οικονομική σταθερότητα. Οποιαδήποτε αλλαγή της προοπτικής ή της επενδυτικής

κατηγορίας λόγω για παράδειγμα της μη ψήφισης για δεύτερη φορά του Προϋπολογισμού του 2021, θα είχε σημαντική επίπτωση στο κόστος δανεισμού της Κύπρου και ουσιαστικά περιορισμό των κυβερνητικών ομολόγων από πράξεις νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στις κεφαλαιαγορές. Η Κύπρος λοιπόν πολύ γρήγορα θα εφαρμόσει το πλάνο της για δανεισμό. Με το 1 – 1,5 δισ. ευρώ που θα αντλήσει εντός Φεβρουαρίου το κράτος από ευρωπαϊκά ομόλογα EMTN θα μπορέσει να αντιμετωπίσει την πανδημία, αλλά και να αποπληρώσει μέρος παλαιότερων εκδόσεων χρέους. Ο δανεισμός δε, είναι σε ένα κομβικό σημείο για την οικονομία, αφού, όπως έχει ήδη διαρρεύσει, η Κύπρος θα προγραμματίσει τα επόμενα στάδια μείωσης των μέτρων που είχαν ληφθεί για ελαχιστοποίηση της διάδοσης του ιού. Εξαιτίας των μέτρων αυτών, έχουν διακόψει τη λειτουργία τους επιχειρήσεις, ενώ μεγάλο μέρος του εργατικού δυναμικού «ζει» με επιδόματα του Υπουργείου Εργασίας και του Υπουργείου Οικονομικών. Ερωτηματικά προκύπτουν εάν ο Υπουργός Οικονομικών και το υπεύθυνο Γραφείο του θα προχωρήσουν σε εκδόσεις χρέους αντίστοιχου μεγέθους όπως προέβλεπαν το 2020. Η συνολική χρηματοδότηση που πραγματοποιήθηκε για τη χρονιά του 2020, εξάλλου, ήταν πολύ μεγάλη και ανήλθε περίπου σε 6 δισ., εκ των οποίων ποσό ύψους 4,5 δισ. αντλήθηκε μέσω EMTN, ενώ 1,25 δισ. άντλησε από εγχώριες τράπεζες.

Τι δανειστήκαμε πέρυσι

Τον Ιανουάριο του 2020, το κράτος προχώρησε στην έκδοση 2 ομολόγων διάρκειας 10 και 20 ετών συνολικού ύψους 1,75 δισ. ευρώ. Οι

δημοσιονομικές επιπτώσεις λόγω της ανάγκης για στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας στην Κύπρο συνέτειναν στην αναθεώρηση των δημοσιονομικών προβλέψεων και έτσι τον Απρίλιο του 2020 η Κύπρος εξέδωσε άλλα δύο EMTN συνολικού ύψους 1,75 δισ. ευρώ και ένα γραμμάτιο δημοσίου ενός έτους και ύψους 1,25 δισ. για ενίσχυση των ρευστών διαθεσίμων του κράτους από τις κυπριακές τράπεζες. Στη συνέχεια, τον Ιούλιο του 2020 το κράτος προχώρησε σε νέο δανεισμό ύψους 1 δισ. ευρώ μέσω συμπληρωματικής έκδοσης σε δύο υφιστάμενα EMTN, ενός 5ετούς και ενός 20ετούς ομολόγου αξιοποιώντας τις ευνοϊκές συνθήκες που επικρατούσαν στις διεθνείς αγορές. «Η συγκεκριμένη συναλλαγή αποσκοπούσε μεταξύ άλλων, στην ενίσχυση των ρευστών διαθεσίμων του κράτους σε περίπτωση εμφάνισης ενός νέου κύματος της πανδημίας το Φθινόπωρο», όπως είχε αναφέρει χαρακτηριστικά το Υπουργείο.

Ερωτηματικά προκύπτουν εάν ο Υπουργός Οικονομικών και το υπεύθυνο Γραφείο του θα προχωρήσουν σε εκδόσεις χρέους αντίστοιχου μεγέθους, όπως προέβλεπαν το 2020, ύψους 6 δισ. ευρώ.

Διαχειρίσιμες οι χρηματοδοτικές ανάγκες 2021-23

Όπως αναφέρει το Γραφείο Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους στη μεσοπρόθεσμη στρατηγική αποπληρωμής του δημοσίου χρέους, η περίοδος στρατηγικής 2021-2023 χαρακτηρίζεται από διαχειρίσιμες χρηματοδοτικές ανάγκες, παρά την επίδραση της πανδημίας στα δημόσια οικονομικά. Τα έτη 2021-2023 χαρακτηρίζονται από χαμηλές έως μέτριες χρηματοδοτικές ανάγκες, με το δημοσιονομικό έλλειμμα να παραμένει σε χαμηλά επίπεδα για τα έτη 2021-2022 και να εκμηδενίζεται το 2023 με αποτέλεσμα

να μειώνονται και οι χρηματοδοτικές ανάγκες του έτους αυτού. «Σε σχέση με το μέγεθος της οικονομίας, οι ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες θα κυμανθούν μεταξύ 6% και 11% του ΑΕΠ κατά την τριετή περίοδο», αναφέρει χαρακτηριστικά. Την ίδια ώρα δηλώνει πως τα Ευρωπαϊκά Μεσοπρόθεσμα Ομόλογα θα συνεχίσουν να αποτελούν την κύρια πηγή δανεισμού για την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών του Κράτους στα πλαίσια της στρατηγικής 2021-2023, όπως άλλωστε πρόκειται να

πράξει εντός Φεβρουαρίου με την έκδοση των ευρωπαϊκών ομολόγων. Το δημοσιονομικό ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να καταγράψει αρνητικό πρόσημο το 2020 λόγω των αρνητικών επιδράσεων της πανδημίας, προσεγγίζοντας το -4,5% του ΑΕΠ. Για τα επόμενα χρόνια, το δημοσιονομικό ισοζύγιο προβλέπεται να παρουσιάσει βελτίωση από το 2021 και εντεύθεν προσεγγίζοντας το -0,7% το 2021 και σταδιακά στο -0,1% το 2023. Όπως παρουσιάζει το χρονο-

διάγραμμα της αποπληρωμής για το 2021, το κράτος θα πληρώσει 2,06 δισ. σε ομόλογα εσωτερικού και 95 εκατ. ευρώ σε «άλλα δάνεια». Συνολικά 2,15 δισ. ευρώ. Για το 2022 υπολογίζεται να αποπληρώσει 1 δισ. ομόλογα εξωτερικού, 854 εκατ. ευρώ σε ομόλογα εσωτερικού και 95 εκατ. σε «άλλα δάνεια». Συνολικά 1,94 δισ. ευρώ. Για το 2023 το κράτος θα δώσει 1 δισ. ευρώ για ομόλογα εξωτερικού, 295 εκατ. ευρώ σε ομόλογα εσωτερικού και 95 εκατ. σε «άλλα δάνεια». Συνολικά 1,39 δισ. ευρώ.

25 ΧΡΟΝΙΑ
ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Βάζουμε πλώρη για
νέες επιτυχίες

Για εμάς, την Κύπρο και
τους ανθρώπους της

RCB Bank

Επενδύσεις σχεδόν 1,85 δισ. από την Pimco

Αγορές προβληματικών δανείων, δανεισμό σε άλλα επενδυτικά ταμεία και συμμετοχή σε αυξήσεις κεφαλαίου

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Επενδύσεις που αγγίζουν τα 2 δισεκατομμύρια ευρώ στην Κύπρο μέσα σε μία διετία έχει κάνει η Pacific Investment Management Company LLC, η γνωστή σε όλους μας, Pimco. Η τελευταία επένδυση για αγορά του χαρτοφυλακίου προβληματικών δανείων της Τράπεζας Κύπρου με τον «αστερίσκο», ως «Helix 2 B» ή αλλιώς συμπληρωματικό «Helix 2», αύξησε το νούμερο με το οποίο έχει επενδύσει το μεγάλο Ταμείο στην Κύπρο, στα 1,85 δισεκατομμύρια ευρώ. Η Pimco έχει προχωρήσει συνολικά σε 2 μεγάλα deals με την Τράπεζα Κύπρου, σε ένα μεγάλο deal που σχετίζεται εμμέσως με την Τράπεζα Κύπρου, αλλά και σε ένα deal μαζί με την Ελληνική Τράπεζα. Το μερίδα του λέοντος σε αυτό το ποσό καταλαμβάνουν οι επενδύσεις που σχετίζονται με την Τράπεζα Κύπρου και συγκεκριμένα με τις πωλήσεις των δανείων της. Η Κύπρος μπήκε στην ομπρέλα των μεγάλων επενδυτικών ταμείων από την εποχή του μνημονίου.

Τότε, για κακό ομολογουμένως λόγο, έγινε γνωστή η Κύπρος και από τότε βλέπουμε σε διαφορετικές περιπτώσεις κάθε φορά να βολιδοσκοπείται από αυτά. Την ίδια ώρα, η Κύπρος έχει οικονομικά μεγέθη για Ταμεία όπως η Pimco που είναι πολύ μικρά.

Άρα, κάτι που βλέπουν πως έχει επενδυτική ευκαιρία, έχουν την οικονομική δυνατότητα να προχωρήσουν. Η άμεση επένδυση με την Τράπεζα Κύπρου και κατά φθίνουσα χρονολογική σειρά αφορά την αγορά του συμπληρωματικού

Πράξη η οποία δεν γνωστοποιήθηκε από την Τράπεζα Κύπρου, από την Apollo ή από την Pimco, αλλά ήταν καθοριστική για να «κλείσει» η πράξη του πρώτου «Helix», ήταν ο δανεισμός της Pimco προς το επενδυτικό Ταμείο της Apollo Global Management LLC ύψους 400 εκατ. ευρώ.

«Helix2», ύψους 545 εκατομμυρίων ευρώ. Το χαρτοφυλάκιο αυτό έχει συμβατικό υπόλοιπο ύψους 783 εκατ. ευρώ και αποτελείται από περίπου 16 χιλιάδες δάνεια, κυρίως ιδιωτών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τα οποία είναι εξασφαλισμένα με περίπου 4 χιλιάδες ακίνητα.

Τον Αύγουστο, η Τράπεζα Κύπρου γνωστοποίησε πως πώλησε μη εξυπηρετούμενο χαρτοφυλάκιο, γνωστό και ως Helix 2 στην Pimco, ύψους 916 εκατ. ευρώ. Το χαρτοφυλάκιο έχει συμβατικό υπόλοιπο ύψους 1,46 δισ. ευρώ και αποτελείται από 22.224 δάνεια, κυρίως

Μέχρι και η Ελληνική Τράπεζα είχε συμμετάσχει στο ομολογιακό δάνειο και είχε δανείσει 50 εκατ. ευρώ στην Apollo για να καταφέρει να κλείσει το deal του Helix.

ιδιωτών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τα οποία είναι εξασφαλισμένα με πάνω από 5.616 ακίνητα. Η ολοκλήρωση του «Helix 2 B» θα υλοποιηθεί μαζί με την ολοκλήρωση του «Helix 2» και αναμένεται αρχές του δεύτερου εξάμηνου του 2021.

Όπως έχει συμφωνηθεί, μετά από μεταβατική περίοδο κατά την οποία η διαχείριση των δανείων θα παραμείνει στην Τρ. Κύπρου, η διαχείριση και των δύο χαρτοφυλακίων θα μεταφερθεί σε οργανισμό διαχείρισης δανείων (servicer), ο οποίος θα επιλεγεί και θα διοριστεί από την Pimco.

Γνωστή από παλιά

Η PIMCO ήταν γνωστή στην Κύπρο και πριν να προχωρήσει σε οποιαδήποτε από τις παραπάνω επενδύσεις. Ορίστηκε τον Οκτώβριο 2012 για να διενεργήσει το διαγνωστικό έλεγχο υπό την επίβλεψη και καθοδήγηση της Συντονιστικής Επιτροπής για το προκαταρκτικό μνημόνιο συναντήσεων της Κύπρου. Ο έλεγχος αφορούσε την εξέταση της ποιότητας του ενεργητικού και τη διεξαγωγή άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (bottom-up stress test) για τις κυπριακές τράπεζες, με στόχο να καθορίζονταν οι κεφαλαιακές ανάγκες.

Δάνεισε την Apollo

Πράξη η οποία δεν γνωστοποιήθηκε από την Τράπεζα Κύπρου, από την Apollo ή από την Pimco, αλλά ήταν καθοριστική για να «κλείσει» η πράξη του πρώτου «Helix», ήταν ο δανεισμός της Pimco προς το επενδυτικό Ταμείο της Apollo Global Management LLC. Όπως είχε καταγράψει η «Κ» τότε, η Pimco συμμετείχε στην αγορά του Helix της Apollo από την Τράπεζα Κύπρου, δίνοντας δανεισμό 400 εκατομμυρίων ευρώ. Η επένδυση αυτή δεν είναι άμεση σε σχέση με την αγορά του Helix, ωστόσο ως έμμεση και καιρίας -για τότε-

σημασίας αξίζει να καταγραφεί. Το 35% των 1,4 δισεκατομμυρίων ευρώ που είχε τιμολογηθεί το Helix το είχε δώσει η Apollo, δηλαδή 400 εκατ. ευρώ. Όσον αφορά τα 600 εκατ. ευρώ που απέμεναν για να ολοκληρωθεί η πράξη αν και εξαρχής ήθελε η ίδια η Τράπεζα Κύπρου να τα δανείσει στην Apollo, εντέλει οι επόπτες είχαν διαφορετική άποψη και επέτρεψαν να δανείσει μόνο 45 εκατ. ευρώ η Τρ. Κύπρου στην Apollo. Τα υπόλοιπα, τα έδωσαν τράπεζες και άλλα επενδυτικά ταμεία, στη βάση ενός ομολογιακού δανείου (senior debt). Μέχρι και η Ελληνική Τράπεζα είχε συμμετάσχει σε αυτό το ομολογιακό δάνειο και είχε δανείσει 50 εκατ. ευρώ στην Apollo για να καταφέρει να κλείσει το deal της κύριας ανταγωνίστριας τράπεζας της στο νησί.

Μέτοχος στην Ελληνική

Πέρα από τα deals, η Pimco ήταν ένας εκ των πρωταγωνιστών του γάμου μεταξύ Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας και Ελληνικής Τράπεζας. Αναλυτικότερα, ήταν αυτή που μπήκε «σφύρα» με ιδιωτική τοποθέτηση 50 εκατομμυρίων ευρώ στο κεφάλαιο της Ελληνικής, στην τότε απαραίτητη αύξηση κεφαλαίου που έπρεπε να κάνει η Ελληνική ύψους 150 εκατομμυρίων ευρώ για να απορροφήσει τον Συνεργατισμό.

Τα 50 εκατ. ευρώ συγκεκριμένα προήλθαν μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης από την Poppy Sarl, μία οντότητα η οποία ανήκει σε επενδυτικά ταμεία που διαχειρίζεται η Pacific Investment Management Company LLC, η Pimco.

Χάνουν τους στόχους εταιρείες διαχείρισης ΜΕΔ στην Ελλάδα

Της ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ

Τη χαλάρωση των δεσμεύσεων που έχουν αναλάβει οι εταιρείες που διαχειρίζονται τα κόκκινα δάνεια του «Ηρακλή» εξετάζει το υπουργείο Οικονομικών. Η χαλάρωση αφορά τις εισπράξεις από τα κόκκινα δάνεια που πρέπει να επιτυγχάνουν οι εταιρείες διαχείρισης (servicers) στο πλαίσιο των τιτλοποιήσεων που έχουν ενταχθεί στον μηχανισμό κρατικών εγγυήσεων «Ηρακλής». Στόχος είναι να αποφευχθεί το ενδεχόμενο οι servicers να εκπέσουν από το δικαίωμα διαχείρισης αυτών των κόκκινων δανείων και να αποτραπεί και η ενεργοποίηση της κρατικής εγγύησης. Το Δημόσιο μέσω του «Ηρακλή» έχει, η πρό-

Το υπ. Οικονομικών λόγω του lockdown εξετάζει χαλάρωση των δεσμεύσεων των εταιρειών.

κειται να εγγυηθεί στο πλαίσιο των προγραμματισμένων τιτλοποιήσεων, τίτλους (senior notes) αξίας 12 δισ. ευρώ. Για να αποτραπεί η ενεργοποίηση της κρατικής εγγύησης, οι εταιρείες που θα κάνουν τη διαχείριση αυτών των δανείων θα πρέπει να επιτυγχάνουν συγκεκριμένες επιδόσεις εισπράξεων. Οι στόχοι αυτοί προσδιορίζονται στα επιχειρηματικά σχέδια που έχουν υποβάλει και τα οποία εγκρίνονται από το υπουργείο Οικονομικών πριν από την τιτλοποίηση, ενώ παρακολουθούνται συστηματικά—ανά τρίμηνο—σε σχέση με την τήρησή τους.

Στην περίπτωση που μια εταιρεία διαχείρισης δεν επιτύχει τους στόχους της όσον αφορά τις εισπράξεις που δεσμεύεται να έχει μέσω του business plan που έχει υποβάλει, έχει πέναλτι αναφορικά με τις προμήθειες που εισπράττει, ενώ ο εγγυητής, δηλαδή το Δημόσιο, μπορεί υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις ακόμη και να αλλάξει τον διαχειριστή, εάν θεωρεί ότι δεν ανταποκρίνεται στους στόχους στους οποίους έχει δεσμευθεί.

Με βάση τον νόμο για τον «Ηρακλή», οι επιπτώσεις αυτές μπορούν να επέλθουν 12 μήνες μετά την παροχή της εγγύησης,

Το υπουργείο Οικονομικών μπορεί υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις ακόμη και να αλλάξει τον διαχειριστή κόκκινων δανείων σε 24 μήνες. Πλέον η περίοδος αυτή εξετάζεται να επιμηκυνθεί σε 48 μήνες.

διορία που παρατάθηκε στους 24 μήνες μετά το ξέσπασμα της πανδημίας. Τα παρατεταμένα lockdown στην οικονομία που ακολούθησαν επιβάρυναν ωστόσο την περαιτέρω επιμήκυνση της περιόδου χάριτος, η οποία συζητείται να φτάσει τους 48 μήνες.

Εξαιτίας της παράτασης του lockdown, οι επενδυτές που έχουν συμμετάσχει στις τιτλοποιήσεις και οι servicers που έχουν αναλάβει τη διαχείριση των κόκκινων δανείων υποχρεώνονται άλλωστε να αναθεωρήσουν τα επιχειρησιακά πλάνα για τις εισπράξεις από τα δάνεια αυτά. Βασική αιτία που καθιστά δυσχερή την τήρηση των στόχων και την επίτευξη των επιχειρησιακών σχεδίων είναι τα γενικευμένα μορατόριουμ δανείων που έχουν εφαρμόσει για την ανακούφιση των δανειοληπτών, αλλά και μέτρα όπως η αναστολή—λόγω COVID-19—των αναγκαστικών εκτελέσεων, που ανατρέπει τους σχεδιασμούς για τους πλειστηριασμούς ακινήτων.

Το θέμα έχει τεθεί από την πλευρά των εταιρειών διαχείρισης στους Θεσμούς, ώστε να ανοίξει εκ νέου η δυνατότητα για ρευστοποιήσεις αλλά και για την εκτέλεση μιας σειράς νομικών ενεργειών πριν και

μετά τον πλειστηριασμό. Η αναθεώρηση των business plan θα πρέπει να συμφωνηθεί με το Δημόσιο που παρακολουθεί, μέσω της ειδικής επιτροπής που έχει συσταθεί στο πλαίσιο του μηχανισμού των κρατικών εγγυήσεων «Ηρακλής», την εισπραξιμότητα από τα κόκκινα δάνεια προκειμένου να εγγυηθεί την τιτλοποίηση.

Η χαλάρωση των κριτηρίων με βάση τα οποία αξιολογούνται οι εταιρείες διαχείρισης εξετάζεται ενόψει και της επέκτασης του μηχανισμού κρατικών εγγυήσεων «Ηρακλής 2». Η κυβέρνηση έχει προαναγγείλει την επέκταση του μηχανισμού για άλλους 18 μήνες και συγκεκριμένα έως και τον Οκτώβριο του 2022 προκειμένου οι τράπεζες να μπορέσουν να προχωρήσουν σε νέες τιτλοποιήσεις και να εξυγιάνουν περαιτέρω τα χαρτοφυλάκιά τους. Υπενθυμίζεται ότι στο πλαίσιο του «Ηρακλή 1», που λήγει στις 10 Απριλίου, οι τράπεζες έχουν η πρόκειται να τιτλοποιήσουν δάνεια αξίας 32 δισ. ευρώ, λαμβάνοντας εγγυήσεις ύψους 12 δισ. ευρώ. Η επέκταση του μηχανισμού προϋποθέτει την έγκριση της DG Comp, προς την οποία το υπουργείο Οικονομικών αναμένεται να υποβάλει σχετικό αίτημα εντός των προσεχών εβδομάδων.

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΑΥΛΟΥ ΛΟΙΖΟΥ*

Μία ευκαιρία που έρχεται μία φορά κάθε χίλια χρόνια

Αν και η κρίση του κορωνοϊού δεν ξεκίνησε ως χρηματοοικονομική, εξελίσσεται σε τέτοια και μάλιστα σε παγκόσμιο επίπεδο. Καθ' όλη τη διάρκεια του 2020, αλλά και τις πρώτες βδομάδες του 2021, στην επικαιρότητα ακόμα κυριαρχεί η πρόελαση της πανδημίας, η μεγάλη πτώση στην οικονομική παραγωγή, η αύξηση της ανεργίας και των νέων ανέργων (παρόλο που το τελευταίο ακόμα δεν είναι αυταπόδεκτο λόγω των διαφόρων κρατικών σχεδίων κάλυψης μέρους των μισθών). Πίσω από αυτές τις τάσεις φουντώνει σε πολλές χώρες μία αθόρυβη χρηματοοικονομική κρίση, η οποία αφορά στους ισολογισμούς επιχειρήσεων. Άλλωστε, είναι πλέον ξεκάθαρο πως οι οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας δεν ξεχωρίζουν γεωγραφικές ή εισοδηματικές διαφορές.

Τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα θα αντιμετωπίσουν μία αξιοσημείωτη αύξηση στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (NPLs). Καθώς η οικονομική δραστηριότητα επιβραδύνεται και εισερχόμαστε σε περιβάλλον ύφεσης, δάνεια τα οποία παραχωρήθηκαν κατά τις καλές εποχές, θα σταματήσουν να εξυπηρετούνται. Δυστυχώς, το έργο το έχουμε ξαναδεί με τις τράπεζες ακόμα να παλεύουν να ξεφορτωθούν τα παλιά NPLs. Παρόλο που τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα ανέρχονται σε περίπου €6,32δισ., είναι σημαντικό να σημειωθεί πως υπάρχουν ακόμα περίπου €13 δισ. εκτός τραπεζικού συστήματος μεν, τα οποία όμως επιβραδύνουν τη γενικότερη οικονομία. Από αυτά, περίπου €6,2 δισ. ανήκουν στο κράτος (και τυγχάνουν διαχείρισης από την Altamira), €3,5 δισ. ανήκουν στην Alpha Bank (και τυγχάνουν διαχείρισης από την Altamira), 2,7 δισ. βρίσκονται υπό την Gordian Holdings, 300 εκατ. στην Bain Capital (και τυγχάνουν διαχείρισης από την Altamira) και τα υπόλοιπα βρίσκονται στην B2 Kapital Κύπρου και την APS Κύπρου. Μπορεί το τραπεζικό σύστημα να αντέξει ένα νέο κύμα NPLs; Να χρηματοδοτήσει την έξοδο τους από το τραπεζικό σύστημα και ταυτόχρονα να είναι σε θέση να βοηθήσει την υπόλοιπη οικονομία;

Με τον τραπεζικό, τον τουριστικό και τον τομέα ακινήτων να είναι υπό πίεση ταυτόχρονα, είναι αναμενόμενο να υπάρχουν αγοραστικές και επενδυτικές ευ-

καιρίες. Πιθανόν επίσης να υπάρξουν συγχωνεύσεις σε διάφορους τομείς οικονομικής δραστηριότητας με σκοπό τη μείωση των εξόδων και την επίτευξη οικονομικών κλίμακας. Είναι μάλιστα η ώρα κάποιος να αγοράσει μεγάλο αριθμό διαμερισμάτων πολυτελείας για να τα πωλήσει σταδιακά τα επόμενα δέκα χρόνια; Θα δούμε τη δημιουργία νέων εταιρειών στην εφοδιαστική αλυσίδα για να καλύψουν τη αυξημένη ζήτηση που δημιουργεί η στροφή στο διαδικτυακό εμπόριο; Θα δούμε τους υπεύθυνους μάρκετινγκ να δημιουργούν νέους τρόπους προώθησης ακινήτων μέσω ακόμα πιο εξελιγμένων τρισδιάστατων θεάσεων και εικονικών περιηγήσεων; Θα δούμε τις επιχειρήσεις

Όσες επιχειρήσεις κατορθώσουν να προσφέρουν ένα διαφορετικό προϊόν και να εξελίξουν τον τρόπο λειτουργίας τους, θα θριαμβεύσουν.

να αυτοματοποιούν την προετοιμασία και την υπογραφή εγγράφων αξιοποιώντας την ηλεκτρονική υπογραφή; Σίγουρα να! Βρισκόμαστε ενώπιον μεγάλων τομών στην εφοδιαστική αλυσίδα διαφόρων τομέων και γι' αυτό οι απαντήσεις δεν είναι πλέον εύκολες. Μόνο με τη συγκεντρωση δεδομένων και τη μελέτη ιστορικών γεγονότων δεν μπορούμε να είμαστε σίγουροι. Οι εταιρείες πρέπει να προβλέψουν ορθά το μέλλον ώστε να βρουν εκείνο το σημείο που θα τις κάνει να ξεχωρίζουν από τον ανταγωνισμό σε ένα κόσμο που κινείται και μεταλλάσσεται διαρκώς και σε ένα περιβάλλον που λειτουργεί με περισσότερη διαφάνεια και ευκαιρίες για επί ίσους όρους ανταγωνισμό λόγω των δυνατοτήτων που παρέχει η τεχνολογία. Οι επιχειρήσεις που θα πετύχουν αυτή τη διαφορετικότητα, θα έχουν τη δυνατότητα να θριαμβεύσουν τα επόμενα χρόνια.

* Ο Παύλος Λοιζού είναι Διευθύνων Σύμβουλος, WIREFS pavlos.loizou@wire-fs.com

Η πανδημία απαιτεί γρήγορο ίντερνετ

Το δίκτυο Cyta Fiber στοχεύει να βάλει σύντομα επιχειρήσεις, αλλά και ιδιώτες, με ασφάλεια, σε νέους και ταχύτερους κόσμους

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο Πέτρος Χαράλαμπος διευθυντής Μάρκετινγκ Καταναλωτικής Αγοράς και ο Γιώργος Μαλκίδης – διευθυντής Ενσύρματου Δικτύου Πρόσβασης & Τεχνικής Υποστήριξης της Cyta μιλάνε στην «Κ» για τα πλεονεκτήματα του δικτύου Cyta Fiber και πώς αυτό θα αλλάξει την εμπειρία περιήγησης στο διαδίκτυο τόσο για τους ιδιώτες όσο και για τις επιχειρήσεις. Ο κ. Πέτρος Χαράλαμπος τονίζει ότι η Cyta δεν είναι εδώ για το εύκολο κέρδος, αλλά επενδύει σημαντικά στις υποδομές της, παρακολουθεί προσεκτικά τις εξελίξεις της τεχνολογίας και αφουγκράζεται τις ανάγκες των πελάτων της και ο Γιώργος Μαλκίδης σημειώνει πως το ενδιαφέρον των επιχειρήσεων για αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει το δίκτυο Cyta Fiber είναι έκδηλο και πως η ανάπτυξη του δικτύου Cyta Fiber αποτελεί ίσως τη μεγαλύτερη επένδυση που έχει γίνει μέχρι σήμερα στις τηλεπικοινωνίες στην Κύπρο που θα φέρει με τη σειρά του επενδύσεις που ξεπερνούν τα €100 εκατ., αλλάζοντας σημαντικά τον χώρο των ευρυζωνικών υπηρεσιών.

–Η Cyta συνεχίζει να πρωτοπορεί και να είναι ένας καινοτόμος οργανισμός, πώς το κατορθώνει αυτό;

–Πέτρος Χαράλαμπος: Η Cyta κλείνει φέτος τα 60 της χρόνια και εξακολουθεί να θεωρείται ως ο πρωτοπόρος παροχέας ολοκληρωμένων ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Κύπρο, σε συνθήκες πλήρους ανταγωνισμού. Υπάρχουν διάφοροι λόγοι γι' αυτό. Ο κυριότερος είναι η μακροπρόθεσμη στρατηγική που υιοθετεί. Δεν είναι εδώ για το εύκολο κέρδος, αλλά επενδύει σημαντικά στις υποδομές της, παρακολουθεί προσεκτικά τις εξελίξεις της τεχνολογίας και αφουγκράζεται τις ανάγκες των πελάτων της. Επενδύει, επίσης, στο ανθρώπινο δυναμικό και στην ανάπτυξη του.

–Με ποιον τρόπο αναβαθμίζεται η καθημερινότητα των χρηστών;

–Πέτρος Χαράλαμπος: Η σύνδεση στο διαδίκτυο μέσω της οπτικής ίνας προσφέρει αναβαθμισμένη εμπειρία για οικιακούς, αλλά και επιχειρηματικούς πελάτες, την οποία διασφαλίζουν οι γρήγορες ταχύτητες ευρυζωνικής σύνδεσης και το εντυπωσιακά αξιόπιστο οπτικό δίκτυο. Οι πελάτες ταχυτήτων που προσφέρονται σήμερα φτάνουν μέχρι

Η ανάπτυξη του δικτύου Cyta Fiber αποτελεί ίσως τη μεγαλύτερη επένδυση που έχει γίνει μέχρι σήμερα στις τηλεπικοινωνίες στην Κύπρο και στοχεύει στην υλοποίηση του μεγαλύτερου έργου αναβάθμισης των εθνικών υποδομών σταθερής επικοινωνίας.

και το 1Gbps, με την προϋπόθεση ότι και η συσκευή του πελάτη διαθέτει τις αντίστοιχες δυνατότητες. Με αυτές τις ταχύτητες, η εμπειρία σύνδεσης αλλάζει ριζικά, ιδιαίτερα σε χώρους όπου περισσότεροι από ένας χρήστες μοιράζονται την ίδια σύνδεση, όπως για παράδειγμα στο σπίτι και το γραφείο. Επιπρόσθετα, η δυνατότητα γρήγορης λήψης και αποστολής μεγάλων αρχείων (βίντεο και φωτογραφιών), η εξαιρετική ποιότητα φωνής, εικόνας και ήχου, είναι κάποια από τα σημαντικά οφέλη που απολαμβάνουν οι πελάτες. Το ενδιαφέρον των επιχειρήσεων για αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει το δίκτυο Cyta Fiber είναι έκδηλο. Αξιοποιώντας τις νέες τεχνολογίες που τους προσφέρονται, οι επιχειρήσεις αποκτούν νέα δυναμική και έχουν τη δυνατότητα να δουλέψουν πιο αποδοτικά και να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους. Όλα αυτά, βέβαια, θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν στο μέγιστο με την εμφάνιση και χρήση νέων εφαρμογών που θα διευκολύνουν ακόμα περισσότερο τη λειτουργία των επιχειρήσεων. Η πανδημία έπειξε και αυτή τον ρόλο της, αυξάνοντας τη ζήτηση υψηλών ταχυτήτων σύνδεσης με το διαδίκτυο σε μια προσπάθεια των επιχειρήσεων για απόρροπη συνέχιση της λειτουργίας τους και της επικοινωνίας τους με συνεργάτες και πελάτες τους.

–Είναι το δίκτυο Cyta Fiber η τεχνολογία του μέλλοντος; Πώς μπορούν οι χρήστες να επωφεληθούν από αυτό το δίκτυο;

–Γιώργος Μαλκίδης: Ναι, το δίκτυο Cyta Fiber είναι, όπως λέμε στα αγγλικά, future proof. Αναμένεται, δηλαδή, το δίκτυο οπτικών ινών να είναι σε θέση να υποστηρίξει τις όποιες ανάγκες σύνδεσης με το

Ο κ. Πέτρος Χαράλαμπος, διευθυντής Μάρκετινγκ Καταναλωτικής Αγοράς της Cyta.

Ο κ. Γιώργος Μαλκίδης, διευθυντής Ενσύρματου Δικτύου Πρόσβασης & Τεχνικής Υποστήριξης της Cyta.

Cyta Fiber
Ταχύτητες που φτάνουν το 1 Gbps

Πρόκειται για έργο στρατηγικής σημασίας για τη χώρα που συνεπάγεται επενδύσεις που ξεπερνούν τα €100 εκατ. και που αλλάζει σημαντικά τον χώρο των ευρυζωνικών υπηρεσιών, δημιουργώντας νέα δεδομένα στην επικοινωνία.

διαδίκτυο που θα έχει η κοινωνία τις επόμενες δεκαετίες. Αυτό δίνει στους πελάτες μας τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν, τόσο τις υφιστάμενες τεχνολογίες, όσο και εκείνες του μέλλοντος, βελτιώνοντας την καθημερινότητα και την επιχειρηματική δραστηριότητά τους. Το δίκτυο Cyta Fiber έχει τη δυνατότητα να υποστηρίξει ταχύτητες κατά πολύ ψηλότερες του 1 Gbps (1024 Mbps) που προσφέρουμε σήμερα εμπειρικά στους πελάτες μας.

–Πέτρος Χαράλαμπος: Οι πελάτες

μια μπορούν να επισκεφθούν την ιστοσελίδα της Cyta για να δουν όλες τις επιλογές που έχουν σε ταχύτητες στο δίκτυο Cyta Fiber, καθώς και για να μάθουν πότε θα είμαστε σε θέση να συνδέσουμε το σπίτι ή την επιχείρησή τους με αυτό. Μπορούν, επίσης, να καταχωρίσουν ηλεκτρονική παραγγελία για μεταφορά της υπηρεσίας τους στο δίκτυο Cyta Fiber ή προ-παραγγελία για να απολαύσουν τα οφέλη που τους προσφέρουμε μέχρι να φτάσει το δίκτυο Cyta Fiber κοντά τους.

–Ποια είναι τα πλεονεκτήματα του Cyta Fiber;

–Γιώργος Μαλκίδης: Οι υψηλές ταχύτητες σύνδεσης με το διαδίκτυο (internet), σε σχέση με αυτές που είχαμε με προηγούμενες τεχνολογίες, αποτελούν το κυριότερο πλεονέκτημα του δικτύου fiber. Αναφερόμαστε, τόσο στην ταχύτητα λήψης (download), όσο και στην ταχύτητα αποστολής (upload), η οποία στις μέρες μας έχει καταστεί πολύ πιο σημαντική απ' ό,τι ήταν πριν από μερικά χρόνια. Αυτό οφείλεται πρωτίστως στην αυξημένη χρήση των υπηρεσιών Cloud, των κοινωνικών δικτύων και της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και εργασίας. Πέραν των αυξημένων ταχυτήτων, το δίκτυο Cyta Fiber χαρακτηρίζεται από «σταθερότητα» στη σύνδεση, «ανοσία» σε παρεμβολές και από πολύ χαμηλή «καθυστερήση» στην ανταπόκριση σε εντολές που δίνονται ή λαμβάνονται από τις συσκευές (tablet, υπολογιστές, κινητά ή/και εργοστασιακά τερματικά) που είναι συνδεδεμένες σε αυτό.

–Θα απαιτηθούν νέες εργασίες στο δίκτυο οπτικών ινών;

–Γιώργος Μαλκίδης: Η Cyta έχει εντατικοποιήσει τις προσπάθειες και επιταχύνει δραστηρικά το πλάνο ανάπτυξης του οπτικού δικτύου, με στόχο τη σταδιακή κάλυψη 200.000 σπιτιών και επιχειρήσεων μέχρι το 2023. Η ανάπτυξη ξεκίνησε ταυτόχρονα σε όλες τις επαρχίες, με προτεραιότητα τις αστικές εμπορικές περιοχές. Στόχος μας είναι να μεταφέρουμε την οπτική ίνα στο μεγαλύτερο μέρος της Κύπρου. Η κατασκευή του οπτικού δικτύου προγραμματίζεται με ένα τριμηνιαίο αναλυτικό σχεδιασμό για τις νέες περιοχές που θα καλύπτονται για την κάθε επαρχία ξεχωριστά. Μέχρι σήμερα έχουμε συνδέσει στο οπτικό δίκτυο Cyta Fiber πέραν των 25.000 πελατών μας.

–Υπάρχουν δυσκολίες στην εφαρμογή αυτής της τεχνολογίας;

–Γιώργος Μαλκίδης: Για τον πελάτη τα πράγματα είναι πολύ απλά. Θα χρειαστεί μόνο, μετά από ραντεβού, να αφήσει το έμπειρο προσωπικό της Cyta να μπει στο σπίτι/επιχείρησή του για τη σύνδεση με το δίκτυο Cyta Fiber. Νοείται ότι, το προσωπικό της Cyta λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία της υγείας των πελατών. Για να μπορέσουν οι πελάτες μας να αξιοποιήσουν στο μέγιστο τις ταχύτητες που τους προσφέρουμε μέσω του δικτύου Cyta Fiber, θα

πρέπει να διασφαλίσουν ότι έχουν καλή λήψη Wi-Fi σε όλα τα σημεία του σπιτιού ή της επιχείρησής τους. Η Cyta προσφέρει τη λύση Managed Wi-Fi για τις επιχειρήσεις, καθώς και ειδικό εξοπλισμό για ενίσχυση του δικτύου Wi-Fi στο σπίτι για τους οικιακούς πελάτες της. Ο συγκεκριμένος εξοπλισμός διατίθεται στα καταστήματά μας παγκύπρια.

–Ποιο είναι το μέγεθος της εν λόγω επένδυσης;

–Γιώργος Μαλκίδης: Η ανάπτυξη του δικτύου Cyta Fiber αποτελεί ίσως τη μεγαλύτερη επένδυση που έχει γίνει μέχρι σήμερα στις τηλεπικοινωνίες στην Κύπρο και στοχεύει στην υλοποίηση του μεγαλύτερου έργου αναβάθμισης των εθνικών υποδομών σταθερής επικοινωνίας. Πρόκειται για έργο στρατηγικής σημασίας για τον τόπο μας που συνεπάγεται επενδύσεις που ξεπερνούν τα €100 εκατ. και που αλλάζει σημαντικά τον χώρο των ευρυζωνικών υπηρεσιών, δημιουργώντας νέα δεδομένα στην επικοινωνία, αλλά και στη διαμόρφωση της ψηφιακής ανάπτυξης της κυπριακής κοινωνίας.

–Πού βρισκόμαστε ψηφιακά ως χώρα;

–Πέτρος Χαράλαμπος: Σήμερα η Κύπρος, βρίσκεται κάτω από τον μέσο όρο στους περισσότερους διεθνείς δείκτες μέτρησης της ψηφιακής ωριμότητας, παραμένοντας σε χαμηλά επίπεδα στην ψηφιακή οικονομία. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της Κύπρου είναι θέμα επιβίωσης και σε δεύτερο στάδιο, θέμα ανάπτυξης, αφού θα προσφέρει σημαντικά οφέλη για την οικονομία και την κοινωνία. Το σίκοιμα που πρέπει να κερδηθεί είναι η παραγωγική αξιοποίηση των δικτύων νέας γενιάς. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός δεν αφορά μόνο στους παρόχους τηλεπικοινωνιών, αφορά επίσης στην Πολιτεία, στις επιχειρήσεις, στον καθένα από μας. Το δίκτυο είναι η υποδομή, αλλά ο ψηφιακός μετασχηματισμός βασίζεται σε ένα ολόκληρο οικοσύστημα, που εκτός από δίκτυα, προϋποθέτει συμβατές συσκευές και εφαρμογές που θα αξιοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες. Οι περιορισμοί της πανδημίας σίγουρα αύξησαν αισθητά τις ανάγκες για υψηλότερες ταχύτητες, καθώς και για σταθερό, αξιόπιστο δίκτυο που μπορεί να προσφέρει αδιάλειπτη συνδεσιμότητα, γεγονός που επέτρεψε στη χώρα μας να κάνει γρήγορα κάποια βήματα μπροστά.

ΑΡΘΡΟ / Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΑΥΡΟΥ

Προκλήσεις και προοπτικές της επόμενης ημέρας για τις ΑΠΕ

Εντός του νέου έτους θα αφήσουμε πίσω μας την υγειονομική κρίση και θα επανέλθουμε παγκοσμίως στην αντιμετώπιση του διαχρονικού προβλήματος της κλιματικής αλλαγής, τα αποτελέσματα της οποίας γίνονται ολοένα και πιο συχνά και έντονα. Αν και έχουν γίνει σημαντικά βήματα μέχρι σήμερα, η ανάσχεση της αποτελεί μια κούρσα με αντίπαλο τον χρόνο και σε αυτήν βρισκόμαστε, ακόμα, αρκετά μακριά από τον τελικό στόχο. Σήμερα η ανάγκη επιτάχυνσης των δράσεων είναι πιο επείγουσα από ποτέ.

Οι ΑΠΕ αποτελούν ένα δυναμικό ασφαλές περιβάλλον για μακροπρόθεσμες επενδύσεις, ενώ η ανάπτυξη των εν λόγω τεχνολογιών συμβάλλει στην επίτευξη ενός ενεργειακού μέλλοντος χαμηλότερου κόστους και ενεργειακού αποτυπώματος. Το Bloomberg Energy Finance σημειώνει ότι τα φωτοβολταϊκά και τα κερσαία αιολικά πάρκα αποτελούν τη φθηνότερη πηγή νέας ηλεκτρικής ενέργειας στα 2/3 του παγκόσμιου πληθυσμού, βάσει γεωγραφίας.

Ευρύτερα, η ενεργειακή μετάβαση στους άξονες της αποανάφρασης, ψηφιοποίησης και αποκεντρωμένης παραγωγής ενέργειας αλλάζει την αγορά ενέργειας και οδηγεί σε τεκτονικές αλλαγές στον κλάδο, με πρώτη βασική αλλαγή

αυτήν της παραγωγής ενέργειας από καθαρές, ανανεώσιμες πηγές. Η κατανάλωση άνθρακα τα τελευταία χρόνια μειώθηκε κατά 34% σε Αμερική και Ευρώπη σε σχέση με το 2009 και επιπλέον η Διεθνής Υπηρεσία Ενέργειας (IEA) εκτιμά ότι η παγκόσμια χρήση άνθρακα δεν θα ξεπεράσει ποτέ τα προ-κορωνοϊού επίπεδα.

Σε εθνικό επίπεδο, στο πλαίσιο της απολιγνιτοποίησης και της στρόφης σε καθαρή ενέργεια, η Δίκαιη Μετάβαση στοχεύει στην αποκατάσταση των θέσεων εργασίας στις περιοχές που κλείνουν οι ρυπαρόνες μονάδες παραγωγής ενέργειας, στη βάση μιας μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας αυτών των περιοχών τόσο από οικονομικής όσο και από περιβαλλοντικής σκοπιάς. Η εφαρμογή της αναμένεται να συμβάλει καταλυτικά στην επιτυχή αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων και, συνακόλουθα, στην ενίσχυση της κοινωνικής αποδοχής των έργων ΑΠΕ. Είναι εξαιρετικά σημαντική η ευθυγράμμιση όλων για την επίτευξη εθνικών στόχων, καθώς πρόκειται για πολιτικές που θα οδηγήσουν στο ενεργειακό μέλλον της χώρας και τα οφέλη θα αφορούν το σύνολο της κοινωνίας.

Σε κάθε περίπτωση, η στρόφη στον εξηλεκτρισμό της οικονομίας

Τα φωτοβολταϊκά και τα κερσαία αιολικά πάρκα αποτελούν τη φθηνότερη πηγή νέας ηλεκτρικής ενέργειας στα 2/3 του παγκόσμιου πληθυσμού, βάσει γεωγραφίας.

θα οδηγήσει σε περαιτέρω αναβάθμιση και εξέλιξη των ηλεκτρικών δικτύων, με περισσότερες διασυνδέσεις και αυτοματοποίηση, καθώς και στην ανάπτυξη συστημάτων αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας που συνεπάγονται ευρύτερο όφελος για τον καταναλωτή.

Η μείωση του κόστους των ΑΠΕ στριμφίζεται στις «οικονομίες κλίμακας». Ενδεικτικά, το κόστος παρα-

γωγής ηλεκτρικής ενέργειας από μεγάλα φωτοβολταϊκά συστήματα και κερσαία αιολικά πάρκα σημείωσε δραματική πτώση παγκοσμίως της τάξεως του 89% και 70%, αντίστοιχα, κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, με τη μείωση της τιμής του άνθρακα να είναι μόλις 2%. Η μείωση του κόστους συνοδεύτηκε και από σημαντικές αυξήσεις της ισχύος των ΑΠΕ, που αντιπροσώ-

πευαν το 72% της νέας εγκατεστημένης ισχύος σε παγκόσμιο επίπεδο κατά τα τελευταία έτη.

Το 2021 είναι έτος-ορόσημο για την ελληνική ενεργειακή αγορά, με το Μοντέλο-Στόχος (Target Model) να είναι σε πλήρη εφαρμογή. Το επενδυτικό ενδιαφέρον για νέα έργα ΑΠΕ αναμένεται να είναι ιδιαίτερα αυξημένο, γεγονός που καταδεικνύεται και από τον σημαντικό αριθμό αιτήσεων και βεβαιώσεων παραγωγού που εκδόθηκαν από τη ΡΑΕ. Κατά το νέο έτος, η ΔΕΗ Ανανεώσιμες αναμένεται να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο στην προσπάθεια επίτευξης της βιώσιμης και δίκαιης ενεργειακής μετάβασης στην Ελλάδα, μέσα από την εφαρμογή του ολοκληρωμένου επιχειρηματικού σχεδίου της. Πιο συγκεκριμένα, είναι προγραμματισμένη η ολοκλήρωση της ανακατασκευής και ηλεκτρισμού παλαιών αιολικών πάρκων, η ολοκλήρωση της κατασκευής νέων αιολικών πάρκων, η ολοκλήρωση της κατασκευής των φωτοβολταϊκών σταθμών συνολικής εγκατεστημένης ισχύος 30 MW στο Λιγνιτικό Κέντρο Δυτικής Μακεδονίας και η έναρξη της κατασκευής των δύο εμβληματικών φωτοβολταϊκών έργων σε Πτολεμαίδα και Μεγαλόπολη, ισχύος 200 MW και 50MW, αντίστοιχα. Επιπλέον, η

εταιρεία συνεχίζει δυναμικά τις επενδύσεις της σε μικρούς υδροηλεκτρικούς σταθμούς, ενώ αναμένεται εντός του 2021 να ξεκινήσει έργα για την ανάπτυξη της δραστηριότητας της γεωθερμίας.

Η ανάπτυξη των νέων μεγάλων φωτοβολταϊκών έργων στις λιγνιτικές περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας και της Μεγαλόπολης αποτελεί έργο-ορόσημο, που θα συμβάλει στη μεγέθυνση της εταιρείας και θα επηρεάσει ολόκληρη την αγορά των ΑΠΕ. Επιπλέον, η ΔΕΗ Ανανεώσιμες διερευνά τη δυνατότητα ανάπτυξης νέων τεχνολογιών ΑΠΕ (όπως υπεράκτια αιολικά και πλωτά φωτοβολταϊκά) και τη συμμετοχή της στις νέες αγορές ηλεκτρικής ενέργειας στο πλαίσιο και του Target Model. Το φωτοβολταϊκό πάρκο ισχύος 39 MW στη Μεγαλόπολη, τμήμα έργου συνολικής ισχύος 50 MW, θα είναι το πρώτο μεγάλο έργο ΑΠΕ στην Ελλάδα το οποίο θα ενταχθεί στο Target Model με διμερές συμβόλαιο (PPA) που θα συνάψει η ΔΕΗ Ανανεώσιμες με τη μητρική ΔΕΗ χωρίς να εξασφαλίσει τιμή αναφοράς μέσω διαγωνιστικής διαδικασίας.

Ο κ. Κωνσταντίνος Μαύρος είναι διευθυντής συμβούλου της ΔΕΗ Ανανεώσιμες.

Εξοδος από το τούνελ της ύφεσης την άνοιξη βλέπουν οι τράπεζες

Προβλέπουν ύφεση έως 15% το α' τρίμηνο, αλλά ανάπτυξη 4%-5% συνολικά το 2021

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Μεταξύ 10,5% και 15% τοποθετούν οι οικονομολόγοι των τραπεζών την ύφεση του πρώτου τριμήνου του τρέχοντος έτους, διατηρώντας, ωστόσο, τις προβλέψεις τους για μια έντονη ανάκαμψη το δεύτερο εξάμηνο του χρόνου, που θα βγάλει το σύνολο της χρονιάς σε θετικό έδαφος. Συγκεκριμένα, οι εκτιμήσεις για το σύνολο του έτους τοποθετούν την ανάπτυξη από λίγο κάτω του 4% έως 5%, με την κυβερνητική πρόβλεψη να βρίσκεται στο 4,8%.

Το δεύτερο lockdown του περασμένου Νοεμβρίου, που συνεχίστηκε —με τη μικρή διακοπή του click away των γιορτών— έως την περασμένη Δευτέρα στο λιανεμπόριο, έριξε τη σκιά του στο ξεκίνημα του 2021. Σύμφωνα με ανακοίνωση του ΚΕΠΕ, το δ' τρίμηνο του 2020 εκτιμάται ότι είχαμε μια ύφεση 14% για να περάσουμε σε ύφεση 10,4% το πρώτο τρίμηνο φέτος.

Κατά τους οικονομολόγους, το πόσο βαριά θα αποδειχθεί η σκιά των δύσκολων τελευταίων μηνών του 2020 στο πρώτο τρίμηνο της φετινής χρονιάς θα εξαρτηθεί από το πόσο θα μείνουν ανοικτά τα μαγαζιά που μόλις άνοιξαν για να «σωθούν» οι εκπαιδευτές. Πολλοί πιθανολογούν ότι θα χρειαστεί να ξανακλείσουν και το ερώτημα είναι πότε θα γίνει αυτό. Ο ίδιος ο προϋπολογισμός έχει βασιστεί σε μια πρόβλεψη για ύφεση 11,4% το πρώτο τρίμηνο. Ας μην ξεχνάμε ότι η βάση σύγκρισης είναι υψηλή, αφού το πρώτο τρίμηνο του 2020 είχαμε ρυθμό ανάπτυξης 0,4%, σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ.

Στην Εθνική, η τελευταία πρόβλεψη που είχε δημοσιοποιηθεί του περασμένου Δεκεμβρίου τοποθετούσε την ύφεση στο 10,5% το πρώτο τρίμηνο φέτος, κοντά στην εκτίμηση του ΚΕΠΕ. Ο επικεφα-

Το δεύτερο lockdown του περασμένου Νοεμβρίου, που συνεχίστηκε —με τη μικρή διακοπή του click away των γιορτών— έως την περασμένη Δευτέρα στο λιανεμπόριο, έριξε τη σκιά του στο ξεκίνημα του 2021.

Σύμφωνα με ανακοίνωση του ΚΕΠΕ, το δ' τρίμηνο του 2020 εκτιμάται ότι είχαμε μια ύφεση 14%.

λης οικονομολόγος της τράπεζας Νίκος Μαγγίνας σημειώνει ότι η πρόβλεψη αυτή εξακολουθεί να ισχύει «αν αντέξει 2-3 εβδομάδες το άνοιγμα των μαγαζιών», όπως λέει. Ο ίδιος θεωρεί ότι το «ακοντερόν», δηλαδή το άνοιγμα και κλείσιμο των καταστημάτων, είναι αναπόφευκτο. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, για το σύνολο του έτους υποστηρίζει ότι ένας ρυθμός 4%-5% είναι εφικτός.

Σε πρόσφατο εβδομαδιαίο δελτίο της, η Alpha Bank σημειώνει

ότι η πώση της ιδιωτικής καταναλώσεως σε ετήσια βάση το τελευταίο τρίμηνο του 2020 ήταν ηπιότερη σε σύγκριση με τη μείωση που σημειώθηκε στο δεύτερο τρίμηνο του έτους, δηλαδή κατά το πρώτο lockdown.

Τώρα, μετά το άνοιγμα των καταστημάτων, ο επικεφαλής οικονομολόγος της Παναγιώτης Καπόπουλος σχολιάζει πως δεν είναι εύκολο να προβλέψουμε πώς θα δουλέψει η αγορά. Εκτιμά, πάντως, ότι είναι εφικτό να επιστρέψει η τουριστική κίνηση το καλοκαίρι στο 60% του 2019, εξασφαλίζοντας μια καλή επίδοση για το σύνολο του έτους.

Η τελευταία εκτίμηση της Eurobank για τον ρυθμό ανάπτυξης του 2021 ήταν 5%. Ο επικεφαλής οικονομολόγος της τράπεζας Τάσος Αναστασάτος επισημαίνει ότι «υπάρχουν πτωτικά ρίσκα στην προηγούμενη μας εκτιμή-

ση», αφηθόνα να εννοηθεί ότι πιθανώς θα αναθεωρηθεί προς το δυσμενέστερο.

Στο 4,5% ήταν εξάλλου η τελευταία εκτίμηση της Τράπεζας Πειραιώς για το 2021. Ωστόσο, ο επικεφαλής οικονομολόγος της Ηλίας Λεκκός σημειώνει ότι «το πρώτο τρίμηνο φαίνεται άσχημο και σε μας, παρότι έχω θετική εκτίμηση για τη συνέχεια». Ο κ. Λεκκός θεωρεί πιθανή μια πτώση του ΑΕΠ της τάξης του 12% το πρώτο τρίμηνο. Στη συνέχεια, πάντως, βλέπει μια έντονη ανοδική πορεία: 5% το β' τρίμηνο, 9,5%, το γ' τρίμηνο και 15,5% το δ' τρίμηνο. Θεωρεί ότι ο τουρισμός μπορεί να φτάσει στο 60%-70% του επιπέδου του 2019. Αναγνωρίζει, πάντως, ότι η εκτίμηση αυτή βασίζεται στην προϋπόθεση εμβολιασμού του 60%-70% του πληθυσμού ως το καλοκαίρι, σύμφωνα με τον στόχο της Κομισιόν.

Η πανδημία «ροκανίζει» τους μισθούς

Της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

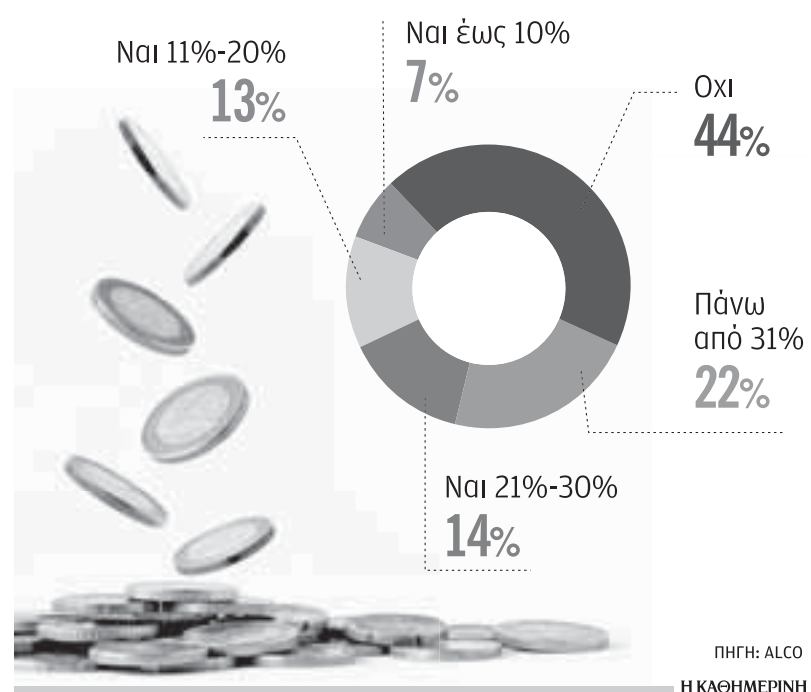
Δραματικές είναι οι συνέπειες της διπλής, υγειονομικής και δημοσιονομικής κρίσης στην αγορά εργασίας και στη ζωή των εργαζομένων, που είδαν εν μέσω έκρηξης της αβεβαιότητας και της ανασφάλειας μείωση μισθών ακόμη και πάνω από 20%. Μάλιστα, η σχεδιαζόμενη, σταδιακή άρση των προστατευτικών μέτρων όπως οι αναστολές συμβάσεων, στο πλαίσιο μετάβασης στη νέα «εργασιακή κανονικότητα», φαίνεται πως προβληματίζει την κυβέρνηση και την ηγεσία του υπουργείου Εργασίας, κάτι που επισήμανε ο νέος υπουργός Κωστής Χατζηδάκης κατά την πρώτη διαδικτυακή συνάντηση που είχε με τους εκπροσώπους της ΓΣΕΕ.

Σύμφωνα με πληροφορίες, ο κ. Χατζηδάκης τόνισε ότι θα καταβληθεί κάθε προσπάθεια τους επόμενους μήνες ώστε αυτή η μετάβαση, μετά και τη σταδιακή άρση μέτρων όπως οι αναστολές, να είναι όσο το δυνατόν πιο ομαλή χωρίς αρνητικές επιπτώσεις στην απασχόληση. Σημαντικό ρόλο προς την κατεύθυνση αυτή θα διαδραματίσουν και τα ευρωπαϊκά κονδύλια, με τον υπουργό να αναδεικνύει ως προτεραιότητα τη βέλτιστη αξιοποίηση τους για δράσεις κατάρτισης εργαζομένων και ανέργων.

Τη σημαντική μείωση των μισθών, παράλληλα με αύξηση του χρόνου εργασίας και την άναρχη ανάπτυξη της τηλεργασίας, εν μέσω της πανδημίας, καταγράφει ως απόψεις της πλειονότητας των μισθωτών, έρευνα που διεξήγαγε η εταιρεία ALCO για λογαριασμό του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ. Όπως επίσης καταδεικνύει και την απαισιοδοξία που διακατέχουν οι Έλληνες εργαζομένους

Μειώθηκαν τα εισοδήματά σας κατά τη διάρκεια της πανδημίας;

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Εξι στους δέκα εργαζομένους στον ιδιωτικό τομέα είδαν τα εισοδήματά τους να μειώνονται.

για την επόμενη της υγειονομικής κρίσης ημέρα. Τους φόβους, τις ανασφάλειες αλλά και τις αντίξοες συνθήκες κάτω από τις οποίες απασχολούνται εν μέσω της πρωτόγνωρης πανδημικής κρίσης οι εργαζόμενοι στη χώρα μας, μετέφερε στη χθεσινή τηλεδιάσκεψη το προεδρείο της ΓΣΕΕ.

Τα στοιχεία της έρευνας της ALCO μάλιστα ήρθαν να φωτίσουν την εικόνα μιας αγοράς εργασίας

όπου έχουν ανατραπεί θεμελιώδη εργασιακά δικαιώματα και έχει επιβληθεί η δραματική μείωση των εισοδημάτων, με 6 στους 10 εργαζομένους να έχουν μείωση εισοδήματος και το 36% να δηλώνει ότι η μείωση είναι μεγαλύτερη του 21%.

Αναλυτικά, το 56% των εργαζομένων αναφέρει ότι μειώθηκε το εισόδημά του κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Από αυτούς το 22% δηλώνει απώλεια εισοδήματος πάνω από 31%, ενώ το 14% δηλώνει απώλεια εισοδήματος από 21%-30%. Το 48% των εργαζομένων που αναφέρουν μείωση εισοδημάτων, δηλώνουν απαισιοδοξία για την εξέλιξη της αμοιβής τους το επόμενο βμηνο. Το 56% των εργαζομένων εκφράζει απαισιοδοξία για την πορεία της

χώρας στους μήνες που έρχονται (+4% σε σχέση με τον Οκτώβριο). Το 40% των εργαζομένων δηλώνει ότι έχει εργαστεί με τηλεργασία κατά τη διάρκεια της πανδημίας, με την πλειονότητα να αξιολογεί αρνητικά την ταχεία ανάπτυξη της. Το 65% αξιολογεί ως αρνητικές τις επιπτώσεις της τηλεργασίας σε σχέση με τις ώρες εργασίας τους, το 54% εκτιμά ως αρνητικές τις επιπτώσεις της στα δικαιώματά τους, ενώ το 52% αξιολογεί ως αρνητικές τις επιπτώσεις της τηλεργασίας σε σχέση με την προσωπική ζωή τους.

Οι εκπρόσωποι της τριτοβάθμιας συνδικαλιστικής οργάνωσης, σύμφωνα με πληροφορίες, επισήμαναν στον νέο υπουργό ότι η σχέση που διαμορφώνει η πανδημία είναι ετεροβαρής, με αδύναμο κρίκο στην αλυσίδα την εργατική πλευρά. Επίσης, έγινε εκτενής ενημέρωση για καταγγελίες ακραίας εργοδοτικής παραβατικότητας.

Από την πλευρά της, η ηγεσία του υπουργείου Εργασίας (στην τηλεδιάσκεψη συμμετείχε και ο υφυπουργός Πάνος Τσακλόγλου) ενημέρωσε τους συνδικαλιστές για τις σχεδιαζόμενες νομοθετικές παρεμβάσεις σε εργασιακό και ασφαλιστικό. Ιδιαίτερα για το εργασιακό, σύμφωνα με πληροφορίες, ο κ. Χατζηδάκης παρουσίασε τη φιλοσοφία του υπό επεξεργασία σχεδίου νόμου, τάχθηκε υπέρ του κοινωνικού διαλόγου και υπογράμμισε ότι όπως δεν υπάρχουν εργαζόμενοι χωρίς επιχειρήσεις, δεν υπάρχουν και επιχειρήσεις με τους εργαζομένους στα κεραμίδια, δίνοντας το στίγμα ότι θα επιδιώξει συγκλίσεις χωρίς αιφνιδιασμούς. Ο υπουργός, τέλος, ξεκαθάρισε ότι η προσέλευση των επενδύσεων πρέπει να συνδυαστεί με την τήρηση της εργατικής νομοθεσίας χωρίς εκπτώσεις.

Στο Διαδίκτυο ολοένα και περισσότεροι ηλικιωμένοι

Προσφιλές μέσο επικοινωνίας, ψυχαγωγίας και ηλεκτρονικών αγορών έχει γίνει πλέον το Διαδίκτυο, ακόμη και για τις λίγο μεγαλύτερες ηλικίες, καθώς λόγω της πανδημικής κρίσης όλο και περισσότεροι χρήστες αξιοποιούν τις αμέτρητες δυνατότητες που αυτό παρέχει.

Σύμφωνα με την πανελλήνια έρευνα «Focus on Tech Life» της Focus Bari, την οποία αναδημοσίευσε ο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Πληροφορικής και Επικοινωνιών Ελλάδος, πλέον ακόμη και οι μεγαλύτερες ηλικίες έχουν αρχίσει να εισέρχονται στον ψηφιακό κόσμο του Ιντερνετ και να συγκαταλέγονται ανάμεσα στους πιο ενεργούς χρήστες των υπηρεσιών του. Συγκεκριμένα, στις ηλικίες 55-64 ετών, η χρήση του Διαδικτύου άγγιξε το δεύτερο εξάμηνο του 2020 το 88% έναντι 81% το αντίστοιχο διάστημα του 2019, σημειώνοντας αύξηση της τάξεως του 8% την περίοδο της πανδημίας.

Ανοδος στη χρήση του Ιντερνετ καταγράφηκε στις ακόμη μεγαλύτερες ηλικίες, 65-74 ετών, με το 66% των ατόμων που ανήκουν στη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα να χρησιμοποιεί πλέον το Διαδίκτυο έναντι 60% το δεύτερο εξάμηνο του 2019. Πρόκειται για αύξηση της τάξεως του 10%. Όπως προκύπτει από την έρευνα της Focus Bari, συνολικά 9 στους 10 Έλληνες χρησιμοποιούν πλέον το Ιντερνετ, με το ποσοστό να έχει αυξηθεί κατά 2% το δεύτερο εξάμηνο του 2020 έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2019, φθάνοντας το 92% μεταξύ Ελλήνων 16-74 ετών.

Τα παραπάνω ευρήματα αποδεικνύουν ότι πλέον όλοι οι Έλληνες είναι χρήστες του Διαδικτύου, καθώς η πανδημία αποτέλεσε επιτακτική για την ψηφιοποίηση οργα-

νισμών, επιχειρήσεων, προϊόντων και υπηρεσιών. Επιπροσθέτως, μέσω του Ιντερνετ πραγματοποιούνται από τραπεζικές συναλλαγές μέχρι και εκπαιδευτικά webinars, ενώ η χρήση του online gaming έχει εκτοξευθεί.

Σύμφωνα με ευρήματα της ίδιας έρευνας, πάνω από 6 στους 10 Έλληνες, ήτοι το 66%, κάνει ηλεκτρονικές συναλλαγές με τις τράπεζες, ενώ κατά 17% αυξήθηκε ο αριθμός των Ελλήνων που κάνουν ηλεκτρονικές συναλλαγές με το Δημόσιο, με το συνολικό ποσοστό να ανέρχεται τον Νοέμβριο του

Το 66% των ατόμων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 65-74 ετών χρησιμοποιεί το Ιντερνετ.

2020, οπότε και διενεργήθηκε η έρευνα, στο 42%.

Όλο και περισσότεροι Έλληνες άρχισαν να παρακολουθούν τηλεόραση διαδικτυακά, με το 47% να έχει υιοθετήσει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα, η οποία έχει αυξηθεί κατά 20%.

Στο μεταξύ, η χρήση online games αυξήθηκε κατά 30%, καθώς πλέον το 44% των χρηστών του Διαδικτύου απαντά ότι παίζει παιχνίδια ηλεκτρονικά.

Ανοδικά κινείται και ο αριθμός των πολιτών που παρακολουθούν online εκπαιδευτικά σεμινάρια/webinars, με τη χρήση τους να αυξάνεται κατά 32% και να αφορά πλέον το 23% των χρηστών του Internet.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΟΝΤΗ

Κύριο ζητούμενο για τους εργαζομένους η εργασιακή ασφάλεια

Η προστασία του μισθού και η ασφάλεια είναι για τους Έλληνες εργαζομένους τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά μιας εργασίας. Η έρευνα Workmonitor της Randstad, που διενεργήθηκε το τέταρτο τρίμηνο του 2020 και παραρτουσιάζει τις τάσεις των εργαζομένων, τη σχέση ανάμεσα στην επαγγελματική και την προσωπική ζωή και τον δείκτη κινητικότητας, φόβου απώλειας της εργασιακής θέσης και ικανοποίησης, μεταφέρει για τη χώρα μας ένα ιδιαίτερα αισιόδοξο μήνυμα.

Η εργασιακή ικανοποίηση, εν μέσω πανδημίας, άγγιξε το 70%, ποσοστό αυξημένο κατά 6 μονάδες σε σχέση με το 2019. Μάλιστα, το ποσοστό αυτό παραμένει παραδόξως αρκετά σταθερό τα τελευταία τέσσερα χρόνια. Η έρευνα δείχνει βέβαια εκτός από την ανθεκτικότητα μεταξύ των περισσότερων εργαζομένων και την ανησυχία από την αβεβαιότητα που επικρατεί γύρω από την πανδημία και το μέλλον των εργαζομένων. Έτσι, ενώ οι περισσότεροι εργαζόμενοι υποστηρίζουν ότι αισθάνονται τη στήριξη από τους εργοδότες τους, πολλοί δηλώνουν επίσης ότι είναι πρόθυμοι να κάνουν υποχωρήσεις για να διασφαλίσουν τη θέση εργασίας τους. Ποσοστό 63% των εργαζομένων στην Ελλάδα δήλωσαν ότι αισθάνονται πως υποστηρίζονται συναισθηματικά από τον εργοδότη τους κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Μάλιστα, σε ποσοστό 16% δήλωσαν ότι θα ήταν πρόθυμοι να εργαστούν περισσότερες ώρες ακόμη και χωρίς αύξηση της αμοιβής τους μόνο για να διατηρήσουν την εργασία τους. Τέλος, 45% των Ελλήνων εργαζομένων δήλωσαν ότι θα αναλάμβαναν διαφορετικό ρόλο εντός της εταιρείας, εάν τους το ζητούσαν. Παράλληλα, με την ασφάλεια

της εργασίας να αποτελεί αναμφίβολα το κύριο ζητούμενο από τους εργαζομένους κατά τη διάρκεια της πανδημίας, ενδιαφέροντα στοιχεία φανερώνουν το γεγονός ότι η προστασία των μισθών αναφέρεται ως το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό που αξιολογείται με ποσοστό 82% μετά το ξέσπασμα της κρίσης COVID-19. Το 63% των Ελλήνων εργαζομένων πιστεύει

Σε ποσοστό 45% δήλωσαν ότι θα αναλάμβαναν διαφορετικό ρόλο εντός της εταιρείας, εάν τους το ζητούσαν.

ότι οι εργοδότες συνεχίζουν να δυσκολεύονται στην εύρεση κατάλληλων ταλέντων ακόμη και σε περιόδους υψηλότερης ανεργίας.

Τηλεργασία

Τέλος, όσον αφορά τον τρόπο και τον τόπο εργασίας, οι εργαζόμενοι σε όλο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένων της Ελλάδας, φαίνεται πως έχουν προσαρμοστεί στους νέους τρόπους εργασίας. Βέβαια, καθίσταται σαφές από την έρευνα ότι οι εργαζόμενοι επιθυμούν να περάσουν λίγο χρόνο στο εργασιακό τους περιβάλλον, τόσο για λόγους κοινωνικής αλληλεπίδρασης, όσο και για τον περιορισμό περισπασμών.

Ιδιαίτερα στη χώρα μας, οι εργαζόμενοι δηλώνουν ότι σε ποσοστό 39,36% οι γυναίκες και 39,65% οι άνδρες, θα ήθελαν ως ιδανική ρύθμιση εργασίας έναν συνδυασμό τηλεργασίας και εργασίας από το γραφείο.

ΡΟΥΛΑ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Η εμπειρία ενημέρωσης της νέας εποχής

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ στο κινητό σου με συνδρομή μετά από μια βδομάδα δωρεάν δοκιμή.

Η πρώτη και μοναδική εφημερίδα της Κύπρου με συνδρομή στο κινητό μέσω του appstore σου, εύκολα με ένα κλικ.

Διάβασε όλα τα θέματα της εφημερίδας με κορυφαία προσαρμοσμένη εμπειρία στην οθόνη του κινητού ή του τάμπλετ σου, είτε ως κείμενα στην οθόνη σου είτε κατέβασε το pdf της εφημερίδας όπως τυπώνεται στο χαρτί.

Κατέβασε τώρα την κορυφαία εφαρμογή ειδήσεων της Κύπρου και ζήσε την εμπειρία ενημέρωσης της νέας εποχής

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Η αλήθεια είναι στη γνώση.

Στις κορυφαίες επιλογές για διακοπές η Ελλάδα το 2021

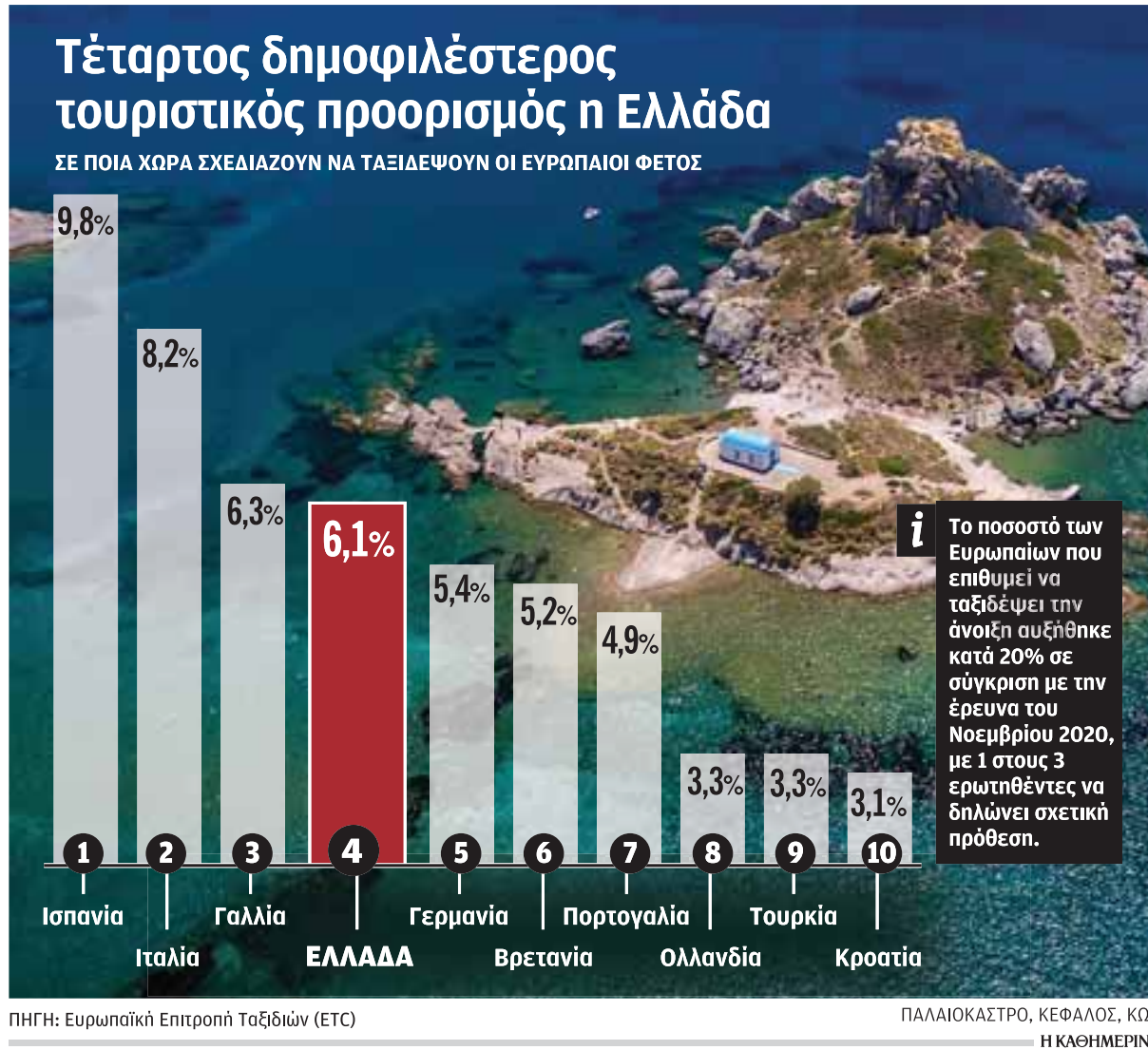
Ανακάμπτει δυναμικά το ενδιαφέρον των Ευρωπαίων για ταξίδια

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Παρά τα αλληπάλληλα lockdowns, οι Ευρωπαίοι ενδιαφέρονται ολοένα και περισσότερο για ταξίδια κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2021, καθώς τα εμβόλια έχουν αρχίσει να βελτιώνουν την ψυχολογία των εν δυνάμει τουριστών. Μάλιστα η Ελλάδα βρίσκεται στην τέταρτη δημοφιλέστερη θέση μεταξύ των δέκα κορυφαίων προορισμών που εξετάζουν οι Ευρωπαίοι. Παράλληλα η εμπιστοσύνη στα αεροπορικά ταξίδια ανακάμπτει σταθερά. Αυτό προκύπτει από την τελευταία έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ταξιδιών (ETC) «Παρακολούθηση συναισθημάτων για εσωτερικά και ενδοευρωπαϊκά ταξίδια» με δεδομένα που συλλέχθηκαν τον Δεκέμβριο του 2020.

Αυτές οι μηνιαίες αναφορές της ETC παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τον αντίκτυπο της COVID-19 στα ταξιδιωτικά σχέδια και στις προτιμήσεις των Ευρωπαίων, στους τύπους προορισμών και εμπειριών, στις περιόδους διακοπών και στις ανησυχίες που σχετίζονται με τα ταξίδια τους επόμενους μήνες.

Με βάση την τρέχουσα έρευνα της ETC, η Ισπανία βρίσκεται

Το 52% των Ευρωπαίων δηλώνει τώρα ότι είναι πρόθυμο να ταξιδέψει αεροπορικώς.

σταθερά πρώτη μεταξύ των χωρών στις οποίες θέλουν να κάνουν διακοπές φέτος οι Ευρωπαίοι και ακολουθούν η Ιταλία και η Γαλλία. Αμέσως μετά είναι, με τη σειρά, η Ελλάδα, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Πορτογαλία, η Ολλανδία, η Τουρκία και η Κροατία. Αξίζει να επισμανθεί πάντως ο εισοδος της Τουρκίας στο Top 10 και μάλιστα στην ένατη θέση, από την οποία εκτόπισε την Αυστρία, καθώς σύμφωνα με τους συντάκτες και ερευνητές της εν λόγω μελέτης παρουσιάζει ιδιαίτερη δυναμική ως δημοφιλής προορισμός μεταξύ των Ευρωπαίων και δεν αποκλείεται, καθώς πλησιάζει το καλοκαίρι, να ανέβει περαιτέρω.

«Βλέπουμε να εδραιώνονται δύο βασικές τάσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο που δείχνουν μια επιστροφή στη νέα κανονικότητα: πρώτον, η πολύ αργή αλλά σταθερή αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στο αεροπορικό

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Αξίζει να σημειωθεί πως όλο και περισσότεροι ταξιδιώτες μεγαλύτερης ηλικίας ασχολούνται με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αναφορικά με τον σχεδιασμό των διακοπών τους. Ενώ οι αναφορές που σχετίζονται με τον τουρισμό στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για τις ηλικιακές ομάδες 18-25 και 25-35 ετών μειώθηκαν τον Νοέμβριο του 2020 σε σύγκριση με τον ίδιο μήνα του 2019, σημειώθηκε σημαντική αύξηση σε αυτές τις αναφορές μεταξύ των 55-65 ετών (86%) και άνω των 65 (136%). «Μία από τις δύο πιο βασικές πηγές από τις οποίες οι Ευρωπαίοι αντλούν πληροφορίες για το ταξίδι τους εν μέσω πανδημίας είναι οι ιστοσελίδες και τα ψηφιακά μέσα των προορισμών. Όμως είναι ελάχιστοι οι ελληνικοί προορισμοί που έχουν αναγνωρίσει τα επιμέρους κοινά τους και καταλαβαίνουν με σαφήνεια τις προτιμήσεις τους και έχουν έτσι ενεργά τέτοια ψηφιακά μέσα που να αναπτύσσουν επίκαιρο περιεχόμενο και εξειδικευμένες καμπάνιες επικοινωνίας με δημιουργικότητα», τονίζει ο γενικός διευθυντής της Mindhaus, Θεόδωρος Κυρατσούλης.

ταξίδι και δεύτερον, η περαιτέρω ενίσχυση της διάθεσης για διεθνή ταξίδια», σημειώνει μιλώντας στην «Κ» ο Θεόδωρος Κυρατσούλης, γενικός διευθυντής της Mindhaus, η οποία διενεργεί τις έρευνες αυτές για λογαριασμό της European Travel Commission. «Και οι δύο παράγοντες είναι πολύ ευνοϊκοί για τη χώρα μας», εξηγεί, καθώς «η έναρξη των εμβολιασμών σταμάτησε την επιδείνωση της διάθεσης για ταξίδια την περίοδο Οκτωβρίου - Νοεμβρίου». Με βάση τα δεδομένα αυτά, η Mindhaus εξακολουθεί πάντως

να εκτιμά ως πιο πιθανό σενάριο αυτό της αργής και σταδιακής ανάκαμψης.

Το ποσοστό των Ευρωπαίων που επιθυμούν να ταξιδέψουν την άνοιξη αυξήθηκε κατά 20% σε σύγκριση με την έρευνα του Νοεμβρίου 2020, με έναν στους τρεις ερωτηθέντες να δηλώνει σχετική πρόθεση. Ταυτόχρονα, ο αριθμός των Ευρωπαίων που σχεδιάζουν να ταξιδέψουν τους επόμενους έξι μήνες αυξήθηκε από 49% σε 52%.

Η έρευνα δείχνει ότι τα ενδοευρωπαϊκά ταξίδια είναι τώρα η κορυφαία επιλογή, καθώς οι πε-

ρισσότεροι ερωτηθέντες είναι πιο πρόθυμοι να ταξιδέψουν σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα (40%) από ό,τι ταξιδεύουν στο εσωτερικό (36% - μείωση 7% σε σύγκριση με την έρευνα του Νοεμβρίου).

Η εμπιστοσύνη στα αεροπορικά ταξίδια φαίνεται επίσης να αυξάνεται σταθερά. Το 52% των Ευρωπαίων δηλώνει τώρα ότι είναι πρόθυμο να ταξιδέψει αεροπορικώς, σε σύγκριση με το 49% τον Σεπτέμβριο. Ταυτόχρονα, ένα χαμηλότερο ποσοστό (17%) θεωρεί ότι η πτήση ενέχει τον μεγαλύτερο κίνδυνο για την υγεία του, από 20% τον Σεπτέμβριο του 2020.

Αυστηρά πρωτόκολλα

Το 67% των ερωτηθέντων αισθάνεται ασφαλές και αρκετά χαλαρό να απολαύσει το ταξίδι του όταν ισχύουν αυστηρά πρωτόκολλα. Μόνο το 22% των Ευρωπαίων δηλώνει ότι τέτοια μέτρα μπορούν σε κάποιο βαθμό να καταστρέψουν την ταξιδιωτική εμπειρία, ενώ ένα άλλο 11% δηλώνει ότι δεν του κάνει καμία διαφορά.

Σε κάθε περίπτωση, τα μέτρα καραντίνης, η αύξηση των κρουσμάτων COVID-19 στον προορισμό, τα επίπεδα νοσηλευσμένων και η πιθανότητα να ασθενήσουν στις διακοπές εξακολουθούν να αποτελούν κορυφαίες ανησυχίες για το 15% των Ευρωπαίων.

«Ριμπάουντ» του τουρισμού «βλέπουν» οι αναλυτές

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Αισιόδοξοι εμφανίζονται αναλυτές και οικονομολόγοι για ένα σημαντικό «comeback» του τουρισμού από αυτό το καλοκαίρι. Η Ελλάδα και η ελληνική οικονομία, όπως εκτιμούν, θα πρωταγωνιστήσουν μόλις «κατακτηθεί» το ορόσημο του εμβολιασμού σημαντικού ποσοστού του πληθυσμού, που θα επιτρέψει τη δυναμική επιστροφή της οικονομικής δραστηριότητας και την αναθέρμανση του κλάδου των υπηρεσιών στην Ευρώπη. Η παραγωγή, η ευρεία διάθεση και αποδοχή των εμβολίων θα αποτελέσουν το game changer για τον τουρισμό και τα ταξίδια, όπως επισημαίνουν, μετατρέποντας έτσι το μεγάλο μειονέκτημα του 2020 της Ελλάδας σε ισχυρό πλεονέκτημα το 2021, αλλά και στα έτη που θα ακολουθήσουν.

Πιο αναλυτικά, κατά την Jefferies, οι χώρες στις οποίες ο τουρισμός έχει το μεγαλύτερο «βάρος» σε όρους ΑΕΠ αναμένεται να αποτελέσουν τους νικητές από το «ριμπάουντ» που θα φέρει το 2021 ο εμβολιασμός ολόκληρου και μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού. Η Ελλάδα μάλιστα τοποθετείται στην τέταρτη θέση διεθνώς όσον αφορά τις χώρες που θα ξεχωρίσουν σε αυτό το μέτωπο, μετά το Μακάο, τις Φιλιππίνες και την Ταϊλάνδη, καθώς τα ταξίδια και ο τουρισμός συμβάλλουν με ποσοστό πάνω από 20% στην ελληνική οικονομία.

Τα χειρότερα πέρασαν

Η υψηλή αποτελεσματικότητα των εγκεκριμένων εμβολίων έχει δημιουργήσει πλέον την πεποίθηση ότι τα χειρότερα από το σοκ της πανδημίας για τις οικονομίες έχουν τελειώσει, αν και το να οδηγηθούμε στην ανασία της αγέλης θα κριθεί από την προθυμία των πολιτών να δεχθούν εμβολιασμό, επισμαίνει ο οίκος. Πάντως, υπάρχει η ελπίδα ότι με τον εμβολιασμό των ιατρών και των πιο ευάλωτων ομάδων η πίεση στα συστήματα υγείας μπορεί να μειωθεί σημαντικά, επιτρέποντας έτσι στην οικονομία να επιστρέψει σε κάποια ομαλότητα.

Το πολύ ενδιαφέρον είναι, όπως σημειώνει η Jefferies, πως σε αυτές ακριβώς τις χώρες όπου ο τουρισμός αποτελεί βασικό μοχλό της οικονομίας, οι τραπεζικοί κλάδοι έχουν υποαποδώσει σημαντικά

στο χρηματιστηριακά ταμπλό σε σχέση με το σύνολο της εγχώριας αγοράς μετοχών τους τελευταίους 12 μήνες. Εκτιμά πως οι ελληνικές τράπεζες αναμένεται μαζί με την ελληνική οικονομία να υπεραποδώσουν στη συνέχεια και καθώς εξελίσσεται η εκστρατεία του εμβολιασμού.

Ανοδική τροχιά

Από την πλευρά της, η Capital Economics εκτιμά πως η Ελλάδα θα μπορέσει να «δει» την επιστροφή του τουρισμού σε έντονα ανοδική τροχιά από αυτό το καλοκαίρι, εξαιτίας των εμβολίων. «Αν και οι εμβολιασμοί σε όλη την Ευρώπη κινούνται με πολύ αργούς ρυθμούς και ο κύριος κίνδυνος για την ελληνική οικονομία είναι η καθυστέρηση του ελέγχου της πανδημίας, το βασικό σενάριο μας είναι ότι η διαδικασία θα επιταχυνθεί και

Εκτιμούν ότι η Ελλάδα θα πρωταγωνιστήσει μόλις «κατακτηθεί» το ορόσημο του εμβολιασμού σημαντικού ποσοστού του πληθυσμού.

θα προχωρήσει αρκετά γρήγορα, ώστε οι κυβερνήσεις να αρχίσουν να αίρουν τους περιορισμούς μόλις εμβολιαστούν οι ευάλωτες ομάδες, πιθανότατα τον Απρίλιο στις περισσότερες χώρες, και ότι η οικονομία περιορισμών θα αρθεί τον Μάιο με Ιούνιο», σημειώνει στην «Κ» η Μέλανι Ντεμπόνο, οικονομολόγος της Capital Economics.

Καθώς το εμβόλιο αυξάνει την προοπτική της επιστροφής στην κανονικότητα, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στις βασικές τουριστικές αγορές της, αυτό θα αποτελέσει το game changer για τα αεροπορικά ταξίδια, όπως τονίζει. Ετσι εκτιμά πως έως τα μέσα του 2021 η πανδημία θα έχει τεθεί υπό έλεγχο και η Ελλάδα θα δει ένα ισχυρό «ριμπάουντ» στον τουρισμό, με την οικονομία να ανακάμπτει σημαντικά στο σύνολο του έτους με ρυθμούς 4,5%, από ύφεση 9,7% το 2020.

Οι χώρες στις οποίες ο τουρισμός έχει το μεγαλύτερο «βάρος» σε όρους ΑΕΠ αναμένεται να αποτελέσουν τους νικητές του 2021, σημειώνει η Jefferies.

Οι 10 καταναλωτικές τάσεις που δημιούργησε η πανδημία

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Ψώνια με μεγαλύτερη άνεση αλλά και μεγαλύτερη ασφάλεια θέλουν πλέον να κάνουν οι καταναλωτές, ενώ, με το φάντασμα της νέας ύφεσης στην οικονομία να πλανάται, αναζητούν φθηνότερα προϊόντα. Την ίδια ώρα, η συνέχιση της τηλεργασίας αλλάζει άρδην την καθημερινότητα, είτε αυτή αφορά τον εργασιακό είτε τον ελεύθερο χρόνο. Τις νέες παγκόσμιες καταναλωτικές τάσεις που διαμορφώνει για το 2021 η πανδημία που ξέσπασε το 2020 αναλύει η εταιρεία ερευνών αγοράς Euromonitor International. Αυτές οι νέες τάσεις που υπαγορεύουν και τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων είναι οι ακόλουθες:

1. Οι καταναλωτές αναζητούν προϊόντα και επιβραβεύουν επιχειρήσεις που επιδεικνύουν κοινωνική ευαισθησία, εάν δηλαδή η εταιρεία παραγωγής παίρνει στη διάρκεια της πανδημίας μέτρα για να προστατεύσει την υγεία των καταναλωτών και των εργαζομένων

Οι πολίτες θέλουν να κάνουν ψώνια με μεγαλύτερη ασφάλεια και αναζητούν τα φθηνότερα προϊόντα.

της, καθώς και εάν «επιστρέφει» μέρος των κερδών της σε σκοπούς που σχετίζονται με την αντιμετώπιση της πανδημίας.

2. Οι καταναλωτές επιδιώκουν να ψωνίζουν με άνεση, κάτι που σημαίνει εύχρηστα ηλεκτρονικά καταστήματα, ικανά να μπορούν να τα αξιοποιήσουν και καταναλωτές λιγότερο εξοικειωμένοι με την τεχνολογία. Μία από τις προτεινόμενες λύσεις είναι η επικοινωνία με κάμερα υπαλλήλων που βρίσκονται εντός του καταστήματος με καταναλωτές που βρίσκονται μπροστά στον υπολογιστή τους (τέτοιες εφαρμογές είδαμε και στην Ελλάδα).

Επιχειρήσεις και καταναλωτές αξιοποιούν εφαρμογές όπως αυτές για αγορές με ραντεβού, οι εικονικά δοκιμαστήρια ρούχων κ.ά.

3. Οι καταναλωτές, πάλι για λόγους ασφάλειας, επιθυμούν κάποιες υπηρεσίες να τους παρέχονται σε εξωτερικούς χώρους.

4. Οι καταναλωτές θέλουν να ψωνίζουν στα φυσικά καταστήματα, αλλά με ασφάλεια. Στην ου-

ση προτείνεται σε καταναλωτές και επιχειρήσεις να αξιοποιούν εφαρμογές, όπως είναι αυτές για αγορές με ραντεβού, τα εικονικά δοκιμαστήρια ρούχων, ή στην εστίαση η ανάγνωση του μενού μέσω σκαναρίσματος με το κινητό τηλέφωνο ενός κωδικού QR, αντί της χρήσης του τιμοκαταλόγου σε έγχαρτη μορφή.

5. Οι καταναλωτές, λόγω της συνέχισης της τηλεργασίας σε μεγάλο βαθμό, έχουν ανάγκες διαφορετικές μέσα στο 24ωρο. Για τον λόγο αυτό ευνοείται η ανάπτυξη εφαρμογών για γυμναστική στο σπίτι, ενώ προτείνεται σε επιχειρήσεις τροφίμων και εστίασης να μετατρέψουν κάποια από τα φυσικά καταστήματά τους σε σημεία παραλαβής προϊόντων που θα έχουν παραγγείλει οι καταναλωτές και τα οποία θα λειτουργούν σε 24ωρη βάση.

6. Οι καταναλωτές χρησιμοποιούν ολόκληρο και περισσότερο τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Τούτο σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις θα πρέπει να εστιάσουν ακόμη περισσότερο

στο μάρκετινγκ και στις προσωποποιημένες προσφορές μέσω κινητού τηλεφώνου.

7. Οι καταναλωτές έχουν εμμονή με την απολύμανση και για αυτό αναζητούν προϊόντα για την απολύμανση επιφανειών και του αέρα. Επίσης, θα επιζητούν ολόκληρα και περισσότερο τις ανέπαφες συναλλαγές. Το 44% παγκοσμίως δήλωσε ότι θα προτιμούσε να παραλάβει μια παραγγελία του από ρομπότ ή μέσω drone.

8. Οι καταναλωτές θα προτιμούν προϊόντα που θα τους κάνουν να νιώθουν πιο ευχάριστα.

9. Ανήσυχος για την οικονομική τους κατάσταση, αναμένεται ότι θα στραφούν σε προϊόντα πιο οικονομικά, όπως είναι τα προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας.

10. Η συνέχιση της τηλεργασίας δημιουργεί ανάγκες για τη διαμόρφωση χώρων εργασίας που ακόμη και μέσα στο σπίτι θα διασφαλίζουν επικοινωνία με τους συναδέλφους που θα προσομοιάζει με αυτή της φυσικής παρουσίας.

Το 2020 χάθηκαν 710 δισ. από ακυρώσεις επιχειρηματικών ταξιδιών

Δυσοίωνες προβλέψεις για συρρίκνωσή τους και απώλειες θέσεων εργασίας μετά το πέρας της πανδημίας

Η απαγόρευση των μετακινήσεων και των ταξιδιών τείνει πραγματικά να εξαφανίσει ορισμένους τομείς των αεροπορικών μεταφορών, όπως για παράδειγμα τα ταξίδια των επιχειρηματιών και των στελεχών επιχειρήσεων. Το αποτέλεσμα ήταν να μειωθούν τα έσοδα από τα επιχειρηματικά ταξίδια κατά 710 δισ. δολάρια μέσα στο περασμένο έτος.

Όπως, όμως, επισμαίνει η εφημερίδα Financial Times, το ερώτημα είναι σε ποιο βαθμό θα ανακάμψει ο κλάδος, που σύμφωνα με την Παγκόσμια Ένωση Ταξιδιωτικών Επιχειρήσεων υποστηρίζει, άμεσα ή έμμεσα, τη μία στις επτά θέσεις εργασίας παγκοσμίως καθώς επιδοτεί μαζικά τουρισμό και το 2019 είχε ετήσια έσοδα ύψους 1,4 τρις. δολαρίων. Σημειώτεον ότι το 2019 ο όμιλος ξενοδοχείων Marriott υπολόγιζε πως περίπου το 70% των κρατήσεων του ήταν από επιχειρηματίες που ταξίδευαν για λόγους δουλειάς. Και σύμφωνα με την PwC, το 75% των εσόδων των αεροπορικών εταιρειών προέρχεται από τα επιχειρηματικά ταξίδια.

Το ερώτημα είναι πόσοι από τους συστηματικούς ταξιδιώτες θα ταξιδεύουν στον ίδιο βαθμό μετά το τέλος αυτής της πανδημίας. Και προπαντός, τι θα συμβεί στον κλάδο εάν δεν το κάνουν.

Δεν είναι λίγοι στην ταξιδιωτική βιομηχανία που προβλέπουν

στιβαρή ανάκαμψη όταν ανοίξουν τα σύνορα.

Η PwC, ωστόσο, εκτιμά πως ο κλάδος αντιμετωπίζει βαθύτατη κρίση, καθώς αυξάνεται παγκοσμίως το ενδιαφέρον για την προστασία του περιβάλλοντος, τις βιώσιμες πολιτικές, ενώ μετά την πανδημία πολλές επιχειρήσεις θα θέλουν να μειώσουν το κόστος.

Ο Μπιλ Γκέιτς πρόβλεψε πως «τουλάχιστον το 50% των επιχειρηματικών ταξιδιών θα εκλείψει για πάντα».

Όπως, άλλωστε, λένε στελέχη του κλάδου, η θεαματική αύξηση που σημείωσαν οι τηλεδιασκέψεις στη διάρκεια της πανδημίας μάλλον θα έχει μακροπρόθεσμες επιπτώσεις. Είναι ενδεικτικό ότι η εφαρμογή τηλεδιασκέψεων, τηλεσυνεδρίων και τηλεδιαλέξεων ακόμη και για παιδιά, η γνωστή πλέον πλατφόρμα Zoom, κατέγραψε τον Δεκέμβριο αύξηση πελατών κατά 485%.

Πολλοί πιστεύουν πως ένα τμήμα των ταξιδιών θα χαθεί για πάντα, αν και δίστανται οι απόψεις ως προς το πόσο μεγάλο θα εί-

ναι αυτό το τμήμα. Μιλώντας στο αμερικανικό δίκτυο CNBC, ο Μπιλ Γκέιτς προέβλεψε πως «τουλάχιστον το 50% των επιχειρηματικών ταξιδιών θα εκλείψει για πάντα». Ωστόσο, ο Εντ Μπαστιάν, διευθύνων σύμβουλος της Delta Air Lines, τονίζει πως ο ιδρυτής της Microsoft δεν είναι το κατάλληλο πρόσωπο για να προβλέψει το μέλλον των επιχειρηματικών ταξιδιών.

Στους κόλπους της βιομηχανίας των αερομεταφορών δεν επικρατεί, πάντως, ομοφωνία. Ο Τζέφρεϊ Γκοκ, διευθύνων σύμβουλος του μεγαλύτερου στον κόσμο ομίλου αεροπορικών εταιρειών Star Alliance, προβλέπει «διαρθρωτικές αλλαγές σε ό,τι αφορά το τμήμα των αεροπορικών ταξιδιών για επιχειρηματικούς λόγους», μεταβολές που πιθανώς θα αφήσουν τον κλάδο μικρότερο κατά 30%. Από την πλευρά του, ο Κάρστεν Σπορ, διευθύνων σύμβουλος της γερμανικής Lufthansa, προεξοφλεί πως τα επιχειρηματικά ταξίδια θα ανακάμψουν ταχύτατα.

Ο Μάρτιν Φέργκιουσον, υψηλόβαθμο στέλεχος της American Express Global Business Travel, μιας από τις μεγαλύτερες εταιρείες στον κόσμο που δραστηριοποιούνται στον τομέα της διαχείρισης ταξιδιών, υπογραμμίζει πως «υπάρχουν μια γκρίζα ζώνη και πολλά ερωτήματα σε ό,τι αφορά τα επιχειρηματικά ταξίδια, καθώς

Αερομεταφορείς στους οποίους έχουν χορηγηθεί κρατικές ενισχύσεις, όπως η Air France-KLM και η Lufthansa, αντιμετωπίζουν πρόβλημα χρέους και ενδέχεται να χρειαστούν περαιτέρω στήριξη.

δεν μπορούμε να ξέρουμε πόσοι άνθρωποι θα επιλέξουν να μην ταξιδέψουν όταν θα μπορούν να ταξιδέψουν ξανά».

Σε ό,τι αφορά την οικονομική κατάσταση των αεροπορικών εταιρειών, ο Μπράιαν Πιρς, κορυφαίος οικονομολόγος της διεθνούς ένωσης αεροπορικών εταιρειών

IATA, προβλέπει πως τα έσοδα των αεροπορικών δεν πρόκειται να ανακάμψουν πριν από το τέλος του έτους.

Μιλώντας σε online συνέδριο, τόνισε ότι «στο μεταξύ οι εταιρείες θα εξακολουθήσουν να χάνουν χρήματα». Όπως είπε, ορισμένες αεροπορικές έχουν ήδη πρόβλη-

μα ρευστότητας. Αερομεταφορείς στους οποίους έχουν χορηγηθεί κρατικές ενισχύσεις, όπως η Air France-KLM και η Lufthansa, αντιμετωπίζουν πρόβλημα διογκωμένου χρέους και ενδέχεται να χρειαστούν περαιτέρω στήριξη από τις κυβερνήσεις.

Το ποσό-ρεκόρ των 130,5 δισ. δανείστηκε η Γερμανία το 2020

Σε επίπεδο-ρεκόρ διαμορφώθηκε ο δανεισμός της Γερμανίας την προηγούμενη χρονιά, ωστόσο, ήταν χαμηλότερα σε σύγκριση με τις αρχικές εκτιμήσεις. Σύμφωνα με σχετικό ρεπορτάζ της Deutsche Welle, η Γερμανία δανείστηκε περίπου 130,5 δισ. ευρώ το 2020, στο πλαίσιο των πρωτοφανών μέτρων στήριξης που έλαβε για να ενισχύσει την οικονομία κατά την έλευση της πανδημικής κρίσης.

Εάν και το ποσό είναι θεαματικά υψηλό, αποδεικνύεται τελικά μικρότερο σε σχέση με αυτό που είχε αρχικά εκτιμηθεί. Το χρέος της Γερμανίας διοχετεύθηκε για τη λήψη έκτακτων μέτρων κατά του κορωνοϊού αλλά και για την κάλυψη του ελλείμματος ως αποτέλεσμα της μείωσης των φορολογικών εσόδων. Παρότι, λοιπόν, η γερμανική Βουλή είχε εγκρίνει νέο δανεισμό ύψους 217,8 δισ. για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης, νέα στοιχεία καταδεικνύ-

Η Γερμανία αναμένεται να καταγράψει μικρότερο ποσοστό χρέους σε σχέση με το χρέος όλων των υπόλοιπων χωρών του G7.

ουν ότι η οικονομία έχει υποστεί μικρότερο πλήγμα σε σύγκριση με αυτό που αρχικά αναμενόταν. Σύμφωνα με τη γερμανική στατιστική υπηρεσία, το ΑΕΠ συρρικνώθηκε την προηγούμενη χρονιά κατά 5%. Εάν και η ύφεση ήταν κατά 0,5% υψηλότερη από τις εκτιμήσεις που είχε κάνει η κυβέρνηση, είναι τελικά χαμηλότερη από την περίοδο της οικονομικής κρίσης του 2009, όταν η γερμανική οικονομία είχε συρρικνωθεί κατά 5,7%. Όπως σημειώνει και η Deutsche Welle, η Γερμανία έχει επιδείξει μεγαλύτε-

Σε ανακοίνωσή του ο υπ. Οικονομικών Ολαφ Σολτς υπεραμύνθηκε του προγράμματος βοήθειας, επισμαίνοντας ότι «η Γερμανία είναι συγκριτικά σε καλή κατάσταση διότι αντέδρασε άμεσα ενισχύοντας τον προϋπολογισμό της».

ρη ανθεκτικότητα σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, αφού κατά μέσον όρο, το ΑΕΠ των χωρών της Ευρωζώνης συρρικνώθηκε έως 7,8% το 2020. Επιπλέον, η Γερμανία αναμένεται να καταγράψει μι-

κρότερο ποσοστό χρέους μετά την πανδημική κρίση σε σχέση με το χρέος όλων των υπόλοιπων χωρών του G7 πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας. Σημειώνεται ότι η χώρα έβαλε πέρυσι φρένο στο μέτρο του

ισσοσκελισμένου προϋπολογισμού προκειμένου να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες που επέφερε το ξέσπασμα της πανδημίας. Σε μη έκτακτες περιόδους, ο συνταγματικός νόμος απαγορεύει στην κυβέρνηση να λάβει δανεισμό που ξεπερνά το 0,35% του ΑΕΠ τns.

Μέλη της κυβέρνησης επισμαίνουν ότι η πορεία της οικονομίας αποτελεί απόδειξη επιτυχίας για τα μέτρα που έλαβε η χώρα ενάντια στην κρίση του κορωνοϊού. Σε ανακοίνωσή του ο υπουργός οικονομικών Ολαφ Σολτς υπεραμύνθηκε του προγράμματος βοήθειας, επισμαίνοντας χαρακτηριστικά ότι «η Γερμανία είναι συγκριτικά σε καλή κατάσταση διότι αντέδρασε άμεσα και γρήγορα ενισχύοντας τον προϋπολογισμό της». «Διοχετεύσαμε κεφάλαια για να προστατεύσουμε τον δημόσιο υγεία, να στηρίξουμε τις επιχειρήσεις και να διασφαλίσουμε τις θέσεις εργασίας», πρόσθεσε. «Αυτό φαίνεται

να έχει αποτέλεσμα με πολλούς τρόπους. Η οικονομική ανάπτυξη κινείται σε καλύτερα επίπεδα, η απώλεια θέσεων εργασίας είναι μικρότερη, τα φορολογικά έσοδα υψηλότερα, ενώ το νέο χρέος είναι σημαντικά χαμηλότερο σε σχέση με αυτό που αρχικά είχε προβλεφθεί». Κριτική ενάντια στα μέτρα που έχει λάβει η κυβέρνηση άσκησαν κόμματα της αντιπολίτευσης, με το κόμμα των Πρασίνων να τονίζει πως η οικονομική βοήθεια ήταν αρκετά περίπλοκη και διοχετεύθηκε με πολύ αργούς ρυθμούς στις επιχειρήσεις που ανέστειλαν τη λειτουργία τους.

Σημειώνεται ότι πριν από περίπου μία εβδομάδα ο υπουργός Οικονομίας Πίτερ Αλτμπίερ είχε δηλώσει ότι το 2021 πρέπει να είναι έτος ανάκαμψης της γερμανικής οικονομίας. Το περασμένο φθινόπωρο ο κ. Αλτμπίερ υπολόγιζε ότι το ΑΕΠ θα αυξηθεί το 2021 κατά 4,4% σε σχέση με το 2020.

Ωφελημένη από το Brexit βγαίνει η Γαλλία

Η Γαλλία οφείλει στην έξοδο της Βρετανίας από την Ε.Ε. κάπου 2.500 θέσεις εργασίας και τουλάχιστον 170 δισ. ευρώ, που παρά την πανδημία... μετανάστευσαν από τη Βρετανία στα τέλη του 2020. Αυτό εκτιμά τουλάχιστον ο επικεφαλής της Τράπεζας της Γαλλίας και μέλος του Δ.Σ. της ΕΚΤ, Φρανσουά Βιλερουά ντε Γκαλό. Μιλώντας στη βρετανική εφημερίδα The Guardian, ο κ. Ντε Γκαλό τόνισε πως «αναμένεται παράλληλα να επωφεληθούν αναλόγως και άλλες ευρωπαϊκές μητροπόλεις, ενώ οι μετακινήσεις θα αυξάνονται καθώς θα περνάει το τρέχον έτος».

Ο πρόεδρος της Τράπεζας της Γαλλίας και μέλος του Δ.Σ. της ΕΚΤ τόνισε ιδιαίτερος πως το Brexit έχει αναγκάσει την Ευρώπη να αναπτύξει την αυτονομία της στον χρηματοπιστωτικό κλάδο. Το Λονδίνο παραμένει βέβαια το

Περιουσιακά στοιχεία ύψους τουλάχιστον 170 δισ. ευρώ μεταφέρθηκαν από το Λονδίνο στο Παρίσι.

πλέον ανεπτυγμένο κέντρο χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στην Ευρώπη αλλά ορισμένες θέσεις εργασίας του κλάδου και κάποια κεφάλαια έχουν μεταφερθεί σε ευρωπαϊκές πρωτεύουσες όπως το Αμστερνταμ, το Δουβλίνο και η Φρανκφούρτη. Οι τρεις αυτές ευρωπαϊκές μητροπόλεις μαζί και το Παρίσι ανέπτυξαν τα τελευταία τέσσερα χρόνια εντονότατο ανταγωνισμό για να προσελκύσουν τις επιχειρήσεις και τις θέσεις εργασίας που μοιραία θα έφευγαν από

το Λονδίνο και θα μετανάστευαν σε πόλεις της Ευρωζώνης.

Βάσει των όσων συμφώνησε η Κομισιόν με το Λονδίνο, λίγο προτού εκπνεύσει το περασμένο έτος, η Ε.Ε. θα επιτρέψει στους οίκους εκκαθάρισης συναλλαγών που έχουν έδρα στο Λονδίνο να λειτουργούν σε όλη τη Γηραιά Ήπειρο επί 18 μήνες ακόμα, καθώς δεν διαθέτει δικές της ανάλογες εταιρείες. Όταν, όμως, εκπνεύσει η σχετική προθεσμία οι συναλλαγές σε ευρώ θα πρέπει, θεωρητικά τουλάχιστον, να διεκπεραιώνονται μέσα στους κόλπους της Ε.Ε. Ο οικονομικός αντίκτυπος της πανδημίας κατέστησε, άλλωστε, ακόμη ισχυρότερη την ανάγκη να δοθεί ώθηση στην επιχειρηματική δραστηριότητα.

Ο επικεφαλής της Τράπεζας της Γαλλίας κάλεσε την Ε.Ε. να εκμεταλλευθεί την ευκαιρία που της

προσφέρει το Brexit για να δημιουργήσει μια «ένωση χρηματοοργάνων» της Ε.Ε. Προσέθεσε, άλλωστε, πως η Ευρώπη θα χρειαστεί μια «πραγματική χρηματοπιστωτική ένωση» προκειμένου να μπορέσει να κινεί καλύτερο το πλεόνασμα αποταμιεύσεων στα ταμεία της. Σημειώτεον ότι μετά τις παρατεταμένες διαπραγματεύσεις με τις Βρυξέλλες και την εμπορική συμφωνία που συνήψαν οι δύο πλευρές στο τέλος του 2020, ο Βρετανός πρωθυπουργός παραδέχθηκε τον Δεκέμβριο πως η εν λόγω συμφωνία «δεν καλύπτει όσο θα ήθελε» την πρόσβαση των βρετανικών επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού κλάδου στις αγορές της Ε.Ε. Αργότερα, πάντως, ο Βρετανός υπουργός Οικονομικών Ρισί Σουνάκ, παρουσίασε βελτιωμένη εκδοχή της συμφωνίας για ελεύθερη πρόσβαση.

Ο επικεφαλής της Τράπεζας της Γαλλίας και μέλος του Δ.Σ. της ΕΚΤ Φρανσουά Βιλερουά ντε Γκαλό κάλεσε την Ε.Ε. να εκμεταλλευθεί την ευκαιρία για να δημιουργήσει μια «ένωση χρηματοοργάνων».

Διεύρυνε την οικονομική ανισότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο η πανδημία

Η κρίση ανάγκασε 9 εκατ. Βρετανούς να προσφύγουν σε δανεισμό το 2020

Χρέη βαρύνουν όλο και περισσότερους Βρετανούς, καθώς αρκετοί από αυτούς αναγκάστηκαν να προσφύγουν στον δανεισμό προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις δυσμενείς οικονομικές επιπτώσεις που προκάλεσε το ξέσπασμα της πανδημικής κρίσης. Περίπου 9 εκατ. Βρετανοί αναγκάστηκαν έως το τέλος του προηγούμενου έτους να δανειστούν περισσότερα χρήματα, σύμφωνα με νέα στοιχεία που δημοσιεύει το Bloomberg, τα οποία καταδεικνύουν ότι το χάσμα μεταξύ πλούσιων και φτωχών διευρύνθηκε κατά την περυσινή χρονιά. Όπως επισημαίνει σχετικό ρεπορτάζ πρόκειται για το ένα πέμπτο του πληθυσμού των 47 εκατ. κατοίκων της Βρετανίας.

Τα συγκεκριμένα ευρήματα αποτελούν αφορμή να ανοίξουν συζητήσεις για τον τρόπο με τον οποίο η κυβέρνηση του Μπόρις Τζόνσον μπορεί να προστατεύσει τους νέους αλλά και τους χαμηλά αμειβόμενους. Μάλιστα, οι τελευταίοι αποτελούν ένα από τα μεγαλύτερα «θύματα» της οικονομικής κρίσης που προκάλεσε η πανδημία, αφού η επέλασή της, βύθισε την παγκόσμια οικονομία σε βαθιά ύφεση. Ο Βρετανός υπουργός Οικονομικών Ρισί Σουνάκ αλλά και ο πρόεδρος της Τράπεζας της Αγγλίας Αντριου Μπέιλι έχουν εκφράσει την ανησυχία τους για τα συγκεκριμένα στοιχεία, ενώ έχουν ξεκινήσει συζητήσεις για να βρουν λύσεις, ικανές να γεφυρώσουν την εισοδηματική ανισότητα. «Οι απόρροιας επιπτώσεις του κορωνοϊού με ανησυχούν», επισήμανε χαρακτηριστικά ο κ. Μπέιλι στο πλαίσιο διαδικτυακού σεμιναρίου που έλαβε χώρα στα μέσα της εβδομάδας. «Μου είναι απολύτως σαφές πως θα πρέπει να αντιμετωπίσουμε τις επιπτώσεις του κορωνοϊού απευθυνόμενοι σε όλους».

Η βρετανική στατιστική υπηρεσία ανακοίνωσε την περασμέ-

Το χάσμα μεταξύ πλούσιων και φτωχών είχε αρχίσει να διευρύνεται πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας. Η εισοδηματική ανισότητα αυξήθηκε στο 36,3% έως τον Μάρτιο του 2020, σε υψηλό δεκαετία.

Μεγαλύτερο πλήγμα έχουν δεχθεί οι νέοι έως 30 ετών και οι αυτοαπασχολούμενοι.

Την Πέμπτη ότι νέοι κάτω των 30 ετών καθώς και όσοι έχουν εισοδήματα κάτω των 10.000 λιρών (13.700 δολ.) είχαν μεγαλύτερες πιθανότητες να θεθούν σε αναστολή σε σύγκριση με τον υπόλοιπο πληθυσμό. Επίσης, στοιχεία της κυβέρνησης κατέδειξαν ότι οι αυτοαπασχολούμενοι ήταν πιο πιθανό να δηλώσουν μειωμένα ωράρια, καθώς και μειωμένα εισοδήματα.

Σύμφωνα με το Bloomberg, μεταξύ όσων δεν μπορούν να εργαστούν λόγω περιοριστικών

μέτρων, παραπάνω από τους μισούς που αμείβονται ικανοποιητικά, συνεχίζουν να λαμβάνουν το σύνολο των αποδοχών τους, ενώ το ίδιο συμβαίνει για το 25% του 20% των πιο χαμηλά αμειβόμενων μισθωτών. Έτσι, αυξάνεται η πιθανότητα να έχουν δανειστεί πάνω ή περίπου 1.000 στερλίνες αυτοαπασχολούμενοι αλλά και λιγότεροι είχαν την πολυτέλεια να αποταμιεύσουν χρήματα για τη χρονιά που διανύουμε.

Τα παραπάνω στοιχεία ασκούν πιέσεις στον κ. Σουνάκ ενόψει και της κατάρτισης του προϋπολογισμού έως τις 3 Μαρτίου. Σημειώνεται ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα έχει σκαρφωθεί σε ιστορικό υψηλό, με τον δανεισμό της κυβέρνησης τους οκτώ μή-

νες του 2020 να έχει φθάσει στα 323 δισ. δολ. Όπως αναφέρει το Bloomberg, υπάρχουν εκκλήσεις να επωμιστούν κυρίως όσοι βρίσκονται σε καλύτερη οικονομική κατάσταση ενδεχόμενη αύξηση φόρων στο μέλλον.

Άλλα στοιχεία της εθνικής στατιστικής υπηρεσίας αποκαλύπτουν πως το χάσμα μεταξύ πλούσιων και φτωχών είχε αρχίσει να διευρύνεται στη χώρα πριν από το ξέσπασμα της πανδημικής κρίσης και την εξάπλωσή της στην Ευρώπη. Η εισοδηματική ανισότητα, όπως υπολογίζεται από τον ειδικό δείκτη Gini coefficient, αυξήθηκε στο 36,3% έως τον Μάρτιο του περασμένου έτους, και διαμορφώθηκε σε υψηλό δεκαετίας. Το εισόδημα του πλούσιου 1% αυξήθηκε από 7% σε 8,3% από το 2011.

Διάσωση της Eurostar με κρατική στήριξη από Βρετανία - Γαλλία

Η Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο διαπραγματεύονται ένα πακέτο βοήθειας για τη Eurostar International, την εταιρεία τρένων που συνδέει τη Μ. Βρετανία με την ηπειρωτική Ευρώπη, η οποία χτυπήθηκε δραστικά από την κρίση της πανδημίας. Η κίνηση των επιβατών της, που επιβιβάζονται στα βαγόνια και διαπλέουν μέσω σπράγγας τη Μάγκν, ουσιαστικά σχεδόν εκμηδενίστηκε. Ο αριθμός τους μειώθηκε κατά 95%, θέτοντας σε σοβαρό κίνδυνο την επιβίωσή της. Η Eurostar είχε απευθύνει έκκληση στη βρετανική κυβέρνηση του Μπόρις Τζόνσον να της χορηγήσει οικονομική ενίσχυση ανάλογη με αυτή που διαθέτει για αεροπορικές εταιρείες με καθηλωμένα αεροσκάφη, αν και δεν εμπίπτει σε κάποια σχετική πρόβλεψη.

Εις επιρρωσιν του αιτήματος αυτού στελέχη επιχειρήσεων, ακαδημαϊκοί και άλλοι απύθηναν επιστολή στον υπουργό Οικονομικών της Βρετανίας Ρισί Σουνάκ να στηρίξει μια καθ' όλα βιώσιμη επιχείρηση, υπερβαίνοντας κάποια νομοθετικά κενά. Προ πανδημίας η Eurostar είχε επεκτείνει το δίκτυο των δρομολογίων της πέραν των κλασικών μεταξύ Λονδίνου - Παρισιού και Παρισιού - Βρυξελλών για να διασυνδέσει τη βρετανική πρωτεύουσα με τις Αλπείς, το Αμστερνταμ και τη νότια Γαλλία.

Στην εταιρεία συμμετέχει κατά 55% ο οργανισμός των γαλλικών σιδηροδρόμων SNCF, ο οποίος έχει επίσης οικονομικά προβλήματα, κατά 30% η εταιρεία διαχειρίζεται κεφαλαίων CDPQ, σε ποσοστό 10% τα βρετανικά κεφάλαια Hermes

Infrastructure, με δραστηριότητες σε έργα υποδομών, και σε ποσοστό 5% οι βελγικοί σιδηρόδρομοι SNCB.

Αν και κατά πλειοψηφία ανήκει στη Γαλλία, η Eurostar έχει έδρα στο Λονδίνο, εξ ου και απαιτείται από κοινού δρόμο. Οι συννομιλίες επικεντρώνονται στην υποστήριξη, που εφαρμόζεται με τα συμφέροντα και των δύο χωρών, δήλωσε ο υπουργός Μεταφορών της Γαλλίας, Ζαν-Μπαπτιστά Τζεμπάρ. Ο Συντηρητικός πρόεδρος της επιτροπής μεταφορών του Κοινοβουλίου

Ο αριθμός των επιβατών που διακινούν τα τρένα της μειώθηκε κατά 95% λόγω πανδημίας.

ου του Ηνωμένου Βασιλείου, Χουβ Μέρμαν, κάλεσε χθες αμφότερες τις κυβερνήσεις να δεσμευθούν για τη στήριξη της εταιρείας, η οποία συνεισφέρει στη βρετανική οικονομία με 800 εκατ. λίρες ετησίως, δηλαδή 1,1 δισ. δολάρια. Μία υπό συζήτηση επιλογή θα μπορούσε να ήταν η χορήγηση κεφαλαίων από την Τράπεζα της Αγγλίας στο πλαίσιο του προγράμματος για την παροχή διευκολύνσεων προς πλιττόμενες από την πανδημία επιχειρήσεις - η Eurostar είναι επιλέξιμη για την ενίσχυση παρά το πλειοψηφικό πακέτο, που κατέχει η Γαλλία, όπως επισημαίνει το Bloomberg.

Αυξήθηκε 3,4 τρισ. δολ. η κεφαλαιοποίηση των 7 μεγάλων της τεχνολογίας

Κατά 3,4 τρισ. δολάρια αυξήθηκε την περασμένη χρονιά η συνολική χρηματιστηριακή αξία επτά κολλοσσών της υψηλής τεχνολογίας, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται οι Apple, Microsoft, Amazon, Alphabet (μητρική της Google), Facebook, Tesla και Nvidia (η τελευταία δημιουργεί επεξεργαστές για διαδραστικά γραφικά σε κινητές συσκευές, σταθμούς, εργασίας Η/Υ κ.λπ.).

Ειδικότερα, η αξία του ομίλου υψηλής τεχνολογίας της Apple, που συνίδρυσε ο Στιβ Τζομπς, εμφάνισε μία αύξηση της τάξεως σχεδόν του ενός τρισ. δολαρίου πέρυσι. Αμέσως μετά έρχεται η μεγαλύτερη πλατφόρμα λιανικού εμπόρου της Amazon. Η δική της αξία ενισχύθηκε κατά τι λιγότερο, δηλαδή κατά 700 δισεκατομμύρια δολάρια, ενώ η πανδημία λειτούργησε εντυπωσιακά υπέρ της, μιας και η εκτεταμένη καραντίνα και ο εγκλεισμός λόγω ιού ώθησαν τα εκατομμύρια των καταναλωτών σε ψηφιακές αγορές. Όσο για την αυτοκινητοβιομηχανία του Ελον Μασκ, την καλιφορνέζικη Tesla, που ίσως και να θεωρείται συνώνυμη της νέας εποχής στην οδηγηση, είδε τη μετοχή της οκτώ ετών να εννεαπλασιάζεται. Στην περίπτωση της Nvidia, η χρηματιστηριακή της αξία υπερδιπλασιάστηκε χάρη στην ενισχυμένη ζήτηση για τους επεξεργαστές της σε κέντρα δεδομένων και σε βιντεοπαιχνίδια.

Χαρακτηριστικά επισημαίνει σε δημοσίευσή του το αμερικανικό ενημερωτικό δίκτυο CNBC, πως οι γίγαντες της υψηλής τεχνολογίας παραμένουν αιτίοι από τη λαίλαπα της πανδημίας αλλά και από τις ευρύτατες και αυξανόμενες έρευνες, που διεξάγονται οι απανταχού αρμόδιες αρχές ανταγωνισμού με αφορμή τη δεσποζούσα θέση τους στην παγκόσμια αγορά. Τα iPhone και iPad της Apple δεν παύουν να είναι δημοφιλή, το λογισμικό Teams των τηλεδιασκέψεων και συνεργασίας της Microsoft γνώρισε μεγάλη άνθηση εξαιτίας της τε-

Μονο η Apple εμφάνισε ενίσχυση χρηματιστηριακής αξίας κατά 1 τρισ. δολάρια το 2020.

λεργασίας, η Amazon επεκτείνει τον έλεγχό της επί του ηλεκτρονικού εμπόρου, ενώ το δυσπόλο των Google και Facebook στο πεδίο των ψηφιακών διαφημίσεων καλά κρατεί. Η χρηματιστηριακή αξία της Microsoft ανήλθε πέρυσι κατά 480 δισ. δολάρια, της Alphabet κατά 268 δισ. δολάρια και κατά 193 δισ. δολάρια της Facebook.

Η Tesla στον S&P 500

Όσο για την Tesla, αυτή αποτελεί την ιστορικά μεγαλύτερη προσθήκη στον δείκτη S&P 500, έχοντας συμπληρώσει πέντε διεξαετία τρίμηνα με κερδοφορία. Η Nvidia, κατασκευάστρια ημιεπεξεργαστών, ολοκλήρωσε την παρελθούσα χρονιά με μία κεφαλαιοποίηση 323 δισ. δολαρίων, γεγονός το οποίο την καθιστά την έβδομη πιο πολύτιμη τεχνολογική εταιρεία στις ΗΠΑ και τη δέκατη έκτη συνολικά. Αξίζει να σημειωθεί πως η δημοφιλέστατη Nvidia έγκειται στο ότι παράγει επεξεργαστές για συσκευές βιντεοπαιχνιδιών, οι οποίες εξαφανίζονται από τα ράφια εν ριπή οφθαλμού. Οπότε η ίδια πολλές φορές βρέθηκε, ειδικά εν μέσω καραντίνας, να αγωνίζεται να ανταποκριθεί στην διογκούμενη ζήτηση.

Συμφωνία της Google με τα γαλλικά MME

Αίσιο τέλος για τα MME στη Γαλλία είχαν οι πολύμηνες διαπραγματεύσεις ανάμεσα στην ομάδα θεσμικής πίεσης Alliance de la Presse d'Information Générale (APIG), μία συμμαχία εφημερίδων και ειδησεογραφικών πρακτορείων, και τη διοίκηση της Google France, η οποία και συμφώνησε να πληρώσει για τη χρήση των κειμένων και του περιεχομένου που παράγεται από τα μέλη της πρώτης. Πρόκειται, όπως σημειώνει το Reuters, για μία συμφωνία-ορόσημο, την πρώτη του είδους της για τα ψηφιακά πνευματικά δικαιώματα στην Ευρώπη, η οποία θα χρησιμοποιηθεί ως πρότυπο για άλλες ανάλογες με παρόμοιες ψηφιακές πλατφόρμες τύπου Facebook, ενώ ανοίγει τον δρόμο πλέον στις εφημερίδες να αιτηθούν αποζημιώσεις από την Google.

Η τελευταία τόνισε ότι θα διαπραγματευθεί μεμονωμένες άδειες με μέλη της συμμαχίας. Η ρυθμιστική αρχή ανταγωνισμού της Γαλλίας αποφάσισε πέρυσι ότι η Google οφείλει να πληρώσει εκδοτικά συγκροτήματα και ειδησεογραφικά πρακτορεία για την εκ νέου χρησιμοποίηση και δημοσίευση του περιεχομένου τους. Αξίζει να σημειωθεί πως ένας ακόμα λόγος που καθιστά ιστορική τη συμφωνία είναι ότι ορισμένες εφημερίδες στη Γαλλία είχαν εμφανίσει σοβαρή μείωση στα έσοδά τους, η οποία είχε συμβεί με την άνοδο του Διαδικτύου και τη μείωση των αναγνωστών των εντύπων. Επιπλέον, η εν λόγω συμφωνία βασίστηκε σε προηγούμενες μεμονωμένες συμφωνίες, που είχε συνάψει ο αμερικανικός όμιλος με λίγες εφημερίδες στη χώρα, όπως οι Le Monde και Le Figaro. Η καταβολή αντι-

Οι πληρωμές από την Google θα ακολουθούν ορισμένα κριτήρια που ετέθησαν, όπως ο ημερήσιος όγκος πωλήσεων, η μηνιαία επισκεψιμότητα στις αντίστοιχες ψηφιακές εκδόσεις κ.ά.

Ο τεχνολογικός κολοσσός θα καταβάλλει αντίτιμο για τη χρήση των δημοσιογραφικών κειμένων.

τιμου από την Google ακολουθεί ορισμένα κριτήρια που τέθηκαν, όπως ο ημερήσιος όγκος πωλήσεων, η μηνιαία επισκεψιμότητα

στις αντίστοιχες ψηφιακές εκδόσεις, καθώς και η συμβολή των εφημερίδων στην πολιτική και ευρύτερη ενημέρωση του κοινού. Επιπλέον, όπως αναφέρει το CNBC, η συμφωνία των ψηφιακών πνευματικών/συγγενικών δικαιωμάτων ανοίγει τον δρόμο και για την πρόσβαση σε μια νέα υπηρεσία κινητής τηλεφωνίας από την Google που ονομάζεται News Showcase.

«Επειτα από πολλούς μήνες διαπραγματεύσεων, αυτή η συμ-

φωνία είναι ένα σημαντικό βήμα, το οποίο σηματοδοτεί την αποτελεσματική αναγνώριση του συγγενικού δικαιώματος των εκδοτών στον χώρο του τύπου και την έναρξη καταβολής της αμοιβής τους από ψηφιακές πλατφόρμες, οι οποίες κάνουν χρήση των διαδικτυακών τους εκδόσεων», δήλωσε ο Πιερ Λουέτ, διευθύνων σύμβουλος της εφημερίδας Les Echos. Από πλευράς του, ο Σεμμασιέν Μιζόφ, διευθύνων σύμβουλος της Google France, ανέφερε ότι «είμαστε στην ευχάριστη θέση να συμβάλουμε στην ανάπτυξη των ομίλων παραγωγής ειδήσεων στην ψηφιακή εποχή και να υποστηρίξουμε περαιτέρω τη δημοσιογραφία».

Πρώτη φορά στα χρονικά η Google δήλωσε πέρυσι ότι θα πληρώσει τα εκδοτικά συγκροτήματα και τα ειδησεογραφικά πρακτορεία, αλλάζοντας γραμμή πλεύσης έπειτα από χρόνια άρνησης να το πράξει. Είχε προχωρήσει σε προκαταρκτικές συμφωνίες με τη Γερμανία, την Αυστραλία και τη Βραζιλία και τώρα με τη Γαλλία. Σημειώτεον πως η Γαλλία ήταν η πρώτη χώρα που ψήφισε αμφιλεγόμενους νόμους περί πνευματικών δικαιωμάτων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι καθιστούσαν υπεύθυνες τις ψηφιακές πλατφόρμες για παραβάσεις ως προς τη χρήση και εκμετάλλευση περιεχομένου παραγόμενου από τρίτους. Τέλος, και η αρμόδια αρχή ανταγωνισμού της Αυστραλίας έθεσε νέους κανόνες για να αναγκάσει τους ομίλους τύπου Google και Facebook να αποζημιώσουν τις εφημερίδες και τα ειδησεογραφικά πρακτορεία για την αναδημοσίευση του περιεχομένου τους.

Τρεις κινεζικοί κολοσσοί ζητούν «χάρη» από τον Μπάιντεν

Απόπειρα προσέγγισης του νέου προέδρου με αίτημα για επιστροφή τους στο NYSE

Δεν είχαν παρέλθει παρά λίγες ώρες από την ορκωμοσία του Τζο Μπάιντεν και οι κινεζικές επιχειρήσεις προχώρησαν στην πρώτη κρούση τους προς τον νέο πρόεδρο των ΗΠΑ, επιδιώκοντας μια μείωση της έντασης με την Ουάσιγκτον αλλά και την άρση κάποιων εναντίον τους μέτρων με σκοπό την αποκατάσταση της θέσης τους στη διεθνή σκηνή. Ο λόγος για την κίνηση που έκαναν τρεις τηλεπικοινωνιακοί κολοσσοί της Κίνας, οι China Mobile, China Unicom Hong Kong και China Telecom Corp., όταν παράλληλα αλλά ανεξάρτητα η μία από την άλλη ζήτησαν την επανένταξή τους στους δείκτες του χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης (NYSE).

Εντολή

Είχε προηγηθεί την περασμένη εβδομάδα η διαγραφή τους από το NYSE που υπάκουσε σε σχετική εντολή του Ντόναλντ Τραμπ και τώρα καλείται από τους τρεις κινεζικούς κολοσσούς να επανεξετάσει την κίνησή του. Με τη στάση του το NYSE είχε δώσει την εντύπωση ότι προχώρησε στην εκτέλεση της προεδρικής εντολής μάλλον απρόθυμα, καθώς μέσα σε δύο ημέρες ανακοίνωσε την απόφαση διαγραφής, την επόμενη ημέρα την

ανακάλεσε για να επανέλθει τελικά στην ίδια απόφαση και να την υλοποιήσει μία ημέρα αργότερα. Τα πωγυρίσματα εκείνων των ημερών προκάλεσαν μεγάλες διακυμάνσεις στις μετοχές των τριών εταιρειών, καθώς το χρονικό διάστημα ανάμεσα στις αποφάσεις και τις ανακλήσεις τους ήταν τόσο μικρό, ώστε οι επενδυτές δεν προλάβαιναν να τις επεξεργαστούν.

Η χρηματιστηριακή αξία των τριών εταιρειών μειώθηκε, έτσι, κατά περισσότερο από 30 δισ. δολάρια τις τελευταίες εβδομάδες του 2020, καθώς οι Αμερικανοί επενδυτές εγκατέλειπαν τις μετοχές τους υπακούοντας στην εντολή του Τραμπ. Στη συνέχεια μειώθηκε περαιτέρω μετά τη διαγραφή τους από το χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης, μολοντί δεν έχουν καμία εξάρτηση από την αμερικανική αγορά, οι πωλήσεις τους γίνονται κατά 97% στην Κίνα και η παρουσία τους στο NYSE έχει κατά κύριο λόγο συμβολική σημασία.

Η αγορά αντέδρασε, πάντως, με νευρικότητα στο αίτημά τους για επανένταξη στους δείκτες του NYSE, καθώς κάθε άλλο παρά βέβαιο είναι ότι θα τύχει καλής αντιμετώπισης. Η μετοχή της China Mobile σημείωσε άνοδο 0,3%, ενώ οι μετοχές των China Telecom και

Η κίνηση των China Mobile, China Unicom Hong Kong και China Telecom Corp. ενδέχεται να είναι η πρώτη μιας σειράς προσπαθειών του Πεκίνου για επανπροσέγγιση της Ουάσιγκτον και αποκατάσταση των εμπορικών και οικονομικών σχέσεων ανάμεσα στις δύο μεγαλύτερες οικονομίες του πλανήτη.

Οι μετοχές τους έχουν διαγραφεί από το αμερικανικό χρηματιστήριο με εντολή του Ντ. Τραμπ.

China Unicom υποχώρησαν κατά 2,2% και 1% αντιστοίχως. Οι τρεις εταιρείες συνέστησαν, άλλωστε, στους επενδυτές να «επιδεικνύουν σύνεση» στον τρόπο με τον οποίο χειρίζονται τους τίτλους τους.

Η κίνηση του χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης, που εξώθησε κάποιους άλλους παγκόσμιους δείκτες να διαγράψουν τις μετοχές των τριών κινεζικών εταιρειών, εντάσσεται

στις προσπάθειες του Ντόναλντ Τραμπ να πλύνει την Κίνα και να περιορίσει τη διείσδυση της σε αμερικανικές βιομηχανίες. Στο πλαίσιο αυτής της εκστρατείας του απαγόρευσε στους Αμερικανούς επενδυτές να τοποθετούν κεφάλαιά τους σε κινεζικές επιχειρήσεις που θεωρεί ύποπτες για στενούς δεσμούς με τις ένοπλες δυνάμεις της Κίνας.

Η κίνηση των τριών επιχειρηματικών κολοσσών ενδέχεται να είναι η πρώτη μιας σειράς προσπαθειών του Πεκίνου για επανπροσέγγιση της Ουάσιγκτον και αποκατάσταση των εμπορικών και οικονομικών σχέσεων ανάμεσα στις δύο μεγαλύτερες οικονομίες του πλανήτη.

Η αλλαγή ηγεσίας στην υπερδύναμη έχει δημιουργήσει σε πολλές χώρες την προσδοκία για θεμελιώδη αλλαγή πολιτικής. Ιδιαίτερως και με δεδομένο το μετριοπαθές προφίλ του Τζο Μπάιντεν που έρχεται σε οξεία αντίθεση με την επιθετικότητα του προκατόχου του και την αποκάλυπτη διάθεσή του να ανατρέψει την παγκόσμια τάξη πραγμάτων διαλύοντας πολυμερή σχέδια.

Αναλλοίωτη Πολιτική και οικονομικοί αναλυτές εκτιμούν, πάντως, ότι σε ορισμένα θεμελιώδη ζητήματα, όπως η αντιπαλότητα με την Κίνα, η πολιτική της υπερδύναμης θα παραμείνει αναλλοίωτη. Ειδικότερα ο ανταγωνισμός της Ουάσιγκτον με το Πεκίνο για την παγκόσμια κυριαρχία στην υψηλή τεχνολογία αιχμής και έμμεσα στην παγκόσμια

οικονομία έχει στρατηγικό βάθος.

Αυτό καταδεικνύει, άλλωστε, και το περιεχόμενο των όσων σχολίασε σχετικά με την Κίνα η νέα υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ, Τζάνετ Γέλεν, στο πλαίσιο της ακρόασής της ενώπιον του Κογκρέσου. Αν και θεωρείται μετριοπαθής και φιλά προσκείμενη προς το διεθνές εμπόριο και τα πολυμερή σχήματα, η κ. Γέλεν καταφέρθηκε εναντίον της Κίνας, κατηγορώντας την ότι παραβιάζει τους κανόνες του διεθνούς εμπορίου και τον θεμιτό ανταγωνισμό και πως κινείται με τρόπο που θέτει τις αμερικανικές επιχειρήσεις σε μειονεκτική θέση. Υπογράμμισε, μάλιστα, πως η Ουάσιγκτον πρέπει να ανακόψει την επένδυσή της στην Κίνα και να προστατεύσει τις αμερικανικές επιχειρήσεις.

Η Ουάσιγκτον ακυρώνει την κατασκευή αγωγού πετρελαίου

Από την πρώτη ώρα κιόλας μετά την ανάληψη των καθηκόντων του, ο νέος πρόεδρος των ΗΠΑ άρχισε να ανακαλεί πολιτικές του προκατόχου του που αντιβαίνουν τη δική του ατζέντα. Υπέγραψε, έτσι, άμεσα πάνω από 12 προεδρικές διατάγματα, μεταξύ των οποίων και ένα με το οποίο ακυρώνει το σχέδιο του αγωγού πετρελαίου και φυσικού αερίου Keystone XL.

Πρόκειται για τον αγωγό που έχει σχεδιαστεί για να μεταφέρει πετρέλαιο από τον Καναδά στα διυλιστήρια των ΗΠΑ. Μαζί του ακυρώνονται και σειρά συναφών σχεδίων σε εθνικούς βιότοπους και περιοχές άγριας φύσης. Ο αγωγός που σχεδιάστηκε πριν από 10 χρόνια είχε προκαλέσει αντιδράσεις από την αρχή.

Επρόκειτο να καλύψει απόσταση 1.897 χιλιομέτρων από την επαρχία της Αλμπέρτα στον Καναδά μέχρι την ακτή του Τέξας. Θα μεταφέρει 830.000 βαρέλια αργού πετρελαίου, αντικαθιστώντας την παραγωγή των χωρών της Λατινικής

Επρόκειτο να μεταφέρει «μαύρο χρυσό» από τον Καναδά στα διυλιστήρια των ΗΠΑ.

Αμερικής. Ανήκει στην ενεργειακή εταιρεία TC Energy και στην τοπική κυβέρνηση της Αλμπέρτα. Όπως επισημαίνει σχετικά ρεπορτάζ της Deutsche Welle, ο εν λόγω αγωγός έχει ταραχώδες παρελθόν, καθώς το 2014 το σχέδιο για την κατασκευή του προκάλεσε οργανωμένες αντιδράσεις από τον αγροτικό πληθυσμό περιοχών των ΗΠΑ και ιθαγενείς Ινδιάνους.

Το 2015 το μπλοκάρισε ο πρώην πρόεδρος Μπαράκ Ομπάμα, ο οποίος υποστήριξε ότι η σχετική συμφωνία ήταν ετεροβαρής και υπερβολικά προς όφελος του Καναδά, ενώ το έργο θα ήταν ιδιαίτερα επιβλαβές για το περιβάλλον. Δύο χρόνια αργότερα, το 2017 ο Ντόναλντ Τραμπ ανέτρεψε την

Ο Τζο Μπάιντεν, με προεδρικό διάταγμα, ακύρωσε άμεσα απόφαση του προκατόχου του για κατασκευή του αγωγού Keystone XL μήκους 1.897 χλμ.

απόφαση Ομπάμα και εξέδωσε ειδική άδεια για το σχέδιο που αναμενόταν να αρχίσει το 2023.

Οργανώσεις για την προστασία

του περιβάλλοντος, ομάδες ιθαγενών και αγρότες δεν έχουν πάψει να διεξάγουν εκστρατεία κατά του επίμαχου αγωγού. Εκφράζουν φό-

βους για ενδεχόμενες διαρροές πετρελαίου. Το 2018, άλλωστε, ανέστειλε προσωρινά την κατασκευή του ομοσπονδιακός δικαστής των ΗΠΑ που υποστήριξε πως η αμερικανική κυβέρνηση δεν είχε εξετάσει επαρκώς τον αντίκτυπο του έργου στο περιβάλλον. Κατά καιρούς έχουν υποβληθεί εναντίον του επανειλημμένως αγωγές που έχουν οδηγήσει σε αναστολή των σχετικών εργασιών, ενώ του χάρισαν το ψευδώνυμο «ο νεκροζώντανος αγωγός». Οι ιθαγενείς και άλλες αγροτικές κοινότητες των θιγόμενων περιοχών έχουν, άλλωστε, εκφράσει φόβους πως το προσωπικό στις εργασίες για τον αγωγό μπορεί να μεταφέρει τον κορωνοϊό στην επικράτεια τους.

Ο επίμαχος αγωγός θα ήταν, πάντως, αδιαμφισβήτητα επίσημος για το περιβάλλον, καθώς θα μετέφερε πετρέλαιο που έχει εξαχθεί από άμμο πίσσας στην περιοχή της Αλμπέρτα, δηλαδή από ένα μείγμα άμμου, πηλού, νερού και πίσσας. Η εξαγωγή υδρογονανθρά-

κων από αυτό το μείγμα είναι όχι μόνον δαπανηρή αλλά και ιδιαίτερα ενεργηβόλος. Ο Τζο Μπάιντεν έχει ταχθεί απεριφραστα κατά του αγωγού και έχει υπογράμμισει πως η υπερδύναμη «δεν χρειάζεται την άμμο πίσσας».

Δεν αναμένεται, πάντως, να ανακαλέσει όλες τις επιλογές του προκατόχου του. Αντιθέτως, να ασκήσει πιέσεις στην Ε.Ε. και τη Γερμανία ειδικότερα για να ακυρώσει η συμφωνία για την κατασκευή του αγωγού Nord Stream 2, που έχει σχεδιαστεί για να υπερδιπλασιάσει τις εξαγωγές ρωσικού φυσικού αερίου στη Γερμανία.

Η Ουάσιγκτον υποστηρίζει ότι ο εν λόγω αγωγός θα αυξήσει την ενεργειακή εξάρτηση της Ευρώπης από τη Μόσχα και έχει επιβάλει κυρώσεις σε όσες ευρωπαϊκές εταιρείες συνεργάζονται για την κατασκευή του. Απειλεί μάλιστα με νέες κυρώσεις σε όσες εταιρείες έχουν αναλάβει στη συνέχεια να διευκολύνουν την ολοκλήρωση του έργου.

Διπλή ύφεση στην Ευρωζώνη βλέπει η Λαγκάρντ

Η Ευρωζώνη οδεύει προς διπλή ύφεση μετά τη συρρίκνωση που σημείωσε το ΑΕΠ της στο τέλος του περασμένου έτους και το οποίο «θα μεταφερθεί και στο τρέχον έτος». Στην εκτίμηση αυτή προέβη η πρόεδρος της ΕΚΤ, Κριστίν Λαγκάρντ, στην καθιερωμένη συνέντευξη Τύπου που παραχώρησε μετά τη συνεδρίαση της Τράπεζας. Η κ. Λαγκάρντ τόνισε, πάντως, πως η ΕΚΤ διατηρεί προς το παρόν αμετάβλητη την πολιτική της, καθώς δεν θεωρεί απαραίτητη περαιτέρω στήριξη.

Η επικεφαλής της ΕΚΤ τόνισε ότι η μείωση του ΑΕΠ της στο τέλος του 2020 θα μεταφερθεί και στο τρέχον έτος.

χρηματοδότησης παραμένουν στα σημερινά υφιστάμενα επίπεδα.

Όπως τονίζουν οικονομικοί αναλυτές, η επισήμανση αυτή την οποία είχε υπογράμμιση, άλλωστε, η κ. Λαγκάρντ από τη στιγμή κατά την οποία συμφωνήθηκε η επέκταση του προγράμματος κατά 500 δισ. ευρώ, αποτελεί υποχώρησή της προς τα πλέον συντηρητικά μέλη του Δ.Σ. της ΕΚΤ. Ωστόσο, οι περισσότεροι οικονομολόγοι που

συμμετείχαν σε σχετικά δημοσκοπήσεις του Bloomberg προεξοφλούν πως η Τράπεζα θα δαπανήσει τελικά το πλήρες ποσό σε αγορές ομολόγων, χωρίς, όμως, να επεκτείνει περαιτέρω το πρόγραμμα.

Παρά την εκτίμησή της για διπλή ύφεση, η κ. Λαγκάρντ επανέλαβε, πάντως, πρόσφατη εκτίμησή της ότι οι προβλέψεις της Τράπεζας για ανάπτυξη 3,9% το τρέχον έτος εξακολουθούν «να ισχύουν σε γενικές γραμμές», αν και παραδέχθηκε πως «παραμένουν κίνδυνοι που απειλούν την ανάπτυξη της Ευρωζώνης». Εξέφρασε, πάντως, θετικά σχόλια ως προς την πορεία των εμβολιασμών, που όπως τόνισε «μας επιτρέπουν να έχουμε αισιοδοξία για το τέλος της υγειονομικής κρίσης».

Τόνισε, παράλληλα, άλλους θετικούς παράγοντες που επιτρέπουν

αισιοδοξία, όπως το γεγονός ότι η Ε.Ε. κατέληξε σε συμφωνία για το Ταμείο Ανάκαμψης και δρομολογεί την υλοποίησή του αλλά και ορισμένες ευνοϊκές εξελίξεις όπως η επιτάχυνση που έχει καταγράψει ο μεταποιητικός κλάδος της Ευρωζώνης καθώς και η επιστροφή της κανονικότητας στις ΗΠΑ.

Σύμφωνα με την πρόεδρο της ΕΚΤ, στη συνεδρίαση του Δ.Σ. δεν συζητήθηκε το θέμα της ενίσχυσης του ευρώ.

Η κ. Λαγκάρντ ανέφερε, πάντως, πως η Τράπεζα «παρακολουθεί πολύ προσεκτικά» τις εξελίξεις στην ισοτιμία του ενιαίου νομισματός, καθώς η ενίσχυσή του συμπιέζει τις τιμές των εισαγόμενων προϊόντων και επηρεάζει, έτσι, τον πληθωρισμό που βρίσκεται εδώ και χρόνια σε επίπεδα κάτω του στόχου του 2%.

Θετικός παράγοντας, που επιτρέπει αισιοδοξία σύμφωνα με την κ. Λαγκάρντ, είναι το γεγονός ότι η Ε.Ε. κατέληξε σε συμφωνία για το Ταμείο Ανάκαμψης και δρομολογεί την υλοποίησή του.

«Βουτιά» στις μεταβιβάσεις ακινήτων το 2020

Υποχώρησαν κατά 35,2% στην Αττική σε σύγκριση με το 2019 – Σε στάση αναμονής όσοι θέλουν να αγοράσουν, λόγω της πανδημίας

Του ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

«Πάγωσαν» οι μεταβιβάσεις ακινήτων το 2020, λόγω της πανδημίας. Οι ενδιαφερόμενοι αγοραστές, όπως φαίνεται από τα στοιχεία του μητρώου μεταβίβασης ακινήτων, ανέβαλαν τις επενδύσεις τους φοβούμενοι την επόμενη μέρα. Διατήρησαν λοιπόν τη ρευστότητά τους μέχρι να ξεκα-

Παρά την πτώση, η αγορά ακινήτων «κρατάει» τις τιμές ψηλά, κάτι που δείχνει ότι όλοι περιμένουν ένα νέο ξέσπασμα.

θαρίσει το τοπίο με την πανδημία και είναι εξαιρετικά πιθανό από το δεύτερο τρίμηνο του 2021 η κτηματαγορά να καταγράψει μεγαλύτερη αύξηση και από αυτή που σημειώθηκε το 2019, εφόσον υποχωρήσει η υγειονομική κρίση.

Σύμφωνα με τα στοιχεία, οι μεταβιβάσεις στην Αττική κατέγραψαν πτώση το 2020 της τάξης του 35,2% σε σύγκριση με το 2019, ενώ οι εισπράξεις του Δημοσίου «έπεσαν» κατά 20%. Συγκεκριμένα, στον Δήμο Αθηναίων, όπου παραδοσιακά γίνονται οι περισσότερες πράξεις, το 2019 πραγματοποιήθηκαν 5.303 αγοραπωλησίες, ενώ το 2020 διαμορφώθηκαν σε 3.171 με την πτώση να ξεπερνάει το 40%. Στην Καισαριανή καταγράφεται μείωση μεταβιβάσεων 55,97%, στην Πεντέλη 51%, στο Μα-

ρούσι 48,32%, στη Νέα Σμύρνη 47,06% και στην Κηφισιά 46%. Αντίθετα, σε δύο περιοχές του λεκανοπεδίου αυξήθηκαν οι μεταβιβάσεις το 2020 σε σύγκριση με το 2019. Συγκεκριμένα, στον Δήμο Παπάγου-Χολαργού οι μεταβιβάσεις αυξήθηκαν κατά 17,6% και στη Δάφνη κατά 2,53%. Όπως αναφέρουν οι ειδικοί του κώρου, παρατηρείται σημαντική μείωση επενδύσεων σε ακίνητα από το εξωτερικό, εξαιτίας της πανδημίας, ενώ ταυτόχρονα τηρείται στάση αναμονής και στην εγχώρια αγορά. Ωστόσο, όπως σημειώνουν, τα μεγάλα ποσά – οι μεγάλες επενδύσεις – έρχονται τα τελευταία χρόνια από το εξωτερικό, που έλειψαν το προηγούμενο έτος. Σε αυτό συνέβαλε και η μείωση της βραχυχρόνιας μίσθωσης, τάση η οποία ξεκίνησε να καταγράφεται πριν από την υγειονομική κρίση. Ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον στοιχείο, το οποίο προκύπτει από τις εκθέσεις της Αναζήτησης Αρχής Δημοσίων Εσόδων, αφορά τις πωλήσεις οικοπέδων. Συνολικά κινήθηκαν στα ίδια επίπεδα με το 2019. Ωστόσο, από τον Αύγουστο μέχρι και τον Οκτώβριο, όπου υπάρχουν στοιχεία, διαπιστώνεται αύξηση των πωλήσεων με αποτέλεσμα να αυξηθούν και τα έσοδα του Δημοσίου το συγκεκριμένο διάστημα. Τα έσοδα του Δημοσίου από την πώληση οικοπέδων (φόρος μεταβίβασης) έφθασαν το 2020 στα 43,84 εκατ. ευρώ έναντι 47,4 εκατ. ευρώ το 2019. Τα έσοδα από πωλήσεις οικοπέδων ανήλθαν το 2020 (έως και τον Οκτώβριο) στα 155,57 εκατ. ευρώ, έναντι 200,93 εκατ. ευρώ το 2019. Παρά

Πόσο μειώθηκαν οι μεταβιβάσεις ακινήτων

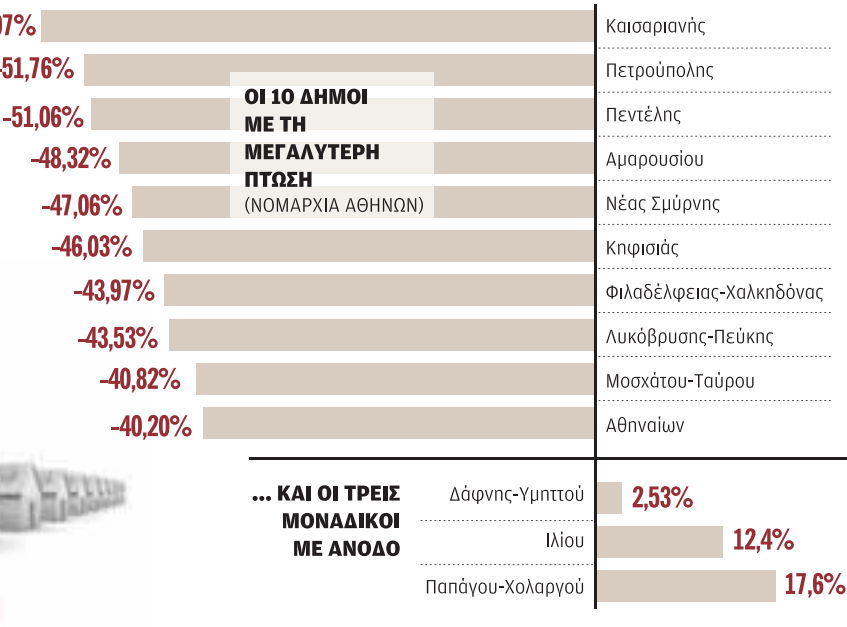
ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2019/2020
ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ
ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ
ΤΗΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

2019
11.271
2020
7.296
-35,3%

τη μείωση των μεταβιβάσεων, η αγορά ακινήτων κρατάει τις τιμές ψηλά, κάτι που δείχνει ότι όλοι περιμένουν ένα νέο ξέσπασμα. Και αυτό θα συμβεί καθώς μια σειρά από νομοθετικά μέτρα κρατάει τους φόρους χαμηλά στις αγοραπωλησίες ακινήτων, είτε παλιών είτε καινούργιων. Σε πολλές περιοχές της Αττικής διαπιστώνεται αύξηση των νέων οικοδομών, κάτι που ενισχύει τη δυναμική που έχει η ελληνική αγορά ακινήτων.

Πάντως, το δεύτερο τρίμηνο του έτους, λίγο πριν από την αναπροσαρμογή των αξιών των ακινήτων, αναμένεται η ζήτηση να αυξηθεί, με αποτέλεσμα να αυξηθούν και οι μεταβιβάσεις. Τα προηγούμενα χρόνια, πριν από κάθε αναπροσαρμογή αντικειμενικών αξιών, οι μεταβιβάσεις αυξανόταν. Η τάση αυτή αναμένεται

να συνεχιστεί και το τρέχον έτος, καθώς πρόθεση της πολιτικής ηγεσίας του υπουργείου Οικονομικών είναι να αναπροσαρμόσει εκ νέου τις αντικειμενικές αξίες, ενώ όλες οι ενδείξεις καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η ζήτηση θα συνεχιστεί τουλάχιστον στο κέντρο της Αθήνας και στις τουριστικές περιοχές της χώρας.

Νέες αντικειμενικές αξίες

Στα χέρια της πολιτικής ηγεσίας του υπουργείου Οικονομικών βρίσκονται οι εισηγήσεις των εκτιμητών ακινήτων, με βάση τις οποίες θα αναπροσαρμοστούν οι υφιστάμενες τιμές ζώνης, ενώ θα ενταχθούν για πρώτη φορά στο σύστημα αντικειμενικού προσδιορισμού περίπου 3.000 περιοχές. Οι νέες αξίες θα τε-

θούν σε ισχύ με βάση τη σημερινά δεδομένα το δεύτερο εξάμηνο του 2021, εφόσον οι εξελίξεις της υγειονομικής κρίσης το επιτρέψουν. Τις εισηγήσεις των εκτιμητών επεξεργάζονται αρμόδιες επιτροπές του υπουργείου Οικονομικών και στην περίπτωση που διαπιστώσουν ότι σε κάποια περιοχή δύο εκτιμητές έχουν δώσει τιμές με μεγάλη απόκλιση, θα κληθεί τρίτος εκτιμητής έτσι ώστε να γεφυρωθεί το χάσμα. Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας, η πολιτική ηγεσία του υπουργείου Οικονομικών θα αποφασίσει εάν οι νέες τιμές ζώνης θα εξισωθούν με τις εμπορικές ή εάν θα είναι ελαφρώς μικρότερες από τις σημερινές τιμές πώλησης των ακινήτων. Πάντως, η δέσμευση που έχει αναλάβει το υπουργείο Οικονομικών απέναντι

στους θεσμούς είναι η εξίσωση των τιμών. Σύμφωνα με πληροφορίες, οι εισηγήσεις, για παράδειγμα στην Αγία Παρασκευή, είναι να αυξηθούν οι σημερινές τιμές κατά 10%-15%, ενώ αντίστοιχες εισηγήσεις έχουν κατατεθεί για παράδειγμα και για το Καρπενήσι. Από τις εισηγήσεις που έχουν δοθεί στην ηγεσία του υπουργείου Οικονομικών, προκύπτουν επίσης αυξήσεις σε περιοχές του κέντρου της Αθήνας που ευνοήθηκαν από την εκτόξευση των βραχυχρόνιων μισθώσεων τα προηγούμενα χρόνια, όπως και στις πλέον φθηνές περιοχές του λεκανοπεδίου, όπου οι αντικειμενικές παρέμειναν σε χαμηλό επίπεδο για λόγους κοινωνικούς.

Εκτός από τις ανωτέρω περιοχές, αναπροσαρμογές προς τα πάνω αναμένονται και σε 4.132 περιοχές της χώρας όπου η προηγούμενη κυβέρνηση στην τελευταία αναπροσαρμογή των αντικειμενικών αξιών αποφάσισε να κρατήσει τις τιμές στα ίδια επίπεδα προκειμένου να μην υπάρξουν επιβαρύνσεις στον ΕΝΦΙΑ.

Μείωση ΕΝΦΙΑ

Από την αναπροσαρμογή των νέων αντικειμενικών αξιών το υπουργείο Οικονομικών υπολογίζει αυξημένα έσοδα της τάξεως των 400-500 εκατ. ευρώ, ποσό το οποίο θα επιστρέψει στους φορολογουμένους μέσω της μείωσης του ΕΝΦΙΑ. Σημειώνεται ότι το 2019 η κυβέρνηση προχώρησε στην πρώτη μείωση του ΕΝΦΙΑ κατά 22% μεσοσταθμικά και είχε ανακοινώσει νέα μείωση κατά 8% μεσοσταθμικά για το 2020.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Ποιο το μέλλον των εμπορικών ενοικίων

Αν διερωτηθούμε γιατί ένα κατάστημα –ας πούμε εμβαδού 100μ²– ενοικιάζεται προς €1.500/μήνα, ενώ ένα παρόμοιο κατάστημα ενοικιάζεται κάπου αλλού προς €2.000 το μήνα και ένα τρίτο επίσης παρόμοιο ενοικιάζεται σε μια τρίτη περιοχή προς €700 το μήνα, δεν είναι ιδιαίτερα δύσκολο να κατανοήσουμε τους λόγους που υπάρχει αυτή η διαφοροποίηση στα ενοίκια. Και για να ευκολύνω τον προβληματισμό, ξεπερνά τα τριμμένα όπως ηλικία κτηρίου, ποιότητα κατασκευής, εμπορική προβολή μέσω του μήκους της πρόσδεσης, το βάθος, η ύπαρξη μεσοπατώματος, οι υπαρξίες που διαθέτει, τα υλικά φινιρίσματος κλπ. Και τα τρία είναι τα ίδια – πανομοιότυπα. Πρώτιστη παράμετρος είναι φυσικά η τοποθεσία. Δεν είναι τυχαίο που προέκυψε και το ρητό πως «τα τρία πιο σημαντικά πράγματα σε ένα ακίνητο είναι η τοποθεσία, η τοποθεσία και η τοποθεσία».

Παρόλο που η φράση χρησιμοποιείται πιο γενικά για τα ακίνητα, είναι αντιληπτό γιατί μπορεί να έχει μεγάλη βαρύτητα στην περίπτωση των εμπορικών ακινήτων.

Η ακριβής τοποθεσία είναι αυτή που θα κρίνει σε τεράστιο βαθμό την εμπορική προβολή, το πόσο εύκολα εντοπίζεται, πόσο εύκολη πρόσβαση

έχει από το αγοραστικό κοινό, τη πηγή κοινού (πιθανής πελατείας) υπάρχει κλπ. Όσο καλύτερη είναι η τοποθεσία, τόσο αυξάνονται οι πιθανότητες εμπορικής επιτυχίας της επένδυσης που στεγάζεται εκεί και συνεπώς αυξάνονται οι θετικές χαρακτηριστικών είναι να υπάρχει μεγάλη ζήτηση. Την ίδια στιγμή είναι κατανοητό ότι δεν υπάρχει απεριόριστη προσφορά τέτοιων μονάδων για να ικανοποιηθεί η ζήτηση, με αποτέλεσμα οι ενοικιαστικές αξίες να είναι ψηλές.

Αυτή η απλή παράθεση της λειτουργίας της προσφοράς και της ζήτησης εξηγεί γιατί τα «high streets» έχουν ψηλότερα ενοίκια από δευτερεύουσες εμπορικές οδούς, όπως εξηγεί επίσης γιατί σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης κάποιοι είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν και μεγάλα ποσά αέρα για να εξασφαλίσουν μια θέση σε ένα τέτοιο παζάρι. Μέχρι εδώ εύκολα τα πράγματα.

Ο ιδιοκτήτης ζητά και παίρνει το αντίτιμο της μίσθωσης που μπορεί να εξασφαλίσει το ακίνητο του την οποία χρονική στιγμή αναλόγως οικονομικών συνθηκών υπό τύπο ενός φιζι ποσού ανά περίοδο (συνήθως ανά μήνα). Επειδή φυσικά δεν αρκεί απλά να βρεις κάποιον που θα σου δώσει αυτό το αντίτιμο, αλλά να βε-

Η ανάπτυξη των εμπορικών κέντρων και των εκπαιδευτικών χωριών άλλαξε αρκετά την φιλοσοφία καθορισμού των ενοικίων σε διεθνές επίπεδο.

βαιωθείς πως θα συνεχίσεις να πληρώνεις σε όλη τη διάρκεια του συμβολαίου, η ποιότητα και η δύναμη του συμβολαίου αυξήθηκε σε σημασία ιδιαίτερα από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 και μετά. Τόση είναι η σημασία του συμβολαίου που έφτασε να ανταγωνίζεται αυτήν της τοποθεσίας. Η ανάπτυξη των εμπορικών κέντρων (malls) και των εκπαιδευτικών χωριών άλλαξε αρκετά την φιλοσοφία καθορισμού των ενοικίων σε διεθνές επίπεδο. Υπήρξε μια μεταβολή από το φιζι ενοίκιο σε κάτι άλλο. Αυτό το άλλο αποτελείται από ένα φιζι ενοίκιο συνδυασμένο με ένα ποσοστό επί των πωλήσεων του καταστήματος. Η κεντρική ιδέα αυτής της προσέγγισης είναι πως αυτού του τύπου τα κέντρα ελκίζουν κόσμο τον οποίο φέρνουν στην πόρτα του καταστή-

ματος. Επειδή αυτό έχει κόστος, όπως δημιουργία ενός ελκυστικού κέντρου, συνεχώς συντήρησής του, διαφήμισής του, ασταμάτητης ενεργού διαχείρισής του, κ.λπ., αφενός οι ιδιοκτήτες θέλουν να έχουν μερίδιο από τους τζίρους που δημιουργούνται εξαιτίας και της δικής τους προσπάθειας, και αφετέρου οι ενοικιαστές νιώθουν ευχαριστημένοι πως το ενοίκιο τους είναι άμεσα συνδεδεμένο με τις πωλήσεις τους (ανεβαίνει όταν πάνε καλά και είναι χαμηλότερο όταν δεν πάνε τόσο καλά).

Τα πιο πάνω μοντέλα καθορισμού των ενοικίων καταστημάτων λειτουργούσαν μια χαρά ενόσω η πελατεία επισκεπτόταν διά ζώσης τα καταστήματα. Με την επιτόπου επίσκεψη των πελατών ήταν εύκολη η εξακρίβωση της συνεισφοράς ενός εκάστου των καταστημάτων στην εμπορική τους επιτυχία.

Οι «online» αγορές έχουν περιπλέξει τα πράγματα σε μεγάλο βαθμό αποτέλεσμα εδώ και κάποιο διάστημα να τίθεται ξεκάθαρα το ερώτημα του ποια είναι η πραγματική συνεισφορά του καταστήματος στην εμπορική πορεία μιας επιχείρησης και άρα του καθορισμού του ενοικίου. Το μπουρδούκλωμα προκύπτει ως ακολούθως:

Πρώτον και εύκολο, είναι πως εγώ

σαν αγοραστής πάω στο κατάστημα, βλέπω και προχωρώ επιτόπου (ή επα-νέρομαι μια άλλη μέρα) σε αγορά εντός του καταστήματος. Η αγορά μου θα πιστωθεί στο κατάστημα.

Δεύτερον, μπορεί να δω κάτι online και να πάω στο κατάστημα να το αγοράσω. Το γεγονός ότι το είδα online μπορεί να οφείλεται σε μια διεθνή καμπάνια προώθησης του προϊόντος. Άρα η δύναμη του καταστήματος μπορεί να θεωρηθεί χαμηλότερη επειδή περιορίστηκε στην ευκολία που μου παρείχε η ύπαρξή του για να πάω να το αγοράσω.

Τρίτον, ακόμη πιο αποδυναμωμένη είναι η θέση του καταστήματος στην περίπτωση που βλέπω κάτι online, το αγοράζω online και μου παραδίδεται στο κατάστημα. Άρα το κατάστημα είναι απλά ένα pick-up point. Η δε αγορά online μπορεί να πιστωθεί στο κατάστημα αλλά μπορεί να πιστωθεί κάπου αλλού.

Τέταρτον, μπορεί να πάω στο κατάστημα και εκεί ενόσω είμαι στο κατάστημα να προβώ σε online αγορά την οποία μπορεί να συλλέξω από το κατάστημα ή να μου παραδοθεί στο σπίτι. Αυτή η συναλλαγή δεν είναι δεδομένο ότι θα πιστωθεί στο εν λόγω κατάστημα αλλά κάπου αλλού –ας πούμε τα κεντρικά γραφεία της εταιρείας κάπου αλλού όπου κατα-

λήγουν όλες οι αγορές περιφερειακά ή και παγκόσμια.

Πέμπτον, υπάρχει και η περίπτωση να πάω να ψάξω και να δοκιμάσω ένα προϊόν στο κατάστημα και ακολούθως αφού πειστώ, να το αγοράσω online από κάποιον άλλο προμηθευτή.

Τέτοια παραδείγματα δείχνουν ότι μπήκαμε σε μια άλλη εποχή που δυσκολεύει τις απλοϊκές προσεγγίσεις στον καθορισμό των ενοικίων. Σημαντικό ρόλο θα παίξουν οι τεχνολογικές εφαρμογές και η ανάλυση δεδομένων μέσω τεχνητής νοημοσύνης. Αναλύσεις δεδομένων από κινητές συσκευές, όπως από πού ξεκινάς και πού καταλήγεις, τι κοιτάζεις διαδικτυακά, πόση ώρα σπαταλάς ενόσω του καταστήματος και πόση στους κοινόχρηστους χώρους, ποιο είναι το μέγεθος του καλάθιού των αγορών σου, ποιος ο συσχετισμός των επισκέψεων σου και των αγορών σου κλπ.

Όλα αυτά θα καταλήγουν σε κάποια μονάδα μέτρησης της μοναδικής συνεισφοράς των καταστημάτων έτσι ώστε να καθορίζονται (πιο δίκαια) τα ενοίκια.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

ΝΕΑ ΧΡΟΝΙΑ ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ

Ανακάλυψε όλες τις ευκαιρίες ακινήτων από την Gordian

GoGordian
7777 5656 | gogordian.com

Ένα κόμικς για τον Homo Sapiens

Το μπεστ σέλερ «Sapiens» του ιστορικού Γιουβάλ Νόα Χαράρι γίνεται εικονογραφημένο βιβλίο για μικρούς και μεγάλους

Της ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ

Θα μπορούσε να είναι μια τηλεοπτική σειρά κινουμένων σχεδίων: Πριν από διακόσιες χιλιάδες χρόνια, ένα νέο είδος ζωής εμφανίστηκε στη Γη. Δυναμικό και ταχύτατα ανερχόμενο, επρόκειτο να κατακτήσει τον πλανήτη. Σε αυτή την κούρσα μέσα από τους αιώνες ένας μικροκαμωμένος καθηγητής, ένας μοντέρνος σοφός με μικροσκοπικά γυαλάκια, έχει αναλάβει τον ρόλο του ηφαιστειακού οδηγού.

«Πριν από περίπου 14 δισεκατομμύρια χρόνια, από ένα φαινόμενο που είναι γνωστό ως η Μεγάλη Εκρήξη, γεννήθηκαν η ύλη, η ενέργεια, ο χρόνος και ο χώρος». Ο ιστορικός Γιουβάλ Νόα Χαράρι κάθεται στην πολυθρόνα του με ένα βιβλίο ανοικτό επάνω στα πόδια του και μας προετοιμάζει για καταπληκτικές πτήσεις στο παρελθόν της ανθρωπότητας. Πριν από εκατό χιλιάδες χρόνια, τουλάχιστον έξι διαφορετικά είδη ανθρώπων κατοικούσαν στη Γη. Ωστόσο, σήμερα υπάρχει μόνον ένα – ο homo sapiens. Τι συνέβη στους άλλους; Και τι μπορεί να συμβεί σε εμάς στο μέλλον;

Στο βιβλίο «Sapiens: Μια εικονογραφημένη ιστορία», ο δημοφιλής διανοητής και συγγραφέας ξαναλέει την ιστορία του ανθρώπινου είδους, αλλά αυτή τη φορά τη διηγείται με comic strips και καλοσχεδιασμένους χαρακτήρες ως βοηθούς του. Εκεί δίπλα του την πολυμαθή Ινδία καθηγήτρια Βιολογίας Σαρασβάτι, εύσωμη, ενίοτε αστεία αλλά πάντοτε λογική. Την ντετέκτιβ Λόρεζ, μια Νεοϋορκέζα σκληροτράχηλη αστυνομικό, που εξικνιάζει εγκλήματα κατά της τρυφερής ζωώδους φύ-

«Η εικονογραφημένη έκδοση είναι αναμφίβολα πιο εύκολη, πιο ιδιαίτερη ως ανάγνωσμα και δεν υπολείπεται σε τίποτα από τη μη εικονογραφημένη».

σης μας. Επίσης, ένα προϊστορικό ζευγάρι –τη Σίντι και τον Μπιλ Σάπιενς–, τη δόκτορα Φαντασία (Dr Fiction), τον δικηγόρο Αδαμίουπουλο, που μάχεται για τα δικαιώματα ενός εγκληματικού ζεύγους, και το ομοφυλόφιλο ζευγάρι των δύο Νεάντερταλ ανδρών, που ανατρέπει όλα τα στερεότυπα περί πατριαρχίας και σχέσεων των δύο φύλων. Υπάρχει ακόμη ο στοχαστικός βιομήχανος Αρμάν Πεζό, ο οποίος διηγείται ιστορίες με ακαταμάχητο παλιομοδίτικο τρόπο, και βεβαίως η ανιψιά του Χαράρι, η μικρή Ζωή.

Τους συναντάμε όλους ήδη από τον πρώτο τόμο του εικονογραφημένου «Sapiens», που ονομάζεται «Η γέννηση του ανθρώπου». Στις 245 σελίδες του εξιστορείται η δημιουργία και η εξέλιξη της ανθρωπότητας, διερευνώντας παράλληλα τους τρόπους με τους οποίους η Βιολογία και η Ιστορία συμβάλλουν, αλλά και βελτιώνουν την αντίληψή μας για το τι σημαίνει άνθρωπος.

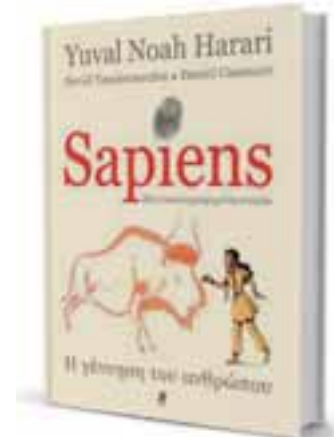
Οι επιστήμονες συνήθως σκέπτονται με αξιώματα, ορισμούς και εξισώσεις. Οι απλοί άνθρωποι καταλαβαίνουμε καλύτερα τις ιστορίες. Οπότε η εικονογραφημένη έκδοσή του περιφνημού

Ο ιστορικός Γιουβάλ Νόα Χαράρι κάθεται στην πολυθρόνα του, με ένα βιβλίο ανοικτό επάνω στα πόδια, και μας προετοιμάζει για καταπληκτικές πτήσεις στο παρελθόν της ανθρωπότητας. Το «Sapiens: Μια εικονογραφημένη ιστορία» (δεξιά) είναι ένα μάλλον υβριδικό είδος κόμικς,

πλέον «Sapiens: A Brief History of Humankind» (2011 στα εβραϊκά και σε αγγλική μετάφραση το 2014) του Γιουβάλ Χαράρι, του βιβλίου που διαλέγουν εκατομμύ-

ρια αναγνώστες και συστήνουν προσωπικότητες σαν τον Μπαράκ Ομπάμα, τον Μπιλ Γκέιτς και τον Μαρκ Ζούκερμπεργκ, «προσφέρει στους αναγνώστες μια νέα διανο-

τική και καλλιτεχνική διερεύνηση του παρελθόντος». Ετσι σχολιάζει την ελληνική έκδοση του κόμικς ο εκδοτικός οίκος Αλεξάνδρεια, ο οποίος το 2015 κυκλοφόρησε –σε μετάφραση του Μιχάλη Λαλιώτη– το πρωτότυπο «Sapiens: Μια σύντομη ιστορία του ανθρώπου».

«Η υποδοχή του βιβλίου από τους αναγνώστες ήταν ομολογούμενως πολύ καλή, αν αναλογιστούμε ότι ο συγγραφέας του ήταν παντελώς άγνωστος εκείνη την εποχή», μας λέει ο εκδότης Τάκης Φραγκούλης. «Ωστόσο, με το πέρασμα του χρόνου η ζήτηση μεγάλωσε εντυπωσιακά, κατά παράλογο τρόπο θα έλεγε κανείς. Κάθε χρόνο ξεπερνούσε σε πωλήσεις τον προηγούμενο, μέχρι και σήμερα τουλάχιστον, πέντε χρόνια μετά την πρώτη του κυκλοφορία. Είναι, βλέπετε, αυτές οι «υπόγειες» διαδρομές των βιβλίων που «ακουμπούν» τα μυαλά και τις ψυχές των ανθρώπων και το νέο διαδίδεται από στόμα σε στόμα. Το βιβλίο μιλάει για τον άνθρωπο, για εμάς, για την ύπαρξή μας, με λόγο απλό και κατανοητό, με γλώσσα γλαφυρή, αλλά και ταυτόχρονα φέρει την επιστημονική εγκυρότητα ενός

ακαδημαϊκού», σχολιάζει ο ίδιος.

Πρέπει να παραδεχτούμε εντούτοις πως το «Sapiens: Μια εικονογραφημένη ιστορία» είναι ένα μάλλον υβριδικό είδος κόμικς, πολυσέλιδο και με πυκνό σενάριο, που απευθύνεται σε όλες τις ηλικίες – οι μικροί αναγνώστες χρειάζονται σίγουρα τους γονείς δίπλα τους ως βοηθούς. Χρησιμοποιεί την τεχνική της αφήγησης του κόμικς για να μεταφέρει σύνθετες έννοιες και εξειδικευμένες γνώσεις. Ήταν η έκδοση αυτού του βιβλίου στα ελληνικά μια ριψοκίνδυνη απόφαση για την «Αλεξάνδρεια»;

«Για όλες τις ηλικίες»

«Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το κόμικς είναι μια εκλαϊκευμένη εκδοχή του «Sapiens: Μια σύντομη ιστορία του ανθρώπου». Δεν είναι όμως ακριβώς έτσι», απαντά ο κύριος Φραγκούλης. «Η εικονογραφημένη έκδοση είναι αναμφίβολα πιο εύκολη, πιο ιδιαίτερη ως ανάγνωσμα και δεν υπολείπεται σε τίποτα από τη μη εικονογραφημένη. Συγχρόνως είναι περισσότερο παραστατική, λόγω της εικονογράφησης. Αυτό ασφαλώς θα βοηθήσει τους νεαρούς αναγνώστες, τους μαθητές ή αυτούς που αγαπούν τα κόμικς.

Αλλά δεν είναι μόνον εκείνοι. Το βιβλίο διαβάζεται ευχάριστα και απευθύνεται σε όλες τις ηλικίες», σχολιάζει και συνεχίζει: «Όσον αφορά το ρίσκο, σημειώνω πως το βιβλίο πούλησε 3.000 αντίτυπα τον πρώτο μήνα κυκλοφορίας του. Τα μηνύματα που έχουμε είναι ότι, όπως είχαμε προβλέψει, πολλοί από αυτούς που είχαν αγοράσει το μη εικονογραφημένο αγοράζουν και το κόμικς».

Στο βιβλίο, ο δημοφιλής διανοητής και συγγραφέας ξαναλέει την ιστορία του ανθρώπινου είδους, αλλά αυτή τη φορά τη διηγείται με comic strips και καλοσχεδιασμένους χαρακτήρες ως βοηθούς του.

Ο καθηγητής, ο σεναριογράφος και οι μικρές χαρές του σχεδιαστή

Γύρω από το τραπέζι κάθονται τρεις: στο κέντρο ο Γιουβάλ Χαράρι, δεξιά ο Ντανιέλ Καζανάβ και αριστερά ο Νταβίντ Βαντερμυέλν. Αλλιώς, ένας Ισπανικός πανεπιστημιακός καθηγητής, ένας Γάλλος σχεδιαστής και ένας Βέλγος συγγραφέας-σεναριογράφος. Ο πρώτος είναι πασιγώστος, ένας από τους σημαντικότερους διανοούμενους της εποχής. Ο δεύτερος είναι πολυομιλίας καλλιτέχνης και ασχολείται με την εικονογράφηση, τη σκηνική δικαιοσύνη σε δίκαια που καλύπτονται τηλεοπτικά. Ο τρίτος προέρχεται από την αντεργκράουντ σκηνή των κόμικς και έγινε γνωστός στα τέλη της δεκαετίας του 1990, όταν ίδρυσε στις Βρυξέλλες το περίφημο concert-café «Le Galactica», κέντρο της αντεργκράουντ σκηνής της πόλης.

Εκ πρώτης όψεως, αυτή η παρέα των τριών δεν είναι πολύ ταιριαστή, αλλά τελικά έδωσε. Ο Χαράρι έχει πει σε μια συνέντευξη (εφημερίδα Guardian) πως όταν του προτάθηκε να εικονογραφηθεί το «Sapiens», και μάλιστα να μπει ο ίδιος μέσα στη «Σύντομη ιστορία της ανθρωπότητας» ως χαρακτήρας του κόμικς, δεν ενθουσιάστηκε. Ωστόσο, τον έπεισαν ότι το εύρημα θα διευκόλυνε σημαντικά την αφήγηση. Επίσης θα συνέβαλλε ώστε να διατυπωθούν πιο αποτελεσματικά τα μηνύματα του βιβλίου, καθώς ο αναγνώστης θα ακολουθούσε τον καθηγητή στη διαδρομή του προς το παρελθόν. Οι άλλοι δύο ήξεραν ότι εκείνος, με την τόσο χαρακτηριστική λιγνή φιογούρα –ακόμη και στις φωτογραφίες του μοιάζει να είναι σχεδιασμένος με πενάκι–, θα

Ο Γιουβάλ Χαράρι, με τον Βέλγο συγγραφέα-σεναριογράφο Νταβίντ Βαντερμυέλν (αριστερά) και τον Γάλλο σχεδιαστή Ντανιέλ Καζανάβ (δεξιά).

μπορούσε να γίνει ένας εξαιρετικός ξεναγός σε αυτό το ταξίδι.

Είχαν δικιο, και ο Χαράρι τους ονομάζει συν-συγγραφείς στην εικονογραφημένη έκδοση του «Sapiens». Ο Καζανάβ, παρότι καθιερωμένος εικονογράφος και έμπειρος στην προετοιμασία λογοτεχνικών έργων στη φόρμα των κόμικς, ομολόγησε ότι η δημιουργική διαδικασία ήταν «συναρπαστική από την αρχή ως το τέλος» (itsnicethat.com). Συνεχίζοντας τη σημαντική γαλλο-βελγική παράδοση του σχεδιασμού κόμικς, υποθέτουμε ένα στυλ ενεργητικό και ελεύθερο, αποτιμώντας παράλληλα φόρο τιμής στην ποπ αγγλική κουλτούρα εικονογράφησης των '50s και '60s, και στους βετεράνους του είδους από τον Ντέιβιντ Τζέντλεμαν μέχρι τον Κουέντιν Μπλέικ.

Το αποτέλεσμα είναι ένας συν-

δυασμός υπερηρώων –που όπως λέει ο σχεδιαστής, δεν ήταν ακριβώς μέρος της κουλτούρας του– με λεπτοδουλεμένες εικόνες αστικών χώρων ή φυσικών τοπίων. Το δικό του αγαπημένο σκίτσο απλώνεται σε δύο σελίδες και βρίσκεται στο κεφάλαιο «Οι άρχοντες της φαντασίας». Απεικονίζει ένα κατάμεστο Piccadilly Circus, με τον καθηγητή να κάθεται στα σκαλιά δίπλα στην ανιψιά του τρώγοντας από μια μπανάνα. «Αυτά τα σχέδια είναι πολύ διασκεδαστικά», σχολιάζει ο εικονογράφος, «βάζω τους ανθρώπους σε μια θεατρική σκηνή. Εφευρίσκα μια ζωή για τον καθένα τους – τουλάχιστον για εκείνους που βρίσκονται στο προσκήνιο. «Τι κάνουν;», «τι λένε;», «πού πηγαίνουν;». Αυτή είναι μία από τις μικρές χαρές του εικονογράφου».

Ποιητικά και σκληρά ειπωμένα

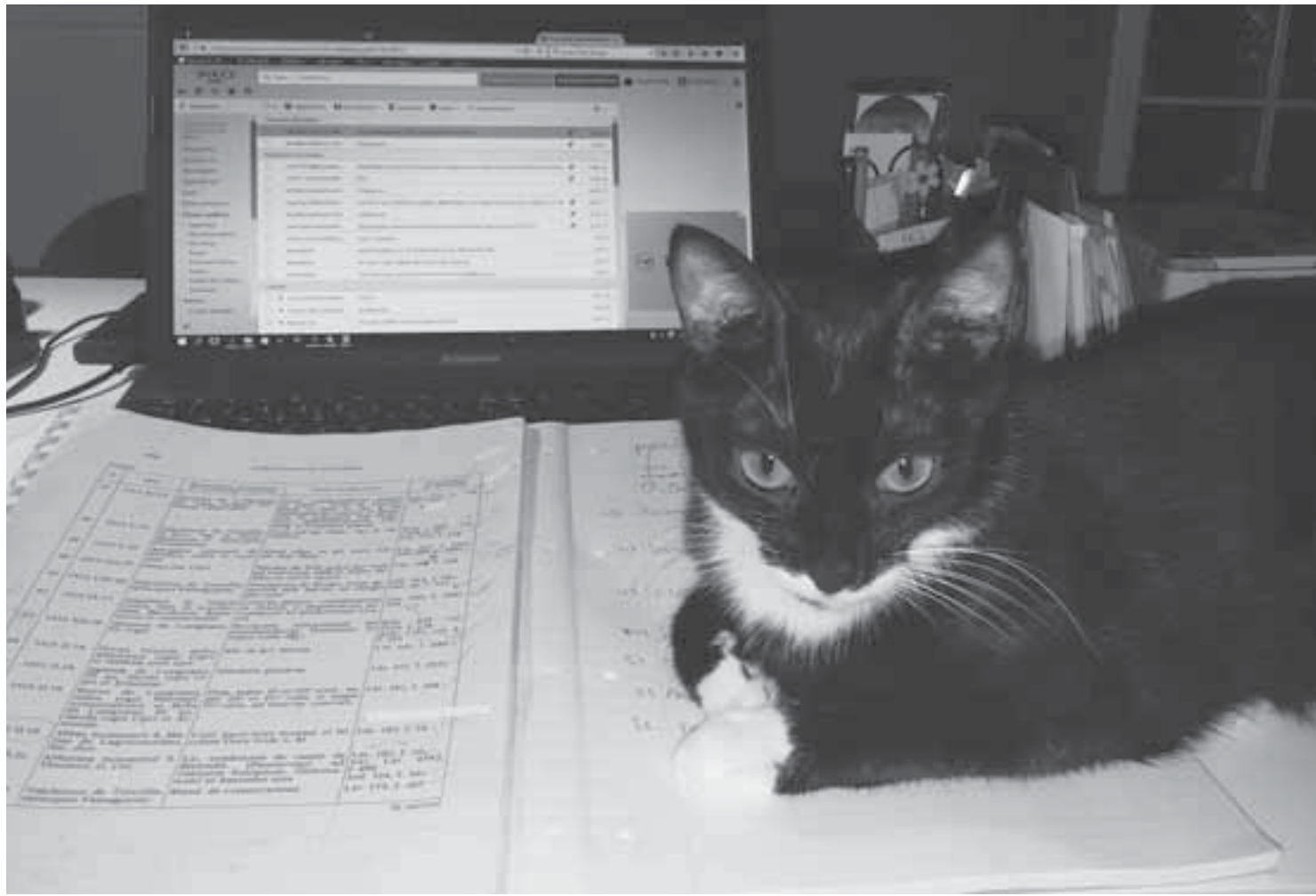
Αντωνίνης Σμυρίλλη
«Κάτω από το πάπλωμα»
εκδ. Σαϊξπηρικών 2020

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Αν η ποίηση μπορεί να σοκάρει τότε, κατά την άποψή μου, έχει επιτύχει τον πρωταρχικό της σκοπό, να ταραξεί τα λιμνάζοντα ύδατα. Φυσικά, δεν θα πρέπει να είναι αυτοσκοπός του ποιητή το σοκ, διότι αυτό είναι εξαπάτηση του αναγνωστικού κοινού, και εκείνων που ήλπισαν στο ότι η ποίηση μπορεί να αγγίζει βαθιά τις ψυχές, και ενίοτε να γρατσουνίζει, σαν άτακτη γάτα, που απλώς παιχνιδίζει. Η δεύτερη ποιητική συλλογή της Αντωνίνης Σμυρίλλη «Κάτω από το πάπλωμα» εκδόσεις Σαϊξπηρικών 2020 είναι κατά την άποψή μου μια έντιμη προσπάθεια και συνάμα γενναία, αφού θέτει εαυτόν κατά κάποιον τρόπο σε κοινή θέα. Εκτίθεται σαν να θέλει να δείξει και σε άλλους ότι ο κόσμος είναι γεμάτος από ανθρώπους που κλέβουν σοκολάτες και καμουφλάρον τα εκκρίματά τους. Υπάρχουν πολλά πράγματα που οι άνθρωποι κάνουν κάτω από το πάπλωμά τους, που κουκουλώνουν τα κακώς πραχθέντα, όπως τα οικίστα αιλουροειδή, ελπίζοντας πολλές αυτές στην ευχή: «Παν αμάρτημα το παρ αυτού πραχθέν εν λόγω ή έργω ή διανοία [...] συγκώρησον».

Η συλλογή της Αντωνίνης Σμυρίλλη θέτει σε πρώτο πλάνο το γυναικείο σώμα, το μη αποδεκτό σώμα, που δεν συμβαδίζει με τα πρότυπα των lifestyle περιοδικών και ιστοσελίδων, παρ' όλα τα κινήματα τύπου #metoo, παρ' όλες τις εκστρατείες εναντίον του Body Shaming, des τα ποιήματα «Πικρή σοκολάτα», «Τις μέρες που δεν χωράω στα jean μου», «Τα ονόματά μου στο σχολείο», «Χοντρέλα». Δεν εξετάζω φυσικά αν η ποιήτρια έχει ή όχι εξοικειωθεί με το δικό της σώμα, δεν με ενδιαφέρει να το μάθω, δεν ενδιαφέρει θεωρώ και τον αναγνώστη. Νιώθω ότι με τα παραπάνω ποιήματα η Σμυρίλλη μιλάει για όλα αυτά τα κορίτσια, και γιατί όχι και τα αγόρια που δεν βολεύονται με το σώμα τους, για εκείνες και εκείνους που το σώμα πρέπει σώνει και καλά να είναι όπως το θέλουν οι καιροί και πολλές φορές τα applications, «Γεια! Όρα να ελέγξουμε την πρόοδο σου / συνέχισε, είσαι κοντά στον στόχο / κατάργηση / είστε βέβαιη ότι θέλετε να διαγράψετε την εφαρμογή; / Ναι / Την εγκαθιστώ την επόμενη μέρα» («Πικρή σοκολάτα», σελ. 9). Είναι επικριτική με το σώμα το κατά την κοινή πεποίθηση άσχημο, δεν του χαρίζεται, αλλά μπορεί και να αγαπά κατά βάθος –νιώθω ότι το κατηγορώ πάει σε εκείνους που δεν θέλουν να δεχτούν το μη «αντικειμενικός παραδεκτός και όμορφος». Έτσι ερμηνεύω τους στίχους «Κλέβω σοκολάτες απ' τη ντουλάπα / Μετά τις πετώ [...]» («Πικρή σοκολάτα»), «[...] όλοι κοιτάνε το πιάτο μου / Ντρέπομαι» («Χοντρέλα», σελ. 21).

Μία ακόμη θεματική που ξεχωρίζει στη συλλογή «Κάτω από το πάπλωμα» είναι η σεξουαλικότητα, η αναζήτηση ταυτότητας, το φύλο. Όλα τα παραπάνω είναι δομημένα με τρόπο θα έλεγα συμβολικό, δεν κατάλαβα –εγώ τουλάχιστον– αν μιλάει για ετεροφυλικό έρωτα, αν μιλάει για τον έρω-

Υπάρχουν πολλά πράγματα που οι άνθρωποι κάνουν κάτω από το πάπλωμά τους, που κουκουλώνουν τα κακώς πραχθέντα, όπως τα οικίστα αιλουροειδή, ελπίζοντας πολλές αυτές στην ευχή: «Παν αμάρτημα το παρ αυτού πραχθέν εν λόγω ή έργω ή διανοία [...] συγκώρησον».

τα μεταξύ δύο ατόμων του ίδιου φύλου. Πάνω από το φύλο η Σμυρίλλη θέτει την ορμή, το σεξ, το ορμήφωτο, που δεν αλλάζει αναλόγως του έχοντος ή της εκούσης το πάθος και αυτό είναι κάτι που καθιστά –θεωρώ– αν μη τι άλλο τα ποιήματα ενδιαφέροντα, στην κορυφή της θεματικής θέτω το «Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση». Δες τα ποιήματα «Καμουφλάζ», «Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση», «I'm Positive», «Brain Freeze», «Στη γάτα που μ' έκανε να αυνανιστώ», «Τρυφερότητα», «Orlando II», «Κάτω από το πάπλωμα», ακόμα και το «Παιχνίδι». Είναι αντιφατική η Σμυρίλλη, αρκεί να αντιπαραβάλλει κάποιος τα ποιήματα «Τρυφερότητα» και «Orlando I» με τα «Brain Freeze» και «Orlando II».

Η σχέση μάνας και κόρης και κατ' επέκταση γυναίκας –κοινωνίας επίσης απα-σχολεί τη Σμυρίλλη, δίνοντας στη σχέση

αυτή σχεδόν ψυχαναλυτικές διαστάσεις. Η γυναίκα έχει συγκεκριμένη αποστολή, νιώθει υποχρεωμένη έναντι της κοινωνίας. Με το σχεδόν εισαγωγικό ποίημα «Mission Impossible», αλλά και με τα «I Love you too, mommy», «Σωστή ανατροπή» μπαίνει στο μάτι η γεροντοκόρη, η γατομάνα, η κόρη που καμία μάνα δεν θα ήθελε, παρίσασκε από την κοινωνία, που σε ένα reunion όλοι θα την κοιτούσαν και θα κρυφογελοούσαν και κακεντρέχως θα σχολίαζαν. Η Σμυρίλλη το χειρίζεται σκληρά, αλλά πώς αλλιώς θα γινόταν;

Δύο ακόμη θεματικές της συλλογής που κάνουν και τη συλλογή σχεδόν καταγγελτική και ανοικτή σε σκληρή κριτική από την κοινωνία μιας πιο λόγιας μερίδας, είναι το ζήτημα της κατάθλιψης και των παρειών του κάθε μικρόκοσμου. Πολύ χαρακτηριστικά τα ποιήματα «Κακή συστατική», «Εγώισμός», «Καθυστερημένος», «Busy Day», «Missing», «Πρόσκληση», «Ένα δωμάτιο δικό μου», «Αυτό το κουσούρι», «Κακή συστατική». Το πολύ δυνατό ποίημα «Καθυστερημένος» μπορεί να είναι έξω από κάθε ποιητικό comme il faut της εποχής μας. Ο τίτλος και μόνο αρκεί να αποστρέψει το βλέμμα του κανε. Οι λέξεις που χρησιμοποιεί η Σμυρίλλη δεν είναι κοινώς αποδεκτές, ωστόσο στο περιβάλλον του ποιήματος αυτές λειτουργούν καταλυτικά. Σκεφτείτε τον στίχο στο τέλος περίπου του ποιήματος: «Κι εμείς τον βάζαμε στη μέση [...] / και του χτυπούσαμε / Μέχρι να μελανιάσει» πριν διαβάσετε στην αρχή «Έβγαζε το στυλό απ' τη μύτη / και το έλυψε / Σκουπίζε τις μύξες του / Στο μανίκι [...]». Όσο για την κατάθλιψη, αυτή είναι εκεί, παρούσα σε όλη τη συλλογή, τη διατρέχει σε όλες τις θεματικές, απότοκο μιας κοινωνίας που φαίνεται να μη χωράει πολλούς.

Στα αρνητικά της συλλογής βάζω την πολυμορφία και την περιπλοκή τυποτεχνικά παρουσίαση μερικών ποιημάτων, όπως στο «Dizziness». Επίσης, έχω την αίσθηση ότι υπάρχει μία λεκτική ανασφάλεια στην ποιήτρια και ίσως μια βιασύνη στην ποίησή της ίσως και κόπωσης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το «Έντεκα απαντήσεις στο: Δεν προσπαθώ αρκετά με την κατάθλιψή μου». Κατά τη γνώμη μου δεν είναι ποίημα, είναι απλώς μια παράθεση προτάσεων, που δεν πρόλαβε ή δεν θέλησε η Σμυρίλλη να το επεξεργαστεί. Επίσης, το #Hashtag νιώθω ότι σχεδόν παρεξήγησε στη συλλογή, ένας λαθροεισβάτης θεματικός.

Αν κάτι χαρακτηρίζει τη συλλογή της Αντωνίνης Σμυρίλλη «Κάτω από το πάπλωμα» είναι η συνέπεια της διάθεσης του ποιητικού υποκειμένου, η εξωτερική μιας αβυσσάλης κραυγής και η διαφοροποίηση. Έχει μια ιδιότυπη φρεσκάδα η συλλογή. Το τελευταίο ποίημα που παραθέτει η Σμυρίλλη είναι ένα δίστιχο με τίτλο «Ερασιτέκνης» και έχει ως εξής: «Αν η ποίηση έχει κανόνες / Δεν είμαι ποιήτρια». Αυτό νομίζω θα το δείξει ο χρόνος, όπως και ο χρόνος θα δείξει πώς η ατμόσφαιρα αυτής της συλλογής θα μετεξελιχθεί, θα εμπλουτιστεί. Το επόμενο βήμα της Αντωνίνης Σμυρίλλη θα κρίνει αν ό,τι έγραψε το έγραψε απλώς για να κάνει ντόρο. Προσωπικά πιστεύω πως τα ποιήματά της ήταν αποτέλεσμα συνειδητής διαφυγής διά της γραφής. Η συλλογή οπωσδήποτε πάντως προσφέρει την αποδοχή, ότι τίποτε δεν είναι ντροπή, ότι όλα μπορούν να λεχθούν, αρκεί να βρεθούν οι λέξεις και ο κατάλληλος ακροατής. Η Σμυρίλλη προσπαθεί να λειάνει σκληρές επιφάνειες με ένα σμυριδόπανο και νομίζω το καταφέρνει.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Τέσσερα στοιχήματα... τα παίζεις;

Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας τον Ιούνιο του 2018 είχε παραστεί στα εγκαίνια του Δημοτικού Θεάτρου Λευκωσίας και είχε πει ότι η επανειδίκευση του θεάτρου εξυπηρετεί απόλυτα τον στόχο που έχει θέσει για την προαγωγή της πολιτιστικής δραστηριότητας και ανάπτυξης της Πρωτεύουσας και ότι προχωρούν διάφορα έργα που αφορούν την πρωτεύουσα και έχουν να κάνουν με τον πολιτισμό. Τότε, ο κ. Αναστασιάδης είχε πει ότι ευελπιστεί να τηρήσει τις θητείας του ευελπιστεί ότι θα παραδίδουν τουλάχιστον το κυρίως μέγαρο του μουσείου. Επίσης, μίλησε για χωροθέτηση και σχεδιασμό της νέας Κυπριακής Βιβλιοθήκης, για την αναδιάρθρωση της Κρατικής Πνακοθήκης Σύγχρονων Τέχνων και για τη δημιουργία της Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών.

Ας δούμε όμως τι έχει προχωρήσει από τα τρία παραπάνω έργα. Το νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Λευκωσίας βρίσκεται ακόμα σε πολύ πρώιμα στάδια και η πανδημία του Covid-19 δεν βοήθησε τα πράγματα. Ακόμα δεν έχουμε δει εργασίες, αλλά ούτε και κινητικότητα Αναμένουμε ακόμα τη μετακίνηση των Οδοντιατρικών Υπηρεσιών και του Τμήματος Μετανάστευ-

σης, αλλά και την προκήρυξη προσφορών για τα διάφορα έργα. Η θητεία του Νίκου Αναστασιάδη λήγει το 2023, άρα ό,τι γίνει πρέπει να γίνει πολύ σύντομα, αν θέλει ο κ. πρόεδρος να κόψει μια κορδέλα. Ουδείς αμφιβάλλει βέβαια ότι μία κάποια κορδέλα θα κοπεί. Το θέμα είναι πότε θα μπει ο πρώτος επισκέπτης και που ξέρει ίσως να μπορέσουμε να διεκδικήσουμε τον πύλο της Αμαθούνας. Αυτόν που ο Γάλλος αρχιτέκτονας Edmond Duhmoit με άδεια των οθωμανικών αρχών έστειλε στο Λούβρο το 1865. Για να μη νομίζετε ότι δεν έχουμε κι εμείς εδώ πονεμένη ιστορία παρανόμως εξαχθείσων αρχαιοτήτων και πριν το 1974. Βασικά, το παράνομο εμπόριο αρχαιοτήτων ουδέποτε σταμάτησε και κορυφώθηκε βεβαίως με την εισβολή. Όπως και να έχει θα πρέπει ο πρόεδρος να το δει σοβαρά και στο Υπουργείο Μεταφορών, Συγκοινωνιών και Έργων να σηκώσουν τα μανίκια. Δεν θα ήταν άσχημη ιδέα να μας ενημερώσουν και επίσημα για την πορεία του έργου, ώστε να καταρρίψουν οποιαδήποτε υπόνοια για καθυστερήσεις, αβελητρία ή και σκοπιμότητες.

Η αναδιάρθρωση της Κρατικής Πνακοθήκης Σύγχρονων Τέχνων έγινε, ο χώ-

ρος χρησιμοποιήθηκε για τον Χριστόφορο Σάββα και την έκθεση των πινάκων από τη Δημοτική Βιβλιοθήκη – Πνακοθήκη Αμμοχώστου, ύστερα ήρθε η πανδημία και ουδέν εγένετο. Δεν γνωρίζω αν στις Πολιτιστικές Υπηρεσίες έχουν κάποιο πλάνο, τι σκοπεύουν να κάνουν με τον χώρο, ο οποίος και όμορφος είναι και εξυπηρετεί τις εκθεσιακές ανάγκες της χώρας. Ευελπιστώ ότι ταυτόχρονα με τους σχεδιασμούς για πλήρη αξιοποίησή του θα εκπονούνται και σχέδια για την Κρατική Πνακοθήκη, η οποία βρίσκεται στην οδό Κρήτης και μοιάζει να είναι ξεχασμένη από Θεό και ανθρώπους. Η πανδημία ήταν μια ευκαιρία για να εγκύψουν στα προβλήματα της, να τη συστήσουν στο κοινό, ώστε με την άρση των μέτρων να είναι έτοιμη να υποδεχθεί επισκέπτες, στους οποίους θα είχε δημιουργηθεί η περιέργεια του «περί τίνος πρόκειται». Αναμένουμε και από εκεί νεότερα.

Ας πάμε τώρα στην Κυπριακή Βιβλιοθήκη, η οποία πνίγεται στο υπάρχον κτήριο, οι υποδομές της είναι σταματημένες σε παρωμένα χρόνια. Σε τίποτα δεν θυμίζει Εθνική Βιβλιοθήκη ανεξάρτητου κράτους. Πολεμάμε τόσα χρόνια για να βρούμε πού θα τη μεταφέρουμε,

πώς θα λειτουργήσει με σύγχρονους βιβλιοθηκονομικούς τρόπους. Είναι αδιανόητο να μην μπορεί να βρεθούν τρόποι τόσα χρόνια. Η ύπαρξη της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου δεν πρέπει να θεωρείται υποκατάστατο. Άλλο το ένα και άλλο το άλλο. Όχι, το γράφω, επειδή ακούγεται –μεταξύ σοβαρού και αστείου– ότι τι τη θέλουμε, αφού έχουμε.

Πάντως, στο μόνο που φάνηκε ότι υπάρχει πρόγραμμα είναι στη δημιουργία Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών και ακόμα απορώ γιατί τη χρειαστήκαμε, τι έχει κάνει μέχρι σήμερα, οι υποδομές της είναι σταματημένες, τι έχει κάνει μέχρι σήμερα και μαζί με την Επιτροπή για τους Εορτασμούς του 1821 θα κάνουν το μεγάλο μπαμ. Αλήθεια, η Επιτροπή για το 1821, τι κάνει; Έβγαλε πρόγραμμα, σε έναν μήνα αρχίζει η επανόρθωση. Εκτός αν αν εμείς περιμένουμε τον Ιούλιο, και πάμε στο δεύτερο εξάμηνο, λόγω και απαγχονισμού αρχιεπισκόπου Κυπριανού.

Υ.Γ. Για το Κρατικό Αρχείο ούτε κουβέντα πάντως. Εντάξει, καταλαβαίνω πως αυτή θα είναι και η τελευταία σκέψη και έγνοια της υπουργού Δικαιοσύνης...

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Δεν είναι η Αθλήτρια Α, έχει όνομα

«Τα όρια ανάμεσα στη σκληρή προπόνηση και στην κακοποίηση θολώνουν. Όταν συμβαίνει η σεξουαλική κακοποίηση, ήδη δεν πιστεύεις στον εαυτό σου».

Η φράση, από μια πρώην αθλήτρια της εθνικής ομάδας ενόργανης γυμναστικής των ΗΠΑ, στο σχετικά πρόσφατο ντοκιμαντέρ «Athlete A», παραγωγής 2020 (που προβάλλεται στο Netflix), είναι το κλειδί για να κατανοήσει αλλά και για να ερμηνεύσει, εν μέρει, κανείς την ψυχολογία του θύματος. Ειδικά αν πρόκειται για έφηβη, που διαμορφώνει τον ψυχισμό της μέσα στην άσκηση των αντοκών, στην ακραία πειθαρχία και στη σιωπή. Μόνο το σώμα οφείλει να μην έχει όρια. Να οδηγείται, χωρίς διαλείμματα, στην υπέρβαση του πόνου, στις απάνθρωπες, σχεδόν, συνθήκες που επιφυλάσσει ο πρωταθλητισμός, χωρίς να είναι βέβαιο ότι η νίκη και η αναγνώριση είναι και η μεγαλύτερη ανταμοιβή. Η κάμερα των σκηνοθετών του ντοκιμαντέρ, Μπόνι Κόεν και Τζον Σενκ, δεν μένει στο αναμφίβολο εντυπωσιακό της εικόνας και του θέματος. Διερευνά την ψυχοσύνη των αθλητριών-θύματων αλλά και του γιαιρού-θύτη, αποφεύγοντας τα εύκολα συμπεράσματα. Άλλο το εμφανές και λυτρωτικό, όπως η καταδίκη του ενόχου, και άλλο η απομόνωση και ο αποκλεισμός, συνθήκη-θερμότητα για κάθε είδους διαστρέβλωση.

Το «Athlete A» αναφέρεται στην «υπόθεση Νάσαρ», το μεγαλύτερο, ίσως, σκάνδαλο σεξουαλικής κακοποίησης στα αθλητικά χρονικά, που συνέβη στην Αμερική. Τον Σεπτέμβριο του 2016 η εφημερίδα The Indianapolis Star αποκάλυψε πως ο Λάρι Νάσαρ, αθλητής της εθνικής ομάδας ενόργανης γυμναστικής των ΗΠΑ, παρενόχλησε σεξουαλικά αθλήτριες κατά τη διάρκεια ατρινικών εξετάσεων. Κι αυτό δεν ήταν παρά η αρχή, μέχρι να αποκαλυφθούν δεκάδες περιστατικά, να συλλληφθεί, να δικαστεί και να καταδικαστεί ο δημοφιλής γιαιρός, «σε δύο ποιές 60 ετών και στον μεγαλύτερο εξευτελισμό του αιώνα». Ο γιαιρός που κακοποίησε σεξουαλικά ερασιτέκνες «πρωτοεπίθετες» τις οποίες κανείς, επί χρόνια, δεν αμφισβητούσε. Κι όποια κοπέλα τολμούσε να αναρωτηθεί ή να κάνει το επόμενο βήμα, να καταγγείλει, ένα ολόκληρο σύστημα φρόντιζε να καλύψει τη φωνή της. Ο Νάσαρ, ένας προβεβλημένος, χαριτωμένος και με χιούμορ άνθρωπος, όπως τον περιέγραφαν, επί 20 χρόνια κρατούσε πρωταγωνιστικό ρόλο στη Γυναικική Ομοσπονδία των ΗΠΑ.

Η επιμονή και συστηματική δημοσιογραφική έρευνα και το κουράγιο αθλητριών, όπως η Μάγκι Νίκολς, η Αθλήτρια Α, αποκάλυψαν τα έργα και τις ημέρες του Νάσαρ. Η τιμωρία της ήταν η περιθωριοποίησή της. Οι αθλήτριες, οι περισσότερες με ολυμπιακά μετάλλια, παραδέχονται ότι η Ομοσπονδία «δεν έδινε δεκάρα για τα παιδιά». Μέσα από δηλώσεις, αντιδράσεις και συμπεριφορές, παρουσιάζεται μια λειπτομερής τοιχογραφία της κοινωνίας. Οι πρώτες γυναίκες που προχώρησαν σε καταγγελίες διαούρθηκαν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ως πόρνες και μπρεκρούδες. Την περίοδο που η δυσωδία του σκανδάλου ήταν ήδη διάχυτη, ο Νάσαρ ήταν υποψήφιος για σχολικός σύμβουλος και απέσπασε ποσοστό 22%, πάνω από 2.000 ψήφους! Μια μικρογραφία του δικαίου και της σκληρότητας, του παραλογισμού και της αδιαφορίας, των διαφορετικών πραγματικότητων τις οποίες βιώνει μια κοινωνία – όχι μόνο της Αμερικής.

Το «σύστημα», όπως το ονομάζουν οι αθλήτριες, φρόντιζε να ενδυναμώνει το μυϊκό σύστημα αλλά να αποδυναμώνει εξίσου την προσωπικότητά τους. Πρέπει να υπηρετούν τον «στόχο» με χαμηλή αυτοεκτίμηση. Παρά με πάθος για την ενόργανη γυμναστική βίονταν την κακοποίηση, σχεδόν ως μέρος της εκπαιδευτικής τους. Στη δική, οι καταθέσεις των αθλητριών ήταν συγκλονιστικές. Μία εξ αυτών, από τις πρώτες κι αυτή, που με μεγάλο κόστος κίνησαν την υπόθεση, η Ρέιτσελ Ντενχόλντερ, ζήτησε τη μέγιστη ποινή για «την προστασία ενός παιδιού από την ψυχοφθόρα καταρράκωση που φέρνει ο βιασμός». «Τα παιδιά αυτά αξίζουν κάθε προστασία που παρέχει ο νόμος», είπε, δακρυσμένα.

Μπορεί το «Athlete A» να θεωρείται επίκαιρο αυτήν την περίοδο στη χώρα μας, που υποθέσεις σεξουαλικής παρενόχλησης στον αθλητισμό ομολογούνται η μία μετά την άλλη, με τη Σοφία Μπεκατώρου να κάνει την αρχή, ανοίγοντας μια σκοτεινή «αποθήκη» καλά κρυμμένων ψευμάτων και διαφορών. Η αλήθεια είναι ότι τα τραύματα επουλώνονται μόνο όταν εκτεθούν, όταν οι λέξεις ακουστούν, τυπωθούν, γίνουν εικόνα. Όταν «ανοίξουν» ψυχές εγκλωβισμένες σε κακοποιημένα σώματα.

Ο φιλελευθερισμός του Αδαμάντιου Κοραή

Σχολιασμός επί του Συντάγματος της Επιδαύρου

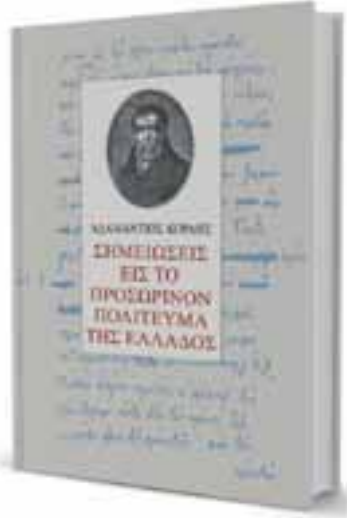
ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΚΟΡΑΗ
Σημειώσεις επί τῶ Προσφώνου
Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος
Επιμέλεια-εισαγωγή: Πασχάλης
Κιτρομπλίδης
εκδ. Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων,
Αθήνα 2018, σελ. 244

Του **ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ ΧΑΤΖΗ**

Ο Κοραής είναι ένας λόγιος πρώτης γραμμής: Διάβασα δύο από τα έργα του με μεγάλη ευχαρίστηση. Η οξυνοία του είναι αντάξια της πολυμαθείας του. Θεωρείται μεγάλη αυθεντία απ' όλους τους ανθρώπους των γραμμάτων.

Επιστολή του Σάμιουελ Παρ προς τον Τζέρεμι Μπένθαμ, 20 Φεβρουαρίου 1823

Ο Παρ, ένας από τους σημαντικούς και με επιρροή Βρετανούς διανοούμενους της εποχής, απαντούσε σε μια επιστολή που του είχε στείλει τρεις ημέρες νωρίτερα ο Μπένθαμ ζητώντας τη γνώμη του για τις πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα. Οι Έλληνες δεν είχαν απλώς επαναστατήσει, αλλά είχαν υιοθετήσει και ένα φιλελεύθερο Σύνταγμα. «Εκώ λόγους να πιστεύω ότι κάτι συμβαίνει στην Ελλάδα», έγραφε ο Μπένθαμ. Αφορμή για την επιστολή του ήταν η αλληλογραφία που είχε ξεκινήσει με τον σημαντικότερο Έλληνα διανοούμενο της εποχής, τον Αδαμάντιο Κοραή. Ο Μπένθαμ θα εμπλακεί περισσότερο στο ελληνικό ζήτημα και μεταξύ των άλλων θα στείλει προτάσεις για την αναθεώρηση του πρώτου επα-

Το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων προσφέρει στο κοινό ένα σημαντικό κείμενο της πρώιμης ελληνικής πολιτικής και συνταγματικής θεωρίας.

ναστατικού Συντάγματος.

Όμως το Σύνταγμα της Επιδαύρου το είχε σχολιάσει και ο Κοραής. Ετοίμασε το 1823 ένα μεγάλο κείμενο που δεν δημοσίευσε ποτέ. Παρέμεινε άγνωστο και παράλιγο να χαθεί αν δεν το διέσωζε ο δημοκράτης διανοούμενος Θεμιστοκλής Βολιδής, που το ανακάλυψε και το δημοσίευσε έναν αιώνα αργότερα, το 1933, με πρόλογο του Γεωργίου Φιλάρτου. Το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων προσφέρει αυτό το τόσο σημαντικό κείμενο της πρώιμης ελληνικής πολιτικής και συνταγματικής θεωρίας στο ελληνικό κοινό, σε μια καλαίσθητη νέα έκδοση που περιέχει τρία σημαντικά κείμενα. Το ένα είναι του Κοραή, το άλλο του Φι-

λάρτου και το τρίτο του Πασχάλη Κιτρομπλίδη. Ο Κιτρομπλίδης είναι ο κορυφαίος Έλληνας φιλελεύθερος διανοούμενος με διεθνώς αναγνωρισμένο έργο στην ιστορία των ιδεών και ειδικά στον Νεοελληνικό Διαφωτισμό – άρα ο σχολιασμός του κειμένου του Κοραή έχει μεγάλο ενδιαφέρον. Όμως η εισαγωγή του Κιτρομπλίδη αποτελεί επιπλέον και μια εξαιρετική συνοπτική εισαγωγή στον πρώιμο (ελληνικό) φιλελεύθερο συνταγματισμό.

Στο κείμενό του ο Κοραής σχολιάζει αναλυτικά το Σύνταγμα της Επιδαύρου, άρθρο προς άρθρο. Συμφωνά με τον Κιτρομπλίδη, τον σχολιασμό του «διαπερνά ένας εκλεκτικός φιλελευθερισμός που στοχεύει στη μεταμόρφωση της παραδοσιακής ελληνικής κοινωνίας σε δυτικού τύπου εθνική κοινότητα». Ως κλασικός φιλελεύθερος αλλά και δημοκράτης, ζητεί τη χειραφέτηση της πολιτικής από τη θρησκεία και τον χωρισμό Εκκλησίας και κράτους: ένα ελάχιστο κράτος που να εξασφαλίζει την προσωπική ασφάλεια, την προσωπική ελευθερία και την ιδιοκτησία χωρίς κοινωνικές παροχές – με εξαίρεση τη δημόσια παιδεία: τον έλεγχο των αυθαιρεσιών του κράτους, περιοσολή δαπανών και διαφάνεια: την υπεροχή της νομοθετικής έναντι της εκτελεστικής εξουσίας και την αποκέντρωση. Ο Κοραής απορρίπτει τη μοναρχία, απεχθάνεται οτιδήποτε αναίρει τη φυσική (και πολιτική) ισοτιμία, θεωρεί ότι ο τακτικός στρατός είναι επικίνδυνος για τη δημοκρατία, βλέπει τη φορολογία ως αναγκαίο κακό που

Ο Ρήγας Βελεστινλής και ο Αδαμάντιος Κοραής υποβαστάζουν την Ελλάδα. Έργο του Θεόφιλου.

πρέπει να περιοριστεί στο ελάχιστο, αντιμετωπίζει την ανταγωνιστική αγορά ως προϋπόθεση για ευημερία και καινοτομία και τις επενδύσεις ως παραπάνω από ευπρόσδεκτες. Απατεί ανεξίτηρη, ισονομία, προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και δύο θεσμικές εγγυήσεις: ορκωτά δικαστήρια και ελευθερία του λόγου, τους «δύο προμαχώνες της ελευθερίας». Όμως ο φιλελευθερισμός του έχει όρια: «Η ιδιοκτησία δεν περιορίζεται εις τα ιδίως λεγόμενα κτήματα ή υπάρχοντα άψυχα [...] ἀλλ' εκτείνεται και εις την γυναίκα, τα τέκνα καθενός...»

Δύο παρατηρήσεις του Κιτρομπλίδη έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον: α) Δεν αποτελεί παρέκκλιση από τον φιλελευθερισμό του Κοραή η πρότασή του για μια πανίσχυρη νομοθετική εξουσία. Φαίνεται να προσπαθεί (ανεπιτυχώς) να συγκρατήσει τον Ρουσόφ με τον Μπερκ, δηλαδή τη δημοκρατική θεωρία της γενικής βούλησης με μια αριστοκρατική αντίληψη της αντιπροσώπευσης. β) Τα ελληνικά συντάγματα «δεν αντιγράφουν ξένα πρότυπα αλλά εγκαινιάζουν μια γνήνη ελληνική δημοκρατική πολιτειολογία». Ενώ οι

Έλληνες αποφάσισαν να υιοθετήσουν Σύνταγμα, δεν αντέγραψαν τα υπάρχοντα μοναρχικά συντάγματα (Γαλλία, Δανία, Σουηδία, Κάτω Χώρες), ούτε το περίφημο ισπανικό Σύνταγμα του Κάδιξ, που αποτέλεσε το πρότυπο για τους επαναστάτες της Νότιας Ευρώπης (Ιταλία και Πορτογαλία).

Τα τρία ελληνικά επαναστατικά συντάγματα ήταν αβασίλευτα και μάλιστα, όπως παρατηρεί ο Κιτρομπλίδης, «κατά τα πρότυπα της παλαιότερης ριζοσπαστικής παράδοσης που είχε πτυχθεί το 1815», την οποία θύμιζαν τα πάντα: από το πενταμελές εκτελεστικό μέχρι το πορτρέτο του Αλεξάνδρου Μαυροκορδάτου (από τον Ανταμ Φρίντελ), ντυμένου σύμφωνα με τη μόδα του γαλλικού διευθυντηρίου. Ο Μαυροκορδάτος είχε φέρει μαζί του στην Ελλάδα τον σεσημασμένο καρμπονάρο Βιντσέντζο Γκαλίνα, τον ενέπλεξε στη συγγραφή της πρώτης εκδοχής του Συντάγματος, σε συνεργασία με τον επίσης ριζοσπάστη φιλελεύθερο Αναστάσιο Πολυζωΐδη, και τελικά τον τίμησε και επίσημα ως πρόεδρος του πρώτου Εκτελεστικού. Δεν είναι τυχαίο ότι ο Γκαλίνα, ο Πολυζωΐδης

και ο Κοραής είχαν θεσμικό πρότυπο το αβασίλευτο Σύνταγμα των ΗΠΑ.

«Εργαστήρι ιδεών»

Ετσι ξεκίνησε ένας διάλογος Κοραή - Τζέφερσον και Ελληνικής Προσωρινής Διοίκησης με τον κύκλο Μπένθαμ στο Λονδίνο, ό,τι πιο δημοκρατικό και φιλελεύθερο πρόσφερε η βρετανική πολιτική σκηνή της εποχής. Δεν είναι καθόλου, λοιπόν, υπερβολή αυτό που γράφει ο Κιτρομπλίδης: «Η πρώτη εκδήλωση του ελληνικού συνταγματισμού λειτουργούσε ως αξιόλογο ερέθισμα στην ανέλιξη της δημοκρατικής πολιτειολογίας στην ευρωπαϊκή πολιτική σκέψη». Η Ελλάδα του 1821 δεν ήταν απλώς ένα πεδίο μαχών, θυσιών και ηρωισμού. Ήταν επίσης (όπως αναφέρει ο Νίκος Αλιβιζάτος) ένα «εργαστήρι ιδεών» για τον πειραματισμό φιλελεύθερων θεσμών από πρωτοπορίες της μεταναπολεοντείας Ευρώπης.

Ο κ. Αριστείδης Χατζής είναι καθηγητής Φιλοσοφίας, Δικαίου και Θεωρίας Θεσμών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και διευθυντής Ερευνών στο Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών (ΚΕΦΙΜ).

ΤΟ Νο1 ΠΡΩΙΝΟ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 06:00 - 10:00

ΤΑΣΟΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΑΡΤΕΜΙΟΥ

ΧΩΡΙΣ ΚΟΣΤΟΣ

cyta mobile | vodafone

LOVE 100.7 FM
98.1 & 105.7

f t i

DEE JAY 93.5 RADIO

BRUNCHING
ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΕΩΝΟΡΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 10:00-13:00

perfect U

f t i

LISTEN LIVE
www.mydeejay.com.cy

Χρειάζεται εγρήγορση και ανοικτή αντιμετώπιση από την κοινωνία

Η σκηνοθέτρια Μαγδαλένα Ζήρα μιλάει για τη σεξουαλική παρενόχληση

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η υπόθεση της Σοφίας Μπεκατώρου με την καταγγελία της για σεξουαλική κακοποίηση από σημαντικό στέλεχος της Ελληνικής Ιστοιολογικής Ομοσπονδίας, όταν εκείνη ήταν 21 ετών έφερε ξανά στην επικαιρότητα εκκωφαντικά το μέγα ζήτημα της σεξουαλικής παρενόχλησης και κακοποίησης γυναικών. Το κίνημα #metoo στις ΗΠΑ και όχι μόνο, επίσης, φαίνεται ότι δεν στάθηκε ικανό να τα ρακουνήσει τα πράγματα.

Σε μία πρώτη συζήτηση για το πολύ σημαντικό και σοβαρό θέμα η «Κ» μίλησε με τη Μαγδαλένα Ζήρα, μία από τις εμπνεύστριες της

του περισού τη ρωτά αν στον κόσμο του θεάτρου στην Κύπρο υπάρχει ζήτημα σεξουαλικής παρενόχλησης: «Βέβαια, και στον κόσμο τον δικό μας υπάρχει και είναι κάτι που το ξέρουν όλες», σπευδοντας να μου εξηγήσει ότι υφίσταται, αφού και στο θέατρο υπάρχουν σχέσεις εξουσίας και, όπως και σε όλους τους τομείς, η σεξουαλική παρενόχληση με την εξουσία γενικά είναι αλληλένδετες. «Στο θέατρο δουλεύουμε με το σώμα και με τη μίμηση καταστάσεων, άρα και είναι κάπως 'ιδανικό' περιβάλλον για ένα 'αρπακτικό' να εκμεταλλευτεί αυτές τις γκριζες περιοχές, την υποκειμενικότητα στο θέμα της συναι-

“

Η Κύπρος έχει πολλές αντιστάσεις στο να δει το πρόβλημα της σεξουαλικής παρενόχλησης και λέει πως ο θεσμός «ΣΕΖΟΝ Γυναίκες» πήρε ένα ρίσκο, δηλώνοντας ξεκάθαρα ότι υπάρχει σεξισμός στο επάγγελμα.

περιλαμβάνει περισσότερο τα παραπάνω, παρά μια σωματική παραβίαση, και νομίζω ότι αυτό έχει να κάνει με τη θέση μου ως σκηνοθέτριας, αφού είμαι κατά κάποιον τρόπο πιο προστατευμένη σε σχέση με τις ηθοποιούς, διότι έχω μεγαλύτερο έλεγχο στο περιβάλλον και στους όρους εργασίας μου».

Η Μαγδαλένα τονίζει ιδιαίτερα και την κατεστημένη κοινωνική συμπεριφορά... «πολλές φορές περνάει η ιδέα ότι δεν ήταν και τίποτα, ήταν μόνο ένα φλερτ... βέβαια, όπως επισημαίνει, σχεδόν κάθε γυναίκα θα επιβεβαιώσει πως έχει βιώσει σεξουαλική

Μία από τις δράσεις της ΣΕΖΟΝ, ήταν οι κατ' οίκον παραστάσεις της «Η ιστορία της» (2019). Η σεξουαλική κακοποίηση στον χώρο του θεάματος ήταν μία από τις ιστορίες, μια ηθοποιός συναντά έναν ισχυρό κινηματογραφικό παραγωγό στο δωμάτιο του ξενοδοχείου του, το 2018... Στη φωτογραφία η Νίκη Δραγούμη, η οποία είχε ερμηνεύσει εξαιρετικά τον ρόλο της κακοποιηθείσας νεαρής ηθοποιού.

Το 2018, στον απόηχο του κινήματος #metoo, η Μαγδαλένα είχε σκηνοθετήσει το έργο του Σαίξπηρ «Με το ίδιο μέτρο», στο οποίο μια κοπέλα καταγγέλλει στο δικαστήριο ότι κακοποιήθηκε σεξουαλικά από έναν άρχοντα, αλλά το σύστημα τον αθώνει... Στις φωτογραφίες η Έλενα Καλλινίκου και η Μυρτώ Κουγιόλιν.

δράσης «ΣΕΖΟΝ Γυναίκες 2019-2021» για το πώς η σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση είναι μία πτυχή, η χειρότερη, της επιβίωσης εν έτει 2021 στερεοτύπων. Μία θεατρική δράση που στόχο είχε και έχει να τονίσει τον σεξισμό έναντι των γυναικών στο κοινωνικό γίγνεσθαι και να θίξει διά της θεατρικής οδού δύσκολα και επίπονα ζητήματα. Θυμήθηκα μία από τις δράσεις της ΣΕΖΟΝ, την «Η ιστορία της» (2019) όπου η σεξουαλική κακοποίηση στον χώρο του θεάματος ήταν μία από τις ιστορίες που έθεταν επί τον τύπον επί των ήλων (μία ηθοποιός συναντά έναν ισχυρό κινηματογραφικό παραγωγό στο δωμάτιο του ξενοδοχείου του, το 2018) το ζήτημα και η Μαγδαλένα μου θύμισε ότι το 2018, στον απόηχο του κινήματος #metoo, είχε σκηνοθετήσει το έργο του Σαίξπηρ «Με το ίδιο μέτρο», στο οποίο μια κοπέλα καταγγέλλει στο δικαστήριο ότι κακοποιήθηκε σεξουαλικά από έναν άρχοντα, αλλά το σύστημα τον αθώνει... «φαίνεται ότι τα ίδια πράγματα απασχολούσαν τους φωτισμένους ανθρώπους εδώ και αιώνες...», μου σχολιάζει.

Ένα κίνημα #metoo στην Κύπρο μπορεί να υπάρξει; τη ρωτάω, αρχίζοντας τη συζήτησή μας: «Στην Κύπρο έγιναν πράγματα και γίνονται. Το #metoo άρχισε το 2018 και η δουλειά συνεχίζεται, είναι μια διαδικασία που θέλει τον χρόνο της. Δεν έρχεται το αποτέλεσμα από τη μία μέρα στην άλλη. Τους κραδασιούς του #metoo τους νιώσαμε και στην Κύπρο (κάποιες γυναίκες μίλησαν και οργανισμοί στήριξαν το κίνημα δημόσια), αλλά ακόμα δεν έχει μετακινήσει τα πράγματα αρκετά, ίσως επειδή είμαστε μια μεσογειακή κουλτούρα όπου κυριαρχεί ακόμα το machismo. Ίσως εκ

“

Η σεξουαλική παρενόχληση με την εξουσία γενικά είναι αλληλένδετες. «Στο θέατρο δουλεύουμε με το σώμα και με τη μίμηση καταστάσεων, άρα και είναι κάπως 'ιδανικό' περιβάλλον για ένα 'αρπακτικό' να εκμεταλλευτεί αυτές τις γκριζες περιοχές.

νεσης, μου εξηγεί η Μαγδαλένα και συνεχίζει: «Εκτός, λοιπόν, από τη σχέση εξουσίας σκηνοθέτη-ηθοποιού, και την επαγγελματική αβεβαιότητα που επικρατεί, ζητήματα που είναι καταλυτικοί παράγοντες για να υπάρχει παρενόχληση, υπάρχει και αυτή η γκριζιά περιοχής της οικειότητας που δημιουργεί η δουλειά μας, η οποία είναι εύκολα εκμεταλλεύσιμη», μπορεί έτσι να συγκαταφυγει και τυχόν παρενόχληση;... «ναι, ίσως πει κάποιος 'έπασα λάθος μηνύματα', απαντά η Μαγδαλένα. «Πάντα πρέπει να θέτουμε όλες και όλοι στο μυαλό μας συχνά το ερώτημα αν υπάρχει έντονη σχέση εξουσίας, αν υπάρχει ανισότητα, μήπως εκμεταλλευόμαστε τη θέση μου, «ξέρω ότι αυτό μπορεί να ακούγεται κάπως, αλλά πρέπει να το κάνουμε». Όλα αυτά τονίζει η Μαγδαλένα ότι είναι ζητήματα παιδείας, καλλιέργειας και ήθους, «πρέπει να βάζουμε σε λειτουργία έναν ισχυρό ηθικό κώδικα, ειδι-

«Περιμένουμε από τις γυναίκες να είναι «ηρωίδες», αλλά αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει στον χώρο μας το κατάλληλο περιβάλλον για να νιώσει μια γυναίκα ότι μπορεί να μιλήσει», λέει στην «Κ» η σκηνοθέτρια Μαγδαλένα Ζήρα.

κά σε έναν χώρο όπως το θέατρο, που έχει αυτές τις ιδιαιτερότητες».

Ο συστημικός σεξισμός

Ένα άλλο κομμάτι που έθιξε η Μαγδαλένα Ζήρα είναι ότι η σεξουαλική παρενόχληση σε κάθε εργασιακό χώρο και φυσικά στο θέατρο είναι κομμάτι ενός ευρύτερου φάσματος που έχει να κάνει με τον συστημικό σεξισμό. Δηλαδή η παρενόχληση είναι ένα στάδιο, που έρχεται μετά από άλλα, όπως το άσχημο περιβάλλον εργασίας, οι διακρίσεις, το bullying, «πρέπει να βάζουμε σε λειτουργία έναν ισχυρό ηθικό κώδικα, ειδικά σε έναν χώρο όπως το θέατρο, που έχει αυτές τις ιδιαιτερότητες».

παρανόχληση, από πολύ μικρή ηλικία, σε διαφορετικές εκφάνσεις και σε οποιοδήποτε περιβάλλον: «Οπότε, όταν θα σου συμβεί και ως ενήλικας, είναι πιθανόν να μην ξέρεις πώς να αντιδράσεις. Χρειάζεται εγρήγορση, επιμόρφωση, μια ανοικτή αντιμετώπιση από την κοινωνία».

Η απάντηση της Μαγδαλένας στο ερώτημα που τίθεται από πολλούς «Γιατί τώρα;» είναι ότι μερικές φορές μια γυναίκα δεν ξέρει πώς να το ορίσει και να το αντιμετωπίσει και τη ρωτά πόσο εύκολο είναι μια γυναίκα να καταγγείλει περιστατικά παρενόχλησης

“

Η παρενόχληση είναι ένα στάδιο, που έρχεται μετά από άλλα, όπως το άσχημο περιβάλλον εργασίας, οι διακρίσεις, το bullying, η ανισότητα λόγω φύλου.

ή και κακοποίησης στον χώρο των παραστατικών τεχνών και η απάντησή της αποστομωτική: «Καμία δεν θα μιλήσει, δεν υπάρχει –ακόμα– ασφαλές περιβάλλον» και συνεχίζει «κάποιες παραστάσεις της ΣΕΖΟΝ, όπως 'Η Ιστορία της', που ανέφερες πιο πριν, ήταν συχνά καταλυτικές για να μας εκμυστηρευθούν συμβάντα σεξουαλικής παρενόχλησης συνάδελφοι, ακόμα και μέλη του κοινού –το θέατρο έχει αυτή την ικανότητα, να δημιουργεί συλλογικότητα, να προσοδίδει οικουμενικότητα στην ατομική εμπειρία– αλλά έμεινε μέχρι εκεί, επειδή δεν υπάρχει η οδός για να αντιμετωπιστούν τέτοια ζητήματα, ενώ παράλληλα υπάρχουν επαγγελματικές σχέσεις εξουσίας. Συνήθως λύνονται «εσωτερικά» και σιωπηλά, με αλληλοστήριξη των γυναικών μεταξύ τους. Με αυτό τον τρόπο εγώ προσωπικά έχω μάθει για τέτοια περιστατικά, γιατί οι γυναίκες προσπαθούν να βρουν μεταξύ τους τρόπους επώδυνης του τραύματος, αφού δεν υπάρχει άλλος τρόπος αντιμετώπισης των φαινομένων».

Η Κύπρος έχει πολλές αντιστάσεις στο να δει το πρόβλημα της σεξουαλικής παρενόχλησης και

συνεχίζει λέγοντάς μου πως ο θεσμός «ΣΕΖΟΝ Γυναίκες» πήρε ένα ρίσκο, δηλώνοντας ξεκάθαρα ότι υπάρχει σεξισμός στο επάγγελμα, υπήρξαν κάποιες αντιδράσεις από άτομα του περιβάλλοντός μας, τα οποία απορούσαν γιατί ασχολούμαστε με αυτά τα θέματα ή μας συμβούλευαν να μην είμαστε υπερβολικά 'πολεμικές'. Σε κάποια άτομα του χώρου προκαλέσαμε και εκνευρισμό επειδή δεν είμαστε απλώς αναφέραμε τον σεξισμό στους επαγγελματικούς όρους, πώς να νιώσει άνετα μια γυναίκα ηθοποιός που νιώθει ότι η σεξουαλική παρενόχληση είναι μέρος της κουλτούρας, και ζει συνεχώς σε αβεβαιότητα επαγγελματική, να καταγγείλει τέτοιες συμπεριφορές, αφού αποδεχίμενα αυτό μπορεί να έχει καταστροφικές συνέπειες για την ίδια; Και τονίζει ξανά ότι οι ανισότητες και ο συστημικός σεξισμός είναι στην ίδια γκάμα συμπεριφορών που μπορούν να οδηγήσουν στη σεξουαλική παρενόχληση.

Η διαπαιδαγώγηση για να εξαλειφθούν φαινόμενα όπως η σεξουαλική παρενόχληση ή και κακοποίηση, ο σεξισμός κ.λπ., καταλήγει η Μαγδαλένα, θα πρέπει να γίνει από πάνω προς τα κάτω. Περιμένουμε από τις γυναίκες να είναι «ηρωίδες», αλλά αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει στον χώρο μας το κατάλληλο περιβάλλον για να νιώσει μια γυναίκα ότι μπορεί να μιλήσει.

Το χωριό όπου φύτερωναν λωτόδεντρα

Η Βάσια Τζανακάρη μιλάει για το μυθιστόρημά της «Αδελφικό», την ενηλικίωση, τη μητρότητα, τη μετάφραση και τη συγγραφή

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΑΛΕΝΑ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Πριν από λίγο καιρό κυκλοφόρησε το μυθιστόρημα της Βάσιας Τζανακάρη με τίτλο «Αδελφικό» (εκδόσεις Μεταίχμιο). Η συγγραφέας και μεταφράστρια καταθέτει την πιο ώριμη δουλειά της, ένα βιβλίο προσωπικό για μια γενιά που ακούει μουσική, νοσταλγεί συνεχώς τον τόπο του παρελθόντος και γραπώνεται από τα συναισθήματα της εφηβείας για να παραμείνει ζωντανή. Την ίδια στιγμή όμως βουτά στα «χωριά» της λύπης με την προσδοκία και την πάλη να μη γίνουν ποτέ «χωριά της λήθης».

– Πώς προέκυψε η ιδέα για το Αδελφικό;

– Ηθελα να γράψω μια ιστορία για το Αδελφικό, ένα χωριό στον νομό Σερρών, τόπο γέννησης και κατοικίας ενός ποιητή που υπήρξε συνεργάτης του περιοδικού «Γιατί» (που εξέδιδε ο πατέρας μου) κι έφυγε πριν τα τριάντα του. Το ημερολόγιό του, που είχα στα χέρια μου, αποτέλεσε το έναυσμα. Όταν επισκέφθηκα το χωριό, είδα πως στις αυλές των σπιτιών φύτερωναν λωτόδεντρα, κι έτσι σκέφτηκα την ιδέα για ένα χωριό που θα σε κάνει να ξεχνάς τα βράσάν σου και να κάνεις μια νέα αρχή. Ξεκινώντας, συνειδητοποίησα πως έγραφα σε μεγάλο βαθμό για τη φυγή, ως βαθιά ανεξικνίαστη ανάγκη αλλά και ως διεξοδό, για τη σχέση ανάμεσα σε δύο αδελφία, για ανθρώπους που θέλουν να κάνουν κάτι στη

ζωή τους και καταλήγουν να κάνουν κάτι άλλο, για εκείνους που δεν ξέρουν τι θέλουν και νιώθουν πάντα ένα κενό, για τη δεκαετία του '90 και πόσο μακριά βρισκόμαστε πια από εκείνον τον κόσμο, για τον τόπο, τη μητρότητα, την απώλεια, την τέχνη.

– Γράφετε μια ιστορία ενηλικίωσης. Πόσο δύσκολο είναι ή τι απαιτεί για έναν συγγραφέα να ενηλικιωθεί;

– Νομίζω πως νιώθεις ότι εν-

«Μετά την πανδημία, ίσως οι σχέσεις να είναι επιπλέον δύσκολες, ίσως όμως και να πέσουμε με τα μούτρα στους μεγάλους έρωτες».

λικιώνεσαι συγγραφικά όταν καταφέρνεις να συνθέσεις κάτι που το αισθάνεσαι πλήρες και ως ύφος και ως γλώσσα και ως θεματική. Σε επίπεδο ψυχοσύνθεσης, νομίζω πως υπάρχει ένα κομμάτι σε όλους τους ανθρώπους που παραμένει εφηβικό ή νεανικό. Απλώς όσοι ασχολούνται με τις τέχνες το καλλιεργούν περισσότερο.

– Η ηρωίδα σας έχει ένα μωρό. Έχετε και εσείς έναν γιο. Η μητρότητα τι ρόλο έπαιξε στη συγγραφική σας διαδικασία;

– Δεν ξεκίνησα συνειδητά να κάνω την ηρωίδα μητέρα. Αλλά η

«Σε επίπεδο ψυχοσύνθεσης, νομίζω πως υπάρχει ένα κομμάτι σε όλους τους ανθρώπους που παραμένει εφηβικό ή νεανικό. Απλώς όσοι ασχολούνται με τις τέχνες το καλλιεργούν περισσότερο».

μητρότητα είναι μια τόσο καταλυτική συνθήκη που διαπερνά τα πάντα. Όταν έγινα μητέρα, ένιωσα να χάνομαι για αρκετά χρόνια, από την πρώτη στιγμή, κοιτώντας το βραχιολάκι στο χέρι μου,

στο μαιευτήριο, που ανέγραφε το βαπτιστικό μου όνομα, με το οποίο δεν με φωνάζει κανείς, και το επώνυμο του τότε συζύγου μου. Ήταν μια απτή συνειδητοποίηση της αλλαγής. Είναι ένας απίστευ-

«Το ημερολόγιο ενός ποιητή που έφυγε πριν τα τριάντα του αποτέλεσε το έναυσμα για το βιβλίο».

τα δύσκολος και σύνθετος ρόλος, με αντιφατικά συναισθήματα. Η Μάρω δεν θα μπορούσε να μην είναι μητέρα, να μη ζει αυτή την αντίφαση, να λατρεύει το παιδί της και ταυτόχρονα να νιώθει την ευθύνη του ασήκωτου. Χρειαζόταν αυτή την πολυπλοκότητα στην πορεία της προς την ενηλικίωση.

– Γιατί είναι τόσο δύσκολο να συναντηθούν οι άνθρωποι; Γιατί πιστεύετε ότι είναι δύσκολες οι σχέσεις ή ο έρωτας σήμερα;

– Νομίζω πως οι σχέσεις είναι διαχρονικά δύσκολες γιατί οι άνθρωποι δεν μπορούν να ξεπεράσουν τις προσωπικές τους ματαιώσεις και δεν παραδέχονται τα ελλείμματά τους. Από τη στιγμή που θα τα παραδεχτείς μπορείς

και να τα δουλέψεις σε έναν βαθμό. Επίσης, όσο περνάει τα χρόνια και μεγαλώνουμε, ελάχιστοι είναι διατεθειμένοι να κάνουν υποχωρήσεις στον τρόπο ζωής ή στα θέλω τους. Δεν λέω ότι είναι κακό ούτε καλό. Απλώς έτσι είναι. Μετά την πανδημία, ίσως οι σχέσεις να είναι επιπλέον δύσκολες, μπορεί να είμαστε πολύ κουρασμένοι και με ελάχιστα αποθέματα φροντίδας για κάποιον άλλον. Ίσως όμως και να πέσουμε με τα μούτρα στους μεγάλους έρωτες. Ποιος ξέρει.

– Μετάφραση και συγγραφή. Κοινά σημεία και δυσκολίες;

– Η μετάφραση συγγενεύει με τη συγγραφή υπό την έννοια ότι και στη μετάφραση παράγεις ένα κείμενο. Ωστόσο το υλικό δεν είναι δικό σου, υπάρχει κι εσύ πρέπει να διατηρήσεις το ύφος, τον ρυθμό. Στη συγγραφή καλείσαι να φτιάξεις κάτι από το μηδέν. Και για τα δύο χρειάζεται να έχεις πολλά ερεθίσματα, να διαβάζεις πολύ, να έχεις επαφή με τη γλώσσα και τις αλλαγές της. Η συνύπαρξη των δύο ενασχολήσεων είναι παράξενη. Από τη μια η μετάφραση παρέχει μια πολύ χρήσιμη τριβή με τη γλώσσα, από την άλλη καταλαμβάνει μεγάλο μέρος του χρόνου και της σκέψης σου και περιορίζει τα συγγραφικά αποθέματα.

– Τι σας έχει λείψει περισσότερο αυτή την περίοδο;

– Οι συναυλίες, τα μπαρ, τα ταξίδια, οι αγκαλιές, οι γονείς μου, οι Σέρρες, να κάνω ό,τι θέλω όποτε το θέλω.

PRESSING
Λούης Νικοηάου | Αντρέας Βιοηάρης

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 13:00 - 15:00

Listen Live Radio Live
24sports.com.cy

ΣΠΟΡ FM 95.0
ΤΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΜΑΠΠΙΕΣ SHOW!
Χρίστος Ζαβός | Εφραίμ Γεωργίου

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 15:00 - 17:00

Listen Live Radio Live
24sports.com.cy

ΣΠΟΡ FM 95.0
ΤΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΘΑΝΑΣΗ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Πολλά κομματάκια ουρανόσ

Κάποτε βρισκόμαστε μπροστά στο αδιανόητο. Ο θάνατος έχει πάντα και μια τέτοια πλευρά, όχι μόνον ο δικός μας. Όσο και να τον έχεις σκεφτεί, άλλο τόσο μπορεί όταν συμβαίνει να γίνεται αισθητός σαν αδιανόητος: σαν να μην είχε περάσει ποτέ ξανά από τον νου σου, αυτός που αποτελεί κάποτε καθημερινό επισκέπτη. Και ο θάνατος μερικών ανθρώπων, ειδικά όσων φαίνονται να σφύζουν, να ξεχειλίζουν από ζωή, είναι ακόμη περισσότερο αδιανόητος.

Γι' αυτό, το τέλος της Κατερίνας Ζαρόκωστα μου μοιάζει εντελώς αδιανόητο. Σχετικά με τον δικό της θάνατο το ανοίκειο του θανάτου εμφανίζεται ακόμη πιο δύσκολο να το οικειοποιηθώ: κι ίσως γι' αυτό χαράζω ετούτες τις γραμμές.

Έχουν περάσει τρεις δεκαετίες από την πρώτη μας συνάντηση, σε μια ραδιοφωνική εκπομπή της κρατικής ραδιοφωνίας, όπου η ίδια δεξιωνόταν ως οικοδόποινα τις τότε νέες φωνές της ποιητικής μας. Η οικειότητα ήταν προϋπόθεση αυτόματη συν-κίνησης. Από εκείνες που διαθέτουν ασυνείδητες περιοχές κοινότητας αισθημάτων, καμιά φορά κι εμπειριών, κι ως τις μοιράζονται άνθρωποι διαφορετικών ηλικιών και διαδρομών.

Από την αφιέρωση στο δεύτερο βιβλίο της, τον «Τόμκε», καταλαβαίνω και σιγά σιγά ανακαλώ ότι είχα διαβάσει το κείμενο πριν τυπωθεί, εκεί κάπου το 1991 ή αρχές του 1992. Το βιβλίο περιέχει τέσσερις ιστορίες, ή μάλλον μια εξαιρετική νουβέλα, που δίνει τον τίτλο στο βιβλίο από τον μετανάστη στην Αθήνα Πολωνή ήρωά του, και άλλα τρία αφηγήματα.

Δεν ήθελε να μιλάει για το πρώτο της βιβλίο «Το Λεκαντώ», σαν να μην είχε συμφιλιωθεί ούτε με το περιεχόμενό του, αλλά ούτε με την εποχή που το έγραφε. Κι ως περιεξε τουλάχιστον δυο-τρία διηγήματα διαμάντια στη σύλληψη και στην εκτέλεσή τους.

Πάντως με την εκδότριά του, την Ιωάννα Χατζηκωνσταντίνου, τη συνέδεε βαθιά φίλια μέχρι τον δικό της θάνατο. Της είχε άλλωστε μεταφράσει και ένα από τα βιβλία της Μαργκερίτ Γιουρσενάφ, κοινής μας αγάπης, τη «Χαριστική βολή».

Η αγάπη για τους ανθρώπους και τα κείμενά τους έχει πάντο-

Γράφει η Κατερίνα Ζαρόκωστα: «Λένε πως ο δρόμος που θα σε πάρει μακριά, ο ίδιος δρόμος είναι που θα σε φέρει πίσω. Όμως μερικές φορές δεν γίνεται έτσι. Μερικές φορές ο δρόμος δεν έχει γυρισμό». Ποτέ, κανείς μας, δεν ξέρει αν θα επιστρέψει ή παίρνει τον δρόμο που δεν θα συναντήσει κανέναν πια...

Η αγάπη για τους ανθρώπους και τα κείμενά τους έχει πάντοτε μια ριζα ερωτική κι ως μην εμφανίζεται ποτέ έτσι στο υπέργειο κομμάτι της.

τε μια ριζα ερωτική κι ως μην εμφανίζεται ποτέ έτσι στο υπέργειο κομμάτι της. Κορμιοί, κλαδιά, φύλλα, ανθοφορία, καρποί έχουν άλλωστε τελείως άλλη μορφή. Ολα μεταπλάθονται.

Όπως και η ίδια η Κατερίνα είχε μεταπλάσει τις δυσκολίες, οικογενειακές, ιστορικές και άλλες, όχι μόνο σε κείμενα αλλά και σε μια αγάπη για τους άλλους που βρισκόταν σε ώσμωση με τις κοινωνικές σχέσεις. Με αυτή την αγάπη δεξιωνόταν επίσης στο σαλόνι του άλλοτε πατρικού σπιτιού της οδού Πηνειού, στο Παλιό Ψυχικό, αλλά και στον κήπο του την Πρωτομαγιά, με τη χάρη και την καλλιέ-

γεια γυναικών συγγραφέων από λογοτεχνικά σαλόνια άλλων εποχών, χωρίς ίχνος αναχρονισμού. Γιατί επικρατούσε η αυθόρμησια της συνάντησης πέρα και δώθε από τα κείμενα, μέσα και έξω από αυτά, στη ζωή τη χειρομαστή.

Κι εκεί άνηζε με όλα της τα χαμόγελα, αυτά που στην άλλη όψη τους γνώριζαν καλά τι θα πει πίκρα. Εκεί ο Νίκος Χουλιαράς με τα ανέκδοτά του μαζί με την Αλίκη Καγιαλόγλου, η Αλδή Σιδέρη και ο Αλέξης Ζήρας, ο Αλέξανδρος Ισαρης και η Ελένη Βέλτσου και άλλοι και άλλοι, κομίζοντας καθένας την πιο ζωντανή και ζωτική πλευρά του για να τη μοιραστεί και να τη μοιράσει.

Αλλωστε ένα τέτοιο μοίρασμα του αμοίραστου περνούσε μέσα από το «Καθαρό χόδι». Η αγάπη και η πίστη που συντροφεύουν τους ήρωες των βιβλίων της, πρώτα για τη ζωή και μετά για τους άλλους, από το «Ένα κομματάκι ουρανόσ» μέχρι τα «Μπτέρα και κόρη», «Του έρωτα και της τύχης», «Οι αδελφές Ραζή», ως τις τελευταίες «Ιστορίες οικογενειακής τρέλας», είναι το θεμέλιο κάθε σχέσης. Στην επιμονή τους

στηρίζονταν η Κατερίνα Ζαρόκωστα στην επανεύρεσή τους, στην εφεύρεσή τους εξαρχής.

Όταν έπαιρνε το πάνω χέρι η δυσκολία, η αρρώστια, το φάσμα από τα κείμενα, μέσα και έξω από αυτά, στη ζωή τη χειρομαστή. Για να περάσει το κακό και να ξαναβγει στο φως. Μόνο που, όπως γράφει και η ίδια, «Λένε πως ο δρόμος που θα σε πάρει μακριά, ο ίδιος δρόμος είναι που θα σε φέρει πίσω». Όμως μερικές φορές δεν γίνεται έτσι. Μερικές φορές ο δρόμος δεν έχει γυρισμό.

Ποτέ, κανείς μας, δεν ξέρει αν θα επιστρέψει ή παίρνει τον δρόμο που δεν θα συναντήσει κανέναν πια, δεν θα συναντήσει ούτε με τον ίσκιό του. Μόνον θα πουν γι' αυτόν ό,τι και η Ζαρόκωστα έγραψε για τους ήρωές της: «Ραούφ. Θωμαή. Φτωχοί διαβάτες του Σύμπαντος». Μέχρι όλοι να γίνουνε κάποια στιγμή αυτό: ασύμπτωτοι και φτωχοί διάττοντες του σύμπαντος.

* Ο κ. Θανάσης Χατζόπουλος είναι ψυχίατρος-ψυχαναλυτής και συγγραφέας. Τελευταίο του βιβλίο το «Ιστορικός ενεστώσ», εκδ. Πόλις.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΑΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Αλαλούμ μέχρι δακρύων

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΡΑΚΙΤΣΟΣ
Ο δον υπαστυνόμος
εκδ. Αντιποδες, σελ. 272

Και τι δεν υπάρχει σε αυτό το βιβλίο. Ολομέταξα πουλάρια, κατσαρίδες από κασσίτερο, κήποι «με ορειχάλκινες τουλίπες», φορτηγά γεμάτα «ψοφίμια απομυωμένων γαϊδάρων», άμαξες γεμάτες «μονόφθαλμους καρποπαίκτης», χωρικοί που βόσκουν σαρανταποδαρούσες, «νυφίτσες φασκισμένες σε ματωμένες γάζες», «αλογόμορφες κιάλες», μηχανικά μέντιουμ με έφεση στην αρχαϊκή επικύρωση, αλλά και το «Δωμάτιο των Ανεμιστήρων», προορισμένο για ανήσυχους ποιητές. Με αυτό τον παρδαλό κόσμο, κάπου στα περίχωρα της Μάντσας, έρχεται αντιμέτωπος ο Αστόλφος Βαρνακοπούμπος, ερασιτέχνης υπαστυνόμος, στην προπαθείά του να διαλευκάνει τη δολοφονία του ξυλοπόδαρου Τιο Αρμελίνο. Ο ανιψιός του νεκρού, ο Ιαβέρης Κούγκατ Περφίντια, καθ' εξίν υπονοβάνης, γνωρίζοντας το πάθος του Αστόλφου για την αστυνομική λογοτεχνία, του αναθέτει να βρει τον φονιά.

«Το γράψιμο θα αποτελούσε ανώφελη πράξη αν στη λογοτεχνία δεν ήταν όλα δυνατά». Εκκινώντας από αυτό τον καταστατικό για την

πεζογραφία του αφορισμό, ο Δημήτρης Καρακίτσος αποκαλινώνει τον παραλογισμό σε γκροτέσκα μυθεύματα, διακειμενικά πάντοτε. Τώρα μας παρουσιάζει «ένα σουρεαλιστικό αστυνομικό μυθιστόρημα». Ο σουρεαλισμός έρχεται άνοθεν, από τον επουράνιο συγγραφέα, ο οποίος παρατηρεί τα παθήματα του άμοιρου που δημιουργήσε κατ' εικόνα του. Κραδαίνοντας την «πένα της λογοτεχνίας», ο παντογνώστης αφηγητής εποπτεύει, από τον Πολικό Αστέρα όπου εγκατοικεί, τον Αστόλφο που ήταν ολόιδιος ο δον Κιχώτης. Τον βλέπει να ταλανίζεται σε ένα σύμπαν φαντασμαγορικό και ανόητο, να υποπίπτει σε πλάνες, να πητάει πανηγυρικά και να διαβάζει το Τρίστραμ Σάντι του Στερν και το Βένουσπεργκ του Καρακίτσου. Ο δημιουργός του Αστόλφου είναι οπωσδήποτε αντιουμβατικός, ένας φανταστικός του αντικομφορμισμός. Περιφρονεί τους «καλαμαράδες της πεπατημένης» καθώς και τις νόρμες της κλασικότερης λογοτεχνίας. Όπως

λέει, το μυθιστόρημά του «δεν είναι ψαροκόκκινο, αλλά ένα αστρικό σκάφος που κοιτά από ψηλά τα βαθιά νερά της παλιάς τέχνης, χαρούμενο και εν πολλοίς ανακουφισμένο που δεν του ζητήθηκε να βρέξει την καρίνα του στα προσχηματικά τους κύματα». Αρχοντας στο «έναστρο παλάτι» του, ο αφηγητής δοκιμάζει περιχαρής και ασυγκράτητος τη δημιουργική του αυδοοσία. Κατασκοπεύοντας τον ήρωα κρυμμένος σε διάφορες κρυφές των φράσεων, ο συγγραφέας τον εμπλέκει στην εξιχνίαση «μιας κατά φαντασίαν ανθρωποκτονίας»,

σε ένα μυθοπλαστικό γλεντοκόπι, στο οποίο τον συντροφεύουν ανυπόληπτα πρόσωπα, όπως ο ευεξάπτος ταχυδρόμος Λιμπριμπούρ, ο νεκρός υπέρτης Γκαουσταφάν, η αδελφή του η Ματίλντε, ο χωροφύλακας Ντανιέρη, η τετραπέρατη, λίγνα πλύστρα Μαρτίόρνα, ο ρουπαρός ιερέας Αμβρόσιος και ο πιο δόλιος όλων, ο Πέπε Αμάδης, που αθέατος «γχατζούντα τις ένρινες χορδές της κιθάρας του». Ο Πέπε

Αμάδης ήταν σπουδαίος καλλιτέχνης και ίσως γι' αυτό «άνθρωπος καμιάς βαρύτητας, υπερευαίσθητος και ανεύθυνος».

Προφανώς ο Καρακίτσος εμπιστεύεται το βάθος στην ελαφρότητα. Η ξέφρενη παρωδία και οι μυθοπλαστικές εκκεντρικότητες προτείνουν έναν αρετικό τρόπο συγγραφής, που ακουμπά στην «παλιά τέχνη» για να τη δυναμιτίσει, αλλά με τους δικούς της όρους. Θα έκανα λόγο για βέβηλη απομίμηση, για πεποιημένη εξέγερση. Όμως, πέρα από τη λογοτεχνική στόχευση, που υποψιάζομαι πως είναι πολύ βαθυστόχαστη, εκείνο που κυριαρχεί στην αφήγηση είναι η εξωφρενικότητα, το περιγέλασμα και το άναρχο φαντασιοκόπημα. Σε αυτό το πλαίσιο, πράγματι όλα είναι δυνατά, πλην της ατιπίτητας. Αλλά ο αστρικός συγγραφέας απεχθάνεται τα «γιατί». «Το Γιατί είναι ποταπή λέξη, που αδυνατεί να αποκτήσει βαρύτητα έξω από την επικράτεια της αληθοφάνειας». Το μυθιστόρημα του Καρακίτσου είναι υπεροπτικό και επδεικτικό. Η αποποίηση της σοβαροφάνειας δεν είναι παρά προσποίηση. Ωστόσο, κάνει κάτι σπάνιο για τα εντόπια λογοτεχνικά ήθη, ψυχαγωγεί. Το βιβλίο διασκεδάζει τον αναγνώστη, διασκεδάζοντας και το ίδιο με την ψυχή του.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΠΕΡΙΒΟΛΑΡΗ

Ο Παναγιώτης Περιβολάρης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1975 και μεγάλωσε στην Πάτρα, όπου κατοικεί και εργάζεται ως δικηγόρος από το 2000. Σπούδασε στη Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Οι «Ιστορίες μεταναστών» (εκδόσεις Πόλις, 2020) είναι το πρώτο βιβλίο του.

Ποια βιβλία έχετε αυτό τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
«Το κουρδιστό πουλί» του Χαρούκι Μουρακάμι, και προσπαθώ να αποφύγω στη γοητευτική αποτύπωση της πεζής καθημερινότητας που ο Ιάπωνας συγγραφέας πετυχαίνει να περιγράψει στα βιβλία του. Δίπλα του, το «4321» του Πολ Οστερ περιμένει υπομονετικά τη σειρά του.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Ο Γουλιέλμος του Μπάσκερβιλ, παντογνώστης, γλωσσολογός, φιλομαθής, κριτικό και οξύ πνεύμα, αμφισβητίας και συνάμα βαθιά ανθρώπινο.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντας και θευνώντας;
Τον Ουμπέρτο Εκο για να μας μαγειρέψει με την ευρυμάθειά του, τον Γκαμπριέλ Γκαρσία Μαρκές για να μας μεταφέρει στο μαγικό σύμπαν του, τον Ιούλιο Βερν με τον όρο ότι θα αφήσει τη φαντασία του να ορ-

Βασίζονται σε καταγεγραμμένες μαρτυρίες οι ιστορίες αυτές ή η προφορικότητά τους είναι εξ ολοκλήρου επινοημένη;
Πρόκειται για αληθινές μαρτυρίες πελατών στο δικηγορικό γραφείο μου. Εγώ προσέθεσα μόνο το ύφος της αφήγησης.

γιάσει και τον Τόμας Πίντσον με την ελπίδα ότι θα εμφανιστεί.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Με αφορμή την «Πατρίδα» του Φερνάντο Αραμπουρού, η ευκολία με την οποία οι φανατικοί αποφασίζουν να καταστρέψουν τον άλλο και ο κόσμος στρέφεται εναντίον του αδιαφορώντας για την αλήθεια.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Το «Μερίστο» του Κλάους Μαν.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
Το «Ο Χριστός ξανασταυρώνεται» του Νίκου Καζαντζάκη.

Με ποιο τρόπο ο μετανάστης γίνεται λογοτεχνικός ήρωας, αποφεύγοντας την επικαιρότητα και τη δημοσιογραφική είδηση;
Όταν δεν αντιμετωπίζεται ως «μια είδηση» αλλά ως ένας άνθρωπος που έχει να διηγηθεί μια ιστορία ικανή να γκρεμίσει προκαταλήψεις εις βάρος του και να αναδείξει ποιος είναι πραγματικά.

Το ερέθισμα για να γράψετε αυτές τις ιστορίες ήταν όσα ζούμε τα τελευταία χρόνια ή κάτι πιο προσωπικό;
Και τα δύο. Ηθελα οι ιστορίες αυτές να γίνουν περισσότερο γνωστές και αυτή η επιθυμία συνέπεσε με την όξυνση του προσφυγικού και την εντεύθεν αντίδραση πολλών συμπολιτών και πολιτικών μας, όταν ο πρόσφυγας και ο μετανάστης χαρακτηρίστηκαν εν τέλει απειλή για την Ελλάδα.

Πρώτα σε πωλήσεις

Αυτή την εβδομάδα

Δοκίμια, μελέτες, βιογραφίες

- 1 «Sapiens. Μια εικονογραφημένη ιστορία» του Γιουβάλ Νόα Χαράρι (Αλεξάνδρεια)
- 2 «Ελλάδα. Βιογραφία ενός σύγχρονου έθνους» του Ρόντρικ Μπίον (Πατάκης)
- 3 «Δυο βήματα μπρος, ένα πίσω» του Νίκου Αλιβιζίτου (Μεταίχιμο)
- 4 «Έντεκα συναντήσεις. Συζητώντας με τον Στρατή Μπουρνάζο» του Σταύρου Ζουμπουλάκη (Πόλις)
- 5 «Βερολίνο, 1933» του Ντάνιελ Σνάιντερμαν (Πόλις)

Αυτή την εβδομάδα

Λογοτεχνία

- 1 «Η χρονία θανάτου του Ρικάρντο Ρέις» του Ζοζέ Σαραμάγκου (Καστανιώτης)
- 2 «Ανδρας με κόκκινο μανδύα» του Τζούλιαν Μπαρς (Μεταίχιμο)
- 3 «Η αστυνομία της μνήμης» της Γιόκο Ογκάουα (Πατάκης)
- 4 «Λύκος ανάμεσα σε λύκους» του Χανς Φάλαντα (Gutenberg)
- 5 «Οι εκατό μέρες» του Γιόζεφ Ροτ (Αγρ)

• Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από το βιβλιοπωλείο «Booktalks» (Αρτέμιδος 47, Παλιό Φάληρο)

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

ΔΟΥΒΛΙΝΟ

Γκάμπριελ Μπερν

Η αυτοβιογραφία του Γκάμπριελ Μπερν παίρνει θερμές κριτικές και εντάσσεται ήδη στην παράδοση των μεγάλων απομνημονευμάτων της ιρλανδικής ζωής. Το βιβλίο του Μπερν έχει τίτλο «Walking With Ghosts» και είναι η εξιστόρηση της εννληκιάς του, αλλά και της ένταξής του στον καλλιτεχνικό κόσμο. Γεννημένος στο Δουβλίνο, έχει πρωταγωνιστήσει σε περισσότερες από 80 ταινίες. Ο Κολμ Τοϊμπίν χαρακτηρίζει το βιβλίο «ονειρικό, λυρικό και παντελώς αυθόρμητο».

ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑ

Ουίλιαμ Μπουγκερό

Επιτομή του ιδεαλισμού του 19ου αιώνα, τα έργα του Γάλλου ζωγράφου Ουίλιαμ Αντόλφ Μπουγκερό (1825-1905) παραμένουν δημοφιλή χάρη στη διαυγή ομορφιά τους και στην ευανάγνωστη εικαστική γλώσσα τους. Σε δημοπρασία του οίκου Christie's θα δημοπρατηθεί το αυτοπορτρέτο του Μπουγκερό (σε ηλικία 27 ετών), με εκτιμώμενη τιμή 150.000-200.000 δολάρια. Το έργο προέρχεται από «οικογένεια ευγενών στην Ευρώπη» και είχε εκτεθεί το 1920, το 1948 και το 1985.

ΑΜΒΟΥΡΓΟ

Μαξ Μπέκμαν

Ο οριστικός κατάλογος του συνολικού έργου του Γερμανού εξπρεσιονιστή καλλιτέχνη Μαξ Μπέκμαν (1884-1950) ανακοινώθηκε από την Πινακοθήκη του Αμβούργου. Ο κατάλογος περιλαμβάνει 843 ζωγραφικά έργα καθώς και πλήθος στοιχείων για 5.100 δημοσιεύσεις, πάνω από 1.350 εκθέσεις, περίπου 2.500 πρόσωπα, 1.100 θεσμούς και φορείς, καθώς και 264 δημοπρασίες. Το περιεχόμενο του καταλόγου προσφέρεται δωρεάν και υπάρχει στον ιστότοπο <https://beckmann-gemaelde.org/>.

ΓΚΟΥΑΝΓΚΖΟΥ

Μεταξένιο θέατρο

Το νέο θέατρο στη μεγαλούπολη Γκουανγκζού της Κίνας έχει διεθνή ονομασία Sunac Guangzhou Grand Theatre και έχει χωρητικότητα 2.000 θέσεων. Σχεδιάστηκε από το αρχιτεκτονικό γραφείο SCA/Στίβεν Τσίλτον με έδρα το Λονδίνο και έχει ήδη προκαλέσει διεθνή προσοχή, καθώς η πρόσοψη θυμίζει παραδοσιακό μεταξωτό κέντημα, έργο του 70χρονου καλλιτέχνη Ζανγκ Χονγκφεί. Η πόλη Γκουανγκζού θεωρείται η πατρίδα του Δρόμου του Μεταξίου προς τη θάλασσα.

ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ

Ο αρχιτέκτων Πολ Ρ. Ουίλιαμς

Ο Αφροαμερικανός αρχιτέκτων Πολ Ρ. Ουίλιαμς (1894-1980) όχι μόνον ήταν ιδιαίτερα παραγωγικός, αλλά με το έργο του σφράγισε το αστικό τοπίο της νότιας Καλιφόρνιας. Μόνο τα τελευταία χρόνια έχει γίνει ευρύτερα γνωστό το έργο του, καθώς το Πανεπιστήμιο της Νότιας Καλιφόρνιας και το ερευνητικό ινστιτούτο Γκετί απέκτησαν το αρχείο του Πολ Ρ. Ουίλιαμς. Ένα μεγάλο άρθρο (14.1.21) στους Los Angeles Times αφηγείται την ιστορία αυτού του ξεχωριστού αρχιτέκτονα.

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η επανεκκίνηση του 2021

Με ανυπομονησία περιμένει ο κόσμος της τέχνης την επανεκκίνηση της λειτουργίας των μουσείων και την επιστροφή του κοινού με τις νέες οδηγίες ασφαλείας. Πολλά από τα μεγάλα έργα που είχαν ανακοινηθεί σε πολιτιστικές υποδομές δρομολογούνται για το 2021, όπως και πολλές σημαντικές εκθέσεις έχουν αναγγελθεί σε μεγάλα μουσεία. Στη φωτογραφία, βλέπουμε το Bourse de Commerce στο Παρίσι, που αποκαταστάθηκε με προσθήκη νέων στοιχείων από τον Ταντάο Αντο. Εκεί, θα στεγαστεί η συλλογή Φρανσουά Πινό (Pinault) με έργα σύγχρονων τέχνης.

Ο Ταντάο Αντο έχει σχεδιάσει και τα άλλα μουσεία με έργα της συλλογής Πινό στη Βενετία, αλλά το νέο μουσείο στο Παρίσι, σε αυτό το εξαιρετικό κτίριο του 18ου αιώνα, είναι ένα από τα πολυαναμενόμενα γεγονότα του 2021. Είναι, επίσης, ένα από τα 12 μείζονα καλλιτεχνικά συμβάντα της νέας χρονιάς όπως τα ξεχώρισε το περιοδικό του οίκου Christie's. Είναι επιλεγμένα ανάμεσα σε πολλά σημαντικά που ετοιμάζονται από πνευματικούς φορείς

σε πολλές χώρες. Είναι όμως ενδεικτικά της αδημονίας ενός ολόκληρου κόσμου. Εκτός από το νέο μουσείο στο Παρίσι, η λίστα του οίκου Christie's ξεχωρίζει την έκθεση με έργα Φράνσις Μπέικον στη Βασιλική Ακαδημία του Λονδίνου (στις αρχές του χρόνου), με επιμελητή τον φίλο και βιογράφο του Μπέικον, Μάικλ Πέπατ. Στο Λονδίνο, επίσης αναμένεται η έκθεση με έργα του Ζαν Ντιμιπφίε στο Μπάρμπικαν (με ημερομηνίες που θα ανακοινωθούν προσεχώς). Στις 12 Φεβρουαρίου εγκαινιάζεται στο Αμστερνταμ, στο

Rijksmuseum, η μεγάλη έκθεση με θέμα τη «Δουλεία». Βασίζεται σε αφηγήσεις σκλάβων από την Αφρική, Ολλανδών εμπόρων και όσων βοήθησαν σκλάβους να αποκτήσουν την ελευθερία τους. Αναμέσεται σε έργα τέχνης οριοθετούνται οι διαφορετικές προσεγγίσεις από τον 17ο ως τον 19ο αιώνα. Στη Βασιλεία, στο Μουσείο Τέχνης, αναμένεται η έκθεση της πρωτοπόρου ζωγράφου Σοφί Τόμπερ-Αρπ των αρχών του 20ού αιώνα. Στη Νάσιοναλ Γκάλερι του Λονδίνου, θα εγκαινιάσει στις 6 Μαρτίου η έκθεση-

αφιέρωμα στον Ντίρερ. Στο Οσλο, θα εγκαινιάσει το νέο Μουσείο Εντβαρντ Μουνκ, ακριβώς πάνω στο νερό, εκεί όπου συγκροτείται ένας από τους ενδιαφέροντες πυρήνες πολιτισμού στην Ευρώπη. Στο Σανταντέρ, στην Ισπανία, έκθεση για τον Πικάσο και τις επιρροές του από την αρχαία Ιβηρία. Στη Δρέσδη, έκθεση για τον Βερμέερ. Στη νότια Γαλλία, έκθεση για τον Τζακομέτι. Στο Βερολίνο, θα ανοίξει το Χούμπολτ Φόρουμ. Και στο Παρίσι (Jacquemart-André) αναμένεται η έκθεση για τον Μποτιτσέλι.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Ο Νικολάι και η Ευγενία πέρασαν καλά – όσο κράτησε

Από τη βιογραφία του Βασίλι Γκρόσμαν (σημερινό ένθετο σελ. 15) ο κύριος Γκρι ξεχώρισε την ιστορία του ζεύγους Νικολάι Γιεζόβ και Ευγενίας Γιέζοβα.

Ιστορία που αξίζει μια καλή τηλεοπτική μίνι σειρά. Το ζεύγος απέκτησε μία κόρη, τη Ναταλία – με υιοθεσία. Οχι τυχαία: η σχέση τους ήταν λευκή, ανοιχτή όμως απέναντι στους τρίτους. Αυτό βόλευε και τους δύο: ο Νικολάι ήταν αμφισεξουαλικός, η Ευγενία είχε εραστής.

Είναι τα ματωμένα χρόνια των σταλινικών πολιτικών σφαγών και ο Νικολάι έχει εδώ τον δεύτερο λόγο (τον πρώτο τον είχε, εννοείται, ο «Πατερούλης»), όντας διοικητής της διαβόητης NKVD – της μυστικής αστυνομίας του Στάλιν. Από το 1936 έως το 1938, ο Νικολάι Γιεζόβ έληξε κι έδενε.

Η Ευγενία ασχολούνταν με πολεπτεπλεπτες υποθέσεις. Διέθε-

Ο πρώην δήμιος δεν άντεξε στα βασανιστήρια: «Έδωσε» τη γυναίκα του και τον εραστή της Μπάμπελ.

τε φιλολογικό σαλόνι, στο οποίο σύχναζαν ο Ισαάκ Μπάμπελ (εραστής της), ο Μίχαήλ Σόλοχοφ (επίσης εραστής της), ο Αϊζενστάιν, ο Γκρόσμαν, επιφανείς σκηνοθέτες του θεάτρου, ηθοποιοί και μουσικοί. Το πρόβλημα ήταν πως το φιλολογικό σαλόνι της «Σοβιετικής φαρματάλ» θεωρήθηκε από την NKVD γιάφκα συνωμοτών – ειδικά μετά το 1938, όταν ο Γιεζόβ έπεσε σε δυσμένεια από τον Στάλιν.

Ο Γιεζόβ ήξερε τις βρωμιές του Στάλιν και όταν ο τελευταίος έκρινε πως δεν του ήταν χρήσιμος, τον

Πριν και μετά: σε ένα από τα πρώτα, αυτοσχέδια, photoshop της Ιστορίας, ο Νικολάι Γιεζόβ παύει να στέκεται πλάι στον Στάλιν. Σαν να μην υπήρξε ποτέ.

πέταξε στα σκυλιά. Ο πρώην δήμιος δεν άντεξε στα βασανιστήρια: μεταξύ των άλλων, «έδωσε» τη γυναίκα του και τον Μπάμπελ ως συνωμότες.

Στις 19 Νοεμβρίου του 1938, αναμένοντας τη σύλληψή της, η

Ευγενία έδωσε τέλος στους έρωτες με πινωτικά χάπια. Ο ίδιος ο Γιεζόβ δικάστηκε κεκλεισμένων των θυρών. Λέγεται πως όταν άκουσε τη θανατική καταδίκη κατέρρευσε και ξέσπασε σε υστερίες. Οι φρουροί τον έσυραν σε ένα υπόγειο, όπου

τον σκότωσε πιθανώς ο μετέπειτα διοικητής της NKVD, Ιβάν Σέροβ. Η σορός του αποτεφρώθηκε αμέσως. Ήταν 4 Φεβρουαρίου του 1940. Ο Μπάμπελ είχε προηγηθεί κατά μία εβδομάδα περίπου, με μία σφαίρα στον αυχένα.

Η μοίρα του Γιεζόβ άργησε πολύ να γίνει γνωστή. Πέρασαν πολλά χρόνια μέχρι να αποκαλυφθεί η εκτέλεσή του. Οι φίμες έλεγαν πως είχε κλειστεί σε άσυλο φρενοβλαβών. Η μοίρα του Μπάμπελ έγινε γνωστή το 1954, ένα χρόνο μετά τον θάνατο του Στάλιν.

Όσο για την υιοθετημένη ανήλικη κόρη του ζεύγους Γιεζόβ, εστάλη σε ορφανοτροφείο αφού της άλλαξαν το επώνυμο. Πολλές δεκαετίες αργότερα, προσπάθησε να αποκαταστήσει την υπόληψη του θετού της πατέρα. Εισ μάλιστα. Το 1998, δικαστήριο της Ρωσίας απέρριψε οριστικά το αίτημά της με το

αιτιολογικό πως με τις αποφάσεις και τις πράξεις του ο θετός πατέρας της είχε βλάψει την πατρίδα.

Η μνήμη του Γιεζόβ σπιλώθηκε και με έναν άλλο, ενδεικτικό τρόπο: σε ένα από τα πρώτα photoshop της Ιστορίας, η φιγούρα του πρώην δημίου εξαφανίστηκε από μια πασιγνώστη φωτογραφία όπου εμφανίζεται μέχρι να αποκαλυφθεί η εκτέλεσή του. Οι φίμες έλεγαν πως είχε κλειστεί σε άσυλο φρενοβλαβών. Η μοίρα του Μπάμπελ έγινε γνωστή το 1954, ένα χρόνο μετά τον θάνατο του Στάλιν.

Το σχολίο του κυρίου Γκρι: «Πο πολύ λυπήθηκα για την Ευγενία, αυτή την ατίθαση φαρματάλ της σταλινικής Ρωσίας».

Οι σχέσεις εξουσίας διαμορφώνουν τον δημόσιο χώρο και στην Τέχνη

Στην «Κ» μίλησαν τέσσερις γυναίκες των εικαστικών για το θέμα της σεξουαλικής παρενόχλησης

Της ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ

Η τέχνη πάντα ήταν ένας καθρέπτης της κοινωνίας, προβάλλοντας διάφορα ζητήματα, καυτηριάζοντας κοινωνικές συμπεριφορές, θέτοντας την κοινωνία ενώπιος ενώπιό με τα κακώς έχοντα. Αμέσως, μου ήλθε στο μυαλό η έκθεση με τίτλο «Ρώγες», που έγινε στη Λευκωσία τον Οκτώβριο του 2019 στην οποία οι συμμετέχουσες εικαστικοί έθιξαν το θέμα της γυναίκειας ρώγας στη σημερινή καπιταλιστική κοινωνία, όπως έγραφαν στο δελτίο τύπου τους. «Η γυναικεία ρώγα στη σημερινή καπιταλιστική κοινωνία είναι προϊόν κατα-

να καταδικάζουμε αδικαιολόγητες συμπεριφορές. Η δική μου άποψη είναι πως πρέπει να υπάρξει ριζική αλλαγή στον τρόπο που αντιμετωπίζουμε τέτοια θέματα. Με θλίβει να βλέπω άλλους και ιδιαίτερα γυναίκες να κατηγορούν οποιοδήποτε θύμα σεξουαλικής παρενόχλησης, λέγοντας πως αυτοί δεν το πέρασαν γιατί δεν "προκαλούν". Το θύμα δεν "προκαλεί" τη σεξουαλική παρενόχληση λόγω ένδυσης ή συμπεριφοράς, αλλά ένοχος είναι ο θύτης και μόνο. Το κίνημα #MeToo σίγουρα μας έκανε όλους πιο ενήμερους και σε σχέση με παλιότερα, περισσότεροι βρίσκουν το θάρρος να μιλήσουν.

απλώς το γυμνό σώμα, η "μούσα", η ερωμένη, το υποκείμενο μιας εν πολλοίς ηδονοβλεπτικής και εξουσιαστικής θέασης των πραγμάτων, ενώ η βία επί των γυναικών –συγκεκριμένη ή μη– υπήρξε το θέμα αρκετών μεγάλων έργων τέχνης. Στη σύγχρονη εποχή γνωρίζουμε, ωστόσο, ότι το πρόβλημα δεν είναι απλώς η έξωθεν επιβολή ενός πλαισίου καταστολής, αλλά ότι αυτές οι κυριαρχικές δομές λειτουργούν συγκροτητικά: με άλλα λόγια, οι σχέσεις εξουσίας και οι επιβαλλόμενες δομές έχουν ήδη διαμορφώσει τον δημόσιο χώρο και έχουν εσωτερικευθεί από τα υποκείμενα. Που σημαίνει ότι

Από την έκθεση «Ρώγες» στην Κύπρο, Οκτώβρης 2019.

Guerrilla Girls, Do Women Have To Be Naked To Get Into the Met. Museum? 1989, Tate Modern.

νάλωσης, του οποίου η αξία πρέπει να διαφυλαχτεί», σημειώσαν. Μεταξύ άλλων στην έκθεση μέσω των έργων έγινε και αναφορά στο πώς το κυρίαρχο αφήγημα «διαφοροποιεί το αντρικό από το γυναικείο στήθος και αναδείχθηκαν πιεχές περί της γυναίκειας σεξουαλικότητας. Με αφορμή λοιπόν την πρόσφατη αποκάλυψη της Σοφίας Μπεκατώρου για τη σεξουαλική κακοποίηση που δέχτηκε, η «Κ» μίλησε με 4 γυναίκες από τον χώρο των εικαστικών. Η σεξουαλική κακοποίηση, οπωσδήποτε δεν έχει φύλο, ωστόσο όλες οι τοποθετήσεις που ακολουθούν αναδεικνύουν τη μεγάλη εικόνα της σεξουαλικής παρενόχλησης, που αφορούν κατά κύριο λόγο τις γυναίκες. Η καθημία και ο καθένας από εμάς πρέπει να αντιληφθεί πως οι διακρίσεις και η κατάχρηση μιας θέσης εξουσίας δεν πρέπει να γίνεται αποδεκτή.

Ακόμη και σήμερα στον κόσμο της τέχνης, γνωστοί συλλέκτες, υψηλά στελέχη και καλλιτέχνες αντιμετωπίζουν κατηγορίες σεξουαλικής παρενόχλησης. Στους πολιτιστικούς οργανισμούς αυτό που μένει είναι να δημιουργήσουμε χώρους εργασίας που να προάγουν τον πραγματικό αμοιβαίο σεβασμό. Εν τέλει, πρέπει όλοι μας να συμβάλουμε στην ευρύτερη κοινωνική ευαισθητοποίηση».

Έφη Κυπριανίδου

Καθηγήτρια στη Σχολή Κάλων Τεχνών του ΤΕΠΑΚ

Ηθική συμπεριφορών

Η κα Έφη Κυπριανίδου καθηγήτρια στη Σχολή Κάλων Τεχνών του ΤΕΠΑΚ τόνισε στην «Κ» ότι η τέχνη αποτέλεσε διαχρονικά τόπο διακρίσεων, «Το 2017 σε μια ανοικτή επιστολή με τίτλο "Δεν μας προκαλεί έκπληξη", περισσότερες από 2000 γυναίκες και μη δυαδικά άτομα από τον χώρο της τέχνης, μεταξύ των οποίων οι καλλιτέχνιδες Jenny Holzer, Barbara Kruger και Cindy Sherman δήλωσαν ότι "έχουμε καταπατηθεί, υπονομευθεί, μας έχουν παρενοχλήσει, έχουμε φυλακιστεί, προβληθεί, απειληθεί και εκφοβιστεί από εκείνους που κατέχουν θέσεις εξουσίας, που ελέγχουν την πρόσβαση σε πόρους και ευκαιρίες". Η τέχνη αποτέλεσε διαχρονικά τόπο διακρίσεων, πεδίο άσκησης εξουσίας και ιδεολογικών συγκρούσεων. Εξάλλου, η έννοια του ιδιοφυούς καλλιτέχνη, μέχρι και τα πρώτα φεμινιστικά κινήματα στην ιστορία της τέχνης του 20ού αιώνα, αφορούσε αποκλειστικά άντρες. Εκείνοι είχαν το εκ φύσεως ταλέντο, εκείνοι συγκροτούσαν την κυρίαρχη οπτική επί του περιεχομένου της τέχνης και αποτιμούσαν την καλλιτεχνική αξία ενός έργου. Η γυναίκα ήταν

«Στον τομέα μας δεν πρόκειται για σεξ, αλλά για εξουσία και σεξουαλική τρομοκρατία».

«Εύχομαι μόνο και οι "μη επώνυμοι" να τυχάνουν αντιστοιχούς υποστηρικτικής αντιμετώπισης από τον νόμο, τα μέσα και την κοινωνία».

«Η τέχνη δεν αλλάζει, εξάλλου, τον κόσμο. Όμως μπορεί να δώσει φωνή σε όσα μοιάζουν ανείπωτα. Κι αυτό, από μόνο του, είναι αρκετό».

«Το θύμα δεν "προκαλεί" τη σεξουαλική παρενόχληση λόγω ένδυσης ή συμπεριφοράς, ένοχος είναι ο θύτης και μόνο».

η γυναίκα είτε εντός είτε εκτός του χώρου της τέχνης περιορίζεται στην έκφραση, στις δράσεις και στις αντιδράσεις της από μη συνειδητές συνθήκες που καθορίζουν όσα μπορεί να σκεφθεί ή να πράξει. Πώς βγαίνει κανείς από μια καταπιεστική και εσωτερικευμένη συνθήκη; Πώς επερωτά την ηθική συμπεριφορών που μοιάζουν πολλές φορές αναμενόμενες ή –σχεδόν– φυσιολογικές; Πώς βρίσκει τη δύναμη να συγκροτήσει με κατεστημένες δομές και μηχανισμούς ελέγχου; Οι γυναίκες καλλιτέχνιδες υπήρξαν πρωτοπόρες: Το 1971 οι Suzanne Lacy

«What Were You Wearing?», University of Arkansas 2013.

και Judy Chicago δημιούργησαν μια συνθήκη στην οποία το κοινό άκουγε πχογραφημένες αφηγήσεις γυναικών θυμάτων σεξουαλικής βίας.

Το 1977, κατά την περίοδο όπου ένας κατά συρροή δολοφόνος γυναικών δρούσε στο Los Άντζελες, μαυροφορούσες γυναίκες πραγματοποίησαν μια επιτελεστική δράση έξω από το Δημαρχείο, κρατώντας πινακίδες που έγραφαν "Στη μνήμη των αδελφών μας, αντιστακτόμαστε". Ίσως αυτές οι δράσεις φαίνονται απλές. Η τέχνη δεν αλλάζει, εξάλλου, τον κόσμο. Όμως μπορεί να δώσει φωνή σε όσα μοιάζουν ανείπωτα. Κι αυτό, από μόνο του, είναι αρκετό».

Σιμώνη Συμεωνίδου

Καλλιτέχνιδα

Χωρίς λογοκρισία

Η καλλιτέχνιδα Σιμώνη Συμεωνίδου μίλησε στην «Κ» τονίζοντας ότι η τέχνη καλλιέργει το πνεύμα και έτσι αυτό βοηθά στην αίσθηση του δικαίου, «Πρωτίστως η τέχνη καλλιέργει το πνεύμα, τόσο αυτών που την παρακολουθούν όσο και αυτών που την εφαρμόζουν. Η καλλιέργεια πνεύματος περιλαμβάνει ανάμεσα σε πολλά άλλα και την αίσθηση του δικαίου και του σεβασμού προς τον συνάνθρωπο. Αυτό λοιπόν είναι ένα κομμάτι στο οποίο θεωρώ ότι η τέχνη βοηθά στη μη ύπαρξη σεξουαλικών ή άλλων παρενοχλήσεων. Επιπρόσθετα, η τέχνη σε οποιαδήποτε μορφή της έχει τη δύναμη να μεταφέρει μηνύματα εμπειρικά, μέσα από συναισθήματα που προκαλεί. Κι αυτό που προέρχεται μέσα από το συναίσθημα αφομοιώνεται από το είναι μας και χαράσσεται στο μυαλό μας πολύ βαθύτερα από όσο μέσα από μία ενημερωτική πληροφορία που λαμβάνουμε. Θίγοντας, λοιπόν, οι καλλιτέχνες το

θέμα της σεξουαλικής παρενόχλησης έχουν τη δύναμη να μεταφέρουν έντονα το μήνυμά τους και να δώσουν λύσεις. Χρειάζεται βέβαια να υπάρξει και η απαραίτητη προβολή των έργων αυτών στο ευρύ κοινό, χωρίς λογοκρισία. Αυτό θα μπορούσε να γίνει τόσο μέσα από τη συλλογική προσπάθεια αλλά και με την υποστήριξη των ΜΜΕ. Όχι απλώς ως γυναίκα και άτομο του πολιτισμού αλλά και ως καθαρά σκεπτόμενο άτομο έχω την απόλυτη άποψη ότι κάθε τύπου παρενόχληση είναι απαράδεκτη και καταδικαστέα. Η διαφορά σήμερα σε σχέση με παλαιότερα είναι το ότι πλέον τα άτομα που έχουν παρενοχληθεί βρίσκουν πιο εύκολα το θάρρος να μιλήσουν γι' αυτό που τους έχει συμβεί. Ένας ακόμη σημαντικότερος παράγοντας όμως είναι ότι μπορούν να αναγνωρίσουν μία πράξη ως παρενόχληση σήμερα, ενώ παλαιότερα να τη θεωρούσαν αποδεκτή με τις δικαιολογίες "ίσως και να έφταιγε η προκλητική μου εμφάνιση τελικά" ή "είναι άντρας, έχει ορμές" ή και "θα το υποστώ για να μη χάσω τη δουλειά μου". Αυτά πλέον θέλω να πιστεύω πως δεν υφίστανται. Το γεγονός ότι πλέον βλέπουμε συχνά "επώνυμα" άτομα να μιλούν δημοσίως για παρενόχληση που έχουν δεχθεί, πιθανόν να δίνει θάρρος στους υπόλοιπους να εκφραστούν πιο εύκολα. Εύχομαι μόνο και οι "μη επώνυμοι" να τυχάνουν αντιστοιχούς υποστηρικτικής αντιμετώπισης από τον νόμο, τα μέσα και την κοινωνία».

και επιτυχάνουμε ισοτιμία, να όμως που τα μαθηματικά και τα στατιστικά στοιχεία είναι ξεκάθαρα και μας δείχνουν την έκταση του πεδίου του προβλήματος. Γι' αυτό τον λόγο θα πρέπει να διαχειριστούμε την τέχνη μας με τέτοιο τρόπο, ώστε αφενός να φανερώσουμε τις φωνές μας, να τις μοιραστούμε με τον κόσμο, και αφετέρου να γνωστοποιήσουμε το ζήτημα της κακοποίησης και ανισότητας.

Αρχικά, θα πρέπει να ανοιζούμε το μυαλό μας και να δούμε το πρόβλημα σοβαρά. Όπως και παντού, έτσι και στην τέχνη η σεξουαλική παρενόχληση, αλλά και ανισότητα ανάμεσα στα φύλα, είναι αληθινή. Οι αριθμοί δεν λένε ψέματα. Η αλήθεια είναι ότι οι γυναίκες δεν έχουν ίση μεταχείριση στον κόσμο της τέχνης, και ακόμα και σήμερα που θα περιμέναμε να είναι πιο εκδηλη, υποεκπροσωπούνται και υποτιμούνται σε μουσεία, γκαλερί και πλειστηριασμούς. Τα μεγαλύτερα ποσοστά έργων τέχνης σε μουσεία ανά τον κόσμο ανήκουν σε άντρες, επίσης, ενώ υπάρχουν πολλές γυναίκες που σπουδάζουν τέχνες και παράγουν άξιο αναφοράς υλικό, και πάλι δεν αναδεικνύονται ούτε κατά διάνοια στο ίδιο επίπεδο με τους άντρες. Όλα τα παραπάνω είναι απτά αποδείξει αυτού που συζητάμε. Στην τομέα μας δεν πρόκειται για σεξ, αλλά για εξουσία και σεξουαλική τρομοκρατία.

Κυριακή Κώστα

Εικαστικός

Να φανερώσουμε τις φωνές μας

Η εικαστικός Κυριακή Κώστα έιπε στην «Κ», «Εμείς οι άνθρωποι στον κόσμο της τέχνης θέλουμε να πιστεύουμε ότι εξελισσόμαστε

Κατερίνα Παρτσαλίδου

Επιμελήτρια τέχνης

Χρειάζονται ριζικές αλλαγές

Η επιμελήτρια τέχνης Κατερίνα Παρτσαλίδου ανέφερε στην «Κ»: «Οι τέχνες γενικά έχουν τη δύναμη να ριζώνουν πως σε σημαντικά θέματα, όπως η σεξουαλική παρενόχληση. Έχουν την ικανότητα να συμβάλουν στην ενσυναίσθηση και κατανόηση της εμπειρίας άλλων. Ένα παράδειγμα είναι το έθεμα τέχνης "Τι φορούσες?" στο πανεπιστήμιο του Κάνσας το 2014, όπου επαναδημιούργησαν ρούχα γυναικών που δέχτηκαν επίθεση. Σκοπός του εκθέματος είναι να εκπαιδεύσει τους ανθρώπους ότι τα ρούχα δεν προκαλούν τη σεξουαλική παρενόχληση. Με αυτό τον τρόπο, η τέχνη βοηθάει να δούμε τα πράγματα από μια άλλη οπτική γωνία, μαθαίνοντας να μην επικρίνουμε τα θύματα αλλά

Ο πνευματώδης «κύριος Γουάιλντερ»

Το πορτρέτο του ιδιοφυούς Αμερικανού σκηνοθέτη, με επίκεντρο τα γυρίσματα της ταινίας του «Φεντόρα»

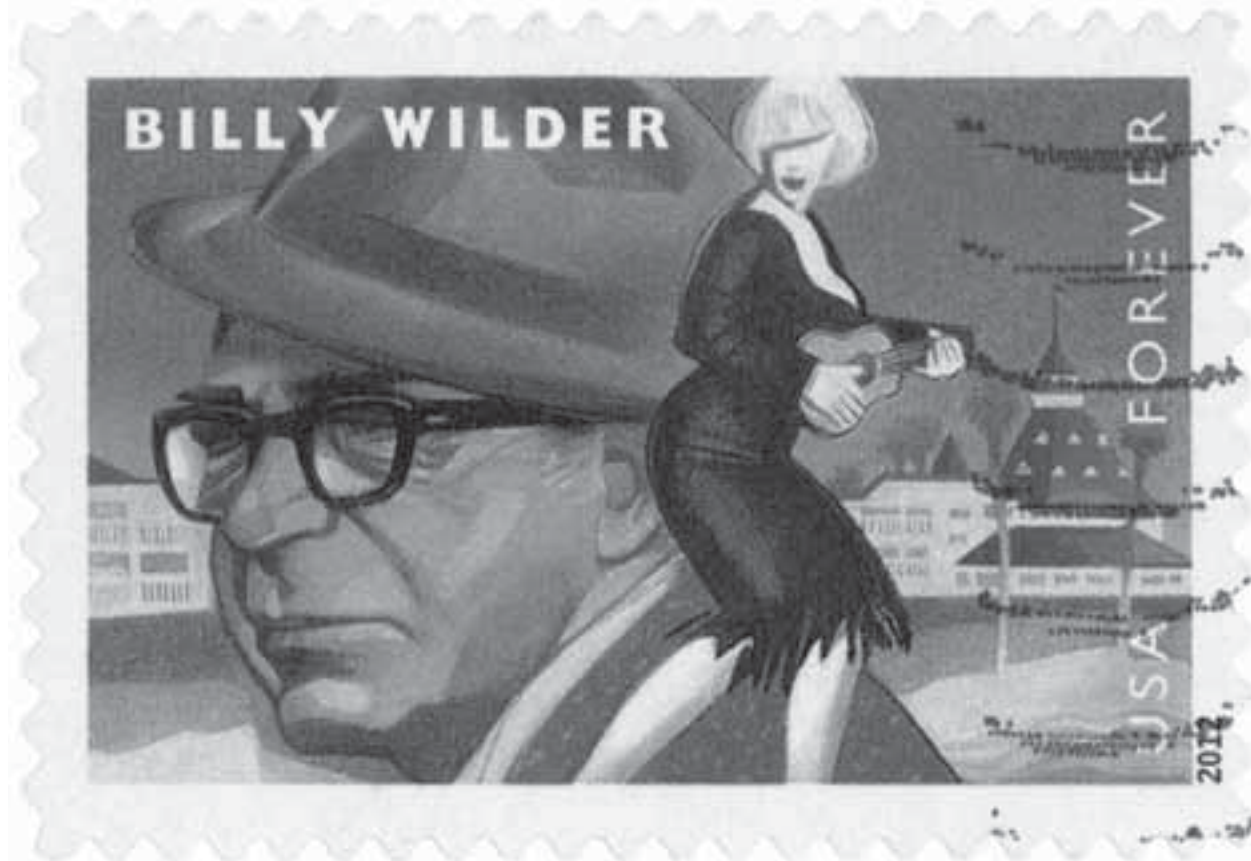
ΤΖΟΝΑΘΑΝ ΚΟΥΥ
Ο κύριος Γουάιλντερ κι εγώ
μτφρ.: Αλκίσις Τριμπέρη
εκδ. Πόλις, 2020, σελ. 436

Της **ΕΥΗΣ ΜΑΛΛΙΑΡΟΥ**

Ο Άγγλος συγγραφέας Τζόνθαν Κόου ανασυνθέτει το πορτρέτο του ιδιοφυούς Αμερικανού σκηνοθέτη αυστροεβραϊκής καταγωγής Μπίλι Γουάιλντερ. Ο πνευματώδης «κύριος Γουάιλντερ» διανύει τη δεκαετία του '70, όταν το Χόλιγουντ χρηματοδοτούσε ταινίες με σκοπό τη μεγάλη εμπορική επιτυχία, όπως «Τα σαγόνια του καρχαρία» του Στίβεν Σπίλμπεργκ. Μετά το απόγειο της καριέρας του τη δεκαετία του '50, ο Γουάιλντερ εναγωνίως αναζητά οικονομικούς πόρους για να ολοκληρώσει την ταινία του «Φεντόρα», την οποία θα γυρίσει εν μέρει στην Ελλάδα.

Το μυθιστόρημα ξεκινάει στο Λονδίνο του 2013, όπου προβάλεται η πλοκή υπαρκτών προσώπων και γεγονότων μέσα από τις αναμνήσεις της φανταστικής πρωίδας, Αγγλοελληνίδας Καλλιστός Φραγκοπούλου. Η αναπάντεχη γνωριμία της στο Λος Άντζελες με τον Μπίλι Γουάιλντερ και τον σεναριογράφο του Ιζ Ντάιμοντ δημιουργεί τις προϋποθέσεις να συνεργαστεί στα γυρίσματα της «Φεντόρα» το 1977 στην Κέρκυρα, στο Μόναχο και στο Παρίσι.

Χιουμοριστικά στιγμιότυπα, γραφικές φιογούρες, ευτράπελα σκηνικά φέρουν το στίγμα εκείνης της εποχής, όταν το κοινό άρχιζε να αναζητά νοήματα στη

φιλμογραφία έξω από τις προθέσεις του δημιουργού.

Ένας νεαρός χίπς πλησιάζει τον εβδομντάχρονο Γουάιλντερ την ώρα που γευματίζει με τον Ντάιμοντ, τις συζύγους τους και την Καλλιστό στο παριζιάνικο τύπου εστιατόριό του στο Χόλιγουντ. Δηλώνει την ταύτιση του με τον Τζακ Λέμον στην «Γκαρσονιέρα» που τον έκανε να δει πόσο «περιορισμένος» ήταν, ωθώντας τον τελικά στην κουλουτούρα των ψυχεδελικών ταξιδιών. Στην Κέρκυρα, ένας Έλληνας δημοσιογράφος, του

Η πλοκή αφορά υπαρκτά πρόσωπα και γεγονότα μέσα από τις αναμνήσεις της φανταστικής πρωίδας, Καλλιστός Φραγκοπούλου.

οποίου τις ερωτήσεις μεταφράζει η Καλλιστό, αφήνει άναυδο τον Γουάιλντερ με τον υπεραναλυτικό του λόγο. Τον ρωτάει αν στην ταινία του για τον σπουδαίο αεροπόρο Τσαρλς Λίντμπεργκ, που υποδύεται ο Τζέιμς Στιούαρτ, εκφράζει κατά βάθος το «εύθραστο προσωπείο των βαθύτερων ψυχοσεξουαλικών ανασφαλειών» του αμερικανικού ανδρικού αρχετύπου. Στο Μόναχο, ο σύντροφος της Μάρθα Κέλερ (πρωταγωνίστριας του «Φεντόρα») Αλ Πατσίνιο, ως

Γραμματοσχημο με το πρόσωπο του Μπίλι Γουάιλντερ και τη σιλουέτα της Μέριλιν Μονρόε - αναφορά στην ταινία «Μερικοί το προτιμούν καυτό» (1959). Το βιβλίο είναι γεμάτο ευτράπελα σκηνικά που φέρουν το στίγμα των '70s, όταν το κοινό άρχιζε να αναζητά νοήματα στη φιλμογραφία έξω από τις προθέσεις του δημιουργού.

επιβάλλει να του φτιάξουν το εκτός μενού αμερικάνικο χάμπουργκερ σε πολυτελές γερμανικό εστιατόριο, εκνευρίζοντας αφόρητα τον Γουάιλντερ.

Ο σεναριογράφος Ιζ Ντάιμοντ εκτιμά την άπειρη, αλλά ευαίσθητη και διακριτική νεαρή Καλλιστό. Τη μπει στην τέχνη του φίλου του Μπίλι εξηγώντας πως το εκλεπτυσμένο, υπαινικτικό κούμμο προσφέρει στον άνθρωπο διαφυγή από τη σκληρή πραγματικότητα. Η Καλλιστό αισθάνεται μια αλλοτινού τύπου πνευματικότητα πίσω από το να μην αλλάζουν τα

λόγια του σεναρίου, βλέποντας τη Μάρθα Κέλερ στον ρόλο της Φεντόρα, να επαναλαμβάνει κατόπιν αυστηρής οδηγίας του σκηνοθέτη την ίδια ατάκα μέχρι εξαντλήσεως, χωρίς να ξεκάσει μια λέξη, ενώ ταυτόχρονα χορεύει.

Νεαρός σκηνοθέτης ακόμη ο Γουάιλντερ θα ξεφύγει εγκαίρως από τη ναζιστική κεντρική Ευρώπη και το Παρίσι για να βρει καταφύγιο στην Αμερική. Πεισιμένος ότι έχει χάσει στα στρατόπεδα συγκέντρωσης τη μητέρα, τη γιαγιά και τον πατριό του θα παρακολουθήσει μετά το πέρας του πολέμου τις μιομπίες με τα ντοκουμέντα του Ολοκαυτώματος, προσπαθώντας να διακρίνει ανάμεσα στις σορούς πτωμάτων ή στους επιζήσαντες τα πρόσωπα των συγγενών του.

Η εσωτερική του τραγικότητα συνδέεται με τη «Φεντόρα» που έχει χρηματοδοτηθεί από γερμανική εταιρεία του Μονάχου, στελεχωμένη από αρνητές του ναζισμού. Στην ταινία του Γουάιλντερ, η Φεντόρα προκειμένου να παραμείνει στο προσκήνιο, παρά το προχωρημένο της ηλικίας της, κρατάει φυλακισμένη μυστικά τη σωσία κόρη της, υποχρεώνοντας την να την υποκαθιστά στους πρωταγωνιστικούς της ρόλους.

Ο Γουάιλντερ παραδέχεται ότι για να επιβιώσει η τέχνη πρέπει να είναι εμπορική. Στο σπίτι του κρέμονται πίνακες των Σίλε, Κλιμτ και Πικάσο. Εκείνος έχει επενδύσει στην τέχνη που διαρκεί αιώνια.

**ΑΝ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΚΟΛΑΣΤΕΙΤΕ
ΚΑΝΤΕ ΤΟ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΜΑΖΙ ΤΟΥ**

**ΝΟΜΙΚΟΣ
ΤΟΥ
ΔΙΑΒΟΛΟΥ**

Ακούστε τον
“για να μην σας
πάρει ο δαίμονας”
Νίκος Αναστασιάδης

Συντονιστείτε καθημερινά
στις 12 το μεσημέρι
με το **KANALI 6**
και τον **MARINO NOMIKO**
για μια ώρα .... σκέτη κόλαση
στη συχνότητα 106.00

PIK1

ΠΡΩΤΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Η πρώτη ενημερωτική εκπομπή στην τηλεόραση του PIK που καλύπτει την τοπική και διεθνή ειδησεογραφία με δελτία ειδήσεων, παρουσίαση και ανάλυση του έντυπου και ηλεκτρονικού Τύπου, φιλοξενούμενους στο στούντιο και ζωντανές συνδέσεις και ανταποκρίσεις από τον διεθνή και τοπικό χώρο.

Με δελτίο ειδήσεων στη νοηματική.

Δημοσιογραφική Επιμέλεια - Παρουσίαση:
Σταύρος Κυπριανού και Σταυριανή Κωνσταντίνου

Επιμέλεια Δελτίων Ειδήσεων - Παρουσίαση:
Ευγενία Σέργη

Επιμέλεια Παραγωγής - Σκηνοθεσία:
Πανίκος Νικολάου, Κώστας Ορθοδόξου

Δευτέρα με Παρασκευή
6.45 π.μ.
PIK 1

Οι περιπέτειες του σύγχρονου Αρσέν Λουπέν

Νέα γαλλική σειρά με κινηματογραφικό ρυθμό και διαδοχικές ανατροπές

Λουπέν ★★½
ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ (2020)

Δημιουργός: Ζορζ Κεϊ, Φρανσουά Ουζάν
Ερμηνείες: Ομάρ Σι, Βενσόν Λοντέζ, Λουτβίν Ζανιέ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Η πιο συναρπαστική, εδώ και καιρό, σειρά του Netflix μας έρχεται από τη Γαλλία, μεταφέροντας στο σπινάκι έναν κλασικό ήρωα της αστυνομικής λογοτεχνίας. Ο γιγαντώσιμος Ομάρ Σι, που γνωρίσαμε στους «Αθίκτους» υποδύεται εδώ μια σύγχρονη εκδοχή του Αρσέν Λουπέν, του θρυλικού «αριστοκράτη λωποδύτη» που δημιούργησε ο Μορίς Λεμπλάνκ.

Στη σειρά το όνομά του είναι Ασάν Ντιόν, είναι μετανάστης από τη Σενεγάλη και εργάζεται ως καθαριστής στο μουσείο του Λούβρου. Φαινομενικά τουλάχιστον, διότι με τον Ασάν, όπως και με τον Λουπέν, τίποτα δεν είναι ακριβώς όπως μοιάζει με την πρώτη ματιά.

Όταν εκείνος θα οργανώσει την κλοπή ενός τεράστιου αξίως κολιέ από το μουσείο, θα ξεκινήσει ένα ταξίδι αποκαλύψεων που θα τον φέρει αντιμέτωπο με την παιδική του ηλικία και την πλούσια οικογένεια που καθόρισε τη μετέπειτα ζωή του.

Ο Ομάρ Σι είναι εξαιρετικός στον ρόλο του, υιοθετώντας τον χαρακτήρα του άσου στις μεταμορφώσεις-μεταμφιέσεις Λουπέν, ενώ ταυτόχρονα διατηρεί και τον παινιωτό αέρα του. Τέτοιον έχει άλλωστε ολόκληρη η σειρά, που φέρνει αρκετά στο μυαλό και τον

επίσης εξαιρετικό «Σέρλοκ» με τον Μπένεντικτ Κάμπερμπατς. Εδώ ωστόσο η δομή είναι πιο σφιχτή, με ενιαία πλοκή, η οποία σπείει απλώς σε επιμέρους επεισόδια, με διαφορετικούς αφηγηματικούς πρωταγωνιστές.

Ενα άλλο συνεκτικό στοιχείο που ταυτόχρονα βοηθά και στη διατήρηση του καλού τέμπο, είναι τα συχνά φλας μπακ, τα οποία μας πηγαίνουν στο 1995, όπου εντοπίζονται οι αρχές της ιστορίας. Τότε ο πατέρας του Ασάν είχε κατηγορηθεί για την κλοπή του ίδιου κολιέ, γεγονός που οδήγησε στο τραγικό του τέλος.

Το τελευταίο δώρο που έκανε στον γιο του ήταν ένα βιβλίο με τις περιπέτειες του Αρσέν Λουπέν... Και τότε και τώρα πάντως, τα πάντα συμβαίνουν με φόντο το Παρίσι, το οποίο κινηματογραφείται υπέροχα για να μετατραπεί σε χώρο δράσης του δαιμόνιου Λουπέν. Φυσικά, από μια τέτοια σειρά δεν μπορούν να λείπουν οι ανατροπές, οι οποίες μάλιστα τις περισσότερες φορές έρχονται αβίαστα, παρόλο που μετά τα πρώτα δύο-τρία επεισόδια, ως θεατής «μαθαίνεις» να μην εμπιστεύεσαι σχεδόν ποτέ μια αρχική εντύπωση.

Το μόνο αρνητικό που θα μπορούσε κάποιος να προσάψει στη σειρά είναι πως δεν εξερευνά αρκετά κάποια κοινωνικά ζητήματα που ούτως ή άλλως θίγει, όπως ο ρατσισμός, η διαφθορά, τα ηθικά διλήμματα κ.ά. Από την άλλη, είναι τόσο η δράση και ο κινηματογραφικός ρυθμός της, που κάτι τέτοιο θα ήταν αντικειμενικά δύσκολο να συμβεί.

Ο γιγαντώσιμος Ομάρ Σι, που γνωρίσαμε στους «Αθίκτους», υποδύεται εξαιρετικά μια σύγχρονη εκδοχή του άσου στις μεταμορφώσεις Αρσέν Λουπέν.

HOME CINEMA

Η Νέα Υόρκη της Αν Λίμποβιτς, διά χειρός Σκορσέζε

Πάνω, η Αν Λίμποβιτς στο ντοκιμαντέρ του Netflix «Φαντάσε μια πόλη ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ (2020)». Σκηνή από το κορεατικό φιλμ «Το ξηπρές των ζωντανών νεκρών», που προβάλλεται στο Cινοβο.

Φαντάσου ότι είσαι σε μια πόλη ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ (2020)

Σκηνοθεσία: Μάρτιν Σκορσέζε
Ερμηνεύονται: Αν Λίμποβιτς, Μάρτιν Σκορσέζε, Σάικ Λι

ΑΛΛΗ μία από τις υβριδικές εκπομπές που συντηρεί τελευταία το Netflix εξελίσσεται σε ένα απολαυστικό (περίπου) τετράωρο, επτά επεισόδιον, με απόλυτη πρωταγωνίστρια την Αν Λίμποβιτς. Συγγραφέας, κριτικός, κωμικός και σχολιάστρια επί παντός επιστητού, η χειμαρρώδης Νεοϋορκέζα «διδάσκει» την τέχνη του καυστικού χιούμορ και του αφορισμού μπροστά από την κάμερα του Μάρτιν Σκορσέζε. Ο σπουδαίος Αμερικανός σκηνοθέτης, από την πλευρά του, την ακολουθεί κατά πόδας σε δημόσιες εμφανίσεις, σε εστιατόρια, στο μετρό, συμμετέχοντας αρκετές φορές και ο ίδιος στις υποτιμώδεις συνεντεύξεις. Αλλάστε, η Λίμποβιτς δεν χρειάζεται και σπουδαία ενθάρρυνση για να πάρει μπρος και να αρχίσει να... πυροβολεί. Στο στόχαστρό της μπαίνουν περίπου οι πάντες, από τους σύγχρονους διαβάτες που πλκτρολογούν μανιωδώς καθώς

περπατούν μέχρι την εξωφρενική αγορά του real estate στη Νέα Υόρκη. Κάθε επεισόδιο ασχολείται τυπικά με ένα θέμα, στην πραγματικότητα ωστόσο πρόκειται για μια υπέροχη άναρχη καταίγδα σκέψεων και απόψεων από ένα άτομο με σπάνια ευφυΐα, γούστο και πνεύμα που φέρνει σε θηλυκό Γούντι Αλεν. Όπως συμβαίνει στις ταινίες του τελευταίου και υποδεκνύει ο τίτλος, στο επίκεντρο εδώ βρίσκεται η Νέα Υόρκη. Η Λίμποβιτς ξεκάθαρα λατρεύει την πόλη της παρόλο που... γκρινιάζει όπως λέει χαρακτηριστικά, «όλοι οι κάτοικοι παραπονιούνται συνεχώς για τη Νέα Υόρκη, όμως δεν μπορούν να ζήσουν πουθενά αλλού στον κόσμο».

Το ξηπρές των ζωντανών νεκρών ★★

ΘΡΙΑΕΡ (2016)
Σκηνοθεσία: Γέον Σανγκ-χο
Ερμηνείες: Γου Γκονγκ, Γου-Μι Γιουνγκ, Ντονγκ-Σέοκ Μα

Από την πλατφόρμα του Cινοβο επιλέγουμε ένα συναρπαστικό φιλμ, που συνδυάζει τον ζόμπι τρόμο με την ασιατική αισθητική. Ένας χωρισμένος χρηματιστής μπαίνει στο

τρένο για το Μπουσάν μαζί με τη μικρή του κόρη, προκειμένου να συναντήσουν τη μητέρα της. Ταυτόχρονα με το ταξίδι τους, ωστόσο, η Νότια Κορέα σαρώνεται από έναν αγνώστου ταυτότητας ιό, ο οποίος μετατρέπει τους κατοίκους της σε ζωντανούς νεκρούς. Όταν η επιδημία θα εισβάλει και στα βαγόνια του τρένου, οι επιβάτες ξεκινούν έναν απεγνωσμένο αγώνα επιβίωσης κόντρα στα πεινασμένα ζόμπι.

Οι νεκροζώντανι εδώ δεν κινούνται αργά και δεν κουταίνονται αντιθέτως, μοιάζουν πιο πολύ με χιονοστιβάδα που κυνηγά τους αλλόφρονες επιζώντες ακόμη και στην... τουαλέτα. Όλα αυτά σε συνδυασμό με τους κώδικες της ταινίας τρένου, η οποία ούτως ή άλλως δημιουργεί το δικό της περιβάλλον δράσης. Εκτός από τον πατέρα με την κόρη του, οι οποίοι έχουν και ζητήματα επικοινωνίας, στο εσωτερικό των βαγονιών σχηματίζονται ακόμη διάφοροι άλλοι χαρακτήρες (μια έγκυος με τον άνδρα της, μια ομάδα νεαρών αθλητών, ένας άστεγος «προφήτης» κ.ο.κ.) που εμπλοκίζονται στο συνολικό πορτρέτο.

PIK1 ΘΛΑ.: 22862000

- 21.30 Παραδοσιακή βραδιά
- 07.30 Θεία λειτουργία
- 10.00 Καμώματα τζι αρώματα
Κωμική σειρά εποχής.
- 11.00 Η Ε#Ρω#ξτία
Οικονομικές ειδήσεις, με τον Ανδρέα Ιωσήφ.
- 11.30 Χρονογράφημα, III - (Ε)
- 12.00 Η ζωή μας ένα τραγούδι
Μουσική εκπομπή με τη Γωγώ Βασιλάκη.
- 13.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης
Θεματική εκπομπή.
- 14.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 14.15 Επιστήμη και Κοινωνία
Επανάληψη με ελληνικούς υποτίτλους.
- 15.30 Travel Diary
Ταξιδιωτικές ταινίες μικρού μήκους.
- 16.00 Σε προσκυνά γλώσσα
Θεματική εκπομπή.
- 17.00 Αφρανεές ήρωες
Ιστορίες ανθρώπων που ξεχώρισαν στην Κύπρο ή στο εξωτερικό.
- 18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
- 18.20 Το μυστικό της πεταλούδας
Τηλεταινία.
- 19.20 Λούνα Παρκ
Κωμική σειρά.
- 19.55 Σαν σήμερα με το PIK
- 20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 21.00 Αθλητική Κυριακή
- 21.30 Παραδοσιακή βραδιά
Ψυχαγωγική εκπομπή με τη Βαλεντίνα Νικολάου.
- 23.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 23.05 Σαν σήμερα με το PIK (Ε)
- 23.10 Αφρανεές ήρωες (Ε)
- 00.00 Επιστήμη και Κοινωνία
- 01.00 Επανάληψεις

PIK2 ΘΛΑ.: 22862000

- 21.30 Self/Less
- 07.30 Το κόκκινο λεωφορείο
Παιδικό πρόγραμμα.
- 08.15 Παιδική ζώνη
α. Μάγια η μέλισσα β. Το θαυμαστό ταξίδι του Νιλς Χόλγκερσον γ. Ο μικρός Χνουδωτός δ. Μπόμπι και Μπιλ ε. Σπρίτ, το άγριο άλογο στ. Τα τρενάκια ρομπότ
- 11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
- 11.30 Παιδική ζώνη
- 12.10 Το κόκκινο λεωφορείο (Ε)
- 12.55 Παιδική ζώνη
- 15.30 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
- 16.00 Man with a plan
Κωμική σειρά.
- 16.40 Baywatch, IX
Περιπετειώδης σειρά.
- 17.30 Προσωπογραφίες, IV-(Ε)
Πολιτιστικό ντοκιμαντέρ.
- 18.15 Μαζί/Birlikte - (Ε)
Δικονομική εκπομπή.
- 19.00 Eurotaxx Design - (Ε)
Ντοκιμαντέρ.
- 19.30 Γυναίκα
Μικρά ντοκιμαντέρ.
- 19.40 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)**
- 19.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)**
- 20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
- 21.05 Travel Diary - (Ε)
Ταξιδιωτική σειρά.
- 21.30 Self/Less
Ταινία δράσης - μυστηρίου, με τους Ράιαν Ρέινολντς, Νάταλι Μαρτίνεζ.
- 23.10 ArtCafe, IV - (Ε)
- 00.10 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)**
- 00.30 Προσωπογραφίες, IV-(Ε)
- 01.15 Μαζί/Birlikte - (Ε)
- 02.00 ΓΙΟΥΡΝΟΝΙΟΥΣ

ALPHA ΘΛΑ.: 22212400

- 21.20 Παράδοση κατ' οίκον
- 06.00 Deal - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
- 06.30 Αστέρια στην άμμο - (Ε)
Ελληνική σειρά.
- 07.15 24 ώρες - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ.
- 08.15 Έλα στη θέση μου - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 09.30 Εύκολο και σπικατό
Εκπομπή μαγειρικής, με την Αθηνά Λοιζίδου.
- 10.00 ΣΥ/Κ με τον Μάνεση
Ενημερωτική εκπομπή.
- 13.00 Οικογενειακές ιστορίες
Κοινωνική σειρά.
- 13.45 Louie's Night Show - (Ε)
Σατιρική εκπομπή.
- 16.00 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 16.50 Έλα στη θέση μου, V
Κωμική σειρά.
- 17.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
- 18.00 Έλα στη θέση μου, V
Κωμική σειρά.
- 18.20 TET-A-TET στον Alpha
Talk show.
- 19.30 Δώσε βάση - (Ε)
Κωμικό show, με την Ιωάννα Λαμπροπούλου.
- 20.20 **ALPHA NEWS**
- 21.20 Παράδοση κατ' οίκον
Ψυχαγωγική εκπομπή με τη Βασιλική Χατζηδάμου
- 22.30 Κάρμα - Κοινωνική,
Δραματοποιημένη σειρά.
- 23.40 TET-A-TET
- 00.30 Δώσε βάση - (Ε)
Κωμικό show
- 01.15 The Chase - (Ε)
- 03.15 ΣΥ/Κ με τον Μάνεση - (Ε)

ANT1 ΘΛΑ.: 22200200

- 21.20 Creed II
- 05.40 Στριβειν διά του αρραβώνος - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 06.30 Daddy cool - (Ε)
Ελληνική σειρά.
- 08.00 Δείξε μου τον φίλο σου
Κωμική σειρά.
- 09.30 Taxi - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
- 10.20 Πρώτη σταγόνα - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 12.00 Υγεία πάνω απ' όλα
Εκπομπή για την υγεία.
- 12.50 Ενωπίως Ενωπίω
Πολιτική εκπομπή.
- 14.00 Γεγονότα σε πιάτο
Εκπομπή μαγειρικής με τον Δημήτρη Σκαρμούτο.
- 14.50 Ήλιος - (Ε)
Δραματική σειρά.
- 16.30 Casa De Mikel, II - (Ε)
Σατιρική εκπομπή.
- 17.40 Παρουσιάστε - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 18.00 **Τα νέα του ANT1 σε 10'**
- 18.10 Παρουσιάστε - (Ε)
- 19.30 Ταξί
Τηλεπαιχνίδι, με τον Αλέξανδρο Τσουβέλα.
- 20.20 **Τα νέα του ANT1**
- 21.20 Creed II
Κοινωνική ταινία με τους Σιλβέστερ Στράλονε, Μάικλ Τζόρνταν, κ.ά.
- 23.15 Χιούστον το λύσαμε
Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 00.50 Aquarius
Δραματική σειρά.
- 01.40 Blackout - (Ε)
- 02.30 Εκπαιδύοντας τον Μπάμπη

OMEGA ΘΛΑ.: 22477777

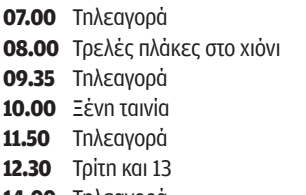
- 21.15 Serial (Bad) Weddings
- 05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει
Ενημερωτική εκπομπή, με τη Φαίη Μαυραγάνη.
- 09.45 Έλα χαμογέλα
Ψυχαγωγική εκπομπή, με τους Σίσιου Χριστίδου, Παύλο Σταματόπουλο, Κωνσταντίνο Βασάλο, Ελένη Βουλαράκη.
- 13.00 Τροχός της τύχης (Ε)
Τηλεπαιχνίδι με τον Πέτρο Πολυχρονίδη και τη Βάλια Χατζηθεοδωρού.
- 15.00 Γλυκές αλχημείες
Εκπομπή ζαχαροπλαστικής με τον Στέλιο Παρλιάρη.
- 16.00 Shopping Star - (Ε)
Εκπομπή μόδας.
- 18.00 **OMEGA NEWS**
- 18.10 Fars Attack 3 - (Ε)
Σατιρική εκπομπή.
- 19.10 Style Me-Up - Best Of
Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 20.10 **OMEGA NEWS**
- 21.15 Serial (Bad) Weddings
Κωμωδία, με τους Κριστιάν Κλαβιέ, Σαντάλ Λομί, κ.ά.
- 23.00 Η μεγάλη συνάντηση - Άννα Βίσιου και Δέσποινα Βανδή - (Ε)
Μουσικό πρόγραμμα, με τη τραγουδίστρια που τραγούδησαν στον τελικό του «Just the 2 of Us».
- 01.00 Έλα χαμογέλα - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή, με τους Σίσιου Χριστίδου.
- 04.00 Ο άντρας των ανείρων (Ε)
Κωμική σειρά.
- 05.00 Μουσικό κουτί - (Ε)

ΣΙΓΜΑ ΘΛΑ.: 22580100

- 21.15 Survivor
- 06.30 Τα χρυσόψαρα - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 07.00 Love it - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 08.30 200 χρόνια από την Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 10.15 Dot.
Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 11.15 Χωρίς περιστροφές - (Ε)
Πολιτική εκπομπή.
- 13.00 Βουρδέλα γεπόνιοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 13.35 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση
- 13.40 Ζωή ποδήλατο - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 14.50 Όρα για φαγητό - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής με την Αργυρά Μπαρμπαρήγου.
- 15.30 Happy Traveller
Ταξιδιωτική εκπομπή, με τον Ευτύχη Μπλέτσα.
- 16.15 The kings of Mykonos
Ελληνική κωμωδία.
- 17.50 Η πεθερά - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 18.00 **Γεγονότα σε συντομία**
- 18.08 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση
- 18.10 Η πεθερά (Συνέχεια)
- 18.50 The Voice Of Greece - (Ε)
Μουσικός διαγωνισμός.
- 20.20 **Τομές στα γεγονότα**
- 21.10 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση
- 21.15 Survivor
Παιχνίδι επιβίωσης, με τον Πύργο Λισάνο.
- 00.00 **Γεγονότα σε τίτλους**
- 00.10 Στην υγεία μας ρε παιδιά
- 03.20 DOT - (Ε)

CAPITAL ΘΛΑ.: 25577577

- 07.00 Τηλεαγορά
  - 08.00 Τρέλες πλάκες στο χιόνι
  - 09.35 Τηλεαγορά
  - 10.00 Ξένη ταινία
  - 11.50 Τηλεαγορά
  - 12.30 Τρίτη και 13
  - 14.00 Τηλεαγορά
  - 15.20 Συννεφισμένοι οριζόντες
  - 17.00 Τηλεαγορά
  - 19.05 Wedding Planner
  - 21.00 Ξένη ταινία
  - 23.00 Ξένη ταινία
  - 01.00 Κρυφτό
- TV PLUS** ΘΛΑ.: 22259000
- 06.30 Παιδική ζώνη
  - 07.25 Μουλάν
  - 08.20 Παιδικές σειρές
  - 09.35 Cook Eat (Ε)
  - 11.00 Τηλεαγορά
  - 13.00 ANNITA κοίτα
  - 16.35 Τηλεαγορά
  - 18.30 Αόρατος φρακός
  - 19.00 Ταξίδι γεύσεων, III (Ε)
  - 20.15 Ο καιρός
  - 20.20 Για πάντα νέοι (Ε)
  - 21.30 Το ταξίδι της ζωής, III
  - 22.30 Ξένη ταινία
  - 00.25 Ξένη ταινία
- EXTRA** ΘΛΑ.: 25715111
- 10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης
  - 11.00 Έξιπνες αγορές
  - 12.30 Ελιές Θρούμπελα
  - 13.00 Έξιπνες αγορές
  - 15.35 Έξιπνες αγορές
  - 16.05 Κνημ/φικές επιτυχίες
  - 16.10 Έξιπνες αγορές
  - 16.40 **Δελτίο Ειδήσεων**
  - 16.45 Έξιπνες αγορές
  - 17.15 Αόρατος φρακός
  - 17.20 Έξιπνες αγορές
  - 18.05 Ελληνική ταινία
  - 19.45 **EXTRA News**
  - 20.20 Ελληνική ταινία
  - 22.00 Η προδοσία

MOVIES BEST

- 21.00 Deep Powder
- 06.30 Stan & Ollie
- 08.15 Grosse Pointe Blank
- 10.15 I Vitelloni
- 12.30 Project Blue Book 2
- 13.30 Dick Tracy
- 15.30 The Divorce Party
- 17.10 Swing Away
- 19.00 Daisy Winters
- 21.00 Deep Powder
- 22.45 Venice N'est Pas En Italie
- 01.00 Dick Tracy
- 03.00 The Divorce Party
- 04.45 Swing Away

GREEK CINEMA

- 20.00 Μανταλένα
- 05.30 Φίλος μου, ο Λευτεράκης
- 07.05 Κολωνάκι διαγωγή μδέν
- 08.30 Ταπεινός και καταφρονεμένος
- 11.15 Όταν λείπει η γάτα
- 12.30 Παρελθόν μιας γυναίκας
- 14.00 Ο ψεύτης
- 15.35 Μια νύχτα στον παράδεισο
- 16.55 Εκείνο το καλοκαίρι
- 18.20 Το τεμπελάσκυλο
- 20.00 Μανταλένα
- 21.35 Ο φίλος μου, ο Λευτεράκης
- 23.15 Τα 4 σκαλοπάτια
- 01.00 Χαρούμενο ξεκίνημα
- 02.30 Ο ανακατασώρας
- 04.00 Μανταλένα

«Αρχικά είδαμε ότι αυτό που συμβαίνει στα κοινωνικά μέσα μπορεί να έχει επιπτώσεις στην πραγματική ζωή», λέει για την εισβολή στο Καπιτώλιο ο Μπρυνό Πατινό.

Εποχή κατακερματισμού και πόλωσης

Ο πρόεδρος του Arte, Μπρυνό Πατινό, μιλάει στην «Κ» για την Ευρώπη, τη δημοσιογραφία και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Συνέντευξη στον ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

«Όταν ιδρύθηκε το Arte, η ευρωπαϊκή ιδέα, τουλάχιστον στη Γαλλία και τη Γερμανία, ήταν κάτι το φυσικό. Το κανάλι ήταν πραγματικά ένα αποτέλεσμα των προσδοκιών της εποχής που δημιουργήθηκε», λέει στην «Κ» ο δημοσιογράφος και νέος πρόεδρος του πολιτιστικού τηλεοπτικού δικτύου Arte, Μπρυνό Πατινό. Το 2020 το Arte, το κανάλι του πολιτισμού όπως είναι γνωστό, γιόρτασε τα 30 χρόνια από την ίδρυσή του, σε ένα περιβάλλον όμως πολύ διαφορετικό από εκείνο που γνώρισε η γενιά του 55χρονου Γάλλου δημοσιογράφου και συγγραφέα, όπου η ευρωπαϊκή ιδέα και η επιθυμία για εξοικείωση με τον πολιτισμό των άλλων χωρών ήταν κοινό ιδεώδες για πολλούς. «Τώρα η ιδέα της Ευρώπης έχει γίνει ξανά αγώνας. Το να επιθυμείς την Ευρώπη σημαίνει ότι πρέπει να αγωνιστείς γι' αυτήν», μας λέει ο κ. Πατινό.

Αυτό εξηγεί τους τρεις στόχους που έχει θέσει για το τηλεοπτικό δίκτυο, το οποίο συνεργάζεται με την EPT, και τη διαδικτυακή πλατφόρμα Arte.tv, δηλαδή, την παραγωγή ακόμα καλύτερων ντοκιμαντέρ και μυθοπλασιών, τη συνέχιση του ψηφιακού μετασχηματισμού του καναλιού αλλά και τη μετατροπή του από ένα γαλλογερμανικό εγχείρημα σε μια (ακόμα πιο) ευρωπαϊκή πρόταση που θα συμβάλει στη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δημόσιου χώρου. Σε αυτό το εγχείρημα, όμως, υπάρχουν και αρκετές προκλήσεις για τις οποίες μίλησε στην «Κ».

– Το μιντιακό περιβάλλον είναι πολύ διαφορετικό από τότε που ξεκίνησε το Arte. Ποιες είναι οι κυριότερες προκλήσεις για την πολιτιστική δημοσιογραφία και γενικότερα τη δημοσιογραφία σήμερα;

– Η μεγαλύτερη πρόκληση που αφορά όχι μόνο τη δημοσιογραφία αλλά γενικότερα τα ΜΜΕ και την κοινωνία είναι ο κατακερματισμός και η πόλωση. Παρατηρούμε το φαινόμενο του κατακερματισμού εξαιτίας της τεχνολογίας που επιτρέπει στον καθένα να έχει τη δική του εμπειρία, την προσωπική του εικόνα για τα ΜΜΕ, την πληροφορία και τον πολιτισμό. Η πόλωση προκαλείται από τον τρόπο που λειτουργεί ο αλγόριθμος των μεγάλων κοινωνικών μέσων δικτύωσης ο οποίος προωθεί μηνύματα που βασίζονται στο συναίσθημα παρά στη λογική. Με βάση αυτά τα δύο φαινόμενα ο μεγάλος κίνδυνος για τις κοινωνίες και τη κράτη είναι ότι οι άνθρωποι δεν μοιράζονται τα ίδια ερεθίσματα, αλλά ο καθένας

“

Τώρα η ιδέα της Ευρώπης έχει γίνει ξανά αγώνας. Το να επιθυμείς την Ευρώπη σημαίνει ότι πρέπει να αγωνιστείς γι' αυτήν.

εκτίθεται σε κάτι διαφορετικό που είναι συνήθως αντίθετο του διπλανού του. Οπότε η δημοσιογραφία, τα ΜΜΕ, ο πολιτισμός, είναι απαραίτητα για να προωθηθούν κάτι που μπορούν να μοιραστούν όλοι οι άνθρωποι από κοινού και να διαμορφώσει μετά ο καθένας την προσωπική του άποψη.

– Τι έδειξαν τα γεγονότα του Καπιτωλίου σχετικά με τη διαχείριση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης;

– Είναι ακόμα λίγο νωρίς για να μιλήσουμε για τη σημασία των γεγονότων που συνέβησαν στις ΗΠΑ στις 6 Ιανουαρίου, αλλά νομίζω ότι μπορούμε να βγάλουμε μερικά πρώτα συμπεράσματα. Αρχικά είδαμε ότι αυτό που συμβαίνει στα κοινωνικά μέσα μπορεί να έχει επιπτώσεις στην πραγματική ζωή. Το είχαμε δει κάπως σε διάφορες εκλογικές αναμετρήσεις στο παρελθόν, αλλά τώρα αυτό έγινε ολοφάνερο. Το δεύτερο συμπέρασμα είναι ότι αυτή η πόλωση μπορεί να είναι επικίνδυνη και γελοία ταυτόχρονα και αυτό λέει κάτι για την εποχή μας. Ακόμα δεν ξέρουμε με σιγουριά αν υπήρξε μια πραγματική απόπειρα πραξικοπήματος και αν η δημοκρατία βρέθηκε πραγματικά σε κίνδυνο εκείνη τη στιγμή ή αν ήταν μια εξωφρενική ευκαιρία για σέλιφ φωτογραφίες από ανθρώπους που δεν είχαν κανένα σεβασμό για έναν δημοκρατικό θεσμό. Το τρίτο είναι ότι η απόκριση των κοινωνικών δικτύων ακόμα αναζητείται.

– Τι εννοείτε;

– Οι μεγάλες εταιρείες τεχνολογίας πάντα αρνούνται να αντιμετωπίσουν δύο ζητήματα και το πρώτο είναι ο τρόπος διοίκησης τους. Ανεξάρτητα από το μέγεθός τους και την επιρροή τους στην πολιτική ή στη δημοσία σφαίρα, θέλουν να διοικούνται σαν ιδιωτικές εταιρείες χωρίς ειδικούς κανόνες. Το γεγονός ότι ο CEO του Twitter Τζακ Ντόρσει πήρε την απόφαση της αναστολής των λογαριασμών του Ντόναλντ

«Η πανδημία κατέδειξε τον κίνδυνο που υπάρχει όταν οι προσωπικές πεποιθήσεις και τα fake news αντικαθιστούν τα γεγονότα και την επιστήμη».

Τραμπ (όπως σε διακοπές, σύμφωνα με τους New York Times) ή ότι ο Μαρκ Ζούκερμπεργκ αποφασίζει μόνος του για τα θέματα της εταιρείας του, φανερώνει ένα πρόβλημα διοίκησης που δεν μπορούμε να δεχτούμε. Δεν μπορεί αυτές οι εταιρείες να διοικούνται όπως μια εταιρεία που πουλάει αυτοκίνητα. Το δεύτερο είναι το πώς θα υπαχθούν σε κανόνες ή πώς θα λογοδοτήσουν για τις ενέργειές τους.

– Πώς πιστεύετε ότι πρέπει να γίνει αυτό;

– Στην αρχή οι εταιρείες προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν τη φύση των μηνυμάτων που κοινοποιούνταν από τους χρήστες, προσλαμβάνοντας αρκετούς ανθρώπους, αλλά αυτό αποδείχθηκε αδύνατο. Το δεύτερο που έκαναν ήταν να ελέγξουν το «ποιος», οπότε εάν ήταν ένα ρομπότ ή κάποιος που δεν αποκάλυπτε την ταυτότητά του ή τώρα ο Ντόναλντ Τραμπ θα μπορούσαν να τον σταματήσουν από την πλατφόρμα τους. Αυτό όμως είναι επικίνδυνο, γιατί ποιος έχει την ευθύνη να αποφασίζει ποιος μπορεί και ποιος όχι να γράφει στα social media. Αφού το «τι» ανεβαίνει είναι αδύνατο να ελεγχθεί και το «ποιος» είναι επικίνδυνο, για με το απάντηση είναι το «πώς».

– Δηλαδή;

– Αυτό που πρέπει να ρυθμισουμε είναι το πώς κοινοποιούνται τα διάφορα μηνύματα. Μιλάω για την «ευθύνη των αλγορίθμων», δηλαδή για τον τρόπο λειτουργίας αυτών των μέσων που έχουν δημιουργηθεί έτσι ώστε να επταχύνουν και να αυξάνουν την κυκλοφορία των διάφορων μηνυμάτων, όπως τα fake news, σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο εύρος και με μεγάλη ταχύτητα. Νομίζω είναι σημαντικό να ρυθμιστεί το πώς διαμοιράζονται αυτά τα μηνύματα και να δούμε τι είδους μηνύματα προωθεί ο κάθε αλγόριθμος. Δεν είμαστε ακόμα εκεί, αλλά νομίζω ότι σε λίγους μήνες ή λίγα χρόνια θα πρέπει να κοιτάζουμε προσεκτικά την ευθύνη των αλγορίθμων.

– Πώς είναι η κατάσταση στη Γαλλία; Η κοινή γνώμη εμπιστεύεται τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης ή τα social media;

– Θα έλεγα ότι η εικόνα είναι κάπως ισορροπημένη. Η εμπιστοσύνη στα μέσα και τους θεσμούς είναι ακόμα πολύ χαμηλή, αλλά από τις έρευνες που κάνουμε τώρα βλέπουμε να μειώνεται η εμπιστοσύνη των πολιτών στα μέσα κοινωνικών δικτύωσης και να ανεβαίνει η εμπιστοσύνη στα παραδοσιακά

Το βιβλίο του Μπρυνό Πατινό «Ο πολιτισμός του χρυσόψαρου» κυκλοφορεί στην Ελλάδα από τις εκδόσεις Καστανιώτη.

μέσα. Παραμένει, ωστόσο, σε χαμηλό επίπεδο ακόμα. Νομίζω ότι η αποκατάσταση αυτής της εμπιστοσύνης μπορεί να γίνει μέσα από την παιδεία στα μέσα ενημέρωσης (media literacy). Πρέπει να προσπαθήσουμε όλοι να εξηγήσουμε πώς λειτουργούν αυτοί οι δύο διαφορετικοί κόσμοι, πώς λειτουργεί ένα παραδοσιακό newsroom με δημοσιογράφους που λογοδοτούν για τη δουλειά τους και πώς δουλεύουν τα social media. Νομίζω πως είναι μια σημαντική στιγμή αυτή η χρονιά για να δούμε προσεκτικά τη σχέση μας με τα μέσα ενημέρωσης και τα κοινωνικά δίκτυα.

Θα ήθελα να προσθέσω ότι υπάρχει ένας κίνδυνος που δεν είναι ακόμα ορατός στη Γαλλία, αλλά έχει φανερίσει στις ΗΠΑ, δηλαδή τη δημιουργία δύο χωρών σε μια χώρα. Φαίνεται ότι δύο διαφορετικά τμήματα του πληθυσμού έχουν επαφή σε διαφορετικές πηγές πληροφόρησης. Είναι σημαντικό που γενικά υπάρχουν μέσα ενημέρωσης σε κάθε χώρα και πρέπει να διασφαλιστεί η πρόσβαση του καθενός σε μια γενικά ποιοτική ενημέρωση.

– Βλέπετε αυτούς τους κινδύνους να απειλεί και την Ευρώπη;

– Είναι κίνδυνος για όλες τις χώρες να υπάρχει από τη μια πλευρά ένα μέρος του πληθυσμού καλά πληροφορημένο με διασταυρωμένες ειδήσεις και γεγονότα, ασχέτως με τα προσωπικά άποψη του καθενός, και από την άλλη πλευρά μια μερίδα κόσμου του οποίου η πληροφόρηση θα στηρίζεται σε διάφορες γνώμες, σκέψεις, αστεία που διαβάζει στα μέσα κοινωνικών δικτύωσης. Είναι σημαντικό να διασφαλίσουμε ότι ακόμα έχουμε μία κοινωνία και μία χώρα όταν αναφερόμαστε σε θέματα πληροφόρησης.

– Η πανδημία έπαιξε ρόλο στο θέ-

μα της εμπιστοσύνης των πολιτών στα μέσα;

– Η πανδημία κατέδειξε τον κίνδυνο που υπάρχει όταν οι προσωπικές πεποιθήσεις και τα fake news αντικαθιστούν τα γεγονότα και την επιστήμη. Μας φανέρωσε επίσης πού διεξάγεται η πραγματική μάχη στις κοινωνίες μας. Δεν νομίζω ότι άλλαξε πραγματικά το επίπεδο της εμπιστοσύνης απέναντι στην ενημέρωση, αλλά κατέδειξε τη σημασία των γεγονότων έναντι των πεποιθήσεων.

– Το Arte ιδρύθηκε με σκοπό η Γαλλία να γνωρίσει τον πολιτισμό της Γερμανίας και το αντίστροφο, μια ιδέα πολύ ευρωπαϊκή θα λέγαμε σήμερα. Τριάντα χρόνια μετά και αφού η Ευρώπη κλήθηκε να διαχειριστεί γεγονότα, όπως το Brexit ή η μεταναστευτική κρίση, πιστεύετε πως η Ευρώπη έχει απομακρυνθεί από εκείνες τις ιδέες;

– Όταν ιδρύθηκε το Arte η ευρωπαϊκή ιδέα ήταν, τουλάχιστον για τη Γαλλία και τη Γερμανία, κάτι φυσικό. Το κανάλι ήταν πραγματικά ένα αποτέλεσμα των προσδοκιών της εποχής κατά την οποία δημιουργήθηκε. Η Ευρώπη ήταν μια ιδέα κοινή στους περισσότερους ανθρώπους και θεωρούνταν ένα φυσικό επακόλουθο της κοινής μας Ιστορίας. Ανήκω σε αυτή τη γενιά που έμαθε στο σχολείο ότι η Ευρώπη ήταν το επόμενο βήμα της Ιστορίας της πατρίδας μας. Τώρα, 30 χρόνια μετά και ύστερα από το Brexit και τη μεταναστευτική κρίση, η Ευρώπη είναι μια ιδέα που δεν θεωρείται πια φυσική. Η ιδέα έχει γίνει ξανά αγώνας. Το να επιθυμείς την Ευρώπη, σημαίνει ότι πρέπει να αγωνιστείς γι' αυτήν. Πρέπει να αναπτυχθεί η ιδέα ότι οι άνθρωποι από τη Γαλλία, την Ελλάδα, τη Γερμανία, την Ισπανία, όλες τις χώρες, έχουν κάτι κοινό. Σε εμένα φαίνεται παράδοξο, αλλά νομίζω ότι υπογραμμίζει τη σημασία προγραμμάτων όπως το Arte. Έχουμε μια αποστολή, να δείξουμε ότι πραγματικά πιστεύουμε πως οι Ευρωπαίοι πολίτες έχουν κάτι κοινό, ότι μπορούμε να χτίσουμε κάτι μαζί και να μοιραστούμε την ίδια κουλτούρα. Είμαστε σε μια στιγμή κατά την οποία πάρα πολλοί άνθρωποι σε σχέση με το παρελθόν εναντιώνονται στην ιδέα της Ευρώπης αλλά και όσοι πιστεύουν στην Ευρώπη, την πιστεύουν περισσότερο από ποτέ και το Arte ανήκει στη δεύτερη ομάδα.

Ο Μπρυνό Πατινό θα συνομιλήσει με τον Γιώργο Αρχιμανδρίτη στη «Νύκτα Ιδεών» του Γαλλικού Ινστιτούτου Ελλάδος, που θα μεταδοθεί διαδικτυακά στις 28 Ιανουαρίου.

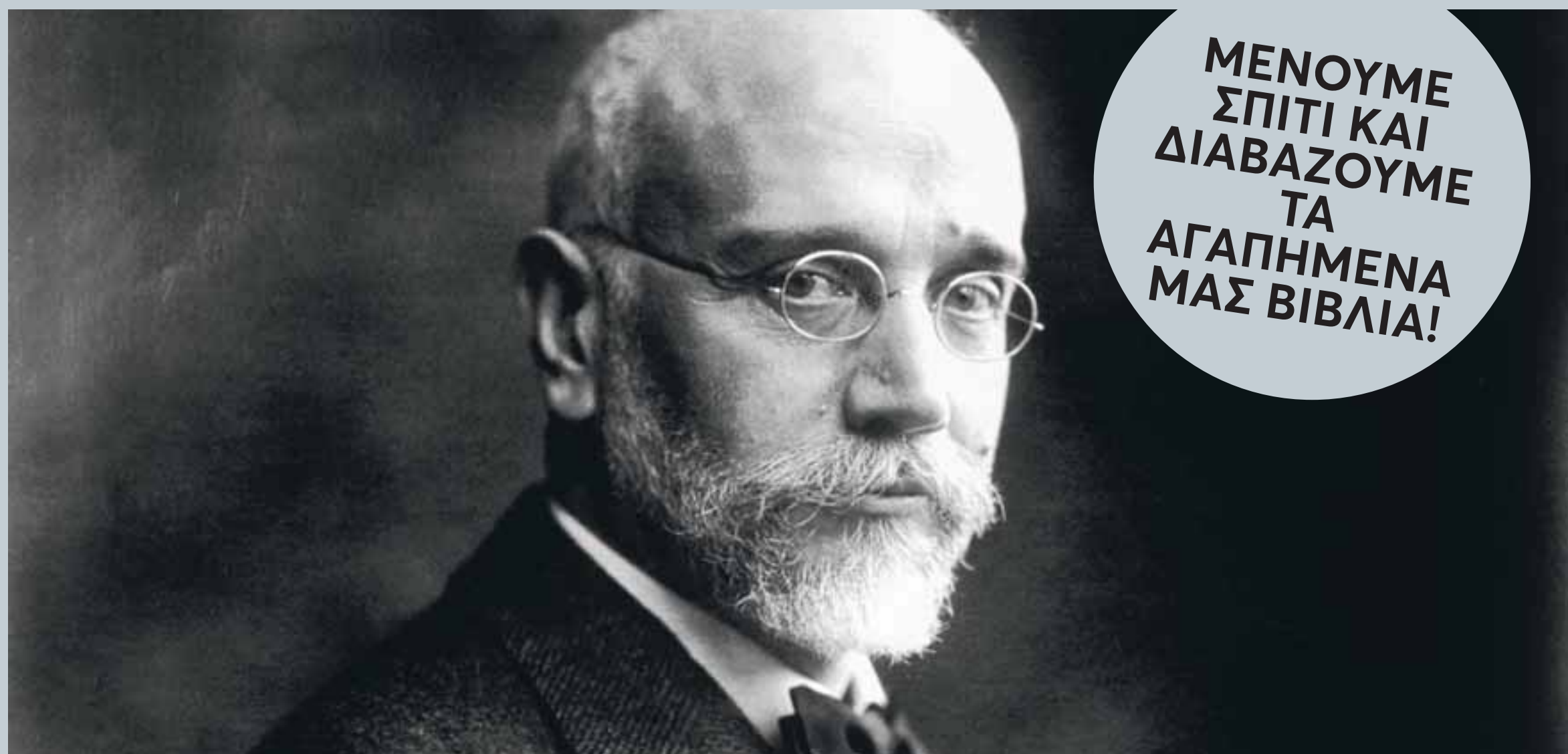

Ελευθέριος Βενιζέλος

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ, Ο ΗΓΕΤΗΣ

Ένα βιβλίο του Νικολάου Εμμ. Παπαδάκη (Παπαδή),
Γενικού Διευθυντή του Ιδρύματος «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος»

ΜΕΝΟΥΜΕ
ΣΠΙΤΙ ΚΑΙ
ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ
ΤΑ
ΑΓΑΠΗΜΕΝΑ
ΜΑΣ ΒΙΒΛΙΑ!

ΜΙΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΑΝ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Η Καθημερινή, σε συνεργασία με το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος», σας προσφέρει την πρώτη ολοκληρωμένη βιογραφία του μεγάλου Έλληνα ηγέτη. Ένα εξαιρετικό έργο που ακολουθεί τη ζωή του από τη γέννησή του στην Κρήτη (1864) έως και τον θάνατό του στο Παρίσι (1936), με έναν τρόπο γραφής μυθιστορηματικό, ευαγάνγνωστο και με πλούσια εικονογράφηση.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 22 Ιανουαρίου 2014 • Έτος 6^ο • Αρ. φύλλου 298

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy €1,50 (Απόκ. έκδοση) €2,90 (Βασική) €3,90 (Ενοικύριον)

Την Κυριακή 31 Ιανουαρίου μαζί με την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ